القرآن العظيم

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

BEŞİNCİ CİLT

21-25. Cüzler

(el-Ankebût Sûresi 46 – el-Câsiye Sûresi 32)

İsmailağa

Yayınevi

KUR'ÂN-I 'AZÎM

ve SORU EDATLI KELİME MÂNÂSI

(5. Cilt)

Hazırlayanlar

Ahmet Mahmut Ünlü

Ahmet Abdullah Kozlu

Yusuf Çelener

Redaksiyon ve Mizanpaj

Hasan Kuduoğlu

Baskı

1. Baskı: Ağustos 2023

2. Baskı: Aralık 2023

ISBN

978-605-73821-0-8 (Tk)

978-625-99683-7-7 (5.c)

Siraç Yayınevi

Balat Mah. Murat Molla Sok. No: 10/1 34087

Fatih/İstanbul

Tel: 0 (212) 635 10 10 - 0 (552) 635 10 10

e-mail: iletisim@siracpazarlama.com

Yayıncı Sertifika No: 53053

Online Satış

www.siracpazarlama.com

Baskı-Cilt

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Yolu No: 8

Davutpaşa-Zeytinburnu/İstanbul

Tel: 0 (212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No: 49687

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

21. Cüz

وَلَا تُجَادِلُوا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا اٰمَنَّا
بِالَّذِى اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَلَا تُجَادِلُوا) **Ve mücâdele etmeyin,** kimle? (اَهْلَ الْكِتَابِ) **Kitâb ehli ile,** (اِلَّا بِالَّتِى) **ancak o sûretle müstesnâ ki,** (هِىَ) **o** (da), nedir? (اَحْسَنُ) **en güzel olandır,** (اِلَّا الَّذِينَ) **ancak o kimseler müstesnâ ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** daha ne yapın? (وَقُولُوا) **ve deyin,** neyi deyin? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** neye? (بِالَّذِى) **o şeye ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** daha? (وَاُنْزِلَ) **ve indirildi,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** daha ne deyin? (وَاِلٰهُنَا) **ve bizim İlâhımız,** daha? (وَاِلٰهُكُمْ) **ve sizin İlâhınız,** nedir? (وَاحِدٌ) **bir** (ve tek) **olucudur,** (وَنَحْنُ) **ve biz,** (لَهُ) **ancak O'na,** (مُسْلِمُونَ) **teslim olucu kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Kitâb Ehli ile, ancak o kendisi en güzel olan sûret (ve en iknâ edici yol ve üslûp) **ile mücâdele edin.**

Ancak içlerinden o kimseler müstesnâdır ki onlar (inat edip şirkte ısrarcı olarak) **zâlim olmuşturlar** (ve bu nedenle kendilerine nasîhat kâr etmeyip, yumuşak davranmanın fayda vermeyeceği anlaşılmıştır)**!**

Böylece siz (onların Tevrât ve İncîl'den size okudukları şeyler karşısında, en güzel yolla ilmî münâzara usûlüne riâyet ederek)**:**

"Biz (Rabbimiz tarafından kitap olarak) **bize indirilmiş olan şeye de,** (kitap nâmına) **size indirilmiş şeylere de îmân ettik. Bizim İlâhımız da sizin İlâhınız da birdir!**

(Siz, papaz ve hahamlarınızı ilâhlaştırıp onlara itâat etmektesiniz ama) **biz ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na teslim olan kimseleriz" deyin** (ki böylece, onların kattıkları yalanları doğrulamaktan ve Allâh'tan gelen âyetleri yalanlamaktan kurtulmuş olasınız).

Bu âyet-i kerîmede geçen: "Ehl-i Kitâb ile en güzel yolla mücâdele" ifâdesinden maksad; sertliğe yumuşaklık, öfkeye sâkinlik, kavgacı üslûba öğüt verme şeklinde karşılık vermek, bir de Kur'ân âyetleriyle ve inandırıcı delillerle kendilerini tek hak din olan İslâm'a dâvet etmekten ibârettir.

Şu bilinsin ki; günümüzde "Dinler arası diyalog"dan dem vuran kişilerin burada tutunacakları bir delil yoktur. Zîrâ onların yaptığı, karşı tarafın bâtıl dînine hak verircesine yanaşmaktır. Burada emredilen ise, İslâm'ı kabullenmelerine teşvik amacıyla, dâvet ve tebliğde yumuşaklık ve nezâket kurallarına riâyet etmektir. Bâzı ulemâ, âyet-i kerîmenin cihâd âyetiyle neshedildiğini söylemişlerse de diğer bâzısı: "Burada emredilen en güzel yolla mücâdele, savaş öncesinde yapılması gereken yumuşak yollu dâvetten ibâret olduğu için hükmü bâkîdir, zîrâ bu, 'İslâm'a dâvetinizi kabullenmeseler de hiçbir zaman onlara sert davranmayın ve onlarla savaşmayın' gibi yanlış bir mânâ ihtivâ etmemektedir" demişlerdir. *(el-Âlûsî)*

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَۜ فَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِه۪ۚ وَمِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ
بِه۪ۜ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَكَذٰلِكَ) **Ve işte sana böylece** (görülmemiş bir indirme ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri şu şekildedir: (مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِنْزَالِ الْبَد۪يعِ الشَّأْنِ الْمُوَافِقِ لِاِنْزَالِ سَائِرِ الْكُتُبِ) "İşte sana, şânı acâyip olan ve önceki kitapların indirilmesine muvâfık düşen bir inzâl ile", ne yaptık? (اَنْزَلْنَا) **indirdik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o Kitâb'ı,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَالَّذ۪ينَ) **işte o kimseler ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمُ) **onlara,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **kitapları,** nedirler? (يُؤْمِنُونَ) **îmân etmektedirler,** neye? (بِه۪) **o** (Kur'â)**na,** (وَمِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ) **işte bunlardan da vardır,** kim vardır? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân etmektedir,** neye? (بِه۪) **ona,** (وَمَا يَجْحَدُ) **zâten bile bile inkâr etmez,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (اِلَّا الْكَافِرُونَ) **ancak kâfirler müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (evvelki kitapların indirilişine **uygun** düşen eşsiz bir inzâl ile) **Biz o Kitâb'ı sana indirdik.**

İşte kendilerine kitaplar vermiş olduğumuz o kimseler (içerisinden Abdullâh ibnü Selâm gibi insaf sâhipleri, Kur'ân'ın bahsini Tevrât ve **İncîl'de** buldukları için) **o** (Kur'â)**na îmân etmektedirler.**

İşte bu(gün yaşaya)**n** (Mekke halkından olan Arap)**lardan da ona îmân etmekte olan vardır. Zâten Bizim** (bu kadar açık) **âyetlerimizi o** (Ka'b ibnü Eşref gibi inatçı) **kâfirlerden başkası bile bile inkâr etmez.**

وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ اِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَمَا كُنْتَ) (Habîbim) **ve sen olmamıştın,** nedir olmamıştın? (تَتْلُوا) **okuyor,** neden önce? (مِنْ قَبْلِهِ) **bu** (Kur'â)**ndan önce,** neyi? (مِنْ كِتَابٍ) **hiçbir kitâbı,** daha ne değildin? (وَلَا تَخُطُّ) **yazamıyordun,** neyi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِيَمِينِكَ) **sağ elinle,** (اِذًا لَارْتَابَ) **o zaman elbette şüpheye düşerdi,** kim? (اَلْمُبْطِلُونَ) **bâtılda ısrarcı olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Habîbim!) **Sen bu** (Kur'â)**ndan önce hiçbir kitabı da okumakta değildin, onu sağ elinle de yazamıyordun.**

Bâtılda ısrarcı olanlar o zaman elbette şüpheye düşerdi (ve bu konuda bir nevî haklı olurlardı. Zîrâ bu durumda Müşrikler senin hakkında: "O, Kur'ân'ı evvelki kitaplardan alıyor" diyerek, Ehl-i Kitâb ise: "Kitaplarımızda tanıtılan zât, okuma yazma bilmeyen biridir, bu ise okuma yazma biliyor" demek sûretiyle insanları şüpheye düşürürlerdi).

بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِى صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا اِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(بَلْ هُوَ) **Doğrusu o** (Kur'ân), nedir? (اٰيَاتٌ) **çok değerli âyetlerdir,** öyle âyetler ki, (بَيِّنَاتٌ) (mânâları) **çok açık olanlar,** o Kur'ân daha nedir? (فِى صُدُورِ الَّذِينَ) **o kimselerin göğüslerinde** (bulunan kalplerinde ezberlenmiş)**dir ki,** (اُوتُوا) **onlar verildiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **o ilme,** yâni onlara din ilmi verilmiştir, (وَمَا يَجْحَدُ) **zâten bile bile inkâr etmez,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (اِلَّا الظَّالِمُونَ) **ancak zâlimler müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Doğrusu (diğer kitaplardan farklı bir üstünlüğe sâhip olan) **o** (Kur'ân), **kendileri**(nin mûcizelik vasfı) **çok açık olan âyetlerd**(en ibârett)**ir ki kendilerine ilim verilmiş olan o** (hâfız ve âlim) **kimselerin göğüslerinde** (bulunan kalplerinde ezberlenerek muhâfaza edilmiş)**dir.**

(Dolayısıyla tahrîfe ve değiştirilmeye müsâit değildir. Diğer kitapların ise hâfızları bulunmayıp ancak sahîfelerden okundukları için kolayca değiştiri-lebilmişlerdir.) **Zâten Bizim âyetlerimizi o zâlimlerden başkası bile bile inkâr etmez.**

وَقَالُوا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهٖ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاِنَّمَٓا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَقَالُوا) **Ve** (müşrikler) **dediler,** neyi dediler? (لَوْلَٓا اُنْزِلَ) **indirilseydi ya,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اٰيَاتٌ) (mûcize niteliğinde) **birtakım âyetler,** kimden? (مِنْ رَبِّهٖ) **Rabbinden,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا الْاٰيَاتُ) **âyet** (ve mûcize)**ler**(i göndermek) **ancak,** nerededir? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdindedir,** (وَاِنَّمَٓا اَنَا) **ben ise ancak,** kimim? (نَذِيرٌ) **bir uyarıcıyım,** öyle uyarıcı ki, (مُبِينٌ) (teblîği) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- O (müşrik ola)**nlar:** "(Mûsâ ve Îsâ *(Aleyhimesselâm)*a verilen; asâ ve sofra mûcizeleri gibi) **çok açık birtakım âyet** (ve mûcize)**ler Rabbinden ona da indirilseydi ya" dediler.** (Habîbim!) **De ki: "Âyet** (ve mûcize)**ler**(i göndermek) **ancak Allâh nezdindedir** (mûcizeleri dilediği gibi sâdece O indirebilir, benim elimde yaratma yetkisi yoktur ki, istediğiniz şeyi kendiliğimden gösterebileyim). **Ben ise ancak** (teblîği) **çok açık bir uyarıcıyım!"**

اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اَوَلَمْ يَكْفِ) **Ayrıca yeterli olmadı mı,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne? (اَنَّٓا) **gerçekten Biz,** (اَنْزَلْنَا) **indirdik,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** neyi? (الْكِتَابَ) **o Kitâb'ı,** o Kitâb ne olduğu hâlde? (يُتْلٰى) **art arda okunuyor olduğu hâlde,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَرَحْمَةً) **elbette büyük bir rahmet,** daha? (وَذِكْرٰى) **ve yüce bir öğüt,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Ayrıca kendilerine art arda okunmakta olan (eşsiz ilimlerle dolu) **o Kitâb'ı gerçekten** (okuma-yazma bilmediğin hâlde) **sana indirmiş olmamız** (hiçbir mûcize istetmeyecek bir âyet olarak) **onlara yeterli olmadı mı?!**

(Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz ki bu** (Kur'ân'ın, diğer peygamberlerin mûcizeleri gibi geçici değil de, ebedî bir mûcize olarak kalışı)**nda öyle bir toplum için elbette büyük bir** (nîmet ve) **rahmet ve** (maksadı inatçılık değil de, inanmak olan kimseler için) **yüce bir öğüt vardır ki onlar îmân etmektedirler.**

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنٖى وَبَيْنَكُمْ شَهٖيدًاۚ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِۙ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (كَفٰى) **yeterli oldu,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** nerede? (بَيْنٖى) **benim aramla,** daha? (وَبَيْنَكُمْ) **ve sizin aranızda,** ne olduğu hâlde? (شَهٖيدًا) **hakkıyla şâhid olarak,** (يَعْلَمُ) **O bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** (وَالَّذٖينَ) **ama o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **inandılar,** neye? (بِالْبَاطِلِ) **bâtıla,** daha ne yaptılar? (وَكَفَرُوا) **ve inkâr ettiler,** kimi? (بِاللّٰهِ) **Allâh'ı,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْخَاسِرُونَ) **zarar edenlerin ta kendileridir.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **De ki: "Benim aramla sizin aranızda** (doğruluğuma dâir) **hakkıyla şâhit olarak Allâh yeterli olmuştur. O** (Allâh), **göklerde ve yerde olan şeyleri**(n tümünü hakkıyla) **bilmektedir.**

Ama o kimseler ki, (Allâh'tan başka tapılan) **bâtıl** (ilâhlar)**a inanmıştırlar da Allâh'ı inkâr etmiştirler; işte sana! Ancak onlar** (îmânı satıp kâfirliği satın aldıkları için, ticâretlerinde) **zarar edenlerin tâ kendileridir."**

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِۜ وَلَوْلَٓا اَجَلٌ مُسَمًّى لَجَٓاءَهُمُ الْعَذَابُۜ وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَيَسْتَعْجِلُونَ) **Ve acele istiyorlar,** kimden? (كَ) (Habîbim) **senden,** neyi? (بِالْعَذَابِ) **azâbı** (getirmeni), (وَلَوْلَٓا اَجَلٌ) **bir müddet olmasaydı,** öyle müddet ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** (لَجَٓاءَ) **elbette** (çoktan) **gelmişti,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** (وَلَيَاْتِيَنَّ) **ve andolsun ki; elbette gelecektir,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **birdenbire karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (لَا يَشْعُرُونَ) **farkında bile olamayacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Habîbim!) **Bir de o** (müşrik ola)**nlar** ("Gökten bize taş yağdır da senin doğru olduğunu anlayalım" gibi saçma sapan laflar ederek) **senden azâbı acele** (getirmeni) **istiyorlar.** (Her kâfir topluma gönderilecek azap için, Levh-i Mahfûz'da) **adı konmuş bir müddet olmasaydı, elbette azap onlara** (çoktan) **gelmişti.**

Ama (bu onların azaptan kurtulduğu anlamına gelmez, zîrâ) **andolsun ki;** (Bedir günü helâk edildikleri zaman ya da ecelleri geldiğinde ölürlerken) **o** (azap) **onlara mutlaka ansızın gelecektir. Hâlbuki onlar farkında bile olamayacaklardır.**

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِۜ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُح۪يطَةٌ بِالْكَافِر۪ينَۙ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(يَسْتَعْجِلُونَ) **Acele istiyorlar,** kimden? (كَ) **senden,** neyi? (بِالْعَذَابِ) **azâbı** (getirmeni), (وَاِنَّ جَهَنَّمَ) **hâlbuki gerçekten cehennem,** nedir? (لَمُح۪يطَةٌ) **elbette tamâmen kuşatıcıdır,** kimi? (بِالْكَافِر۪ينَ) **o kâfirleri.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- O (kâfir ola)**nlar senden azâbı acele** (getirmeni) **istiyorlar, hâlbuki gerçekten de** (fevkinde azap düşünülemeyecek olan) **cehennem, o kâfirleri** (şimdiden) **elbette tamâmen kuşatıcıdır.** (Zîrâ içine düştükleri kâfirlik ve günahların gerçek yüzü dünyâda görülmese de hakîkatte o kötülükler, cehennemi tutuşturan ateşten ibârettir.)

يَوْمَ يَغْشٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

Cehennem onları ne zaman kuşatıcıdır? (يَوْمَ يَغْشٰى) **kaplayacağı günde,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (اَلْعَذَابُ) **o** (cehennem) **azâb**(ı), nereden olduğu hâlde? (مِنْ فَوْقِهِمْ) **üzerlerinden,** daha? (وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ) **ve ayaklarının altından,** daha ne günde? (وَيَقُولُ) **ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **buyuracağı** (günde), ne buyuracağı? (ذُوقُوا) **tadın,** neyi? (مَا) **o şeyleri**(n cezâsını) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- O (cehennem) **azâbın**(ın) **onları, üzerlerinden ve ayaklarının altından** (başlayıp her taraflarından) **kaplayacağı ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın):

"Siz sürekli yapar olduğunuz şeyleri(n cezâsını) **tadın" buyuracağı günde** (meydana gelecek korkunç hâdiseleri hiçbir söz hakkıyla anlatamaz)!

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ اَرْضِي وَاسِعَةٌ فَاِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(يَا عِبَادِيَ) **Ey Benim kullarım,** (اَلَّذِينَ) **öyle kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (اِنَّ اَرْضِي) **gerçekten Benim toprağım,** nedir? (وَاسِعَةٌ) **çok geniş olucudur,** (فَاِيَّايَ) **bu sebeple yalnız Bana,** (فَاعْبُدُو) **ibâdet edin,** kime? (نِ) **Bana.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Ey Benim o (Mekke'de zor durumda kalan ve herhangi bir yerde İslâm'ı yaşama imkânı bulamayan) **îmân etmiş kullarım! Gerçekten Benim toprağım çok geniştir. Bu yüzden** (bir yerde Bana ibâdet imkânı bulamıyorsanız) **Bana, sâdece Bana kulluk** (edeceğiniz yere hicret) **edin.**

كُلُّ نَفْسٍ ذَٓائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(كُلُّ نَفْسٍ) (Can taşıyan) **her bir nefis,** nedir? (ذَٓائِقَةُ الْمَوْتِ) **ölümü tadıcıdır,** (ثُمَّ اِلَيْنَا) **sonra yalnız Bize,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Yurtlarınızdan çıkmak zorunuza gidiyorsa da, zâten dünyâ sürekli kalınacak bir yer değildir. Çünkü can taşıyan) **her bir nefis** (rûhun bedenden ayrılması demek olan) **ölümü**(n acısını) **tadıcıdır! Sonra** (diriltilip) **ancak Bize döndürüleceksiniz!** (O hâlde bu mühim âkıbet için hazırlık yapın.)

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَاۜ نِعْمَ اَجْرُ الْعَامِلِينَۗ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân etmiştirler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlemiştirler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (لَنُبَوِّئَنَّ) **andolsun ki; elbette yerleştireceğiz,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden yapılmış olduğu hâlde? (مِنَ الْجَنَّةِ) **cennet** (mücevherlerin)**den,** *(el-Âlûsî)* nereye? (غُرَفًا) **birtakım yüksek köşklere,** öyle köşkler ki, (تَجْرِي) **sürekli akıyor,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **onların** (köşklerinin ve

ağaçlarının) **alt** (taraf)**ından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **ırmaklar,** ne oldukları hâlde onlara köşkler hazırlayacağız? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** (نِعْمَ) **ne güzel oldu,** ne? (اَجْرُ الْعَامِلِينَ) **o** (güzel) **amel edenlerin ecri** (olan bu köşkler).

Meâl-i Şerîf - 58

58- O kimseler ki (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler, andolsun ki; Biz onları cennet** (mücevherlerin)**den** (yapılmış) **birtakım yüksek köşklere, içlerinde ebedî kalacak kimseler olarak mutlaka yerleştireceğiz ki, onların** (köşklerinin ve ağaçlarının) **alt** (taraf)**ından sürekli ırmaklar akmaktadır. O** (güzel) **amel edenlerin ecri** (olan bu köşkler) **ne güzel olmuştur!**

اَلَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

Kimlerin ecri güzel oldu? (اَلَّذِينَ) **öyle kimselerin ki,** (صَبَرُوا) **sabretmiştirler,** daha ne yapmıştırlar? (وَعَلٰى رَبِّهِمْ) **ve ancak Rablerine,** (يَتَوَكَّلُونَ) **tevekkül etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- O kişiler(in ecri ne güzel oldu) **ki** (onlar Allâh uğrundaki hicret yolunda çektikleri zulüm ve eziyetlere karşı hiç pişmanlık çekmeksizin) **sabretmiştirler ve** (her hususta) **ancak Rablerine tevekkül etmektedirler.**

وَكَاَيِّنْ مِنْ دَٓابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَاۗ اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَكَاَيِّنْ) **Ve nicesini,** ne cihetinden? (مِنْ دَٓابَّةٍ) **hareket eden canlıdan,** öyle canlı ki, (لَا تَحْمِلُ) **taşıyamaz,** neyi? (رِزْقَهَا) **kendi rızkını,** rızkını taşıyamayan canlıların durumu nedir? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir? (يَرْزُقُ) **rızıklandırıyor,** neyi? (هَا) **onları,** daha? (وَاِيَّاكُمْ) **sizi de,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Ey din uğrunda yurtlarını ve geçim imkânlarını terk edince sıkıntı çekeceklerinden endişelenen müminler! Hiç görmüyor musunuz ki;) **nice hareket eden canlı vardır ki** (zayıflığından dolayı) **rızkını taşıyamaz,** (ama) **Allâh onları da sizi de rızıklandırmaktadır.**

Zâten ancak O (sizin: "Biz hicret edersek fakir olacağımızdan korkarız." şeklindeki sözlerinizi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir** (ve yine ancak O, kalplerinizdeki niyetlerinizi tam mânâsıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) **Ve andolsun ki; sorsan,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (مَنْ) **kim,** nedir? (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَسَخَّرَ) **ve müsahhar etti** (âmâde kıldı), neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ve ayı,** (لَيَقُولُنَّ) **kasem olsun ki; elbette derler,** neyi derler? (اَللّٰهُ) **Allâh** (yaratmıştır), (فَاَنّٰى) **öyleyse nasıl,** (يُؤْفَكُونَ) (O Allâh'ın dînine tâbi olmaktan) **döndürülüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Andolsun ki; sen o (şirk koşa)**nlara: "Kim**(dir O Zât ki,) **gökleri ve yeri yaratmıştır, güneşi ve ayı da emr**(iniz)**e âmâde kılmıştır?" diye sor**(acak ol)**san, yemîn olsun ki;** (her akıllı gibi) **elbette onlar** (da, varlık ve yoklukları mümkün olan bütün varlıkların yaratılmasının, varlığı Kendinden olan bir Zâta dayanması gerektiğini bildikleri için mecbûren)**: "Allâh" diyeceklerdir. Öyleyse** (bunu ikrâr ettikleri hâlde hâlâ) **nasıl** (bu sözleri gereğince amel edip İslâm'a girmekten) **döndürülüyorlar?!**

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ لَهُۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapar? (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَاۤءُ) **murâd ediyor,** o kişi kimden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهٖ) **kullarından,** daha ne yapar? (وَيَقْدِرُ) **ve daraltır,** kim için? (لَهُ) **onun için,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** nedir? (عَلٖيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Allâh (istediği zaman) **kullarından dilediği kimse için rızkı genişletir ve** (dilediğinde) **yine onun için daraltır. Şüphesiz ki Allâh** (kime ne zaman neyin yararlı veyâ zararlı olacağı dâhil) **her bir şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) **Ve andolsun ki; sorsan,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne diye? (مَنْ) **kim,** nedir? (نَزَّلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (مَاءً) **bir suyu,** (فَاَحْيَا) **sonra canlandırdı,** ne sebebiyle? (بِهِ) **onun sebebiyle,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا) (kuruyup) **ölmesinden sonra,** (لَيَقُولُنَّ) **kasem olsun ki; muhakkak derler,** neyi derler? (اللّٰهُ) **Allâh** (indirdi), (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْقِلُونَ) **akıl**(larını) **kullanmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Yine andolsun ki; sen o (putlara tapa)**nlara: "Kim**(dir O Zât ki) **gökten bir su indirip de, akabinde onun sebebiyle toprağa** (kuruyup) **ölmesinden sonra hayat vermiştir?" diye sor**(acak ol)**san, yemîn olsun ki; muhakkak onlar** (putların hiçbir şey yapamayacağını çok iyi bildikleri için)**: "Allâh** (indirdi)**" diyeceklerdir.**

(Habîbim!) **De ki: "Bütün hamdler** (sizi bu îtirâfa mecbur bırakan ve beni bu yanlış inançtan koruyan) **Allâh'a mahsustur."**

Doğrusu onların ekseriyeti (laflarıyla inançlarının çeliştiğini anlayacak kadar bile) **akıl**(larını) **kullanmazlar.**

وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(وَمَا هٰذِهِ) **Ve işte bu olmadı,** bundan bedel? (اَلْحَيٰوةُ) **o hayat,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (اِلَّا لَهْوٌ) **ancak basit bir eğlencedir,** daha? (وَلَعِبٌ) **ve kıymetsiz bir oyundur,** (وَاِنَّ الدَّارَ) **ve şüphesiz o yurt,** öyle yurt ki, (اَلْاٰخِرَةَ) **o sonra gelici,** (لَهِيَ) **elbette ancak o,** nedir? (اَلْحَيَوَانُ) **gerçek hayattır,** (لَوْ كَانُوا) **eğer olsaydılar,** nedir olsaydılar? (يَعْلَمُونَ) **bilirler,** burada (لَوْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَمْ يُؤْثِرُوا عَلَيْهَا الدُّنْيَا) şeklindedir. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 64

64- İşte (kâfirlerin kendisinden başka bir hayat tanımadıkları) **bu en alçak hayat ise, ancak** (dâimî menfaatlere ve hakîkî lezzetlere ulaştıracak sâlih amellerden insanları geri bırakan) **basit bir eğlence ve kıymetsiz bir oyundur** (ki, bir süreliğine oyun başında toplanıp dağılan çocuklar gibi, dünyâya aldananlar da kısa bir zaman içerisinde kendisinden ayrılırlar). **Ama şüphesiz ki** (kederlerden kurtuluşun ve ebedî lezzetlerin mahalli olan) **o sonra gelen yurt; elbette gerçek hayat ancak odur. Eğer** (bunu) **bilmekte olsaydılar** (aslâ dünyâyı ona tercih etmezdiler).

فَاِذَا رَكِبُوا فِى الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَۚ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَۙ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(فَاِذَا رَكِبُوا) **Bindikleri zaman ise,** neyin içerisine? (فِى الْفُلْكِ) **geminin içerisine,** (دَعَوُا) **duâ ederler,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** ne oldukları hâlde? (مُخْلِصِينَ) **tahsîs edici kimseler olarak,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (الدِّينَ) **dîni,** (فَلَمَّا نَجّٰى) **sonra ne zaman ki kurtardı,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلَى الْبَرِّ) **karaya,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** ne yaparlar? (يُشْرِكُونَ) **şirk koşarlar.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- O (Allâh'a ortak koşa)**nlar** (o derece tutarsız bir tavır içindedirler ki Allâh'ı inkâr ederler ama) **geminin içine bindikleri** (ve fırtınaya tutularak hayattan ümit kestikleri) **zaman ise dîni** (ibâdet ve duâyı) **O'na tahsîs eden kimseler olarak Allâh'a duâ ederler. Sonra O onları karaya** (çıkarıp) **kurtardığında ise birdenbire onlar** (eski hâllerine dönerek yine O'na) **şirk koşarlar.**

لِيَكْفُرُوا بِمَا اٰتَيْنَاهُمْۚ وَلِيَتَمَتَّعُواࣞ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

Niçin şirk koşmayı sürdürürler? (لِيَكْفُرُوا) **nankörlük etsinler diye,** neye? (بِمَا) **o şeylere ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha niçin? (وَلِيَتَمَتَّعُوا) **ve iyice faydalansınlar diye,** (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **ama çok yakında bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Onlar (musîbetlerden kurtuluş nîmeti olarak) **kendilerine vermiş olduğumuz şeye nankörlük etsinler ve** (netîcede putlara ibâdette bir araya gelerek birbirlerinden) **iyice yararlansınlar diye** (böyle yapmaktadırlar). **Ama çok yakında** (yaptıkları suçun âkıbetini) **bileceklerdir.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **Bir de onlar görmediler mi,** neyi? (اَنَّا) **şüphesiz Biz,** ne yaptık? (جَعَلْنَا) (onların şehri olan Mekke'yi) **yaptık,** nedir yaptık? (حَرَمًا) (kendine mahsus yasakları bulunan) **bir Harem,** öyle Harem ki, (اٰمِنًا) **emniyetli** (ve güvenli), (وَيُتَخَطَّفُ) **hâlbuki kapılıp götürülüyor,** kim? (اَلنَّاسُ) **insanlar,** nereden? (مِنْ حَوْلِهِمْ) **onların etrâfından,** (اَفَبِالْبَاطِلِ) **hâlâ sâdece bâtıl** (olan putlar)**a mı,** ne yapıyorlar? (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar,** daha? (وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ) **ve özellikle Allâh'ın nîmetlerini mi,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, ne yapıyorlar? (يَكْفُرُونَ) **inkâr ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Habîbim! Müşrikler sana gelip: "Biz senin doğruluğunu bilmekteyiz fakat bir avuç azınlık olan biz diğer Araplara muhâlefet ederek seninle birlikte hidâyete uyacak olursak, toprağımızdan kapılıp götürülürüz" dediler.) **Ama onlar görmediler mi ki, kendilerinin etrâfında** (bulunan kabîlelerde)**n insanlar** (düşmanları tarafından öldürülürken ve esir edilmek üzere) **kapılıp götürülürken, gerçekten Biz** (onların beldesi olan Mekke-i Mükerreme'yi baskın ve saldırılardan) **güvenli** (ve kendine mahsus yasakları bulunan) **bir Harem yaptık?! Onlar hâlâ sâdece bâtıl** (putlarının faydasın)**a inanıyorlar da, Allâh'ın** (bunca faydalı) **nîmetlerini mi özellikle inkâr ediyorlar?!**

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُۜ اَلَيْسَ فٖى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرٖينَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَمَنْ) **Ve kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (اِفْتَرٰى) **uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (اَوْ كَذَّبَ) **ya da yalanladı,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakkı,** ne zamanda? (لَمَّا جَاءَ) **geldiği anda,** kime? (هُ) **ona,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** nerede? (فٖى جَهَنَّمَ) **cehennemin içinde,** ne? (مَثْوًى) **ebedî bir ikāmet yeri,** öyle ikāmet yeri ki kim için olan? (لِلْكَافِرٖينَ) **o kâfirler için.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Bir de (onlara şunu söyle ki;) **kim, Allâh**(ın ortağı bulunduğuna inanarak O'n)**a karşı bir yalan uydurmuş kimseden ya da kendisine** (Kur'ân ve peygamber) **geldiği anda** (hiç düşünme gereği bile duymadan) **hakkı yalanlamış kişiden daha zâlimdir?! O kâfirlere âit ebedî bir ikāmet yeri cehennemin içinde olmadı mı?!**

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَاۜ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (جَاهَدُوا) **cihâd ettiler,** ne uğrunda? (فِينَا) **Bizim uğrumuzda,** yâni Bizim rızâmızı kazanmak için, (لَنَهْدِيَنَّ) **andolsun ki; elbette hidâyet edeceğiz** (ulaştıracağız), kimi? (هُمْ) **onları,** neye? (سُبُلَنَا) (cennete götüren) **yollarımıza,** (وَاِنَّ اللّٰهَ) **zâten şüphesiz Allâh**(ın yardımı), kimlerle berâberdir? (لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ) **elbette güzel işler yapan o kimselerle berâberdir.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Ama o kimseler ki (hem nefis ve şeytan gibi görünmeyen, hem de kâfirler gibi görünen düşmanlarla) **Bizim uğrumuzda** (sırf rızâmızı kazanmak için iyi niyet ve ihlâs ile) **cihâd etmiştirler, andolsun ki; elbette Biz onları** (cennet ve cemâlimize kavuşturacak) **yollarımıza hidâyet edeceğiz. Gerçekten** (iki cihanda da) **Allâh**(ın yardım ve desteği)**, elbette o güzel işler yapan** (ve amellerini Allâh'ı görür gibi huzur üzere îfâ eden) **kimselerle berâberdir.**

سُورَةُ الرُّومِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZUNCU SÛRE-İ CELÎLE

RÛM SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Altmış âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓمٓ) **Elif! Lâm! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

غُلِبَتِ الرُّومُۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(غُلِبَتِ) **Mağlup edildi,** kim? (اَلرُّومُ) **Rumlar.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Ehl-i Kitâb olan) **Rumlar** (kitapsız Farslar tarafından) **mağlup edildi.**

ف۪ٓي اَدْنَى الْاَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Nerede? (ف۪ٓي اَدْنَى الْاَرْضِ) **o** (Mekke) **toprağ**(ın)**a en yakın yerde,** (وَهُمْ) **ama onlar,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ) **mağlûbiyetlerinden sonra,** (سَيَغْلِبُونَ) **yakında gâlip geleceklerdir.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Rum diyârına göre) **o** (Mekke) **toprağ**(ın)**a en yakın yer** (olan Şâm'a bağlı Busrâ mevkiin)**de** (yenik düştüler). **Ama onlar mağlûbiyetlerinin ardından yakında** (Farslara) **gâlip geleceklerdir.**

فِى بِضْعِ سِنِينَ لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Ne zaman içerisinde gâlip gelecekler? (فِى بِضْعِ سِنِينَ) (on seneyi geçmeyecek) **birkaç sene içerisinde,** (لِلّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** ne? (اَلْاَمْرُ) **bütün işler,** burada harf-i târîf istiğrâk içindir, neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** daha? (وَمِنْ بَعْدُ) **bundan sonra da,** (وَيَوْمَئِذٍ) **işte** (Rumların Farsları yeneceği) **o gün,** (يَفْرَحُ) **sevinecek,** kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **müminler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (On seneyi geçmeyecek) **birkaç sene içerisinde** (gâlip gelecekler-dir)! **Bun**(ların gâlip olmaların)**dan önce de, bundan sonra da tüm işler** (bütün kararlar ve yetkiler) **ancak Allâh'a âittir! İşte o** (Rumların Farsları yeneceği) **gün ise müminler sevinecektir.**

بِنَصْرِ اللّٰهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

Ne ile sevinecek? (بِنَصْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yardımı ile,** yâni Rumların gâlip gelmesinden yola çıkarak Allâh-u Te'âlâ'nın kendilerine de müşriklere karşı yardım edeceğini umarak, (يَنْصُرُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **yardım eder,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** (وَهُوَ) **O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Allâh'ın (kitapsızlara karşı Ehl-i Kitâb'a) **yardımı**(nı hayra yormak sûreti) **ile** (kendilerinin de Mekke müşriklerine gâlip geleceklerini umdukları için sevineceklerdir)!

O (Allâh), **murâd ettiği kimseye yardım eder**(ek onu düşmanına gâlip kılar). **Zâten ancak O** (istediğine yardım etme gücüne sâhip olan bir) **Azîz'dir** (ve yine ancak O âhiret rahmetini hak etmeyenleri, dilediğinde dünyâdaki rahmetine mazhar kılan bir) **Rahîm'dir.**

Tefsîr ehlinin beyânı vechile; Ehl-i Kitâb olan Bizanslılarla, ateşperest Farslar arasında yaşanan savaşlarda, müşrikler, kendileri gibi kitapsız olan Mecûsîlerin gâlip gelmesini, Müslümanlar ise Ehl-i Kitâb olan Rumların yenmesini temennî ediyorlardı. Şâm ârâzisinin Arap ve Acem toprağına en yakın bölgesi olan Busrâ yöresindeki karşılaşmalarında Rumlar yenilince, müşrikler: "Bizim gibi kitapsızlar sizin gibi Kitâb Ehli'ni yendiği gibi, biz de sizi yeneceğiz" diyerek sevinçlerini açığa vurdukları zaman Müslümanlar üzüldüler. Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ bu âyetleri indirerek, mağlup olan Ehl-i Kitâb'ın on seneye kalmadan gâlip olacağını haber verdi. O zaman iç ve dış savaşlarla çok zor duruma düşmüş ve hazînesi tamâmen boşalmış olan Bizans'ın bir daha toparlanıp savaş kazanması hiç düşünülecek bir şey değilken bu gaybî haberin yedinci senesi bu mûcize gerçekleşerek Rumlar Farsları yenilgiye uğrattı. *(Mecmû'atü't-tefâsîr, 5/31-32)*

وَعْدَ اللّٰهِ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

Allâh bunu vaad etti, ne yapmakla? (وَعْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (değişmeyen) **vaadi olmakla** (Allâh bunu söz vermiştir), bu terkîb mahzûf bir (وَعَدَ) fiilinin mef'ûlü mutlağıdır, (لَا يُخْلِفُ) **bozmaz,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (وَعْدَهُ) **sözünü,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (hakkı) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Rumların gâlip geleceği ve müminlerin sevineceğiyle alâkalı haber) **Allâh'ın vaadi olarak** (yerini bulacaktır)! **Allâh sözünü bozmaz velâkin insanların ekseriyeti** (O'na yakışan ve yakışmayan sıfatlardan haberdâr olmadıkları için bu gerçeği) **bilmezler.**

Tefsirlerde rivâyet edildiğine göre; bu vaadi duyan Ebû Bekr-i Sıddîk *(Radıyallâhu Anh)* Mekke kâfirlerine: "Kardeşlerinizin gâlibiyetiyle sevindiniz ama çok sevinmeyin. Zîrâ Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bildirdiğine göre yakında Rumlar Fars toplumunu yenecektir" dedi. Bunun üzerine müşriklerden Übeyy ibnü Halef kalkarak: "Yalan söyledin! O zaman bir süre tâyin et, seninle on devesine iddiâya girelim" deyince, Hazret-i Sıddîk üç sene şartı koyarak bunu kabûl etti. Sonra Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e durumu haber verince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Ben böyle demedim. (Âyette geçen) 'Bıd'' kelimesi, üç ile on arasında kullanılabileceği için sen süreyi de deveyi de artır" buyurdu. Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)*ın geldiğini gören Übeyy kâfiri onun pişman olduğunu sandıysa da, o: "Süreyi dokuz seneye, deveyi de yüze çıkaralım" dedi ve böylece anlaştılar.

Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)* hicret ederken Übeyy ondan kefil istedi, o da oğlu Abdullâh'ı kefil gösterdi. Sonra Bedir savaşına tesâdüf eden günlerde Rumların Farsları yenmesiyle iddiâlaşmanın yedinci senesinde bu mûcize gerçekleşti. Uhud'da Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eliyle aldığı yara netîcesinde Übeyy kâfiri ölünce, Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)* onun vârislerinden yüz deveyi tahsil edip Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in emriyle fakirlere verdi. *(el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 3/569)*

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(يَعْلَمُونَ) **Bilirler,** neyi? (ظَاهِرًا) **görünen bir şeyi,** o da neden olduğu hâlde? (مِنَ الْحَيٰوةِ) **o hayattan,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** neden? (عَنِ الْاٰخِرَةِ) **âhiretten,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedirler? (غَافِلُونَ) **gâfil kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Onlar o en alçak (dünyâ) **hayât**(ın)**dan** (sâdece, ekip biçme ve kazanıp harcama usulleri gibi)**, görünen bir şeyi bilirler. Ama ancak onlar** (en çok bilinmesi gereken) **âhiretten gâfil** (ve habersiz) **kimselerin ta kendileridir.**

اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فٖى اَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى وَاِنَّ كَثٖيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاۤئِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا) **Bir de onlar inceden inceye hiç düşün**(üp de bil)**mediler mi,** ne hakkında? (فٖى اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefisleri**(nin yaratılışında bulunan özellikler) **hakkında,** neyi düşünmediler mi? (مَا خَلَقَ) **yaratmadı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasındadır,** ancak ne ile mültebis olduğu hâlde? (اِلَّا بِالْحَقِّ) **ancak** (onu imtihan yurdu yapmasından ibâret) **hak**(lı bir neden ve hikmet) **ile** (yaratmıştır)**,** daha ne ile mültebis olarak yarattı? (وَاَجَلٍ) **ve bir süre ile,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş,** (وَاِنَّ كَثٖيرًا) **ama gerçekten birçok kimse,** kimden oldukları hâlde? (مِنَ النَّاسِ) **insanlardan,** neyi? (بِلِقَاۤئِ رَبِّهِمْ) **özellikle Rablerin**(in hesap mahallin)**e kavuşmayı,** nedirler? (لَكَافِرُونَ) **elbette inkâr edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Ayrıca onlar (sâdece dünyâ yaşantısının görünen tarafı hakkında kafa yorarken) **kendileri**(nin yaratılışlarında bulunan husûsiyetler) **hakkında inceden inceye hiç düşün**(üp de bil)**mediler mi ki, Allâh gökleri ve yeri ve ikisi arasındaki şeyleri** (boşu boşuna değil) **ancak** (yaratılmalarını gerektiren) **hak**(lı bir neden ve mükelleflere imtihan yurdu olma gibi yüce bir hikmet) **ile** (halketmiş)**, bir de** (süresiz olmayıp son vaktinin tespiti için) **adı konmuş bir süreyle yaratmıştır. Ama şüphesiz ki insanlardan birçok kimse** (dünyânın son bulacağına inanmazlar ve ölümlerinin ardından diriltilip mahşere çıkartılarak) **özellikle Rablerin**(in hesap mahallin)**e kavuşmayı elbette inkâr edicilerdir.**

اَوَلَمْ يَسٖيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهَا اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَوَلَمْ يَسٖيرُوا) **Bir de onlar hiç gezmediler mi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** gezip de ne yapsaydılar? (فَيَنْظُرُوا) **sonra baksaydılar,** neye? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الَّذٖينَ) **o kimselerin** (fecî) **âkıbeti ki,** kimden önce olan? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **kendilerinden önce,** (كَانُوا) **onlar idi,** nedir idi? (اَشَدَّ) **daha güçlü,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne bakımından? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** daha ne idiler? (وَاَثَارُوا) **ve alt üst etmişlerdi,** neyi? (الْاَرْضَ) **toprağı,** daha ne yaptılar? (وَعَمَرُو) **ve mâmûr etmiştiler,** neyi? (هَا) **onu,** ne yapmakla? (اَكْثَرَ) **daha çok** (îmâr etmekle), bu kelime geride geçen fiilin hazfedilmiş mef'ûlü mutlağıdır ki takdîri (عِمَارَةً اَكْثَرَ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* neden daha çok? (مِمَّا عَمَرُو) **bunların îmâr etmelerinden,** burada (مَا) harfi masdariyyedir, neyi? (هَا) **onu,** daha ne idiler? (وَجَاءَتْ) **hâlbuki getirmişti,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile iki mef'ûle müte'addî olmuştur, kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasülleri,** neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık olan mûcizeleri,** (فَمَا كَانَ) **fakat olmadı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı? (لِيَظْلِمَ) **aslâ zulm**(ü murâd) **eder,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَلٰكِنْ كَانُوا) **velâkin onlar oldular,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **sâdece kendi nefislerine,** nedir oldular? (يَظْلِمُونَ) **sürekli zulmederler.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Bir de onlar yer(yüzün)**de gezip de, kendilerinden önceki o** (helâke mâruz kalmış Âd ve Semûd toplumları gibi inkârcı) **kimselerin** (fecî) **âkıbetinin nasıl olduğuna hiç mi bakmadılar?!**

O (geçmişte helâk ola)**nlar güç bakımından bunlardan daha kuvvetliydiler ve onlar** (su bulmak, mâdenler çıkartmak ve ekip biçmek için) **toprağı alt üst etmiştiler, o kişiler bunların onu îmâr ettiğinden daha fazla onu mâmûr da etmiştiler, rasülleri onlara çok açık mûcizeler de getirmişti. Fakat** (onlar elçileri yalanlayınca İlâhî azâba çarptırıldılar. Ama böyle yaparak) **Allâh onlara aslâ zulm**(ü murâd) **eder olmadı velâkin onlar** (gördükleri bunca açık delil karşısında bile bile inkârı sürdürerek, kendilerini İlâhî gazaba müstehak etmekle) **sâdece kendilerine sürekli zulmeder oldular.**

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ اَسَٓاؤُا السُّٓوٰٓاَى اَنْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(ثُمَّ كَانَ) **Sonra oldu,** nedir oldu? (عَاقِبَةَ الَّذِينَ) **o kimselerin âkıbetidir** (oldu ki), (اَسَٓاؤُا) **kötü işler yaptılar,** ne onların âkibeti oldu? (اَلسُّٓوٰٓاَى) (azap adına) **o en kötü şey,** niçin böyle oldu? (اَنْ كَذَّبُوا) **yalanladıkları için,** burada ta'lîl mânâsındaki (لَ) harfi mahzûf olup (أَنْ) harfi ise masdariyyedir, ileride gelecek (وَكَانُوا) cümlesi de buraya atfedildiği için aynı mânâlarla tercüme edilmiştir, neyi yalanladıkları için? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** daha niçin, (وَكَانُوا) **ve oldukları için,** ne ile? (بِهَا) **özellikle onlarla,** nedir oldukları için? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Sonra Allâh'ın âyetlerini yalanladıkları ve onlarla sürekli alay eder oldukları için (azap nâmına) **o en kötü şey** (olan cehennem)**, kötü işler yapmış olan o kimselerin âkıbeti olmuştur.**

اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapıyor? (يَبْدَؤُا) **ilk başta yaratıyor,** neyi? (اَلْخَلْقَ) (canlı) **halkın tümünü,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, elif lâm da istiğrâk içindir, daha ne yapıyor? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra** (öldürüp dirilterek) **geri döndürecek,** neyi? (هُ) **onları,** burada zamîr cins olan (اَلْخَلْقَ) kelimesine râci olduğu için cemî olarak terceme edilmiştir, (ثُمَّ اِلَيْهِ) **sonra ancak O'n**(un hesap yurdun)**a,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Allâh (canlı) **halkın tümünü ilk başta** (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta sâdece O) **geri döndürecektir. Sonra siz ancak O'n**(un kullarını hesâba çekeceği âhiret yurdun)**a döndürüleceksiniz.**

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَيَوْمَ تَقُومُ) **Ve vukû bulacağı günde,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı)**,** (يُبْلِسُ) **bütün hayırlardan ümit kesecek,** *(el-Âlûsî)* kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o** (şirk suçunu işleyen) **mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- O (kıyâmet kopma) **ân**(ı) **vukû bulacağı günde ise o** (şirk gibi en büyük suçu işlemiş) **mücrimler bütün hayırlardan ümit kesecektir.**

وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعٰٓؤُا وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَلَمْ يَكُنْ) **Ve olmadı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neden? (مِنْ شُرَكَائِهِمْ) **ortak** (koştuk)**larından,** ne? (شُفَعٰٓؤُا) **şefâatçiler,** daha? (وَكَانُوا) **üstelik o** (tapa)**nlar olmuşturlar,** neyi? (بِشُرَكَائِهِمْ) **ortak** (koştuk)**larını,** nedir olmuşturlar? (كَافِرِينَ) **inkâr eden kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- O (şirk koşa)**nlar için** (Allâh'a) **ortak** (koştukları put)**larından şefâatçiler de bulunmayacaktır. Üstelik onlar** (putlarının bir işe yaramadığını anlayınca) **ortak** (koştuk)**ları** (putları)**nı inkâr eden kimseler oldular.** */**Hâlbuki onlar** (dünyâdayken o) **ortak** (koştuk)**ları sebebiyle** (Allâh-u Te'âlâ'yı inkâr eden) **kâfirler olmuştular.**/*

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَيَوْمَ تَقُومُ) **Ve vâki olacağı günde,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** (يَتَفَرَّقُونَ) (müminlerle kâfirler) **iyice ayrılacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Bir de o (kıyâmet kopma) **ân**(ı) **vâki olacağı günde, işte o gün** (müminlerle kâfirler birbirlerinden) **iyice ayrılacaklardır.**

فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِى رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَاَمَّا الَّذِينَ) **İşte o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (فَهُمْ) **artık onlar,** nerede? (فِى رَوْضَةٍ) **çok değerli bir** (cennet) **bahçe**(sin)**de,** nedirler? (يُحْبَرُونَ) **sevindirilecektirler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Artık o kimseler ki (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; işte onlar** (ırmaklarla dolu yemyeşil ve) **çok değerli bir** (cennet) **bahçe**(sin)**de** (her an farklı lezzetler tadarak ve nâmeler dinleyerek) **sevindirilecektirler.**

وَاَمَّا الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَلِقَٓائِ الْاٰخِرَةِ فَاُو۬لٰٓئِكَ فِى الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَاَمَّا الَّذ۪ينَ) **Ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** daha? (وَكَذَّبُوا) **ve yalanladılar,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** daha? (وَلِقَٓائِ الْاٰخِرَةِ) **ve âhirete kavuşmayı,** (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** nerede? (فِى الْعَذَابِ) **o azap içerisinde,** nedirler? (مُحْضَرُونَ) **hâzır bulundurulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Ama o kimseler ki (dünyâda iken) **kâfir olmuşturlar ve Bizim âyetlerimizi de, âhirete kavuşmayı da yalanlamıştırlar;** (Habîbim) **işte sana! Onlar, o** (büyük) **azap içerisinde** (dâimî ikāmet etmek üzere cehennemde) **hâzır bulundurulmuş kimselerdir.**

فَسُبْحَانَ اللّٰهِ ح۪ينَ تُمْسُونَ وَح۪ينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(فَسُبْحَانَ اللّٰهِ) **Artık Allâh'ı**(n) **tesbîh**(i) **ile** (meşgul olarak O'nu noksan sıfatlardan tenzîh edin), ne zaman? (ح۪ينَ تُمْسُونَ) **akşama vardığınız zaman,** daha? (وَح۪ينَ تُصْبِحُونَ) **ve sabaha girdiğiniz vakit.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Artık siz akşama vardığınız zaman (akşam-yatsı namazlarını edâ ederek) **ve sabaha girdiğiniz vakit** (sabah namazını kılarak, o anlarda sürekli yenilenen gece ve gündüz nîmetine şükür için) **Allâh'ı**(n) **tesbîh**(i) **ile** (meşgul olarak O'nu noksan sıfatlardan tenzîh edin)**!**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* gibi birçok müfessire göre; âyet-i celîlede geçen "Tesbîh" ifâdesi; "Namaz kılınarak îfâ edilen tenzîh ve hamd vazîfeleri"ne işâret etmektedir ki, buna göre mânâ: "Kudretinin eserlerinin iyice belirgin olduğu sabah ve akşam saatlerinde, Allâh-u Te'âlâ'nın noksan sıfatlardan uzaklığını ifâde eden hamd-ü senâlar ihtivâ eden namaz ibâdetine devâm edin" demek olur.

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*ya: "Beş vakit namazın bahsini Kur'ân'da bulabiliyor musun?" diye sorulduğunda: "Evet" diyerek bu iki âyeti okumuş ve: "Bu âyetler hem beş vakit namazı, hem de vakitlerini açıkladı" demiştir. *('Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:1772, 1/454; el-Hâkim, el-Müstedrek, 2/410-411; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 18/474; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, rakam:10596, 10/247)*

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Her kim Rûm Sûresi'nin şu üç âyetini (17-19) sabahladığında okursa, o gün yapamayacağı bütün hayırların sevâbına ulaşmış olur. Akşamladığında bu âyet-i celîleleri okuyan ise, o gece kaçıracakların(ın sevâbın)a kavuşmuş olur." *(Ebû Dâvûd, es-Sünen, el-Edeb:110, rakam:5076, 2/740)*

وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَلَهُ) **Ve sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na mahsustur,** ne? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** nerede? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** daha ne zaman tesbihte bulunun? (وَعَشِيًّا) **ve gündüzün sonunda,** daha? (وَحِينَ تُظْهِرُونَ) **ve öğle** (vakti)**ne girdiğiniz zaman.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Göklerde ve yerde (bulunan tüm nîmetlere karşı) **bütün hamdler sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na mahsustur.** (Gök ve yer ehlinden akıl ve idrâk sâhibi her canlının yapması gereken şey O'na hamd ve tesbîhte bulunmaktır.) **Gündüzün sonunda da** (ikindi namazını), **öğle** (vakti)**ne girdiğiniz zaman da** (öğle namazını edâ ederek Allâh-u Te'âlâ'ya tesbihte bulunun)**!**

يُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(يُخْرِجُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **çıkarıyor,** neyi? (اَلْحَىَّ) **diriyi,** neden? (مِنَ الْمَيِّتِ) **ölüden,** daha ne yapıyor? (وَيُخْرِجُ) **yine O çıkarıyor,** neyi? (اَلْمَيِّتَ) **ölüyü,** neden? (مِنَ الْحَيِّ) **diriden,** daha ne yapıyor? (وَيُحْيِ) **ve canlandırıyor,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **toprağı,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) **ölümünden sonra,** (وَكَذٰلِكَ) **ve** (ey insan) **işte sana böylece,** (تُخْرَجُونَ) (kabirlerinizden) **çıkartılacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- O (Allâh-u Te'âlâ), (meni ve tâne gibi kendi başına üreyemeyen) **ölü** (bir şey)**den** (canlı ve bitki gibi üreyen) **diri** (bir şe)**yi çıkarmaktadır, diriden de ölüyü çıkarmaktadır, ölümünden** (ve kurumasından) **sonra toprağı da O canlandırmaktadır.** (Ey insan!) **İşte sana! Siz de böylece** (kabirlerinizden) **çıkartılacaksınız.**

Müfessirler burada geçen "Ölü ve diri" tâbirlerini maddî ve mânevî olmak üzere iki kısma ayırmışlar, maddî ölüye; insan suyunu ve yumurtayı, diriye de; insanı ve civcivi misal getirmişler, mânen ölü ve diri kabûl edilen şeylere ise; kâfir-mümin, âlim-câhil gibi örnekler zikretmişlerdir.

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ اِذَٓا اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَمِنْ اٰيَاتِه۪) **Yine O'nun âyetlerindendir,** ne? (اَنْ خَلَقَ) **yaratmış olması,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنْ تُرَابٍ) **bir topraktan,** (ثُمَّ اِذَٓا اَنْتُمْ) **sonra birdenbire siz,** (بَشَرٌ) **birçok beşersiniz** (insanlarsınız), öyle beşer ki, (تَنْتَشِرُونَ) (ihtiyaçlarınızı görmek için yeryüzüne) **yayılıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerinden biri de; sizi**(n babanız Âdem'i, kuru kara ve kokmuş) **bir topraktan yaratmış olmasıdır. Sonra birdenbire siz birçok insanlar** (olarak yaratılmış)**sınız ki,** (ihtiyaçlarınızı görmek için yeryüzünde o yana bu yana) **yayılmaktasınız.**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوٓا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
مَوَدَّةً وَرَحْمَةًۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَمِنْ اٰيَاتِه۪) **Yine O'nun âyetlerindendir,** ne? (اَنْ خَلَقَ) **yaratmış olması,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neden? (مِنْ اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizden,** neyi? (اَزْوَاجًا) **birtakım eşleri,** niçin? (لِتَسْكُنُوٓا) **meylede**(rek sükûnete ere)**siniz diye,** *(el-Beyzâvî)* kime? (اِلَيْهَا) **onlara,** daha ne yapması? (وَجَعَلَ) **ve meydana getirmesi,** nerede? (بَيْنَكُمْ) **aranızda,** neyi? (مَوَدَّةً) **tam bir sevgiyi,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve büyük bir acımayı,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve pek çok âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **iyice düşünmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Kendilerine meyl(edip onlarla ülfet) **edesiniz** (ve bu sûretle meşrû yoldan şehvetinizi tatmin edesiniz) **diye sizin için kendi nefisleriniz**(in cinsin)**den** (sizin gibi insan olan) **birtakım eşler yaratması ve aranızda tam bir sevgi** (netîcesinde hâsıl olan cinsî berâberlik) **ve büyük bir acıma** (vesîlesi olan çocuk) **meydana getirmesi de O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerinden biridir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bu** (şekilde topraktan yarattığı kulları erkek ve dişi olarak sınıflara ayırmasında ve birbirlerine tamâmen yabancı insanlar arasına kaynaşma ve acıma hisleri koyması)**nda elbette bir toplum için** (vasfedilemeyecek derecede) **çok büyük ve pek çok âyetler vardır ki onlar tefekkür etmekte** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın eşsiz fiillerindeki üstün hikmetleri iyiden iyiye düşünmekte)**dirler.**

وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ وَاَلْوَانِكُمْۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْعَالِمٖينَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمِنْ اٰيَاتِهٖ) **Yine O'nun âyetlerindendir,** ne? (خَلْقُ السَّمٰوَاتِ) **gökleri yaratması,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yeri de,** daha ne O'nun âyetlerindendir? (وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ) **dillerinizin farklılığı**(nı yaratması), (وَاَلْوَانِكُمْ) **renklerinizin de,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve pek çok âyetler,** kim için? (لِلْعَالِمٖينَ) **âlimler için.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Gökleri ve yeri yaratması da, dillerinizin (lehçelerinizin ve konuşma şekillerinizin) **ve renklerinizin farklılığı**(nı yaratması) **da O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil) **lerindendir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bun**(ca farklı dilin konuşulmasında ve aynı maddeden aynı şartlarda yaratılan ikizlerde bile rastlanabilen deri renklerinin farklılığın)**da,** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce sıfatlarını iyi bilen) **âlimler için elbette** (künhüne vâkıf olunamayacak) **çok büyük ve pek çok âyetler vardır.**

وَمِنْ اٰيَاتِهٖ مَنَامُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاۤؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهٖۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَمِنْ اٰيَاتِهٖ) **Yine O'nun âyetlerindendir,** ne? (مَنَامُكُمْ) **uyumanız**(ı yaratması), ne zaman? (بِالَّيْلِ) **gece,** daha? (وَالنَّهَارِ) **ve gündüz,** daha ne O'nun âyetlerindendir? (وَابْتِغَاۤؤُكُمْ) **ve** (rızkınızı) **aramanız**(ı sağlayacak sebepleri yaratması), neden sebep vereceği rızkınızı aramanız? (مِنْ فَضْلِهٖ) **O'nun fazlından** (ve ihsânından), (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve pek çok âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَسْمَعُونَ) (hak sözleri kabûl kulağıyla) **işitirler.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerinden bâzısı da; gece ve gündüz** (istediğiniz zaman

istirahat için) **uyumanız**(a imkân yaratması) **ve** (her iki vakitte de Allâh-u Te'âlâ'nın) **fazlından** (ve lütfundan size vereceği rızkı) **aramanız** (için imkânlar yaratması)**dır.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bunda elbette bir toplum için** (târif edilemeyecek kadar) **çok büyük ve pek çok âyetler vardır ki onlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın âyetlerini anlayış kulağıyla) **işitmektedirler.**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ يُر۪يكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَيُحْي۪ بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ
اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَمِنْ اٰيَاتِه۪) **Yine O'nun âyetlerindendir ki,** (يُر۪ى) **gösteriyor,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اَلْبَرْقَ) **şimşeği,** niçin? (خَوْفًا) **korkutmak için,** burada (خَوْفًا) kelimesi, (اِخَافَةً) mânâsındadır, *(el-Beyzâvî)* daha? (وَطَمَعًا) **ve ümitlendirmek için,** burada (طَمَعًا) kelimesi, (اِطْمَاعًا) mânâsındadır, *(el-Beyzâvî)* (وَيُنَزِّلُ) **ve O indiriyor,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **bir suyu,** (فَيُحْي۪) **sonra diriltiyor,** ne sebebi ile? (بِه۪) **onun sebebi ile,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **toprağı,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) **ölümünden sonra,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük ve pek çok âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akıl**(larını) **kullanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Yine O'nun (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerindendir ki;** (yıldırım düşme tehlikesiyle) **korkutmak ve** (yağmur beklentisiyle) **ümitlendirmek için size şimşeği göstermektedir ve gökten bir su indirip, ölümünün** (ve kurumasının) **ardından toprağı onun sebebi ile diriltmektedir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bunda bir kavim için elbette çok büyük ve pek çok âyetler vardır ki onlar** (yaratıcının üstün kudret ve hikmetini anlamak için varlıkların oluşumlarının bağlı olduğu sebepleri araştırma husûsunda) **akıl**(larını) **kullanmaktadırlar.**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنْ تَقُومَ السَّمَٓاءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِه۪ۜ ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةًۗ مِنَ الْاَرْضِ
اِذَٓا اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ) **Yine O'nun âyetlerindendir,** ne? (اَنْ تَقُومَ) **durması,** ne? (اَلسَّمَٓاءُ) **gök,** daha? (وَالْاَرْضُ) **ve yer,** ne ile? (بِاَمْرِه۪) **O'nun** (onların durması için yönelttiği) **emri ile,** (ثُمَّ اِذَا دَعَا) **sonra çağırdığı zaman,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne yapmakla? (دَعْوَةً) **tek bir dâvetle,** nereden çıkmanız için? (مِنَ الْاَرْضِ) **yerden,** bu mânâya göre (مِنْ) harfi ileride gelecek (تَخْرُجُونَ) fiilinin delâlet ettiği (خُرُوجًا) kelimesine müteallıktır, *(ed-Dürru'l-masûn, 9/39)* (اِذَٓا اَنْتُمْ) **birdenbire siz,** ne yapacaksınız? (تَخْرُجُونَ) (kabirlerinizden) **çıkacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Yine O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** ("İkiniz de Benim kudretimle kıyâmete kadar dâim olun") **emriyle göğün ve yerin** (düzen içerisinde devamlı) **durması O'nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerindendir.**

(Kabirlerde kalma süreniz dolduktan) **sonra O sizi tek bir dâvet ile** ("Ey ölüler! Dirilin de mezarlarınızdan çıkın!" buyurarak) **çağırdığı zaman** (ister istemez) **siz birdenbire yer**(de bulunan kabirleriniz)**den** (mahşere) **çıkacaksınız!**

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَلَهُ) **Ve sâdece O'na âittir,** ne? (مَنْ) **o kimseler ki,** nerededir? (فِي السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** (كُلٌّ) **her biri,** (لَهُ) **ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** nedirler? (قَانِتُونَ) (ister istemez) **boyun eğicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Ayrıca (meleklerden ve ins-ü cinden) **göklerde ve yerde bulunan kimseler** (yaratılma, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir. Her biri de** (ister istemez) **ancak O'na boyun eğ**(erek kendilerinden istenileni yerine getir)**icilerdir.**

وَهُوَ الَّذ۪ي يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُع۪يدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِۜ وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَهُوَ) **Ve ancak O,** kimdir? (اَلَّذ۪ي) **O Zâttır ki,** (يَبْدَؤُا) **ilk başta yaratıyor,**

neyi? (اَلْخَلْقَ) (canlı) **halkın tümünü,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, elif lâm da istiğrâk içindir, daha ne yapıyor? (ثُمَّ يُعِيدُ) **sonra** (öldürüp diriltererek) **geri döndürecek,** neyi? (هُ) **onları,** burada zamîr cins olan (اَلْخَلْقَ) kelimesine râci olduğu için cemî olarak tercüme edilmiştir, (وَهُوَ) **ve o** (tekrar diriltme), nedir? (اَهْوَنُ) **çok kolay bir şeydir,** burada ef'al vezni, bâbı olan tafdîl için olmayıp ziyâdelik ifâde eden (هَيِّنٌ) mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn, 9/40; el-Medârik)* kime? (عَلَيْهِ) **O'na,** (وَلَهُ) **yalnızca O'na mahsustur,** ne? (اَلْمَثَلُ) **hayran bırakan sıfatlar,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle sıfatlar ki, (اَلْاَعْلٰى) **en üstün olucu,** o sıfatların tezâhürü nerede olduğu hâlde? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; halkın tümünü ilk başta** (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek sonsuz hayâta sâdece O) **geri döndürecektir. Zâten O'na göre bu** (tekrar diriltme) **çok kolay bir şeydir.**

Göklerde ve yerde (eserleri âşikâr olan) **o hayran bırakıcı en üstün sıfatlar** (ve eşten, ortaktan, evlâttan münezzeh olmak, yoktan yaratmak, tekrar diriltmek, var etmek ve yok etmek gibi üstün vasıflar) **da yalnızca O'na mahsustur. Zâten ancak O** (yaratmak istediği bir şeyi yoktan yaratmaktan ve tekrar diriltmekten âciz bırakılamayacak üstün güce sâhip olan bir) **Azîz'dir** (ve yine ancak O, tüm işlerini hikmet üzere icrâ eden bir) **Hakîm'dir.**

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ اَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَٓاءَ فِى مَا رَزَقْنَاكُمْ
فَاَنْتُمْ فِيهِ سَوَٓاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(ضَرَبَ) **O** (Allâh-u Azîmüşşân) **açıkladı,** kime? (لَكُمْ) (ey müşrikler) **size,** neyi? (مَثَلًا) **acâyip bir misâli,** öyle misal ki kimden olucu? (مِنْ اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizden,** (هَلْ لَكُمْ) **sizin için var mıdır,** neden olduğu hâlde? (مِنْ مَا) **o şeylerden ki,** (مَلَكَتْ) **sâhip oldu,** ne? (اَيْمَانُكُمْ) **sağ elleriniz,** ne var mıdır? (مِنْ شُرَكَٓاءَ) **ortaklar,** ne hususta ortaklar? (فِى مَا) **o şeylerde ki,** (رَزَقْنَا) **rızıklandırdık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (فَاَنْتُمْ) **bu sebeple siz,** nerede? (فِيهِ) **onda,** yâni o şeylerde, nesiniz? (سَوَٓاءٌ) **tamâmen eşit** (ve ortaksınız), daha nesiniz? (تَخَافُونَ) **korkmaktasınız,**

kimden? (هُمْ) **onlardan,** ne gibi? (كَخِيفَتِكُمْ) **korkmanız gibi,** kimden? (اَنْفُسَكُمْ) **kendileriniz**(e ortak olan hür kimseler)**den,** (كَذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana böylece,** (نُفَصِّلُ) **tafsîlatla îzah ediyoruz,** neyi? (اْلاٰيَاتِ) **bu âyetleri,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akıl**(larını) **kullanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Ey müşrikler!) **O** (Allâh-u Te'âlâ ortağı olmadığına dâir) **size kendi nefislerinizden ilginç bir misal açıklamıştır** (şöyle ki); **size verdiğimiz rızıklar**(ı harcama husûsun)**da sağ ellerinizin sâhip bulunduğu** (köle ve câriye gibi) **şeylerden size âit ortaklar var mıdır ki, siz on**(ca mal)**da** (onlarla) **tamâmen eşit** (ve ortak kimseler)**siniz de bu sebeple kendileriniz**(e ortak olan hür kimseler)**den korkmanız gibi onlardan da korkmaktasınız?!** (Peki siz, insanlıkta müşterek olduğunuz kölelerinizin kendi malınıza ortak olmasına râzı gelmezken, ya Allâh'ın yarattığı şeyleri nasıl O'na ortak koşabiliyorsunuz?!)

(Ey insan!) **İşte sana! Biz bu âyetleri bir toplum için** (rastgele değil de) **ancak böyle** (üstün bir açıklama üslûbuyla ve) **tafsîlâtla îzâh ediyoruz ki onlar** (tüm önemli konuları, özellikle açıkladığımız misalleri anlama noktasında) **akıl**(larını) **kullanmaktadırlar.**

بَلِ اتَّبَعَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا اَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍۚ فَمَنْ يَهْدٖى مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ
وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٖينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(بَلِ اتَّبَعَ) **Doğrusu tamâmen tâbi oldu,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** neye? (اَهْوَاءَهُمْ) **kendi kötü arzularına,** ne oldukları hâlde? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **ilmin gayrısı** (olan câhillik) **ile birlikte** (oldukları hâlde), bu mânâya göre, (بَا) harfi mûsâhabet (berâberlik) için olup, (بِغَيْرِ عِلْمٍ) terkîbi (اِتَّبَعَ) fiilinin fâ'ilinden hâl olmak üzere mensûbdur, (فَمَنْ) **artık kim,** nedir? (يَهْدٖى) **hidâyet edebilir,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اَضَلَّ) (onu) **saptırdı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَمَا لَهُمْ) **ve onlar için yoktur,** ne? (مِنْ نَاصِرٖينَ) **yardımcılardan hiçbir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Doğrusu o (şirk koşarak) **zâlim olmuş kimseler** (bunca âyetlerden bir şey anlamayıp, yollarının yanlışlığı hakkında) **bilgisiz olarak tamâmen kendi kötü arzularına tamâmen uymuştur.**

Artık (kendisine verilen irâde ve kudreti yanlış yolda kullandığı için) **Allâh'ın saptırmış olduğu bir kimseyi** (doğru yola) **kim hidâyet edebilir?! Üstelik onlar**(ın dalâletten kurtulmaları) **için yardımcılardan hiçbir kimse de yoktur!**

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدّ۪ينِ حَن۪يفًاۜ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّت۪ي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَاۜ لَا تَبْد۪يلَ لِخَلْقِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ الْقَيِّمُۙ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۗ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(فَاَقِمْ) (Habîbim) **öyleyse sen doğrult,** neyi? (وَجْهَكَ) **yüzünü,** neye? (لِلدّ۪ينِ) **o dîne,** ne olduğun hâlde? (حَن۪يفًا) (bâtılları bırakıp hakka yönelen) **bir hanîf olarak,** (فِطْرَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın fıtratına** (sarılın), burada (اِلْزَمُوا) fiili mahzûftur, *(el-Beyzâvî)* (اَلَّت۪ي) **öyle fıtrat ki,** (فَطَرَ) **ilk başta yarattı,** *(el-Âlûsî)* kimi? (اَلنَّاسَ) **tüm insanları,** burada elif lâm istiğrâk içindir, ne üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** (لَا تَبْد۪يلَ) **hiçbir değiştirme olamaz,** ne için? (لِخَلْقِ اللّٰهِ) **Allâh'ın hilkati için,** yâni insanların fıtratında kendisini anlayıp kabûl etme kābiliyeti yarattığı İslâm dînini kimse değiştiremez, (ذٰلِكَ) **işte sana ancak bu,** nedir? (اَلدّ۪ينُ) **dindir,** öyle din ki, (اَلْقَيِّمُ) **dosdoğru olucu,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **O hâlde sen** (onların inanıp inanmamasından etkilenmeyerek, tüm bâtılları bırakıp hakka yönelen) **hanîf bir kimse olarak yüzünü o** (İslâm) **dîn**(in)**e doğrult!**

(Ey müminler! Siz de) **Allâh'ın o** (İslâm) **fıtratına** (hep birlikte sıkıca sarılın) **ki, O** (Rabbiniz) **tüm insanları ilk başta onun** (anlaşılması ve kabûlü) **üzerine yaratmıştır.**

(Hiçbir kimse) **Allâh'ın** (fıtratını bozacak güce sâhip olmadığına göre O'nun) **hilkati** (ve fıtratı) **için hiçbir değiştirme** (söz konusu) **olamaz** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın insanların fıtratında, kendisini anlayıp kabûl etme kābiliyeti yarattığı İslâm dînini kimse değiştiremez)**!**

İşte sana! Ancak bu (İslâm dîni kendisinde hiçbir yanlışlık bulunmayan) **dosdoğru dindir. Velâkin insanların ekseriyeti** (düşüncesizlikleri yüzünden bu hakîkati) **bilmezler.**

مُن۪يب۪ينَ اِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۙ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı – 31

Ne olduğunuz hâlde Allâh'ın fıtratına sarılın? (مُنِيبِينَ) **yönelici kimseler olarak,** bu kelime bir önceki âyette geçen mahzûf (اِلْزَمُوا) fiilinin fâ'ilinden hâldir, *(el-Beyzâvî)* kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** daha ne yapın? (وَاتَّقُو) **ve hakkıyla sakının,** kimden? (هُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ'ya isya)**ndan,** daha ne yapın? (وَاَقِيمُوا) **ve dosdoğru kılın,** neyi? (الصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yapın? (وَلَا تَكُونُوا) **ve olmayın,** kimlerden? (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) **şirk koşan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Tevbe ve ihlâsla sâdece) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na yönelici kimseler olarak** (İslâm dînine iyice sarılın)**!**

Ayrıca siz O (Allâh-u Te'âlâ'ya isya)**ndan hakkıyla sakının, o** (farz) **namaz**(lar)**ı da dosdoğru kılın ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın, tüm kullarının fıtratına yerleştirmiş olduğu İslâm kābiliyetini değiştirerek) **o şirk koşan kimselerden olmayın!**

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًاۜ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

O müşriklerden bedel? (مِنَ الَّذِينَ) **o kimselerden** (olmayın) **ki,** (فَرَّقُوا) **tamâmen parçaladılar,** neyi? (دِينَهُمْ) **dinlerini,** daha ne yaptılar? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (شِيَعًا) **önderler eşliğinde birleşen birtakım fırkalar,** (كُلُّ حِزْبٍ) **her bir fırka,** ne ile? (بِمَا) **özellikle o şeyle ki,** nerededir? (لَدَيْهِمْ) **onların yanındadır,** nedirler? (فَرِحُونَ) **sevinici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- O kimselerden (olmayın) **ki** (kendi kafalarına göre farklı tanrılar edinerek ve aynı puta tapsalar bile, değişik inanç yapılarına sâhip olarak) **dinlerini tamâmen parçalamıştırlar ve önderler eşliğinde birleşen birtakım** (sapık) **fırkalar**(a ayrılan kimseler) **olmuşturlar.**

(Onlardan) **her bir fırka** (ise kendi doğruluğuna inandığı için din ve inanç nâmına) **kendi yanlarında bulunan şey ile sevinici kimselerdir.**

وَاِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَٓا اَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً
اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَۙ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَاِذَا مَسَّ) **Ve dokunduğu zaman,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** ne? (ضُرٌّ) **bir zarar,** (دَعَوْا) **duâ ederler,** kime? (رَبَّهُمْ) **Rablerine,** yâni Allâh-u Te'âlâ'ya, ne oldukları hâlde? (مُنِيبِينَ) **yönelici kimseler oldukları hâlde,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (ثُمَّ اِذَا اَذَاقَ) **sonra tattırdığı zaman,** kime? (هُمْ) **onlara,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُ) **Kendisinden,** neyi? (رَحْمَةً) **bir rahmeti** (ve acımasının eseri olan nîmeti), (اِذَا فَرِيقٌ) **birdenbire bir fırka,** öyle fırka ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onların içerisinden,** kime? (بِرَبِّهِمْ) **özellikle Rablerine,** nedirler? (يُشْرِكُونَ) **ortak koşarlar.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- İnsanlara (hastalık ve kıtlık gibi) **bir zarar dokunduğu zaman ise** (şirki bırakarak Allâh'a dönüp tevbe ve ihlâsla sâdece) **Rablerine yönelici kimseler olarak O'na duâ ederler.**

Sonra Kendisi tarafından onlara (lütufta bulunarak sağlık ve bolluk gibi) **bir rahmet** (ve nîmet)**i tattırdığı vakit, içlerinden bir fırka** (kendilerine sıhhat ve âfiyet veren O) **Rablerine birdenbire ortak koşarlar.**

لِيَكْفُرُوا بِمَٓا اٰتَيْنَاهُمْۜ فَتَمَتَّعُواࣞ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

Niçin ortak koşuyorlar? (لِيَكْفُرُوا) **nankörlük etsinler diye,** neye? (بِمَٓا) **o şeylere ki,** (اٰتَيْنَا) **Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَتَمَتَّعُوا) (ey müşrikler) **o hâlde iyice faydalanın,** (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) **çok yakında bileceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Onlar (musîbetlerden kurtuluş nîmeti olarak) **kendilerine vermiş olduğumuz şeye nankörlük etsinler diye** (böyle yapıyorlar)**!** (Ey müşrikler!) **O hâlde siz** (sâhip bulunduğunuz nîmetlerle kısa bir zaman daha) **iyice faydalanın** (bakalım)**!** (Nasıl olsa) **çok yakında** (tehdit olunduğunuz azapla karşılaştığınız zaman şirk suçunuzun vahim âkıbetini) **bileceksiniz!**

اَمْ اَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهٖ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اَمْ اَنْزَلْنَا) **Yoksa Biz indirdik mi,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (سُلْطَانًا) **güçlü bir delil** (niteliği taşıyan kitap âyetlerin)**i,** (فَهُوَ) **artık o,** (يَتَكَلَّمُ) **söylüyor,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n doğruluğunu) **ki,** (كَانُوا) **oldular,** kime?

(بِـهِ) **özellikle O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** nedir oldular? (يُشْـرِكُونَ) **sürekli ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Yoksa Biz onlara güçlü bir delil (vasfı taşıyan kitap âyetleri) **mi indirdik de, artık o** (delil onlara) **özellikle O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na sürekli ortak koşar oldukları şeyleri**(n doğruluğunu) **söylüyor?!**

وَاِذَٓا اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَاۜ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ
بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْ اِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَاِذَٓا اَذَقْنَـا) **Ama tattırdığımız zaman,** kime? (اَلنَّـاسَ) **insanlara,** neyi? (رَحْـمَـةً) **bir rahmeti**(n eseri olan nîmeti), (فَرِحُـوا) (şımarıkça) **sevinirler,** ne sebebi ile? (بِهَـا) **onun sebebi ile,** (وَاِنْ تُصِـبْ) **ama isâbet etse,** kime? (هُـمْ) **onlara** ne? (سَـيِّئَةٌ) **kötü bir şey,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (قَدَّمَتْ) **takdîm etti** (öne sürdü), ne? (اَيْد۪يهِـمْ) **elleri,** (اِذَا هُـمْ) **birdenbire onlar,** nedirler? (يَقْنَطُـونَ) **ümit keserler.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Bir de Biz insanlara (sıhhat-ü âfiyet, bolluk ve bereket gibi) **bir rahmet** (eseri olarak herhangi bir nîmet) **tattırdığımız zaman** (kibir ve şımarıklığa kapılarak) **onun sebebiyle sevinirler.**

Ama ellerinin öne sürdüğü (günahlar gibi uğursuz) **şeyler sebebiyle kendilerine** (hastalık ve fakirlik türünden) **kötü bir şey isâbet etse, onlar birdenbire** (Allâh-u Te'âlâ'nın rahmetinden) **ümit keserler.**

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(اَوَلَـمْ يَـرَوْا) **Bir de onlar görmediler mi,** neyi görmediler mi? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** ne yapar? (يَبْسُـطُ) **genişletir,** neyi? (اَلـرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَـنْ) **o kimseler için ki,** (يَشَـٓاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَقْـدِرُ) **ve** (dilediğine) **daraltır,** (اِنَّ فـ۪ي ذٰلِـكَ) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَـاتٍ) **elbette çok büyük ve pek çok âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Bir de onlar (hiç) **görmediler mi ki, şüphesiz Allâh murâd ettiği kimseler için rızkı genişletir ve** (istediği kişiler için de geçim yollarını) **daraltır?!**

(Ey insan!) **İşte sana! Şüphesiz ki bu** (şekilde rızkın taksîminde ve bunun bir netîcesi olarak bâzen câhil ve tembel insanların zengin olup, âlim ve çalışkan insanların fakir olmaları)**nda bir kavim için elbette pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar** (Azîz ve Alîm olan Allâh'ın takdîrine) **îmân etmektedirler.**

فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِؕ ذٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ
يُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِؗ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(فَاٰتِ) (Habîbim) **o hâlde sen ver,** kime? (ذَا الْقُرْبٰى) (soy bakımından) **yakınlık sâhibine,** neyi ver? (حَقَّهُ) **hakkını,** daha kime ver? (وَالْمِسْكِينَ) **yoksula da,** daha? (وَابْنَ السَّبِيلِ) **yolda kalmışa da,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (يُرِيدُونَ) **arzuluyorlar,** kimi? (وَجْهَ اللّٰهِ) **Allâh'ın Zâtını**(n rızâsına kavuşmayı), (وَاُو۬لٰٓئِكَ) **işte sana yine onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (الْمُفْلِحُونَ) **felâha eren kimselerin ta kendileridir.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **O hâlde sen** (soy bakımından) **yakınlık sâhibine,** (sıla-i rahim, güzel geçim ve fakirse nafaka temini gibi) **hakk**(lar)**ını ver. Ayrıca yoksula ve** (vatanında zengin bile olsa) **yolda** (mağdur) **kalmışa da** (zekât ve sadaka ver).

İşte sana! Bu (şekilde hak sâhiplerine haklarını vermek)**, o kimseler için çok hayırlıdır ki onlar** (yaptıkları hayırlarla sâdece) **Allâh'ın Zâtını**(n rızâsına kavuşmayı) **arzulamaktadırlar. İşte sana!** (Cimrilik yapanlar değil de) **yine ancak onlar** (fânîyi bırakıp, bâkîyi alarak) **felâh** (ve kurtuluş)**a erenlerin ta kendileridir.**

وَمَٓا اٰتَيْتُمْ مِنْ رِبًا لِيَرْبُوَا۟ فٖٓى اَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللّٰهِۚ وَمَٓا اٰتَيْتُمْ مِنْ زَكٰوةٍ تُرِيدُونَ
وَجْهَ اللّٰهِ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَمَٓا) **Ve o şey ki,** (اٰتَيْتُمْ) **siz verdiniz,** o şey de neden olduğu hâlde? (مِنْ رِبًا) **herhangi bir fâizden,** niçin verdiniz? (لِيَرْبُوَا) **artış olsun diye,** nerede? (فٖى اَمْوَالِ النَّاسِ) **insanların mallarında,** (فَلَا يَرْبُوا) **ama artmaz,** nerede? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** (وَمَٓا) **ama o şey ki,** (اٰتَيْتُمْ) **verdiniz,** neden olduğu hâlde? (مِنْ زَكٰوةٍ) **herhangi bir zekâttan,** ne olarak verdiniz? (تُرٖيدُونَ) **arzuladığınız hâlde,** neyi? (وَجْهَ اللّٰهِ) **Allâh'ın Zâtını**(n rızâsına kavuşmayı), (فَاُولٰٓئِكَ) **artık işte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (الْمُضْعِفُونَ) (sevaplarını) **kat kat artıran kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz herhangi bir fâiz ise Allâh(ın hükmü ve takdîri) **nezdinde** (aslâ bereketlenip) **artmaz.**

Ama Allâh'ın Zâtını(n rızâsına ulaşmayı) **arzulamakta olduğunuz hâlde vermiş olduğunuz herhangi bir zekât** (yâhut sadaka var ya); **artık işte sana! Ancak onlar**(ı verenler böyle bağışlarda bulunarak sevaplarını) **kat kat artıran kimselerin ta kendileridir.**

اَللّٰهُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيٖيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (ثُمَّ رَزَقَ) **sonra rızıklandırdı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (ثُمَّ يُمٖيتُ) **sonra öldürecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (ثُمَّ يُحْيٖى) **sonra diriltecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ) **sizin** (Allah'a) **ortak** (koştuk)**larınızdan var mıdır,** kim? (مَنْ) **öyle kimse ki,** (يَفْعَلُ) **yapabiliyor,** neden olduğu hâlde? (مِنْ ذٰلِكُمْ) **işte size bu** (sayıla)**n**(lar)**dan olduğu hâlde,** neyi yapıyor? (مِنْ شَيْءٍ) **en ufak bir şeyi,** (سُبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh edin ve hiçbir ortağı bulunmadığını ikrâr edin), (وَتَعَالٰى) **zâten O dâimâ çok yüce olmuştur,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (Kendisine) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; sizi** (yoktan) **yaratmıştır, sonra sizi rızıklandırmıştır, sonra sizi öldürecektir, sonra** (da) **sizi diriltecektir.**

İşte size! (Allâh'a) **ortak** (koştuğunuz put)**larınız içinden, bu** (sayıla) **n**(lar)**dan en ufak bir şeyi yapabilen var mıdır?!** (Ey müminler! Artık siz müşriklere rağmen) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh edin ve hiçbir ortağı bulunmadığını ikrâr edin).

Zâten (kimse tesbîh etmese de) **O** (Rabbiniz), **onların** (Yüce Zâtına) **sürekli ortak koşar oldukları şeylerden dâimâ çok yüce olmuştur.**

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِى النَّاسِ
لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِى عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(ظَهَرَ) **Belirdi,** ne? (اَلْفَسَادُ) **fesat** (ve bozukluk), nerede? (فِى الْبَرِّ) **karada,** daha? (وَالْبَحْرِ) **ve denizde,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o** (kötü) **şeyler sebebiyle ki,** (كَسَبَتْ) **kazandı,** ne? (اَيْدِى النَّاسِ) **insanların elleri,** niye belirdi? (لِيُذِيقَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **tattırsın diye,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بَعْضَ الَّذِى) **o şeylerin bir kısmını ki,** (عَمِلُوا) **yaptılar,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** nedirler? (يَرْجِعُونَ) (günahlardan) **dönerler.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- İnsanların (bizzât) **ellerinin kazanmış olduğu** (kötü) **şeyler**(in uğursuzluğu) **sebebiyle karada ve denizde fesat** (ve bozukluklar) **belirmiştir.**

Tâ ki O (Allâh-u Te'âlâ), (kulların) **yapmış oldukları** (kötü) **şeylerin** (tümünün cezâsını âhirette vermeden önce) **bir kısmını**(n vebâlini dünyâda) **onlara tattırsın.** (Böylece onlar azâbı tadınca belki akıllanırlar ve) **ola ki onlar** (günahlardan) **dönerler.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın beyânına göre; yeryüzü cennet gibi yemyeşil bir hâldeyken, ağaçlar sürekli meyveli, denizin suyu tatlı, aslan sığıra, kurt da kuzuya saldırmazken, Kābîl'in Hâbîl'i öldürmesiyle toprak kurudu, ağaçlar dikenlendi, denizlerin suyu tuzlandı ve hayvanlar birbirine saldırmaya başladı.

Rivâyete göre; karada işlenen ilk mâsiyet, Âdem *(Aleyhisselâm)*ın oğlunun, kardeşini öldürmesiyle meydana gelmiş, denizde işlenen ilk isyan ise; Ummân krallarından Cülündâ isimli zorba hükümdârın, gelen-geçen gemileri gasbetmesiyle gerçekleşmiştir. *(el-Âlûsî)*

İşte kıtlıklar, toplu ölümler, yangınlar, kasırgalar, seller, depremler, denizlerin ve ırmakların kirliliği, hava kirliliği ve ticâret dâhil her konuda bereketsizlikler şeklinde açığa çıkan türlü türlü düzen bozukluklarının hepsinin, insanoğlunun günahları yüzünden meydana geldiğini bu âyet-i kerîme ile anlamış bulunuyoruz.

قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(قُـلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (سِـيرُوا) **yürüyün,** nerede? (فِـى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** daha ne yapın? (فَانْظُرُوا) **sonra bakın,** neye bakın? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) **o kimselerin âkıbeti ki,** neden önce olucu? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (كَانَ) **olmuştu,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların ekserîsi,** nedir olmuştu? (مُشْرِكِينَ) **müşrik kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Habîbim!) **De ki: "Yer**(yüzün)**de yürüyü**(p gezi)**n de, önceki** (kâfir) **kimselerin âkıbetinin nice olduğuna hemen bir bakın** (ki; ıssız ocakları ve sessiz yurtları görerek, şirkin âkıbetinin çok kötü olduğunun delillerini gözlerinizle görün)**!** (Nitekim) **onların ekserîsi** (Allâh'a ortak koşan) **müşrik kimselerdi."**

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِىَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(فَاَقِمْ) (Habîbim) **o hâlde doğrult,** neyi? (وَجْهَكَ) **yüzünü,** neye? (لِلدِّينِ) **o dîne,** öyle dinki, (اَلْقَيِّمِ) **dosdoğru olucu,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِىَ) **gelmeden önce,** ne? (يَـوْمٌ) **büyük bir gün,** öyle gün ki, (لَا مَـرَدَّ) **hiçbir geri çevrilme olamaz,** ne için? (لَـهُ) **onun için,** kim tarafından gelmeden önce? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** (يَصَّدَّعُونَ) (insanlar) **tamâmen ayrılacaktırlar.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Habîbim!) **O hâlde sen, Allâh**(-u Te'âlâ tarafın)**dan büyük bir gün gelmeden önce yüzünü o dosdoğru** (İslâm) **dîn**(in)**e doğrult ki, onun için hiçbir geri çevrilme** (söz konusu) **olamaz! İşte o gün** (insanlar, cennet ve cehenneme giden fırkalar hâlinde) **tamâmen ayrılacaktırlar.**

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِاَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(مَـنْ) **Her kim ki,** (كَفَـرَ) **kâfir oldu,** (فَعَلَيْهِ) **artık ancak onun aleyhinedir,** ne? (كُفْرُهُ) **kâfirliği**(nin vebâli), (وَمَنْ) **kim de,** (عَمِلَ) **işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih**

amelleri, bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, (فَلِاَنْفُسِهِمْ) **artık sâdece kendi nefisleri için,** ne yaparlar? (يَمْهَدُونَ) (kabirde ve cennette) **yatacak yer hazırlarlar.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Kim kâfir olursa, kâfirliği(nin vebâli olarak cehennemde ebedî kalması) **onun aleyhinedir! Kim**(ler) **de** (namaz, oruç, hac ve zekât gibi) **sâlih ameller yaparsa; onlar ancak kendileri için** (kabirde ve cennette) **yatacak yer hazırlarlar.**

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهٖۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

Niçin hazırlarlar? (لِيَجْزِيَ) (Allâh) **mükâfatlandırsın diye,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** neden mükâfatlandırsın? (مِنْ فَضْلِهٖ) **fazl**(ı ihsân)**ından,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O** (Allâh), (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirleri.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Evet! Müminler şimdiden hazırlıklarını yapmaktadırlar ve) **nihâyet O** (Allâh), **kendileri** (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde) **îmân etmiş ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş kimseleri** (hak ettiklerine göre değil de) **fazl**(-ı ihsân)**ından** (bolca) **mükâfatlandıracaktır.**

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ), **kâfirleri sevmez** (ve onların inançlarını beğenmez, buna mukābil îmân edenleri çok sevdiğinden, iki cihanda da mahrum etmez).

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهٖ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِاَمْرِهٖ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ) **Ve O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun âyetlerindendir,** ne? (اَنْ يُرْسِلَ) **salıvermesi,** neyi? (اَلرِّيَاحَ) **o rüzgârları,** ne oldukları hâlde? (مُبَشِّرَاتٍ) **müjdeleyiciler olarak,** o rüzgârları daha niye gönderiyor? (وَلِيُذِيقَ) **ve tattırsın diye,** kime? (كُمْ) **size,** neden? (مِنْ رَحْمَتِهٖ) **rahmetin**(in eserlerin)**den bir kısmını,** daha niçin rüzgârları gönderiyor? (وَلِتَجْرِيَ) **ve akıp gitsin diye,** ne? (اَلْفُلْكُ) **gemiler,** ne ile? (بِاَمْرِهٖ) **O'nun emri** (ve irâdesi) **ile,** daha niçin rüzgârları gönderiyor? (وَلِتَبْتَغُوا) **ve** (rızkınızı) **arayasınız diye,** neden bâzısını? (مِنْ فَضْلِهٖ) **O'nun fazl**(-ı ihsân)**ından**

(size ulaştıracağı rızkınızdan) **bir kısmını,** daha niçin rüzgârları gönderiyor? (وَلَعَلَّكُمْ) **bir de ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَشْكُرُونَ) **şükredersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Ayrıca O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve üstün kudretinin nişân ve) **âyetlerinden biri de; o** (kuzey ve güney rüzgârlarıyla, güneydoğudan esen sabâ) **rüzgârları**(nı, yağmuru) **müjdeleyiciler olarak salıvermesidir. Tâ ki** (ekip-biçmek, kötü kokuyu gidermek ve ağaçları sulamak gibi sayısız nîmet ve) **rahmetin**(in eserlerin)**den bir kısmını** (rüzgârlar sebebiyle) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **size tattırsın, bir de O'nun emri** (irâdesi ve rüzgâra buyruğu) **ile gemiler** (denizde) **akıp gitsin ve** (böylece) **siz** (deniz ticâretiyle) **O'nun fazl**(-ı ihsân)**ından** (size ulaştıracağı rızkınızdan) **bir kısmını arayasınız ve ola ki siz** (Allâh-u Te'âlâ'nın bunca nîmetine) **şükredersiniz!**

Âyet-i kerîmede geçen "Rüzgârlar" ifâdesi cemî olarak zikredildiğinden, rahmet rüzgârları olarak tefsir edilmiştir. Sabâ rüzgârının tersi olan debûr (batı) rüzgârı ise azap rüzgârı olarak bilinmektedir. Bu yüzden rüzgârlar esince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Ey Allâh! Onları rüzgârlar yap, rüzgâr yapma" diye duâ ederdi. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Âlûsî)*

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُ۫هُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُواۜ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Ve andolsun ki; muhakkak Biz rasûl gönderdik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** kimi? (رُسُلًا) **nice değerli elçileri,** kime? (اِلٰى قَوْمِهِمْ) **kavimlerine,** (فَجَٓاؤُ۫) **onlar da getirdiler,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile iki mef'ûle müte'addî olmuştur, kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) (peygamberlerin hak olduğuna delâletleri) **çok açık olan mûcizeleri,** (فَانْتَقَمْنَا) **bunun üzerine** (onlar inkâr edince) **Biz intikam aldık,** kimlerden? (مِنَ الَّذ۪ينَ) **o kimselerden ki,** (اَجْرَمُوا) (şirk) **suç**(unu) **işlediler,** (وَكَانَ) **zâten olmuştur,** nedir olmuştur? (حَقًّا) **kesin bir hak,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **Bizim üzerimize** (alarak söz verdiğimiz), ne? (نَصْرُ الْمُؤْمِن۪ينَ) **müminlere yardım etmek.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Andolsun ki; elbette Biz senden önce de kendi kavimlerine elçi olarak nice değerli rasüller gönderdik de, (tüm elçiler senin gibi) **onlara** (peygamberlerin hak olduğuna delâletleri) **çok açık olan mûcizeler getirdiler.**

Bunun üzerine (kimi îmân edip, kimi inkâr edince) **Biz** (inananların öcünü almak için) **o** (şirk) **suç**(unu) **işlemiş olanlardan intikam aldık. Zâten îmân edenlere yardım etmek** (dâimâ) **üstlenmiş bulunduğumuz** (için Bizden istemeleri) **kesin bir hak** (olan İlâhî bir vaad) **olmuştur.**

اَللّٰهُ الَّذٖى يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثٖيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِى السَّمَٓاءِ كَيْفَ يَشَٓاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا
فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهٖۚ فَاِذَٓا اَصَابَ بِهٖ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖٓ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (يُرْسِلُ) **gönderir,** neyi? (اَلرِّيَاحَ) **o** (rahmet) **rüzgârları**(nı), (فَتُثٖيرُ) **onlar da harekete geçirir,** neyi? (سَحَابًا) **yekpâre bir bulutu,** (فَيَبْسُطُ) **sonra O** (Allâh-u Te'âlâ) **yayar,** neyi? (هُ) **onu,** nerede? (فِى السَّمَٓاءِ) **gökte,** (كَيْفَ) **nasıl,** (يَشَٓاءُ) **diliyor**(sa), Allâh-u Te'âlâ daha ne yapar? (وَيَجْعَلُ) **ve** (bâzen) **dönüştürür,** neyi? (هُ) **onu,** neye dönüştürür? (كِسَفًا) **birtakım parçalara**, yâni o bulutları parçalar hâline getirir, (فَتَرَى) (ey insan) **işte sen görmektesin,** neyi? (اَلْوَدْقَ) **yağmuru,** ne olduğu hâlde? (يَخْرُجُ) **çıkıyor,** nereden? (مِنْ خِلَالِهٖ) **onun** (yağmasına sebebiyet veren bulutun sıkıştırılması netîcesinde oluşan deliklerin) **aralarından,** (فَاِذَٓا اَصَابَ) **nihâyet O** (Allâh-u Te'âlâ) **isâbet ettirdiği zaman,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile iki mef'ûle müte'addî olmuştur, neyi? (بِهٖ) **onu,** yâni yağmuru, kime? (مَنْ) **o kimselere ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** onlar da kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهٖٓ) **O'nun kullarından,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** nedirler? (يَسْتَبْشِرُونَ) **müjdelenirler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; o** (rahmet) **rüzgârları**(nı) **gönderir de, onlar hemen yekpâre bir bulutu harekete geçirir.**

Sonra dilediği şekilde onu gök (cihetin)**de** (bâzen tek parça hâlinde birleşik olarak) **yayar ve** (bâzen) **onu parçalar hâline getirir.**

(Ey görebilen kişi!) **İşte sen yağmuru, onun** (yağmasına sebebiyet veren bulutun sıkıştırılması netîcesinde oluşan deliklerin) **aralarından çıkarken görmektesin.**

Nihâyet O (Allâh-u Te'âlâ) **kullarından diler olduğu kimseler**(in memleketin)**e onu isâbet ettirdiği zaman birdenbire onlar** (bolluk, bereket gelecek diye sevinçleri yüzlerine vuracak derecede) **müjdelenirler.**

وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهٖ لَمُبْلِسٖينَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَاِنْ كَانُوا) **Hâlbuki gerçekten olmuştular,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki onlar olmuştular" neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ) **o** (yağmur) **indirilmeden önce,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ondan bedel? (مِنْ قَبْلِه۪) **on**(un yağmasının getirdiği müjde ve ferahlanma)**dan önce,** bu mânâya göre buradaki zamir bir önceki âyette geçen (يَسْتَبْشِرُونَ) cümlesinden alınan masdara râcidir, *(el-Âlûsî, 20/482)* nedir olmuştular? (لَمُبْلِس۪ينَ) **elbette ümit kesmiş kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Hâlbuki gerçekten onlar onun kendi üzerlerine indirilmesinden önce; onun (yağmasının getirdiği müjde ve ferahlanma) **öncesinde elbette ümit kesmiş kimseler olmuştular.**

فَانْظُرْ اِلٰٓى اٰثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتٰىۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَانْظُرْ) (Ey insan) **artık sen bak,** nereye? (اِلٰٓى اٰثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın rahmetinin eserlerine,** (كَيْفَ) **nasıl,** (يُحْيِ) **diriltiyor,** neyi? (الْاَرْضَ) **o** (üzerine yağmur isâbet eden) **toprağı,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) **ölümünden** (ve kurumasından) **sonra,** (اِنَّ ذٰلِكَ) **işte sana gerçekten bu** (Zât), kimdir? (لَمُحْيِ الْمَوْتٰى) **elbette ölüleri diriltici dir,** (وَهُوَ) **zâten O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her şey üzerine,** nedir? (قَد۪يرٌ) (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Ey insan!) **Artık sen, Allâh'ın** (yağmur yağdırarak ihsan buyurduğu) **rahmetinin eserleri** (olan; türlü türlü ağaçlara, sebzelere, bitkilere ve diğer nîmetleri)**ne bak** (da anla) **ki; O** (Allâh), **ölümünden** (ve kurumasından) **sonra toprağı nasıl diriltmektedir?!**

İşte sana! Gerçekten Bu (yüce kudrete sâhip) **Zât, elbette ölüleri diriltici dir. Zâten O,** (yoktan yaratmak ve tekrar diriltmek dâhil) **her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا ر۪يحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِه۪ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا) **Ve andolsun ki; Biz göndersek,** neyi? (رِيحًا) **bir rüzgârı,** (فَرَاَوْ) **o sebeple görseler,** neyi? (هُ) **onu,** yâni toprağın bitkilerini, ne olduğu hâlde? (مُصْفَرًّا) **sapsarı olucu bir hâlde,** (لَظَلُّوا) **elbette başlardılar,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِ) **on**(unla sevinip ferahlandık)**dan sonra,** nedir olmaya? (يَكْفُرُونَ) **nankörlük ederler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Yine andolsun ki; Biz (yemyeşil bahçeler üzerine) **bir rüzgâr göndersek de, onu**(n yaptığı tahrîbat netîcesinde bozulan bitkileri) **sapsarı bir hâlde görseler, elbette kendileri on**(unla sevinip ferahlandık)**dan sonra** (evvelce gördükleri bunca bolluğu unutup) **nankörlük etmeye başlarlar.**

فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاۤءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(فَاِنَّكَ) (Habîbim) **artık gerçekten sen,** ne yapamazsın? (لَا تُسْمِعُ) **işittiremezsin,** kime? (اَلْمَوْتٰى) **o** (kalbi) **ölü olanlara,** daha ne yapamazsın? (وَلَا تُسْمِعُ) **ve işittiremezsin,** kime? (اَلصُّمَّ) **o** (kalbi) **sağır olanlara,** neyi? (اَلدُّعَاۤءَ) **dâveti**(ni), ne zaman? (اِذَا وَلَّوْا) (hele bir de) **yüz çevirdikleri zaman,** burada (تَفْعِيلْ) bâbındaki fiil (تَفَعُّلْ) bâbındaki (تَوَلّٰى) mânâsıyla tefsîr edilmiştir, ne oldukları hâlde yüz çevirdikleri zaman? (مُدْبِرِينَ) **arka**(sını) **dön**(üp gid)**en kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **Artık şüphesiz ki sen** (dinlediklerinden faydalanamayan) **o ölüler** (durumundaki kâfirler)**e** (hak ve hakîkati) **işittiremezsin,** (mânen sağır oldukları için hiçbir ses duymayan) **o sağır olanlara da** (tebliğ ve) **dâveti**(ni) **işittiremezsin;** (hele bir de) **onlar** (senin söylediklerini dinlemeyip) **arka**(sını) **dön**(üp gid)**en kimseler hâlinde** (vaaz-u nasîhatten) **yüz çevirdikleri zaman** (onlara hiçbir şey anlatamazsın).

وَمَا اَنْتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْۜ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَمَا اَنْتَ) **Yine sen olmadın,** nedir olmadın? (بِهَادِ الْعُمْيِ) **o** (kalp gözü görmeyen) **körleri doğru yola aslâ ulaştırıcı,** neden çevirip? (عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) **sapmalarından,**

burada harf-i cerr, (هَادِ) kelimesine hâl düşen mahzûf bir (صَارِفًا) kelimesine müteallikτır, *(el-Âlûsî)* (اِنْ تُسْمِعُ) **sen duyuramazsın,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimseye** (işittirebilirsin) **ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân ediyor,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimize,** (فَهُمْ) **çünkü onlar,** burada fâ harfi sebebiyye içindir, *(el-Âlûsî)* kimdirler? (مُسْلِمُونَ) **Müslüman kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Ayrıca sen (kötü tercih yaptıkları için basîretlerini bağladığımız) **o kör kimseleri,** (hak yoldan) **sapmalarından çevirip doğru yola ulaştırıcı biri** (de) **aslâ değilsin. Sen ancak Bizim âyetlerimize îmân etmekte olan kimselere** (gerçekleri) **duyur abilirsin, çünkü** (sâdece) **onlar** (hakka boyun eğen ihlâslı) **Müslüman kimselerdir.**

اَللّٰهُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ وَهُوَ الْعَلٖيمُ الْقَدٖيرُ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden başlayarak? (مِنْ ضَعْفٍ) **tam bir zayıflıktan başlamış,** (ثُمَّ جَعَلَ) **sonra yarattı,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ) **zayıflıktan sonra,** neyi? (قُوَّةً) **bir kuvveti,** (ثُمَّ جَعَلَ) **sonra yarattı,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ) **kuvvetten sonra,** neyi? (ضَعْفًا) **farklı bir zayıflığı,** daha? (وَشَيْبَةً) **ve bir ihtiyarlığı,** (يَخْلُقُ) **O yaratmaktadır,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَلٖيمُ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (اَلْقَدٖيرُ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; sizi yaratmaya** (kuvvetli bir nesneden değil de meni gibi) **zayıf bir şeyden başlamış, sonra o zâfiyetin ardından** (bedeninize ruh verdiği zaman, daha sonra da ergenlik çağına ulaştığınızda sizde) **bir kuvvet yaratmış, sonra** (yaşlılık çağına vardığınızda) **kuvvetin ardından** (da) **farklı bir güçsüzlük ve ihtiyarlık yaratmıştır.**

(Bunların hiçbiri akılsız tabîatın işlerinden olamayacağına göre hepsi de sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın irâde ve kudretiyle meydana gelmektedir.) **O** (hiçbir engel tanımaksızın)**, murâd ettiği şeyleri yaratmaktadır.**

Zâten ancak O (insanların yaratılma aşamalarını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir;** (yine ancak O, bunca farklı şekiller arasında istediği sûreti dilediği kuluna tahsîs gücüne sâhip olan bir) **Kadîr'dir.**

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(وَيَوْمَ تَقُومُ) **Ve vukû bulacağı günde,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), (يُقْسِمُ) **yemin edecek,** kim? (اَلْمُجْرِمُونَ) **o suçlular,** ne diye? (مَا لَبِثُوا) **kalmadılar,** ne kadar? (غَيْرَ سَاعَةٍ) **bir andan başka,** (كَذٰلِكَ) **işte sana böylece** (yanlış söyledikleri gibi dünyâda iken de dirilmeyi inkâr ederek), (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يُؤْفَكُونَ) (haktan) **döndürülüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- O (kıyâmet kopma) **ân**(ı) **vukû bulacağı günde ise o** (şirk günahını işlemiş olan) **suçlular,** (o gün karşılaşacakları dehşet süresinin uzunluğunu görünce, dünyâda ve kabirde çok az) **bir andan başka kalmadıklarına** (dâir) **yemin edecektir.** (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (evvelce: "Dünyâ hayâtından başka bir yaşantı yoktur ve biz diriltilecek değiliz" derken de, doğruyu konuşmaktan) **böylece döndürülüyorlardı.**

وَقَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَالْاِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِى كِتَابِ اللّٰهِ اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(وَقَالَ) **Ve** (mahşerde) **dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُوتُوا) **verilmiştiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **ilme,** daha? (وَالْاِيمَانَ) **ve îmâna,** yâni dünyâda iken kendilerine ilim ve îmân verilmiş olan kimseler dediler, neyi dediler? (لَقَدْ لَبِثْتُمْ) **andolsun ki; siz muhakkak** (dünyâda) **kaldınız,** nerede? (فِى كِتَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (Levh-i Mahfûz isimli yüce) **Kitâb'ında** (yazılı olduğu şekilde), ne zamâna kadar kaldınız? (اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ) **diriltilme gününe kadar,** (فَهٰذَا) **artık işte bu** (gün), nedir? (يَوْمُ الْبَعْثِ) **diriltilme günüdür,** (وَلٰكِنَّكُمْ) **velâkin siz,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (لَا تَعْلَمُونَ) **bilmezsiniz.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Meleklerden ve insanlardan) **kendilerine ilim ve îmân verilmiş olan o kimseler ise** (mahşerde onlara karşı hakkı haykırmak üzere):

"(Sizin dediğiniz gibi kısa bir süre değil de) **andolsun ki; muhakkak siz** (dünyâda da, kabirlerinizde de) **Allâh'ın** (Levh-i Mahfûz isimli yüce) **Kitâb'ında** (yazılı olduğu şekilde) **diriltiliş gününe kadar** (epey bir zaman) **kaldınız. Artık işte bu** (gün), **diriltilme günüdür velâkin siz**(in kiminiz düşüncesiz olduğu için, kiminiz de inatçılığından dolayı dünyâdayken bugünün hak olduğunu) **bilmez olmuştunuz" demiştir.**

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(فَيَوْمَئِذٍ) **Artık işte o gün,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda vermez,** kime? (اَلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (ظَلَمُوا) **zâlim oldular,** ne fayda vermez? (مَعْذِرَتُهُمْ) **özür dilemeleri,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmadı,** nedir olmadılar? (يُسْتَعْتَبُونَ) (kendilerinden Allâh-u Te'âlâ'yı) **râzı etmeleri istenirler.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Artık işte o gün, o (şirk koşarak) **zâlim olmuş kimselere özür dilemeleri fayda vermeyecektir ve** (dünyâda olduğu gibi, kendilerine: "Tevbe edip yola gelin de, Rabbinizin rızâsını kazanın" buyrularak) **onlardan** (Allâh-u Te'âlâ'yı) **râzı etmeleri** (de) **istenmeyecektir.**

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ
لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَلَقَدْ ضَرَبْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz açıkladık,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** nerede? (فِى هٰذَا) **işte bunda,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** neyi açıkladık? (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) **her bir misâli,** yâni ibret alınacak âyetleri, (وَلَئِنْ جِئْتَ) **ve andolsun ki; sen getirecek olsan,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِاٰيَةٍ) **herhangi bir âyeti** (ve mûcizeyi), (لَيَقُولَنَّ) **yemin olsun ki; elbette der,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi derler? (اِنْ اَنْتُمْ) **siz olmadınız,** (اِلَّا مُبْطِلُونَ) **ancak** (haktan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimseler**(siniz). Burada if'âl bâbının hemzesi dühûl içindir. *(el-Âlûsî, 25/41)*

Meâl-i Şerîf - 58

58- Andolsun ki; elbette Biz (diriltilecek kulların durumları, söyleyecekleri sözler, kendilerine söylenecekler ve özürlerinin bir şey ifâde etme-

mesi gibi) **her bir**(i birer ibret örneği ve) **misal** (niteliğ)**i** (taşıyan ilginç ve mühim konuları) **işte bu Kur'ân'da insanlar için gerçekten açıkladık.**

(Habîbim!) **Andolsun ki; sen onlara** (böyle önemli mevzular ihtivâ eden Kur'ân'ın âyetlerinden) **herhangi bir âyeti** (veyâ bir mûcizeyi) **getirsen de yemîn olsun ki; o kâfir olmuş kimseler elbette: "Siz ancak** (haktan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimselersiniz" diyecektir.**

كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الَّذ۪ينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(كَذٰلِكَ) **İşte sana böylece** (fecî bir mühürleme ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri şu şekildedir: (مِثْلَ ذٰلِكَ الطَّبْعِ الْفَظ۪يعِ) "İşte böylece fecî bir mühürleme ile", ne yapar? (يَطْبَعُ) **mühür basar,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nelerin üzerine? (عَلٰى قُلُوبِ الَّذ۪ينَ) **o kimselerin kalpleri üzerine ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) (hakkı) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim!) **İşte sana! Kendileri** (tevhîd inancının doğruluğunu) **bilme** (uğrunda çaba sarf etme)**yen o** (gâfil) **kimselerin kalpleri üzerine Allâh böylece** (güçlü ve sağlam bir) **mühür basar** (da artık onlar hakkı anlayamaz hâle gelirler).

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذ۪ينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(فَاصْبِرْ) (Habîbim) **o hâlde sen sabret,** (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **şüphesiz Allâh'ın** (sana yardım) **sözü,** nedir? (حَقٌّ) **kesin bir gerçektir,** (وَلَا يَسْتَخِفَّنَّ) **ve sakın hafifliğe** (ve acele bedduâ yapmaya) **sevketmesin,** kimi? (كَ) **seni,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (لَا يُوقِنُونَ) (hiçbir konuda) **şüphesiz inanç sâhibi olmuyor** (ve her şeye şüphe ile yaklaşıyor)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim) **O hâlde sen sabret. Şüphesiz ki Allâh'ın** (sana yardım) **sözü kesin bir gerçektir. Kendileri** (hiçbir konuda) **şüphesiz inanç sâhibi olmayan** (ve her şeye şüpheci yaklaşan) **o kimseler** (onlara bedduâ yapma husûsunda) **seni aslâ hafifliğe** (kararsızlığa ve aceleciliğe) **sevketmesin.**

سُورَةُ لُقْمٰنَ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ أَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZ BİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

LOKMÂN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Otuz dört âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓمٓ) **Elif! Lâm! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِه۪ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَك۪يمِۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تِلْكَ) **İşte sana! Bu** (sûrede buluna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ الْكِتَابِ) **o Kitâb'ın âyetleridir,** öyle Kitâb ki, (اَلْحَك۪يمِ) **hikmet sâhibi** (ve hatâsız hükümler ihtivâ edici) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede sana okuna)**nlar, o hikmet sâhibi** (ve hatâsız hükümler ile üstün hikmetler ihtivâ edici) **olan Kitâb'ın âyetleridir.**

هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنِينَۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

O âyetler ne olduğu hâlde indirilmiştir? (هُـدًى) **büyük bir hidâyet olarak,** daha? (وَرَحْمَةً) **ve büyük bir rahmet** (eseri) **olarak,** kim için? (لِلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyenler için.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (İleride beyân edilecek) **o güzel amel**(leri) **işleyenler için,** (doğru yolu gösteren) **büyük bir hidâyet ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın kullara acımasından nâşî) **tam bir rahmet** (eseri) **olarak** (indirilmiştir).

اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَۜ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اَلَّذِينَ) (O güzel amel işleyenler) **öyle kimseler ki,** (يُقِيمُونَ) **hakkıyla kılarlar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** daha ne yaparlar? (وَيُؤْتُونَ) **ve verirler,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** (وَهُمْ) **ve onlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **özellikle âhirete,** (هُمْ) **ancak onlar,** ne yaparlar? (يُوقِنُونَ) **yakînen îmân ederler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O kimseler (için Kur'ân-ı Kerîm hidâyet ve rahmettir) **ki; onlar o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılarlar, zekâtı da verirler ve özellikle âhirete sâdece onlar** (gözle görür gibi) **yakînen îmân ederler.**

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اُولٰٓئِكَ) **İşte sana onlar,** ne üzeredir? (عَلٰى هُدًى) **büyük bir hidâyet üzeredir,** öyle hidâyet ki, kim tarafından olan? (مِنْ رَبِّهِمْ) **Rablerinden,** (وَاُولٰٓئِكَ) **ve işte sana onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْمُفْلِحُونَ) **felâha erici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar, Rablerinden gelen büyük bir hidâyet üzeredirler ve işte sana! Ancak onlar** (korktuklarından emin olarak) **felâh** (ve kurtuluş)**a ericilerin tâ kendileridir.**

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرٖى لَهْوَ الْحَدٖيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍۗ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًاۜ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهٖينٌ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَمِـنَ النَّـاسِ) **Ve insanlardan vardır,** kim? (مَـنْ) **öyle kimse ki,** (يَشْـتَرٖى) **satın alır,** neyi? (لَهْـوَ الْحَدٖيـثِ) **sözlerden eğlenceli olanları,** burada izâfet (مِـنْ) mânâsındadır, çünkü (لَهْـوَ) tâbiri sözden ve fiilden olan her türlü eğlenceli şeye denir, *(ed-Dürru'l-masûn)* bu iki kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, niçin? (لِيُضِـلَّ) **saptırsın diye,** nereden? (عَنْ سَـبٖيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** ne olduğu hâlde satın alıyor? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **ilmin gayrına mültebis olduğu hâlde,** yâni câhilâne bir tutum içerisinde, daha niçin satın alır? (وَيَتَّـخِـذَ) **edinsin diye,** neyi? (هَا) **o** (Allâh'ın yolu)**nu,** nedir edinsin? (هُزُوًا) **bir eğlence** (malzemesi), (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (لَهُـمْ) **sâdece onlar içindir,** ne? (عَذَابٌ) **çok büyük bir azap,** öyle azap ki, (مُهٖينٌ) **ziyâde alçaltıcı.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Kur'ân-ı Kerîm bu kadar büyük bir rahmettir) **ama insanlar içerisinden öylesi vardır ki;** (yaptığı işin vebâli hakkında) **bir bilgi**(ye sâhip) **olmaksızın** (insanları) **Allâh'ın yolundan** (ve Kitâb'ını dinlemekten) **saptırsın diye ve o** (Allâh'ın yolu)**nu bir eğlence** (malzemesi) **edinsin için sözlerden eğlenceli olanları** (söyleyen kimseleri para verip) **satın almaktadır. İşte sana! Onlar** (var ya); **ziyâde alçaltıcı çok büyük bir azap sâdece onlar içindir.**

Bu ve bir sonraki âyet-i celîle Nadr ibnü'l-Hâris hakkında inmiştir. Şöyle ki; o, Acem masallarıyla dolu birtakım kitapları satın alıp Kureyş'e okuyarak onlara: "Muhammed size Âd ve Semûd haberlerini okuyorsa, ben de size Rüstem ve İsfendiyâr hikâyelerini anlatıyorum" diyor ve çalgıcı câriyeler satın alarak, İslâm'a girmek isteyenleri Kur'ân dinlemekten meşgul etmek için onlara şarkı söyletiyor ve İslâm'a ısınanlara câriyelerini gönderip cinsel tahrikte bulunarak onları dinden engellemeye çalışıyordu.

Bu sebeb-i nüzûlü esas alan müfessirlerin beyânına göre; eski medeniyetlere âit yalanlarla dolu masal, roman ve efsâne kitaplarını satın alıp okumak, yalan ve abartılarla dolu güldürü içerikli gösterileri izlemek, İslâm'a aykırı içeriklere sâhip veyâ şehvet uyarıcı olan; bu sakıncalar olmasa bile dînî ilimleri tahsil gibi lüzumlu vazîfelerden meşgul eden şarkı, türkü, piyes, film ve diziler kabîlinden her türlü oyun ve eğlencelere iştirâk bu âyet-i celîlede kötülenen "Lehve'l-hadîs" mefhûmuna dâhildir. Nitekim Ebû Ümâme *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*: "Şarkıcı kadınları satmayın, onları satın almayın ve onlara (şarkı söylemeyi) öğretmeyin (onları bu gibi işlerde çalıştırmayın). Onlarla ilgili yapılan hiçbir ticârette hayır yoktur. (Kazandıkları) paraları da haramdır! İşte 'Allâh'ın yolundan saptırmak için eğlenceli sözler satın alan insanlar vardır...' âyeti bunlar hakkında indirildi." *(et-Tirmizî, es-Sünen, et-Tefsir:32, rakam:3195, 5/345-346; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22280)* buyurmuştur. Bu yüzden İbnü Mes'ûd, İbnü Abbâs, Hasen, Ikrime ve Sa'îd ibnü Cübeyr *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi sahâbe ve tâbi'înin ulular, "Lehve'l-hadîs"i, "Çalgı" ile, onu satın alanları da, "Çalgı âletlerini Kur'ân'a tercih edenler" diye tefsir etmişlerdir. Hattâ İbnü Mes'ûd ve İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhüm)* bu görüşü üç kere Allâh'a yemin ederek tekrarlamışlardır. *(el-Hâzin; en-Nesefî; el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَاَنَّ فٖۤى اُذُنَيْهِ وَقْرًاۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلٖيمٍ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve art arda okunduğu zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** (وَلّٰى) **yüz çevirir,** ne olduğu hâlde? (مُسْتَكْبِرًا) **kibirli biri olarak,** daha ne olduğu hâlde? (كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْ) **sanki işitmemiş,** neyi? (هَا) **onları,** daha ne olduğu hâlde? (كَاَنَّ فٖى اُذُنَيْهِ) **sanki iki kulağında vardır,** ne vardır? (وَقْرًا) **bir ağırlık** (ve sağırlık), (فَبَشِّرْ) **artık müjdele,** kimi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِعَذَابٍ) **büyük bir azapla,** öyle azap ki, (اَلٖيمٍ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Kur'ân'a mu'âraza için masallar okuyarak insanların âyetleri dinlemesine engel olan) **o kişi üzerine Bizim âyetlerimiz art arda okunduğu zaman ise sanki onları** (hiç) **işitmemiş gibi, sanki iki kulağında bir ağırlık** (ve sağırlık) **varmış gibi** (onları dinlemekten geri duran) **kibirli biri olarak** (îmândan) **yüz çevirir. Artık sen onu çok acı verici büyük bir azapla müjdele!**

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعٖيمِۙ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (جَنَّاتُ النَّعٖيمِ) (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetleri.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Ama) **o kimseler ki,** (Rablerinin âyetlerine) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; şüphesiz ki** (nîmetlerle dolu) **Na'îm cennetleri sâdece onlara âittir.**

خَالِدٖينَ فٖيهَاۜ وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّاۜ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

Ne oldukları hâlde? (خَالِدٖينَ) **sürekli kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فٖيهَا) **onların içerisinde,** Allâh bunu vaad etti, ne yapmakla? (وَعْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (değişmeyen) **vaadi olmakla** (Allâh bunu söz vermiştir), bu terkîb mahzûf

bir (وَعْدَ) fiilinin mef'ûlü mutlağıdır, o vaad ne olduğu hâlde? (حَقًّا) **bir hak** (ve gerçek) **olarak,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Sürekli onların içerisinde kalıcı kimseler olarak (o cennetlere gireceklerdir). **Allâh'ın hak olan bir vaadi olarak** (Kendisi bunu kullarına söz vermiştir). **Zâten ancak O** (verdiği sözü yerine getirme gücüne sâhip olan bir) **Azîz'dir,** (yine ancak O her işi hikmetle ve mahlûkâtın menfaatlerine uygun yaratan bir) **Hakîm'dir.**

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍۜ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(خَلَقَ) **O yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** gökler ne oldukları hâlde? (بِغَيْرِ عَمَدٍ) **direklerin gayrı ile mültebis oldukları hâlde,** yâni direksiz olarak, daha ne olduğu halde? (تَرَوْنَ) (direksiz olarak) **görüyor olduğunuz hâlde,** neyi? (هَا) **onları,** daha ne yaptı? (وَاَلْقٰى) **ve koydu,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** neyi? (رَوَاسِىَ) **sağlam dağları,** niçin? (اَنْ تَمِيدَ) **sallamasın diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri (لِاَنْ لَا تَمِيدَ) şeklindedir, *(el-Medârik)* kimi sallamasın? (بِكُمْ) **sizi,** daha ne yaptı? (وَبَثَّ) **ve yaydı,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ) **hareket edebilen her bir canlıyı,** daha ne yaptık? (وَاَنْزَلْنَا) **yine Biz indirdik,** nereden? (مِنَ السَّمَاۤءِ) **gökten,** neyi? (مَاۤءً) **bir suyu,** (فَاَنْبَتْنَا) **bu sebeple Biz bitir**(ip yetiştir)**dik,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neden? (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ) (bitki olarak) **her sınıfdan,** öyle sınıf ki, (كَرِيمٍ) **çok değerli ve faydalı.** *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 10

10- O (Allâh-u Te'âlâ), (kendilerini tutan) **direkler olmaksızın gökleri yaratmıştır ki siz onları**(n direksiz durduğunu) **görmektesiniz.**

Onlar(ın üzerinde bulunduğu topraklar su üstündeki gemi gibi) **sizi sallamasın diye O** (Allâh-u Te'âlâ), **yer**(yüzün)**de sağlam dağlar koymuş ve hareket edebilen her bir canlıyı orada yaymıştır. Yine Biz gökten bir su indirdik de bu sebeple orada değerli ve faydalı her tür** (bitki)**den bitir**(ip yetiştir)**dik.**

هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ فَاَرُونِى مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهٖ بَلِ الظَّالِمُونَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(هٰذَا) **İşte bu**(nlar), nedir? (خَلْقُ اللّٰهِ) **Allâh'ın yarattıklarıdır,** (فَارُو) (ey müşrikler) **haydi gösterin,** kime? (نِى) **Bana,** neyi gösterin? (مَاذَا) **ne şeyi,** (خَلَقَ) **yarattı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o** (âciz) **kimseler ki,** (مِنْ دُونِهٖ) **O'ndan başka,** (بَلِ الظَّالِمُونَ) **doğrusu o zâlimler,** nerededir? (فِى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıklık içindedir,** öyle sapıklık ki, (مُبِينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- İşte bu(nların tümü), **Allâh'ın yarattıklarıdır. Haydi** (bakalım); **O'nun dışındaki o** (âciz) **kimseler ne şey yaratabilmiş Bana gösterin?!**

Doğrusu o (şirk koşarak haddi aşan ve kendilerini ebedî azâba mâruz bırakan) **zâlimler** (yanlışlığı) **çok açık olan büyük bir sapıklık içindedir**(ler).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ
وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (لُقْمٰنَ) **Lokmân** (kulumuz)**a,** neyi? (اَلْحِكْمَةَ) **o hikmeti,** niçin? (اَنِ اشْكُرْ) **şükret**(sin) **diye,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (وَمَنْ) **zâten her kim,** (يَشْكُرْ) **şükrederse,** (فَاِنَّمَا يَشْكُرُ) **artık ancak şükretmiş olur,** kim için? (لِنَفْسِهٖ) **kendisi**(nin menfaati) **için,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (كَفَرَ) **nankörlük ederse,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **işte şüphesiz Allâh,** kimdir? (غَنِىٌّ) **Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (حَمِيدٌ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Andolsun ki; elbette Biz Lokmân (kulumuz)**a gerçekten de** (sözde ve işte isâbet, ince anlayış ve üstün akıl anlamına gelen fazîletli şeylerden ibâret) **o hikmeti "Allâh'a şükret**(sin)**" diye verdik.**

Zâten kim şükrederse, artık (bununla nîmetinin devâmını ve artışını kazanacağından dolayı) **ancak kendisi**(nin menfaati) **için şükretmiş olur. Her kim de nankörlük ederse, işte şüphesiz ki Allâh** (kimsenin şükrüne ihtiyâcı olmayan, kimsenin inkârıyla da zarar görmeyecek olan bir) **Ğaniyy'dir,** (hamdeden bir kimse bulunmasa da tüm hamdler Kendisine lâyık olan bir) **Hamîd'dir.**

وَاِذْ قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِه۪ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظ۪يمٌ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(Habîbim anlat), neyi? (وَاِذْ قَالَ) **dediği zamânı da,** kim? (لُقْمٰنُ) **Lokmân,** kime? (لِابْنِه۪) **oğluna,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** ne yapıyordu? (يَعِظُ) **vaaz ediyor**(du), kime? (هُ) **ona,** ne diyerek vaaz ediyordu? (يَا بُنَيَّ) **ey oğulcağızım,** (لَا تُشْرِكْ) **ortak koşma,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (اِنَّ الشِّرْكَ) **gerçekten şirk koşmak,** nedir? (لَظُلْمٌ) **elbette bir zulümdür,** öyle zulüm ki, (عَظ۪يمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim!) **O zamânı da** (ümmetine anlat) **ki;** **Lokmân**(-ı Hakîm) **oğluna** (çok acıdığı için ona hayırla öğüt vererek) **vaaz etmekteyken kendisi ona demişti ki: "Ey oğulcağızım!** (Hiçbir şeyi) **Allâh'a ortak koşma! Gerçekten de şirk** (hiçbir faydası olmayan şeyleri, tüm nîmetlerin sâhibi olan bir Zâta eş tutmak anlamına geldiği için) **elbette çok büyük bir** (haksızlık ve) **zulümdür."**

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِۚ حَمَلَتْهُ اُمُّهُ وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ ف۪ي عَامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ ل۪ي وَلِوَالِدَيْكَۜ اِلَيَّ الْمَص۪يرُ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَوَصَّيْنَا) **Ve Biz kesinlikle emrettik,** kime? (اَلْاِنْسَانَ) **insana,** ne ile ilgili? (بِوَالِدَيْهِ) **ana babasıyla ilgili,** (حَمَلَتْ) (çünkü) **taşımıştı,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (اُمُّهُ) **annesi,** ne olduğu hâlde? (وَهْنًا) **bir zâfiyet** (sâhibi) **olduğu hâlde,** burada (ذَاتَ) kelimesi mahzûftur ki takdîri (ذَاتَ وَهْنٍ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* burada (ف۪ي) harf-i cerri takdîr edilmiş de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle zâfiyet ki ne üzerine olucu? (عَلٰى وَهْنٍ) **farklı bir zâfiyet üzerine,** yâni çocuğun anne rahminde büyüme evrelerine göre artan bir zayıflık ve güçsüzlük hâlleri üzere, (وَفِصَالُهُ) **onu sütten kesmesi ise,** nerede olmalıdır? (ف۪ي عَامَيْنِ) **iki sene**(nin bitimin)**de** (gerçekleşmeli)**dir,** insana ana-babasıyla ilgili olarak ne diye emrettik? (اَنِ اشْكُرْ) **şükret diye,** kime? (ل۪ي) **Bana,** daha kime teşekkür et? (وَلِوَالِدَيْكَ) **anne ve babana,** (اِلَيَّ) **zîrâ ancak Bana** (âit hesap yurduna olacak) **dır,** bu makam ta'lîl içindir, ne? (اَلْمَص۪يرُ) **o** (son) **varış.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Ayrıca Biz ana babasıyla ilgili (olarak) **insana kesinkes emretmişizdir ki:**

"(Önce seni yaratan Zât olarak) **Bana ve** (sonra kullar içerisinde, yaratılış sebebin olan) **ana-babana şükret. Zîrâ o** (son) **varış ancak Bana** (âit hesap yurduna olacak)**dır** (ki mahşere çıktığınız zaman size ancak Ben hesap soracağım).

-(İnsanın Benden sonra anne babasına şükretmesi gerekir. Çünkü) **annesi onu bir zâfiyet** (ve güçsüzlük) **üzere** (katlanan) **başka bir zâfiyet içerisinde taşımıştır** (ki, bu güçsüzlük dönemi hâmile kalmasıyla başlayıp lohusalığının bitimine kadar; çocuğun anne rahmindeki büyüme evrelerine göre artmaktadır). **Onu sütten kesmesi ise iki sene**(nin tam bittiği zaman dilimi) **içerisinde** (gerçekleşmeli)**dir.**-

وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰٓى اَنْ تُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِى الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ اَنَابَ اِلَيَّ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَاِنْ جَاهَدَا) **Ama eğer o ikisi zorlarlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** ne üzerine? (عَلٰٓى اَنْ تُشْرِكَ) **ortak koşman üzere,** kime? (بِى) **Bana,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لَكَ) **senin için,** ne hakkında? (بِهٖ) **onun** (ilâhlığı) **hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir bilgi,** (فَلَا تُطِعْ) **artık itâat etme,** kime? (هُمَا) **o ikisine,** ama ne yap? (وَصَاحِبْ) **ve birlikte ol,** kimle? (هُمَا) **o ikisiyle,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** öyle bir birliktelik ile ki, (مَعْرُوفًا) (örfen ve dînen) **iyi bilinmekte olan,** bu kelime geride geçen fiilin mahzûf mef'ûlü mutlağından sıfat düşmektedir ki takdîri (صِحَابًا مَعْرُوفًا) şeklindedir, daha ne yap? (وَاتَّبِعْ) **ve hakkıyla tâbi ol,** neye? (سَبِيلَ مَنْ) **o kimsenin yoluna ki,** (اَنَابَ) **yöneldi,** kime? (اِلَيَّ) **Bana,** (ثُمَّ اِلَيَّ) **sonra ancak Bana** (âit hesap yurduna olacak)**dır,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **dönüşünüz,** (فَاُنَبِّئُ) **Ben de haber vereceğim,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri**(n cezâsını) **ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Ama (anne babandan) **o ikisi** (veyâ biri), **kendisi**(nin ilâhlığı) **hakkında senin için hiçbir bilgi bulunmayan** (putlar gibi âciz) **şeyleri** (körü körüne) **Bana ortak koşasın diye seni zorlayacak olurlarsa,** (yaratıcının hakkı karşısında hiçbir yaratığın hakkı gözetilmeyeceği için) **o ikisine itâat etme!**

Fakat dünyâda o ikisiyle de (dînî ve insânî bakımdan) **iyi** (olduğu) **bilinen bir şekilde berâber ol!**

(Dolayısıyla kâfir de olsalar yeme-içme gibi ihtiyaçlarını gör, hiçbir zaman dövüp kovma, hastalandıklarında ise ziyâretlerini ihmâl etme ve öldükleri zaman cenâzelerini ortada bırakma.) **Lâkin sen** (ana-babanın yoluna değil, tevhîd ve ihlâsla) **Bana yönelmiş olan kimselerin yoluna hakkıyla uy. Sonra** (hep birlikte) **dönüşünüz ancak Bana** (âit hesap yurduna olacak)-**dır; Ben de sizin sürekli yapar olduğunuz** (iyi ve kötü) **şeyleri**(n karşılığını vererek onların gerçek yüzünü) **size haber vereceğim."**

يَا بُنَيَّ اِنَّهَا اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(يَا بُنَيَّ) **Ey oğulcağızım,** (اِنَّهَا) **şüphesiz ki o** (iyilik veyâ kötülük), (اِنْ تَكُ) **eğer olsa,** nedir olsa? (مِثْقَالَ حَبَّةٍ) **bir tânenin ağırlığında,** öyle tâne ki, o da nedir? (مِنْ خَرْدَلٍ) **bir hardaldır,** burada (مِنْ) harf-i cerri beyâniyyedir, daha ne olsa? (فَتَكُنْ) **ve o** (hardal tânesi) **olsa,** nerede? (فِي صَخْرَةٍ) **bir kayanın içinde,** daha? (اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ) **yâhut göklerde,** daha? (اَوْ فِي الْاَرْضِ) **veyâ yerde,** (يَأْتِ) **getirecek,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirecek" mânâsına gelmiştir, neyi getirecek? (بِهَا) **onu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (لَطِيفٌ) **Latîf'tir,** daha kimdir? (خَبِيرٌ) **Habîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Lokmân-ı Hakîm oğluna yaptığı nasîhatlerini şöyle sürdürdü:) **"Ey oğulcağızım! Şüphesiz ki o** (iyilik veyâ kötülük)**, bir hardal tânesinin ağırlığında olsa ve o bir kayanın içerisinde veyâ göklerde yâhut yerde**(ki en gizli mekânda da) **bulunsa** (son derece küçük ve gizli olmasına rağmen) **yine de Allâh** (hesâbını görmek için) **onu** (mahşere) **getirecektir. Muhakkak ki Allâh** (ilmiyle her gizliye ulaşan bir) **Latîf'tir,** (gizli kapalı tüm yönleriyle her şeyden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr'dir.**

يَا بُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(يَا بُنَيَّ) **Ey oğulcağızım,** (اَقِمْ) **hakkıyla kıl,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namazı,** daha ne yap? (وَأْمُرْ) **ve emret,** neyi? (بِالْمَعْرُوفِ) (dînen ve aklen) **iyi olduğu bilinen şeyi,** daha ne yap? (وَانْهَ) **ve nehyet,** neden? (عَنِ الْمُنْكَرِ) (şerîat ve akıl tarafından)

iyi olarak tanınmayan şeyden, daha ne yap? (وَاصْبِرْ) **ve sabret,** neye karşı? (عَلٰى مَٓا) **o şeylere karşı ki,** (اَصَابَ) (bu emirleri yerine getirirken) **isâbet etti,** kime? (كَ) **sana,** (اِنَّ ذٰلِكَ) **şüphesiz ki işte sana bu** (anlatılanlar), nedendir? (مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ) **azmedilmesi gereken işlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ey oğulcağızım! (Nefsini kemâle erdirmek için) **o** (farz) **namazı hakkıyla kıl,** (başkalarını kemâle erdirmek için de, şerîat ve akıl tarafından) **iyi olduğu bilinen şeyi emret,** (dînen ve aklen) **iyi olarak tanınmayan** (ve kötü bilinen) **şeyden de nehyet ve** (bu emirleri yerine getirirken) **sana isâbet etmiş olan şeylere karşı sabret.** (Ey oğul!) **İşte sana! Gerçekten bu** (emirleri sabırlı bir şekilde yerine getirmek), **azmedilmesi** (ve kararlılıkla uygulanması) **gereken işlerdendir.**

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًاۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍۚ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَلَا تُصَعِّرْ) **Ve çevirme,** neyi? (خَدَّكَ) **yanağını,** kimden yüz çevirerek? (لِلنَّاسِ) **insanlardan,** burada (لِ) harfi, (عَنْ) harf-i cerri mânâsındadır, *(el-Medârik, et-Teysîr)* daha ne yapma? (وَلَا تَمْشِ) **ve yürüme,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** ne yapmakla? (مَرَحًا) **aşırı sevinçten şımarmakla,** bu kelime gerideki fiilin fâ'ilinden hâl düşen mahzûf bir (تَمْرَحُ) fiilinin mef'ûlü mutlağıdır, *(el-Beyzâvî)* (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** nedir? (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (كُلَّ مُخْتَالٍ) **her kibirli yürüyen birini,** öyle kibirli biri ki, (فَخُورٍ) (insanlara karşı) **çokça övünen kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (Ey oğul!) **Yine sen** (kibirlilerin yaptığı gibi) **yanağını insanlardan çevirme, bir de sen yer**(yüzün)**de aşırı sevinçten şımararak** (kibirli) **bir şekilde yürüme. Şüphesiz ki Allâh, kibirli yürüyüp** (insanlara karşı) **çokça övünen hiçbir kimseyi sevmez** (ve onların bu tavırlarına rızâ göstermez).

وَاقْصِدْ فِى مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَۜ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِۚ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Ey oğul! Daha ne yap? (وَاقْصِدْ) **ve orta yol tut,** nerede? (فِى مَشْيِكَ) **yürüyüşünde,** daha ne yap? (وَاغْضُضْ) **ve eksilt,** neden? (مِنْ صَوْتِكَ) **sesinden bir kısmını,** (اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ) **çünkü gerçekten seslerin en çirkin olanı,** bu makam ta'lîl içindir, nedir? (لَصَوْتُ الْحَمِيرِ) **elbette eşeklerin sesidir.** Bu kelime (حِمَارٌ) kelimesinin cemîsidir. *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Ey oğul!) **Yürüyüşünde de** (çok yavaş hareket etme, çok hızlı da yürüme, bu ikisi arasında) **orta yol tut,** (konuşurken) **sesinden de biraz eksilt** (de bağırarak konuşma)**. Çünkü gerçekten seslerin en çirkini elbette eşeklerin sesidir."**

اَلَمْ تَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَاَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةًۜ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُن۪يرٍ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(Ey müşrikler!) (اَلَمْ تَرَوْا) **görmediniz mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** ne yaptı? (سَخَّرَ) **emre âmâde kıldı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **o şeyleri de ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** daha ne yaptı? (وَاَسْبَغَ) **ve bolca tamamladı,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (نِعَمَهُ) **nîmetlerini,** o nîmetler de ne olduğu hâlde? (ظَاهِرَةً) **görünen şeyler olduğu hâlde,** daha? (وَبَاطِنَةً) **ve gizli şeyler olduğu hâlde,** (وَمِنَ النَّاسِ) **ama insanlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (يُجَادِلُ) **mücâdele ediyor,** kim hakkında? (فِى اللّٰهِ) **Allâh**(ın tevhîdini iptal) **hakkında,** ne olduğu hâlde? (بِغَيْرِ عِلْمٍ) **ilmin gayrına mültebis olduğu hâlde,** yâni hiçbir bilgisi olmaksızın, daha? (وَلَا هُدًى) **ve hiçbir rehber olmaksızın,** daha? (وَلَا كِتَابٍ) **ve hiçbir kitap bulunmaksızın,** öyle kitap ki, (مُن۪يرٍ) **aydınlatıcı.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Ey müşrikler!) **Görmediniz mi ki; şüphesiz Allâh göklerde olan şeyleri de, yerde bulunan şeyleri de sizin** (faydalanmanız) **için emre âmâde kılmış, görünen ve gizli olan** (dışarıdan fark edilen ve edilemeyen sayısız) **nîmetlerini de size bolca tamamlamıştır.**

Ama insanlardan (Nadr ibnü'l-Hâris ve Übeyy ibnü Halef gibi) **öylesi vardır ki,** (düşünme gerektirmeyen zorunlu) **herhangi bir bilgi**(ye sâhip) **olmaksızın,** (delille ulaştığı) **hiçbir rehber de yokken,** (vahye âit) **aydınlatıcı hiçbir kitap da bulunmaksızın** (sırf cehâlet ve inada dayalı bir şekilde) **Allâh**(ın birliğini iptal) **hakkında** (hâlâ) **mücâdele etmektedir.**

Müfessirler dıştan görülebilen nîmetlere misâl olarak; güzel şekil, boy pos ve uzuvların düzgünlüğü gibi husûsiyetleri, dıştan görülemeyenlere ise; akıl, kalp ve anlayış kābiliyeti gibi nîmetleri örnek olarak açıklamışlardır.

وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَاؕ اَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ اِلٰى عَذَابِ السَّع۪يرِ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَاِذَا ق۪يلَ) **Ve denildiği zaman,** kime? (لَهُمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** ne denildiği zaman? (اِتَّبِعُوا) **iyice tâbi olun,** neye? (مَٓا) **o şeye ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (قَالُوا) **derler,** neyi derler? (بَلْ نَتَّبِعُ) **doğrusu biz iyice tâbi oluyoruz,** neye? (مَا) **o şeye ki,** (وَجَدْنَا) **bulduk,** ne üzerinde? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** kimi? (اٰبَٓاءَنَا) **babalarımızı,** (اَوَلَوْ كَانَ) **olduysa da mı,** kim? (اَلشَّيْطَانُ) **şeytan,** nedir olduysa? (يَدْعُو) **çağırıyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلٰى عَذَابِ السَّع۪يرِ) **o alevli** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbına.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Bir de o (müşrik ola)**nlara: "Allâh'ın** (kitap olarak) **indirmiş olduğu şeye hakkıyla tâbi olun" denildiği zaman:** "(Hayır!) **Doğrusu biz, baba** (ve ata)**larımızı üzerinde bulduğumuz şeye iyice tâbi oluruz" derler. Şeytan onları**(n babalarını) **o alevli** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbına çağırıyor olduysa da mı** (bunlar yine onlara uyacaklar)**?!**

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُٓ اِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰىؕ وَاِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمَنْ) **Ve her kim,** (يُسْلِمْ) **teslim ederse,** neyi? (وَجْهَهُٓ) **yüzünü,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** yâni bütün işlerini Allâh-u Te'âlâ'ya ısmarlarsa, (وَهُوَ) **hâlbuki o,** nedir? (مُحْسِنٌ) **güzel amel işleyici bir kimsedir,** (فَقَدِ اسْتَمْسَكَ) **gerçekten de o sımsıkı tutunmuştur,** neye? (بِالْعُرْوَةِ) **o kulpa,** öyle kulp ki, (اَلْوُثْقٰى) **en güvenilir olucu,** (وَاِلَى اللّٰهِ) **zâten ancak Allâh**(ın hesap yurdun)**a** (varacak)**dır,** ne? (عَاقِبَةُ الْاُمُورِ) **bütün işlerin âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Her kim (bütün işlerini Allâh-u Te'âlâ'ya ısmarlayarak tevekküle sarılır ve) **yüzünü** (ve kendini bütünüyle) **Allâh'a** (itâate) **teslim ederse, kendisi de** (İslâm'ın emrettiği) **güzel amel**(leri) **işleyici bir kimse ise, gerçekten de o kişi** (kopmasından endişe edilmeyen) **en güvenilir kulpa sımsıkı tutunmuştur.**

Zâten tüm işlerin âkıbet (ve netîces)**i ancak Allâh**(ın hesap yurdun)**a** (varacak)**dır.** (Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ, tevekkül edene de, îtirâz edene de hak ettikleri muâmeleyi yapacaktır.)

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُۜ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(Habîbim) (وَمَنْ) **her kim de,** (كَفَرَ) **kâfir olduysa,** (فَلَا يَحْزُنْ) **artık üzmesin,** kimi? (كَ) **seni,** ne? (كُفْرُهُ) **onun inkârı,** (اِلَيْنَا) **ancak Bize** (âit olan mahşere)-**dir,** ne? (مَرْجِعُهُمْ) **onların dönüşleri,** (فَنُنَبِّئُ) **Biz de haber vereceğiz,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (عَمِلُوا) **yaptılar,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (عَلٖيمٌ) **hakkıyla bilicidir,** neyi? (بِذَاتِ الصُّدُورِ) **göğüslerin** (barındırdığı kalplerin) **sâhip olduğu şeyleri.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Habîbim!) **Ama kim kâfir olduysa artık onun inkârı seni** (yıpratacak şekilde) **üzmesin.** (Tüm kullarımızın) **dönüşleri ancak Bize** (âit olan mahşere)**dir. Biz de onlara** (dünyâda) **yapmış oldukları** (kâfirlik ve günahların başlarına açtığı azap dolu) **şeyleri** (âhirette) **haber vereceğiz. Şüphesiz ki Allâh, göğüslerin** (barındırdığı kalplerin) **sâhip olduğu şeyleri** (tüm sırları, niyet ve inançları hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

نُمَتِّعُهُمْ قَلٖيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ اِلٰى عَذَابٍ غَلٖيظٍ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(نُمَتِّعُ) **Biz yaşatacağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne müddet? (قَلٖيلًا) **çok az olucu** (bir zaman), bu kelime kendisinden önce hazfedilmiş (زَمَانًا) zarfının sıfatıdır, (ثُمَّ نَضْطَرُّ) **sonra mecbur bırakacağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye girmeye? (اِلٰى عَذَابٍ) **bir azâba** (girmeye), öyle azap ki, (غَلٖيظٍ) **çok ağır olucu.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Biz o (kâfir ola)**nları** (ne kadar çok yaşatsak da dünyânın ömrü çok az olduğu için) **çok az** (bir zaman) **yaşat**(mış ol)**acağız, sonra da onları çok ağır bir azâba** (girmeye) **mecbur bırakacağız.**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ
بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) **Ve andolsun ki; soracak olsan,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (مَنْ) **kim,** ne yaptı? (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** (لَيَقُولُنَّ) **yemin olsun ki; elbette derler,** neyi derler? (اَللّٰهُ) **Allâh** (yarattı), (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların pek çoğu,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim!) **Bir de andolsun ki; sen o** (şirk koşa)**nlara: "Gökleri ve yeri** (yaratan o taptığınız putlar ve siz olmadığınıza göre, bunca âlemler de kendi kendilerine vâr olamayacağına göre peki ya bunları) **kim yarattı?" diye sorsan, yemin olsun ki; elbette** (her akıllı gibi) **onlar** (da hakkı kabullenmek zorunda kalarak varlık ve yoklukları mümkün olan bütün mevcûdâtın yaratılışının, varlığı kimseye bağımlı olmayan bir Zâta dayanması gerektiğini ifâde etmek üzere)**: "Allâh** (yarattı)**" diyeceklerdir. De ki: "Bütün hamdler** (sizi bu îtirâfa mecbur bırakan) **Allâh'a mahsustur."**

Doğrusu, onların ekseriyeti (fikirleri ile sözlerinin çeliştiğini bile) **bilmezler.**

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(لِلّٰهِ) **Sâdece Allâh'a âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** neredеdir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerdedir,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَنِىُّ) **Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (اَلْحَمِيدُ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Göklerde ve yerde olan şeyler(in tamâmı yaratılış, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece Allâh'a âittir.**

Şüphesiz ki Allâh; (hiçbir şeye muhtaç olmayan) **Ğaniyy de,** (övgüye lâyık üstün sıfatların tümünün yegâne sâhibi olan) **Hamîd de ancak O'dur.**

وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَلَوْ اَنَّ مَا) **Ve eğer gerçekten o şeyler olsaydı,** neredeki o şeyler? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** onlar da neden olduğu hâlde? (مِنْ شَجَرَةٍ) **her bir ağaçtan,** nedir olsaydı? (اَقْلَامٌ) **kalemler,** daha neler olsaydı? (وَالْبَحْرُ) **o** (okyanus diye bilinen) **en büyük deniz de,** nedir olsaydı? (يَمُدُّ) **mürekkebini artırır,** neyin? (هُ) **onun,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **onun** (tükenmesinin) **ardından,** onun mürekkebini ne artırır? (سَبْعَةُ اَبْحُرٍ) **yedi deniz,** (مَا نَفِدَتْ) (yine de) **tükenmezdi,** ne? (كَلِمَاتُ اللّٰهِ) **Allâh'ın kelimelerinin bâzısı,** yâni O'nun ilim ve kudretinin tealluk ettiği varlıklardan bahseden kelimelerin bâzısı bile tükenmez, burada (كَلِمَاتُ) kelimesi cem'-i kıllet olduğu için mânâ: "Kalemler ve mürekkepler O'nun kelimelerini azını bile yazmaya yetmez, nerede kaldı ki çoğuna kifâyet etsin" demektir, *(el-Beyzâvî)* (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (عَزِيزٌ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Eğer gerçekten yerde bulunan her bir ağaç kalemler olsa, o en büyük deniz (olan büyük okyanus mürekkep olsa)**, ardından yedi deniz de** (dünyâdaki bütün sular da) **onun mürekkebini artır**(mak üzere ona ilâve katıl)**sa,** (bunların hepsiyle de) **Allâh'ın** (mâlûmâtını ifâde eden kelâmlarının ve yaratmak istediği şeylere hitâben buyurduğu: "Kün! (Vâr ol!)" emrinden ibâret İlâhî) **kelimeleri** (yazılacak olsa, elbette o denizlerin ve ağaçların tamâmı tükenirdi de, O'nun ilim ve kudretinin tealluk ettiği varlıklardan bahseden kelimeleri)**nin bâzısı bile tükenmezdi. Şüphesiz Allâh** (hiçbir şey tarafından âciz bırakılamayacak yegâne güce sâhip bir) **Azîz'dir,** (ilmi ve hikmeti her varlığı kaplayan bir) **Hakîm'dir.**

مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(مَا خَلْقُكُمْ) **Sizi yaratmak olmadı,** daha? (وَلَا بَعْثُكُمْ) **sizi diriltmek de olmadı,** (اِلَّا كَنَفْسٍ) (Allâh'a göre) **ancak bir can**(ı yaratıp diriltmek) **gibi** (kolay bir iş) **dir,** öyle can ki, (وَاحِدَةٍ) **bir tek olucu,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** kimdir? (سَمِيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (بَصِيرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Ey dirilmeyi inkâr eden insanlar!) **Sizi yaratmak ve sizi diriltmek** (Allâh'a göre hiç de zor olmayıp) **ancak tek bir can**(ı yaratıp diriltmek) **gibi** (kolay bir iş)**dir!** (Zîrâ herhangi bir şeyin varlığı, Allâh-u Te'âlâ'nın onu var etmeyi murâd edip, kendisine "Kün! (Vâr ol!)" emrini yönlendirmesine bağlıdır. Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ'nın fiilleri sizin işleriniz gibi tâkip ve gözetim gerektiren yollarla birtakım âlet ve edevâttan yardım almaya bağımlı olmadığı için onun işleri hakkında zorluk ve kolaylık mefhumları düşünülemez.)

Muhakkak ki Allâh (her an her şeyi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (bir şeyi görürken diğerini görememekten münezzeh olan bir) **Basîr'dir.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَۘ كُلٌّ
يَجْرٖٓى اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى وَاَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبٖيرٌ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(اَلَمْ تَرَ) (Ey görebilen!) **Görmedin mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** ne yapar? (يُولِجُ) **girdirir,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** neyin içerisine? (فِى النَّهَارِ) **gündüzün içerisine,** daha ne yapar? (وَيُولِجُ) **yine girdirir,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** neyin içerisine? (فِى الَّيْلِ) **gecenin içerisine,** daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **ve emr**(iniz)**e âmâde kıldı,** neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ayı da,** (كُلٌّ) **her biri,** nedir? (يَجْرٖى) **sürekli akıp gitmektedir,** nereye kadar? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş,** daha neyi görmedin mi? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de gerçekten Allâh,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** kimdir? (خَبٖيرٌ) **Habîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Ey görebilen insan!) **Görmedin mi ki; gerçekten Allâh** (gündüzü uzatıp, geceyi kısaltarak) **geceyi gündüz**(ün için)**e girdirmekte,** (geceyi uzatıp, gündüzü kısaltarak) **gündüzü**(n saatlerini) **de gecenin içerisine girdirmekte** (ve böylece dilediğini yapmaya Kādir olduğunu size göstermekte)**dir.**

O (Allâh-u Te'âlâ)**, güneşi ve ayı da** (kulların istifâdesi için) **emr**(iniz)**e âmâde kılmıştır. Her biri** (günlük, aylık ve yıllık, bir de kıyâmete kadar olan tüm devrelerini tamamlamaları için) **adı konulmuş bir süreye kadar** (burçlarında ve yörüngelerinde) **sürekli** (ve süratlice) **akıp gitmektedir. Bir de** (görmedin mi ki) **gerçekten Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri**(n iç yüzünden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr'dir.**

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(ذٰلِكَ) **İşte sana bu** (üstün kudret ve ilim vasfına ancak Allâh-u Te'âlâ'nın sâhip olduğuna daha iyi inanman), ne sebebiyle tahakkuk etmelidir? (بِاَنَّ اللّٰهَ) **şu sebepledir ki gerçekten Allâh,** nedir? (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْحَقُّ) (varlığı ve birliği) **Hakk** (ve âşikâr olan Zât)**ın ta Kendisidir,** daha ne sebepledir? (وَاَنَّ مَا) **ve şüphesiz o şeyler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka olduğu hâlde,** o da nedir? (اَلْبَاطِلُ) **bâtılın** (ve faydasız bir şeyin) **ta kendisidir,** daha ne sebepledir? (وَاَنَّ اللّٰهَ) **bir de muhakkak ki Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَلِيُّ) **Aliyy'dir,** daha kimdir? (اَلْكَبِيرُ) **Kebîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Ey insan!) **İşte sana!** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **bu** (üstün kudret ve ilim vasfına sâhip olduğuna) **şu sebeple** (daha iyi inanman îcâb etmekte)**dir ki; gerçekten Allâh,** (varlığı ve birliği) **Hakk** (ve âşikâr olan; vâr olması husûsunda kimseye muhtaç olmayıp her şeyi Kendisi vâr eden, dolayısıyla varlığı için başlangıç ve nihâyet düşünülemeyen Zât)**ın ta Kendisidir,** (müşriklerin) **O'nun dışında** (ilâh olarak) **tapmakta oldukları şeyler ise, şüphesiz ki bâtılın** (ve ilâhlığı sâbit olmayan boş ve faydasız şeylerin) **ta kendisidir.**

Bir de (şu sebeple bu inancını kesinleştir ki) **muhakkak Allâh** (var ya)**; ancak O,** (tüm varlıklara karşı her cihetten üstünlük sâhibi olan bir) **Aliyy'dir,** (ortaktan pek münezzeh ve çok büyük olan bir) **Kebîr'dir.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ اٰيَاتِهِ
اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(اَلَمْ تَرَ) **Görmedin mi,** neyi? (اَنَّ الْفُلْكَ) **gerçekten gemiler,** nedir? (تَجْرِى) **sürekli akıp gidiyor,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** ne ile birlikte olduğu hâlde? (بِنِعْمَتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (yarattığı azıklar ve faydalı eşyâdan ibâret) **nîmetleri ile birlikte,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, niçin akıp gidiyor? (لِيُرِىَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **göstersin diye,** kime? (كُمْ) **size,** neden bir kısmını? (مِنْ اٰيَاتِهِ) **âyetlerinden bir kısmını,** (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **işte sana, gerçekten**

bunda vardır, ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِكُلِّ صَبَّارٍ) **her çokça sabreden kimse için,** öyle sabreden kimse ki, (شَكُورٍ) **ziyâde şükredici.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Ey insan!) **Görmedin mi ki; gerçekten O** (Allâh-u Te'âlâ) **size** (kudretinin delil ve) **âyetlerinden bir kısmını göstersin diye gemiler denizde Allâh'ın** (yarattığı azıklar ve faydalı eşyâdan ibâret) **nîmetleri ile birlikte** (onları size ulaştırmak için) **sürekli akıp gitmektedir. İşte sana! Şüphesiz ki** (belâlara karşı) **çokça sabreden ve** (nîmetlere karşı) **ziyâde şükreden** (îmânlı) **her bir kimse için, elbette bu** (anlatıla)**n**(lar)**da pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

وَاِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَۚ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌۜ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاِذَا غَشِيَ) **Ve kapladığı zaman,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (مَوْجٌ) **büyük ve çok dalgalar,** bu kelime (مَوْجَةٌ) kelimesinin cemîsidir, *(el-Âlûsî)* öyle dalgalar ki, (كَالظُّلَلِ) (dağlar büyüklüğünde) **gölgelikler gibi,** (دَعَوُا) **yalvarırlar,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** ne oldukları hâlde? (مُخْلِصِينَ) **tahsîs edici kimseler oldukları hâlde,** kime? (لَهُ) **O'na,** neyi? (اَلدِّينَ) **duâyı,** (فَلَمَّا نَجّٰى) **nihâyet kurtar**(ıp çıkar)**dığı vakit,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye çıkararak? (اِلَى الْبَرِّ) **karaya,** (فَمِنْهُمْ) **artık onlardan vardır,** ne vardır? (مُقْتَصِدٌ) **dosdoğru hareket eden kimse,** (وَمَا يَجْحَدُ) **zâten bile bile inkâr etmez,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizi,** (اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ) **ancak çokça söz bozan her bir kimse,** yâni söz bozan hâin, öyle hâin ki, (كَفُورٍ) (nîmet kadri bilmeyen) **son derece nankör.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Herkes sabır ve şükür ehli değildir, nitekim bolluk gördüklerinde nankörlük ederler) **ama** (bulutlar ve dağlar büyüklüğünde) **gölgelikler gibi dalgalar onları kapladığı zaman,** (tüm taptıklarını unutup) **duâyı sâdece Kendisine tahsîs eden kimseler olarak** (sâdece) **Allâh'a yalvarırlar. Nihâyet onları karaya** (çıkarıp) **kurtardığı vakit artık içlerinden** (sözünde durup) **dosdoğru hareket eden vardır.** (Ama bunlar azdır, ekserîsi ise rahata kavuştuğunda Rabbini unutmaktadır.) **Zâten ancak çokça söz bozan ve son derece nankör olan her bir kimse Bizim âyetlerimizi**(n hak oluşunu) **bile bile inkâr eder.**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزٖى وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهٖۘ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهٖ شَيْـًٔاۜ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَاٰ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (اِتَّقُوا) **hakkıyla sakının,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz**(in emirlerine muhâlefet)**den,** daha ne yapın? (وَاخْشَوْا) **ve korkun,** neden? (يَوْمًا) **büyük bir günden,** öyle gün ki, (لَا يَجْزٖى) **ödeyemeyecek,** kim? (وَالِدٌ) **hiçbir baba,** kimden? (عَنْ وَلَدِهٖ) **çocuğundan** (azâbı uzaklaştırmak için), (وَلَا مَوْلُودٌ) **hiçbir çocuk da olmadı,** (هُوَ) **o,** nedir olmadı? (جَازٍ) **ödeyici,** kimden? (عَنْ وَالِدِهٖ) **babasından** (azâbı uzaklaştırmak için), neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **gerçekten Allâh'ın vaadi** (ve verdiği sözler), nedir? (حَقٌّ) **bir haktır,** (فَلَا تَغُرَّنَّ) **artık sakın aldatmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne? (اَلْحَيٰوةُ) **o hayat,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** daha ne yapmasın? (وَلَا يَغُرَّنَّ) **yine aslâ aldatmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne sebebi ile? (بِاللّٰهِ) **Allâh**(ın acele cezâ vermemesi) **sebebi ile,** burada (بَا) harfi sebebiyyet içindir, ayrıca bir muzâf da mahzûftur ki takdîri (بِحِلْمِهٖ) şeklindedir, *(el-Vâhidî, el-Vecîz, 1/1068; et-Tahrîr ve't-Tenvîr, 27/387)* kim? (اَلْغَرُورُ) **o son derece aldatıcı olan** (şeytan).

Meâl-i Şerîf - 33

33- Ey insanlar! Rabbiniz(in emirlerine muhâlefet)**den hakkıyla sakının ve öyle büyük bir gün**(ün muhâsebesin)**den korkun ki;** (o gün) **hiçbir baba** (ve anne) **çocuğundan** (azâbı uzaklaştırmak için onun nâmına bir şey) **ödeyemeyecektir. Hiçbir çocuğun kendisi de** (anne ve) **babasından** (azâbı uzaklaştırmak için onlar adına) **hiçbir şey ödeyici olamaz.**

Allâh'ın (kullarını diriltip hesâba çekeceğine dâir) **vaadi gerçekten** (de, bozulması düşünülemeyecek) **bir haktır. Artık o en alçak** (dünyâ) **hayât**(ı) **sakın hâ sizi aldat**(arak fânî lezzetlerine meftûn bırakıp Allâh'a karşı sorumluluklarınızı yerine getirmekten alıkoy)**masın.**

O son derece aldatıcı olan (şeytan) **da sakın** (ha) **Allâh**(ın acele cezâ vermemesi) **sebebi ile sizi** (günahlara sürükleyip "Ne yaparsanız yapın Allâh afv eder, zâten O son derece afv edicidir" şeklinde vesveseler vererek sizi) **aldatmasın.**

اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِۚ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْاَرْحَامِۜ وَمَا تَدْرٖى نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًاۜ وَمَا تَدْرٖى نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوتُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ خَبٖيرٌ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** nedir? (عِنْدَهُ) **sâdece O'nun nezdindedir,** ne? (عِلْمُ السَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ânın**(ın) **bilgisi,** (وَيُنَزِّلُ) **ve O indirmektedir,** neyi? (اَلْغَيْثَ) **yağmuru,** daha? (وَيَعْلَمُ) **ve O bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerede olucudur? (فِى الْاَرْحَامِ) **rahimlerde,** (وَمَا تَدْرِى) **ve bilemez,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir kimse,** neyi? (مَاذَا) **ne şeyi,** (تَكْسِبُ) **kazanacak,** ne zaman? (غَدًا) **yarın,** (وَمَا تَدْرِى) **yine bilemez,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir kimse,** neyi? (بِاَىِّ اَرْضٍ) **hangi yerde,** (تَمُوتُ) **ölecek,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (خَبِيرٌ) **Habîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Şüphesiz ki Allâh (var ya); **o** (kıyâmet) **ânın**(ın ne zaman gerçekleşeceğinin) **bilgisi sâdece Kendi nezdindedir. Yağmuru da** (takdîr buyurduğu zamanda) **sâdece O indirmektedir. Ayrıca** (dişilerin) **rahimler**(in)**de bulunanları**(n tüm hâllerini ancak) **O bilmektedir.**

(Bugün ne yaptığını herkes biliyor) **ama yarın** (şerden ve hayırdan, zarardan ve kârdan) **ne kazanacağını hiçbir kimse bilemez.** (Hattâ çoğu kere yapmaya azmettiği işin tersini yapmaya bile mecbur kalabilir. Herkes doğduğu yeri bilmekteyse de) **hiçbir nefis hangi yerde öleceğini de bilemez. Şüphesiz ki Allâh** (her şeyi lâyıkı vechile bilen bir) **Alîm'dir,** (her şeyin dışında görünenleri bildiği gibi, iç yüzünden de kavrayıcı şekilde haberdâr olan bir) **Habîr'dir.**

Hadîs-i şerîfte bahsedildiği üzere; "Âyet-i kerîmenin konu ettiği beş mesele; 'Ğayb anahtarları' diye tâbir edilen ve Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimsenin -tüm yönleriyle ve kendi başına- bilemeyeceği gaybî konulardır." *(el-Buhârî, es-Sahîh, et-Tefsîr:269, rakam:4499-4500, 4/1793)*

Dolayısıyla gelişen cihazlar vâsıtasıyla yapılan yağmur tahminleri ve ceninlerin cinsiyet tespiti, birtakım âletlerden yardım alınarak yapıldığı için, ayrıca bu tespitler hiçbir zaman, erkek mi dişi mi, sağlam mı sakat mı, zengin mi fakir mi, mümin mi kâfir mi olacakları gibi tüm hâlleri hakkındaki bütün tafsîlâta dâir kesin bir bilgi ifâde etmeyip, zan ve tahminden ileri geçmediğinden dolayı bu tesbitlerde âyet ve hadîslerle çelişen bir durum söz konusu değildir.

Zâten "Tüm yönleriyle" şeklindeki kaydımızdan anlaşılacağı üzere; çocuğun cinsiyeti belirdikten ve bir şekilde görüldükten sonra hâsıl olan bilgi gayba dâhil olmadığı gibi, çok yönlü de sayılmaz. Zîrâ o cenînin canlı olarak doğup doğmayacağı, ne kadar ve nasıl yaşayacağı ve âhiret hayâtı dâhil tüm mukadderâtı ancak Allâh-u Te'âlâ nezdinde kesin bir bilgi ile mâlûm iken, kulların ise bu hususta en ufak bir bilgisi dahî mevcut değildir.

Bir de şunu doğru anlamamız gerekir ki; peygamberlere mûcize olarak vahiy tarîkiyle, velîlere de kerâmet olarak ilhâm yoluyla bu gaybî konulardan bâzıları bildirilmiştir ki bu ilimler, Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesine bağlı olduğu için, "Mutlak mânâda gayb ilminin Allâh-u Te'âlâ'ya mahsus olduğu" inancına zıt düşmez. *(el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 29/97)*

سُورَةُ السَّجْدَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZ İKİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

es-SECDE SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Otuz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

الٓمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(الٓمٓ) **Elif! Lâm! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Elif! Lâm! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تَنْزِيلُ الْكِتَابِ) **Bu** (yüce) **Kitâb'ın indirilmesi,** o Kitâb ne olduğu hâlde? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe bulunmadığı hâlde,** nerede? (فِيهِ) **kendisin**(in verdiği haberler)**de,** bu Kitâb'ın indirilişi kimdendir? (مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) **bütün âlemlerin Rabbindendir.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Kendisin(in verdiği haberler)**de hiçbir şüphe bulunmayan bu** (yüce) **Kitâb'ın indirilişi, bütün âlemlerin** (ve tüm varlıkların yegâne yaratıcısı ve yöneticisi olan) **Rabbindendir.**

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۚ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَٓا اَتٰيهُمْ مِنْ نَذ۪يرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اَمْ يَقُولُونَ) **Yoksa diyorlar mı,** neyi diyorlar mı? (اِفْتَرٰى) **o uydurdu,** neyi? (هُ) **onu,** (بَلْ هُوَ) **doğrusu o,** nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** kimden olduğu hâlde? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbinden,** niçin indirdik? (لِتُنْذِرَ) **uyarasın diye,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (مَٓا اَتٰى) **gelmedi,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (مِنْ نَذ۪يرٍ) **hiçbir uyarıcı,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** ne yaparlar? (يَهْتَدُونَ) **hidâyet bulurlar.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Yoksa o (kâfir ola)**nlar: "Onu o** (Muhammed) **uydurdu" mu diyorlar?! Doğrusu o** (Kur'ân), **senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş olan bir toplumu** (onu inkâr etmeleri durumunda karşılaşacakları azaplardan) **uyarasın diye senin Rabbin** (nezdin)**den** (indirilmiş) **olan hakkın ta kendisidir. Tâ ki onlar** (senin uyarılarını dikkate alıp İslâm'ı kabûl ederek) **hidâyet bulurlar.**

اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِۜ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِه۪ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَف۪يعٍۜ اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذ۪ى) **O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **yeri de,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisinin arasındadır,** ne kadar zamanda yarattı? (ف۪ى سِتَّةِ اَيَّامٍ) **altı günde,** yâni dünyâ günlerinden altı gün miktârına denk gelecek vakitte, (ثُمَّ اسْتَوٰى) **sonra istivâ** (ve istîlâ) **etti,** neyi? (عَلَى الْعَرْشِ) **Arş'ı,** yâni sonra en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışları hükmü altına alıp, ilmen kuşatıcı şekilde hepsini istîlâ etti ve her şeye hükmünü kabûl ettirdi, (مَا لَكُمْ) **sizin için yoktur,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka,** ne olmadı? (مِنْ وَلِيٍّ) **hiçbir yakın dost,** daha? (وَلَا شَف۪يعٍ) **herhangi bir şefâatçi de yoktur,** (اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ) **hâlâ iyice düşünmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; göklerle yeri ve ikisi arasındakileri** (dünyâ günlerinden) **altı gün** (miktârına denk gelecek vakit)**de yaratmıştır. Sonra O** (yüce Rabbinizin emir ve yasakları, nurları ve tecellîleri) **Arş**(a yönelmiş ve böylece Allâh-u Te'âlâ'nın hükümranlığı en büyük cisim olan Arş dâhil tüm yaratılmışlar)**ı istivâ** (ve istîlâ) **etmiş** (hepsine de hükmünü kabûl ettirmiş)**tir. O'nun** (izni ve rızâsı) **dışında sizin için hiçbir yakın dost yoktur, herhangi bir** (konuda) **şefâatçi de yoktur. Hâlâ** (bu anlatılanları doğru anlayıp da, bozuk yolda olduğunuzu) **iyice düşün**(erek, şirki bırakıp bir olan Allâh'a ibâdet et)**meyecek misiniz?!**

يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مِنَ السَّمَٓاءِ اِلَى الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ اِلَيْهِ فٖى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُٓ اَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(يُدَبِّرُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ melekler vâsıtasıyla) **yönetiyor,** neyi? (اَلْاَمْرَ) **bütün işleri,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, nereden başlayan işleri? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten başlayan,** nereye kadar? (اِلَى الْاَرْضِ) **yere kadar,** *(el-Âlûsî)* (ثُمَّ يَعْرُجُ) **sonra o** (melek) **yükselir,** *(et-Taberî, 20/167, et-Teysîr, 12/101)* kime? (اِلَيْهِ) **oraya,** yâni o işle alâkalı ilk emri aldığı makma, *(et-Teysîr, 12/102)* melek ne kadar zamanda yükselir? (فٖى يَوْمٍ) **bir günde,** öyle gün ki, (كَانَ) **oldu,** ne? (مِقْدَارُهُٓ) **onun miktârı,** nedir oldu? (اَلْفَ سَنَةٍ) **bin sene,** öyle bin sene ki neden olucu? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعُدُّونَ) **sayıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O (Allâh-u Te'âlâ göndereceği vahiyler ve indireceği kazâ ve kaderlerin tatbîki ile ilgili) **bütün işleri** (melekler vâsıtasıyla ve semâda bulunan diğer sebepler aracılığıyla) **gökten başlayarak yere kadar** (indirip, yeryüzünde ve halkında eserleri belirecek şekilde) **yönetmekte** (ve bunun bir netîcesi olarak doğum ve ölümler, yeller, seller, mahsuller ve zelzeleler gibi, ilm-i ezelîde var olacağı bilinen her şey vakti geldiğinde gerçekleşmekte)**dir. Sonra o** (vazîfeyi üstlenen melek emirleri ilk olarak aldığı gökteki makāmından ibâret) **oraya öyle bir günde yükselmektedir ki, onun miktârı sizin saymakta olduğunuz şeylerden** (ve hesapladığınız yıllardan) **bin sene** (kadar uzun) **olmuştur.**

ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزٖيزُ الرَّحٖيمُۙ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(ذٰلِكَ) **İşte sana! Ancak Bu** (Rabbiniz), kimdir? (عَالِمُ الْغَيْبِ) **tüm görünmeyenleri bilicidir,** daha? (وَالشَّهَادَةِ) **bütün görünenleri de,** daha kimdir? (اَلْعَزٖيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحٖيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak Bu** (sıfatlara sâhip olan Rabbiniz), (duyu organlarıyla idrâk edilemeyen) **tüm görünmezleri de bütün görünenleri de** (hakkıyla) **bilendir,** (istediğini yapmaya son derece güçlü olan) **Azîz'dir ve** (tüm kararlarında kullarına çok acıyan) **Rahîm'dir.**

اَلَّذٓي اَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

Allâh-u Te'âlâ kimdir? (اَلَّذٓي) **öyle Zâttır ki,** bu terkîb mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, (اَحْسَنَ) **güzel yaptı,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** öyle şey ki, (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (هُ) **onu,** daha, (وَبَدَاَ) **ve başladı,** neye? (خَلْقَ الْاِنْسَانِ) **o** (ilk) **insan** (olan Âdem *(Aleyhisselâm)*)**ı yaratmaya,** neden başladı? (مِنْ طِينٍ) **bir çamurdan.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Allâh-u Te'âlâ) **öyle bir Zâttır ki; kendisini yaratmış olduğu her bir şeyi** (yararlı ve) **güzel yapmış, o** (ilk) **insan** (olan Âdem *(Aleyhisselâm)*)**ı yaratmaya da** (kuru, kara ve kokmuş) **bir çamurdan başlamıştır.**

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَٓاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(ثُمَّ جَعَلَ) **Sonra yarattı,** neyi? (نَسْلَهُ) **onun neslini,** neden? (مِنْ سُلَالَةٍ) **süzme bir özden,** öyle bir öz ki neden olan? (مِنْ مَٓاءٍ) **bir sudan,** öyle su ki, (مَهِينٍ) **çok değersiz.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Âdem'i yarattıktan) **sonra onun neslini değersiz bir sudan;** (o menînin ihtivâ ettiği üreme hücrelerinden seçilen) **süzme bir özden yaratmıştır.**

ثُمَّ سَوّٰيهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَ قَليلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(ثُمَّ سَوّٰى) **Sonra düzgün bir şekil verdi,** kime? (هُ) **ona,** daha ne yaptı? (وَنَفَخَ) **ve üfledi,** neyin içerisine? (فيهِ) **onun içine,** neden? (مِنْ رُوحِهِ) **diriltme** (sıfatının tecellî)**sinden** (hayat bahşetti), Allâh-u Te'âlâ'ya izâfe edilen "Rûh" tâbiri müteşâbihâttan olup, "İhyâ" sıfatından ibârettir, zîrâ Allâh-u Te'âlâ bizim gibi rûha sâhip olmaktan münezzehtir, *(et-Taberî, 7/703; el-Kurtubî, el-Müfhim, 6/666; el-*

Âlûsî, 17/184) daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neleri yarattı? (السَّمْعَ) **kulakları,** daha? (وَالْاَبْصَارَ) **ve gözleri,** daha? (وَالْاَفْـِٔدَةَ) **ve kalpleri,** (قَلِيلًا مَا) (şükür nâmına) **çok az olucu bir şeyle,** bu kelime kendisinden sonra gelen fiilin mahzûf olan mef'ûlü mutlağının sıfatı olmak üzere mensûbdur, (مَا) harfi mânâyı tekîd için ziyâde edilmiştir ki takdîri (تَشْكُرُونَ شُكْرًا قَلِيلًا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî, el-Âlûsî)* (تَشْكُرُونَ) **şükrediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Daha sonra (erkek ve dişinin sularının rahimde birleşmesini müteâkıben yaratacağı çocuğun uzuvlarını tamamlayarak ve onu takdîr buyurduğu şekle sokarak kıvâma getirip) **ona düzgün şekil vermiş ve Kendi diriltme** (sıfatının tecellî)**sinden onun içerisine** (hayat) **üflemiştir. Ayrıca O** (Allâh-u Te'âlâ) **sizin için kulaklar, gözler ve** (anlayış merkezi olan) **kalpler de yaratmıştır.** (O'nun bunca nîmetlerine karşı şükür nâmına) **çok az bir şeyle şükrediyorsunuz.**

وَقَالُوا ءَاِذَا ضَلَلْنَا فِى الْاَرْضِ ءَاِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (ءَاِذَا ضَلَلْنَا) **kaybolduğumuz zaman mı,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **o** (gömüldüğümüz) **toprakta,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi,** nerede olacağız? (لَفِى خَلْقٍ) **elbette bir yaratılış içinde,** öyle yaratılış ki, (جَدِيدٍ) **yeni olucu,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** neyi? (بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ) **özellikle Rablerine kavuşmayı,** nedirler? (كَافِرُونَ) **inkâr edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Ayrıca o (müşrik ola)**nlar**(dan Übeyy ibnü Halef ve arkadaşları): **"Biz o** (gömüldüğümüz) **toprak içerisinde kaybol**(up un ufak ol)**duğumuz zaman mı, gerçekten biz mi, elbette yepyeni bir yaratılış içinde** (diriltilmiş) **olacağız?!" dediler. Doğrusu, onlar özellikle** (ölümlerinin ardından diriltilip mahşere çıkartılmayı ve bu sûretle) **Rablerine kavuşmayı inkâr edici kimselerdir.**

قُلْ يَتَوَفّٰيكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذٖى وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَتَوَفّٰى) **vefât ettirecek,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (مَلَكُ الْمَوْتِ) **ölüm meleği,** (الَّذٖى) **öyle zât ki,** (وُكِّلَ) **görevlendirildi,** kimle?

(بِكُمْ) **sizin** (ruhlarınızı kabzetmek) **ile,** (ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ) **sonra ancak Rabbiniz**(in muhâsebesin)**e,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Habîbim! Onların bu bâtıl sözünü reddetmek üzere) **de ki: "Sizin** (ruhlarınızı kabzetmek)**le görevlendirilmiş olan o ölüm meleği sizi**(n canlarınızı alarak) **vefât ettirecektir. Sonra da** (diriltilerek) **ancak Rabbiniz**(in muhâsebesin)**e döndürüleceksiniz.** (Artık iyi düşünün, Rabbinize ne cevap vereceksiniz?!)"

وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُؤُسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَٓا اَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا
فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا اِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَلَـوْ تَـرٰٓى) (Habîbim) **bir de sen görseydin,** ne zamânı? (اِذِ الْمُجْرِمُونَ) **o zamânı ki o** (dirilmeyi inkâr eden) **mücrimler,** nedirler? (نَاكِـسُوا رُؤُسِـهِمْ) **başlarını eğici kimselerdir,** nerede? (عِنْـدَ رَبِّهِـمْ) **Rableri nezdinde,** ne der oldukları hâlde? (رَبَّنَـٓا) **ey Rabbimiz,** (اَبْصَرْنَا) (şimdi biz gerçekleri) **gördük,** daha? (وَسَـمِعْنَا) **ve işittik,** (فَارْجِعْ) **öyleyse** (dünyâya geri) **döndür,** kimi? (نَـا) **bizi,** (نَعْمَـلْ) **işleyelim,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, (اِنَّـا) **gerçekten biz,** neyiz? (مُوقِنُـونَ) **yakînen inanıcı kimseleriz.** Âyet-i kerîmenin başında geçen (لَـوْ) şartının cevâbı mahzûftur ki takdîr-i kelâm (لَرَأَيْـتَ اَمْـرًا فَظِيعًـا) şeklinde olup mânâ: "Elbette çok korkunç bir şey görmüş olurdun" demektir. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Habîbim!) **Bir de sen görseydin o** (dirilmeyi inkâr eden) **suçluları;** (mahşer günü) **Rableri nezdinde** (utançtan) **başlarını eğen kimseler hâlindeyken: "Ey Rabbimiz!** (Şimdi biz gerçekleri) **gördük ve işittik. Öyleyse bizi** (dünyâya geri) **döndür de,** (rızâna uygun) **sâlih ameller işleyelim. Gerçekten biz yakînen inanıcı kimseleriz"** (diyerek yalvaracakları zamânı şimdiden bir görebilseydin elbette çok korkunç bir manzarayı müşâhede etmiş olurdun).

وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنّ۪ي
لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَع۪ينَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَلَوْ شِئْنَا) **Ve Biz murâd etseydik,** (لَاٰتَيْنَا) **elbette verirdik,** kime? (كُلَّ نَفْسٍ) **her bir nefse,** neyi? (هُدٰيهَا) **hidâyetini** (sağlayacak imkânları), (وَلٰكِنْ حَقَّ) **velâkin hak oldu,** ne? (الْقَوْلُ) **şu söz,** kimden sâdır olduğu hâlde? (مِنّ۪ي) **Benden,** o söz de nedir? (لَاَمْلَئَنَّ) **andolsun ki; elbette dolduracağım,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** kimlerden? (مِنَ الْجِنَّةِ) **cinlerden,** daha? (وَالنَّاسِ) **ve insanlardan,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَع۪ينَ) (hep) **birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Herkes kendisine verilen cüzî irâde ve gücü, hakkı bulma yönünde kullanacak olsaydı, elbette Biz bunu bilirdik ve her ferdin hidâyetini murâd ederdik.) **Ama Biz** (bu ezelî ilme binâen onları hidâyet etmeyi) **murâd etseydik elbette** (iyi veyâ kötü) **her bir nefse hidâyetini** (sağlayacak imkânları) **verirdik. Velâkin** (mükelleflerin birçoğunun hakkı tercih etmeyeceklerini bildiğimiz için) **Benden şu söz hak** (olarak sâdır) **olmuştur ki: "Andolsun; elbette cehennemi cinler ve insanlar**(ın kâfir ve isyankârların)**dan** (hep) **birlikte olanlar hâlinde dolduracağım."**

فَذُوقُوا بِمَا نَس۪يتُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَاۚ اِنَّا نَس۪ينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(O gün kâfirlere buyuracağız ki:) (فَذُوقُوا) **haydi** (azâbı) **tadın,** ne sebebiyle? (بِمَا نَس۪يتُمْ) **unutmanız sebebiyle,** neyi? (لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ) **gününüze kavuşmayı,** gününüzden bedel, (هٰذَا) **işte bu,** (اِنَّا) **muhakkak Biz,** (نَس۪ينَا) **terk ettik,** burada Allâh-u Te'âlâ hakkında kullanılan "Nisyân (unutma)" tâbiri, unutmanın gerektirdiği "Terk etme" anlamındadır, zîrâ Allâh-u Te'âlâ bizim gibi unutmaktan münezzehtir, kimi terk ettik? (كُمْ) **sizi,** daha ne buyuracağız? (وَذُوقُوا) **ve tadın,** neyi? (عَذَابَ الْخُلْدِ) **ebedîlik azâbını,** ne sebebiyle? (بِمَا كُنْتُمْ) **olmanız sebebiyle,** nedir olmanız? (تَعْمَلُونَ) **sürekli** (kötü işler) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Biz o gün kâfirlere buyuracağız ki:) **"Artık siz işte bu gününüze kavuşmayı unutmanız sebebiyle** (azâbı) **tadın!**

Muhakkak Biz (de size unutulmuş muâmelesi yaparak azap içerisinde) **sizi terk ettik, böylece siz** (dünyâdayken) **sürekli yapmakta olduğunuz** (kâfirlik ve günahlar gibi kötü) **şeyler yüzünden bu** (cehennemde) **ebedîlik azâbını tadın** (bakalım)."

اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا الَّذ۪ينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(اِنَّمَا يُؤْمِنُ) **Ancak îmân eder,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimize,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (اِذَا ذُكِّرُوا) **kendilerine öğüt verildiği zaman,** ne ile? (بِهَا) **onlarla,** (خَرُّوا) (yere) **kapanırlar,** ne yapıcı olarak? (سُجَّدًا) **secde eden kimseler olarak,** daha ne yaparlar? (وَسَبَّحُوا) **ve tesbihte bulunurlar,** ne ile birlikte oldukları hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) **Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte olarak,** bu mânâya göre (بَا) harfi musâhabet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 1/256)* yâni tesbîhi hamd ile birleştirip "Sübhânellâhi ve bihamdihî" diyerek, daha ne yaparlar? (وَهُمْ) **ve onlar,** nedirler? (لَا يَسْتَكْبِرُونَ) (secde etmekten) **kibirlenmezler.** Mânâdaki mübâleğa "İstikbâr" lafzındaki harf ziyâdeliğinden alınmıştır.

Meâl-i Şerîf - 15

15- Bizim âyetlerimize ancak o kimseler (hakîkî mânâda) **îmân eder ki; onlarla** (kendilerine nasîhat edilip) **öğüt verildikleri zaman,** (büyüklüğümüz karşısında hiç beklemeden) **secde edenler hâlinde** (yere) **kapanırlar ve Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte** (övgülerde bulunarak ve "Sübhânellâhi ve bihamdihî" zikri ile meşgul) **olarak** (diriltmekten âciz olmak gibi şânına yakışmayan durumlardan O'nu tenzîh ve) **tesbîhte bulunurlar, bir de onlar hiç büyüklük taslamazlar** (âyetlerimiz karşısında kör ve sağır kalıp da îmân ve tâatten geri durmazlar).

تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًاۘ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(تَتَجَافٰى) **Uzak durur,** *(et-Teysîr)* ne? (جُنُوبُهُمْ) **yanları,** nereden? (عَنِ الْمَضَاجِعِ) **yataklar**(ın)**dan,** ne oldukları hâlde? (يَدْعُونَ) **duâ ederler,** kime? (رَبَّهُمْ) **Rablerine,** neden sebep? (خَوْفًا) (azaptan) **korkmaktan dolayı,** *(el-Medârik)* bu mânâya göre bu kelime mef'ûlün leh kabûl edilmiştir, hâl mânâsı da verilebilir ki meâl-i şerîf buna göredir, daha? (وَطَمَعًا) **ve** (sevap) **ümit etmekten dolayı,** (وَمِمَّا) **ve o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne yaparlar? (يُنْفِقُونَ) **infakta bulunurlar** (fakirlere verirler).

Meâl-i Şerîf - 16

16- (O secde eden kullarımızın) **yanları** (akşam ve yatsı namazlarını cemaatle kılmak için) **yataklar**(ın)**dan uzak durur.** (Onlar ibâdetleri reddolunur diye) **korkarak ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın rahmetine nâil olmayı) **umarak Rablerine duâ ederler.**

Kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden de (hayır yollarına gönül hoşluğuyla, cömertçe) **infakta bulunurlar.**

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا اُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍۚ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(فَلَا تَعْلَمُ) **Artık bilemez,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir kimse,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (اُخْفِيَ) **gizli tutuldu,** yâni dünyâda gösterilmeden hazırlandı, kim için? (لَهُمْ) **onlar**(ı mükâfatlandırmak) **için,** o şeyler neden olduğu hâlde? (مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ) **gözlerin**(in) **aydınlığın**(a sebebiyet verecek mükâfatlar)**dan,** bu mükâfatlar niçin onlara saklandı? (جَزَٓاءً) **yeterli bir karşılık vermek için,** *(el-Âlûsî)* ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** nedir olmaları? (يَعْمَلُونَ) **sürekli** (sâlih amel) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Artık gözlerin aydınlığı(na sebep) **olacak ne** (nîmet)**lerin onlar için** (hazırlanıp) **gizli tutulduğunu** (en yüksek rütbeye sâhip mukarreb bir melek ve bir peygamber dâhil) **hiçbir kimse bilemez!** (Dünyâda) **sürekli yapmakta oldukları** (hayırlı) **şeyler sebebiyle yeterli bir karşılık vermek için** (onlara akla hayâle gelmedik nîmetler verilecektir)**!**

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i kudsîde Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: "Allâh-u Tebârake ve Te'âlâ: 'Ben sâlih kullarım için, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşerin kalbinden dahî geçmedik nîmetler hazırladım' buyurmuştur."

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*: "(Kur'ân-ı Kerîm'de bu hadîs-i kudsîyi teyid eden bir delil bulmak) isterseniz: 'Kendileri için gözlerin aydınlığı(na sebep) olacak ne (nîmet)ler(in hazırlanıp) saklandığını hiçbir kimse bilemez' âyetini okuyun" demiştir. *(el-Buhârî, es-Sahîh, rakam:4779, 6/115)*

اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًاۜ لَا يَسْتَوُنَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse** (olabilir) **mi,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (مُؤْمِنًا) **îmânlı bir kimse,** kim gibi? (كَمَنْ) **o kimse gibi ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (فَاسِقًا) (dinden çıkan) **fâsık bir kimse,** (لَا يَسْتَوُنَ) (bu ikisi aslâ) **eşit olmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (İki fırka arasındaki fark iyice belirdikten sonra) **artık mümin olan bir kimse**(nin, Allâh'ın dîninden çıkarak) **fâsık olan bir kimse gibi ol**(abileceğini akıl al)**abilir mi?!** (Dünyâda da âhirette de bu iki kimse aslâ) **eşit olmazlar.**

اَمَّا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوٰى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَمَّا الَّذٖينَ) **İmdi o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (فَلَهُمْ) **işte sâdece onlar içindir,** ne? (جَنَّاتُ الْمَأْوٰى) **Me'vâ cennetleri,** ne olduğu hâlde? (نُزُلًا) **çok güzel bir konak olarak,** ne sebebiyle? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** buradaki (بَا) harfi mukābele için de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, nedir olmaları? (يَعْمَلُونَ) **sürekli** (sâlih amel) **yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Şimdi o kimseler ki; (îmân şartlarına şüphesiz bir şekilde) **îmân etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; işte** (dünyâda) **sürekli yapmakta oldukları** (hayırlı) **şeylere karşılık** (gerçek yuva olan) **çok güzel bir konak olmak üzere Me'vâ cennetleri sadece onlara âittir.**

وَاَمَّا الَّذٖينَ فَسَقُوا فَمَأْوٰيهُمُ النَّارُ كُلَّمَا اَرَادُوا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا اُعٖيدُوا فٖيهَا وَقٖيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذٖى كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَاَمَّا الَّذٖينَ) **Ama o kimseler ki,** (فَسَقُوا) (dinden çıkarak) **fâsık olmuşturlar,** (فَمَأْوٰيهُمْ) **artık onların barınağı,** nedir? (اَلنَّارُ) **ancak o** (cehennemdeki) **ateştir,** (كُلَّمَا اَرَادُوا) **her ne zaman isteseler,** neyi? (اَنْ يَخْرُجُوا) **çıkmalarını,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** (اُعٖيدُوا) **geri döndürülürler,** nereye? (فٖيهَا) **onun içerisine,** daha ne yapılır? (وَقٖيلَ) **ve denilir,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** ne denilir? (ذُوقُوا) **tadın** (bakalım), neyi? (عَذَابَ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbını,** (اَلَّذٖى) **o azap ki,** (كُنْتُمْ) **olmuştunuz,** neyi? (بِهٖ) **özellikle onu,** nedir olmuştunuz? (تُكَذِّبُونَ) **sürekli yalanlıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Ama o kimseler ki (Rablerine itâatten çıkıp kâfir ve) **fâsık olmuşturlar; artık onların barınağı ancak o** (cehennemdeki) **ateştir. Oradan her ne zaman çıkmalarını isteseler,** (kafalarına demir tokmaklarla vurularak) **onun içerisine geri döndürülürler** (de yetmiş senelik mesâfe derinliğine atılırlar) **ve onlara:**

"(Dünyâdayken) **özellikle kendisini sürekli yalanlamakta olduğunuz o** (cehennem) **ateşin**(in) **o** (dayanılmaz) **azâbını tadın** (bakalım)" **denilir.**

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْاَدْنٰى دُونَ الْعَذَابِ الْاَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَلَنُذِيقَنَّ) **Ve Andolsun ki; elbette Biz** (dünyâda) **tattıracağız,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden bâzısını? (مِنَ الْعَذَابِ) **azaptan bir kısmını,** öyle azap ki, (اَلْاَدْنٰى) **en yakın olucu,** neden önce tattıracağız? (دُونَ الْعَذَابِ) **o azaptan önce,** öyle azap ki, (اَلْاَكْبَرِ) **en büyük olan** (cehennem azâbından), (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** ne yaparlar? (يَرْجِعُونَ) (kâfirlikten) **dönerler.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Ayrıca andolsun; Biz o en büyük (kıyâmet gününün) **âzâb**(ın)**dan önce** (kıtlık, kuraklık, öldürülme ve esir düşme gibi) **o en yakın olan azaptan bir kısmını elbette onlara** (dünyâda) **tattıracağız. Tâ ki onlar**(dan sağ kalanlar kâfirlikten) **dönsünler.**

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّه۪ ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَاۜ اِنَّا مِنَ الْمُجْرِم۪ينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمَنْ) **Ve kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (ذُكِّرَ) **kendisine öğüt verildi,** ne ile? (بِاٰيَاتِ رَبِّه۪) **Rabbinin âyetleriyle,** (ثُمَّ اَعْرَضَ) **sonra yüz çevirdi,** neden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **onlardan,** (اِنَّا) **şüphesiz ki Biz,** kimden? (مِنَ الْمُجْرِم۪ينَ) **o suçlulardan,** neyiz? (مُنْتَقِمُونَ) **intikam alıcılarız.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ayrıca kim, Rabbinin âyetleriyle kendisine öğüt verilmiş ol(duğu için onların doğruluğunu ve saâdet yollarına irşâd ettiğini iyice anlay)**an sonra da onlardan yüz çevir**(erek hiç öğütlenme)**miş** (gibi davranmış) **olan kimseden daha zâlimdir?! Şüphesiz ki Biz o suçlulardan intikam alıcılarız.** (Biz zulüm işleyen herkesten intikam alacakken, her zâlimden daha büyük zâlim olan o müşrikleri hiç intikamsız bırakır mıyız?!)

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ ف۪ي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَٓائِه۪
وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَن۪ٓي اِسْرَٓاء۪يلَۚ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** neyi? (الْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), (فَلَا تَكُنْ) (Habîbim) **artık sen olma,** nerede? (فٖى مِرْيَةٍ) **hiçbir şüphe içinde,** neden? (مِنْ لِقَائِهٖ) **ona kavuşmaktan,** yâni Mi'râc Gecesi Mûsâ ile buluşacağından, *(el-Beyzâvî, et-Teysîr, el-Medârik)* daha ne yaptık? (وَجَعَلْنَا) **ve Biz yaptık,** neyi? (هُ) **onu,** nedir yaptık? (هُدًى) **büyük bir hidâyet** (rehberi), kim için? (لِبَنٖى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğulları için.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ'ya muhakkak o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **vermiştik.** (Habîbim!) **Artık sen** (Mi'râc Gecesi'nde de, kıyâmet gününde de Mûsâ ile buluşup) **ona kavuşmaktan hiçbir şüphe içinde olma. Ayrıca Biz onu** (o Tevrât'ı) **İsrâîloğulları**(nın sapıklıktan kurtuluşu) **için büyük bir hidâyet** (rehberi) **yapmıştık.**

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُواۜ وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz tâyin ettik,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimler? (اَئِمَّةً) **birtakım önderler,** öyle imamlar ki, (يَهْدُونَ) **hidâyet ediyorlar,** neye? (بِاَمْرِنَا) **Bizim emrimiz** (ve yasaklarımızı ihtivâ eden dînimiz)**e,** bu tefsîre göre harf-i cerr (اِلٰى) mânâsındadır, *(Tenvîru'l-mikbâs)* sebebiyye için de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, ne zaman? (لَمَّا صَبَرُوا) **sabrettikleri zaman,** daha ne yaptıkları zaman? (وَكَانُوا) **ve oldukları zaman,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **özellikle Bizim âyetlerimize,** nedir oldukları zaman? (يُوقِنُونَ) **yakînen inanırlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Dîne yardım konusunda ve ibâdetlerin zorluklarına katlanma husûsunda, bir de dünyânın zevklerine aldanmama noktasında) **sabrettikleri ve** (boş işlere değil de) **sâdece Bizim âyetlerimiz**(i anlamaya kafa yorup, kendilerin)**e yakînen inanır oldukları zaman** (bu fazîletli hasletlerinden dolayı) **Biz onlar arasından birtakım önderler** (peygamberler, velîler ve âlimler) **tâyin etmiştik ki, onlar Bizim** (kendilerine iletmiş olduğumuz "İyiliği emredin ve kötülükten nehyedin" şeklindeki) **emrimiz sebebiyle** (dînimizin hükümlerine insanları) **hidâyet ediyorlardı.**

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فٖيمَا كَانُوا فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(اِنَّ رَبَّكَ) (Habîbim) **şüphesiz senin Rabbin,** (هُوَ) **ancak O,** ne yapacak? (يَفْصِلُ) **ayırıcı hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne husûsunda? (فِيمَا) **o şeyler hakkındaki,** (كَانُوا) **oldular,** nerede? (فِيهِ) **özellikle onun hakkında,** nedir oldular? (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ederler.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim!) **Senin Rabbin şüphesiz ki O, özellikle kendisi hakkında sürekli ihtilâf etmekte oldukları** (dînî meselelerle ilgili) **şeyler husûsunda o** (kâfir ola)**nlar** (ile kendilerine gönderilmiş olan peygamberler ve müminler) **arasında** (adâletini icrâ etmek üzere) **kıyâmet günü ayırıcı** (bir) **hüküm verecektir.**

اَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِى مَسَاكِنِهِمْ
اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ اَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(اَوَلَمْ يَهْدِ) **Ayrıca O** (Allâh-u Te'âlâ başlarına gelecek felâketler hakkında iyice) **açıklamada bulunmadı mı,** *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* kim için? (لَهُمْ) **o** (müşrik ola)**nlar için,** şu şekilde açıklama yapmadı mı ki, (كَمْ) **nicesini,** bu kelime haberiyye kabûl edilerek kendisinden sonraki fiilin mef'ûlü düşmüştür, *(el-Âlûsî)* (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kimden oldukları hâlde? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (halkın)**dan,** (يَمْشُونَ) (bugün) **onlar yürü**(yüp gezi)**yorlar,** nerede? (فِى مَسَاكِنِهِمْ) **o** (helâk ola)**nların** (vîrân bırakılmış) **yurtlarında,** (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) (ey muhâtab) **işte sana gerçekten bunda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (vardır), (اَفَلَا يَسْمَعُونَ) **hâlâ** (hakîkati ifâde eden âyetlerimizi) **duy**(up da hidâyet bul)**mayacaklar mı?!**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Ayrıca O (Allâh-u Te'âlâ Kur'ân-ı Kerîm'i göndererek) **o** (müşrik ola)**nlar için** (başlarına gelecek felâketleri) **açıklamada bulunmadı mı ki** (hâlâ inkârda ısrâr edebiliyorlar); **Biz** (bugüne kadar) **onlardan önceki asırlar** (halkın)**dan nicelerini helâk etmiştik, hâlbuki** (bugün) **kendileri onların** (vîrân olmuş) **yurtlarında yürümektedirler.** (Ey muhâtap!) **İşte sana!** (İnkârcı ümmetlerin) **bu** (şekilde helâke uğratılması)**nda elbette pek çok ve çok büyük âyetler bulunmaktadır. Hâlâ** (öğüt alma kulağıyla âyetlerimizi) **duy**(up da hidâyet bul)**mayacaklar mı?!**

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ اِلَى الْاَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهٖ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ اَنْعَامُهُمْ وَاَنْفُسُهُمْ اَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **Yine onlar görmediler mi,** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** ne yapıyoruz? (نَسُوقُ) **sevk ediyoruz,** neyi? (اَلْمَاءَ) **suyu,** nereye? (اِلَى الْاَرْضِ) **toprağa,** öyle toprak ki, (اَلْجُرُزِ) **kuru olan bitkisiz,** (فَنُخْرِجُ) **sonra çıkarıyoruz,** ne sebebi ile? (بِهٖ) **onun sebebiyle,** neyi? (زَرْعًا) **bolca ekinleri,** öyle ekinler ki, (تَأْكُلُ) **yiyor,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** ne? (اَنْعَامُهُمْ) **davarları,** daha? (وَاَنْفُسُهُمْ) **kendileri de,** (اَفَلَا يُبْصِرُونَ) **hâlâ onlar** (bu âyetleri) **gör**(üp de doğru yola gel)**meyecekler mi?!**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Yine onlar görmediler mi ki; gerçekten Biz (kuraklıktan) **kuru olan bitkisiz toprağa suyu sevk etmekteyiz de sonra onun sebebiyle bolca ekinler çıkarmaktayız ki, davarları da kendileri de ondan** (çıkan mahsullerden) **yemektedir**(ler)?! (Kudret ve nîmetimizin yüceliğini ifâde eden bunca âyetlerimizi) **hâlâ onlar gör**(üp de doğru yola gel)**meyecekler mi?!**

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْفَتْحُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَيَقُولُونَ) **Ve diyorlar,** neyi diyorlar? (مَتٰى) **ne zamandır,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel, (اَلْفَتْحُ) **o** (kazanacağını söylediğin) **fetih,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَبَيِّنُوا لَنَا وَقْتَهُ) "Eğer doğru konuşuyorsanız bize onun vaktini beyân edin" şeklindedir. *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim! Sen müşriklere: "Yakında Allâh size karşı bize büyük bir fetih nasip ederek, aramızda kesin hükmünü verecektir" diyorsun) **ama onlar** (inkâr ve alay yoluyla size): **"İşte bu fetih ne zamandır? Eğer** (fethin geleceğine dâir sözünüzde) **doğru kimseler olduysanız** (onun vaktini bize açıklayın)**" diyorlar.**

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَوْمَ الْفَتْحِ) **o fetih günü,** (لَا يَنْفَعُ) **fayda vermez,** kime? (الَّذِينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne fayda vermez? (اِيمَانُهُمْ) **îmân etmeleri,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmayacak,** nedir olmayacak? (يُنْظَرُونَ) **mühlet verilirler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Habîbim!) **De ki: "O kâfir olmuş kimseler** (gâlibiyetimizi gördüklerinde îmân edecekler ama kendilerin)**e o fetih günü îmân etmeleri fayda vermeyecektir ve** (tevbe edip özür dilemeleri için) **onlar**(a süre tanınarak) **kendilerine mühlet verilir de olmayacaklardır!"**

Âyet-i celîlede geçen "Fetih günü" ile ne kastedildiği hakkında üç görüş vardır; İmâm-ı Mücâhid *(Radıyallâhu Anh)*dan nakledildiğine göre; bu "Fetih Günü"nden maksad kıyâmet günüdür ki, o günkü îmânın fayda vermeyeceği âşikârdır. İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyete göreyse; burada Mekke fethi günü kastedilmiştir.

İmâm-ı Hasen *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyete göre ise; Bedir günü kastedilmektedir. Bu iki günde de îmânı kabûl edilen kimseler bulunduğu için, burada îmânlarından fayda görmeyecekleri bildirilenler, o günlerde kâfir olarak ölenlerdir. Zîrâ onlar ölümle yüz yüze geldikten sonra mecbûren îmân etseler de bu îmânlarının makbul olmayacağı zâten başka âyet-i kerîmelerde açıkça ifâde edilmiştir. *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ اِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(فَاَعْرِضْ) **Artık sen yüz çevir,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** daha? (وَانْتَظِرْ) **ve** (zaferi) **bekle,** (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar** (da), kimlerdir? (مُنْتَظِرُونَ) (size gâlip gelmeyi beklerlerken aslında kendi yok oluşlarını) **bekleyici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **Öyleyse sen onlardan yüz çevir**(ip, inkârlarını da alay etmelerini de önemseme) **ve** (zaferi) **bekle. Gerçekten onlar** (da size gâlip gelmeyi beklerlerken, aslında kendi yok oluşlarını) **bekleyici kimselerdir.**

سُورَةُ الْاَحْزَابِ مَدَنِيَّةٌ وَهِىَ ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

OTUZ ÜÇÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

el-AHZÂB SÛRE-İ CELÎLESİ

Medenî'dir (Medîne-i Münevvere döneminde inmiştir).
Yetmiş üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًاۙ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ) **Ey o** (değerli) **Nebî,** (اِتَّقِ) **hakkıyla sakın,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh'tan,** (وَلَا تُطِعْ) **ve itâat etme,** kime? (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirlere,** daha? (وَالْمُنَافِقِينَ) **ve münâfıklara,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** kimdir olmuştur? (عَلِيمًا) **Alîm,** daha kimdir olmuştur? (حَكِيمًا) **Hakîm.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Ey o (değerli) **Nebî! Allâh'tan hakkıyla sakın** (ve müşriklere karşı da olsa verdiğin sözü bozma). **Ayrıca sen** (inkârını açıklayan) **kâfirlere ve** (içlerinde şirk gizleyen) **münâfıklara itâat etme.**

Şüphesiz ki Allâh (onların yaptıklarını) **dâimâ** (çok iyi bilmekte olan bir) **Alîm ve** (onlara yapılacak saldırıyı bir hikmetle erteleten bir) **Hakîm olmuştur.**

وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًاۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(وَاتَّبِعْ) **Ve hakkıyla tâbi ol,** neye? (مَا) **o şeylere ki,** (يُوحٰى) **vahyolunuyor,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** kimden? (مِنْ رَبِّكَ) **Rabbinden,** (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** nedir olmuştur? (خَبِيرًا) (hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Habîbim!) **Bir de sen** (âyet ve hadîs olarak) **Rabbinden sana vahyolunmakta olan şeylere hakkıyla tâbi ol** (da, müşriklere itâat etme).

Gerçekten Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri(n görünen-görünmeyen tüm yönlerinden) **dâimâ** (hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr olmuştur.** (Bu yüzden O sana iki cihanda lâzım olan tüm konuları vahyetmektedir.)

Ehl-i Sünnet îtikādımızın imâmı olan Mâtürîdî *(Rahimehullâh)* bu âyet-i kerîmede geçen vahiy hakkında: "Bu vahiy sâdece Kur'ân ile sınırlı değildir, Kur'ân'ın dışındaki vahiy olan Sünnet'e (hadîs-i şerîflere) de şâmildir" *(el-Mâtürîdî, Te'vîlâtü Ehli's-Sünne, 6/93)* demiştir. Bundan dolayı "Sana vahyedilen şey" ifâdesini Kur'ân'a tahsîs etmek tefsîr bakımından eksik olacağından (مَا) tâbirini genel mânâda tüm vahiylere şâmil olan mânâ ile terceme ettik.

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَك۪يلًا ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَتَوَكَّلْ) **Ve tevekkül et,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (وَكَفٰى) **ve yeterli olmuştur,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** ne olarak? (وَك۪يلًا) **Vekîl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Habîbim!) **Ayrıca sen** (bütün işlerini) **Allâh'a** (ısmarlayarak sâdece O'na) **tevekkül et. Zâten** (tüm işleri üstlenecek ve hakkından gelecek bir) **Vekîl olarak Allâh** (kuluna) **yeterli olmuştur.**

Uhud savaşından sonra Ebû Süfyân, Ikrime ve Ebu'l-A'ver, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den aldıkları emanla Medîne'ye gelip münâfıkların reisi İbnü Übeyy'in misâfiri oldular. Fakat Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Sen bizim ilâhlarımıza hakâreti bırak, onların da faydalarını ve şefâat edeceklerini dillendir de, bu sûretle bir anlaşma yapalım" şeklinde bir teklif yaptıkları zaman, münâfıklar da onları destekleyince, Ömer *(Radıyallâhu Anh)* onları öldürmeye kalkıştıysa da, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* kendilerine emân (güvence) verdiğini hatırlatarak buna engel oldu. İşte bu âyetlerle; kime karşı olsa da söz bozma konusunda Allâh'tan korkulması gerektiğinin ama İslâm dışı fikirlere aslâ uyulmaması ve onların şerrine karşı Allâh'a güvenmenin lüzûmu açıklanmıştır. *(el-Beyzâvî; el-Hâzin)*

مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ ف۪ي جَوْفِه۪ۚ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمُ الّٰٓـ۪ٔي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ
اُمَّهَاتِكُمْۚ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَٓاءَكُمْ اَبْنَٓاءَكُمْۜ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْۜ وَاللّٰهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ
يَهْدِي السَّب۪يلَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(مَا جَعَلَ) **Yaratmadı,** burada fiil (خَلَقَ) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لِرَجُلٍ) **hiçbir adam için,** neyi yaratmadı? (مِنْ قَلْبَيْنِ) **iki kalbi,** nerede?

(فِى جَوْفِه) **içinde,** daha? (وَمَا جَعَلَ) **ve yapmadı,** kimi? (اَزْوَاجَكُمُ) **eşlerinizi,** (اَلّٰٓـِٔى) **öyle kadınları ki,** (تُظَاهِرُونَ) **zıharda bulunu**(p uzaklaşı)**yorsunuz,** kimden? (مِنْهُنَّ) **onlardan,** nedir yapmadı? (اُمَّهَاتِكُمْ) **anneleriniz** (gibi size haram yapmadı), (وَمَا جَعَلَ) **ve yine yapmadı,** kimi? (اَدْعِيَٓاءَكُمْ) **evlâtlıklarınızı,** nedir yapmadı? (اَبْنَٓاءَكُمْ) **oğullarınız** (ile aynı hükümlere tâbi yapmadı), (ذٰلِكُمْ) **işte size bu** (şekildeki konuşmalarınız) **ancak,** nedir? (قَوْلُكُمْ) **sizin sözünüzdür** (ki dinde hiçbir dayanağı yoktur), ne ile söylenmiş olduğu hâlde? (بِاَفْوَاهِكُمْ) **ağızlarınızla,** (وَاللّٰهُ) **zâten Allâh,** ne yapar? (يَقُولُ) **sürekli söyler,** neyi? (اَلْحَقَّ) **hakkı** (ve doğru olan ahkâmı), (وَهُوَ) **ve yine O,** ne yapar? (يَهْدِى) **hidâyet eder,** nereye? (اَلسَّبِيلَ) **o** (dosdoğru) **yola.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Müşrikler ve münâfıklar zekî kimselerin iki kalbe sâhip olduğunu zannetmekte iseler de) **Allâh hiçbir adam için** (göğüs boşluğunun) **içinde iki kalp yaratmamıştır.**

Kendilerinden (boşanma niyetiyle) **zıharda bulunmak** (üzere: "Sen bana anamın sırtı gibisin" sözünü konuşmak)**ta olduğunuz o eşlerinizi de sizin anneleriniz** (ile aynı hükümlere tâbi) **yapmamıştır** (ki, size ebediyyen haram olsunlar. Lâkin eşlerinize böyle bir söz sarfettiyseniz şerîate göre tâyin edilen keffâreti yerine getirmeden onlarla cimâ etmek veyâ kendilerine şehvetle dokunmak size haramdır).

Evlâtlıklarınızı da oğullarınız (ile aynı hükümlere tâbi) **kılmamıştır** (ki bu nedenle onların boşamasının ardından iddetlerini dolduran eski eşleriyle evlenmeniz size haram olsun).

İşte size! Bu (şekildeki konuşmalarınız) **ancak sizin ağızlarınızla** (söylediğiniz ve hiçbir dayanağı olmayan bâtıl) **sözünüzdür** (ki, böyle demekle ne bir adamda iki kalp bulunur, ne eşiniz ananız gibi size haram olur, ne de evlâtlığınız öz çocuğunuz ile aynı hükümlere tâbi olur). **Ama Allâh** (bu hükümleri beyân ederek her yönden gerçeğe tıpatıp uygun olan) **hakkı söyler ve** (ancak) **Kendisi o** (dosdoğru) **yola hidâyet eder.** (Artık kendi lâkırdılarınızı bırakın da sâdece O'nun buyruğuna sarılın.)

Eşine zıharda bulunan kişinin keffâreti ise, Mücâdele Sûresi'nin 3. ve 4. âyet-i kerîmelerinde açıklanmıştır.

اُدْعُوهُمْ لِاٰبَٓائِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُٓوا اٰبَٓاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِى الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ
وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَٓا اَخْطَاْتُمْ بِهٖ وَلٰكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اُدْعُو) **Çağırın,** kimi? (هُمْ) **onları,** yâni evlâtlıklarınızı, kime nispet ederek? (لِاٰبَآئِهِمْ) **kendi babalarına nispet ederek,** (هُوَ) **çünkü o**(nları babalarına nispet ederek çağırmanız), bu makam ta'lîl içindir, nedir? (اَقْسَطُ) **çok doğru olucudur,** kim nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** (فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُوا) **ama eğer bilmiyorsanız,** kimi? (اٰبَآءَهُمْ) **kendi babalarını,** onlar nedir? (فَاِخْوَانُكُمْ) **artık sizin kardeşlerinizdir,** bu terkîb gizli bir (هُمْ) zamîrinin haberidir, nerede kardeşlerinizdir? (فِى الدِّينِ) **dinde,** daha nedir? (وَمَوَالِيكُمْ) **ve dostlarınızdır,** (وَلَيْسَ) **ve olmadı,** kim üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne olmadı? (جُنَاحٌ) **hiçbir günah,** ne husûsunda? (فِيمَا) **o şeyler husûsundaki,** (اَخْطَأْتُمْ) **hatâ yaptınız,** ne ile ilgili? (بِهِ) **onunla ilgili,** (وَلٰكِنْ مَا) **velâkin o şeyler** (müstesnâ) **ki,** (تَعَمَّدَتْ) **kasten yaptı,** ne? (قُلُوبُكُمْ) **kalpleriniz,** (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha kimdir olmuştur, (رَحِيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Siz o (evlâtlık edi)**n**(diğiniz çocuk)**ları kendi** (öz) **babalarına nispet ederek çağırın. Çünkü bu, Allâh nezdinde çok doğru olandır. Ama onların babalarını bilmiyorsanız, artık** (onlar) **sizin dinde kardeşleriniz ve dostlarınız** (olduğu için onlara: "Oğlum, çocuğum!" gibi laflar söylemeyip, "Kardeşim ve dostum!" diye hitap etmeniz lazım)**dır.**

Ayrıca (bu yasaklamadan önce yanılmayla yâhut dil sürçmesiyle başkasının çocuğuna "Oğlum, evlâdım!" gibi sözler sarf ederek) **kendisiyle ilgili hatâ yapmış olduğunuz şeylerde sizin üzerinize hiçbir günah yoktur.**

Velâkin kalplerinizin kastetm(esiyle bile bile) **iş**(lemiş) **olduğu**(nuz) **şeyler**(in günahı size sorulacaktır)**. Zâten Allâh dâimâ** (tevbekârları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için yanılgının vebâlini kaldıran bir) **Rahîm olmuştur.**

اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهُ اُمَّهَاتُهُمْ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى
بِبَعْضٍ فِى كِتَابِ اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ اِلَّا اَنْ تَفْعَلُوا اِلٰى اَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا
كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(اَلنَّبِيُّ) **O Nebî**(yy-i zîşân), nedir? (اَوْلٰى) **evlâdır,** yâni daha öndedir ve daha yakındır, kime? (بِالْمُؤْمِنِينَ) **müminlere,** neden? (مِنْ اَنْفُسِهِمْ) **kendilerinin**

canlarından, (وَاَزْوَاجُهُ) **eşleri de,** nedir? (اُمَّهَاتُهُمْ) **onların anneleri** (hükmünde)-**dir,** (وَاُولُوا الْاَرْحَامِ) **rahim** (ve akrabâlık) **sâhipleri ise,** nedir? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** nedir? (اَوْلٰى) (vâris olmaya) **daha yakındır,** kime? (بِبَعْضٍ) **diğer bir kısma,** nerede? (فٖى كِتَابِ اللّٰهِ) **Allâh'ın Kitâb'ında** (zikredilen hükme göre), kimlerden daha yakındır? (مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ) **müminlerden,** daha? (وَالْمُهَاجِرٖينَ) **ve muhâcirlerden,** (اِلَّٓا اَنْ تَفْعَلُوٓا) **ancak yapmanız müstesnâ,** kime? (اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِكُمْ) **dostlarınıza,** neyi yapmanız? (مَعْرُوفًا) **bir iyiliği,** (كَانَ) **oldu,** ne? (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (hüküm), nerede? (فِى الْكِتَابِ) **o** (size indirilen) **Kitâb'ta,** nedir olmuştur? (مَسْطُورًا) **yazılmış bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- O Nebî(yy-i zîşân), **müminlere kendilerinin** (öz) **canlarından evlâdır** (daha öndedir ve daha yakındır). (Benim Rasûlüm müminlerin babası makāmında olduğu için) **eşleri de onların anneleri** (hükmünde olduğundan dolayı onun vefâtından sonra bile hiçbir kimsenin onlarla evlenmesi helâl değil)**dir.**

(Din kardeşliği hakkına sâhip) **müminlerden ve** (hicret hakkına mâlik olan) **muhâcirlerdense, rahim** (ve akrabâlık) **sâhipleri** (olan Müslümanlar var ya)**; onların bir kısmı diğer bir kısma** (vâris olmaya) **Allâh'ın** (hüküm ve taksîmini yazmış olduğu) **Kitâb**(ı olan Kur'ân)**ında daha yakındır**(lar, zîrâ akrabâlık hakkı muhâcirlik gibi sıfatlara sâhip olmaktan mîras konusunda daha önde gelir). **Lâkin** (mîras yoluyla değil de, bıraktığınız malın üçte birini geçmemek üzere vasiyet yoluyla) **dostlarınıza bir iyilik yapmanız** (bu yasaktan) **müstesnâ**(dır). (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (karar), **o** (size indirilen) **Kitâb'ta yazılan bir şey olmuştur.**

وَاِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِيّٖنَ مٖيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَاِبْرٰهٖيمَ وَمُوسٰى
وَعٖيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مٖيثَاقًا غَلٖيظًاۙ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(Habîbim anlat), neyi? (وَاِذْ اَخَذْنَا) **bir zamânı da ki almıştık,** kimden? (مِنَ النَّبِيّٖنَ) **bütün nebîlerden,** neyi? (مٖيثَاقَهُمْ) **kuvvetli sözlerini,** özellikle kimden? (وَمِنْكَ) **senden de,** daha? (وَمِنْ نُوحٍ) **Nûh'tan da,** daha? (وَاِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'den de,** daha? (وَمُوسٰى) **Mûsâ'dan da,** daha? (وَعٖيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) **Meryem'in oğlu Îsâ'dan da,** (وَاَخَذْنَا) **ve Biz aldık,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (مٖيثَاقًا) **kuvvetli bir sözü,** öyle söz ki, (غَلٖيظًا) **çok kuvvetli ve güvenilir olucu.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim! Ümmetine anlat) **Biz** (elçilik görevlerini tebliğ etme ve hak dîne dâvet husûsunda) **tüm peygamberlerden;** (ilk başta ruhlar âleminin ilk peygamberi olan) **senden,** (özellikle de ülü'l-azm sayılan) **Nûh'tan, İbrâhîm'den, Mûsâ'dan ve Meryem oğlu Îsâ'dan kuvvetli sözlerini almıştık. Ayrıca Biz onlardan** (yeminlerle akdedilmiş) **çok kuvvetli ve güvenilir bir söz almıştık.**

لِيَسْـَٔلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْۚ وَاَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

Niçin söz aldık? (لِيَسْـَٔلَ) **nihâyet** (Allâh) **sorguya çek**(ip memnun et)**sin diye,** kimi? (الصَّادِقِينَ) (verdikleri sözleri yerine getirerek) **doğru olan kimseleri,** neden sorguya çeksin? (عَنْ صِدْقِهِمْ) **sadâkatlerinden,** (وَاَعَدَّ) **ve O** (Allâh-u Te'âlâ) **hazırladı,** kim için? (لِلْكَافِرِينَ) **o** (vefâsız) **kâfirler için,** neyi? (عَذَابًا) **büyük bir azâbı,** öyle azap ki, (اَلِيمًا) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Netîcede O (Allâh-u Te'âlâ), **o** (tebliğ görevini yerine getireceklerine dâir verdikleri sözlerinde) **doğru** (bir şekilde vazîfelerini yapmış) **olan** (peygamberlere ve onlara îmân edeceklerine dâir Kālû Belâ'da söz verip, dünyâya çıktıklarında bu sözü yerine getiren mümin) **kimseleri** (kıyâmet günü) **sadâkatlerinden sorguya çekecek** (vefâlılıkları ortaya çıkınca da onları memnun edecektir ki böylece sözlerinde durmayan kâfirleri mahcup edecek)**tir. Zâten O** (Allâh-u Te'âlâ) **o** (sadâkatsiz) **kâfirler için çok acı verici büyük bir azap hazırlamıştır.**

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَٓاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَاۜ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًاۚ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân eden kullar, (اُذْكُرُوا) **hatırlayın,** neyi? (نِعْمَةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle nîmetler ki kimin üzerinde olucu? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** o nîmetten bedel? (اِذْ جَٓاءَتْ) **geldiği zamânı** (yâd edin), kime? (كُمْ) **size,** ne? (جُنُودٌ) **birçok ordular,** (فَاَرْسَلْنَا) **hemen Biz göndermiştik,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (رِيحًا) **kuvvetli**

bir rüzgârı, daha? (وَجُنُودًا) **ve çok güçlü orduları,** öyle ordular ki, (لَمْ تَرَوْ) **siz görmediniz,** neyi? (هَا) **onları,** (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz,** kimdir olmuştur? (بَصِيرًا) (hakkıyla gören bir) **Basîr.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Ey o îmân etmiş olan kimseler! Allâh'ın sizin üzerinizde bulunan (bunca) **nîmetlerini hatırlayın.** (Özellikle) **bir vakti** (yâd edin) **ki; size** (saldırmak için, Kureyş'le ittifak kuran Arap ve Yahûdî kabîlelerinden on beş bin kişilik) **ordular gelmiş, Biz de hemen onların üzerine** (dondurucu) **kuvvetli bir rüzgâr ve kendilerini görmediğiniz** (bin kişilik) **çok güçlü** (melek) **ordular**(ını) **göndermiştik.**

Zâten Allâh sizin yapmakta olduğunuz (hendek kazma, harp hazırlığı yapma ve Kendisine ümitle yalvarma gibi) **şeyleri dâimâ** (hakkıyla gören ve bu yüzden size yardım eden bir) **Basîr olmuştur.**

Bu âyet-i kerîmeden îtibâren yirmi beş âyet-i kerîme, hicretin beşinci senesinde vukû bulan Hendek Muhârebesi'nden bahsetmektedir. Ebû Süfyân önderliğindeki Kureyş Kabîlesi, Benû Esed, Ğatafân, Benû Âmir ve Benû Süleym'den oluşan müşrik kabîleleriyle birleşmiş, Yahûdîler içerisinden hepsi değilse de, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in aleyhine kimseyle birleşmeyeceklerine dâir söz veren Kureyzaoğulları ise, Nadîroğullarının lideri Huyey kâfirinin kışkırtmasıyla bu birliğe katılmış ve böylece on binden ziyâde sayıya ulaşan birleşik güçler Medîne'yi kuşatmışlar, sahâbe-i kirâm ise şehrin etrâfına kazdıkları hendeklerin arkasında mevzilenip, Allâh-u Te'âlâ'nın gönderdiği melek ordularının yardımıyla, bir de düşman karargâhını darmadağın eden kasırgayla zafere ermişler, şer güçler de zelîl bir durumda kaçmaya mecbur kalmışlardır. *(el-Âlûsî)*

اِذْ جَاؤُكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ اَسْفَلَ مِنْكُمْ وَاِذْ زَاغَتِ الْاَبْصَارُ
وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللّٰهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

Allâh'ın ne zamandaki nîmetini hatırlayın? (اِذْ جَاؤُ) **Bir vakitteki onlar gelmiştiler,** kime? (كُمْ) **size,** nereden gelmiştiler? (مِنْ فَوْقِكُمْ) **üstünüzden,** daha? (وَمِنْ اَسْفَلَ) **ve daha aşağı** (taraf)**dan,** kimden daha aşağı olduğu hâlde? (مِنْكُمْ) **sizden,** yâni vâdîye nispetle sizden aşağı kalan taraftan, daha ne vakitteki nîmetini hatırlayın? (وَاِذْ زَاغَتْ) **ve bir vakitteki kaymıştı,** ne? (اَلْاَبْصَارُ) **gözler**(iniz), daha ne olmuştu? (وَبَلَغَتْ) **ve ulaşmıştı,** ne? (اَلْقُلُوبُ) **kalpler,** nereye? (اَلْحَنَاجِرَ) **boğazlara,** daha ne hâlde idiniz? (وَتَظُنُّونَ) **ve zanlarda bulunuyordunuz,** kimle ilgili? (بِاللّٰهِ) **Allâh**(ın size yardım edip etmeyeceği) **ile,** ne yapmakla? (اَلظُّنُونَا) **türlü türlü zanlarda bulunmakla.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Bir zamânı (ve Allâh-u Te'âlâ'nın size onda lütfettiği nîmetlerini hatırlayıp aklınızdan hiç çıkarmayın) **ki o** (müşrik ola)**nlar**(dan bir kısmı sizin bulunduğunuz vâdîye göre doğu cihetinde olan) **üstünüzden ve** (Kureyş de) **size göre daha aşağı** (taraf olan batı)**dan size gelmiştiler.**

Bir de (özellikle) **o vakti ki; gözler**(iniz korku ve şaşkınlıkla yerlerinden) **kaymış, kalpler de** (yerinden fırlayarak) **boğazlara ulaşmıştı ve siz Allâh**(ın size ne yapacağı) **hakkında türlü türlü zanlarla tahminde bulunuyordunuz.** (İçinizden ihlâslı olanlar Allâh-u Te'âlâ'nın, dînine ve Habîbi'ne mutlaka yardım edeceğine kanâat ediyorlar, münâfıklar ise kandırıldıklarına inanıyorlardı!)

هُنَالِكَ ابْتُلِىَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(هُنَالِكَ) **İşte sana o zaman,** bu zarf aslında mekân içinse de burada zaman için kullanılması daha münâsip görülmüştür, *(el-Âlûsî)* (اُبْتُلِىَ) **imtihan olundu,** kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **o müminler,** daha? (وَزُلْزِلُوا) **ve sarsıldılar,** ne olmakla? (زِلْزَالًا) **büyük bir sarsılmakla,** öyle sarsılmak ki, (شَدِيدًا) **çok güçlü olucu.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Habîbim!) **İşte sana!** (İçlerindeki münâfıklar iyice belirlensin diye) **o zamanda o müminler imtihan olundu ve onlar çok güçlü büyük bir zelzele ile** (maddî-mânevî her yönden) **sarsıldılar.** (Fakat Rablerinin korumasıyla her türlü fitneden kurtuldular.)

وَاِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ اِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(Habîbim anlat), neyi? (وَاِذْ يَقُولُ) **bir zamânı da ki diyordu,** kim? (اَلْمُنَافِقُونَ) **münâfıklar,** daha? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler ki,** (فِى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinde vardır,** ne vardır? (مَرَضٌ) **bir nevî hastalık,** neyi diyordu? (مَا وَعَدَ) **vaad etmedi,** yâni söz vermedi, kime? (نَا) **bize,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** daha? (وَرَسُولُهُ) **ve O'nun Rasûlü,** (اِلَّا غُرُورًا) **ancak bir aldatmayı.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Habîbim! Ümmetine anlat) **o zamânı da ki münâfıklar ve kalplerinde** (inanç zâfiyeti gibi) **bir nevî hastalık bulunan o kimseler:**

"(Demek ki) **Allâh ve Rasûlü bize** (zafer vaad ederken) **ancak bir aldatma vaad etmiş" diyordu.**

وَاِذْ قَالَتْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ يَٓا اَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُواۚ وَيَسْتَأْذِنُ فَر۪يقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ
يَقُولُونَ اِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌۜ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍۚ اِنْ يُر۪يدُونَ اِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(Habîbim anlat), neyi? (وَاِذْ قَالَتْ) **bir vakti de ki demişti,** kim? (طَٓائِفَةٌ) **bir topluluk,** öyle tâife ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** neyi demişti? (يَٓا اَهْلَ يَثْرِبَ) **ey Yesrib halkı,** yâni ey Medîneliler, (لَا مُقَامَ) (bu güç karşısında) **hiçbir ikāmet yeri yoktur,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (فَارْجِعُوا) **öyleyse** (Medîne'ye) **dönün,** (وَيَسْتَأْذِنُ) **ve izin istiyordu,** kim? (فَر۪يقٌ) **bir fırka,** öyle fırka ki kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimden izin istiyordu? (اَلنَّبِيَّ) **o Nebî'den,** ne oldukları hâlde? (يَقُولُونَ) **demekte oldukları hâlde,** neyi? (اِنَّ بُيُوتَنَا) **şüphesiz bizim evlerimiz,** nedir? (عَوْرَةٌ) **tamâmen** (tehlikeye) **açıktır,** (وَمَا هِيَ) **hâlbuki onlar**(ın evleri) **değildir,** ne? (بِعَوْرَةٍ) **aslâ açık,** (اِنْ يُر۪يدُونَ) **onlar istemiyorlardı,** (اِلَّا فِرَارًا) **ancak tam bir kaçış** (istedikleri için izin istiyorlardı).

Meâl-i Şerîf - 13

13- Yine (Habîbim! Ümmetine) **o zamânı** (anlat) **ki; içlerinden** (münâfık) **bir topluluk: "Ey Yesrib halkı** (ve Medîne ahâlisi)**!** (Bu güç karşısında) **sizin için hiçbir ikāmet yeri yoktur, öyleyse** (Medîne'deki evlerinize ve eski şirkinize) **dönün" demişti.**

Onlardan bir fırka ise: "Şüphesiz bizim evlerimiz (tehlikelere karşı) **tamâmen açık** (ve duvarları zayıf olduğundan hırsız tehlikesiyle karşı karşıya)**dır" demekte oldukları hâlde o** (değerli) **Nebî'den** (geri dönüş için) **izin istiyordu. Hâlbuki onlar**(ın evleri) **aslâ açık değildi** (bilakis çok muhâfazalıydı). (Aslında) **onlar ancak tam bir kaçış istiyorlardı.**

وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ اَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَاٰتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَٓا اِلَّا يَس۪يرًا ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَلَوْ دُخِلَتْ) **Ama eğer oralara girilecek olsaydı,** bu mechûl fiilin nâib-i fâ'ili evlere râci olan (هِيَ) zamîridir, *(el-Beyzâvî)* kimin üzerine baskın yapılarak girilecek olsaydı? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** yâni kendileri içindeyken evlerine baskın yapılsaydı, nereden? (مِنْ اَقْطَارِهَا) (evlerinin) **etraflarından,** (ثُمَّ سُئِلُوا

sonra kendilerinden istenilseydi, neye çağrılırak? (اَلْفِتْنَةَ) **fitneye,** yâni onlardan müşrik olmaları ve Müslümanlarla savaşmaları istenseydi, (لَاٰتَوْ) **elbette verirlerdi,** neyi? (هَا) **onu,** yâni fitneye düşürecek şirk sözünü onlara verirlerdi, daha ne yaparlardı? (وَمَا تَلَبَّثُوا) **ve bekletmezlerdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile müte'addî olmuştur, *(el-Âlûsî)* neyi bekletmezlerdi? (بِهَا) **onu,** yâni o fitneye bulaşma sözünü, (اِلَّا يَسِيرًا) **ancak çok az olucu** (bir zaman). Bu kelime kendisinden önce mahzûf olan (وَقْتًا) kelimesinin sıfatı düşmüştür. *(et-Teysîr)*

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

14- Ama eğer (Medîne'nin ve evlerinin) **etraflarından oralara** (baskın yapılarak)**; onların üzerine girilecek olsa da sonra onlardan** (en büyük) **fitne** (sayılan dinden dönüş ve Müslümanlarla savaş) **istense,** (kendilerinden bunu talep edenlere) **elbette onu**(n sözünü) **verirlerdi ve onu ancak** (cevap hazırlığı yapacak kadar) **çok az** (bir zaman) **bekletirlerdi.**

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْاَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللّٰهِ مَسْؤُلًا ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَلَقَدْ كَانُوا) **Hâlbuki andolsun muhakkak olmuştular,** nedir olmuştular? (عَاهَدُوا) **kesin söz vermiştiler,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** ne diye söz vermiştiler? (لَا يُوَلُّونَ) (düşmana karşı) **döndürmeyecekler** (diye), neyi? (اَلْاَدْبَارَ) **arkaları**(nı), (وَكَانَ) **ve oldu,** ne? (عَهْدُ اللّٰهِ) **Allâh'ın ahdi,** bu izâfet mef'ûle izâfet kabîlindendir ki takdîri (عَهْدَهُمْ اِيَّاهُ) şeklindedir, yâni Allâh'a verdikleri söz, nedir oldu? (مَسْؤُلًا) **kesinlikle sorulacak bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Hâlbuki andolsun; bundan önce muhakkak onlar: "(Düşmana karşı) **arkaları**(nı) **döndürmeyecekler" diye Allâh'a kesin söz vermiştiler. Allâh'ın ahdi** (ve O'na verilen sözlerin yerine getirilip getirilmediği) **ise kesinlikle** (kullara) **sorulacak bir şey olmuştur.**

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ وَاِذًا لَا تُمَتَّعُونَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لَنْ يَنْفَعَ) **aslâ fayda vermeyecek,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (اَلْفِرَارُ) **bu kaçış,** (اِنْ فَرَرْتُمْ) **eğer kaçıyorsanız,** neden? (مِنَ الْمَوْتِ)

ölmekten, daha? (اَوِ الْقَتْلِ) **ya da öldürülmekten,** (وَاِذًا لَا تُمَتَّعُونَ) **ama o zaman faydalandırılmazsınız,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak çok az olucu** (bir zaman). Bu kelime hazfedilmiş bir (زَمَانًا) kelimesinin sıfatıdır.

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim!) **De ki: "Ölmekten ya da öldürülmekten kaçıyorsanız,** (eceliniz geldiyse) **bu kaçış size aslâ fayda vermeyecektir. Ama** (eceliniz gelmediyse) **o zaman ancak** (ecelinize kadar) **çok az** (bir süre dünyâ hayâtından) **faydalandırılırsınız."**

قُلْ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُٓوءًا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةًۜ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَص۪يرًا ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kim,** nedir? (ذَا) **şudur,** şundan bedel, (اَلَّذ۪ي) **o kimsedir ki,** (يَعْصِمُ) **koruyacak,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kimden? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan** (gelecek azaptan), (اِنْ اَرَادَ) **eğer murâd ederse,** kim hakkında? (بِكُمْ) **sizin hakkınızda,** neyi murâd ederse? (سُٓوءًا) **bir kötülüğü,** (اَوْ اَرَادَ) **ya da murâd ederse,** kimle ilgili? (بِكُمْ) **sizinle ilgili,** neyi? (رَحْمَةً) **bir rahmeti** (ulaştırmayı), geride geçen (اَوْ اَرَادَ) terkîbindeki atıf harfinden sonra (اَوْ يُص۪يبُكُمْ بِسُوءٍ) şeklinde bir cümle hazfedilmiştir ki mânâ: "Ya da (sizin hakkınızda bir iyilik isterse o zaman da) size kim bir fenâlık dokundurabilir" şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (وَلَا يَجِدُونَ) **ve onlar bulamazlar,** kim için? (لَهُمْ) **kendileri için,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka olduğu hâlde,** kimi? (وَلِيًّا) **hiçbir dostu,** daha? (وَلَا نَص۪يرًا) **gerçek bir yardımcıyı da** (bulucu) **olamaz**(lar).

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Rasûlüm!) **De ki: "O** (Rabbiniz) **sizinle ilgili bir kötülük** (ve bozgun) **murâd ederse ya da sizin hakkınızda bir rahmet** (ve zafer) **dilerse kim şu** (güvendiğiniz) **kişidir ki sizi Allâh'tan** (gelecek azaptan) **koruyacak** (veya O'ndan gelecek rahmeti engelleyecek)?!

Zâten onlar kendileri için Allâh'tan başka bir dost bulamazlar, gerçek bir yardımcıyı da (bulucu) **olamaz**(lar ki kendilerine bir kâr temin edebilsinler veyâ bir zararı savuşturabilsinler)**!"**

قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّق۪ينَ مِنْكُمْ وَالْقَٓائِل۪ينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ اِلَيْنَاۚ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ اِلَّا قَل۪يلًاۙ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَدْ يَعْلَمُ) **Muhakkak bilmektedir,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلْمُعَوِّقِينَ) **çokça geri bırakanları,** o kimseler kimden oldukları hâlde? (مِنْكُمْ) **içinizden,** daha kimleri bilmektedir? (وَالْقَائِلِينَ) **ve diyenleri,** kime? (لِاِخْوَانِهِمْ) (kendileri gibi münâfık olan) **kardeşlerine,** ne dediklerini? (هَلُمَّ) **gelin,** kime? (اِلَيْنَا) **bize,** (وَلَا يَأْتُونَ) **zâten onlar gelmezler,** neye? (اَلْبَأْسَ) **savaşa,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak çok az olucu** (bir zaman). Bu kelime hazfedilmiş bir (زَمَانًا) kelimesinin sıfatıdır.

Meâl-i Şerîf - 18

18- Allâh sizin içinizden (insanları İslâm ordusuna yardım etmekten) **çokça geri bırakanları da,** (kendileri gibi münâfık olan) **kardeşlerine:** "(Muhammed'i ve adamlarını bırakın da) **Bize gelin!" diyenleri de muhakkak bilmektedir. Zâten o** (münâfık ola)**nlar** (da) **savaşa ancak çok az** (bir zaman, o da mecbur oldukları zaman sırf orada kendilerini göstermek için) **gelirler.**

اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَاِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُورُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ اُولٰئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Gelseler bile ne olarak gelirler? (اَشِحَّةً) **çok cimri kimseler olarak,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size,** (فَاِذَا جَاءَ) **ama geldiği zaman,** ne? (اَلْخَوْفُ) **o korku,** (رَاَيْتَ) (Habîbim) **sen görürsün,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (يَنْظُرُونَ) **bakıyorlar,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** ne oldukları hâlde? (تَدُورُ) **dönüyor,** ne? (اَعْيُنُهُمْ) **gözleri,** ne gibi? (كَالَّذِي) **o kimse gibi ki,** (يُغْشٰى) **baygınlık çökmüş,** kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** neden dolayı? (مِنَ الْمَوْتِ) **ölüm**(ün zorluklarını görmesin)**den dolayı,** (فَاِذَا ذَهَبَ) **sonra gittiği zaman,** ne? (اَلْخَوْفُ) **o korku,** (سَلَقُو) **eziyet ederler,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (بِاَلْسِنَةٍ) **birtakım dillerle,** öyle diller ki, (حِدَادٍ) (eziyet vermekte) **çok keskin olucular,** ne oldukları hâlde eziyet ederler? (اَشِحَّةً) **çok cimri kimseler olarak,** neye karşı? (عَلَى الْخَيْرِ) **o** (ganîmet) **mal**(ın)**a karşı,** (اُولٰئِكَ) **işte sana onlar,** ne yapmadılar? (لَمْ يُؤْمِنُوا) (kalplerinden) **îmân etmediler,** (فَاَحْبَطَ) **bu sebeple boşa çıkardı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَعْمَالَهُمْ) **amellerini,** yâni Allâh-u Te'âlâ onların îmânı olmadığı için amellerinin boş yere olduğunu açığa çıkardı, (وَكَانَ) **zâten oldu,** ne? (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** kime göre? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a göre,** nedir oldu? (يَسِيرًا) **çok kolay olucu bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (O münâfıklar sizinle birlikte harbe gelseler bile) **size karşı** (yardımda) **çok cimri kimseler olarak** (gelirler). (Habîbim!) **Bir de o** (düşman) **korku**(su) **geldiği zaman sen onları, ölüm**(ün şiddetlerini görmek)**den dolayı üzerine baygınlık çökmüş o kimse gibi gözleri döner bir hâlde sana bakıyorlarken görürsün. Ama o korku gittiği** (ve ganîmetler taksim edilmeye başladığı) **zaman onlar o** (dünyâ) **mal**(ın)**a karşı çok** (düşkün ve) **cimri kimseler olarak** ("Bize ganîmetten payımızı verin! Sizin bizden ne üstünlüğünüz var?" diye) **keskin dillerle size eziyet ederler.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (kalplerinden) **îmân etmemiştirler, bu sebeple Allâh onların amellerini**(n) **boş** (yere olduğunu açığ)**a çıkarmıştır. İşte sana! Bu**(nu yapmak) **Allâh'a göre çok kolay bir şey olmuştur.** (Zîrâ Allâh-u Te'âlâ, münâfıkların geri durmasıyla mümin kullarının yenik duruma düşeceğinden endişe etmediği gibi, kimsenin îtirâzından korkmadığı için onların amellerini iptal etmekten de çekinmez.)

يَحْسَبُونَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُواۚ وَاِنْ يَأْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ اَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْاَعْرَابِ
يَسْـَٔلُونَ عَنْ اَنْبَٓائِكُمْۜ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُٓوا اِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(يَحْسَبُونَ) **O** (münâfık ola)**nlar zannederler,** neyi? (اَلْاَحْزَابَ) **o** (düşman) **birlikleri**(ni), ne zannederler? (لَمْ يَذْهَبُوا) **gitmediler,** (وَاِنْ يَأْتِ) **ama gelecek olsa,** ne? (اَلْاَحْزَابُ) **o birlikler,** (يَوَدُّوا) **arzu ederler,** neyi? (لَوْ اَنَّهُمْ) **keşke gerçekten onlar** (olsaydılar), kimler? (بَادُونَ) **çölde** (güven içinde) **yaşayan kimseler,** kimler içerisinde? (فِي الْاَعْرَابِ) **bedevîler içinde,** ne oldukalrı hâlde çölde yaşasaydılar? (يَسْـَٔلُونَ) **sorar oldukları hâlde,** neden? (عَنْ اَنْبَٓائِكُمْ) **sizin haberlerinizden,** (وَلَوْ كَانُوا) **zâten bulunsalardı,** burada fiil tâmmedir, nerede bulunsalardı? (فِيكُمْ) **sizin içinizde,** (مَا قَاتَلُٓوا) **savaşmazlardı,** (اِلَّا قَلِيلًا) **ancak çok az olucu** (bir zaman). Bu kelime hazfedilmiş bir (زَمَانًا) kelimesinin sıfatıdır.

Meâl-i Şerîf - 20

20- (Allâh-u Te'âlâ'nın gönderdiği kasırgayla kâfir orduları darmadağın olup kaçtıkları hâlde) **o** (münâfık ola)**nlar** (bir türlü üzerlerinden atamadıkları korkaklık nedeniyle) **o** (düşman) **birliklerini gitmediler zannederler. Ama o birlikler** (bir daha) **gelecek olsa,** (tekrar aynı korkuyu yaşamamak için) **arzu ederlerdi ki, gerçekten kendileri bedevîler içerisinde çölde yaşayan** (savaştan uzak) **kimseler olup da,** (Medîne tarafından gelenlere) **sizin haberlerinizden sorsaydılar.**

Zâten onlar sizin içinizde bulunsalardı, ancak çok az savaşırlardı (ama bu da Allâh için olmayıp, utanma belâsı ve gösteriş için olurdu).

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ
وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثٖيرًاۜ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(لَقَدْ كَانَ) **Andolsun ki; muhakkak bulundu,** burada fiil tâmmedir, kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** kimde? (فِى رَسُولِ اللّٰهِ) **Allâh'ın Rasûlünde,** ne bulundu? (اُسْوَةٌ) **uyulmayı hak eden hasletler,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle hasletler ki, (حَسَنَةٌ) **çok güzel olucu,** sizden bedel kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يَرْجُوا) **ümit bağlıyor,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh**(ın sevapların)**a,** daha? (وَالْيَوْمَ) **ve o gün**(ün nîmetlerin)**e,** öyle gün ki, (اَلْاٰخِرَ) (dünyâ günlerinin) **son**(unda gelip ebedî) **olucu,** daha ne yaptı? (وَذَكَرَ) **ve zikretti,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** nasıl zikretmekle? (كَثٖيرًا) **çok olucu** (bir zikirle). Bu kelime gerideki fiilin mahzûf mef'ûlü mutlağının sıfatıdır ki takdîri (ذِكْرًا كَثٖيرًا) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 21

21- Andolsun ki; sizin için (özellikle de) **Allâh**(ın sevapların)**a ve o son gün** (olan âhiretin nîmetlerin)**e ümit bağlamakta olmuş ve** (korku, arzu, bolluk ve darlık gibi tüm hâllerinde) **Allâh'ı çokça zikretmiş kimseler için elbette Allâh'ın Rasûlünde uyulmayı hak eden güzel hasletler bulunmaktadır.** (Nitekim onun harpteki sebâtı ve Allâh yolunda birçok zorluklara katlanması da, müminlerin örnek alması gereken başlıca özelliklerindendir.)

وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَۙ قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ
وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُۘ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّٓا اٖيمَانًا وَتَسْلٖيمًاۜ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَلَمَّا رَاَ) **Ve ne zaman ki gördü,** kim? (اَلْمُؤْمِنُونَ) **müminler,** neyi? (اَلْاَحْزَابَ) **o** (düşman) **birlikleri**(ni), (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (هٰذَا) **işte bu** (dehşet verici manzara), nedir? (مَا) **o şeydir ki,** (وَعَدَ) (onun olacağını) **vaad etmişti,** kime? (نَا) **bize,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** daha? (وَرَسُولُهُ) **ve Rasûlü,** daha neyi dediler? (وَصَدَقَ) **ve doğru söyledi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** daha? (وَرَسُولُهُ) **ve Rasûlü,** (وَمَا زَادَ) **ve bu** (karşılaştıkları zorlu savaş) **artırmadı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ancak ne cihetinden artırdı? (اِلَّٓا اٖيمَانًا) **ancak kuvvetli bir îmân bakımından,** daha? (وَتَسْلٖيمًا) **ve tam bir teslimiyet yönünden** (artırdı).

Meâl-i Şerîf - 22

22- Bir de müminler o (düşman) **birlikleri**(ni) **gördüğü zaman: "İşte** (karşılaştığımız) **bu** (dehşet verici manzara) **öyle bir şeydir ki Allâh ve Rasûlü** (bunun böyle olacağını evvelce) **bize vaad etmişti.**

(Nitekim Allâh bize: 'Yoksa siz, kendinizden önce geçen müminlerin başına gelenlerle karşılaşmadan cennete gireceğinizi mi sandınız?!' buyurarak bunu haber vermişti. Rasûlü de: 'Yakında kâfirlerin sizin aleyhinizde toplanmalarıyla iş zora girecek ama sonunda onlar kaybedecek siz kazanacaksınız, muhakkak onlar birkaç gün sonra üzerinize gelecekler' sözüyle, başımıza gelecekleri bize bildirmişti. İşte) **Allâh da, Rasûlü de doğru söylemiştir" dediler. Ayrıca** (karşılaştıkları) **bu** (zorlu savaş) **onları ancak** (Allâh'ın sözlerine) **kuvvetli bir îmân ve** (O'nun tüm buyruklarına, kazâ ve kaderlerine karşı) **tam bir teslimiyet bakımından artırmıştır.**

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِۚ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ
وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُۘ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًاۙ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) **O müminlerden vardır,** kim? (رِجَالٌ) **birtakım erler,** öyle erler ki, (صَدَقُوا) **sadâkat gösterdiler,** neye? (مَا) **o şeye ki,** (عَاهَدُوا) **söz verdiler,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** ne üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** (فَمِنْهُمْ) **işte onlardan vardır,** (مَنْ) **o kimse ki,** (قَضٰى) **yerine getirdi,** neyi? (نَحْبَهُ) (şehitlik) **adağını,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (يَنْتَظِرُ) (şehit olmayı) **bekliyor,** (وَمَا بَدَّلُوا) **ve onlar** (sözlerini) **değiştirmediler,** ne yapmakla? (تَبْدِيلًا) **en ufak bir değiştirmekle** (bile).

Meâl-i Şerîf - 23

23- O (samîmî) **müminler içerisinden öyle erler vardır ki,** (harp meydanında sebât edip, kâfirlerle savaşacaklarına dâir) **o şeye sadâkat gösterdiler ki onu Allâh'a söz vermiştiler. İşte onlardan kimi** ("Ben şehit olana kadar kâfirlerle cihat edeceğim" diyerek yapmış olduğu) **adağını yerine getirmiştir** (ki Hamza ve Mus'ab onlardandır). **İçlerinden bir kısmı da** (şehâdet şerefine nâiliyeti) **beklemektedir! Onlar en ufak bir değiştirmeyle bile** (sözlerini) **değiştirmediler.**

لِيَجْزِيَ اللّٰهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ اِنْ شَٓاءَ
اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًاۚ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

Sözlerinde niçin durdular? (لِيَجْزِىَ) **mükâfatlandırsın diye,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلصَّادِقِينَ) **o** (sözlerinde duran) **sâdık kimseleri,** ne sebebiyle? (بِصِدْقِهِمْ) **sadâkatleri sebebiyle,** daha ne yapsın diye? (وَيُعَذِّبَ) **ve azâb etsin diye,** kime? (اَلْمُنَافِقِينَ) **o** (geri kaçan) **münâfıklara,** (اِنْ شَاءَ) **eğer** (münâfık olarak ölmelerini) **murâd ettiyse,** daha ne diye? (اَوْ يَتُوبَ) **ya da tevbe nasip etsin diye,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** kimdir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha kimdir olmuştur? (رَحِيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Netîcede Allâh (sözlerinde duran) **o sâdık kimseleri sadâkatleri sebebiyle mükâfatlandıracak ve eğer** (münâfık olarak ölmelerini) **murâd etmişse o münâfıklara azap edecek veyâ onlar**(dan dilediği kullar)**a tevbe nasip edecektir.**

Şüphesiz ki dâimâ Allâh (pişman olanların günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için tevbelerini kabûl eden bir) **Rahîm olmuştur.**

وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًاۜ وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَۜ وَكَانَ اللّٰهُ قَوِيًّا عَزِيزًاۚ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَرَدَّ) **Ve geri döndürdü,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْظِهِمْ) **öfkeleriyle,** daha ne oldukları hâlde? (لَمْ يَنَالُوا) **nâil olamadıkları hâlde,** neye? (خَيْرًا) **hiçbir hayra** (ve zafere), (وَكَفَى) **zâten yeterli oldu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **müminlere,** neden kâfî geldi? (اَلْقِتَالَ) **savaş** (yapmaların)**dan,** burada (عَنْ) harf-i cerri mahzûftur, yâni soğuk bir kasırga ile onları defederek Müslümanları savaşmak zorunda bırakmadı, *(et-Teysîr; el-Âlûsî)* (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir olmuştur? (قَوِيًّا) **Kaviyy,** daha kimdir olmuştur? (عَزِيزًا) **Azîz.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (İşte) **böylece Allâh o kâfir olmuş** (ve dînine karşı birleşmiş) **kimseleri öfkeleriyle birlikte** (memleketlerine) **geri döndürdü ki onlar hiçbir hayra** (ve zafere) **nâil olamadılar. Ama Allâh** (kâfirlerin üzerine soğuk bir kasırga göndermek sûretiyle) **müminlere** (yardım ederek düşmanlarıy-

la) **savaş** (yapmak)**dan** (dostlarına) **kâfî geldi** (ve onlara hiçbir harp zorluğu göstermedi). **Zâten Allâh dâimâ** (istediğini yaratmaya pek güçlü bir) **Kaviyy ve** (hiç yenilmeyip sürekli gâlip gelen bir) **Azîz olmuştur.**

وَاَنْزَلَ الَّذٖينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصٖيهِمْ وَقَذَفَ فٖى قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرٖيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرٖيقًاۚ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَاَنْـزَلَ) **Ve O** (Allâh-u Te'âlâ) **indirdi,** kimi? (اَلَّذٖيـنَ) **o kimseleri ki,** (ظَاهَـرُو) **arka çıktılar,** kime? (هُـمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** o arka çıkanlar da kimden olduğu hâlde? (مِنْ اَهْلِ الْكِتَـابِ) **Kitâb Ehli'nden** (olan Yahûdîlerden), nereden indirdi? (مِنْ صَيَاصٖيهِـمْ) **kalelerinden,** daha ne yaptı? (وَقَـذَفَ) **ve** (Allâh) **attı,** neyin içerisine? (فٖـى قُلُوبِهِـمْ) **onların kalplerinin içerisine,** neyi? (اَلرُّعْـبَ) **şiddetli bir korkuyu,** (فَرٖيقًا) **bir fırkayı,** ne yapıyorsunuz? (تَقْتُلُونَ) **öldürüyorsunuz,** daha ne yapıyorsunuz? (وَتَأْسِرُونَ) **ve esir ediyorsunuz,** kimi? (فَرٖيقًا) **diğer bir fırkayı.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Böylece O (Rabbiniz), **Kitâb Ehli'nden** (olup Benim peygamberimle savaşmayacaklarına dâir antlaşma yaptıkları hâlde sözü bozarak) **o** (müşrik ola)**nlara arka çıkmış olan** (Benî Kureyza Yahûdîlerine mensup) **o kişileri de kalelerinden indirmiş ve onların kalplerinin içerisine şiddetli bir korku atmıştır.** (Bu yüzden) **siz** (hiçbir direnişle karşılaşmaksızın onlardan) **bir fırkayı öldürüyorsunuz, bir fırkayı da esir ediyorsunuz.**

وَاَوْرَثَكُمْ اَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ وَاَرْضًا لَمْ تَطَؤُهَاۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرًاࣖ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَاَوْرَثَ) **ve vâris kıldı,** kimi? (كُـمْ) **sizi,** nereye? (اَرْضَهُـمْ) **onların topraklarına,** daha? (وَدِيَارَهُـمْ) **ve yurtlarına,** daha? (وَاَمْوَالَهُمْ) **ve mallarına,** daha nerelere mîrasçı kıldı? (وَاَرْضًا) **ve nice yerlere,** öyle yerler ki, (لَمْ تَطَؤُ) **ayak basmadınız,** nereye? (هَـا) **onlara,** (وَكَـانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neye? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeye,** kim olmuştur? (قَدٖيرًا) **Kadîr.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Ayrıca O (Allâh-u Te'âlâ) **sizi onların topraklarına da, yurtlarına da, mallarına ve** (Hayber, Mekke, Acem ve Rum diyârı gibi kıyâmete kadar fethedeceğiniz) **daha nice yerlere de vâris kılmıştır ki,** (henüz) **onlara ayak basmadınız.**

Zâten Allâh dâimâ her şeye (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr olmuştur.** (Böylece sizin gibi güçsüz ve fakir bir ümmeti, dünyânın en güçlü imparatorluklarına gâlip kılmıştır.)

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ اِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا
فَتَعَالَيْنَ اُمَتِّعْكُنَّ وَاُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ) **Ey o Nebî**(yy-i zîşân), (قُلْ) **söyle,** kime? (لِاَزْوَاجِكَ) **eşlerine,** neyi söyle? (اِنْ كُنْتُنَّ) **siz eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تُرِدْنَ) **arzuluyorsunuz,** neyi? (اَلْحَيٰوةَ) **o hayâtı,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** daha neyi istiyorsanız? (وَزِينَتَهَا) **ve onun** (geçici) **süsünü,** (فَتَعَالَيْنَ) **hemen gelin,** ne yapayım? (اُمَتِّعْ) **faydalandırayım,** kimi? (كُنَّ) **sizi,** daha ne yapayım? (وَاُسَرِّحْ) **ve bırakayım,** kimi? (كُنَّ) **sizi,** ne yapmakla? (سَرَاحًا) **bir salıvermekle,** öyle salıvermek ki, (جَمِيلًا) **çok güzel olucu.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Ey o Nebî(yy-i zîşân)**! Eşlerine söyle ki: "Eğer siz o en alçak** (dünyâ) **hayâtı**(nı) **ve onun** (fânî süslerinden ibâret) **ziynetini arzulamakta olduysanız, hemen gelin** (size boşanma bedeli ödeyerek, dünyâ metâından) **sizi faydalandırayım ve sizi** (zarar ziyâna sokmadan) **çok güzel bir salıvermeyle bırakayım.**

Bu âyet-i celîle indiği sıralarda Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* hemen hemen Arap Yarımadası'nın tamâmına hâkim durumdaydı. Bu durumu gören eşleri, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den nafakalarına artış ve bâzı süs eşyâsı talebinde bulundular. Bu talep karşısında sıkıntıya düşen Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir ay onlara yaklaşmama karârı aldı ve ashâb arasında Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hanımlarını boşadığı haberi yayıldı. Bunun üzerine Ömer *(Radıyallâhu Anh)* Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in huzûruna girip durumu öğrendi ve kapıda bekleyen kalabalığa: "Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* hanımlarını boşamadı!" diye yüksek sesle bağırdı.

O zaman Allâh-u Te'âlâ: "Tahyîr (serbest bırakma) âyeti" diye bilinen bu âyet-i kerîmeyi indirdi. O vakit Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in nikâhı altında beşi Kureyş'ten olmak üzere dokuz eş bulunmaktaydı. Bu âyeti en sevdiği hanımı olan Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)*dan başlayarak hepsine teker teker okuyunca hepsi de Allâh'ı, Rasûlünü ve âhiret yurdunu seçtiler, o anda Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in mübârek yüzünde sevinç eseri zâhir oldu. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Hâzin; el-Âlûsî)*

وَاِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ فَاِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ
مِنْكُنَّ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَاِنْ كُنْتُنَّ) (Ey eşlerim) **ama eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (تُرِدْنَ) **istiyorsunuz,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı**(n sevâbını), daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlünü** (terk etmemeyi), daha? (وَالدَّارَ) **ve o yurdu**(n nîmetlerini), öyle yurt ki, (اَلْاٰخِرَةَ) (dünyâya nispetle) **son olucu,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **artık şüphesiz Allâh,** ne yaptı? (اَعَدَّ) **hazırladı,** kim için? (لِلْمُحْسِنَاتِ) **güzel amel işleyen o kadınlar için,** onlar da kim? (مِنْكُنَّ) **siz**(in hepiniz), burada harf-i cerr tebyîn içindir, teb'îz için değildir, zîrâ Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eşlerinin tümü güzel amel sâhibidir, *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* neyi hazırladı? (اَجْرًا) **çok fazla bir ecri** (ve mükâfâtı), öyle ecir ki, (عَظِيمًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Ey benim eşlerim!) **Ama eğer siz Allâh'ı**(n rızâsını), **O'nun Rasûlünü** (terk etmemeyi) **ve o sonraki** (âhiret) **yurdu**(nun sonsuz nîmetlerini elde etmeyi) **arzulamakta olduysanız, artık şüphesiz ki Allâh; kendileri güzel amel işleyen sizlere** (bu ihsânınıza karşılık) **çok büyük olan fazlaca bir ecir** (ve mükâfat) **hazırlamıştır."**

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ
وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ) **Ey o Nebî'nin kadınları,** (مَنْ) **her kim,** (يَأْتِ) **yaparsa,** kimden olduğu? (مِنْكُنَّ) **sizden,** neyi? (بِفَاحِشَةٍ) **çok kötü bir işi,** öyle iş ki, (مُبَيِّنَةٍ) (günah olduğu) **çok açık olucu,** (يُضَاعَفْ) **katlanacaktır,** kim için? (لَهَا) **o kadın için,** ne? (اَلْعَذَابُ) **o azap,** ne yapılmakla? (ضِعْفَيْنِ) **iki kat** (katlamak) **ile,** (وَكَانَ) **zâten olmuştur,** ne? (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (şekilde kat kat azap yapmak), kime göre? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** nedir olmuştur? (يَسِيرًا) **çok kolay olucu bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Ey o Nebî'nin kadınları! İçinizden her kim (peygambere isyan ve onu üzecek taleplerde bulunmak gibi günah olduğu) **ziyâde âşikâr olan çok kötü bir iş yaparsa,** (başkalarına yapılana göre dünyâda ve âhirette) **o kadın için** (yapılacak) **azap iki kat ile katlanacaktır.** (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (şekilde kat kat azap yapmak), **Allâh'a göre çok kolay bir şey olmuştur.**

22. Cüz

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِه۪ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَٓا اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِۙ وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَر۪يمًا ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَمَنْ) (Ey Rasûlümün eşleri) **ve her kim,** (يَقْنُتْ) **itâat ederse,** kimden olduğu hâlde? (مِنْكُنَّ) **sizden,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولِه۪) **ve Rasûlüne,** daha? (وَتَعْمَلْ) **ve işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, (نُؤْتِ) **Biz veririz,** kime? (هَا) **ona,** neyi? (اَجْرَهَا) **mükâfâtını,** ne yapmakla veririz? (مَرَّتَيْنِ) **iki kere** (katlamakla), bu mânâya göre bu kelime mef'ûlü mutlak kabûl edilerek (كَرَّةً) mânâsındadır, *(el-Hemezânî, el-Kitâbü'l-ferîd, 3/339, 4/161, 417)* (وَاَعْتَدْنَا) **ve Biz hazırladık,** kim için? (لَهَا) **onun için,** neyi? (رِزْقًا) **bir rızkı,** öyle rızık ki, (كَر۪يمًا) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Ey Rasûlümün eşleri!) **Ama sizden her kim Allâh'a ve Rasûlüne itâat**(e devâm) **eder, sâlih bir amel de işlerse,** (hem Allâh'ı râzı ettiği için hem de O'nun elçisi ile güzel geçinerek Rasûlünü memnun ettiğinden dolayı) **ona** (da) **mükâfâtını iki kere veririz. Üstelik Biz ona** (cennette) **çok değerli bir rızık hazırladık.**

يَا نِسَٓاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ مِنَ النِّسَٓاءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذ۪ي ف۪ي قَلْبِه۪ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًاۚ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(يَا نِسَٓاءَ النَّبِيِّ) **Ey o Nebî'nin kadınları,** (لَسْتُنَّ) **siz olmadınız,** ne gibi? (كَاَحَدٍ) **hiçbiri gibi,** öyle biri ki kimden olucu? (مِنَ النِّسَٓاءِ) **kadınlardan,** (اِنِ اتَّقَيْتُنَّ) **eğer** (yasaklardan hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi ol**(makta dâim ol)**ursanız,** (فَلَا تَخْضَعْنَ) **artık** (erkeklere karşı) **yumuşatmayın,** neyi? (بِالْقَوْلِ) **sözü** (konuşurken), (فَيَطْمَعَ) **sonra ümitlenir,** kim? (الَّذ۪ي) **o kimse ki,** (ف۪ي قَلْبِه۪) **özellikle onun kalbinde vardır,** ne? (مَرَضٌ) (zinâya meyil gibi) **bir tür**

hastalık, daha ne yapın? (وَقُلْنَ) **ve söyleyin,** neyi? (قَوْلًا) **bir sözü,** öyle söz ki, (مَعْرُوفًا) **ma'rûf olan,** yâni erkeklerle konuşurken şüphe ve töhmetten uzak olan, dînen ve aklen meşrû sayılan sözler sarfedin.

Meâl-i Şerîf - 32

32- Ey o Nebî'nin kadınları! Siz (Benim nezdimde) **kadınlardan hiçbiri gibi değilsiniz.**

Eğer siz (Allâh-u Te'âlâ'nın hükmüne ve Rasûlünün rızâsına muhâlefetten hakkıyla sakınarak) **takvâ sâhibi ol**(makta dâim ol)**ursanız** (size diğer tüm sâliha kadınların ecrinden daha fazla sevap veririm)**!**

Artık siz (erkeklerle konuşmanız îcâb ettiği zaman onlarla perde arkasından konuşurken) **sözü yumuşatmayın, sonra özellikle kalbinde** (zinâya meyil gibi) **bir tür hastalık bulunan kişi** (boş yere) **ümitlenir.**

Ayrıca siz (erkeklerle konuşurken şüphe ve töhmetten uzak olan, dînen ve aklen) **ma'rûf** (ve meşrû sayılan) **söz**(ler) **söyleyin.**

Şu bilinsin ki; nikâhları ebediyyen yasak olan annelerimiz konumundaki Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eşlerinin bile bütün peygamberlerin ashâbından hayırlı olan ashâb-ı kirâm ile konuşurken bu âyet-i celîlede zikredilen hükme riâyet etmeleri farz olduğuna göre bundan anlamalıyız ki; fitne ve fesâdın zirveye ulaştığı şu günümüzde, Müslüman kadınların yüz yüze veyâ telefon gibi görüşme vâsıtalarıyla yabancı erkeklerle konuşmaları gerektiğinde çok dikkatli olmaları, zarûret miktârıyla sınırlı kalmaları ve kibarlık yapalım diye yumuşak ve tatlı dille konuşmamaları îcâb eder.

وَقَرْنَ ف۪ى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُو۫لٰى وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰت۪ينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ
اللّٰهَ وَرَسُولَهُۜ اِنَّمَا يُر۪يدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْه۪يرًاۚ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَقَرْنَ) (Ey Rasûlümün eşleri!) **Bir de siz karar kılın,** bu kelime (عَلِمَ يَعْلَمُ) bâbından gelip aslı (قَرَّ يَقَرُّ) fiilidir ki, bu emri hâzırın aslı da (اِقْرَرْنَ) şeklindedir, tahfîfen birinci (رَاءْ) harfi hazfedilip harekesi mâkabline verildi, onun harekelenmesiyle hemzeye ihtiyaç kalmayarak o da hazfedilip (قَرْنَ) oldu, *(el-Âlûsî)* nerede karar kılın? (ف۪ى بُيُوتِكُنَّ) **evlerinizde,** daha ne yapın? (وَلَا تَبَرَّجْنَ) **ayrıca siz süslenerek açılıp saçıl**(arak sokakta dolaş)**mayın,** ne şekilde yürümekle? (تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ) **câhiliyet** (dönemin)**deki** (kadınların) **salınıp kırıtma ve çalımlı yürüyüş**(ü) **ile,** burada izâfet (ف۪ى) mânâsındadır. Burada geçen (تَبَرَّجَ) fiili, hem tezeyyün (iyice süslenmek) ve tekeşşüf (açılıp saçılmak), hem de tebahtür (salınarak), inkisâr (kırıtarak) ve teğannüc (erkeği cezbedecek davranışlar)

ile yürümek mânâsına geldiğinden iki yerde iki farklı mânâ mülâhaza edilerek hiçbiri ihmâl edilmemiştir, *(et-Teysîr; el-Âlûsî)* öyle câhiliyet ki, (اْلاُولٰى) **en önce olucu,** daha ne yapın? (وَاَقِمْنَ) **ve hakkıyla kılın,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namazları,** daha ne yapın? (وَاٰتٖينَ) **ve verin,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** daha ne yapın? (وَاَطِعْنَ) **ve itâat** (etmeye devâm) **edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlüne,** (اِنَّمَا يُرٖيدُ) **ancak istiyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (لِيُذْهِبَ) (hiç bulaştırmadan) **gidermeyi,** kimden? (عَنْكُمُ) **sizden,** neyi? (اَلرِّجْسَ) **o** (günah) **kiri**(ni), (اَهْلَ الْبَيْتِ) **ey Ehl-i Beyt,** yâni ey Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hâne halkı, Allâh daha neyi istiyor? (وَيُطَهِّرَ) **ve temiz tutmayı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne yapmakla? (تَطْهٖيرًا) **tam bir temiz tutmakla.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Ey Rasûlümün eşleri!) **Bir de siz** (zarûrî bir ihtiyâcınız olmadığı sürece) **evlerinizde** (oturarak) **karar kılın! Ayrıca siz süslenip açılarak, evvelki câhiliyet** (dönemin)**deki** (kadınların) **salınıp kırıtma ve çalımlı yürüyüş**(ü) **ile yürümeyin. O** (farz) **namazları da dosdoğru kılın, zekâtı da verin,** (diğer tüm emir ve yasaklarına riâyet husûsunda) **Allâh'a ve Rasûlüne de itâat** (etmeye devâm) **edin. Ey** (en şerefli hâne halkı olan) **Ehl-i Beyt!** (Bu emirleri vererek) **Allâh sizden ancak o** (başkalarına bulaşan günah) **kiri**(ni size hiç dokundurmadan) **gidermek ve** (tüm kötülüklerden) **tam bir temiz tutma ile sizi tertemiz kılmak istiyor.**

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فٖى بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطٖيفًا خَبٖيرًاࣖ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(Ey Rasûlümün eşleri), daha ne yapın? (وَاذْكُرْنَ) **ve** (insanlara) **anlatın,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُتْلٰى) **art arda okunuyor,** nerede? (فٖى بُيُوتِكُنَّ) **evlerinizde,** o okunanlar da neden olduğu hâlde? (مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerinden,** daha neden? (وَالْحِكْمَةِ) **ve o hikmet**(li ilimleri beyân eden Sünnet'in kaynağı olan hadîs-i şerîfler)**den,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** kimdir olmuştur? (لَطٖيفًا) **Latîf,** daha kimdir olmuştur? (خَبٖيرًا) **Habîr.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Yine siz Allâh'ın âyetlerinden ve o hikmet(li ilimleri beyân eden Sünnet'in kaynağı olan hadîs-i şerîfler)**den evlerinizde art arda okunmakta olan şeyleri** (vaaz-u nasîhat tarîkiyle insanlara) **anlatın.**

Şüphesiz ki Allâh dâimâ (din ve dünyâ husûsunda yararlı olan şeylerin en ince noktalarına kadar her şeyi hakkıyla bilen bir) **Latîf ve** (herkesin içinde taşıdığı niyetleri dâhil her şeyin hakîkatinden hakkıyla haberdâr olan bir)

Habîr olmuştur.

(Bu yüzden peygamberliğe Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i, Ehl-i Beyt olmaya da sizi münâsip görmüştür.)

اِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّٓائِمِينَ وَالصَّٓائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ
وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اِنَّ الْمُسْلِمِينَ) **Şüphesiz ki İslâm'a giren erkekler,** daha? (وَالْمُسْلِمَاتِ) **ve İslâm'a giren kadınlar,** daha? (وَالْمُؤْمِنِينَ) **ve îmân edici erkekler,** daha? (وَالْمُؤْمِنَاتِ) **ve îmân edici kadınlar,** daha? (وَالْقَانِتِينَ) **ve itâat edici erkekler,** daha? (وَالْقَانِتَاتِ) **ve itâat edici kadınlar,** daha? (وَالصَّادِقِينَ) **ve** (niyet, söz ve amel bakımından doğruluğu şi'âr edinmiş) **sâdık erkekler,** daha? (وَالصَّادِقَاتِ) **ve sâdıka kadınlar,** daha? (وَالصَّابِرِينَ) **ve sabredici erkekler,** daha? (وَالصَّابِرَاتِ) **ve sabredici kadınlar,** daha? (وَالْخَاشِعِينَ) **ve huşû sâhibi erkekler,** daha? (وَالْخَاشِعَاتِ) **ve huşû sâhibi kadınlar,** daha? (وَالْمُتَصَدِّقِينَ) **ve sadaka verici erkekler,** daha? (وَالْمُتَصَدِّقَاتِ) **ve sadaka verici kadınlar,** daha? (وَالصَّٓائِمِينَ) **ve oruç tutucu erkekler,** daha? (وَالصَّٓائِمَاتِ) **ve oruç tutucu kadınlar,** daha? (وَالْحَافِظِينَ) **ve** (zinâ gibi haramlardan) **muhâfaza edici erkekler,** neyi? (فُرُوجَهُمْ) **tenâsül uzuvlarını,** daha? (وَالْحَافِظَاتِ) **ve** (zinâ gibi haramlardan tenâsül uzuvlarını) **muhâfaza edici kadınlar,** daha? (وَالذَّاكِرِينَ) **ve zikredici erkekler,** kimi? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne yapmakla? (كَثِيرًا) **çok olucu** (bir zikirle)**.** Bu kelime gerideki fiilin mahzûf mef'ûlü mutlağının sıfatıdır ki takdîri (ذِكْرًا كَثِيرًا) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 21/238)* daha? (وَالذَّاكِرَاتِ) **ve zikredici kadınlar,** bu zikredilen kimselerin durumu nedir? (اَعَدَّ) **hazırladı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (مَغْفِرَةً) **büyük bir mağfireti,** daha? (وَاَجْرًا) **ve çok değerli bir mükâfâtı,** öyle mükâfât ki, (عَظِيمًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Ey Müslüman kadınlar! Erkekler hakkında duyduğunuz müjdelerden dolayı ve peygamberimin hanımları hakkında zikrettiğim fazîletler yüzünden, sizde bir hayır olmadığını sanarak ümitsizliğe kapılmayın! Zîrâ Allâh-u Te'âlâ'nın bütün hükümlerine boyun eğerek) **İslâm'a giren erkekler ve İslâm'a giren kadınlar,** (inanılması gereken meselelerin tamâmına) **îmân eden erkekler ile îmân eden kadınlar,** (emirleri tutup yasaklardan kaçarak Allâh'a) **itâat eden erkekler ile itâat eden kadınlar,** (niyet, söz ve amel bakımından doğruluğu şi'âr edinmiş) **sâdık erkekler ile sâdıka kadınlar,** (kazâ ve kader gereği karşılaştıkları zorluklara, özellikle de hanımlarından gördükleri sıkıntılara) **sabreden erkekler ile** (tüm musîbetlere, özellikle kocalarından çektiklerine) **sabreden kadınlar,** (kalbi Allâh-u Te'âlâ'ya bağlı olduğu için namazda sağa sola bakmayan) **huşû sâhibi erkekler ile huşû sâhibi kadınlar,** (farz olan zekâtı ve nâfile olan sadakaları) **sadaka veren erkekler ile sadaka veren kadınlar,** (farz ve nâfile olarak) **oruç tutan erkekler ile oruç tutan kadınlar, tenâsül uzuvlarını** (zinâ, livâta ve lezbiyenlik gibi haramlardan) **muhâfaza eden erkekler ile muhâfaza eden kadınlar, bir de** (hem dilden, hem de kalpten tesbîh, tahmîd, tehlîl getirerek, Kur'ân okuyarak ve İslâmî ilimlerle meşgul olarak) **Allâh'ı çokça zikreden erkekler ile zikir yapan kadınlar** (var ya); **şüphesiz Allâh onlar**(ın işledikleri günahları silmek) **için büyük bir mağfiret ve** (tâatlarına karşılık olarak) **ziyâde değerli olan çok büyük bir mükâfat hazırlamıştır.**

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ
وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَمَا كَانَ) **Ve** (câiz) **olmadı,** kim için? (لِمُؤْمِنٍ) **îmân edici hiçbir erkek için,** daha? (وَلَا مُؤْمِنَةٍ) **îmân edici hiçbir kadın için de** (câiz) **olmadı,** ne zaman? (اِذَا قَضَى) **hüküm verdiği zaman,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** daha? (وَرَسُولُهُ) **ve O'nun Rasûlü,** neye? (اَمْرًا) **bir işe,** ne câiz olmaz? (اَنْ يَكُونَ) **olması,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَلْخِيَرَةُ) **seçim yapmak,** o seçim yapacakları şeyler nelerden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ اَمْرِهِمْ) **kendi işlerinden,** (وَمَنْ) **ve her kim,** (يَعْصِ) **isyân ederse,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlüne,** (فَقَدْ ضَلَّ) **muhakkak o kişi dalâlete düşmüştür,** yâni hak yoldan sapıtmıştır, ne yapmakla? (ضَلَالًا) **tam bir sapıtmayla,** öyle sapıtma ki, (مُبِينًا) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Allâh ve Rasûlü bir işe hükmettiği zaman; îmân eden hiçbir erkek için (doğru) **olmamıştır, îmân eden hiçbir kadın için de kendi işlerinden** (diledikleri arasında Allâh ve Rasûlünün hükmüne muhâlif) **birini seçme**(leri) **onlar için** (aslâ doğru ve câiz) **olmamıştır.**

(Bilakis onların yapması farz olan şey kendi görüşlerini, Allâh ve Rasûlünün hükmüne tâbi kılmalarıdır.) **Ama her kim Allâh**(ın buyrukları)**a ve Rasûlün**(ün emirlerin)**e isyân ederse, muhakkak ki o kişi,** (yanlışlığı) **çok açık olan tam bir sapıtma ile** (doğru yoldan uzaklaşarak) **dalâlete düşmüştür.**

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, halasının kızı olan Zeyneb bintü Cahş *(Radıyallâhu Anhâ)*yı, evlâtlığı olan Zeyd ibnü Hârise *(Radıyallâhu Anh)* ile evlendirmek isteyince, o ve kardeşi Abdullâh ibnü Cahş *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın Zeyd ile Zeyneb'in birbirlerine denk olmadıkları gerekçesiyle bu teklife karşı çıkmaları üzerine bu âyet-i celîle inmiş ve hepsi bu evliliğe râzı olmuştur. *(el-Kirmânî; el-Âlûsî)*

وَاِذْ تَقُولُ لِلَّذٖٓى اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفٖى
فٖى نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدٖيهِ وَتَخْشَى النَّاسَۚ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُۜ فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا
زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ حَرَجٌ فٖٓى اَزْوَاجِ اَدْعِيَٓائِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًاۜ
وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(Habîbim anlat), neyi? (وَاِذْ تَقُولُ) **bir zamânı da ki diyordun,** kime? (لِلَّذٖى) **o kimseye ki,** (اَنْعَمَ) **lütufta bulundu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** daha ne oldu? (وَاَنْعَمْتَ) **sen de iyilikte bulundun,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** neyi söylüyordun? (اَمْسِكْ) (boşamayıp nikâhın altında) **tut,** kime? (عَلَيْكَ) **kendine** (saklayarak), kimi? (زَوْجَكَ) **eşini,** daha ne yap? (وَاتَّقِ) **ve hakkıyla sakın,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyan)**dan,** yine o zamânı anlat ki? (وَتُخْفٖى) **ve gizliyordun,** nerede? (فٖى نَفْسِكَ) **kendi içinde,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir? (مُبْدٖيهِ) **onu açığa çıkarıcıdır,** (وَتَخْشَى) **hâlbuki sen korkuyordun,** kimden? (اَلنَّاسَ) **insanlardan,** (وَاللّٰهُ) **hâlbuki Allâh,** kimdir? (اَحَقُّ) **en ziyâde hak edicidir,** neyi? (اَنْ تَخْشٰى) **senin korkmanı,** kimden? (هُ) **O'ndan,** (فَلَمَّا قَضٰى) **sonra ne zaman ki ulaştı,** kim? (زَيْدٌ) **Zeyd,** kimden? (مِنْهَا) **ondan,** neye? (وَطَرًا) **hâcet**(lerin)**e,** yâni Zeyd, eşi Zeyneb binti Cahş'dan bütün isteklerini bitirdiği için onu boşayınca, (زَوَّجْنَا) **Biz evlendirdik,** kimi? (كَ) **seni,** kiminle? (هَا) **onunla,** niçin? (لِكَيْ لَا يَكُونَ) **olmasın diye,** kim üzerine?

(عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) **müminler üzerine,** ne? (حَرَجٌ) **hiçbir günah,** kimler hakkında? (فِى اَزْوَاجِ اَدْعِيَائِهِمْ) **evlâtlıklarının eşleri**(yle evlenmeleri) **hakkında,** ne zaman? (اِذَا قَضَوْا) **ulaştıkları zaman,** kimden? (مِنْهُنَّ) **o kadınlardan,** neye? (وَطَرًا) **hâcet**(lerin)**e,** yâni hanımlarından isteklerini bitirip onları boşadıkları zaman, (وَكَانَ) **zâten oldu,** ne? (اَمْرُ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (olmasını takdîr ettiği) **işleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, nedir oldu? (مَفْعُولًا) **yapılmış** (ve bitmiş) **bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Habîbim!) **O vakti de** (ümmetine anlat) **ki;** (İslâm'a muvaffakiyet ve sana evlâtlık olma gibi nîmetleri) **Allâh'ın, kendisine lütufta bulunduğu, senin de** (kölelikten âzâd edip evlât edinerek) **kendisine iyilikte bulunmuş olduğun o** (Zeyd ibnü Hârise adındaki) **kişiye sen: "Eşini** (boşamayıp) **kendine** (saklayarak nikâhın altında) **tut ve** (sana karşı takındığı kötü tutumu bahâne edip de onu boşayarak kendisine zarar verme husûsunda) **Allâh'tan hakkıyla sakın" diyordun.**

Hâlbuki sen (Allâh'ın sana: "Zeyd yakında hanımını boşayacak ve Ben seni onunla evlendireceğim" diye vahyetmiş olduğu) **bir şeyi** (münâfık) **insanlar**(ın îtirazların)**dan korkarak kendi içinde gizliyordun ki Allâh onu** (mutlaka bir gün) **açığa çıkarıcı idi.**

(Sen insanlardan çekiniyordun) **ama Allâh, Kendisinden kork**(up sakınma)**manı en ziyâde hak edicidir. Sonra Zeyd** (eşi olan) **o kadından hâcet** (ve isteklerin)**e ulaş**(ıp başka bir hâceti kalmadığı için onu boşa)**dığı zaman Biz seni onunla evlendirdik, tâ ki o** (mümin ola)**nlar**(ın evlâtlıkları)**, o** (nikâhlarında olan) **kadınlardan hâcet** (ve isteklerin)**e ulaş**(ıp başka bir hâcetleri kalmadığı için onları boşa)**dıkları zaman evlâtlıklarının eşleri**(yle evlenmeleri) **hakkında müminler üzerine hiçbir günah olma**(dığı böylece anlaşıl)**sın** (için Allâh-u Te'âlâ seni evlâtlığının eşi Zeyneb bintü Cahş ile evlendirdi)**. Zâten Allâh'ın** (olmasını takdîr ettiği bütün) **işleri yapılmış** (bitmiş) **bir şey olmuştur.**

Ömer, İbnü Mes'ûd ve Âişe *(Radıyallâhu Anhüm)*ün beyanları vechile; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bu âyet-i kerîmeden daha ağır bir vahiy indirilmemiştir ve Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* vahiyden bir şey gizleyecek olsaydı elbette bu âyet-i kerîmeyi gizlerdi. Bu konudaki rivâyetlerin özeti şudur; Hazret-i Zeyd defâatle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e gelip eşi Zeyneb'i boşamak istediğini söylüyor, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bunun sebebini sorunca: "Kendisinden yanlış bir şey görmedim lâkin soyluluğu nedeniyle bana karşı büyüklük taslıyor ve diliyle bana eziyette bulunuyor" diyordu. O arada Allâh-u Te'âlâ Habîbi'ne, yakında Zeyd'in eşini boşayacağını ve Kendisinin onu Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e eş yapacağını bildirmişti.

O sıra eşiyle kavga eden Hazret-i Zeyd yine bir gün boşama izni almak için Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e mürâcaat etmiş fakat Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, insanların: "Muhammed oğlunun hanımıyla evlendi" gibi laflar ederek dinden çıkmalarından çekinmiş ve kendisine gelen vahyi ne zaman bildireceğine dâir bir emir almadığı için bu tebliği geciktirip süreci tâkip etme yönünde ictihatta bulunarak, o an için bu vahyi kendi içinde gizlemiş ve Hazret-i Zeyd'e: "Allâh'tan kork, eşini boşama" diyerek yol göstermiştir.

Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i celîleyi indirerek ona: "Sen geciktirmeden bunu Zeyd'e söylemeliydin" buyururcasına, vahyi söyleme zamânıyla ilgili ictihâdındaki hatâsı nedeniyle hoş bir sitemde bulunmak üzere: "(Sen insanlar 'Ne der?' diye çekinmekteydin) **ama Allâh, Kendisinden kork**(up sakınma)**manı en ziyâde hak edicidir"** buyurdu.

Dolayısıyla Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in içinde gizlediği şey, sâdece Hazret-i Zeyneb'in kendisine eş olacağına dâir gelen vahiydir. **"İnsanlardan korkma"** ifâde-i celîlesi ise, aslâ "İnsanların laflarından korkarak İlâhî emri geciktirme" mânâsında olmayıp, sâdece "Kendisi hakkında kötü düşünerek insanların kâfir olacakları endişesini taşıdığından, tebliğ zamânı hakkında da bir mâlûmat bulunmadığından dolayı gelir gelmez vahyi bildirmemesi"ni anlatmaktadır. İşte âyet-i kerîmenin zâhirine tıpatıp uyan ve peygamberlerin yüce makāmına yakışan îzâh tarzı ancak budur!

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللّٰهُ لَهُ سُنَّةَ اللّٰهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(مَا كَانَ) **Olmadı,** kim üzerine? (عَلَى النَّبِيِّ) **o Nebî üzerine,** ne? (مِنْ حَرَجٍ) **hiçbir sıkıntı,** ne husûsunda? (فِيمَا) **o şey husûsundaki,** (فَرَضَ) **helâl kıldı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لَهُ) **onun için,** Allâh bunu ne yapmakla sünnet kıldı? (سُنَّةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (hiç değiştirilemeyecek bir) **sünneti olarak** (Allâh bunu kānun yapmıştır), buradaki izâfet terkîbi, kendisinden evvel takdîr edilen mahzûf bir (سَنَّ) fiili için mef'ûlü mutlak vâki olarak mensûbdur, o sünnet kimler hakkında olduğu hâlde? (فِي الَّذِينَ) **o kimseler hakkındaki,** (خَلَوْا) (peygamber olarak gelip) **geçtiler,** kimden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bu** (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in peygamber kılınması)**ndan önce,** (وَكَانَ) **zâten olmuştur,** ne? (اَمْرُ اللّٰهِ) **Allâh'ın bütün işleri,** burada muzâf cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, nedir olmuştur? (قَدَرًا) **bir** (kazâ ve) **kader** (ile meydana gelmiş), öyle kader ki, (مَقْدُورًا) (olması) **kesinlikle takdîr edilmiş.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Evleneceği kadınların sayısıyla alâkalı olarak) **Allâh'ın kendisi için helâl ettiği bir şey husûsunda o Nebî üzerine** (vebâl bakımından) **hiçbir sıkıntı olmamıştır. Allâh'ın** (peygamberleri olarak Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den) **daha önce geçmiş olan kimseler hakkındaki** (değiştirile-

meyecek bir) **sünneti** (ve sürekli âdeti) **olarak** (Kendisi bunu meşrû etmiş ve evvelki peygamberlere de nikâh husûsunda geniş müsâadeler vermişti. Nitekim Dâvûd ve Süleymân *(Aleyhimesselâm)*a Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* den çok daha fazla eşler lütfetmişti). **Zâten Allâh'ın** (var olmasını dilediği) **bütün işleri kesinlikle takdîr edilmiş** (ve böylece meydana gelmesi ezelde hükme bağlanmış) **bir** (kazâ ve) **kader** (ile vâki) **olmuştur.**

اَلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

Daha önce geçen kimseler kimdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** bu terkîb mahzûf bir (هُمْ) zamîrinin haberidir, (يُبَلِّغُونَ) **tebliğ ediyorlardı,** neyi? (رِسَالَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (emir ve yasak nâmına) **gönderdiği şeyleri,** bu kelime mef'ûl mânâsındadır, daha ne yapıyorlardı? (وَيَخْشَوْنَ) **ve korkuyorlardı,** kimden? (هُ) **O'ndan,** daha ne yapıyorlardı? (وَلَا يَخْشَوْنَ) **ve korkmuyorlardı,** kimden? (اَحَدًا) **hiçbir kimseden,** (اِلَّا اللّٰهَ) **Allâh'tan başka,** burada (اِلَّا) harfi (غَيْرَ) kelimesi mânâsındadır, (وَكَفٰى) **zâten yeterli olmuştur,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** ne olarak? (حَسِيبًا) (hesâba çeken bir) **Hasîb olarak.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Daha önce geçmiş olan peygamberler) **o kimselerdir ki; Allâh'ın** (emir ve yasak nâmına) **gönderdiği şeyleri** (ümmetlerine ulaştırıp) **tebliğ ediyorlardı da,** (işledikleri ve terk ettikleri her bir şey hakkında sâdece) **O'ndan korkuyorlar ve Allâh'tan başka hiçbir kimseden korkmuyorlardı! Zâten** (korkulan şeylerden kurtarma husûsunda yeterli gelecek ve küçük-büyük tüm günahlardan hesap soracak) **bir Hasîb olarak Allâh** (kullarına) **kâfî olmuştur.**

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّنَ
وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(مَا كَانَ) **Olmadı,** kim? (مُحَمَّدٌ) **Muhammed,** nedir olmadı? (اَبَا اَحَدٍ) **hiçbir kimsenin babası,** öyle kimse ki kimlerden? (مِنْ رِجَالِكُمْ) **sizin erkeklerinizden,** (وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ) **velâkin Allâh'ın Rasûlü** (sıfatına sâhip olmuştur), daha? (وَخَاتَمَ النَّبِيِّنَ) **ve nebîlerin sonuncusu,** *(el-Beyzâvî)* (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** nedir oldu? (عَلِيمًا) (hakkıyla bilen bir) **Alîm.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin (gerçek) **babası olmamıştır** (ki, baba-evlât arasında sâbit olan haklar ve yasaklıklar, onunla bir başkası arasında geçerli olsun)**!**

Velâkin (o Nebiyy-i zîşân)**, Allâh'ın Rasûlü ve nebîlerin sonuncusu** (sıfatına sâhip olmuştur)**. Zâten dâimâ Allâh** (son peygamber olmaya kimin lâyık olduğu konusu dâhil) **her bir şeyi** (hakkıyla bilen bir) **Alîm olmuştur.**

Âlûsî *(Rahimehullâh)*ın beyânına göre; bu âyetten anlaşıldığı üzere, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den sonra kimseye peygamberlik verilmeyecektir. Buna göre; Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın âhir zamanda inmesi buna ters düşmez. Zîrâ o, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den önce peygamberliğe kavuşmuştu. Dolayısıyla onun âhir zamanda inmesi, yeni bir peygamber olarak değil, kendi duâsının kabûlünün bir eseri olmak üzere, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e ümmet olma vasfıyla gerçekleşecektir. Artık şu iyi bilinmelidir ki; bu gibi âyetleri öne sürerek, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın nüzûlünü (ineceğini) inkâr edenler, ne kadar hoca geçinseler de, îmân edilmesi zarûrî olan bir konuyu reddettiklerinden dolayı kâfir sayılmışlardır. Zîrâ bu konudaki rivâyetler mânen mütevâtir derecesine ulaştığı için bu hüküm ulemânın icmâ'ı ile sâbittir. *(el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 21/342)* Ayrıca bakınız: ez-Zühruf Sûresi:61

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَث۪يرًاۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (اذْكُرُوا) **zikredin,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne yapmakla? (ذِكْرًا) **zikretmekle,** öyle zikir ki, (كَث۪يرًا) **pek çok olucu.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ey o îmân etmiş olan kimseler! Allâh'ı (takdîs, tehlîl ve tahmîd gibi birçok övgü çeşitleriyle dilden ve gönülden yâd ederek) **çokça zikretmekle** (vakitlerinizin ekserîsinde O Yüce Zâtı) **zikredin.**

وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَاَص۪يلًا ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

Daha ne yapın? (وَسَبِّحُو) **ve tesbîh edin,** kimi? (هُ) **O'nu,** ne zaman? (بُكْرَةً) **gündüz başında,** daha? (وَاَص۪يلًا) **ve gün sonunda.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Bir de (özellikle en şerefli vakitler olan) **her gün başında ve her gün sonunda O'nu tesbîh** (ederek ve namaz kılarak tüm noksan sıfatlardan tenzîh) **edin.**

هُوَ الَّذٖى يُصَلّٖى عَلَيْكُمْ وَمَلٰٓئِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِۜ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنٖينَ رَحٖيمًا ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle Zâttır ki,** (يُصَلّٖى) **salât ediyor** (rahmet yağdırıyor), kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** daha kim salât ediyor? (وَمَلٰٓئِكَتُهُ) **melekleri de** (istiğfâr ederek salât ediyor), niçin? (لِيُخْرِجَ) **çıkartsın diye,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنَ الظُّلُمَاتِ) **o** (şirk ve günah) **karanlıklar**(ın)**dan,** nereye? (اِلَى النُّورِ) **o** (îmân ve tâat) **nûr**(un)**a,** (وَكَانَ) **O dâimâ olmuştur,** kime? (بِالْمُؤْمِنٖينَ) **müminlere,** nedir olmuştur? (رَحٖيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (lütuf sâhibi) **bir Zâttır ki; sizi o** (şirk ve günah) **karanlıklar**(ın)**dan** (kurtarıp) **o** (îmân ve tâat) **nûr**(un)**a çıkarsın diye Kendisi** (rahmet yağdırarak) **ve melekleri**(ni de günahlarınızın affı için size istiğfâr ettirerek) **size salât etmektedir. Zâten O** (Yüce Rabbiniz)**, müminlere dâimâ** (çok acıdığı için iki cihan saâdetlerini temine özen gösteren bir) **Rahîm olmuştur.**

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌۚ وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرٖيمًا ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(تَحِيَّتُهُمْ) (Mevlâ Te'âlâ'nın) **onlara tahiyyesi** (ve onlar hakkında selâmet talebi)**,** bu mânâya göre bu terkîb, mef'ûle izâfet kabîlinden olup takdîri (تَحِيَّةُ اللّٰهِ اِيَّاهُمْ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* ne zamandaki tahiyyesi? (يَوْمَ يَلْقَوْنَ) **kavuşacakları günde,** kime? (هُ) **O'na,** nedir? (سَلَامٌ) **selâm** (olsun sizlere sözüyle olacak)**dır,** (وَاَعَدَّ) **üstelik hazırladı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (اَجْرًا) **büyük bir mükâfâtı,** öyle mükâfât ki, (كَرٖيمًا) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- O (Allâh-u Te'âlâ'nın hesap yurdu)**na kavuşacakları** (ve O'nun cemâlini görecekleri) **günde onlara tahiyyesi** (ve onlar hakkında sonsuz ve mutlu hayat talebi)**: "**(Ey mümin kullarım!) **Selâm** (olsun sizlere! Emirlerime uyarak dünyâda Beni râzı eden siz kullarıma merhaba! Ben sizden râzıyım)**"** (sözüyle olacak)**dır. Üstelik O** (Allâh-u Te'âlâ) **onlar için çok değerli büyük bir mükâfât** (olan cenneti de şimdiden) **hazırlamıştır.**

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًاۙ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ) **Ey o** (değerli) **Nebî,** (اِنَّٓا) **şüphesiz Biz,** ne yaptık? (اَرْسَلْنَا) **rasûl gönderdik,** kimi? (كَ) **seni,** ne olduğun hâlde? (شَاهِدًا) **büyük bir şâhit olarak,** daha? (وَمُبَشِّرًا) **ve değerli bir müjdeleyici olarak,** daha? (وَنَذِيرًا) **ve önemli bir uyarıcı olarak.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Ey o (değerli) **Nebî! Şüphesiz Biz seni** (gönderildiğin ümmetlerin îmân edip etmedikleri husûsuna tanıklık edecek) **büyük bir şâhit olarak, değerli bir müjdeleyici ve önemli bir uyarıcı olarak** (bütün insanlara) **rasûl gönderdik** (ki; böylece sen îmân edip itâat edenleri cennetle müjdeleyecek, inkâr edip isyân edenleri de cehennemle korkutacaksın)**!**

وَدَاعِيًا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِه۪ وَسِرَاجًا مُن۪يرًا ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

Daha ne olduğun hâlde seni gönderdik? (وَدَاعِيًا) **ayrıca büyük bir dâvetçi olarak,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a** (inanmaya), ne ile? (بِاِذْنِه۪) **O'nun izni** (ve kolaylaştırması) **ile,** daha ne olarak gönderdik? (وَسِرَاجًا) **büyük bir kandil olarak,** öyle kandil ki, (مُن۪يرًا) **ziyâde nurlandırıcı.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Ayrıca (seni) **Kendisinin** (emri, muvaffak kılması ve) **izni ile Allâh'a** (inanmaya insanları çağıran) **büyük bir dâvetçi ve** (cehâlet ve dalâlet karanlıklarını aydınlatarak insanların kalplerini) **ziyâde nurlandırıcı mükemmel bir kandil olarak** (gönderdik).

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِن۪ينَ بِاَنَّ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَب۪يرًا ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَبَشِّرِ) **Ve** (Habîbim) **müjdele,** kimi? (اَلْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân eden kimseleri,** ne ile? (بِاَنَّ لَهُمْ) **şununla ki; şüphesiz özellikle onlar için vardır,** kim tarafından olduğu hâlde? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dan,** ne vardır? (فَضْلًا) **ziyâde bir lütuf,** öyle lütuf ki, (كَب۪يرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim! Ben seni diğer peygamberlere nazaran büyük lütuflarımla müjdelediğim gibi) **sen de îmân eden kimseleri** (diğer ümmetlerden üstün olduklarına dâir şu bişâretle) **müjdele ki; özellikle onlar için Allâh tarafından** (amellerine bir karşılık olmak üzere ihsân edilecek) **çok büyük bir lütuf vardır.**

وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ اَذٰيهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

Daha ne yap? (وَلَا تُطِعْ) **ve itâat etme,** kime? (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirlere,** daha? (وَالْمُنَافِقِينَ) **ve münâfıklara,** daha ne yap? (وَدَعْ) **ve terk et,** neyi? (اَذٰيهُمْ) **onların eziyet vermelerini** (önemseyi), (وَتَوَكَّلْ) **ve tevekkül et,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (وَكَفٰى) **zâten yeterli olmuştur,** kim? (بِاللّٰهِ) **Allâh,** ne olduğu hâlde? (وَكِيلًا) (bütün işlerin Kendisine ısmarlanıldığı) **bir Vekîl olarak.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Habîbim!) **Ayrıca sen** (kendileriyle iyi geçinmen ve onlara müsâmahalı davranmanla ilgili isteklerin husûsunda) **kâfirlere ve münâfıklara itâat etme**(meye devâm et). **Onların eziyet vermelerini** (önemsemeyi) **de** (bir kenara) **bırak** (ve sana karşı saldırılarına sabret).

Bir de sen (yapacağın ve terk edeceğin her işte ancak) **Allâh'a tevekkül et. Zâten** (her hâlükârda tüm işler Kendisine ısmarlanan) **bir Vekîl olarak Allâh** (kullarına yeterli ve) **kâfî olmuştur.**

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ
عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَاۚ فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (اِذَا نَكَحْتُمْ) **nikâhladığınız zaman,** kimi? (اَلْمُؤْمِنَاتِ) **îmânlı kadınları,** (ثُمَّ طَلَّقْتُمُو) **sonra boşadığınızda,** kimi? (هُنَّ) **o kadınları,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّو) (cinsî münâsebetle) **temâs etmenizden önce,** kime? (هُنَّ) **o kadınlara,** (فَمَا لَكُمْ) **artık sizin için yoktur,** kimin üzerinde sâbit olan? (عَلَيْهِنَّ) **o kadınlar üzerinde,** ne olmadı? (مِنْ عِدَّةٍ) **herhangi bir iddet,** yâni beklemeniz gereken müddet, öyle müddet ki, (تَعْتَدُّونَ) (sonunu tespit için) **sayıyorsunuz,** neyi? (هَا) **onu,**

(فَمَتِّعُو) **o hâlde faydalandırın,** kimi? (هُنَّ) **o kadınları,** daha ne yapın? (وَسَرِّحُو) **ve salıverin,** kimi? (هُنَّ) **o kadınları,** ne yapmakla? (سَرَاحًا) **bir bırakmayla,** öyle bırakma ki, (جَمِيلًا) **çok güzel olucu.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Ey o îmân etmiş olan kimseler! Îmânlı kadınları nikâhladığınız zaman, sonra kendilerine (cinsî münâsebetle) **temâs etmeden** (ve birleşmeye hiçbir engel bulunmayan tenhâ bir yerde baş başa kalmadan) **önce onları boşadığınızda, artık sizin için o kadınların üzerinde sâbit olup kendisini sayacağınız bir iddet** (ve müddet) **yoktur.** (Çünkü bu durumda boşadığınız eşlerinizin, yeni biriyle evlenmesi için üç hayız müddeti beklemeleri gerekmediğinden, sizin de onları evlerinizde tutarak bu süreyi tâkibiniz lâzım gelmez!)

Artık (evvelce mehir tâyin etmişseniz o zaman mehrin yarısını ödemeniz gerekir, değilse; iç kıyâfeti olarak elbise ve başörtüsü, dış kıyâfeti olarak da bir çarşaf vererek) **o kadınları faydalandırın ve kendilerini** (zarara uğratmadan, haklarından mahrum bırakmadan ve kırıcı sözlere muhâtap etmeden) **çok güzel olan bir bırakma ile salıver**(erek evlerinizden çıkmalarına müsaade ed)**in.**

يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَكَ الّٰتِى اٰتَيْتَ اُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا اَفَاءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الّٰتِى هَاجَرْنَ مَعَكَۘ وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَاۗ خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَۜ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِى اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ) **Ey o** (değerli) **Nebî,** (اِنَّا) **şüphesiz Biz,** ne yaptık? (اَحْلَلْنَا) **helâl kılmıştık,** kim için? (لَكَ) **senin için,** kimi? (اَزْوَاجَكَ) (mevcut) **eşlerin**(le evlenmen)**i,** (الّٰتِى) **o eşler ki,** (اٰتَيْتَ) **sen verdin,** neyi? (اُجُورَهُنَّ) **onların mehirlerini,** daha neyi helâl kılmıştık? (وَمَا) **ve o kimseleri ki,** burada (مَا) harfi (مَنْ) mânâsındadır, (مَلَكَتْ) **mâlik oldu,** ne? (يَمِينُكَ) **sağ elin,** onlar da neden olduğu hâlde? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (اَفَاءَ) **ğanîmet olarak verdi**(ği câriyerleri)**,** kim verdi? (اللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** daha kimi helâl kılmıştık? (وَبَنَاتِ عَمِّكَ) **ve amcanın kızlarını,** daha? (وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ) **ve halalarının kızlarını,** daha? (وَبَنَاتِ خَالِكَ) **ve**

dayının kızlarını, daha? (وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ) **ve teyzelerinin kızlarını,** (الّٰتِى) **öyle kızlar ki,** (هَاجَرْنَ) **hicret ettiler,** kimle berâber? (مَعَكَ) **seninle berâber,** daha kimi helâl kılmıştık? (وَامْرَاَةً) **ve bir kadını,** öyle kadın ki, (مُؤْمِنَةً) **îmân sâhibi,** (اِنْ وَهَبَتْ) **eğer bağışlarsa,** kimi? (نَفْسَهَا) **kendi nefsini,** kime? (لِلنَّبِيِّ) **o Nebî'ye,** (اِنْ اَرَادَ) **eğer dilerse,** kim? (النَّبِيُّ) **o Nebî,** neyi? (اَنْ يَسْتَنْكِحَ) **nikâhlamayı,** kimi? (هَا) **onu,** o helâl kılınma işi ne olmakla hâlis oldu? (خَالِصَةً) **hâlis olmakla,** yâni tahsîs edilerek, bu kelime kendisinden evvel takdîr edilen (خَلَصَ) fiili için mef'ûlü mutlak vâki olarak mensûbtur ki sonundaki (ة) harfi ise te'nîs için değildir, zîrâ bu kelime müzekkeri-müennesi müsâvî olan masdarlardandır. Bu durumda fâ'ili geride geçen (اَحْلَلْنَا) fiilinden alınan (اِحْلَال) masdarına râci olan (هُوَ) zamîridir, *(et-Teysîr; el-Medârik; el-Âlûsî)* kim için hâlis olucu? (لَكَ) **senin için,** kimlerden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ) **müminlerden başka,** (قَدْ عَلِمْنَا) **gerçekten Biz bildik,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (فَرَضْنَا) (riâyet etmeleri gereken hükümlerden) **farz kıldık,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** kimler hakkında? (فِى اَزْوَاجِهِمْ) **eşleri hakkında,** daha kimler hakkında? (وَمَا) **ve o kimseler hakkındaki,** burada (مَا) harfi (مَنْ) mânâsındadır, (مَلَكَتْ) **mâlik oldu,** ne? (اَيْمَانُهُمْ) **sağ elleri,** yâni mülkiyetinde **olan câriyeler hakkında,** kendini sana hibe eden kadınla mehirsiz olarak evlenmek niçin sana mahsus kılındı? (لِكَيْلَا يَكُونَ) **olmasın diye,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** ne? (حَرَجٌ) (mehir verme husûsunda) **hiçbir darlık,** (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha nedir olmuştur? (رَحِيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Ey o (değerli) **Nebî! Mehirlerini vermiş olduğun o** (mevcut) **eşlerini** (de, ayrıca câriye olarak) **Allâh'ın sana ganîmet verdiklerinden sağ elinin mâlik olduklarını da, o seninle birlikte hicret etmiş olan amcanın kızlarını da, halalarının kızlarını da, dayının kızlarını ve teyzelerinin kızları** (ile nikâh kıyma)**nı da şüphesiz Biz sana helâl kıldık!**

Yine bir kadın kendi nefsini o Nebî'ye (mehir almaksızın) **bağışlarsa, o** (değerli) **Nebî de onunla evlenmek dilerse o kadını** (da bu şekilde mehir vermeden nikâh etmeni) **müminler dışında sırf sana mahsus olarak** (helâl kıldık). **Tâ ki** (kendini sana bağışlayan bir kadınla mehirsiz evlenmen husûsunda) **senin üzerine hiçbir darlık olmasın.**

Gerçekten Biz o (mümin ola)**nların eşleri ve sağ ellerinin mâlik olduğu** (câriyelerin mehirleri ve hakları gibi) **şeyler husûsunda onların üzerine ne şeyleri farz kıldığımızı bilmiş** (ve yüce hikmetlere dayanan yanılmaz ilmimize göre hükümler tespit etmiş)**izdir.**

Ve Allâh (sakınılması zor olan şeylerden dolayı vukû bulan hatâları) **dâimâ** (çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için onlara tatbîki kolay bir din gönderen bir) **Rahîm olmuştur.**

Bu âyet-i celîleden anlaşıldığı üzere; teyze, hala, amca ve dayı kızlarıyla evlenmekte, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e de, ümmetine de hiçbir sakınca bulunmamaktadır.

Burada Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e mahsus olduğu bildirilen hüküm ise, kendisini ona bağışlayan bir kadınla mehirsiz evlenebilmesidir. Yoksa "Akrabâ evliliği sâdece ona mahsustur" gibi yanlış bir mânâ anlaşılmamalıdır. Demek ki; akrabâ evliliği yapanların çocuklarının sakat olacağı şeklindeki görüşün, dînî ve ilmî bir dayanağı yoktur. Zîrâ haramda şifâ olmayacağı gibi, helâlde de bir zarar mevzu bahis olamaz. Ne var ki akrabâ arasında süt bağının bulunması ihtimâli kuvvetli olduğundan bu hususta ihtiyatlı davranılmalıdır.

تُرْجٖي مَنْ تَشَٓاءُ مِنْهُنَّ وَتُـْٔوٖٓي اِلَيْكَ مَنْ تَشَٓاءُۜ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكَۜ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ تَقَرَّ اَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَٓا اٰتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فٖي
قُلُوبِكُمْۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٖيمًا حَلٖيمًا ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(تُرْجٖى) (Habîbim! Hanımlarının nöbetinden) **geri bırakırsın,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (تَشَٓاءُ) **diliyorsun,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُنَّ) **o kadınlar**(ın)**dan,** daha ne yapabilirsin? (وَتُـْٔوٖى) **ve katarsın,** kime? (اِلَيْكَ) **kendine,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (تَشَٓاءُ) **diliyorsun,** (وَمَنْ) **kimi de,** (اِبْتَغَيْتَ) (geri almayı) **talep ettiysen,** kimden olduğu hâlde? (مِمَّنْ) **o kimselerden ki,** (عَزَلْتَ) **ayırmıştın,** (فَلَا جُنَاحَ) **artık hiçbir günah yoktur,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (şekilde serbest bırakılman), nedir? (اَدْنٰٓى) **daha yakındır,** neye? (اَنْ تَقَرَّ) **aydın olmasına,** ne? (اَعْيُنُهُنَّ) **o kadınların**(ın) **gözleri,** daha neye yakındır? (وَلَا يَحْزَنَّ) **ve üzülmemelerine,** daha? (وَيَرْضَيْنَ) **ve hoşnut olmalarına,** ne ile? (بِمَٓا) **o şeylerle ki,** (اٰتَيْتَ) **sen verdin,** kime? (هُنَّ) **o kadınlara,** kimlerin râzı olması? (كُلُّهُنَّ) **o kadınların hepsi**(nin hoşnut olmalarına daha yakın bir hükümdür), (وَاللّٰهُ) **ve Allâh,** kimdir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فٖى قُلُوبِكُمْ) **sizin kalplerinizin içindedir,** (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmuştur? (عَلٖيمًا) **Alîm,** daha nedir olmuştur? (حَلٖيمًا) **Halîm.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Habîbim! Bugüne kadar hanımların arasında nöbet taksîmiyle mükelleftin ama bundan sonra) **onlardan kimi dilersen** (nöbetinden) **geri bırakır** (da, kendisine yanaşmaz)**sın, kimi istersen de kendi** (yanına) **katar**(ak nöbetlerini dâim kılar)**sın.**

(Çünkü bu husus senin isteğine bırakılmıştır. Artık aralarında eşitliği gözetmeye mecbur değilsin fakat bu sana mahsus bir hükümdür.)

Ama (dönüşü mümkün olan ric'î bir talâkla boşamış veyâ nöbet taksîminden) **ayırmış olduklarından kimi** (geri almayı) **istediysen, artık** (bunda) **senin üzerine hiçbir günah yoktur.**

İşte sana! Bu (şekilde serbest bırakılman)**, o kadınların gözlerinin aydın olmasına ve üzülmemelerine, ayrıca onların hepsinin, senin kendilerine vermiş olduğun şeylerle hoşnut olmalarına daha yakındır** (çünkü bu durumda, gözettiğin adâleti senin bir lütfun olarak değerlendireceklerdir).

(Ey Habîbim ve kıymetli eşleri!) **Allâh sizin kalplerinizin içinde bulunan şeyleri** (hakkıyla) **bilmektedir.** (Öyleyse Allâh'ın taksîmine rızâ gösterip bu hususta kalbinizden bir îtirâz geçirmeyin.)

Zâten Allâh (kalplerde bulunanlar dâhil bütün sırları) **dâimâ** (hakkıyla bilen bir) **Alîm ve** (bunca bilgisine rağmen cezâ vermekte acele etmeyen bir) **Halîm olmuştur.** (Bu nedenle Kendisinden en çok sakınılması gereken Zât ancak O'dur!)

Rivâyete göre; bu âyet-i celîlenin inmesinin ardından Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, Cüveyriye, Sevde, Safiyye, Meymûne ve Ümmü Habîbe *(Radıyallâhu Anhünne)*yi geri bıraktı, şöyle ki; onlara belirli günler tâyin etmeyip dilediği şekilde dilediği kadar kendileriyle görüştü. Âişe, Hafsa, Zeyneb ve Ümmü Seleme vâlidelerimizi ise nezdine alarak, onlar arasında gece nöbeti gibi konularda eşitliğe riâyet etti. Ancak geri bıraktıklarından Sevde vâlidemiz yaşlılığı nedeniyle evvelce gecesini Âişe annemize bağışladığı için Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onun yanında gecelemezdi. *(et-Teysîr; el-Medârik)*

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَٓا اَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ اَزْوَاجٍ وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا
مَلَكَتْ يَمِينُكَۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(لَا يَحِلُّ) **Helâl olmaz,** kim için? (لَكَ) (Habîbim) **senin için,** ne? (اَلنِّسَاءُ) **kadınlar**(la evlenmen)**,** neden sonra? (مِنْ بَعْدُ) **bu** (dokuz hanımı)**ndan sonra,** daha ne helâl olmaz? (وَلَٓا اَنْ تَبَدَّلَ) **değiştirmen de** (helâl) **olmaz,** kimi? (بِهِنَّ) **onları,** kimlerle? (مِنْ اَزْوَاجٍ) **başka eşlerle,** (وَلَوْ اَعْجَبَ) **hayrete düşürse de,** kimi? (كَ) **seni,** ne? (حُسْنُهُنَّ) **onların güzellikleri,** (اِلَّا مَا) **ancak** (câriyelerden) **o kimseler müstesnâ ki,** burada (مَا) harfi (مَنْ) mânâsındadır, (مَلَكَتْ) **mâlik oldu,** ne? (يَمِينُكَ) **sağ elin,** (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir olmuştur? (رَقِيبًا) (görüp gözeten bir) **Rakîb.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **Bu** (dokuz hanımı)**ndan sonra** (bu sayıya ilâveten başka) **kadınlar**(la evlenmen) **senin için helâl olmaz,** (hanımlarından birini veyâ hepini boşayıp yerlerine başka birileriyle evlenmek sûretiyle) **onları başka eşlerle değiştirmen de** (senin için helâl) **olmaz.**

Velev ki (bu hükümden önce evlenme niyetiyle kendilerine bakarak) **güzellikleri hoşuna gitmiş olsun. Lâkin** (câriyelerden) **senin sağ elinin mâlik olduğu kimseler müstesnâ. Zâten Allâh her bir şey üzerine** (gözetici olan ve kavrayıcı bir şekilde bütün varlıkları) **dâimâ** (görüp gözeten bir) **Rakîb olmuştur.** (O hâlde siz de O'nun sınırlarını gözetin ve haddi aşmayın!)

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ اِلَّٓا اَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِر۪ينَ اِنٰيهُۙ وَلٰكِنْ اِذَا دُع۪يتُمْ فَادْخُلُوا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِس۪ينَ لِحَد۪يثٍۜ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْي۪ مِنْكُمْۘ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْي۪ مِنَ الْحَقِّۜ وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْـَٔلُوهُنَّ مِنْ وَرَٓاءِ حِجَابٍۜ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّۜ وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللّٰهِ وَلَٓا اَنْ تَنْكِحُٓوا اَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِه۪ٓ اَبَدًاۜ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظ۪يمًا ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (لَا تَدْخُلُوا) **girmeyin,** nereye? (بُيُوتَ النَّبِيِّ) **o Nebî'nin evlerine,** (اِلَّٓا اَنْ يُؤْذَنَ) **ancak izin verilmesi müstesnâ,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne için evlere girmenize izin verilmesi? (اِلٰى طَعَامٍ) **bir yemeğe** (dâvet edildiğiniz için), ne olduğunuz hâlde girebilirsiniz? (غَيْرَ نَاظِر۪ينَ) **bekleyen** (ve erkenden gelip oturan) **kimseler olmaksızın,** neyi? (اِنٰيهُ) **onun** (hazırlanma) **zamânını,** bu kelime (اَلْاٰنَاءُ) kelimesinin müfredi olup "Zaman" mânâsına gelmektedir, *(et-Teysîr; el-Beyzâvî)* (وَلٰكِنْ اِذَا دُع۪يتُمْ) **velâkin çağrıldığınız zaman,** (فَادْخُلُوا) **hemen girin,** (فَاِذَا طَعِمْتُمْ) **sonra yediğiniz zaman,** (فَانْتَشِرُوا) **hemen dağılın,** daha ne olduğunuz hâlde girin? (وَلَا مُسْتَأْنِس۪ينَ) **ve dinleyen kimseler olmayarak,** neyi? (لِحَد۪يثٍ) **herhangi bir** (kimsenin konuştuğu) **sözü,** (اِنَّ ذٰلِكُمْ) **işte size, gerçekten bu** (anlatılanların dışında davranmanız), (كَانَ) **olmuştur,** nedir olmuştur? (يُؤْذِي) **eziyet verir,** kime? (النَّبِيَّ) **o Nebî'ye,** (فَيَسْتَحْي۪) **o da utanır,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** (وَاللّٰهُ) **ama Allâh,** (لَا يَسْتَحْي۪) **çekinmez,** neden? (مِنَ الْحَقِّ) **hak**(kı açıklamak)**tan,** (وَاِذَا سَاَلْتُمُو) (ey Habîbim'in ashâbı!) **İstediğiniz zaman,** kimden? (هُنَّ) **o**(nun)

kadınlar(ın)**dan,** neyi? (مَتَاعًا) **faydalı bir şeyi,** (فَسْـَٔلُو) **artık isteyin,** kimden? (هُنَّ) **o kadınlardan,** nereden? (مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) **bir perde arkasından,** (ذٰلِكُمْ) **işte size, bu**(na riâyet etmeniz), nedir? (اَطْهَرُ) **ziyâdesiyle temiz olan bir şeydir,** ne için? (لِقُلُوبِكُمْ) **sizin kalpleriniz için,** daha? (وَقُلُوبِهِنَّ) **ve o kadınların kalpleri için,** (وَمَا كَانَ) **ve** (câiz) **olmadı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** ne? (اَنْ تُؤْذُوا) **eziyet etmeniz,** kime? (رَسُولَ اللّٰهِ) **Allâh'ın Rasûlüne,** daha? (وَلَٓا اَنْ تَنْكِحُوا) **nikâhlamanız da** (câiz) **olmadı,** kimi? (اَزْوَاجَهُ) **onun eşlerini,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **on**(un vefâtın)**dan sonra,** ne müddet? (اَبَدًا) **ebediyyen,** (اِنَّ ذٰلِكُمْ) **şüphesiz ki işte size bu** (anlatılanlar), (كَانَ) **olmuştur,** kim nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** nedir olmuştur? (عَظِيمًا) (günah ve cezâyı gerektiren) **çok büyük bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Ey o îmân etmiş olan kimseler! (Bugüne kadar peygamberimin evine bir dâvet vesîlesiyle girdiğinizde yemeğin pişmesini bekliyor ve yemekten sonra hemen çıkmayıp kendi aranızda sohbet ediyordunuz ama bundan sonra) **sizin için** (hâne-i saâdette) **bir yemeğe** (katılmanız husûsunda) **izin verilmesi** (vakti) **hâricinde o Nebî'nin evlerine** (vakitli vakitsiz) **gir**(ip kendisini rahatsız et)**meyin!**

Velâkin (yemeğe) **çağrıldığınız vakit, onun** (hazırlanma) **zamânını bekleyen** (ve bunun için erkenden girip oturarak rahatsızlık veren) **kimseler olmadığınız hâlde hemen girin, sonra yediğiniz zaman** (hâne halkının) **herhangi bir söz**(ün)**e kulak veren kimseler olmayarak hemen dağılın!**

(Ey Habîbimin ashâbı!) **İşte size! Gerçekten** (evvelce) **bu** (şekilde onun evlerine girip uzun zaman oturmanız) **o Nebî'ye eziyet vermekte olmuştur, ama o sizden utan**(dığı için size karşı: "Haydi çıkın" sözünü kullanama)**maktadır. Ama Allâh hak**(kı açıklamak)**dan çekinmez!**

(Ey sahâbe cemâati! Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eşlerine bir işiniz düşüp) **o**(nun) **kadınlar**(ın)**dan faydalı bir şey istediğiniz zaman bir perde arkasından onlardan isteyin.**

İşte size! Bu (şekilde onları görmemeniz), **sizin kalpleriniz için de, onların kalpleri için de** (şeytânî vesveselere ve fitnelere mâruz kalmamak husûsunda) **daha temiz olan bir şeydir.**

(İstemediği bir şeyi yaparak) **Allâh'ın Rasûlüne eziyet etmeniz sizin için** (câiz) **olmamıştır, onun** (vefâtının) **ardından eşlerini nikâhlamanız da sizin için ebediyyen** (câiz) **olmaz!**

İşte size! Gerçekten bu (anlatılanlar), **Allâh nezdinde** (günahı ve cezâyı gerektiren) **çok büyük bir şey olmuştur.**

Bu âyet-i kerîmede, nikâhları ebediyyen haram kılınmış anneler konumunda bulunan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eşleri, sahâbe-i kirâm gibi zatlara görünmemek ve bir zarûret olduğunda perde arkasından görüşmekle emrolunmuşlardır. Oysa Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ashâbı bütün peygamberlerin ashâbından üstün oldukları gibi, bu ümmetin en büyük velîleri onların en aşağısının derecesine bile ulaşamaz. Hâl böyleyken bu fitne zamânında Müslümanların hanımlarının ve kızlarının nikâhı düşen nâmahrem erkeklerle yüz yüze görüşmeleri ve onlardan dînî veyâ dünyevî dersler okumaları nasıl tasvip edilebilir?! Gerçi bu âyet-i kerîme özellikle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i ve eşlerini muhâtap almış ise de mânâ herkes hakkında umûmîdir, zîrâ ümmet olarak biz, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e mahsus olan birkaç konu dışında her hususta ona uymakla emrolunmuşuzdur ki bu husus da onlardandır. *(el-Cessâs, Ahkâmü'l-Kur'ân, 3/483)*

اِنْ تُبْدُوا شَيْـًٔا اَوْ تُخْفُوهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(اِنْ تُبْـدُوا) **Açık yaparsanız,** neyi? (شَيْـًٔا) (peygambere eziyet veyâ eşleriyle evlenmek gibi) **herhangi bir şeyi,** (اَوْ تُخْفُـوهُ) **ya da** (düşünerek içinizde) **gizlerseniz,** neyi? (هُ) **onu,** burada (اِنْ) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَيُجَازِيكُمْ بِهِ) "Ona mukābil size karşılığını verecektir" şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (فَاِنَّ اللّٰهَ) **zîrâ şüphesiz ki Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** nedir olmuştur? (عَلِيمًا) (hakkıyla bilen bir) **Alîm!**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e eziyet veyâ eşleriyle evlenmek gibi) **herhangi bir şeyi açık yaparsanız ya da onu** (düşünerek içinizde) **gizlerseniz** (Allâh karşılığını verecektir)! **Şüphesiz ki Allâh** (gizli-açık yaptığınız günahlar dâhil) **dâimâ her şeyi** (hakkıyla bilen ve karşılığını veren bir) **Alîm olmuştur.**

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فٖى اٰبَٓائِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓائِهِنَّ وَلَٓا اِخْوَانِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اِخْوَانِهِنَّ
وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَٓائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّۚ وَاتَّقٖينَ اللّٰهَ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدًا ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(Peygamber hanımlarının herkesle perde arkasından konuşmaları gerekmez, zîrâ), (لَا جُنَاحَ) **hiçbir günah yoktur,** kimin üzerine? (عَلَيْهِنَّ) **o**(nun) **kadınlar**(ı) **üzerine,** ne hakkında? (فٖى اٰبَٓائِهِنَّ) **babaları** (ile aralarında perde

olmaksızın konuşmaları) **hakkında,** daha? (وَلَٓا اَبْنَٓائِهِنَّ) **oğullarında da** (günah) **yoktur,** daha? (وَلَٓا اِخْوَانِهِنَّ) **erkek kardeşlerinde de** (günah) **yoktur,** daha? (وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اِخْوَانِهِنَّ) **erkek kardeşlerinin oğullarında da** (günah) **yoktur,** daha? (وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اَخَوَاتِهِنَّ) **kız kardeşlerinin oğullarında da** (günah) **yoktur,** daha? (وَلَا نِسَٓائِهِنَّ) **kendi** (dinlerindeki) **kadınlarında da** (günah) **yoktur,** daha? (وَلَا مَا) **ve o kimselerde de yoktur ki,** (مَلَكَتْ) (câriye olarak) **mâlik oldu,** ne? (اَيْمَانُهُنَّ) **o kadınların sağ elleri,** (وَاتَّقِينَ) **ve** (ey peygamberimin hanımları) **hakkıyla sakının,** kimden? (اللّٰهَ) **Allâh**(a isyân)**dan,** (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak ki Allâh,** (كَانَ) **dâimâ olmuştur,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir olmuştur? (شَهِيدًا) (hakkıyla şâhitlik eden bir) **Şehîd.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (Peygamber hanımlarının vesâir Müslüman hanımların herkesle perde arkasından konuşmaları gerekmez. Zîrâ) **babaları** (ile aralarında perde olmaksızın konuşmaları) **hakkında o**(nun) **kadınlar**(ı) **üzerine hiçbir günah yoktur,** (amcaları, dayıları ve) **oğullarında da** (günah) **yoktur, erkek kardeşlerinde de** (günah) **yoktur, erkek kardeşlerinin oğullarında da** (günah) **yoktur, kız kardeşlerinin oğullarında da** (günah) **yoktur, kendi** (dinlerindeki) **kadınlarında da** (günah) **yoktur,** (câriyelerden) **sağ ellerinin mâlik olduğu kimseler** (ile perdesiz vaziyette konuşup görüşmelerin)**de de** (onlara hiçbir günah) **yoktur.**

(Bahsi geçenler dışında herhangi bir kimsenin sizi görmesi husûsunda) **Allâh**(a isyân)**dan hakkıyla sakının. Muhakkak ki Allâh dâimâ her bir şey üzerine** (hakkıyla şâhitlik eden ve Kendisine hiçbir şey gizli kalmayan bir) **Şehîd olmuştur.**

اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّۜ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(اِنَّ اللّٰهَ) **Muhakkak Allâh** (rahmet yağdırarak), daha? (وَمَلٰٓئِكَتَهُ) **O'nun bütün melekleri de** (duâda bulunarak), ne yapıyorlar? (يُصَلُّونَ) **sürekli salât ediyorlar,** kim üzerine? (عَلَى النَّبِيِّ) **o Nebî üzerine,** (يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ) **ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân etmiş olanlar, (صَلُّوا) **siz de salât edin,** yâni mertebesinin yücelmesi için duâda bulunun, kim üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** daha ne yapın? (وَسَلِّمُوا) **ve** (ona) **selâm verin,** ne yapmakla? (تَسْلِيمًا) **tam bir selam vermekle.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Şüphesiz ki Allâh(-u Te'âlâ rahmet ve feyiz yağdırarak) **ve O'nun bütün melekleri** (mertebesinin yücelmesi için duâda bulunarak) **o Nebî'ye sürekli salât etmekte** (ve böylece şân-ı şerefinin büyüklüğünü açıklamaya önem atfetmektedirler ki bu sâyede melekler de şeref kazanmakta ve onu anarak bereketlenmekte)**dirler.**

Ey o îmân etmiş olan kimseler! Siz (onun şefâatine muhtaç olduğunuza göre, salât-ü selâm okumak size daha çok yakışır, o hâlde siz: "Ey Allâh! Efendimiz Muhammed'e salât eyle" diye kendisine rahmet duâsı yaparak) **ona salât edin ve** ("Ey Nebî! Selâm olsun sana!" diyerek) **tam bir selâmlamakla** (ona) **selâm verin! /*Ve tam bir boyun eğişle* *(onun emirlerine)* *teslim olun!*/**

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(اِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (يُؤْذُونَ) **eziyet ediyorlar,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve Rasûlüne,** (لَعَنَ) **lânet etti,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nerede? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَالْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (وَاَعَدَّ) **yine O hazırladı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (عَذَابًا) **büyük bir azâbı,** öyle azâbı ki, (مُهِينًا) **ziyâde alçaltıcı.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- O kimseler ki Allâh(-u Te'âlâ ve O'nun Nebîsi hakkında hakāret sayılacak ifâdeler kullanarak O'n)**a ve Rasûlüne eziyet etmektedirler, muhakkak Allâh dünyâda da, âhirette de onlara lânet** (ederek onları rahmetinden uzak) **etmiştir. Ayrıca onlar için ziyâde alçaltıcı büyük bir azap hazırlamıştır.**

Burada lânetlenen kimseler, Allâh-u Te'âlâ hakkında: "Uzeyr Allâh'ın oğludur", "Allâh'ın eli bağlıdır", "Allâh fakir, biz zenginiz", "Îsâ Allâh'ın oğludur", "Allâh (ilâh olarak) üçün üçüncüsüdür", "Melekler Allâh'ın kızlarıdır" ve "Putlar Allâh'ın ortaklarıdır" diyen Yahûdî ve Hristiyanlar ile Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* hakkında: "Sâhir, şâir, kâhin ve mecnûn" gibi vasıflar kullanan ve mübârek yüzünü yaralayıp dişini şehit eden müşriklerdir. *(el-Hâzin)*

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا
فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (يُؤْذُونَ) **sürekli eziyet etmektedirler,** kime? (اَلْمُؤْمِنِينَ) **îmân edici erkeklere,** daha? (وَالْمُؤْمِنَاتِ) **ve îmân edici kadınlara,** ne

sebebi ile eziyet ediyorlar? (بِغَيْرِ مَا) **o şeylerin gayrı sebeple ki,** (اِكْتَسَبُوا) **o** (mümin ola)**nlar kazandılar,** yâni onlara eziyet etmelerini gerektirecek bir sebep yokken onlara sıkıntı verenler, onların durumu nedir? (فَقَدِ احْتَمَلُوا) **işte gerçekten onlar yüklendiler,** neyi? (بُهْتَانًا) **çok müthiş bir yalan** (ve iftirây)**ı,** *(el-Medârik)* daha? (وَاِثْمًا) **ve büyük bir günâhı,** öyle günah ki, (مُبِينًا) (kötülüğü) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Yine o kimseler ki, îmân eden erkeklere ve îmân eden kadınlara, onların (bizzât işleyerek) **kazanmış oldukları** (cezâyı mûcib günah) **şeylerden başka sebeplerle** (suçsuz yere) **sürekli eziyet etmektedirler, gerçekten onlar çok müthiş bir yalan** (ve iftirânın azâbın)**ı ve** (kötülüğü) **çok açık olan büyük bir günahı**(n azâbını) **yüklendiler.**

يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذٰلِكَ
اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ) **Ey o** (değerli) **Nebî!** (قُلْ) **söyle,** kime? (لِاَزْوَاجِكَ) **eşlerine,** daha? (وَبَنَاتِكَ) **ve kızlarına,** daha? (وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ) **ve îmân edenlerin kadınlarına,** ne diye söyle? (يُدْنِينَ) **sarkıtsınlar,** ne üzerine? (عَلَيْهِنَّ) **kendilerinin üzerine,** neden bir kısmını? (مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ) **cilbablarından** (bir kısmına dolanıp diğer) **bir kısmını,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (sûretle örtünmeleri), nedir? (اَدْنٰى) **daha yakındır,** neye? (اَنْ يُعْرَفْنَ) **o kadınların** (hür ve iffetli olarak) **tanınmalarına,** (فَلَا يُؤْذَيْنَ) **bu sebeple eziyet olunmamalarına,** (وَكَانَ) **ve dâimâ olmuştur,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha? (رَحِيمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Ey o (değerli) **Nebî! Eşlerine de, kızlarına da, îmân eden kimselerin kadınlarına da söyle ki; cilbâblarından** (bir kısmına dolanıp, diğer) **bir kısmını** (da uzuvlarının şeklini belli etmeyecek vaziyette) **kendilerinin üzerine sarkıtsınlar.**

İşte sana! Bu (sûretle örtünmeleri)**, o kadınların** (câriyelerden ve İslâm'ın yasakladığı bâzı aşağılık işleri yapan kadınlardan ayrılıp hür ve iffetli olarak) **tanınmalarına ve** (kötü insanlar tarafından) **eziyet olunmamalarına daha yakın** (bir uygulama)**dır.**

Allâh dâimâ (çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çokça acıyan bir) **Rahîm olmuştur.** (Bu yüzden evvelce hicâb âyeti indiği hâlde, bu hususta dikkatli davranmayarak işlemiş olduğunuz günahlarınızı bağışlar ve emir tuttuğunuz için bundan sonra mükâfâtınızı verir.)

Bu âyet-i kerîmede geçen "Celâbîb" kelimesinin müfredi olan "Cilbâb" kelimesine, sahâbe ve tâbi'în *(Radıyallâhu Anhüm)* birkaç mânâ vermiştir:

a) İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; baştan aşağı örten dış elbisedir.

b) İbnü Cübeyr ve bâzı ulemâya göre; "Milhafe" ve "Mıkne'a"dır. Bu da, yüzle birlikte bütün bedeni örten peçe ve çarşaf anlamındadır. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Âlûsî)*

Diyânet eski reislerinden Ömer Nasûhî Bilmen, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Konyalı Mehmed Vehbî Efendi ve İzmirli İsmâîl Hakkî *(Rahimehümullâh)* gibi son devrin en büyük müfessirleri "Cilbâb" kelimesine ilk olarak "Çarşaf", daha sonra "Ferâce" mânâsını vermişlerdir. Dolayısıyla burada örf de nazar-ı îtibâra alınacak olursa, şehir kıyâfeti olarak, özellikle de Osmanlı kültürümüzde çarşaf öne çıkmaktadır.

Nitekim Elmalılı merhûmun: "Bizler yetiştiğimiz zaman memleketlerimizde vâlidelerimizin tesettür tarzı çarşaftı. Bin üç yüz onda İstanbul'a geldiğim zaman, İstanbul hanımlarının bir peçe ilâve edilmek ve elde açık bir şemsiye bulunmak şartı ile tesettür tarzları da bu idi" şeklindeki beyânı bu örfü bize anlatma husûsunda yeterlidir. Ancak Acem yurdunda ferâce ve çarşaf kullanıldığı gibi, Anadolu'da atkı-şalvar, Erzurum yöresinde ihram ve Karadeniz bölgesinde peştamal-dolaylık istîmal edilmiştir. Şu kadar var ki; bu örflerin her birinin İslâm'da kabûl görmesi birtakım şartlara bağlıdır:

a) Tepeden tırnağa tüm bedeni örtmesi,

b) Hiçbir uzvun şeklini belli etmeyecek derecede bol olması ki; bu iki şart dikkatle düşünülecek olursa, günümüzde gelenek olarak bilinçsizce giyilen atkı-şalvar ve peştamal-dolaylığın bu şartları hâiz olmadığı ortadadır. Hattâ doğudaki bâzı yörelerin kullandıkları dize doğru çekilmiş çarşaflar bile bu şartlara uygun değildir.

c) İçindeki şahsı süslü ve câzip göstermemesi,

d) İçini gösterecek şekilde şeffaf olmaması,

e) Namaz bakımından yüz avret mahalli değilse de, zamânımızdaki fitne göz önünde bulundurularak, çarşafın çene altından değil de burun altından bağlanması,

f) Allı-pullu ve gösterişli renk ve şekillere sâhip olmayıp, erkeklerin nazarlarını bertaraf edecek bir özellikte olması ki; bu yüzden siyah renk kullanılmalıdır. Nitekim Ümmü Seleme *(Radıyallâhu Anhâ)* vâlidemizin: "Üzerlerine çarşaflarını çeksinler" âyet-i kerîmesi nâzil olunca, ensârın hanımları dışarı çıkarken başları üzerinde kargalar varmış gibi siyah kisvelere büründüler" *('Abdürrezzâk, el-Musannef, 2/123; Ebû Dâvûd, es-Sünen, el-Libâs:32, rakam:4101, 2/459; İbnü Ebî Hâtim, rakam:17784-785, 10/3154; İbnü Kesîr, 6/471; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 12/141; el-Âlûsî, 22/89)* şeklindeki beyânı bu hususta yeterli bir delil teşkil etmektedir.

Dolayısıyla isim takıntısından ziyâde, burada zikredilen şartların yerine getirilme zorunluluğu vardır. Ama bu hüküm aslâ: "Örtün de nasıl örtünürsen örtün" mânâsında anlaşılmamalıdır. Zîrâ bu âyet-i kerîmede: "Örtünsünler" buyrulmamış, bilakis "Cilbâblarını üzerlerine çeksinler" buyrularak "Cilbâb" ismi özellikle belirtilmiştir. Demek ki; Allâh-u Te'âlâ'nın kadınlara emri, bu şartları bulunduran çarşaflara bürünmeleridir.

Bu şartlar göz önünde bulundurulduğu takdirde; günümüz Müslüman kadınlarının giydikleri; manto, etek-bluz, pardösü gibi kıyâfetler giyinmenin İslâm'ın tesettür emriyle uzaktan yakından alâkası olmadığı açıkça ortaya çıkar. Zîrâ bu tür kıyâfetler ve üzerlerine atılan süslü püslü başörtüler, tepeden tırnağa tüm bedeni örtmemekte, örtse de şekil belli etmekte, şekil belli etmese de, giyeni câzip göstererek dikkatleri üzerine çekmektedir. Hâlbuki İslâm'ın istediği tesettür şekli, içindekinin genç mi - yaşlı mı, güzel mi - çirkin mi olduğunu belli etmeyecek bir örtünmedir.

لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِى الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ
بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا اِلَّا قَلِيلاً ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ) **Andolsun ki; son vermezse,** yâni yaptıkları kötülüklerden vazgeçmezlerse, kim? (اَلْمُنَافِقُونَ) **o** (Medîne'deki) **münâfıklar,** daha? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler ki,** (فِى قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinde vardır,** ne? (مَرَضٌ) **bir tür hastalık,** yâni zinâya düşkünlük, daha? (وَالْمُرْجِفُونَ) **ve** (yalan haberler yayarak) **sarsıntı çıkaranlar,** nerede? (فِى الْمَدِينَةِ) **Medîne'de,** (لَنُغْرِيَنَّ) **yemin olsun ki; elbette musallat ederiz,** *(et-Teysîr; el-Medârik)* kimi? (كَ) **seni,** kime musallat ederiz? (بِهِمْ) **onlara karşı,** (ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَ) **sonra komşuluk yapamazlar,** kimle? (كَ) **seninle,** nerede? (فِيهَا) **orada,** yâni Medîne'de, (اِلَّا قَلِيلاً) **ancak** (zaman nâmına) **çok az olan bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim!) **Andolsun ki; o** (Medîne'deki) **münâfıklar ile kalplerinde** (îmân zâfiyeti, sebatsızlık ve zinâ meyli gibi) **bir tür hastalık bulunan kimseler, ayrıca** (cihâda giden birliklerin helâk olduğuna dâir asılsız ve üzücü haberleri) **Medîne'de** (yayarak Müslümanlar arasında) **sarsıntı çıkaranlar** (bu yaptıklarına) **son vermezse, yemin olsun ki; elbette Biz seni onlara musallat ederiz de sonra onlar orada seninle ancak çok az** (bir zaman) **komşuluk yapabilirler!**

مَلْعُونِينَ اَيْنَ مَا ثُقِفُوا اُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلاً ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

Ne oldukları hâlde orada seninle az bir zaman komşu olabilirler? (مَلْعُونِينَ) **lânetlenmiş kimseler olarak,** (اَيْنَ مَا) **her nerede** (ثُقِفُوا) **ulaşıl**(arak yakalan)**ırlarsa,** (اُخِذُوا) **esir edilirler,** *(el-Âlûsî)* daha? (وَقُتِّلُوا) **ve** (kimseyi canlı bırakmayacak şekilde) **çokça öldürülürler,** ne yapılmakla? (تَقْتِيلاً) **tam ve ziyâde bir katledilişle.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Medîne'de kaldıkları süre zarfında da) **lânetlenmiş kimseler olarak** (kalabilirler) **ki;** (sonra) **nerede kendilerine ulaşıl**(arak yakalan)**ırlarsa esir edilirler ve** (kimseyi canlı bırakmayacak şekilde) **tam ve ziyâde bir öldürülme ile çokça katledilirler.**

سُنَّةَ اللّٰهِ فِى الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(سُنَّةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (hiç değiştirilemeyecek bir) **sünneti olarak** (Allâh onları cezâlandırmayı kānun yapmıştır), buradaki izâfet terkîbi, kendisinden evvel takdîr edilen mahzûf bir (سَنَّ) fiili için mef'ûlü mutlak vâki olarak mensûbdur, kimler hakkındaki âdeti olduğu hâlde? (فِى الَّذِينَ) **o kimseler hakkındaki,** (خَلَوْا) **geçtiler,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bun**(lar gibi fesatçılar)**dan önce,** (وَلَنْ تَجِدَ) (Habîbim) **zâten sen aslâ bulamazsın,** ne için? (لِسُنَّةِ اللّٰهِ) **Allâh'ın sünneti** (ve kānunları) **için,** neyi bulamazsın? (تَبْدِيلًا) **hiçbir değiştirmeyi.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Habîbim!) **Daha önce geçmiş olan o** (fesatçı) **kimseler hakkında Allâh'ın** (sürekli uyguladığı âdeti ve) **sünneti olarak** (bu cezâ muâmelesi onlara tatbîk edilecektir). **Zâten sen, Allâh'ın sünneti** (ve sürekli âdeti olan kâfirlere azap etme hükmü) **için aslâ hiçbir değiştirme bulamazsın.** (Zîrâ Allâh'ın kānunlarını değiştirecek hiçbir kimse yoktur ki bu hükmü başka bir şeye değiştirebilsin!)

يَسْـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِۜ قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِۜ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(يَسْـَٔلُ) (Habîbim) **soruyor,** kime? (كَ) **sana,** kim? (اَلنَّاسُ) **insanlar,** neden? (عَنِ السَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **â**(nı)**ndan,** (قُلْ) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا عِلْمُهَا) **onun bilgisi ancak,** kim nezdindedir? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdindedir,** (وَمَا) **ve hangi şey,** (يُدْرِى) **bildirebilir,** kime? (كَ) **sana,** (لَعَلَّ السَّاعَةَ) **belki de o** (kıyâmetin kopma) **ân**(ı), (تَكُونُ) **olacak,** nedir olacak? (قَرِيبًا) **çok yakın olan bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- İnsanlar(dan müşrik olanlar alay olsun diye, münâfıklar inadına, Yahûdîler de imtihan için) **sana o** (kıyâmet) **ân**(ının ne zaman gelip çatacağın)**dan soruyorlar.**

De ki: "Onun bilgisi ancak Allâh nezdindedir (ki, onu ne bir meleğe, ne de bir peygambere bildirmemiştir)."

(Habîbim!) **Sana** (Allâh'tan başka) **hangi şey** (onun zamânını) **bildirebilir?! Belki de o** (kıyâmetin kopma) **ân**(ı) **çok yakın bir şey olabilir.**

اِنَّ اللّٰهَ لَعَنَ الْكَافِر۪ينَ وَاَعَدَّ لَهُمْ سَع۪يرًاۙ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اِنَّ اللّٰهَ) **Muhakkak Allâh,** (لَعَنَ) **lânetlemiştir,** kimi? (اَلْكَافِر۪ينَ) **tüm kâfirleri,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, daha ne yapmıştır? (وَاَعَدَّ) **ve hazırlamıştır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (سَع۪يرًا) **son derece tutuşturulmuş bir ateşi.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Şüphesiz ki Allâh tüm kâfirleri (dünyâ ve âhirette rahmetinden ve cennetinden uzaklaştırarak) **lânetlemiş ve onlara son derece tutuşturulmuş bir ateş hazırlamıştır.**

خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اَبَدًاۚ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَص۪يرًاۚ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

Ne oldukları hâlde? (خَالِد۪ينَ) **sürekli kalıcı kimseler olarak,** nerede? (ف۪يهَا) **onun içerisinde,** ne zamâna kadar? (اَبَدًا) **ebediyyen,** (لَا يَجِدُونَ) **bulamazlar,** kimi? (وَلِيًّا) **hiçbir yakın dostu,** (وَلَا نَص۪يرًا) **gerçek bir yardımcıyı da** (bulacak) **olamaz**(lar).

Meâl-i Şerîf - 65

65- Onun içerisinde sürekli olarak ebediyyen kalıcı kimseler olarak (onlar cehenneme gireceklerdir)! **Onlar** (orada kendilerini koruyacak) **hiçbir yakın dost bulamazlar, gerçek bir yardımcıyı da** (bulacak) **olamaz**(lar).

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَٓا اَطَعْنَا اللّٰهَ وَاَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(Habîbim ümmetine anlat), neyi? (يَوْمَ تُقَلَّبُ) **çokça döndürüleceği günü,** ne? (وُجُوهُهُمْ) **onların yüzleri,** nerede? (فِي النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**in içerisinde,** o zaman ne yapacaklar? (يَقُولُونَ) **diyecekler,** neyi diyecekler? (يَا لَيْتَنَا) **ah keşke biz,** ne yapsaydık? (اَطَعْنَا) **itâat etseydik,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** daha ne yapsaydık? (وَاَطَعْنَا) **ve itâat etseydik,** kime? (الرَّسُولَا) **o Rasûle.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- O (kâfir ola)**nların yüzlerinin o** (cehennem) **ateş**(in)**in içerisinde çokça** (evirilip-çevrilerek sağa-sola) **döndürüleceği günü** (sürekli kendilerine hatırlat). (İşte o zaman:) **"Ah keşke biz Allâh'a da itâat etseydik, o Rasûl'e de itâatkâr olsaydık" diyeceklerdir.**

وَقَالُوا رَبَّنَآ اِنَّآ اَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَٓاءَنَا فَاَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَقَالُوا) **Ve** (cehenneme düşenler) **dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** ne yaptık? (اَطَعْنَا) **itâat ettik,** kime? (سَادَتَنَا) **efendilerimize,** daha? (وَكُبَرَٓاءَنَا) **ve büyüklerimize,** (فَاَضَلُّو) **onlar da saptırdı,** kimi? (نَا) **bizi,** neden? (السَّبِيلَا) **o** (doğru) **yoldan.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- O (cehenneme atıla)**nlar da** (kendilerini biraz olsun rahatlatmak için dünyâda sapıtmalarına sebep olan önderlerine bedduâ etmek üzere) **dediler ki: "Ey Rabbimiz! Gerçekten biz, efendilerimize** (ulularımıza) **ve** (bizi yöneten) **büyüklerimize itâat ettik, onlar da bizi o** (doğru) **yoldan saptırdılar.**

رَبَّنَآ اٰتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(Sonra şöyle dediler:) (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اٰتِ) **ver,** kime? (هِمْ) **onlara,** neyi? (ضِعْفَيْنِ) **iki kat** (fazlasın)**ı,** öyle iki kat ki neden olucu? (مِنَ الْعَذَابِ) **azaptan,** daha ne yap? (وَالْعَنْ) **ve lânet et,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne yapmakla? (لَعْنًا) **ziyâde bir lânetle,** öyle lânet ki, (كَبِيرًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Ey Rabbimiz! (Kendi sapıklıklarıyla yetinmeyip bizi de dalâlete düşürdükleri için) **onlara** (bize verdiğin) **azaptan iki kat** (fazlasını) **ver ve onlara çok büyük olan** (ve ardı arkası kesilmeyen) **ziyâde bir lânetle lânet et."**

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ اٰذَوْا مُوسٰى فَبَرَّاَهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوا
وَكَانَ عِنْدَ اللّٰهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (لَا تَكُونُوا) **olmayın,** kimler gibi? (كَالَّذِينَ) **o kimseler gibi ki,** (اٰذَوْا) **eziyet ettiler,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** (فَبَرَّاَ) **nihâyet temize çıkarmıştı,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden? (مِمَّا) **o şeyden ki,** (قَالُوا) (onun hakkında) **demişlerdi,** (وَكَانَ) **ve o idi,** kimin nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh nezdinde,** nedir idi? (وَجِيهًا) **değeri yüksek bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Ey o îmân etmiş olan kimseler! Mûsâ'ya eziyet etmiş olan o kişiler gibi (siz de peygamberimi üzenler arasında) **olmayın! Nihâyet Allâh onu onların söylemiş oldukları şeyden temize çıkarmıştı.**

Zâten o (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*), **Allâh** (ile mükâleme şerefine ermiş, duâsı makbûl ve O'nun) **nezdinde değeri yüksek bir kimseydi!**

Tefsirlerin beyânına göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a yapılan eziyet, Kārûn'un, bir fâhişeyle kendisine iftirâ atması, ayrıca ümmetinin onu, ağabeyi Hârûn *(Aleyhisselâm)*ı öldürmekle suçlamaları ve halk arasında çıplak yıkanmadığı için avret yerindeki bir hastalıkla ithâm etmeleridir.

İşte bu âyet-i kerîmede açıklandığı üzere; Allâh-u Te'âlâ o fâhişeye doğruyu söyleterek, Hârûn *(Aleyhisselâm)*ı diriltip konuşturarak ve bedeninde ayıplanacak bir hastalık bulunmadığını izhâr ederek onu temize çıkarmıştır. Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e yapılan eziyetlerden maksad ise; münâfıkların, onun yaptığı ganîmet taksîmine ve Zeyneb vâlidemizle evlenmesine îtirazlarıyla vukû bulmuştur. *(el-Beğavî)*

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًاۙ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ) **Ey o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** yâni ey îmân edenler, (اِتَّقُوا) **hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(a isyân)**dan,** daha ne yapın? (وَقُولُوا) **ve söyleyin,** neyi? (قَوْلًا) **bir sözü,** öyle söz ki, (سَدِيدًا) **doğru hedefe yönelici.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Ey o îmân etmiş olan kimseler! (Habîbimi üzecek şeyler bir yana, istemediği şeyleri yapma husûsunda bile) **Allâh**(a isyân)**dan hakkıyla sakının ve** (her konuda yalandan, iftirâdan ve boş şeylerden uzak olan) **doğru hedefe yönelici bir söz söyleyin.**

يُصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْۜ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(يُصْلِحْ) **Tâ ki O** (Rabbiniz), **sâlih** (ve kabûle elverişli) **yapsın,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (اَعْمَالَكُمْ) **amellerinizi,** daha ne yapsın? (وَيَغْفِرْ) **ve bağışlasın,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (ذُنُوبَكُمْ) **günahlarınızı,** (وَمَنْ) **zâten her kim,** (يُطِعْ) **itâat ederse,** kime? (اللّٰهَ) **Allâh'a,** daha? (وَرَسُولَهُ) **ve O'nun Rasûlüne,** (فَقَدْ فَازَ) **artık muhakkak o kurtulmuştur,** ne olmakla? (فَوْزًا) **bir kurtuluşla,** öyle kurtuluş ki, (عَظِيمًا) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Tâ ki O (Rabbiniz) **sizin için amellerinizi sâlih** (ve kabûle elverişli) **yapsın ve sizin için günahlarınızı bağışlasın.**

Zâten her kim (emir ve yasaklarına riâyet husûsunda) **Allâh'a ve Rasûlüne itâat ederse, muhakkak ki o kişi** (değeri ölçülemeyecek derecede) **çok büyük bir kurtuluşla** (bütün korktuklarından) **kurtulmuş** (ve tüm umduklarına nâil olmuş)**tur.**

اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ اِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(اِنَّا) **Muhakkak ki Biz,** (عَرَضْنَا) **arz ettik,** neyi? (اَلْاَمَانَةَ) **o emâneti,** neye? (عَلَى السَّمٰوَاتِ) **göklere,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yere,** (فَاَبَيْنَ) **ama onlar kaçındılar,** neden? (اَنْ يَحْمِلْنَ) **yüklenmelerinden,** neyi? (هَا) **onu,** daha ne yaptılar? (وَاَشْفَقْنَ) **ve korktular,** neden? (مِنْهَا) **on**(a hâinlik yapmak)**dan,** (وَحَمَلَ) **ama yüklendi,** neyi? (هَا) **onu,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** (اِنَّهُ) **şüphesiz o,** (كَانَ) **olmuştur,** nedir olmuştur? (ظَلُومًا) **son derece zâlim,** daha? (جَهُولًا) **çok büyük bir câhil.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Muhakkak ki Biz o (İslâm) **emâneti**(ni) **göklere ve yere ve dağlara arz ettik ama onlar onu yüklen**(ip yerine getirememekten, bu nedenle de azâba düş)**melerinden kaçındılar ve on**(a hâinlik yapmak)**dan korktular.**

İnsan ise onu yüklendi (ama ekseriyeti ona hâinlik etti)**. Çünkü şüphesiz o** (insan türünün birçok ferdi), (emânete hâinlik eden) **son derece zâlim ve** (işin âkıbetini bilmeden içine dalan) **çok büyük bir câhil olmuştur.**

Burada zikredilen "Emânet" mefhûmu; İslâm'ın farz kıldığı namaz, oruç, hac, zekât, doğru konuşmak, borç ödemek, gusül abdesti almak ve her işte adâlete riâyet hükümlerinin tümüne şâmil olduğu gibi; göz, kulak ve tenâsül uzvu gibi tüm âzâyı haramlardan korumak, bir de insanlar arasındaki emânetleri yerine getirmek ve ahde vefâlılık gibi bütün İlâhî mükellefiyetleri içine almaktadır.

Hadîs-i şerîflerde beyân edildiği vechile; Allâh-u Te'âlâ göklere, yerlere ve dağlara akıl, idrâk ve konuşma kābiliyetleri verip bu emâneti kendilerine arz etmiş, onlar da sevaptan hoşlanmalarına rağmen, isyân etmeleri hâlinde karşılaşacakları azâbı göz önünde bulundurarak: "Ya Rabbi! Biz emrine âmâdeyiz, fakat sevap da azap da istemiyoruz" dediler.

Bu teklif Âdem *(Aleyhisselâm)*a yapıldığında ise: "Kulağımla omuzumun arasına (yükle)" diyerek hemen kabullenmiş, Allâh-u Te'âlâ da ona, söz tuttuğu müddetçe yardımını esirgemeyeceği vaadinde bulunmuştur. Ama onun neslinin çoğu bu emânetlere hâinlikte bulunmuşlardır. *(et-Taberî, 19/202; İbnü Kesîr, 6/478; ed-Dürru'l-mensûr, 6/156-162; el-Hâzin)*

لِيُعَذِّبَ اللّٰهُ الْمُنَافِق۪ينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِك۪ينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِن۪ينَ وَالْمُؤْمِنَاتِۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَح۪يمًا ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

İnsan bu emâneti niye yüklendi? (لِيُعَذِّبَ) **âkıbet azap etsin için,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (اَلْمُنَافِق۪ينَ) **münâfık erkeklere,** daha? (وَالْمُنَافِقَاتِ) **ve münâfık kadınlara,** daha? (وَالْمُشْرِك۪ينَ) **ve şirk koşan erkeklere,** daha? (وَالْمُشْرِكَاتِ) **ve şirk koşan kadınlara,** daha ne yapsın diye? (وَيَتُوبَ) **ve tevbe nasip** (ederek tevbelerini kabûl) **etsin diye,** *(el-Kirmânî, 4/136)* kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kime? (عَلَى الْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân edici erkeklere,** daha? (وَالْمُؤْمِنَاتِ) **ve îmân edici kadınlara,** (وَكَانَ) **zâten dâimâ olmuştur,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmuştur? (غَفُورًا) **Ğafûr,** daha nedir olmuştur? (رَح۪يمًا) **Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Netîcede Allâh münâfık erkeklere ve münâfık kadınlara, şirk koşan erkeklere ve şirk koşan kadınlara azap etsin diye, îmân eden erkeklerle îmân eden kadınlara da (işledikleri günahlardan dolayı) **tevbe nasip** (ederek, tevbelerini kabûl) **etsin diye** (Allâh-u Te'âlâ bu emâneti insana yüklemiştir).

Zâten Allâh (tevbe edenleri) **dâimâ** (çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığından, inananlara tevbe nasip eden bir) **Rahîm olmuştur.**

سُورَةُ سَبَإٍ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ أَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZ DÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

SEBE' SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Elli dört âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِى الْاٰخِرَةِۜ وَهُوَ الْحَك۪يمُ الْخَب۪يرُ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(اَلْحَمْدُ) **Bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (اَلَّذ۪ى) **öyle Zât ki,** (لَهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** (وَلَهُ) **yine sâdece O'na âittir,** ne? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir,** daha kimdir? (اَلْخَب۪يرُ) **Habîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki, göklerde bulunan şeyler ve yerde olan şeyler(in tamâmı, yaratılış, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O'na âittir. Âhirette de** (bütün nîmetlerin sâhibi yine Kendisi olacağından orada da) **tüm hamdler yine ancak O'na âittir.** (Zîrâ dünyâda da âhirette de bütün nîmetler sâdece O'nun tarafından âlemlere ulaşmaktadır.)

Yine ancak O Hakîm (sıfatına sâhip olması hasebiyle iki cihanın işlerini üstün hikmeti gereği sağlam bir şekilde düzenleyip yöneten)**dir,** (yine ancak O, her şeyin iç ve dış tüm yönlerinden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr'dir.**

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَٓاءِ
وَمَا يَعْرُجُ ف۪يهَاۜ وَهُوَ الرَّح۪يمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(يَعْلَمُ) **O bilmektedir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَلِجُ) **giriyor,** neyin içerisine? (فِى الْاَرْضِ) **yerin içerisine,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (يَخْرُجُ) **çıkıyor,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** daha neleri biliyor? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (يَنْزِلُ) **iniyor,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** daha neleri biliyor? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (يَعْرُجُ) **yükseliyor,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir,** daha kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (Allâh-u Te'âlâ), **yer içerisine girmekte olan** (ölüler, defîneler ve yağmur tâneleri gibi) **şeyleri de, ondan çıkmakta olan** (bitkiler, gözeler, mâdenler ve diriltilen ölüler gibi) **şeyleri de, gökten inmekte olan** (yağmurlar, karlar, çiseler, dolular, yıldırımlar, melekler, kitaplar, kaderler ve rızıklar gibi) **şeyleri de ve onun içerisinde yükselmekte olan** (buharlar, dumanlar, meleklerin ve kulların duâları ile sâlih amelleri gibi) **şeyleri de bilmektedir.**

Yine ancak O (bunca nîmetlerin şükrünü yerine getirmemelerine rağmen kullarına çokça acıyan bir) **Rahîm'dir,** (yine ancak O, Kendisine karşı takındıkları câhilâne cesâreti bağışlayan bir) **Ğafûr'dur.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلٰى وَرَبِّى لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ
لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِى السَّمٰوَاتِ وَلَا فِى الْاَرْضِ وَلَٓا اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ
وَلَٓا اَكْبَرُ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne dediler? (لَا تَأْتِى) **gelmeyecek,** kime? (نَا) **bize,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (بَلٰى) **hayır,** (وَرَبِّى) **Rabbime yemin olsun ki,** (لَتَأْتِيَنَّ) **elbette mutlaka gelecektir,** kime? (كُمْ) **size,** öyle Rabbim'e yemîn ederim ki, (عَالِمِ الْغَيْبِ) **bütün gaybları bilen,** (لَا يَعْزُبُ) **kaybolmaz,** kimden? (عَنْهُ) **O'ndan,** ne? (مِثْقَالُ ذَرَّةٍ) **zerre ağırlığınca bir şey,** nerede? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَلَا فِى الْاَرْضِ) **yerde de** (hiçbir şey O'na gizli) **olmaz,** (وَلَٓا اَصْغَرُ) **daha küçüğü de olmadı,** neden? (مِنْ ذٰلِكَ) **işte sana bu** (zerre ağırlığı)**ndan,** (وَلَٓا اَكْبَرُ) **daha büyüğü de olmadı,** (اِلَّا فِى كِتَابٍ) **ancak bir Kitâb'tadır,** öyle Kitâb ki, (مُبِينٍ) (içindeki bilgiler, ilgili melekler için) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- O kâfir olmuş kimseler dedi ki: "O (kıyâmet) **ân**(ı) **bize gelmeyecektir."**

(Habîbim!) **De ki: "Hayır!** (Duyu organlarıyla idrâk edilemeyen) **tüm gaybları bilen Rabbime yemin olsun ki; o** (kıyâmet) **elbette mutlaka size gelecektir!**

Göklerde zerre ağırlığınca bir şey (bile) **O'n**(un sonsuz malûmâtın) **dan kaybolmaz, yerde de** (hiçbir şey O'nun ilminden uzak) **olmaz.**

İşte sana! Bu (zerre ağırlığı)**ndan daha küçük bir şey yoktur, daha büyük bir şey de yoktur ki, mutlaka hepsi** (de, içinde yazılı bilgiler ilgili melekler için) **çok açık bir Kitâb** (olan Levh-i Mahfûz)**da** (yazılı)**dır.**

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Allâh-u Te'âlâ kıyâmeti niçin getirecek? (لِيَجْزِيَ) **O mükâfatlandırsın diye,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (مَغْفِرَةٌ) **büyük bir mağfiret,** daha? (وَرِزْقٌ) **ve bir rızık,** öyle rızık ki, (كَرِيمٌ) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O (Allâh-u Te'âlâ), **îmân** (şartlarına şüphesiz bir şekilde îtikād) **etmiş olanları ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş bulunanları mükâfatlandırsın diye** (kıyâmet mutlaka gelecektir)**!**

İşte sana! O (hayırlı amel sâhibi ola)**nlar** (var ya); **çok büyük bir mağfiret ve** (zahmetsiz, külfetsiz) **ziyâde değerli bir rızık sâdece onlara âittir!**

وَالَّذِينَ سَعَوْ فِى اٰيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (سَعَوْا) **koşturdular,** yâni son derece gayret ettiler, ne husûsunda? (فِى اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimiz**(i iptal) **hakkında,** ne oldukları hâlde? (مُعَاجِزِينَ) **acze düşürme yarışına giren kimseler hâlinde,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlara âittir,** ne? (عَذَابٌ) **azap,** öyle azap ki, (مِنْ رِجْزٍ) **çok kötü ve şiddetli,** yine öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Ama o kimseler ki Bizim âyetlerimiz(e "Şiir", "Büyü" ve "Evvelkilerin masalları" gibi uygunsuz vasıflar yakıştırıp, müminlerin olanca açıklama gayretlerine karşılık onları iptal) **hakkında birbirini acze düşürme yarışına girmiş kimseler olarak koşturdular** (ve Bizden kurtulacaklarını sandılar); (Habîbim) **işte sana! Onlar** (var ya); **çok acı verici kötü ve şiddetli büyük bir azap sâdece onlara âittir.**

وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِى اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ
وَيَهْدِى اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَيَرَى) **Ama görmektedir,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُوتُوا) **verildiler,** neye? (اَلْعِلْمَ) **ilme,** yâni kendilerine ilim verilenler, neyi görmektedir? (اَلَّذِى) **o şeyi ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** neyi? (هُوَ) **ancak onu,** nedir görmektedir? (اَلْحَقَّ) **hakkın ta kendisi,** (وَيَهْدِى) **zâten** o (Kitâb) **hidâyet etmektedir,** nereye? (اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ) **O Azîz'in yoluna,** öyle Azîz ki, (اَلْحَمِيدِ) **Hamîd olan.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Müşrikler ve Ehl-i Kitâb'ın inatçıları Kur'ân'a inanmıyorlar) **ama kendilerine ilim verilmiş olan** (sahâbe-i kirâm ve Abdullâh ibnü Selâm gibi Ehl-i Kitâb ulemâsından olan) **o kimseler Rabbinden sana indirilmiş olan o** (Kur'ân gibi mûcizelik vasfını hâiz) **şeyi hakkın ta kendisi olarak görmektedir.**

Zâten o (yüce Kitâb), (dâimâ gâlip olup, hiç mağlup olmayan ve tüm işleri övgüye şâyân bulunan) **Azîz ve Hamîd** (olan Allâh-u Zü'l-Celâl)**in yoluna hidâyet etmektedir.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ اِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ
اِنَّكُمْ لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne dediler? (هَلْ نَدُلُّ) **delâlet edelim mi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kime? (عَلٰى رَجُلٍ) **bir adama,** yâni size bir adam gösterelim mi ki, (يُنَبِّئُ) **çokça haber veriyor,** kime? (كُمْ) **size,** ne

diye? (اِذَا مُزِّقْتُمْ) **siz paramparça edildiğiniz zaman,** ne yapılmakla? (كُلَّ مُمَزَّقٍ) **tam bir parçalanışla,** (اِنَّكُمْ) **gerçekten siz,** nerede olacaksınız? (لَفٖى خَلْقٍ) **elbette bir yaratılış içinde,** öyle yaratılış ki, (جَدٖيدٍ) **yeni olucu.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Bir de o kâfir olmuş kimseler (birbirine Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i göstererek, şaşkınlık içerisinde ve alaylı bir üslûpla) **dedi ki:**

"Size bir adamı gösterelim mi ki, o size: '(Ölümünüzün ardından hayli bir zaman geçmesiyle çürüyüp) **tam bir parçalanışla paramparça edildiğiniz zaman, gerçekten siz elbette yeni bir yaratılış içinde** (diriltilen kimseler olarak Allâh-u Te'âlâ'nın hesap mahalline haşredilecek)**siniz' diye haber vermektedir?!**

اَفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ بَلِ الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ
فِى الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعٖيدِ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اَفْتَرٰى) **O** (dirilmenin varlığını iddiâ ederek) **uydurdu mu,** buradaki hemze istifhâm için olup fiilin başındaki hemze-i vasıl hazfedilmiştir, kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **büyük bir yalanı,** (اَمْ بِهٖ) **yoksa özellikle onda var mıdır,** ne? (جِنَّةٌ) **bir tür delilik,** (بَلِ الَّذٖينَ) **doğrusu o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** onlar ne içerisindedir? (فِى الْعَذَابِ) **o** (sonsuz) **azap içerisindedir,** daha? (وَالضَّلَالِ) **ve** (dünyâda) **sapıtma içerisinde,** öyle sapıtma ki, (اَلْبَعٖيدِ) (haktan) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Kâfirler sözlerine devâm ederek) **o kişi Allâh'a karşı bir yalan mı uydurmuştur, yoksa özellikle kendisinde bir tür delilik mi vardır?"** (dediler. Ama) **doğrusu kendileri âhirete îmân etmeyen o kimseler, o** (sonsuz) **azap ve** (geri dönüşü umulmayacak şekilde haktan) **çok uzak bir sapıtma içerisindedir.**

اَفَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِۜ اِنْ نَشَاْ نَخْسِفْ بِهِمُ
الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاۤءِۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنٖيبٍ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَفَلَمْ يَرَوْا) **Hâlâ görmediler mi,** nereye bakarak? (اِلٰى مَا) **o şeylere ki,** nerededir? (بَيْنَ اَيْدِيهِمْ) **onların önlerindedir,** daha neye? (وَمَا) **ve o şeylere ki,** nerededir? (خَلْفَهُمْ) **onların arkasındadır,** onlar da neden ibâret oldukları hâlde? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden,** (اِنْ نَشَاْ) **Biz murâd etsek,** ne yaparız? (نَخْسِفْ) **batırırız,** kimi? (بِهِمُ) **onları,** nereye? (الْاَرْضَ) **yer**(in dibin)**e,** ya da ne yaparız? (اَوْ نُسْقِطْ) **yâhut düşürürüz,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (كِسَفًا) **büyük** (taşlar ve yıldırım) **parçaları** (gibi azâb edici maddeleri), *(Rûhu'l-beyân, 7/264)* nereden düşürürüz? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **şüphesiz işte sana bun**(ca varlıklar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَةً) **elbette büyük bir âyet,** kim için? (لِكُلِّ عَبْدٍ) **her bir kul için,** öyle kul ki, (مُنٖيبٍ) (Rabbine) **yönelici.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- O (kâfir ola)**nlar, önlerinde ve arkalarında bulunan o** (gezip dolaştıkları her yerde kendilerini çepeçevre kuşatmış olan ve nereye giderlerse gitsinler, ikisinden de dışarı çıkma imkânı bulamadıkları) **gökle yeri hâlâ görmediler mi?!**

Biz murâd etsek o (sana karşı ola)**nları** (şirk ve inkârları yüzünden) **yere batırırız ya da onların üzerine gökten büyük** (taşlar ve yıldırım) **parçaları** (gibi azâb edici maddeleri) **düşür**(erek onları öldür)**ürüz.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten** (gökte ve yerde bulunan) **bun**(ca varlıklar)**da,** (Rabbine) **yönelici her bir kul için elbette** (Allâh-u Te'âlâ'nın mükemmel kudretine delâlet eden) **çok büyük bir âyet vardır.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًاۜ يَا جِبَالُ اَوِّبٖى مَعَهُ وَالطَّيْرَۚ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدٖيدَۙ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (دَاوُدَ) **Dâvûd'a,** kimden? (مِنَّا) **Bizden** (bir nîmet olarak), neyi verdik? (فَضْلًا) **birçok fazîleti,** sonra Biz dağlara ve kuşlara şöyle buyurduk: (يَا جِبَالُ) **ey dağlar,** (اَوِّبٖى) **tekrar tekrar tesbîh** (ve zikir)**de bulunun,** kiminle birlikte? (مَعَهُ) **onunla berâber,** daha kiminle birlikte? (وَالطَّيْرَ) **ve kuşlarla berâber** (siz de tesbîhte bulunun), daha ne yaptık? (وَاَلَنَّا) **ve yumuşattık,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (الْحَدٖيدَ) **demiri.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Andolsun ki; elbette Biz Dâvûd'a Bizden (bir lütuf olarak) **kesinlikle** (peygamberlik, kitap, saltanat, güzel ses ve mahlûkātın boyun eğmesi gibi) **birçok fazîlet verdik.**

(Nitekim Biz, dağlara ve kuşlara:) **"Ey dağlar! Siz onunla birlikte ve kuşlarla berâber tekrar tekrar tesbîh** (ve zikir)**de bulunun"** (diye emir buyurduk.)

Demiri de onun için (mum ve hamur gibi) **yumuşattık.** (Bu yüzden ateş ve körüğe ihtiyaç duymadan demire istediği şekli verebiliyordu.)

اَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِى السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًاۜ اِنّ۪ى بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(Sonra ona emrettik), neyi? (اَنِ اعْمَلْ) **yap diye,** neleri? (سَابِغَاتٍ) **genişçe mükemmel zırhları,** daha ne yap? (وَقَدِّرْ) **ve ölçülü ol,** nerede? (فِى السَّرْدِ) **dokuma yapmakta,** sonra ona ve âilesine şöyle buyurduk: (وَاعْمَلُوا) **ve yapın,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (اِنّ۪ى) **muhakkak Ben,** neleri? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** kimim? (بَص۪يرٌ) **Basîr**(im).

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Biz kendisine) **şöyle** (emrettik) **ki:** "(Tüm bedeni kaplayacak şekilde uzun ve) **genişçe mükemmel zırhlar yap ve dokuma yapmakta ölçülü ol**(arak halkalarını çok ince yapma ki sallanmasın, çok da sert yapma ki taşıyıcısına ağırlık vermesin)**! Ayrıca** (ey Dâvûd ve Ehl-i Beyti! Bunca nîmetlerimize şükretmek üzere) **siz sâlih ameller işleyin. Şüphesiz ki Ben sizin yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla gören ve karşılığını verecek olan bir) **Basîr'im."**

وَلِسُلَيْمٰنَ الرّ۪يحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌۚ وَاَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِۜ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ
بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ رَبِّه۪ۜ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّع۪يرِ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَلِسُلَيْمٰنَ) **Süleymân için de** (müsahhar kıldık), burada harf-i cerr gizli bir (سَخَّرْنَا) fiiline müteallliktır, *(el-Beyzâvî)* neyi? (اَلرّ۪يحَ) **rüzgârı,** o rüzgâr ne olduğu hâlde? (غُدُوُّهَا) **günün ilk saatlerindeki gidişi,** nedir? (شَهْرٌ) (insanların binekle) **bir ay**(da katedecekleri mesâfeyi kapsayıcı)**dır,** daha? (وَرَوَاحُهَا) **onun gün**

sonundaki dönüşü de, nedir? (شَهْرٌ) **bir aydır,** Biz daha ne yaptık? (وَاَسَلْنَا) **ve akıttık,** kim için? (لَهُ) **özellikle onun için,** neyi? (عَيْنَ الْقِطْرِ) **bakır gözesini,** (وَمِنَ الْجِنِّ) **cinlerden de vardı,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (يَعْمَلُ) **sürekli çalışıyordu,** nerede? (بَيْنَ يَدَيْهِ) **onun iki eli arasında,** yâni önünde, ne sebebi ile? (بِاِذْنِ رَبِّهِ) (Süleymân'ın) **Rabbinin izni** (ve emri) **sebebi ile,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (يَزِغْ) **dönerse,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** neden dönerse? (عَنْ اَمْرِنَا) **Bizim emrimiz**(i yerine getirmek)**den,** (نُذِقْ) **tattırırız,** kime? (هُ) **ona,** neden? (مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ) **o şiddetle tutuşturulmuş ateşin azâbından**. Bu mânâ, bu azâbın âhirette yapılacağı tefsîrine göre verilmiştir. Ama bu azâbın dünyâda yapıldığına dâir rivâyetler de vardır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir.

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ın oğlu) **Süleymân için de rüzgârı** (itâatkâr kıldık) **ki, günün ilk saatlerindeki gidişi** (insanların binekle) **bir ay**(da katedecekleri mesâfeyi kapsayıcı) **idi,** (o rüzgârın) **gün sonundaki dönüşü de bir aydı.**

Ayrıca (o, iki aylık mesâfeyi bir günde kat ederken) **Biz onun için** (Yemen topraklarında bulunduğu sırada dilediğini yapması için üç gün üç gece pınar gibi fışkıran) **bakır gözesi akıttık.**

Cinlerden de öylesi vardı ki; (Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın) **Rabbinin izni** (ve emri) **sebebiyle onun önünde sürekli çalışmaktaydı. Zâten onlardan her kim** (Süleymân *(Aleyhisselâm)*a itâat husûsunda) **Bizim emrimiz**(i yerine getirmek)**den dönerse,** (bir meleğin vuracağı ateş kamçısıyla) **ona o şiddetle tutuşturulmuş ateşin azâbından tattırıyorduk.**

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَٓاءُ مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍۜ اِعْمَلُٓوا اٰلَ
دَاوُدَ شُكْرًاۜ وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(يَعْمَلُونَ) **Onlar sürekli yapıyorlardı,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyordu,** onlar da neden ibâret oldukları hâlde? (مِنْ مَحَارِيبَ) **sağlam köşklerden,** *(el-Beyzâvî)* daha? (وَتَمَاثِيلَ) **ve heykeller,** daha? (وَجِفَانٍ) **çanaklar,** ne gibi? (كَالْجَوَابِ) **büyük havuzlar gibi,** daha neler? (وَقُدُورٍ) **ve kazanlar,** öyle kazanlar ki, (رَاسِيَاتٍ) **sâbit olucular,** Biz onlara şöyle buyurduk: (اِعْمَلُٓوا) **yapın,** (اٰلَ دَاوُدَ) **ey Dâvûd'un âilesi,** neyi yapın? (شُكْرًا) **tam bir şükrü,** bu mânâya göre bu kelime

mef'ûlün bihtir, mef'ûlün leh de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (وَقَلِيلٌ) **ama çok azdır,** öyle az ki kimlerden olucu? (مِنْ عِبَادِىَ) **Benim kullarımdan,** kim? (الشَّكُورُ) **çokça şükredici.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- O (cinlerden Süleymân *(Aleyhisselâm)*a müsahhar kılına)**nlar onun için dilediği şeyleri; sağlam köşkleri,** (peygamberlerin ve velîlerin, hayvanların ve kuşların) **heykelleri**(ni)**, büyük havuzlar gibi çanakları ve** (büyüklüğünden dolayı aşağı indirilemeyip, merdivenlerle kendisine çıkılan ve) **kendileri sâbit** (ayaklar üzerinde yerleşmiş) **olan kazanları sürekli yapıyorlardı.**

(Biz onlara şöyle buyurmuştuk:) **"Ey Dâvûd hânedânı!** (Bunca nîmetlerimize karşılık) **şükür için** (sâlih) **amel**(ler)**de bulunun."**

Zâten Benim kullarımdan (her hâline) **çokça şükreden** (ve şükrü nîmet bilerek şükrettiğine de şükreden kimseler) **çok azdır.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; heykel sanatı Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın şerîatında câizdi, cinler onun için bakır, mermer ve cam gibi malzemelerden; aslan, kartal ve akbaba heykelleri yapıyorlar ve tahtına yaklaşanlar onun heybetine kapılsın diye bu heykelleri tahtın aşağı tarafına ve üstüne, ayrıca merdiven basamaklarına koyuyorlardı. İnsanlar görerek ibâdete hevesleri artsın diye de peygamberlerin ve sâlih kimselerin ibâdet hâllerindeki görüntülerini heykelleştirerek mescitlerin içerisine koyuyorlardı.

Heykel yapma işi; adam öldürmek, zulüm ve yalan gibi aklen çirkin şeylerden olmadığı için, şeriatlara göre hükmü değişebilen konulardandır. Ancak bizim şeriatımızda kesinlikle haram olup, bunlarla uğraşanlar en şiddetli azap ile tehdit olunmuşlardır. *(et-Teysîr; Ebu's-Su'ûd; el-Âlûsî)*

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰى مَوْتِهٖٓ اِلَّا دَٓابَّةُ الْاَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاَتَهُۚ فَلَمَّا خَرَّ
تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ اَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِى الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(فَلَمَّا قَضَيْنَا) **Sonra hükmettiğimiz zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** neyi? (الْمَوْتَ) **ölümü,** (مَا دَلَّ) **delâlet etmedi,** kimi? (هُمْ) **onları,** neye? (عَلٰى مَوْتِهٖٓ) **onun ölümüne,** yâni Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın öldüğünü onlara bildirmedi, (اِلَّا دَٓابَّةُ الْاَرْضِ) **ancak yerdeki bir canlı,** öyle canlı ki, (تَأْكُلُ) **sürekli yiyordu,** neyi? (مِنْسَاَتَهُ) **onun değneğini,** (فَلَمَّا خَرَّ) **sonra ne zaman ki düştü,** (تَبَيَّنَتِ) **iyice anladı,** kim? (الْجِنُّ) **cinler,** neyi? (اَنْ لَوْ كَانُوا) **şayet olsaydılar,** nedir olsaydılar? (يَعْلَمُونَ) **biliyorlar,** neyi? (الْغَيْبَ) **gaybı,** (مَا لَبِثُوا) **kalmazlardı,** ne içerisinde? (فِى الْعَذَابِ) **azap içerisinde,** öyle azap ki, (الْمُهِينِ) **alçak edici.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Sonra onun üzerine ölümü hükmettiğimiz zaman, (Süleymân'ın rûhunu kabzettik, fakat onun ölümünü anlayınca cinler iş bırakır da, Mescid-i Aksâ'nın henüz devâm eden inşaatı yarım kalır diye onu değneğine yaslanmış bir hâlde bir sene ayakta bıraktık. Bu süre zarfında cinler işe devâm ettiler, netîcede) **onun ölümünü onlara ancak, asâsını sürekli yemekte olan o yerdeki** (ağaçkurdu denilen) **bir canlı**(nın onun asâsının kırılmasına sebebiyet vermesi) **gösterdi.**

Nihâyet o (Süleymân yere) **düştüğü zaman,** (o ana kadar reislerinin gaybı bildiğini zanneden) **cinler iyice anladı ki, kendileri**(ni yönetenler) **gaybı bilmekte olsaydılar,** (bunca zaman çalışan cinler) **o alçaltıcı azap içerisinde** (bu kadar uzun süre) **kalmazlardı.**

لَقَدْ كَانَ لِسَبَاٍ فى مَسْكَنِهِمْ اٰيَةٌۚ جَنَّتَانِ عَنْ يَمينٍ وَشِمَالٍۜ
كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُۜ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(لَقَدْ كَانَ) **Andolsun ki; muhakkak mevcûd oldu,** burada (كَانَ) fiili tâmmedir, kim için? (لِسَبَاٍ) **Sebe'** (kavmi) **için,** nerede? (فى مَسْكَنِهِمْ) **yerleşim yerlerinde,** ne oldu? (اٰيَةٌ) **büyük bir âyet,** o âyetten bedel? (جَنَّتَانِ) **iki bostan,** öyle cennetler ki ne taraftan olucu? (عَنْ يَمينٍ) **sağ** (taraf)**dan,** daha? (وَشِمَالٍ) **ve sol** (taraf)**dan,** peygamberleri onlara ne dedi? (كُلُوا) **yiyin,** neden? (مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ) **Rabbinizin rızkından,** daha ne yapın? (وَاشْكُرُوا) **ve şükredin,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** (بَلْدَةٌ) (işte burası) **bir beldedir,** bu kelime (هٰذِهِ) şeklinde takdîr edilen bir ism-i işâretin haberidir, öyle belde ki, (طَيِّبَةٌ) (havası, suyu ve toprağı) **tertemiz olucu,** (وَرَبٌّ) **ve** (Rabbiniz) **yüce bir Rabb'dir,** bu kelime mahzûf bir (رَبُّكُمْ) terkîbinin haberidir, öyle Rabb ki, (غَفُورٌ) **Ğafûr.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Andolsun ki; Sebe' (toplumu) **için, yerleşim yerlerinde elbette** (Allâh-u Te'âlâ'nın kudret ve nîmetine delâlet eden) **büyük bir âyet mevcûd idi!** (Yurtlarının) **sağ**(ından) **ve sol**(un)**dan** (doğru) **iki bostan** (ve dizi dizi bağlar vardı)**!**

(Peygamberleri onlara:) **"Rabbinizin rızkından yiyin ve O'na şükredin.** (İşte burası havası, suyu ve toprağı) **tertemiz bir beldedir ve** (Rabbiniz, günahlarınızı çokça bağışlayan) **Ğafûr bir Rabb'dir"** (demişti).

فَاَعْرَضُوا فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَىْ اُكُلٍ خَمْطٍ وَاَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(فَاَعْرَضُوا) **Fakat onlar** (şükürden) **yüz çevirdiler,** (فَاَرْسَلْنَا) **Biz de saldık,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (سَيْلَ الْعَرِمِ) **o seddin selini,** *(et-Teysîr, el-Kirmânî)* daha ne yaptık? (وَبَدَّلْنَا) **ve yerine verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neye mukābil? (بِجَنَّتَيْهِمْ) **iki bostanlarına mukābil,** neyi verdik? (جَنَّتَيْنِ) **iki bostanı,** öyle iki bostan ki, (ذَوَاتَىْ اُكُلٍ) **ikisi de yemişler sâhibi,** öyle yemişler ki, (خَمْطٍ) **çok acı olan,** daha ne sâhibi? (وَاَثْلٍ) **ve acı ılgın sâhibi,** daha? (وَشَيْءٍ) **ve bir şey sâhibi,** öyle şey ki neden olucu? (مِنْ سِدْرٍ) **Arabistan kirazından,** öyle şey ki, (قَلِيلٍ) **çok az olucu.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Fakat onlar (şükürden) **yüz çevirdiler, Biz de** (altını oyması için musallat kıldığımız bir köstebek vâsıtasıyla patlattığımız) **o seddin selini onların üzerine saldık ve o iki bostanlarının yerine onlara, acı yemişli, acı ılgınlı ve Arabistan kirazından çok az bir şeye sâhip iki** (değersiz) **bahçe verdik.**

ذٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُواۜ وَهَلْ نُجَازٖٓى اِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(ذٰلِكَ) **İşte sana, bununla,** bu terkîb önündeki fiilin mukaddem mef'ûlüdür, *(el-Medârik)* (جَزَيْنَا) **cezâlandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne sebebiyle? (بِمَا كَفَرُوا) **nankörlük yapmaları sebebiyle,** (وَهَلْ نُجَازٖى) **zâten Biz cezâlandırmayız,** (اِلَّا الْكَفُورَ) **ancak ziyâde nankör olan kimseyi** (cezâlandırırız).

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Ey insan!) **İşte sana! Nankörlükleri nedeniyle onları bununla cezâlandırdık! Zâten Biz son derece nankör olandan başkasını** (bu şekilde) **cezâlandırmayız.**

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتٖى بَارَكْنَا فٖيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فٖيهَا السَّيْرَۜ سٖيرُوا فٖيهَا لَيَالِىَ وَاَيَّامًا اٰمِنٖينَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yarattık,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** daha? (وَبَيْنَ الْقُرَى) **ve o karyelerin arasında,** (اَلَّتِى) **öyle karyeler ki,** (بَارَكْنَا) **Biz bereket yerleştrimiştik,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** neyi yarattık? (قُرًى) **bâzı kasabaları,** öyle kasabalar ki, (ظَاهِرَةً) (birbirinden görülebilecek şekilde) **belirgin olucu,** *(el-Medârik)* daha ne yaptık? (وَقَدَّرْنَا) **ve takdîr ettik,** yâni ölçülü yaptık, nerede? (فِيهَا) **oralarda,** neyi? (اَلسَّيْرَ) **seyr**(-ü sefer)**i,** yâni yapacakları yolculuğu belirli mesâfelere göre ayarladık, sonra peygamberleri onlara ne dedi? (سِيرُوا) **yürüyün** (gidin), nerede? (فِيهَا) **oralarda,** ne zamanlarda? (لَيَالِىَ) **gecelerde,** daha? (وَاَيَّامًا) **ve günlerde,** ne olduğunuz hâlde? (اٰمِنِينَ) (güvenli ve) **emîn kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Sonra Biz onlar(ın bulunduğu Sebe' toprakların)**ın arasıyla, kendilerinin içerisine** (maddî ve mânevî) **bereketler yerleştirdiğimiz o** (Şâm-ı Şerîf) **karyeler**(i) **arasında belirgin** (bir şekilde birbirinden görülmekte) **olan** (ve ana yollardan uzak olmayan) **nice kasabalar yarattık ve oralarda** (bulunan konaklar arasındaki) **yolculuğu** (onları yormayacak şekilde ayarlayarak) **ölçülü yaptık.**

(Böylece o konakları belli mesâfelere ayırıp, bir yerden sabah yola çıkanın kuşluk vakti diğer bir meskûn mahalle ulaşacağı, öğleden sonra yolculuk yapanın da gün batımında ihtiyaçlarını kolayca temin edebileceği bir yere varacağı şekilde belirledik. Bu yüzden onlar azık taşımaktan da, tehlikelerden de kurtuldular. İşte o sırada bir peygamber vâsıtasıyla Biz onlara:) **"Emîn** (ve güven içinde bulunan) **kişiler olarak gecelerde ve günler** (boyu süren uzun müddet)**de** (rahatça) **seyahat edin"** (buyurduk).

فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ اَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ
مُمَزَّقٍ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(فَقَالُوا) **Sonra onlar dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (بَاعِدْ) **uzaklık meydana getir,** nerede? (بَيْنَ اَسْفَارِنَا) **yolculuklarımız arasında,** daha ne yaptılar? (وَظَلَمُوا) **ve zulmettiler,** kime? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerine,** (فَجَعَلْنَا) **Biz de yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** neler yaptık? (اَحَادِيثَ) **şaşkınlıkla konuşulup dinlenen birtakım havâdis** (ve efsâneler), daha ne yaptık? (وَمَزَّقْنَا) **ve paramparça ettik,**

kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapmakla? (كُلَّ مُمَزَّقٍ) **büsbütün parçalamakla,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) **işte sana şüphesiz bu** (anlatıla)**n**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **pek çok ve çok büyük âyetler,** kim için? (لِكُلِّ صَبَّارٍ) **ziyâde sabırlı her bir kimse için,** öyle kimse ki, (شَكُورٍ) **çokça şükredici.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Sonra onlar (uzun süre mazhar oldukları nîmetten usanıp: "Ticâret güzergâhımız daha uzak mesâfelerde olsaydı, oralardan getirdiğimiz ürünler daha lezzetli ve pahalı olurdu, bir de bineğimiz ve azığımızla fakirlere hava atardık" diyerek kasabaların, ovalar ve çöllerle birbirinden ayrılması için duâ yapmak üzere:)

"Ey Rabbimiz! Yolculuk (yaptığımız sefer saha)**larımız arasında uzaklık meydana getir" dediler ve böylece kendi**(lerini azâba mâruz bırakarak) **nefislerine zulmettiler.**

Biz de onları (azâba mâruz bırakarak) **şaşkınlıkla konuşulup dinlenen birtakım havâdis** (ve efsâneler) **yaptık ve onları büsbütün bir parçalayışla paramparça ettik** (de bu yüzden onlardan sonra gelenler, bir daha toparlanamayacak şekilde dağınıklığa uğrayan herhangi bir millet hakkında: "Sebe' kavminin nîmetleri gibi darmadağın oldular" sözünü sarf eder oldular).

(Habîbim!) **İşte sana! Gerçekten de** (belâlara ve şehvetlere karşı) **çokça sabreden ve** (nîmetlere karşı) **hakkıyla şükreden her bir** (îmânlı) **kişi için elbette bu** (anlatıla)**n**(lar)**da pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ اِبْلٖيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ اِلَّا فَرٖيقًا مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَلَقَدْ صَدَّقَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak doğrulattı,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** kim? (اِبْلٖيسُ) **İblîs,** neyi? (ظَنَّهُ) **düşüncesini,** (فَاتَّبَعُو) **bu sebeple onlar iyice tâbi oldular,** kime? (هُ) **ona,** (اِلَّا فَرٖيقًا) **bir fırka müstesnâ,** öyle fırka ki kimlerden olucu? (مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ) **îmân edici kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Andolsun ki; elbette İblîs hakîkaten ("Âdemoğullarını kandırabilirim" şeklindeki) **düşüncesini onlar üzerinde doğrulattı. Bu nedenledir ki, müminlerden bir fırka dışında hepsi ona tamâmen uydular.**

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْاٰخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فٖى شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفٖيظٌ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَمَا كَانَ) **Hâlbuki mevcût değildi,** kim için? (لَهُ) **onun için,** yâni İblîs için, kim üzerinde? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerinde,** ne? (مِنْ سُلْطَانٍ) **hiçbir güç,** (اِلَّا لِنَعْلَمَ) **lâkin Biz ayıralım diye** (şeytanı onlara musallat ettik)**!** Bu âyet-i kerîmede geçen "İlim" fiili; "Temyîz (seçme ve ayırma)" mânâsına gelmektedir, *(el-Fîyrûzâbâdî, Tenvîru'l-mikbâs, sh:360; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 3/679; el-Kirmânî, Lübâbü't-tefâsîr, 7/291)* kimi ayıralım? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يُؤْمِنُ) **îmân ediyor,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** kimden ayıralım? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (هُوَ) **o,** neden? (مِنْهَا) **on**(un vukûun)**dan,** ne içindedir? (فٖى شَكٍّ) **büyük bir şüphe içerisindedir,** (وَرَبُّكَ) **zâten senin Rabbin,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir? (حَفٖيظٌ) (gözcü olan bir) **Hafîz'dır.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (İblîs, insanları kendisine uydurdu ama) **hâlbuki onun onlar üzerinde** (baskı uygulayacak) **hiçbir gücü bulunmamaktaydı.**

Lâkin Biz âhirete îmân etmekte olan kimseyi, kendisi o (âhiretin vukûu)**ndan büyük bir şüphe içerisinde bulunan kişiden ayıralım diye** (şeytanı onlara musallat ettik)**. Zâten senin Rabbin her bir şey üzerine** (gözcü ve yönetici olan bir) **Hafîz'dır.**

قُلِ ادْعُوا الَّذٖينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِۚ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى السَّمٰوَاتِ وَلَا فِى الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فٖيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهٖيرٍ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اُدْعُوا) **çağırın,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (زَعَمْتُمْ) **boş yere** (onların ilâhlığını) **iddiâ ettiniz,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (لَا يَمْلِكُونَ) **onlar mâlik** (ve sâhip) **olamazlar,** neye? (مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) **zerre ağırlığın**(c)**a** (bir şeye)**,** nerede? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَلَا فِى الْاَرْضِ) **yerde de** (sâhip) **olamaz**(lar)**,** (وَمَا لَهُمْ) **ve onlar için yoktur,** nerede? (فٖيهِمَا) **o ikisinde,** ne yoktur? (مِنْ شِرْكٍ) **hiçbir ortaklık,** (وَمَا لَهُ) **ve O'nun için yoktur,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُمْ) **onlardan,** kimlerden bir kimse yoktur? (مِنْ ظَهٖيرٍ) **hiçbir yardımcıdan.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Rasûlüm! Sebe' kavminin başına gelenleri iyi bilen Ehl-i Kitâb'a ve müşriklere) **de ki: "O boş yere** (ibâdet edip ilâhlıklarını) **iddiâ ettiğiniz** (Îsâ, Uzeyr, melekler ve cinler gibi) **Allâh'tan gayrı kimseleri çağırın** (da, içine düştüğünüz dardan sizi kurtarsınlar).

Onlar göklerde zerre ağırlığın(c)**a** (bir şeye bile) **mâlik olamazlar, yerde de** (zerre ağırlığınca bir şeye sâhip) **olamaz**(lar). **Zâten onlar için o ikisi**(nin yaratılışında da, mülkiyetinde de, yönetimi)**nde de hiçbir ortaklık yoktur. O'nun** (gibi güçlü bir yaratıcı olan Allâh) **için onlar** (gibi âciz yaratılmışlar)**dan hiçbir yardımcı da yoktur.**

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُٓ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهُۜ حَتّٰٓى اِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَاۙ
قَالَ رَبُّكُمْۜ قَالُوا الْحَقَّۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَا تَنْفَعُ) **Ve fayda vermez,** ne? (اَلشَّفَاعَةُ) **şefâat,** kimin nezdinde? (عِنْدَهُ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun nezdinde,** ancak kim için? (اِلَّا لِمَنْ) **ancak o kimse için ki,** (اَذِنَ) **izin verdi,** kim için? (لَهُ) **onun** (şefâat edebilmesi) **için,** (حَتّٰٓى اِذَا فُزِّعَ) **nihâyet korku**(lar) **tamâmen giderildiği zaman,** nelerden uzaklaştırılarak? (عَنْ قُلُوبِهِمْ) **onların kalplerinden,** (قَالُوا) **o** (şefâat bekleyici ola)**nlar** (meleklere) **dediler,** neyi dediler? (مَاذَا) **ne şeyi,** (قَالَ) **buyurdu,** kim? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbiniz,** (قَالُوا) (melekler) **dediler,** neyi dediler? (اَلْحَقَّ) (Rabbiniz şefâat hakkında) **hakk** (olan kelâm)**ı** (buyurdu), (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَلِيُّ) **Aliyy'dir,** daha kimdir? (اَلْكَبِيرُ) **Kebîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun nezdinde, kendisine** (şefâat etme husûsunda) **izin verdiği o** (nebîler, âlimler ve şehitler gibi sâlih) **kimselerden başkası için şefâat** (etme hakkı yoktur, bu durumda herhangi bir kişi şefâat etmeye kalkışsa da kimseye bir) **fayda vermez.** (Dolayısıyla bâtıl ilâhlarınızın hiçbir yararını aslâ beklemeyin!)

Nihâyet (insanlar mahşerde uzun süre dehşete kapılmış bir hâlde işin nereye varacağını bekleyip dururlarken Rabb'ü'l-İzzet'in şefâat müsâadesiyle, şefâat edecek ve edilecek olan kimselerin) **kalplerinden** (tüm) **korku**(lar) **tamâmen giderildiği zaman** (şefâat beklentisine girenler meleklere hitâben): **"Rabbiniz ne şeyi buyurdu?" derler.**

Onlar da: "(Sâdece müminlere şefâat izniyle alâkalı olarak) **hakk** (olan kelâm)ı (buyurdu). **Zâten ancak O, Aliyy'dir, Kebîr'dir** (O'nun nezdinde şefâat bir yana, Kendisinden izinsiz hiçbir meleğin ve peygamberin dahî konuşamayacağı derecede ululuk ve büyüklük sâhibi olan yegâne Zâttır)" **derler.**

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ وَاِنَّآ اَوْ اِيَّاكُمْ
لَعَلٰى هُدًى اَوْ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَنْ) **kim,** (يَرْزُقُ) **sürekli rızıklandırıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereden? (مِنَ السَّمٰوَاتِ) **göklerden** (yağdırarak), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden** (mahsûl bitirerek), (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُ) **Allâh** (rızıklandırıyor), daha neyi söyle? (وَاِنَّآ) **ve şüphesiz biz,** daha? (اَوْ اِيَّاكُمْ) **yâhut da siz,** ne üzereyiz? (لَعَلٰى هُدًى) **elbette tam bir hidâyet üzere**(yiz), daha? (اَوْ فٖى ضَلَالٍ) **ya da büyük bir sapıtma içerisinde**(yiz), öyle bir sapıtma ki, (مُبٖينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Habîbim! Müşriklere tevhîd gerçeğini îtirâf ettirmek için) **de ki: "Kim göklerden** (yağdırdığı sularla) **ve yerden** (çıkarttığı mahsullerle) **sizi sürekli rızıklandırmaktadır?"**

(Onlar bunu bilseler de mahcup duruma düşmemek için sessiz kalabilirler. O zaman sen) **de ki:** "(Sizi de bizi de ancak) **Allâh** (rızıklandırıyor). (Bütün nîmetlerin sâhibi olan Allâh'a ibâdet edenle, hiçbir şeye yaramayan cansız varlıkları O'na ortak edenler eşit olamayacağına göre) **gerçekten de biz yâhut siz; elbette** (iki fırkadan biri) **büyük bir hidâyet üzeredir ya da** (yanlışlığı) **çok açık olan bir sapıtma içerisindedir."**

قُلْ لَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّٓا اَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لَا تُسْـَٔلُونَ) **siz mesûl tutulmayacaksınız,** nelerden? (عَمَّٓا) **o şeylerden ki,** (اَجْرَمْنَا) **biz** (onları) **suç olarak işledik,** daha? (وَلَا نُسْـَٔلُ) **biz de sorumlu tutulmayacağız,** nelerden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Rasûlüm!) **De ki: "Bizim suç olarak yaptığımız şeylerden siz sorumlu tutulmayacaksınız; sizin sürekli yapmakta olduğunuz şeylerden de biz sorulacak değiliz."**

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَجْمَعُ) **birleştirme yapacak,** nerede? (بَيْنَنَا) (sizinle) **bizim aramızda,** kim? (رَبُّنَا) **Rabbimiz,** (ثُمَّ يَفْتَحُ) **sonra hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَنَا) **aramızda,** Allâh-u Te'âlâ ne olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hakkı mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (يَفْتَحُ) fiilinin fâ'ili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüş olup takdîr-i kelâm (فَتْحًا مُلْتَبِسًا بِالْحَقِّ) yâni "Hak ve adâlete mebnî bir karar ile onların arasında hüküm verecek" demektir, (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْفَتَّاحُ) **Fettâh'dır,** daha kimdir? (الْعَلِيمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim!) **De ki:** "(Kıyâmet günü) **Rabbimiz** (sizinle) **bizim aramızda birleştirme yapacak sonra da** (hiçbir zulme mahal bırakmaksızın, haklıları cennete, haksızları ise cehenneme göndermek sûretiyle) **aramızda hak ile hüküm verecektir.**

Zâten ancak O, (en zor konulara varıncaya kadar her hususta açıklayıcı hüküm veren bir) **Fettâh'dır,** (yine ancak O, kimin hakkında ne hüküm vereceğini hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir."**

قُلْ اَرُونِيَ الَّذِينَ اَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَرُو) **gösterin,** kime? (نِي) **bana,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اَلْحَقْتُمْ) **siz kattınız,** kime? (بِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** ne olarak kattınız? (شُرَكَاءَ) **birtakım ortaklar,** (كَلَّا) **hayır** (bunlar Allâh'ın ortağı olamazlar), (بَلْ هُوَ) **doğrusu ancak O,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** öyle Allâh ki, (اَلْعَزِيزُ) **Azîz,** yine öyle Allâh ki? (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Ey Nebiyy-i zîşânım!) **De ki: "O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na** (ibâdette şerîk olarak) **kattığınız o ortak** (sandık)**ları**(nızı) **bana gösterin** (bakalım! Bu odunlar ve taşlar mı Rabbimin ortaklarıymış?)**!**

Hayır! (Bu âciz yaratılmışlar aslâ Rabbime ortak olamazlar!) **Doğrusu ancak O,** (her şeye gücü yeten ve her işi yerli yerince olan) **Azîz ve Hakîm Allâh'tır."**

وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَٓافَّةً لِلنَّاسِ بَشٖيرًا وَنَذٖيرًا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَمَٓا اَرْسَلْنَا) **Biz rasûl olarak göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** ancak kime rasûl olduğun hâlde gönderdik? (اِلَّا كَٓافَّةً) **ancak hepsine,** kimin hepsine? (لِلنَّاسِ) **insanların,** daha ne olduğun hâlde? (بَشٖيرًا) **gerçek bir müjdeleyici,** daha? (وَنَذٖيرًا) **ve tam bir uyarıcı,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (bu hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Rasûlüm!) **Biz seni** (Arap-Acem, siyah-beyaz ayrımı olmaksızın) **ancak bütün insanlara,** (îmân edenler için) **gerçek bir müjdeleyici ve** (inkâr edenler için) **tam bir uyarıcı olarak rasûl gönderdik. Velâkin insanların ekseriyeti** (bu gerçeği) **bilmiyorlar** (da onun için sana karşı geliyorlar).

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَيَقُولُونَ) **Ve o** (müşrik ola)**nlar diyorlar,** neyi diyorlar? (مَتٰى) **ne zamandır,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (اَلْوَعْدُ) **bu vaad,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** kimler olduysanız? (صَادِقٖينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada (اِنْ) harf-i şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَأْتُوا بِهٖ) "Onu getirin" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 29

29- Bir de o (müşrik ola)**nlar** (sana ve ashâbına)**: "İşte bu** (kıyâmet kopacağına dâir) **vaad**(in gerçekleşmesi) **ne zamandır?! Eğer** (azâbın geleceğine dâir vaadinizde) **doğru söyleyen kimseler olduysanız** (onu getirin)" **diyorlar.**

قُلْ لَكُمْ مٖيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لَكُمْ) **sizin** (azâba uğratılmanız) **için vardır,** ne? (مِيعَادُ يَوْمٍ) **vaad edilen büyük bir gün,** burada izâfet tebyîn içindir, *(el-Âlûsî)* öyle gün ki, (لَا تَسْتَأْخِرُونَ) (vakti geldiğinde) **sona kalamazsınız,** neden? (عَنْهُ) **ondan,** ne kadar? (سَاعَةً) **bir an bile,** daha ne yapamazsınız? (وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ) **öne de geçemezsiniz.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim!) **de ki: "Sizin** (kıyâmetle karşılaşıp azâba uğratılmanız) **için, vaad edilen öyle büyük bir gün vardır ki;** (vakti geldiği zaman) **ondan bir an bile sona kalamazsınız, öne de geçemezsiniz."**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَلَا بِالَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرٰى
اِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ الْقَوْلَ
يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَآ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi dediler? (لَنْ نُؤْمِنَ) **aslâ îmân etmeyeceğiz,** neye? (بِهٰذَا) **işte şuna,** ondan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'a,** daha? (وَلَا بِالَّذِى) **ve o şeye de** (îmân edici) **olmayacak** (kimseleriz), o şey nerededir? (بَيْنَ يَدَيْهِ) **onun iki elinin arasındadır,** yâni Kur'ân'dan önce geçen kitaplara da inanmayacağız, (وَلَوْ تَرٰى) (Habîbim) **sen görebilseydin,** ne zamânı? (اِذِ الظَّالِمُونَ) **o zamânı ki, o zâlimler,** nedirler? (مَوْقُوفُونَ) **tevkîf edilmişlerdir,** nerede? (عِنْدَ رَبِّهِمْ) **Rableri nezdinde,** ne oldukları hâlde? (يَرْجِعُ) **çevirir,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bâzısı,** kime? (اِلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **sözü,** sözü çevirmesinden bedel? (يَقُولُ) **der,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُسْتُضْعِفُوا) **zayıf tutuldular** (ve hakîr görüldüler), kime derler? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) **büyüklük tasladılar,** neyi derler? (لَوْلَآ اَنْتُمْ) **siz olmasaydınız,** (لَكُنَّا) **elbette biz olmuştuk,** kimler? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler,** âyet-i kerîmenin başında geçen (لَوْ) şartının cevâbı mahzûftur ki bu gibi yerlerde takdîr-i kelâm: (لَرَأَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا) şeklinde olup mânâ: "Elbette çok büyük bir şey görmüş olurdun" demektir. *(ez-Zerkeşî, el-Burhân, 3/183)*

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim!) **Yine o** (şirk koşarak) **kâfir olmuş kimseler** (kendi kitaplarında senin vasıflarını ve dirilme konusunu bulup bulmadıklarını Kitâb

Ehli'ne sordular. Onlardan bu yönde müspet cevap alınca): **"Biz işte bu Kur'ân'a aslâ îmân etmeyeceğiz, onun önünde bulunan** (kitap)**lara da** (îmân edici kimseler olacak) **değil**(iz)**" dedi**(ler).

(Habîbim!) **Bir de sen, Rableri nezdinde** (hesap vermek için) **tevkîf edilmiş oldukları zaman o zâlimleri görecek olsaydın** (çok fecî bir manzara müşâhede etmiş olurdun). (O vakit) **onların bir kısmı diğer bir kısma sözü çevirir de, kendileri** (dünyâda hor ve hakîr görülüp) **zayıf tutulmuş o kimseler kendileri**(ne karşı) **büyüklük taslamış olan o kişilere: "Siz** (bizi doğru yoldan engellemiş) **olmasaydınız elbette biz** (Kur'ân'a) **îmân eden kimseler olmuştuk" der.**

قَالَ الَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذ۪ينَ اسْتُضْعِفُٓوا اَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدٰى بَعْدَ اِذْ جَٓاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِم۪ينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(قَالَ) **Dedi,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) **büyüklük tasladılar,** kime dedi? (لِلَّذ۪ينَ) **o kimselere ki,** (اُسْتُضْعِفُٓوا) **zayıf tutuldular** (ve hakîr görüldüler), neyi dedi? (اَنَحْنُ) **biz mi,** (صَدَدْنَا) **men ettik,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (عَنِ الْهُدٰى) **o hidâyet**(e göre hareket etmek)**ten,** neden sonra? (بَعْدَ اِذْ جَٓاءَ) **geldikten sonra,** kime? (كُمْ) **size,** (بَلْ كُنْتُمْ) **doğrusu siz olmuştunuz,** kimler? (مُجْرِم۪ينَ) **suçlu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Kendileri(ni beğenip fakirlere karşı) **büyüklük taslamış olan o kimseler, kendileri** (hakîr görülerek) **zayıf tutulmuş olan o kişilere** (cevâben) **dedi ki:**

"(Îmân etmeniz gereken şeylerin bilgisi) **size gel**(ip siz de ona meylet)**dikten sonra, o hidâyet**(e göre hareket etmek)**ten biz mi sizi engelledik?! Doğrusu siz**(in kendiniz körü körüne taklitçiliği hidâyete uymaya tercih eden) **suçlu kimselerdiniz!"**

وَقَالَ الَّذ۪ينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ اِذْ تَأْمُرُونَنَٓا اَنْ نَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهُٓ اَنْدَادًاۜ وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَۜ وَجَعَلْنَا الْاَغْلَالَ ف۪ٓي اَعْنَاقِ الَّذ۪ينَ كَفَرُواۜ هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اُسْتُضْعِفُوا) **zayıf tutuldular** (ve hakîr görüldüler), kime derler? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) **büyüklük tasladılar,** neyi derler? (بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ) **doğrusu gecedeki hîle**(leriniz), burada izâfet, zarfiyyet içindir, *(el-Âlûsî)* daha ne zaman? (وَالنَّهَارِ) **ve gündüzdeki** (hîlelerinizi bizi engelledi), gece ve gündüzdeki hîlelerinizden bedel? (اِذْ تَأْمُرُونَ) **bir vakit ki sürekli emrediyordunuz,** kime? (نَا) **bize,** neyi? (اَنْ نَكْفُرَ) **inkâr etmemizi,** kimi? (بِاللّٰهِ) **Allâh'ı,** daha ne yapmamızı? (وَنَجْعَلَ) **ve tanımamızı,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (اَنْدَادًا) **birtakım eşleri,** (وَاَسَرُّوا) **böylece onlar gizlediler,** neyi? (اَلنَّدَامَةَ) **pişmanlığı,** ne zaman? (لَمَّا رَاَوُا) **gördükleri zaman,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **o** (korkunç) **azâbı,** (وَجَعَلْنَا) **ve Biz taktık,** neyi? (اَلْاَغْلَالَ) **o bukağıları,** nerede? (فِى اَعْنَاقِ الَّذِينَ) **o kimselerin boyunlarındaki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (هَلْ يُجْزَوْنَ) **onlar cezâlandırılmazlar,** (اِلَّا مَا) **ancak o** (kötü) **şeyler**(in karşılığı) **ile ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Kendileri (hakîr görülerek) **zayıf görülmüş olan o kimseler ise, kendileri**(ni beğenerek) **büyüklük taslamış olan o kişilere** (karşı) **dedi ki: "Doğrusu** (bizi hidâyetten engelleyen kendi suçumuz değildi, bilakis) **gece ve gündüz**(ler)**deki hîle** (ve tuzaklarınızla şirki süslü gösterecek faaliyetlerde bulunmanız bizi yoldan çıkardı) **ki; hani siz sürekli bize Allâh'ı inkâr etmemizi ve O'na eşler tanımamızı emrediyordunuz."**

Böylece onlar o (korkunç) **azâbı gördükleri zaman** (dehşete kapılarak ne yapacaklarını şaşırdılar da) **pişmanlığı** (ve onun netîcesi olarak ağlayıp el ısırmayı açıkça yapma imkânı bulamayınca gam ve kederlerini içlerinde) **gizlediler** (ve için için yandılar).

Böylece Biz (onlara hiç acımayarak) **kâfir olmuş o** (kibirli) **kimselerin boyunlarına o** (ateşten) **bukağıları taktık. Zâten** (kıyâmet günü) **onlar** (dünyâdayken) **sürekli yapar oldukları** (kâfirlik ve günahlar gibi kötü) **şey**(lerin kazandıracağı azap ve işkence)**den başkasıyla cezâlandırılmayacaklar.**

وَمَا اَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا اِنَّا بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَمَا اَرْسَلْنَا) **Ve Biz rasûl göndermedik,** nerede? (فِى قَرْيَةٍ) **herhangi bir karye içerisinde,** kimi? (مِنْ نَذِيرٍ) **hiçbir uyarıcıyı,** (اِلَّا قَالَ) **mutlaka dedi,** kimler?

(مُتْرَفُوهَـا) **oranın bolluk verilmiş kimseleri,** neyi dediler? (اِنَّـا) **muhakkak Biz,** neyi? (بِمَا) **özellikle o şeyleri ki,** (اُرْسِـلْتُمْ) **siz rasûl gönderildiniz,** ne ile? (بِهٖ) **o şeyler**(i teblîğ etmek) **ile,** o gönderildiğiniz şeyleri kimleriz? (كَافِـرُونَ) **inkâr edici kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Biz herhangi bir kasaba içerisinde bir uyarıcıyı rasûl göndermişsek, mutlaka oranın bolluk verilen kimseleri: "Gerçekten biz, sizin kendisi(ni teblîğ vazîfesi) **ile gönderilmiş olduğunuz şeyleri inkâr edici kimseleriz" dedi**(ler).

وَقَالُوا نَحْنُ اَكْثَرُ اَمْوَالًا وَاَوْلَادًاۙ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَقَالُـوا) **Ve dediler,** neyi dediler? (نَحْـنُ) **biz,** neyiz? (اَكْـثَـرُ) **daha fazlayız,** ne cihetinden? (اَمْوَالًا) **mallar bakımından,** daha? (وَاَوْلَادًا) **ve çocuklar bakımından,** daha ne dediler? (وَمَـا نَحْـنُ) **ve biz olmadık,** kimler? (بِمُعَذَّبِيـنَ) **aslâ azap edilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Yine (o kodaman kâfirler fakir müminlere) **dediler ki: "Mallar ve çocuklar bakımından biz** (sizden) **daha fazlayız.** (Bu nedenle) **biz aslâ azap edilecek kimseler değiliz."**

قُلْ اِنَّ رَبّ۪ي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاۤءُ وَيَقْدِرُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(قُـلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّ رَبّ۪ـى) **şüphesiz benim Rabbim,** ne yapar? (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَاۤءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَقْـدِرُ) **ve** (kimi hakkında) **daraltır,** (وَلٰكِنَّ اَكْـثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Rasûlüm!) **De ki: "Şüphesiz benim Rabbim** (üstün hikmetine göre) **murâd eder olduğu kimseler için rızkı genişletir ve** (kimi hakkında da) **daraltır. Velâkin insanların ekseriyeti** (bu gerçeği) **bilmezler** (de, bu yüzden Allâh indindeki üstünlük ve düşüklük ölçüsünün zenginlik ve fakirlik olduğunu sanırlar)."

وَمَٓا اَمْوَالُكُمْ وَلَٓا اَوْلَادُكُمْ بِالَّت۪ي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفٰٓى اِلَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَٓاءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ اٰمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَمَٓا اَمْوَالُكُمْ) **Ve mallarınız olmadı,** daha? (وَلَٓا اَوْلَادُكُمْ) **çocuklarınız da olmadı,** nedir olmadı? (بِالَّت۪ي) **aslâ o şeyler ki,** (تُقَرِّبُ) **yaklaştırıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (عِنْدَنَا) **Bizim nezdimizde,** ne yapmakla? (زُلْفٰٓى) **tam bir yaklaştırma ile,** bu kelime geride geçen (تُقَرِّبُ) fiilinin mânâsından mef'ûlü mutlak düşmüştür, *(el-Kirmânî)* (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse**(nin malı ve evlâdı) **müstesnâ ki,** (اٰمَنَ) **îmân etti,** daha? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَاُو۬لٰٓئِكَ) **artık işte sana, onlar,** (لَهُمْ) **sâdece onlar için vardır,** ne? (جَزَٓاءُ الضِّعْفِ) **katlanmış mükâfât,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o** (güzel) **şeyler sebebiyle ki,** (عَمِلُوا) **işlediler,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nerede? (فِي الْغُرُفَاتِ) **o** (cennet) **konaklar**(ı) **içerisinde,** nedirler? (اٰمِنُونَ) (güvende olan) **emîn kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Ey insanlar!) **Mallarınız aslâ sizi Bizim nezdimizde** (mevcut olan îtibâr ve derecelere) **tam bir yaklaştırmayla yakınlaştıracak şeyler değildir, çocuklarınız**(ın çokluğu) **da** (sizi yüceltici bir şey) **olamaz!**

Lâkin îmân (şartlarına şüphesiz bir şekilde îtikād) **etmiş olan ve sâlih ameller işlemiş bulunan kimseler müstesnâ.** (Nitekim malını hayır yolunda harcayıp, evlâdını İslâm üzere yetiştiren kimseler malından da çocuğundan da fayda görecektir.)

(Habîbim!) **Artık işte sana! O** (îmân edip sâlih amel işlemiş ola)**nlar** (var ya); **yapmış oldukları** (güzel) **şeyler sebebiyle katlanmış mükâfat sâdece onlara âittir. Üstelik onlar o** (cennetteki yüksek ve değerli) **konaklar içerisinde** (her türlü korkulardan güven içerisinde bulunan) **emîn kimselerdir.**

وَالَّذ۪ينَ يَسْعَوْنَ ف۪ٓي اٰيَاتِنَا مُعَاجِز۪ينَ اُو۬لٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَالَّذ۪ينَ) **Ama o kimseler ki,** (يَسْعَوْنَ) **sürekli koşturuyorlar,** yâni son derece gayret ediyorlar, ne husûsunda? (ف۪ٓي اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimiz**(i iptal) **hakkında,** ne oldukları hâlde? (مُعَاجِز۪ينَ) **acze düşürme yarışına giren kimseler**

hâlinde, (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** neyin içerisinde? (فِى الْعَذَابِ) **o** (cehennem) **azâb**(ı) **içerisinde,** nedirler? (مُحْضَرُونَ) **hâzır bulundurulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Ama o kimseler ki Bizim âyetlerimiz(e "Şiir", "Büyü" ve "Evvelkilerin masalları" gibi uygunsuz vasıflar yakıştırıp, müminlerin olanca açıklama gayretlerine karşılık onları iptal) **hakkında birbirini acze düşürme yarışına girmiş kimseler olarak sürekli koşturuyorlar** (ve Bizden kurtulacaklarını sanıyorlar); (Habîbim) **işte sana! Onlar** (var ya); **o** (dayanılmaz cehennem) **azâb**(ı) **içerisinde** (sürekli kalmak üzere) **hâzır bulundurulmuş kimselerdir.**

قُلْ اِنَّ رَبّ۪ي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ وَيَقْدِرُ لَهُۜ وَمَٓا اَنْفَقْتُمْ
مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُۚ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِق۪ينَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّ رَبّ۪ي) **şüphesiz benim Rabbim,** ne yapar? (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (الرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** kimden oldukları hâlde? (مِنْ عِبَادِه۪) **Kendi kullarından,** daha ne yapar? (وَيَقْدِرُ) **ve daraltır,** kim için? (لَهُ) **o**(nlardan murâd ettiği) **kimse için,** (وَمَٓا) **ve her ne şeyi,** (اَنْفَقْتُمْ) **infâk ettiyseniz,** o şey de neden olduğu hâlde? (مِنْ شَيْءٍ) (küçük-büyük) **herhangi bir şeyden,** (فَهُوَ) **artık O** (Allâh-u Te'âlâ), ne yapar? (يُخْلِفُ) **bedel olarak verir,** neye? (هُ) **ona,** yâni onun yerini doldurur, (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (خَيْرُ الرَّازِق۪ينَ) **rızık veren** (ve geçim temin eden) **lerin hayırlısıdır.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Habîbim!) **De ki: "Gerçekten benim Rabbim** (istediği zaman) **kullarından murâd ettiği kimse için rızkı genişletir ve o**(nlardan murâd ettiği) **kimse için** (rızkını) **daraltır.**

Ama (Allâh yolunda harcamak üzere küçük-büyük demeden) **herhangi bir şeyi infâk ederseniz artık O** (Allâh-u Te'âlâ) **onun yerine** (kat kat fazlasıyla) **bedelini verir.**

Zâten ancak O, rızık veren (ve geçim temin eden)**lerin hayırlısıdır.** (Zîrâ kullar ancak rızkın ulaşmasına sebep olabilirler, tüm rızıkları yaratan ise sâdece Allâh'tır.)"

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; emrindekileri yediren bir pâdişah yâhut işçilerini geçindiren bir zengin veyâ çoluk çocuğuna rızık getiren bir ev reisi ancak Allâh-u Te'âlâ'nın yarattığı rızıklarla onları geçindirmektedir, bu nedenle de onların rızık vermeleri sebebiyetten öte geçemez. Zîrâ Allâh-u Te'âlâ bâzılarına göndereceği rızıkları diğer bir kısmın elleriyle ulaştırmaktadır. Dolayısıyla rızıkları da, rızıklandırılanların o rızıklarla faydalanmaları için gerekli sebepleri de yaratan gerçek rızık verici ancak Allâh-u Te'âlâ'dır.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اَهٰٓؤُلَٓاءِ اِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(Habîbim ümmetine anlat), neyi? (وَيَوْمَ يَحْشُرُ) **o günü de ki** (Allâh-u Te'âlâ) **haşredecek,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hep) **birlikte oldukları hâlde,** sonra ne yapacak? (ثُمَّ يَقُولُ) **sonra buyuracak,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** neyi buyuracak? (اَهٰٓؤُلَٓاءِ) **işte şunlar mı,** kime? (اِيَّاكُمْ) **özellikle size,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْبُدُونَ) **sürekli ibâdet ederler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Habîbim! Ümmetine anlat!) **O günü de ki** (Allâh-u Te'âlâ, şirk önderlerini, uyuntularını ve) **onları**(n taptıkları putları) **hep birlikte olarak** (hesâba çekmek için) **haşredecek sonra da meleklere: "İşte şunlar mı, özellikle size sürekli ibâdet etmekteydiler?!" buyuracak.**

قَالُوا سُبْحَانَكَ اَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ اَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(قَالُوا) **Dediler,** yâni melekler diyecekler, tahakkuku vukûuna binâen mahşerde yaşanacak hâdiseler Kur'ân-ı Kerîm'de ekseriyetle mâzî sîğasıyla ifâde edilmiştir, neyi diyecekler? (سُبْحَانَكَ) (şânına yakışmayacak her türlü noksanlıktan) **Seni tesbîh ile** (tenzih ederiz), (اَنْتَ) **ancak Sen,** kimsin? (وَلِيُّنَا) **bizim velîmizsin** (ve dostumuzsun), nelerden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِمْ) **onlardan başka,** (بَلْ كَانُوا) **doğrusu onlar oldular,** nedir oldular? (يَعْبُدُونَ) **ibâdet ederler,** kime? (اَلْجِنَّ) **cinlere** (ve şeytanlara), (اَكْثَرُهُمْ) **onların ekserîsi,** kime? (بِهِمْ) **onlara,** nedirler? (مُؤْمِنُونَ) **îmân edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (O zaman melekler Allâh-u Te'âlâ'ya:) "(Şânına yakışmayacak her türlü noksanlıktan ve şirk koşmaktan) **Seni tesbîh ile** (tenzîh eder ve her türlü kusurdan son derece uzak olduğunu ikrâr ederiz)! **Bizim** (gerçek) **Velîmiz** (ve dostumuz) **ancak Sensin, onlar değil.**

Doğrusu onlar (putlara taparlarken, aslında onlara tapmayı kendilerine süslü gösteren ve ibâdetleri esnâsında putların içine girerek onları gerçekte kendilerine taptıran şeytanlara ve) **cinlere tapmakta idiler.** (Müşriklerin) **ekseriyeti o** (şeyta)**nlara inanıcı** (olarak tapan) **kimselerdi" dediler.**

فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّاۜ وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِى كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(Bunun üzerine Mevlâ Te'âlâ meleklere hitâben, onlara tapanların ümîdini kesmek için şöyle buyurmuştur:) (فَالْيَوْمَ) **işte bugün,** (لَا يَمْلِكُ) **sâhip olamaz,** kim? (بَعْضُكُمْ) **sizin bir kısmınız,** kim için? (لِبَعْضٍ) **diğer bir kısım için,** neye sâhip olamaz? (نَفْعًا) **herhangi bir fayda** (sağlama)**ya,** daha? (وَلَا ضَرًّا) **herhangi bir zarar**(dan kurtarma imkânın)**a da** (sâhip) **olamaz**(lar), (وَنَقُولُ) **ve Biz diyeceğiz,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (ظَلَمُوا) **zâlim oldular,** ne diyeceğiz? (ذُوقُوا) **tadın,** neyi? (عَذَابَ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbını,** (الَّتِى) **öyle ateş ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** neyi? (بِهَا) **özellikle onu,** nedir olmuştunuz? (تُكَذِّبُونَ) **sürekli yalanlıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Bunun üzerine Mevlâ Te'âlâ o meleklere tapanların ümîdini büsbütün kırmak için meleklere hitâben:) **"İşte bugün bir kısmınız diğer bir kısım için ne bir fayda** (sağlama)**ya, ne de bir zarar**(dan kurtarmay)**a sâhip olamaz"** (buyurur).

Böylece (melekleri Allâh'a ortak koşmakla en büyük haksızlığı irtikâb ederek) **zâlim olmuş o kimselere:** "(Dünyâdayken) **kendisini sürekli yalanlamakta bulunmuş olduğunuz o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbını tadın** (bakalım)" **buyururuz.**

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَا اِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُكُمْۚ وَقَالُوا مَا هٰذَا اِلَّا اِفْكٌ مُفْتَرًىۜ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve peşpeşe okunduğu zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** ne oldukları hâlde? (بَيِّنَاتٍ) (mânâları)

çok açık oldukları hâlde, (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (مَا هٰذَا) **işte bu değildir,** (اِلَّا رَجُلٌ) **ancak bir adamdır,** öyle adam ki, (يُرِيدُ) **arzuluyor,** neyi? (اَنْ يَصُدَّ) **engellemeyi,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (عَمَّا) **o şeyler**(e ibâdet)**den ki,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (يَعْبُدُ) (onlara) **sürekli ibâdet ediyor,** kim? (اٰبَاؤُكُمْ) **babalarınız,** onlar daha ne yaptılar? (وَقَالُوا) **ve dediler,** neyi dediler? (مَا هٰذَا) **işte bu** (okunan Kur'ân) **olmadı,** (اِلَّا اِفْكٌ) **ancak bir yalan,** öyle yalan ki, (مُفْتَرًى) **uydurulmuş,** daha ne yaptılar? (وَقَالَ) **ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne için dediler? (لِلْحَقِّ) **o hak** (olan Kur'ân) **için,** ne zaman? (لَمَّا جَاءَ) **geldiği zaman,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi dediler? (اِنْ هٰذَا) **işte bu** (Ku'ân) **olmadı,** (اِلَّا سِحْرٌ) **ancak bir büyü,** öyle büyü ki, (مُبِينٌ) (sihir olduğu) **apaçık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Yine Bizim âyetlerimiz, (mânâları) **çok açık oldukları hâlde o** (kâfir ola)**nlar üzerine art arda okunduğu zaman:**

"İşte bu (Muhammed)**, ancak sizi babalarınızın sürekli tapmakta olduğu şeyler**(e ibâdet etmek)**den engellemek isteyen bir adamdır" dediler.**

Ayrıca onlar: "İşte bu (Kur'ân) **ancak** (Allâh'a isnâd edilmek üzere) **uydurulmuş olan bir yalandır" dediler.**

Bir de o kâfir olmuş kimseler, kendilerine (kitap) **geldiği anda** (hiç düşünme ihtiyâcı dahî hissetmeden) **o hak** (olan Kur'ân) **için: "İşte bu** (okunanlar, sihir oluşu) **apaçık olan bir büyüdür" dedi**(ler).

وَمَا اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا اَرْسَلْنَا اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَمَا اٰتَيْنَا) **Hâlbuki Biz vermemiştik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (مِنْ كُتُبٍ) **kitaplardan hiçbirini,** öyle kitaplar ki, (يَدْرُسُونَ) **ders olarak oku**(rken putların hak olduğunu bulu)**yorlardı,** neyi okurken? (هَا) **onları,** (وَمَا اَرْسَلْنَا) **ve Biz rasûl göndermemiştik,** kime? (اِلَيْهِمْ) **onlara,** kimden önce? (قَبْلَكَ) **senden önce,** kimi? (مِنْ نَذِيرٍ) (şirk koşmazlarsa azâba uğrayacaklarına dâir) **hiçbir uyarıcıyı.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Hâlbuki Biz o (müşrik ola)**nlara** (evvelce) **kitaplar vermemiştik ki, onları ders olarak oku**(rken, putların Allâh-u Te'âlâ'nın ortağı olduğuna dâir onlarda bir bilgi bul)**sunlar ve senden önce onlara** (kendilerini şirke dâvet

eden ve şirk koşmamaları hâlinde onları azapla tehdit eden) **hiçbir uyarıcıyı da rasûl olarak göndermemiştik.** (Hâl böyleyken, şirkin doğruluğunu ve bundan dolayı azaptan kurtulacaklarını hangi delile dayandırıyorlar?!)

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا اٰتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِى فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَكَذَّبَ) **Ve** (peygamberlerini) **yalanlamıştı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden önceydiler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (وَمَا بَلَغُوا) **hâlbuki o** (seni inkâr edici ola)**nlar ulaşmadılar,** neye? (مِعْشَارَ مَا) **o şeylerin onda birine,** öyle şeyler ki, (اٰتَيْنَا) **Biz vermiştik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَكَذَّبُوا) **işte onlar yalanlamıştılar,** kimi? (رُسُلِى) **Benim rasüllerimi,** (فَكَيْفَ) **artık nasıl,** (كَانَ) **olmuştu,** ne? (نَكِيرِ) (onların gücünü) **tanıma**(yıp yıkıma uğrat)**mam.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- O (Mekke'de şirk koşa)**nlardan önceki kimseler de** (peygamberlerini) **yalanlamıştı. Hâlbuki bu** (sana inanmaya)**nlar onlara vermiş olduğumuz** (güç, kuvvet, zenginlik, uzun ömür ve mal-mülk gibi) **şeylerin onda birine bile ulaşamadılar.**

İşte onlar Benim rasüllerimi yalanlamıştılar! Peki (bunca güçlerine rağmen) **Benim** (onların kuvvetini) **tanıma**(yıp yıkıma uğrat)**mam nasıl olmuştu?!** (O hâlde seni inkâr eden zavallılar bundan ibret alıp îmâna gelsinler de, bu gibi belâlara çarpılmaktan kendilerini kurtarsınlar!)

قُلْ اِنَّمَا اَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ مَثْنٰى وَفُرَادٰى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَىْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا اَعِظُ) **ben ancak vaaz ediyorum,** kime? (كُمْ) **size,** ne ile? (بِوَاحِدَةٍ) **tek olan bir şeyle,** ondan bedel? (اَنْ تَقُومُوا) (benim meclisimden) **kalkmanızla,** *(el-Beyzâvî)* kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için** (hâlis bir niyetle), ne olduğunuz hâlde? (مَثْنٰى) **ikişer ikişer** (kimseler hâlinde), daha? (وَفُرَادٰى) **ve teker teker,** sonra ne yapmanızla size vaaz ediyorum? (ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا) **sonra iyice düşünmenizle,** neyi düşünmenizle? (مَا بِصَاحِبِكُمْ) **sizin arkadaşınızda aslâ yoktur,** yâni bende kesinlikle yoktur, ne yoktur? (مِنْ جِنَّةٍ) **hiçbir delilik,**

(اِنْ هُوَ) **o** (size gönderdiğim peygamber) **değildir,** (اِلَّا نَذ۪يرٌ) **ancak büyük bir uyarıcıdır,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nerede? (بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ) **büyük bir azâbın iki elinin arasında,** yâni önünde, öyle azap ki, (شَد۪يدٍ) **çok şiddetli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Habîbim! Senin peygamberliğin hakkında şüphesi olanlara hitâb et ve:) **"Ben size ancak tek bir şeyle öğüt vermekteyim ki o da; Allâh**(ın ne buyurduğunu anlamak) **için** (insafa gelip hâlis bir niyet taşıyarak kör taklitten uzaklaşıp, ırkçılık, taraftarlık ve tartışma için değil de sâdece hakkı bulmak için beni dinlemeniz, sonra izdiham nedeniyle fikirler ve sözler karışmasın diye meclisimden topluca değil de) **ikişer ikişer ve teker teker olduğunuz hâlde kalk**(arak, kalbinizi ve fikrinizi topla)**manız, sonra da arkadaşınız** (olan benim gibi üstün akla sâhip bir şahıs)**da aslâ hiçbir delilik bulunmadığını** (ve size duyurduklarımda hiçbir yanlışlık olmadığını anlamak için kendi kendinize tefekkürde bulunarak veyâ hakkı meydana çıkartmak için bir arkadaşınızla tartışarak) **iyice düşün**(üp benim hiçbir yalanına rastlanmamış hak bir peygamber olduğuma karar ver)**menizdir" de.**

(Evet, gerçekten de) **o** (yakînen bilip tanıdığınız) **kişi ancak çok şiddetli bir azâbın önünde sizin için** (gönderilmiş) **önemli bir uyarıcıdır.**

قُلْ مَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَا) **ne şeyi ki,** (سَاَلْتُ) **ben istedim,** kimden? (كُمْ) **sizden,** o da neden olduğu hâlde? (مِنْ اَجْرٍ) **herhangi bir ücretten,** (فَهُوَ) **işte o,** kim içindir? (لَكُمْ) **sizin içindir,** yâni tebliğime karşılık sizden herhangi bir ücret isteyeceğimi düşünüyorsanız o da sizin olsun, (اِنْ اَجْرِيَ) **benim ecrim**(i vermek) **değildir,** (اِلَّا عَلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** (وَهُوَ) **zâten O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir? (شَه۪يدٌ) **Şehîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Rasûlüm!) **De ki: "**(Ben tebliğime karşılık) **sizden herhangi bir ücret istemişsem o sizin olsun!** (Zâten ben sizden bugüne kadar hiçbir şey istemedim ki benim dâvetime icâbetten ağırlanıyorsunuz!) **Benim ecrim**(i vermek) **ancak Allâh'a âittir. Zâten O, her bir şey üzerine** (murâkıb ve şâhit olan ve dolayısıyla benim doğruluğumu ve hâlis niyetimi bilen bir) **Şehîd'dir."**

قُلْ اِنَّ رَبّ۪ي يَقْذِفُ بِالْحَقِّۚ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّ رَبّ۪ي) **şüphesiz Benim Rabbim,** ne yapar? (يَقْذِفُ) **kuvvetlice atıyor,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakk** (olan Kur'ân ve İslâm)**ı,** yâni hakkı bâtılın üzerine kuvvetlice atıverir ve böylece bâtılı ortadan kaldırır, benim Rabbim daha kimdir? (عَلَّامُ الْغُيُوبِ) **bütün gaybları hakkıyla bilicidir.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Ey Nebiyy-i zîşânım!) **De ki: "Şüphesiz benim Rabbim hakk** (olan Kur'ân ve İslâm)**ı** (bâtılın üzerine) **kuvvetlice atıyor** (ve böylece bâtılı ortadan kaldırıyor), (zâten ancak O, kulların görüp bilemediği) **bütün gaybları hakkıyla bilicidir."**

قُلْ جَٓاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُع۪يدُ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (جَٓاءَ) **geldi,** ne? (اَلْحَقُّ) **O hak** (olan İslâm), daha neyi söyle? (وَمَا يُبْدِئُ) **ve yeni bir şey yapamaz,** ne? (اَلْبَاطِلُ) **o bâtıl** (ve asılsız olan şirk), daha ne yapamaz? (وَمَا يُع۪يدُ) (evvelce yaptığı fesâdı) **geri de getiremez.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Habîbim!) **De ki: "O hak** (olan İslâm, tevhîd ve Kur'ân-ı Kerîm sana Rabbinden muhakkak) **gelmiştir.**

Ayrıca o bâtıl (ve asılsız olan şirk fesat nâmına) **yeni bir şey yapamaz,** (câhiliyet döneminde yaptığı yıkımı) **geri de getiremez.** (Çünkü İslâm'ın gelişiyle onun eseri bile kalmamıştır.)"

قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ فَاِنَّمَٓا اَضِلُّ عَلٰى نَفْس۪يۚ وَاِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوح۪ٓي اِلَيَّ رَبّ۪يۜ
اِنَّهُ سَم۪يعٌ قَر۪يبٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle?. (اِنْ ضَلَلْتُ) **eğer ben** (haktan) **saparsam,** (فَاِنَّمَٓا اَضِلُّ) **artık ancak sapmış olurum,** kimin aleyhine? (عَلٰى نَفْس۪ي) **kendi nefsimin aleyhine,** (وَاِنِ اهْتَدَيْتُ) **ama hidâyet bulmuşsam,** ne sebebiyledir? (فَبِمَا) **işte o şey sebebiyledir ki,** (يُوح۪ٓي) (o âyetleri) **vahyediyor,** kime? (اِلَيَّ)

bana, kim? (رَبّى) **benim Rabbim,** (اِنَّهُ) **zîrâ şüphesiz O,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (سَمِيعٌ) **Semî'dir,** daha kimdir? (قَرِيبٌ) **Karîb'dir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- (Rasûlüm!) **De ki: "Eğer ben** (haktan) **saparsam, artık ancak kendi aleyhime sapıtmış olurum. Ama hidâyet bulmuşsam işte** (o da) **Rabbimin bana vahyetmiş olduğu şey sebebiyledir. Zîrâ gerçekten O** (benim Rabbim), (sapıtan ve hidâyet bulan herkesin ne dediğini hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (bana da size de şah damarımızdan daha yakın olduğundan, gizli-açık her yaptığımızın karşılığını verecek bir) **Karîb'dir."**

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَاُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَلَوْ تَرٰٓى) (Habîbim) **eğer görecek olsaydın,** ne zamânı? (اِذْ فَزِعُوا) **bir vakti ki o** (kâfir ola)**nlar dehşete kapıldılar,** (فَلَا فَوْتَ) **artık hiçbir kaçış yoktur,** daha ne oldular? (وَاُخِذُوا) **ve yakalandılar,** nereden? (مِنْ مَكَانٍ) **bir yerden,** öyle yer ki, (قَرِيبٍ) **çok yakın olucu.** Âyet-i kerîmenin başında geçen (لَوْ) şartının cevâbı mahzûftur ki burada takdîr-i kelâm (لَرَاَيْتَ اَمْرًا عَظِيمًا) şeklinde olup mânâ: "Elbette çok büyük bir şey görmüş olurdun" demektir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Habîbim!) **Bir zamânı görseydin ki; o** (kâfir ola)**nlar dehşete kapıldılar ve çok yakın bir yerden yakalan**(arak, Bedir sahrasından Kalîb çukuruna atıl)**dılar** (işte o fecî manazaraları görseydin elbette çok dehşet verici şeyler müşâhede etmiş olurdun)**!**

Artık (o zaman o kâfirler için Allâh-u Te'âlâ'nın azâbından) **hiçbir kaçış** (imkânı) **yoktur.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; burada zikredilen "Yakın mekân"dan maksad; Mekke müşriklerine nispetle Bedir sahrasının üstünde gebertildikten sonra içine atıldıkları "Kalîb çukuru"dur. Umûmî müşrikler hakkında ise ölüm ânında büyük dehşete kapıldıktan sonra içine girecekleri topraktır, mahşer vaktinde ise kabirden diriltilirken çıkacakları mezarlarıdır.

وَقَالُوٓا اٰمَنَّا بِهٖۚ وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍۚ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَقَالُوٓا) **Ve o** (kâfir ola)**nlar** (azâbı gördüklerinde) **dediler**, neyi dediler? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** neye? (بِهٖ) **ona,** yâni Allâh'ın vahyi olan Kur'ân'a, *(et-Teysîr)* (وَاَنّٰى)

ama nerede, kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَلتَّنَاوُشُ) (îmânı) **kolayca alabilmek,** nereden? (مِنْ مَكَانٍ) **bir yerden,** yâni dünyâdan, öyle yer ki, (بَعِيدٍ) (âhiretten) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- Bir de o (kâfir ola)**nlar** (azâbı gördükleri zaman:) **"Biz O** (Allâh-u Te'âlâ'nın Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e vahyettiği Kur'â)**na îmân ettik" dediler. Ama** (kendileri âhiretteyken, dünyâ gibi) **çok uzak olan bir yerden** (îmânı) **kolayca alabilmek onlar için nerede** (ve nasıl mümkün olacak)**?!**

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَقَدْ كَفَرُوا) **Hâlbuki onlar inkâr etmiştiler,** neyi? (بِهِ) **onu,** yâni Allâh-u Te'âlâ'nın vahyettiği Kur'ân'ı, neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** yâni dünyâda, daha ne yapıyorlardı? (وَيَقْذِفُونَ) **ve** (laf) **atıyorlardı,** yâni tahmin ve zanda bulunuyorlardı, ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِالْغَيْبِ) (kendilerine) **gizli** (olan) **bir şey ile,** *(el-Medârik)* yâni bilmedikleri konularda zan ve tahmine dayanarak ileri-geri konuşuyorlardı, nereden atıyorlardı? (مِنْ مَكَانٍ) **bir yerden,** yâni dünyadan, *(et-Teysîr; İbnü Ebî Hâtim)* öyle yer ki, (بَعِيدٍ) (âhiretten) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Hâlbuki muhakkak o (müşrik ola)**nlar daha önce** (dünyâda Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e îmân etme imkânına sâhipken) **onu inkâr etmiştiler ve böylece onlar** (Allâh'a ortak koşuyorken, meleklerin dişi olduğuna inanıyorken, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e büyücülük isnâd ediyorken ve tehdit edildikleri azâbı kesinlikle reddediyorken bir ilme dayanmıyorlar, bilakis mâhiyeti kendilerine) **gizli olan şey**(ler) **ile** (meşgul olup onlar hakkında zan ve tahminde bulunarak âhirete) **çok uzak bir mekân** (olan dünyâ)**dan** (rastgele laf) **atıyor** (ve ileri-geri konuşuyor)**lardı.**

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِاَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ
اِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(وَحِيلَ) **Ve engel konuldu,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **o** (kâfir ola)**nların arasında,** daha? (وَبَيْنَ مَا) **ve o şeylerin arasındaki,** (يَشْتَهُونَ) **şiddetle istiyorlardı,** ne gibi

engel konuldu? (كَمَا فُعِلَ) **yapıldığı gibi,** kime? (بِأَشْيَاعِهِمْ) **onların benzerlerine,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar,** nedirler? (كَانُوا) **bulunmuştular,** neyin içerisinde? (فِى شَكٍّ) **büyük bir şüphe içinde,** öyle şüphe ki, (مُرِيبٍ) **daha ziyâde şüpheye düşürücü.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Ayrıca o (kâfir ola)**nlardan daha önce benzer** (ümmetlerin kâfir)-**lerine yapıldığı gibi, onların şiddetle istediği o** (dünyâya dönüp makbul îmâna sâhip olmak, Allâh'a itâat ve tevbeyle cehennemden kurtuluş gibi) **şeyler ile kendilerinin arasına da** (âhirette) **engel konulmuştur.**

Şüphesiz ki onlar(ın hepsi de çok huzursuz edici ve) **daha ziyâde şüpheye düşürücü çok büyük bir şüphe içinde bulunmuştular.**

سُورَةُ فَاطِرٍ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ خَمْسٌ وَأَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

OTUZ BEŞİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

FÂTIR SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Kırk beş âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰئِكَةِ رُسُلًا اُولٓى اَجْنِحَةٍ مَثْنٰى وَثُلٰثَ
وَرُبَاعَۜ يَزِيدُ فِى الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(اَلْحَمْدُ) **Bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** öyle Allâh ki, (فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ) (öncesinde bulunan bir) **örne**(ği görme)**ksiz**(in) **göklerin yaratıcısı,** *(el-Hâzin)* daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha öyle Allâh ki? (جَاعِلِ الْمَلٰئِكَةِ) **melekleri yapan,** kimler yapan? (رُسُلًا) **elçiler,** öyle elçiler ki, (اُولٓى اَجْنِحَةٍ) **kanatlara sâhipler,** öyle kanatlar ki, (مَثْنٰى) **ikişer,** daha? (وَثُلٰثَ) **ve üçer,** daha? (وَرُبَاعَ) **ve dörder,** (يَزِيدُ) **artırır,** nerede? (فِى الْخَلْقِ) **yaratışta,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (قَدِيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Bütün hamdler, gökleri ve yeri (öncesinde bulunan bir) **örne**(ği görme)**ksiz**(in) **yaratan; melekleri de ikişer, üçer ve dörder kanatlara sâhip** (ve peygamberleriyle arasında) **elçiler yapan Allâh'a mahsustur. O** (Allâh-u Te'âlâ), **yaratışta dilediği şeyleri artırır. Şüphesiz ki Allâh her bir şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

Âyet-i celîlede geçen "Yaratmakta dilediği şeyleri ziyâde eder" cümle-i celîlesi hakkında müfessirler: "Allâh-u Te'âlâ, Cibrîl *(Aleyhisselâm)*a altı yüz kanat vermiştir ki; melekler, mertebe ve görevlerine göre, kendilerine verilen bu kanatlar vâsıtasıyla Allâh-u Te'âlâ'nın emirleri doğrultusunda çabucak hareket ederler ve gökten yere bir anda inip çıkabilirler.

Yine böylece dilediği kullarına güzel yüz, güzel ses, uzun boy, düzgün uzuvlar, güç, kuvvet, anlayış üstünlüğü, güzel saç, güzel yazı, güzel göz, isâbetli görüş, müminlerin kalplerinde sevimli olmak ve cömertlik gibi artı meziyetler verir" şeklinde mânâlar vermişlerdir. *(et-Teysîr; el-Beyzâvî; el-Medârik)*

مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَاۚ وَمَا يُمْسِكْۙ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهٖۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(مَا) **Ne şeyi,** (يَفْتَحِ) **açarsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** o açtığı şey de neden olduğu hâlde? (مِنْ رَحْمَةٍ) (sıhhat ve zenginlik gibi) **herhangi bir rahmet** (eseri olan şey)**den,** (فَلَا مُمْسِكَ) **artık hiçbir tutucu** (ve engelleyici) **yoktur,** ne için? (لَهَا) **onun için,** (وَمَا) **ne şeyi de,** (يُمْسِكْ) **tutarsa** (ve engellerse), (فَلَا مُرْسِلَ) **artık salıverecek** (ve gönderecek) **yoktur,** ne için? (لَهُ) **onun için,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **O**(nun engelleyip tutması)**ndan sonra,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَز۪يزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Allâh insanlara (sıhhat, zenginlik, ilim ve nübüvvet gibi) **herhangi bir rahmet** (kapılarını) **açarsa, artık onu tutucu** (ve sâhibine ulaşmasını engelleyici) **hiçbir kimse yoktur. Ama neyi de tutarsa, artık O**(nun engelleyip tutması)**ndan sonra onu salıverici hiçbir kimse de yoktur. Zâten ancak O** (hiçbir engel tanımaksızın dilediği şeyi yerine getirme gücüne sâhip bir) **Azîz'dir,** (yine ancak O, gönderdiği ve engellediği her şeyi ilim ve hikmet üzere yapan yegâne) **Hakîm'dir.**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْۜ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِۜ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۘ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (اُذْكُرُوا) **hatırlayın,** neyi? (نِعْمَتَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nîmetlerini,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, o nîmetler kimin üzerinde bulunduğu hâlde? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** (هَلْ مِنْ خَالِقٍ) **hiçbir yaratıcı var mıdır,** öyle yaratıcı ki kimden başka? (غَيْرُ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** öyle başkası ki, (يَرْزُقُ) **rızık verecek,** kime? (كُمْ) **size,** nereden yaratarak? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerden,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O vardır,** (فَاَنّٰى) **hâlâ nasıl,** (تُؤْفَكُونَ) (haktan uzaklaştırılıp bâtıla) **döndürülüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Ey insanlar! Allâh'ın sizin üzerinizde bulunan (bunca) **nîmetlerini hatırlayın. Allâh'tan başka bir yaratıcı var mıdır ki,** (yağmur yağdırarak ve ürünler bitirerek) **sizi gökten ve yerden rızıklandırabilsin?! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur!** (Sizi yaratanın ve rızıklandıranın sâdece Allâh olduğunu bildiğiniz hâlde) **hâlâ nasıl** (tevhîd ve dirilme inancından uzaklaştırılıp, şirk ve inkâra) **döndürülebiliyorsunuz?!**

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَاِنْ يُكَذِّبُو) **Eğer yalanlıyorlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** (فَقَدْ كُذِّبَتْ) **zâten muhakkak yalanlanmıştı,** kim? (رُسُلٌ) **nice kıymetli rasüller,** öyle rasüller ki kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (وَاِلَى اللّٰهِ) **ve ancak Allâh'a,** (تُرْجَعُ) **döndürülecek,** ne? (الْاُمُورُ) **bütün işler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Habîbim!) **Onlar seni**(n gibi bir Nebî'yi) **de yalanlıyorlarsa, zâten senden önce de nice kıymetli rasüller gerçekten yalanlanmıştı. Ama** (bu onların yanına kâr kalmayacak, zîrâ) **bütün işler** (hakkında verilecek karar) **ancak** (yegâne hüküm sâhibi olan) **Allâh'a döndürülecektir.**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَاۗ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(يَا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **şüphesiz Allâh'ın** (kullarını diriltip hesâba çekeceğine dâir) **vaadi**, nedir? (حَقٌّ) (değiştirilemeyecek) **bir haktır** (ve mutlaka gerçekleşecektir), (فَلَا تَغُرَّنَّ) **artık sakın aldatmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne? (اَلْحَيٰوةُ) **o hayat,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** daha? (وَلَا يَغُرَّنَّ) **ve sakın aldatmasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne sebebi ile? (بِاللّٰهِ) **Allâh**(ın acele cezâ vermemesi) **sebebi ile,** burada (بِ) harfi sebebiyyet içindir, ayrıca bir muzâf da mahzûftur ki takdîri (بِحِلْمِهِ) şeklindedir, *(el-Vâhidî, el-Vecîz, 1/1068; et-Tahrîr ve't-Tenvîr, 27/387)* kim? (اَلْغَرُورُ) **o ziyâdesiyle aldatıcı olan** (şeytan).

Meâl-i Şerîf - 5

5- Ey insanlar! Şüphesiz Allâh'ın (kullarını diriltip hesâba çekeceğine dâir) **vaadi** (değiştirilmesi düşünülemeyecek) **bir haktır. Artık o en alçak** (dünyâ) **hayât**(ı) **sakın** (ha) **sizi aldat**(arak geçici keyiflerine meftun bırakıp, Allâh'a karşı mesûliyetlerinizi yerine getirmekten ve O'nun nezdindeki mükâfatları kazanmaktan alıkoy)**masın.**

Bir de o ziyâdesiyle aldatıcı olan (şeytan) **sakın** (ha) **Allâh**(ın acele cezâ vermemesi) **sebebi ile sizi** (günahlara sürükleyip "Ne yaparsanız yapın Allâh afv eder, zâten O son derece afv edicidir" şeklinde vesveseler vererek sizi) **aldatmasın.**

اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۜ اِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِۜ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(اِنَّ الشَّيْطَانَ) **Muhakkak ki şeytan,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** (فَاتَّخِذُو) **o hâlde edinin,** kimi? (هُ) **onu,** nedir edinin? (عَدُوًّا) **büyük bir düşman,** (اِنَّمَا يَدْعُوا) **o ancak dâvette bulunuyor**, kimlere? (حِزْبَهُ) **taraftarlarına,** niçin? (لِيَكُونُوا) **netîcede olmaları için,** *(İbnü 'Atıyye, el-Muharraru'l-vecîz)* kimlerden? (مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ) **o son derece tutuşturulmuş ateşin** (ayrılmaz) **arkadaşlarından**.

Meâl-i Şerîf - 6

6- Gerçekten şeytan sizin için (kadîm ve) **büyük bir düşmandır. Öyleyse siz de onu bir düşman edinin** (de, inanç ve amellerinizin hiçbirinde ona uymayıp, hakîkî dostunuz olan Allâh-u Te'âlâ'ya itâat edin). **O** (şeytan), **ancak o son derece tutuşturulmuş ateşin** (ayrılmaz) **arkadaşlarından olmaları için taraftarlarına** (nefsin arzusuna uyma husûsunda) **dâvette bulunuyor.**

اَلَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌۜ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (شَدِيدٌ) **çok şiddetli olucu,** (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (لَهُمْ) **özellikle onlar**(ın günahları) **için vardır,** ne? (مَغْفِرَةٌ) **büyük bir bağışlama,** daha? (وَاَجْرٌ) **ve çok değerli mükâfât,** öyle mükâfât ki, (كَبِيرٌ) **ziyâde büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- O (şeytanın dâvetine icâbet ederek) **kâfir olmuş kimseler** (var ya); **çok şiddetli büyük bir azap sâdece onlara âittir.**

Ama o kimseler ki (Rahmân'ın dâvetine icâbet ederek) **îmân** (şartlarına şüphesiz bir şekilde îtikād) **ettiler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlediler; sâdece onlar**(ın günahları) **için çok büyük bir bağışlama ve çok büyük bir mükâfat vardır.**

اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُٓوءُ عَمَلِه۪ فَرَاٰهُ حَسَنًاۜ فَاِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۘ
فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse mi ki,** (زُيِّنَ) **ziyâde süslü gösterildi,** kim için? (لَهُ) **onun için,** ne? (سُٓوءُ عَمَلِه۪) **kötü amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, ayrıca bu izâfet terkîbi sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlindendir, (فَرَاٰ) **bu sebeple o gördü,** neyi? (هُ) **onu,** ne gördü? (حَسَنًا) **güzel bir şey,** âyet-i kerîmenin başında geçen (مَنْ) şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (كَمَنْ لَمْ يُزَيَّنْ لَهُ بَلْ وُفِّقَ حَتّٰى عَرَفَ الْحَقَّ) "O kimse gibi midir ki ona kötü amelleri süslü gösterilmedi, bilakis muvaffak kılındı da hakkı anladı" *(el-Beyzâvî)* şeklindedir, (فَاِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** ne yapar? (يُضِلُّ) **dalâlete düşürür,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha? (وَيَهْد۪ي) **ve hidâyet eder,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** (فَلَا تَذْهَبْ) **artık gitmesin,** ne? (نَفْسُكَ) (Habîbim) **senin nefsin,** kime karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlar**(ın sapıtmasın)**a karşı,** nereye gitmesin? (حَسَرَاتٍ) **birtakım üzüntülere,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (عَل۪يمٌ) **Alîm'dir,** yâni ziyâde bilicidir, neleri? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَصْنَعُونَ) **sanat hâlinde sürekli yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Artık hiç o (Allâh tarafından muvaffak kılınarak kötülükten sakınıp, îmân ve amel-i sâlihi tercih eden) **kişi** (o kimseyle eşit) **mi**(dir) **ki,** (şirk gibi) **kötü amelleri** (şeytan tarafından can çekici bir hâle getirilerek) **ona çok süslü gösterilmiştir de, bu nedenle o onu güzel bir şey olarak görmüştür?!**

Çünkü şüphesiz Allâh (yanlış yolu seçtiğini bildiği için, saptırmayı) **murâd ettiği kimseyi dalâlete düşürür,** (hidâyeti seçtiğini bildiği için doğru yola iletmeyi) **dilediği kimseyi de hidâyet eder.**

(Habîbim!) **Öyleyse senin** (değerli) **nefsin** (ve kıymetli şahsiyetin) **onlar**(ın inanmamaların)**a karşı birtakım üzüntülere** (kapılıp kendini yıpratacak şekilde helâke) **gitmesin.**

Muhakkak ki Allâh onların sanat hâline getirerek sürekli yapar olduğu şeyleri (hakkıyla bilip karşılığını verecek olan bir) **Alîm'dir.**

وَاللّٰهُ الَّذ۪ٓي اَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُث۪يرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ
فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَاۜ كَذٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَاللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذ۪ٓي) **öyle bir Zâttır ki,** (اَرْسَلَ) **saldı,** neyi? (الرِّيَاحَ) **o** (müjdeci) **rüzgârları,** sonra ne olur? (فَتُث۪يرُ) **onlar harekete geçirir,** neyi? (سَحَابًا) **bulutu,** sonra ne oldu? (فَسُقْنَا) **sonra Biz sevkettik,** (هُ) **onu,** nereye? (اِلٰى بَلَدٍ) **bir beldeye,** öyle belde ki, (مَيِّتٍ) (kurumaktan dolayı) **ölü,** (فَاَحْيَيْنَا) **Biz de hemen dirilttik,** ne sebebiyle? (بِهِ) **onun sebebiyle,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **toprağı,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) (kuruyup) **ölmesinden sonra,** (كَذٰلِكَ) **işte sana ancak böylecedir,** ne? (اَلنُّشُورُ) **diriltmek.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; o** (müjdeci) **rüzgârları** (dilediği yerlere) **göndermiştir de, akabinde onlar hemen bulutu harekete geçirir.**

Sonra Biz onu (kuraklıktan dolayı) **ölü** (hâlde bulunan) **bir beldeye sevk ettik de, ölümünden sonra o toprağı onun** (yağdırdığı yağmur) **sebebiyle hemen dirilttik.**

(Ey insan!) **İşte sana!** (Ölümlerinin ardından kulları) **diriltmek de ancak böylece** (kolay bir şekilde gerçekleşecek)**dir.**

مَنْ كَانَ يُر۪يدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَم۪يعًاۜ اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُۜ
وَالَّذ۪ينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّـَٔاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَد۪يدٌۜ وَمَكْرُ اُو۬لٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(مَنْ) **Her kim ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يُر۪يدُ) **istiyor,** neyi? (اَلْعِزَّةَ) **izzet** (ve şerefe erişmey)**i,** (فَلِلّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** ne? (اَلْعِزَّةُ) **izzet** (ve ululuk), ne olduğu hâlde? (جَم۪يعًا) (izzet ve şerefin bütün çeşitleri) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (اِلَيْهِ) **ancak O**(nun kabûl makāmı)**na,** (يَصْعَدُ) **yükselir,** ne? (اَلْكَلِمُ) **kelimeler,** öyle kelimeler ki, (اَلطَّيِّبُ) **tayyib olan,** yâni Allâh indinde makbûl olup kendisinde hiçbir kötü mânâ barındırmayan kelime-i tevhîd gibi zikirler,

(وَالْعَمَلُ) **ameller ise,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle ameller ki, (اَلصَّالِحُ) **sâlih olan,** nedir? (يَرْفَعُ) **o** (kelime-i tevhîde îmân) **yükseltir,** neyi? (هُ) **onu,** yâni amelleri, zîrâ îmân olmadan hiçbir amel kabûl makāmına yükselemez, (وَالَّذِينَ) **bir de o kimseler ki,** ne yapıyorlar? (يَمْكُرُونَ) **hîle olarak kuruyorlar,** neyi? (اَلسَّيِّئَاتِ) **o** (İslâm aleyhine olan) **kötü şeyleri,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (شَدِيدٌ) **çok şiddetli olucu,** (وَمَكْرُ اُولٰئِكَ) **ama işte sana, onların hîlesi,** (هُوَ) **ancak o,** nedir? (يَبُورُ) **tamâmen bozulacaktır.** *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 10

10- Her kim izzet (ve şerefe nâiliyet) **istemekte olduysa,** (âciz putların ve makam-mevki sâhibi insanların kapısını bıraksın da, her şeye gücü yeten Allâh'a itâat etsin. Zîrâ) **izzetin** (şeref ve ululuğun) **tamâmı bütünüyle ancak Allâh'a âittir.**

(Allâh indinde makbûl olup kendisinde hiçbir kötü mânâ barındırmayan tevhîd, tesbîh, tahmîd ve tekbîr gibi) **o tayyib olan sözler ancak O**(nun kabûl makāmı)**na yükselir.** (Namaz, oruç, hac, zekât gibi) **o sâlih ameller ise, onu** (da ancak) **o** (tevhîd kelimesi) **yükseltir.** (Zîrâ îmânsız yapılan hiçbir amel kabûl görmez.)

Ama o kimseler ki (Dârünnedve'de toplanıp İslâm'a karşı) **o kötü hîleleri kurmaktadırlar;** (dayanılamayacak) **çok şiddetli büyük bir azap özellikle onlar içindir.**

(Habîbim!) **İşte sana!** (Allâh'ın mekri olarak onlara vereceği cezâlar değil de) **sâdece onların o** (İslâm aleyhindeki) **tuzağı tamâmen bozulacak** (ve eninde sonunda etkisiz kalacak)**tır.**

Tefsîrlerde zikredilen diğer bir kavle göre buranın mânâsı: **"O sâlih amel ise, onu**(n okuduğu zikirlerin değerini) **o yükseltir"** şeklindedir.

Zîra İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledildiğine göre: "Her kim Allâh-u Te'âlâ'yı zikreder ve farzları da edâ ederse o sâlih ameller onun zikrini yüklenip Allâh-u Te'âlâ'nın kabûl makāmına yükseltir. Ama her kim Allâh-u Te'âlâ'yı zikreder fakat farzları yerine getirmezse yaptığı zikirler makbûl olmaz ve zikirleri (göğe değil de) kendisine daha yakın olur." *(et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 19/339; el-Âlûsî, 22/180)*

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًاۜ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى
وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖۜ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهٖٓ اِلَّا فٖى كِتَابٍۜ
اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسٖيرٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَاللّٰهُ) **Allâh,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi**(n babanızı), neden? (مِنْ تُرَابٍ) (kuru-kara) **bir topraktan,** (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) **sonra sâfî azıcık bir sudan,** (ثُمَّ جَعَلَ) **sonra yaptı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neler? (اَزْوَاجًا) (erkekler ve dişiler hâlinde evlenip çoğalan) **birtakım eşler,** *(et-Teysir; el-Âlûsî)* (وَمَا تَحْمِلُ) **ve yüklenemez,** kim? (مِنْ اُنْثٰى) **hiçbir dişi,** daha? (وَلَا تَضَعُ) **ve doğuramaz,** (اِلَّا بِعِلْمِهِ) **ancak O'nun ilmiyle** (ve bilgisi dâhilinde), (وَمَا يُعَمَّرُ) **ve uzun yaşatılmaz,** kim? (مِنْ مُعَمَّرٍ) **uzun ömür verilen hiçbir kimse,** daha? (وَلَا يُنْقَصُ) **ve eksiltilmez,** neden? (مِنْ عُمُرِهٖ) **onun ömründen bir şey,** (اِلَّا فٖى كِتَابٍ) (bunlardan hangisinin olacağı) **mutlaka yüce bir Kitâb'da** (yazılmış)**dır** (ki o da Levh-i Mahfûz'dur), (اِنَّ ذٰلِكَ) **işte sana, şüphesiz ki bu** (kaderleri kayda geçirmek), kime göre? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a göre,** nedir? (يَسٖيرٌ) **çok kolay bir şeydir.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Allâh sizi(n babanızı, kuru-kara) **bir topraktan, sonra** (onun neslini, meni diye bilinen) **sâfî azıcık bir sudan yaratmış, daha sonra sizi** (erkekler ve dişiler hâlinde evlenip çoğalan) **birtakım eşler yapmıştır.**

O'nun ilmiyle (ve sonsuz bilgisi dâhilinde) **olmaksızın hiçbir dişi yüklenemez ve doğuramaz.**

Uzunca yaşatılan hiçbir kimsenin ömrü de uzatıl(arak akrânından fazla yaşaya)**maz, onun ömründen bir şey de eksiltil**(erek diğerlerine göre kısa bir ömür süre)**mez ki, mutlaka** (bütün bunlar Levh-i Mahfûz nâmındaki) **yüce bir Kitâb'ta** (kayıtlı)**dır.** (Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten de bu**(nca hâdisenin bir kitapta kaydı), **Allâh'a göre pek kolaydır.**

وَمَا يَسْتَوِى الْبَحْرَانِۗ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَٓائِغٌ شَرَابُهُ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌۜ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ
لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَاۚ وَتَرَى الْفُلْكَ فٖيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(وَمَا يَسْتَوِى) **Eşit olmaz,** ne? (اَلْبَحْرَانِ) **iki deniz,** (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (عَذْبٌ) **tatlıdır,** daha nedir? (فُرَاتٌ) **susuzluğu gidericidir,** daha nedir? (سَائِغٌ) **çok kolaydır,** ne? (شَرَابُهُ) **içilmesi,** (وَهٰذَا) **ve işte bu,** nedir? (مِلْحٌ) **tuzludur,** daha nedir? (اُجَاجٌ) **çok tuzlu ve harâret vericidir,** (وَمِنْ كُلٍّ) **ve** (o ikisinin) **her birinden,** (تَأْكُلُونَ) **yiyorsunuz,** neyi? (لَحْمًا) **bir eti,** öyle et ki, (طَرِيًّا) **taptâze,** daha ne yapıyorsunuz?

(وَتَسْتَخْرِجُونَ) **ve çıkarıyorsunuz,** neyi? (حِلْيَةً) **süs eşyâsını,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle eşyâ ki, (تَلْبَسُونَ) **giyiniyorsunuz,** neyi? (هَا) **onları,** (وَتَرَى) **ve** (ey insan) **sen görüyorsun,** neyi? (الْفُلْكَ) **gemileri,** nerede? (فِيهِ) **özellikle onun içerisinde,** yâni her ikisinde, ne görürsün? (مَوَاخِرَ) **yara yara akıp gidiciler,** niçin? (لِتَبْتَغُوا) **siz arayasınız için,** neden? (مِنْ فَضْلِهِ) **O'nun fazlından** (size lütfedeceği rızkını), daha niçin? (وَلَعَلَّكُمْ) **ve ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَشْكُرُونَ) **şükredersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Ayrıca o (tatlı ve tuzlu) **iki deniz**(in suları) **eşit** (olmadığı gibi, mü'minle kâfir de denk) **olmaz! İşte bu** (ırmaklar) **tatlıdır, susuzluğu gidericidir, içilmesi çok kolaydır. İşte şu** (denizler) **ise tuzludur, çok harâret vericidir.**

Siz her birinden de taptâze bir et yemektesiniz ve (inci, mercan gibi) **çok değerli süs eşyâsı çıkarmaktasınız ki, onları da** (takı olarak) **giymektesiniz.**

(Ey insan!) **Bir de sen gemileri onun içerisinde yara yara akıp giderlerken görürsün. Tâ ki siz O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun lütfundan** (size ihsân edeceği rızkınızı) **arayasınız, bir de ola ki siz** (mazhar kılındığınız nîmetlerin hakkını ödemek için İslâm'a girip ibâdette bulunarak Kendisine) **şükredesiniz** (diye Allâh-u Te'âlâ bunları yaratmıştır).

يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِى لِاَجَلٍ
مُسَمًّى ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(يُولِجُ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **girdirir,** neyi? (الَّيْلَ) **geceyi,** nereye? (فِى النَّهَارِ) **gündüzün içerisine,** yâni gecenin saatlerinden bir kısmını gündüze katarak gündüzü uzatır, daha ne yapar? (وَيُولِجُ) **ve girdirir,** neyi? (النَّهَارَ) **gündüzü,** nereye? (فِى الَّيْلِ) **gecenin içerisine,** bâzen de gündüzün bir kısmını geceye katarak geceyi uzatır, (وَسَخَّرَ) **ve emr**(iniz)**e âmâde kıldı,** neyi? (الشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ayı da,** (كُلٌّ) **her biri,** nedir? (يَجْرِى) **sürekli akıp gitmektedir,** niçin? (لِاَجَلٍ) **bir süre**(yi doldurmak) **için,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konmuş,** (ذٰلِكُمُ) **işte size bu** (mükemmel işleri yapan), kimdir? (اللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** öyle Allâh ki, (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizdir,** bu terkîb Lafza-i Celâl'den sıfat düşmüştür,

(ed-Dürru'l-masûn) (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (اَلْمُلْكُ) **mülk** (ve saltanat), (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (تَدْعُونَ) **tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O'ndan başka,** onlar nedirler? (مَا يَمْلِكُونَ) **mâlik olamazlar,** neye? (مِنْ قِطْمِيرٍ) **bir hurma çekirdeğinin zarın**(ı yapma imkânın)**a** (bile).

Meâl-i Şerîf - 13

13- O (Rabbiniz öyle bir kudret sâhibidir ki), (gündüzü uzatıp, geceyi kısaltarak) **geceyi gündüze girdirmekte,** (geceyi uzatıp, gündüzü kısaltarak) **gündüzü**(n saatlerini) **de geceye girdirmekte** (ve böylece dilediğini yapmaya Kādir olduğunu size göstermekte)**dir.**

Yine O (Allâh-u Te'âlâ), **güneşi ve ayı da** (kulların istifâdesi için) **emr**(iniz)**e âmâde kılmıştır. Her biri** (günlük, aylık ve yıllık, bir de kıyâmete kadar olan tüm devrelerini tamamlamaları için) **adı konulmuş bir süre**(yi doldurmak) **için** (burçlarında ve yörüngelerinde) **sürekli** (ve süratlice) **akıp gitmektedir. İşte size! Bu**(nları yapan) **ancak Rabbiniz olan Allâh'tır. Mülk** (ve saltanat) **sâdece O'na mahsustur.**

(Ey müşrikler! Allâh'ı bırakıp da) **O'ndan başka tapmakta olduğunuz o** (zavallı) **kimseler ise bir hurma çekirdeğinin zarın**(ı yapma imkânın)**a dahî sâhip olamazlar.**

اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْۚ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْۜ
وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْۜ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(اِنْ تَدْعُوا) **Duâ ederseniz,** kime? (هُمْ) **onlara,** (لَا يَسْمَعُوا) **işitemezler,** neyi? (دُعَاءَكُمْ) **sizin duânızı** (ve yalvarmanızı), (وَلَوْ سَمِعُوا) **zâten** (farz-ı muhâl) **eğer duyarlarsa,** (مَا اسْتَجَابُوا) **icâbet edemezler,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (duânız) **için,** (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde ise,** (يَكْفُرُونَ) **reddedecekler,** neyi? (بِشِرْكِكُمْ) **ortak koşmanızı,** (وَلَا يُنَبِّئُ) **ve haber veremez,** kime? (كَ) **sana,** kim? (مِثْلُ خَبِيرٍ) **Habîr** (olan Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesi) **gibi** (sana gerçekleri kimse haber veremez).

Meâl-i Şerîf - 14

14- Eğer siz (başınız sıkıştığında Allâh'ı bırakıp) **onlar**(ca taptığınız putlar)**a duâ edecek olsanız, duânızı işitemezler. Zâten** (farz-ı muhâl) **duyacak olsalar da,** (ne sözle, ne de fiilen) **sizin** (isteklerinizi yerine getirmek) **için hiçbir icâbette bulunamazlar.**

Kıyâmet gününde ise (size şefâat bir yana: "Siz aslâ bize tapmıyordunuz" diyerek, kendilerini Allâh-u Te'âlâ'ya) **ortak koş**(muş ol)**manızı reddedecekler.** (Ey Habîbim ve ey dinleyen insan! Her şeyin iç yüzünü hakkıyla bilici bir) **Habîr** (olan Rabbinin bildirmesi) **gibi** (kimse gerçekleri) **sana haber veremez.**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَٓاءُ اِلَى اللّٰهِۚ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَم۪يدُ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ) **Ey insanlar,** (اَنْتُمْ) **siz ancak,** kimsiniz? (اَلْفُقَرَٓاءُ) **ziyâde muhtaç olan kimseler,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (وَاللّٰهُ) **ama Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir, (اَلْغَنِيُّ) **Ğaniyy'dir,** daha kimdir? (اَلْحَم۪يدُ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Ey insanlar! Siz ancak Allâh(ın dünyâda rızık ve âfiyetine, âhirette ise O'nun mağfiret ve lütfuna her şeyden fazl)**a muhtaç kimselersiniz.**

(Zîrâ varlığınız ve hayâtınız O'na bağlı olduğundan, her nefeste ve her bakışta sâdece O'na muhtaçsınız.) **Ama Allâh;** (hiçbir şeye muhtaç olmayıp, tüm yarattıklara nîmetler yağdıracak yegâne zenginliğe sâhip olan) **Ğaniyy de,** (kimse hamd etmese bile bütün hamdler Kendisine mahsus olan) **Hamîd de ancak O'dur.**

اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَد۪يدٍۚ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(اِنْ يَشَأْ) **Eğer O** (Allâh-u Te'âlâ) **dilerse,** (يُذْهِبْ) **gideri**(p yok ede)**r,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha ne yapar? (وَيَأْتِ) **ve** (yerinize) **getirir,** neyi? (بِخَلْقٍ) **yaratılmışları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(et-Teysîr)* öyle yaratılmışlar ki, (جَد۪يدٍ) **yeni olucu.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Eğer O (Allâh-u Te'âlâ) **dilerse sizi**(n gibi müşrikleri inkârları sebebiyle helâk ederek) **giderir de,** (sizin yerinize sizin tanıyıp bilmediğiniz ve sizden daha itâatkâr olacak) **yeni yaratılmışlar getirir.** (Çünkü O hiçbir işinde size muhtaç değildir.)

وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَز۪يزٍ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَمَا ذٰلِكَ) (Ey insan!) **İşte sana, bu da olmadı,** kime? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne olmadı? (بِعَزِيزٍ) **azıcık dahî zor gelici bir şey.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (şekilde sizi helâk edip yerinize başkalarını yaratması)**, Allâh'a hiç de zor olan bir şey değildir!** (Zîrâ O, meydana gelmesini dilediği herhangi bir şeye sâdece "Vâr ol" buyurur, o da hemen oluverir.)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۜ وَاِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ اِلٰى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰىۜ اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَۜ وَمَنْ تَزَكّٰى فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهٖۜ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَلَا تَزِرُ) **Ve taşıyamayacak,** kim? (وَازِرَةٌ) **hiçbir ağır günahı taşıyıcı,** *(Tenvîru'l-mikbâs, 4/26)* neyi? (وِزْرَ اُخْرٰى) **diğerinin ağır günah yükünü,** (وَاِنْ تَدْعُ) **ve eğer çağıracak olsa,** kim? (مُثْقَلَةٌ) **ağır** (günah) **yük**(lerini) **yüklenmiş bir kimse,** neye? (اِلٰى حِمْلِهَا) **o yükün**(den bir şey yüklenmey)**e,** (لَا يُحْمَلْ) **yükletilmeyecek,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** ne yükletilmez? (شَيْءٌ) **hiçbir şey,** (وَلَوْ كَانَ) **velevki o** (yardıma çağırılan) **olsun,** nedir olsun? (ذَا قُرْبٰى) **akrabâlık sâhibi,** (اِنَّمَا تُنْذِرُ) (Habîbim) **sen ancak uyarırsın,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (يَخْشَوْنَ) **sürekli korkarlar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerin**(e karşı gelmek)**den,** Rableri ne olduğu hâlde? (بِالْغَيْبِ) (görünmediği için kendilerinin) **gıyâb**(ın)**da olduğu hâlde,** bu mânâya göre bu kelime mef'ûlden hâl düşmüştür, meâlde ise fâ'ilden hâl olmasına göre mânâ verilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn)* daha o kimseleri uyarırsın ki, (وَاَقَامُوا) **ve onlar hakkıyla kıldılar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namazları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (وَمَنْ) **ve her kim,** (تَزَكّٰى) (günah kirlerinden) **iyice temizlenirse,** (فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى) **o ancak tamâmen temizlenir,** kim için? (لِنَفْسِهٖ) **kendi nefsi**(nin menfaati) **için,** (وَاِلَى اللّٰهِ) **ve ancak Allâh**(ın âhiret yurdun)**a** (olacak)**dır,** ne? (اَلْمَصِيرُ) **o** (son) **varış.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Ayrıca hiçbir ağır günahı taşıyıcı kimse bir diğerinin ağır günah yükünü taşıyamayacaktır.

Ağır (günah) **yük**(lerini) **yüklenmiş bir kimse** (bir başkasını) **o yükün**(den bir şey yüklenmey)**e çağıracak olsa, o** (çağrılan) **da** (anası, babası, oğlu ve kızı gibi) **akrabâlık sâhibi biri** (dahî) **olsa, on**(un günahların)**dan hiçbir şey ona yükletilmeyecek!**

(Habîbim!) **Sen** (ne kadar vaaz etsen de) **ancak o kimseleri uyara**(rak etkileye)**bilirsin ki, onlar Rablerin**(in rahmetine güvenip günahlara dalmazlar, zîrâ onlar azâbını görmedikleri hâlde ve insanların görmedikleri yerlerde dahî Kendisin)**den ğıyâben korkmaktadırlar ve o** (farz) **namazları** (vakti vaktine) **hakkıyla kılmıştırlar.** (İşte senin vaazların ancak bu kişilere tesir eder.)

Artık her kim (bu uyarılardan etkilenerek, emirleri tutup, yasaklardan kaçmak sûretiyle günah kirlerinden) **iyice temizlenirse, o ancak kendi nefsi**(nin menfaati) **için tamâmen temizlenmiş olur. Zâten o** (son) **varış ancak Allâh**(ın âhiret yurdun)**a** (olacak)**dır.** (İşte o zaman dünyâda arınmış olanlar mükâfatlarını bulacaktır.)

Tefsirlerde zikredildiğine göre; bu âyet-i kerîmeden: "İnsanları saptıranların âhirette onların taşıdığı günah yükünden mesul olmayacağı" gibi yanlış bir mânâ çıkartılmamalıdır. Zîrâ önderler, dalâlete sevk ettikleri kimselerin suçlarını yükleneceklerdir ama bu, kendi fiilleri olan saptırma suçunun vebâlini taşıma anlamına geldiği için yine herkes kendi yükünü yüklenmiş olacaktır. *(el-Beyzâvî)*

وَمَا يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُۙ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَمَا يَسْتَوِي) **Ve eşit olmaz,** ne? (الْاَعْمٰى) **kör olan,** daha? (وَالْبَصِيرُ) **ve iyi gören.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Bir de (şunu iyi bilin ki; kalp gözü) **kör** (olduğu için ibâdetin kime yapılacağını bilmeyen müşrik ve câhil kimse) **ile** (İlâhının bir olduğu gerçeğini) **iyice gören** (mümin ve âlim kişi) **bir olmaz!**

وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُۙ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَلَا الظُّلُمَاتُ) **O** (türlü türlü kâfirlik ve sapıklık) **karanlıklar**(ı) **da** (eşit) **olmaz,** daha? (وَلَا النُّورُ) **o** (îmân) **nûr**(u) **da** (eşit) **olmaz.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O (türlü türlü kâfirlik ve günahların sebebiyet verdiği) **karanlıklar ile, o** (îmân ve tevhîd) **nûr**(u) **da** (eşit) **olmaz!**

وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُۚ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَلَا الظِّلُّ) **O** (koyu) **gölge**(liğe sâhip cennet) **de** (eşit) **olmaz,** daha? (وَلَا الْحَرُورُ) **şiddetli harâret**(iyle yakıp kavuran cehennem) **de** (eşit) **olmaz.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- O (koyu) **gölge**(liğe sâhip cennet) **ile şiddetli harâret**(iyle yakıp kavuran cehennem) **de** (denk) **olmaz.**

وَمَا يَسْتَوِى الْاَحْيَاءُ وَلَا الْاَمْوَاتُۜ اِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُۚ
وَمَا اَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِى الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمَا يَسْتَوِى) **Ve yine eşit olmaz,** ne? (اَلْاَحْيَاءُ) **o** (kalpleri) **diri** (olan mümin)-**ler,** daha? (وَلَا الْاَمْوَاتُ) **o** (kalpleri) **ölü** (olan kâfir)**ler de** (eşit) **olmaz,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** kimdir? (يُسْمِعُ) **işittirir,** kime? (مَنْ) **o kimselere ki,** (يَشَاءُ) **diliyor,** (وَمَا اَنْتَ) **ama sen olamazsın,** nedir olamazsın? (بِمُسْمِعٍ) **aslâ işittirici,** kime? (مَنْ) **o kimselere ki,** neredediler? (فِى الْقُبُورِ) **kabirlerdedir,** yâni sen kabirde yatan ölüler mesâbesindeki ruhsuz kâfirlere doğruları aslâ işittiremezsin.

Meâl-i Şerîf - 22

22- Yine o (İslâm'a giren ve dînî ilimleri tahsil eden) **dirilerle, o** (kâfirlikte ve câhillikte ısrâr eden) **ölüler de müsâvî olmaz. Şüphesiz Allâh dilediği kimselere** (hakkı) **işittirir** (ve âyetlerini anlama kābiliyeti vererek onu hidâyete muvaffak kılar). **Sen ise kabirlerde**(ki ölüler mesâbesinde) **bulunan** (kâfir) **kimselere** (doğruları) **aslâ işittirici olamazsın.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; bu son cümle-i celîlenin mânâsı: "Allâh-u Te'âlâ, irâde ve kudretini hidâyet bulma yönünde sarf edeceğini bildiği kişilere senin vaazlarından öğütlenme şuûru ihsân eder, bunun aksini bildiği kullara ise bu bilinci vermez. Ama tabî ki sen bu bilgiye sâhip olmadığın için, ölüler gibi işitemeyen kalbi mühürlü kâfirlerin îmân etmeleri yönünde gayret sarf etmektesin" şeklindedir.

اِنْ اَنْتَ اِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اِنْ اَنْتَ) **Sen** (başka hiçbir vazîfe ile gönderilen biri) **değilsin,** (اِلَّا نَذِيرٌ) **ancak büyük bir uyarıcı.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Sen ancak büyük bir uyarıcısın! (Dolayısıyla elçiliğini tebliğden başka bir mesuliyetin yoktur. Hakkı kabûl ettirmek senin görevin değildir.)

اِنَّٓا اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًاؕ وَاِنْ مِنْ اُمَّةٍ اِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اِنَّٓا) **Muhakkak Biz,** ne yaptık? (اَرْسَلْنَا) **rasûl gönderdik,** kimi? (كَ) **seni,** ne ile kullara elçi gönderdik? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve gerçek olan âyet ve deliller) **ile,** ne olduğun hâlde? (بَشِيرًا) **büyük bir müjdeleyici olarak,** daha? (وَنَذِيرًا) **ve gerçek bir uyarıcı olarak,** (وَاِنْ مِنْ اُمَّةٍ) **ve hiçbir ümmet yoktur,** (اِلَّا خَلَا) **mutlaka** (gelip) **geçmiştir,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** ne? (نَذِيرٌ) **büyük bir uyarıcı.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Muhakkak Biz seni (îmân edip itâat edenler için) **büyük bir müjdeleyici ve** (inkâr edip isyân edenler hakkında) **önemli bir uyarıcı olarak hak** (ve gerçek olan âyet ve deliller) **ile birlikte** (kullarımıza) **rasûl** (ve elçi olarak) **gönderdik. Zâten hiçbir ümmet yoktur ki mutlaka onların içerisinde değerli bir uyarıcı** (peygamber ya da âlim gelip) **geçmiştir.**

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْۚ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَاِنْ يُكَذِّبُو) **Ve eğer o** (müşrik ola)**nlar yalanlıyorlarsa,** kimi? (كَ) **seni,** (فَقَدْ كَذَّبَ) **gerçekten de yalanlamıştı,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (جَٓاءَتْ) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile iki mef'ûle müte'addî olmuştur, kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) (kendilerine gönderilen) **rasülleri,** neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık olan mûcizeleri,** daha? (وَبِالزُّبُرِ) **ve sahîfeleri,** daha? (وَبِالْكِتَابِ) **ve kitapları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle kitaplar ki, (اَلْمُنِيرِ) **nurlandırıcı.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim!) **Eğer o** (müşrik ola)**nlar seni de yalanlıyorlarsa,** (bu seni mahzun etmesin, zîrâ) **gerçekten onlardan önceki kimseler de** (peygamberlerini) **yalanlamıştı.**

(Hâlbuki) **rasülleri onlara çok açık mûcizeler,** (bâzı nebîlere verilen suhuf gibi, vaaz-u nasîhatlerle dolu) **sahîfeler ve** (şerîat hükümleri içeren Tevrât ve İncîl gibi) **nurlandırıcı kitaplar getirmiş**(ler)**di.**

ثُمَّ اَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(ثُمَّ اَخَذْتُ) **Sonra yakaladım,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (فَكَيْفَ) **artık nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (نَكِيرِ) **Benim inkârım,** yâni onların gücünü yok sayıp inkâr etmem.

Meâl-i Şerîf - 26

26- Sonra Ben o kâfir olmuş kimseleri (dayanılmaz azâbımla) **yakalamıştım! Peki,** (bunca güçlerine rağmen) **Benim** (onların gücünü yok sayıp azâba çarptırarak) **inkâr etmem nasıl olmuştu?!** (O hâlde seni inkâr edenler de bundan ibret alsınlar.)

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ
جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(اَلَمْ تَرَ) (Ey insan) **görmedin mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاءِ) **gökten,** neyi? (مَاءً) **bir suyu,** (فَاَخْرَجْنَا) **akabinde Biz çıkardık,** ne sebebiyle? (بِهِ) **onun sebebiyle,** neyi? (ثَمَرَاتٍ) **birçok ürünleri,** öyle ürünler ki, (مُخْتَلِفًا) **farklı olucu,** ne? (اَلْوَانُهَا) **renkleri,** (وَمِنَ الْجِبَالِ) **dağlardan da vardır,** ne? (جُدَدٌ) **birtakım yollar,** öyle yollar ki, (بِيضٌ) (toprağının rengi) **beyaz olanlar,** daha? (وَحُمْرٌ) **ve kırmızılar,** yine öyle yollar ki, (مُخْتَلِفٌ) **farklı olucu,** ne? (اَلْوَانُهَا) **renkleri,** daha öyle yollar ki, (وَغَرَابِيبُ) **siyahlar,** bu kelime "Siyah şey" anlamına gelen (غِرْبِيبٌ) kelimesinin cemîsidir, öyle siyahlar ki, (سُودٌ) **çok siyahlar.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Ey insan!) **Görmedin mi ki; gerçekten Allâh gökten bir su indirmiştir ve akabinde Biz onun sebebiyle renkleri farklı** /*(nar, elma, incir ve üzüm gibi)* ***türleri değişik***/ **birçok ürünler çıkarmışızdır. Dağlardan da** (topraklarının) **renkleri** /*(sertlik ve yumuşaklık yönünden)* ***türleri***/ **değişik olan öyle yollar vardır ki;** (bir kısmının toprağının renkleri) **beyazdırlar,** (bir kısmı) **kırmızıdırlar ve** (bâzısı) **siyahtırlar, çok siyahtırlar.**

وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَآبِّ وَالْاَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ كَذٰلِكَۜ اِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُاۜ اِنَّ اللّٰهَ عَزٖيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَمِنَ النَّاسِ) **İnsanlardan da vardır,** daha? (وَالدَّوَآبِّ) **hareket edebilen canlılardan da vardır,** daha? (وَالْاَنْعَامِ) **davarlardan da vardır,** ne vardır? (مُخْتَلِفٌ) **farklı olucu,** ne? (اَلْوَانُهُ) **renkleri,** (كَذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana, böylece,** yâni meyvelerde ve dağlarda olduğu gibi, (اِنَّمَا يَخْشَى) **ancak korkar,** kimden? (اللّٰهَ) **Allâh'tan,** kimlerden? (مِنْ عِبَادِهِ) **kullarından,** kim? (الْعُلَمٰٓؤُا) **âlimler,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (عَزٖيزٌ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Ey insan!) **İşte sana! İnsanlardan,** (yeryüzünde) **hareket edebilen canlılardan ve davarlardan da böylece** (meyvelerde ve dağlarda olduğu gibi) **renkleri */türleri/* değişik olanlar vardır.**

Kulları içerisinden ancak âlimler Allâh'tan korkar. (Zîrâ kişi; kendisini, vasıflarını ve işlerini bilmediği kişiden korkmaz. Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ'dan en çok sakınanlar, elbette ki O'nun Zâtı, sıfatları ve fiilleri hakkında en çok ilme sâhip olanlardır.) **Şüphesiz ki Allâh** (Kendisine karşı gelmekte ısrarcı olanları cezâlandırma gücüne sâhip olan bir) **Azîz'dir,** (isyandan tevbe edenlerin günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur.**

اِنَّ الَّذٖينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللّٰهِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَۙ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (يَتْلُونَ) **art arda okuyorlar,** neyi? (كِتَابَ اللّٰهِ) **Allâh'ın Kitâb'ını,** daha? (وَاَقَامُوا) **ve hakkıyla kıldılar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namazları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha? (وَاَنْفَقُوا) **ve infakta bulundular,** yâni harcadılar, neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **rızıklandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** öyle bir infâk ile infâk ettiler ki, (سِرًّا) **gizlice,** daha? (وَعَلَانِيَةً) **ve açıkça,** bu mânâya göre bu iki kelime mahzûf bir mevsûfun sıfatıdırlar ki takdîri (اِنْفَاقًا سِرًّا وَعَلَانِيَةً) "Gizli ve âşikâr olan bir infâk ile" şeklindedir, işte onlar nedirler? (يَرْجُونَ) **umarlar,** neyi? (تِجَارَةً) **büyük bir ticâret** (ve kâra erişmey)**i,** öyle ticâret ki, (لَنْ تَبُورَ) **aslâ kesâda** (ve zarara) **uğramayacak.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O kimseler ki Allâh'ın Kitâb'ı (olan Kur'ân-ı Azîmüşşâ)**nı art arda oku**(yup hükümlerini uygula)**maktadırlar,** (özellikle de) **o** (farz) **namazları da hakkıyla kılmıştırlar ve kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden** (yerine göre) **gizli ve âşikâr olarak infakta bulunmuşturlar; gerçekten onlar aslâ kesâda** (ve zarara) **uğramayacak** (sonsuz ve) **büyük bir ticâret** (ve kazanca erişmey)**i ummaktadırlar.**

لِيُوَفِّيَهُمْ اُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهٖۜ اِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(Onlar bu amelleri yaparak âhiret kârlarını ummaktadırlar), niçin? (لِيُوَفِّىَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **netîcede tastamam ödesin diye,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (اُجُورَهُمْ) **ecirlerini** (ve sevaplarını), daha niçin? (وَيَزِيدَ) **ve fazla**(sını) **versin diye,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden versin? (مِنْ فَضْلِهٖ) **Kendi fazl**(-u ihsân)**ından,** (اِنَّهُ) **çünkü muhakkak O,** kimdir? (غَفُورٌ) **Gafûr'dur,** daha kimdir? (شَكُورٌ) **Şekûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Netîcede O (Allâh-u Te'âlâ) **onlara ecirlerini** (ve sevaplarını) **tastamam ödesin ve fazl**(-u ihsân)**ından kendilerine fazla**(sını da) **versin diye** (o sâlih kullar sürekli Kur'ân okumuşlar, namazlarını hakkıyla kılmışlar ve Allâh yolunda infakta bulunmuşlardır)!

Çünkü muhakkak O, (itâatkârların ara sıra yaptıkları yanlışları çokça bağışlayan bir) **Gafûr'dur,** (yaptıkları az bir iyiliğe bile kat kat mükâfât veren bir) **Şekûr'dur.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; bu âyet-i kerîmede geçen "Fazlasını verir" ifâde-i celîlesinde geçen ilâve müjdeler; onlara cehennemi hak etmiş kimseler hakkında şefâat izni vermesi, kalplerini ve kabirlerini genişletmesi, sevaplarını katlaması ve kıymetli cemâlini müşâhede ettirmesidir. ***(el-Kirmânî; el-Medârik; el-Âlûsî)***

وَالَّذٖٓى اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِۜ
اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبٖيرٌ بَصٖيرٌ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَالَّذٖى) **Ve o şey ki,** (اَوْحَيْنَٓا) **Biz** (onu) **vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** o da neden olduğu hâlde? (مِنَ الْكِتَابِ) **o Kitâb'tan,** (هُوَ) **o ancak,** nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın** (ve gerçeğin) **ta kendisidir,** ne olduğu hâlde? (مُصَدِّقًا) **tasdîk edici** (ve doğrulayıcı) **olduğu hâlde,** neyi? (لِمَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَ يَدَيْهِ) **onun**

iki eli arasındadır, yâni önündedir, (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimi? (بِعِبَادِه۪) **kullarını,** kimdir? (لَخَب۪يرٌ) **elbette Habîr'dir,** daha kimdir? (بَص۪يرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim!) **Bir de** (şunu beyân et ki); **öncesinde bulunan** (Tevrât ve İncîl gibi kitap)**ları doğrulayıcı olarak sana vahyetmiş olduğumuz o** (Kur'ân-ı Kerîm'den ibâret yüce) **Kitâb**(ta bulunanlar) **hakkın** (ve gerçeğin) **ta kendisidir.**

Şüphesiz ki Allâh elbette kullarını(n yaptıklarının iç yüzlerinden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr'dir,** (her şeyi hakkıyla gören bir) **Basîr'dir.**

ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذ۪ينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَاۚ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِه۪ۚ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِاِذْنِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَب۪يرُۜ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(ثُمَّ اَوْرَثْنَا) **Sonra vâris kıldık,** neye? (اَلْكِتَابَ) **o Kitâb'a,** kimi? (اَلَّذ۪ينَ) **o** (âlim) **kimseleri ki,** (اِصْطَفَيْنَا) **Biz seçtik,** kimden? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımız içerisinden,** (فَمِنْهُمْ) **artık onlardan vardır,** kim? (ظَالِمٌ) (ameli terk ederek) **zulmedici,** neye? (لِنَفْسِه۪) **kendi nefsine,** daha? (وَمِنْهُمْ) **ve yine onlardan vardır,** kim? (مُقْتَصِدٌ) **orta yolu tutucu,** daha? (وَمِنْهُمْ) **ve yine onlardan vardır,** kim? (سَابِقٌ) **öne geçici,** ne sebebiyle? (بِالْخَيْرَاتِ) (yapmış olduğu) **hayırlar**(ı) **sebebiyle,** ne ile öne geçici? (بِاِذْنِ اللّٰهِ) **Allâh'ın izni** (ve kolaylaştırması) **ile,** (ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Bu** (Kur'ân-ı Kerîm'e vâris kılınmak), (هُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْفَضْلُ) **fazl**(-u kereme kavuşmak)**dır,** öyle lütuf ki, (اَلْكَب۪يرُ) **ziyâde büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Habîbim! Senden) **sonra kullarımız arasından seçmiş olduğumuz** (sahâbe-i kirâmı ve kıyâmete kadar gelecek Ümmet-i Muhammed'i, özellikle de) **o** (âlim) **kişileri o** (sana indirdiğimiz) **Kitâb'a vâris kıldık.**

Artık onların içerisinden (Kur'ân-ı Kerîm'le amel etme husûsunda gevşeklik yaparak) **kendi nefsine zulmeden kimse**(ler) **vardır, onlardan kimi de** (iyi ve kötü amelleri birbirine karıştırsa da ekseriyetle iyi amele muvaffak olup) **orta** (bir) **yol tutucudur, onlardan bir kısmı da Allâh'ın izni** (ve kolaylaştırması) **ile** (kendisine nasip) **olan hayırlar**(ı) **sebebiyle** (sevap ve cennete doğru giden yolda) **öne geçicidir.**

(Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (Kur'ân-ı Kerîm'e vâris kılınmak), **çok büyük bir lütfu**(kereme nâiliyeti)**n ta kendisidir.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; "Kur'ân ehli olan bir kişi; hayırlarda öne geçmişse, cennete de hesapsız olarak en önce girecektir. Sevâbı günahı denk gelecek şekilde orta giden kişi; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ve Kur'ân'ın şefâatiyle cennete girecek ve kolay bir muhâsebeye tâbi tutulacaktır. Günahları ağır basan kimseler ise; kurtuluştan ümit kesecek derecede ağır muhâsebelerin ardından, kendilerine erişen İlâhî rahmet sâyesinde cennete dâhil olacaklardır." *(el-Medârik; el-Beyzâvî)*

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًاۚ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(جَنَّاتُ عَدْنٍ) **Adn cennetleri** (var ya); nedir? (يَدْخُلُونَ) **o** (sâlih amelleri yapa)**nlar girecekler,** nereye? (هَا) **onlara,** (يُحَلَّوْنَ) **onlar süslendirilecekler,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** nelerle? (مِنْ اَسَاوِرَ) **bileziklerle,** öyle bilezikler ki neden yapılmış? (مِنْ ذَهَبٍ) **altından,** daha ne ile süslendirilecekler? (وَلُؤْلُؤًا) **ve incilerle,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (وَلِبَاسُهُمْ) **onların elbiseleri ise,** nerede? (فِيهَا) **onların içerisinde,** nedir? (حَرِيرٌ) **hâlis bir ipektir.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- O(nların hepsi de ebedî ikāmetgâh olan) **Adn cennetleri**(ne kavuşacaklardır) **ki;** (mertebelerine göre hepsi de) **onlara gireceklerdir.**

Onlar orada (dirseklerine kadar uzanan) **altın bileziklerle ve** (bir tânesi bile doğuyla batı arasını parlatacak ziyâya sâhip) **incilerle** (bezenmiş taçlarla) **süslendirileceklerdir. Oradaki elbiseleri ise hâlis bir ipektir.**

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَۜ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَقَالُوا) **Ve** (cennete girenler) **dediler,** neyi dediler? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (اَلَّذٖى) **öyle Allâh ki,** (اَذْهَبَ) **giderdi,** kimden uzaklaştırarak? (عَنَّا) **bizden,** neyi? (اَلْحَزَنَ) **bütün üzüntüleri,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, (اِنَّ رَبَّنَا) **şüphesiz bizim Rabbimiz,** kimdir? (لَغَفُورٌ) **elbette Ğafûr'dur,** daha kimdir? (شَكُورٌ) (ibâdetleri kabûl eden bir) **Şekûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Ve (cennete girenler) **dediler ki: "Bütün hamdler, tüm üzüntüleri bizden gidermiş olan O Allâh'a mahsustur.**

Gerçekten Rabbimiz elbette (tüm günahları bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (ibâdetlerin azını dahî kabûl eden bir) **Şekûr'dur.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; "Cennet ehlinin bahsettiği üzüntülerden maksad; ölümün zorluğu, cehenneme girme tehlikesi, ibâdetlerin reddolunma korkusu, ne ile karşılaşılacağı endişesi, ekmek parası ve geçim derdi, nîmetlerin elden çıkma kederi, kalplerin haktan döndürülme sıkıntısı, şeytanın aldatma korkusu ve cennetten ayrılma tehlikesi gibi insanı dertlendiren şeylerdir." *(el-Kirmânî; el-Âlûsî)*

اَلَّذٖٓى اَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهٖۚ لَا يَمَسُّنَا فٖيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فٖيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

O Allâh'tan bedel? (اَلَّذٖٓى) (bütün hamdler) **öyle Zâta** (mahsustur) **ki,** (اَحَلَّ) **yerleştirdi,** kimi? (نَا) **bizi,** nereye? (دَارَ الْمُقَامَةِ) **o** (ebedî) **ikāmet yurduna,** neden dolayı? (مِنْ فَضْلِهٖ) **Kendi fazl**(-u ihsân)**ından sebep,** (لَا يَمَسُّ) **dokunmayacak,** kime? (نَا) **bize,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** ne? (نَصَبٌ) **en ufak bir yorgunluk,** daha? (وَلَا يَمَسُّ) **ve yine dokunmayacak,** kime? (نَا) **bize,** nerede? (فٖيهَا) **orada,** ne? (لُغُوبٌ) **en ufak bir bitkinlik.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Bütün hamdler) **O Zâta** (mahsustur) **ki;** (biz lâyık olduğumuz için değil, sâdece) **Kendi** (lütfundan ve) **fazlından dolayı bizi o** (ebediyyen kalacağımız) **ikāmet yurduna yerleştirmiştir.** (Artık) **orada bize en ufak bir yorgunluk da dokunmayacaktır, orada bize en ufak bir bitkinlik** (ve bezginlik) **de değmeyecektir."**

وَالَّذٖينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَۚ لَا يُقْضٰى عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ
مِنْ عَذَابِهَاۜ كَذٰلِكَ نَجْزٖى كُلَّ كَفُورٍۚ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَالَّذٖينَ) **Ve o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (لَهُمْ) **özellikle onlar içindir,** ne? (نَارُ جَهَنَّمَ) **cehennem ateşi,** (لَا يُقْضٰى) (ölmeleri hakkında) **hüküm verilmez,** kimin aleyhine? (عَلَيْهِمْ) **onların aleyhine,** (فَيَمُوتُوا) **ölebilsinler,** daha? (وَلَا يُخَفَّفُ) **azıcık dahî hafiflik yapılmaz,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neden? (مِنْ عَذَابِهَا) **onun azâbından en ufak bir şey,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana, böylece** (müthiş bir azap ile), ne yapacağız? (نَجْزٖى) **cezâlandıracağız,** kimi? (كُلَّ كَفُورٍ) **ziyâde kâfir olan her kimseyi.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Ama o kimseler ki kâfir olmuşturlar; cehennem ateşi özellikle onlara âittir. Onların aleyhine (ikinci bir ölümle) **hüküm verilmez ki ölsünler** (de cehennem azâbından tümüyle kurtulabilsinler).

Onun azâbından en ufak bir şey de onlardan hafifletilmez (ki biraz olsun dinlenebilsinler). (Habîbim!) **İşte sana! Ziyâde kâfir olan her bir kimseyi** (daha aşağısıyla değil) **ancak böyle** (fecî bir azap ile) **cezâlandıracağız.**

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَاۚ رَبَّنَٓا اَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذ۪ي كُنَّا نَعْمَلُۜ اَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا
يَتَذَكَّرُ ف۪يهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَٓاءَكُمُ النَّذ۪يرُۜ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِم۪ينَ مِنْ نَص۪يرٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَهُمْ) **Ve onlar,** ne yapacaklar? (يَصْطَرِخُونَ) **feryâd ederek yardım isteyecekler,** nerede? (فِيهَا) **orada,** yâni cehennemde, ne diyerek? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اَخْرِجْ) **çıkart,** kimi? (نَا) **bizi,** ne yapacağız? (نَعْمَلْ) **yapacağız,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle ameller ki, (غَيْرَ الَّذ۪ي) **o şeylerden başka ki,** (كُنَّا) **biz olmuştuk,** nedir olmuştuk? (نَعْمَلُ) **biz sürekli yapar** (olmuştuk), Allâh-u Te'âlâ onlara şöyle cevap buyuracak: (اَوَلَمْ نُعَمِّرْ) **Biz yaşatmadık mı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne kadar? (مَا يَتَذَكَّرُ) **iyice öğütlen**(ip sâlih amel işley)**ebileceği müddet,** burada (مَا) harfi masdariyye-i zarfiyyedir, *(el-Bahru'l-Muhît, 7/316)* nerede? (ف۪يهِ) **o** (zama)**nda,** kim? (مَنْ) **o kimse ki,** (تَذَكَّرَ) **iyice öğütlen**(mek iste)**di,** (وَجَٓاءَ) **üstelik gelmişti,** kime? (كُمُ) **size,** ne? (النَّذ۪يرُ) **uyarıcılar,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(el-Âlûsî)* (فَذُوقُوا) **öyleyse** (azâbı) **tadın,** (فَمَا لِلظَّالِم۪ينَ) **artık o** (sizin gibi şirk koşan) **zâlimler için yoktur,** kim yoktur? (مِنْ نَص۪يرٍ) **yardımcı**(lar)**dan hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Ayrıca onlar orada (yanarlarken)**: "Ey Rabbimiz!** (Düştüğümüz bu azaptan) **bizi çıkar**(ıp dünyâya geri döndür) **ki** (evvelce) **sürekli yapmakta bulunmuş olduğumuz o** (kötü) **şey**(ler)**den başka olan sâlih ameller işleyelim" feryâdıyla yardım isteyeceklerdir.** (Dünyânın ömrü kadar uzun bir süre bağrışmalarının ardından Allâh-u Te'âlâ onları:) **"Biz sizi o kadar** (uzun süre) **yaşatmadık mı ki, iyice öğütlenmiş ol**(mayı arzulay)**an bir kimse, o** (zaman zarfı)**nda tam bir öğüt al**(ıp sâlih ameller yap)**abilirdi.**

Üstelik size (peygamber, Kur'ân, yaşlılık ve yakınların ölümü gibi) **o uyarıcılar da gelmişti. Öyleyse** (bu azâbı) **tad**(maya bak)**ın! Artık** (sizin gibi kâfir olan) **o zâlimler için hiçbir yardımcı yoktur"** (diye azarlayacaktır)**!**

إِنَّ اللّٰهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** kimdir? (عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ) **göklerin** (kimse tarafından bilinmeyen tüm) **gayblarını bilicidir,** daha neyin gayblarını? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (اِنَّهُ) **çünkü şüphesiz O,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (عَلِيمٌ) **ziyâde bilicidir,** neyi? (بِذَاتِ الصُّدُورِ) **göğüslerin** (ihtivâ ettiği kalplerin) **sâhip olduğu şey**(ler)**i.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Muhakkak ki Allâh göklerin ve yerin (kimse tarafından bilinmeyen tüm) **gayb**(lar)**ını bilicidir. Zîrâ şüphesiz ki O, göğüslerin** (ihtivâ ettiği kalplerin barındırdığı tüm sırları, niyetleri, inançları ve) **sâhip olduğu şey**(ler)**i**(n tamâmını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

هُوَ الَّذٖى جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ فِى الْاَرْضِۜ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۜ وَلَا يَزٖيدُ الْكَافِرٖينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِلَّا مَقْتًاۚ وَلَا يَزٖيدُ الْكَافِرٖينَ كُفْرُهُمْ اِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle bir Zâttır ki,** (جَعَلَ) **yaptı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kimler yaptı? (خَلَٓائِفَ) **halîfeler,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (فَمَنْ) **artık her kim,** (كَفَرَ) **kâfir olduysa,** (فَعَلَيْهِ) **ancak onun aleyhinedir,** ne? (كُفْرُهُ) **onun kâfirliği**(nin azâbı), (وَلَا يَزٖيدُ) **ve artırmaz,** kimi? (اَلْكَافِرٖينَ) **kâfirleri,** ne? (كُفْرُهُمْ) **kâfirlikleri,** nerede? (عِنْدَ رَبِّهِمْ) **Rableri nezdinde,** ancak ne cihetinden artırır? (اِلَّا مَقْتًا) **ancak büyük bir gazap bakımından,** (وَلَا يَزٖيدُ) **ve artırmaz,** kimi? (اَلْكَافِرٖينَ) **kâfirleri,** ne? (كُفْرُهُمْ) **kâfirlikleri,** sâdece ne cihetinden artırır? (اِلَّا خَسَارًا) **ancak büyük bir zarar bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Ey insanlar!) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ) **öyle** (kudret sâhibi) **bir Zâttır ki,** (asır be asır ölenlerinizin yerine yenilerinizi getirerek) **sizi yerin** (eski sâkinlerinin) **halîfeleri yapmıştır. Artık her kim** (bu nîmeti hiçe sayarak) **kâfir olursa, onun kâfirliği**(nin vebâli) **ancak kendi aleyhinedir.**

Zâten kâfir olmaları, Rableri nezdinde o kâfirleri ancak büyük bir gazap (ve kızgınlık) **bakımından ziyâdeleştirir.**

Yine kâfir olmaları (âhirette) **o kâfirleri, ancak büyük bir zarar** (ve ziyan) **bakımından ziyâdeleştirecektir** (ki, bu tehditlerin biri bile insanı helâk etmeye yeter).

قُلْ اَرَاَيْتُمْ شُرَكَٓاءَكُمُ الَّذ۪ينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ اَرُون۪ي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ
اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمٰوَاتِۚ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَتٍ مِنْهُۚ
بَلْ اِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü,** neyi? (شُرَكَٓاءَكُمْ) **ortak** (koştuğunuz put)**larınızı,** (اَلَّذ۪ينَ) **öyle ortaklar ki,** (تَدْعُونَ) (onlara) **tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اَرُو) **gösterin,** kime? (ن۪ي) **bana,** neyi? (مَاذَا) **ne şeyi?** (خَلَقُوا) **yaratmışlar,** neden olanlardan? (مِنَ الْاَرْضِ) **yerde** (olanlarda)**n,** (اَمْ لَهُمْ) **yoksa onlar için var mıdır,** ne? (شِرْكٌ) **bir ortaklık,** nerede? (فِي السَّمٰوَاتِ) **gökler**(in yaratılışında ve yönetimin)**de,** (اَمْ اٰتَيْنَا) **yoksa Biz verdik mi,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (كِتَابًا) **bir kitâbı,** (فَهُمْ) **sonra onlar,** ne üzerine olmuşlar? (عَلٰى بَيِّنَتٍ) **çok açık bir delil üzere,** neden dolayı? (مِنْهُ) **o** (kitapta buldukları)**ndan dolayı,** (بَلْ اِنْ يَعِدُ) **doğrusu vaad etmiyor,** kim? (اَلظَّالِمُونَ) **o** (şirk koşan) **zâlimler,** onlardan bedel? (بَعْضُهُمْ) **onlardan bâzısı,** kime? (بَعْضًا) **diğer bir kısma,** neyi vaad ediyor? (اِلَّا غُرُورًا) **ancak büyük bir aldatmayı.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Habîbim! İlâhlığa hiçbir liyâkatleri olmayan âciz yaratılmışları Allâh-u Te'âlâ'ya ortak eden o müşriklere) **de ki:**

"Allâh'tan başka tapmakta olduğunuz o ortak (koşarak ilâhlaştırdığınız put)**larınızı**(n âciz hâlini) **gördünüz mü?!**

Gösterin bana ki; yerde (olanlarda)**n hangi bir şeyi onlar yaratmışlar, yoksa onlar için gökler**(in yaratılışında ve yönetimin)**de bir ortaklık mı var, ya da kendilerine** (putları ortaklar edindiğimizi bildiren) **bir kitap vermişiz de işte onda** (okuduklarında)**n dolayı onlar** (şirkin doğruluğuna dâir) **çok açık bir delil üzere midirler?!"**

Doğrusu o zâlimler (birbirine: "Bu putlar Allâh nezdinde bizim şefâatçilerimizdir" derken aslında)**; onların bâzısı diğer bir kısma büyük bir aldatmadan başka bir şey vaad etmemektedir.**

اِنَّ اللّٰهَ يُمْسِكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ اَنْ تَزُولَا ۚ وَلَئِنْ زَالَتَا اِنْ اَمْسَكَهُمَا
مِنْ اَحَدٍ مِنْ بَعْدِهٖ ۜ اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(اِنَّ اللّٰهَ) **Şüphesiz Allâh,** ne yapıyor? (يُمْسِكُ) **tutuyor,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** neden? (اَنْ تَزُولَا) **ikisinin zevâl bulmasından** (onları engellemek için), burada (مِنْ) harfi mahzûftur ki takdîri (مِنْ اَنْ تَزُولَا) şeklindedir, *(et-Teysîr)* (وَلَئِنْ زَالَتَا) **ama andolsun ki; eğer** (Allâh'ın takdîri ile) **ikisi zevâl bulursa,** (اِنْ اَمْسَكَ) **tutamaz,** neyi? (هُمَا) **o ikisini,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ اَحَدٍ) **hiçbir kimseden,** o kimse neden sonra olduğu hâlde? (مِنْ بَعْدِهٖ) **O** (Allâh-u Azîmüş-şâ)**ndan sonra,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (كَانَ) **dâimâ oldu,** kimdir oldu? (حَلِيمًا) **Halîm,** daha kimdir oldu? (غَفُورًا) **Ğafûr.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Muhakkak ki Allâh, her ikisi de (yerlerinden ayrılıp) **zevâl bulmasınlar** (ve yok olmasınlar) **diye gökleri ve yeri** (kudretiyle) **tutmaktadır.**

Ama andolsun ki; o ikisi (Allâh-u Te'âlâ'nın murâd ettiği herhangi bir nedenle) **zevâl bulacak olsalar, O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan sonra onları hiçbir kimse tutamaz.**

(Ey kâfirler! Allâh-u Te'âlâ'ya şirk koşmanız ve çocuk isnâd etmeniz nedeniyle, göklerin ve yerlerin üzerinize yıkılmasını çoktan hak etmişseniz de) **şüphesiz ki O dâimâ** (cezâ vermekte acele davranmayan bir) **Halîm ve** (îmân etmeniz hâlinde günahlarınızı çokça bağışlayan bir) **Ğafûr olmuştur.**

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ اَهْدٰى
مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِ ۚ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ اِلَّا نُفُورًا ۙ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَاَقْسَمُوا) **Ve yemîn ettiler,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** ne oldukları hâlde? (جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ) **yeminlerinde son derece gayret edici oldukları hâlde,** burada masdar bima'nâ fâ'il olup izâfet zarfiyye içindir ki takdîri (جَاهِدِينَ فِى اَيْمَانِهِمْ) şeklindedir, ne diye yemin ettiler? (لَئِنْ جَاءَ) **andolsun ki; eğer gelirse,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim?

(نَذِيرٌ) **herhangi bir uyarıcı,** (لَيَكُونُنَّ) **elbette onlar muhakkak olacaklar,** nedir olacaklar? (اَهْدٰى) **daha ziyâde hidâyet sâhibi,** kimden? (مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِ) **tüm ümmetlerin her birinden,** (فَلَمَّا جَٓاءَ) **sonra ne zaman ki geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (نَذِيرٌ) **büyük bir uyarıcı** (olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*), (مَا زَادَ) **o**(nun gönderilişi) **artırmadı,** kimi? (هُمْ) **onları,** sâdece ne cihetinden artırmıştır? (اِلَّا نُفُورًا) **ancak tam bir uzaklaşma bakımından.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Bir de o (müşrik ola)**nlar** (evvelce Yahûdî ve Hristiyanların kendilerine gönderilen peygamberleri inkâr ettiklerini duyunca onlara lânet okumuş ve) **en güçlü yeminleri** (yapmak sûreti) **ile Allâh'a kasemde bulunmuştular ki andolsun; onlara bir uyarıcı gelecek olursa elbette onlar gerçekten tüm ümmetlerin her birinden daha ziyâde hidâyet sâhibi olacaktılar.**

(Ama) **sonra kendilerine büyük bir uyarıcı** (olan âhir zaman peygamberi) **geldiği zaman o**(nun gönderilişi) **onları ancak** (haktan) **tam bir uzaklaşma bakımından artırmıştır.**

اِسْتِكْبَارًا فِى الْاَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِۜ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِه۪ۜ فَهَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّل۪ينَۚ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْد۪يلًاۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْو۪يلًا ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

Kâfirler niçin haktan uzaklaştılar? (اِسْتِكْبَارًا) **ziyâde büyüklük taslamak için,** bu kelime bir önceki âyet-i kerîmede zikredilen (نُفُورًا) kelimesinden mef'ûlün leh düşmüştür, nerede büyüklük taslamak? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** daha ne yapmak için? (وَمَكْرَ السَّيِّئِ) **kötü hîle kurmak için,** bu terkîb mevsûfun sıfatına izâfeti kabîlindendir, (وَلَا يَحِيقُ) **hâlbuki kuşatmaz,** ne? (اَلْمَكْرُ) **o hîle,** öyle hîle ki, (اَلسَّيِّئُ) **kötü olucu,** sâdece kimi kaplar? (اِلَّا بِاَهْلِه۪) **ancak onu** (yapa)**n ehlini** (kuşatır), (فَهَلْ يَنْظُرُونَ) **artık onlar beklemi**(ş olmu)**yorlar,** sâdece neyi bekliyorlar? (اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّل۪ينَ) (Allâh-u Te'âlâ'nın) **evvelki** (ümmet)**ler**(in kâfirlerine azap etmek)**deki sünnetini** (ve sürekli işlettiği kānunu bunlar hakkında da devreye sokmasını bekliyorlar), burada izâfet (فِى) mânâsındadır, *(el-Beyzâvî)* (فَلَنْ تَجِدَ) (Habîbim) **artık sen aslâ bulamazsın,** ne için? (لِسُنَّةِ اللّٰهِ) **Allâh'ın sünneti** (ve kānunları) **için,** neyi bulamazsın? (تَبْد۪يلًا) (azap yerine başkasını koyarak yapılacak) **herhangi bir değiştirmeyi,** *(el-Beyzâvî)* daha? (وَلَنْ تَجِدَ) (Habîbim)

yine sen aslâ bulamazsın, ne için? (لِسُنَّةِ اللّٰهِ) **Allâh'ın sünneti** (ve kānunları) **için,** neyi bulamazsın? (تَحْوِيلًا) (vaktinden çevirmek için yapılacak) **hiçbir döndürmeyi.** *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Mekke müşrikleri) **yer**(yüzün)**de ziyâde büyüklük taslamak ve** (âhir zaman Nebîsine karşı) **kötü hîle kurmak için** (çok gayret sarfettiler). **Hâlbuki kötü hîle**(nin netîcesi ters dönüp)**, sâhibinden başkasını kuşatmaz. İşte onlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **evvelki** (ümmet)**ler**(in kâfirlerine azap etmek)**deki sünneti**(nin ve sürekli işlettiği hükmünün kendileri hakkında da devreye girmesi)**nden başkasını beklemiyorlar.**

Artık sen Allâh'ın sürekli âdeti (olan azâbı hak edene azaptan başka bir şey göndermeme hükmü) **için aslâ hiçbir değiştirme bulamazsın. Yine sen Allâh'ın sürekli âdeti** (olan, vakti geldiğinde geciktirmeme kuralı) **için aslâ herhangi bir** (tersine) **döndürme** (de) **bulamazsın.** (Zîrâ O'nun kānunlarını değiştirecek hiçbir güç yoktur. O da kurallarını bozmamaya ve bozdurmamaya karar vermiştir.)

اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَكَانُوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِى السَّمٰوَاتِ
وَلَا فِى الْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(اَوَلَمْ يَسِيرُوا) **Bir de onlar hiç gezmediler mi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** gezip de ne yapsaydılar? (فَيَنْظُرُوا) **sonra baksaydılar,** neye? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) **o kimselerin** (fecî) **âkıbeti ki,** kimden önce olan? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **kendilerinden önce,** (وَكَانُوا) **ve onlar idi,** nedir idi? (اَشَدَّ) **daha güçlü,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne bakımından? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** (وَمَا كَانَ) **zâten olmadı,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı? (لِيُعْجِزَ) **aslâ âciz bırakacak,** kimi? (هُ) **O'nu,** ne? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şey,** nerede? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَلَا فِى الْاَرْضِ) **yerde de olmadı,** (اِنَّهُ) **zîrâ muhakkak O,** bu makam ta'lîl içindir, (كَانَ) **dâimâ oldu,** kimdir oldu? (عَلِيمًا) **Alîm,** daha kimdir oldu? (قَدِيرًا) **Kadîr.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Bir de o (müşrik ola)**nlar yer**(yüzün)**de gezip de kendilerinden önceki o** (Âd ve Semûd toplumları gibi helâke uğratılmış) **kimselerin** (fecî) **âkıbetinin nasıl olduğuna hiç mi bakmadılar?!**

Hâlbuki o (geçmişte helâk ola)**nlar güç bakımından bunlardan daha kuvvetliydiler. Zâten Allâh** (var ya); **göklerde** (olan) **hiçbir şey O'nu** (yapmak istediğinden engelleyip) **aslâ âciz bırakabilecek** (güce sâhip) **değildir! Yerde de** (hiçbir kimse Allâh-u Te'âlâ'nın irâdesine mâni olacak kuvvete mâlik) **olmamıştır.**

Zîrâ muhakkak O, (tüm yarattıklarının her hâlini) **dâimâ** (hakkıyla bilen bir) **Alîm ve** (dilediği her şeyi yapmaya tam mânâsıyla gücü yeten bir) **Kadîr olmuştur.**

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ
مُسَمًّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِه۪ بَص۪يرًا ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَلَوْ يُؤَاخِذُ) **Ve eğer yakalasaydı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلنَّاسَ) **insanları,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o** (kötü) **şeyler sebebiyle ki,** (كَسَبُوا) (işleyerek) **kazandılar,** (مَا تَرَكَ) **bırakmazdı,** ne üzerinde? (عَلٰى ظَهْرِهَا) **onun sırtı üzerinde,** yâni yeryüzünde, neyi? (مِنْ دَٓابَّةٍ) **hareket edebilen herhangi bir canlıyı,** (وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُ) **velâkin geciktiriyor,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamâna kadar? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir süreye kadar,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** (فَاِذَا جَٓاءَ) **nihâyet geldiği zaman,** ne? (اَجَلُهُمْ) **müddetlerinin bitiş zamânı,** (فَاِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (كَانَ) **dâimâ oldu, kimi?** (بِعِبَادِه۪) **özellikle kullarını, kimdir oldu?** (بَص۪يرًا) (ziyâde gören bir) **Basîr.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Yine eğer Allâh (işleyerek) **kazanmış oldukları** (kâfirlik, şirk koşma ve günahlara bulaşma gibi yersiz ve yakışıksız birtakım) **şeyler sebebiyle o** (günahkâr) **insanları** (suçsuzları ise günahkârların uğursuzluğu nedeniyle peşînen cezâlandırmak üzere) **yakalayacak olsaydı** (yeryüzünde bulunan tüm canlıları topluca helâk ederdi de) **onun sırtı üzerinde kıpırdayabilen hiçbir canlı bırakmazdı.**

Velâkin O (Allâh-u Te'âlâ), (hak ettikleri cezâyı peşînen vermeyip bilakis) **onları adı konulmuş bir süreye kadar geciktirmektedir** (ki, ölümleriyle o süreç başlayacaktır).

Ama onların müddetlerinin sonu geldiği zaman, şüphesiz ki Allâh, özellikle kullarını dâimâ (hakkıyla gören ve amellerinin karşılığını veren bir) **Basîr olmuştur.**

سُورَةُ يٰسٓ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ ثَلَاثٌ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

OTUZ ALTINCI SÛRE-İ CELÎLE

YÂSÎN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Seksen üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

يٰسٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(يٰسٓ) **Yâ! Sîn!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Yâ! Sîn! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(وَالْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'a yemîn olsun,** öyle Kur'ân ki, (اَلْحَكِيمِ) **ziyâde hikmet**(li hükümler) **sâhibi olucu.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Hakîm olan (Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş olması münâsebetiyle birçok hikmetleri ve dosdoğru hükümleri ihtivâ eden) **o Kur'ân'a yemin olsun ki;**

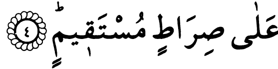
اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اِنَّكَ) (Habîbim) **muhakkak ki sen,** kimlerdensin? (لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) **elbette rasûl** (olarak) **gönderilenlerdensin.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Habîbim!) **Şüphesiz sen elbette rasûl** (olarak) **gönderilenlerdensin.**

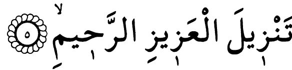

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Ne üzere gönderilenlerdensin? (عَلٰى صِرَاطٍ) **büyük bir yol**(da istikāmet) **üzere,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Tevhîd inancından ibâret) **dosdoğru olan büyük bir yol**(da istikāmet) **üzere** (gönderilen peygamberlerdensin)**!**

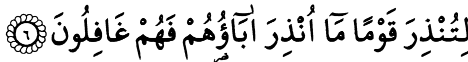

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(Habîbim oku) neyi? (تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ) **O Azîz** (olan Allâh-u Zü'l-celâl)-**in peyderpey indirdiği** (Kur'ân'ın âyetleri)**ni,** burada masdar mef'ûl mânâsında olup kendisinden evvel (اِقْرَأْ) fiili mahzûf kabûl edilmiştir *(el-Medârik)* öyle Azîz ki, (اَلرَّحِيمِ) **Rahîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Habîbim! Sen gönderdiği peygamberlere ve kitaplara inanmayanlardan intikam alma gücüne sâhip olan) **O Azîz ve** (îmân edenlere son derece acıyıcı olan) **O Rahîm'in peyderpey indirdiği** (Kur'ân'ın âyetleri)**ni** (oku)**!**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

Niçin indirmiş olduğu Kitâb'ı oku? (لِتُنْذِرَ) **sen uyarasın diye,** kimi? (قَوْمًا) **bir kavmi,** öyle kavim ki, (مَا اُنْذِرَ) **uyarılmadı,** kim? (اٰبَاؤُهُمْ) **babaları,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** kimlerdir? (غَافِلُونَ) (başlarına gelecek azaplardan) **gâfil kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Tâ ki sen öyle bir toplumu korkutasın ki, babaları (ve ataları) **uyarılmamıştır, bu sebeple onlar** (âhirette başlarına gelecek azaplardan) **habersiz kimselerdir.**

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰۤى اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(لَقَدْ حَقَّ) **Andolsun ki; muhakkak hak oldu,** yâni kesinleşti, ne? (اَلْقَوْلُ) **o** (azap) **söz**(ü), kimlerin üzerine? (عَلٰۤى اَكْثَرِهِمْ) **onların ekserîsi üzerine,** (فَهُمْ) **çünkü onlar,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmeyecekler.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Andolsun ki; muhakkak ("İnsanlar ve cinlerden topluca cehennemi dolduracağım" meâlindeki) **o söz**(ümüz) **onların ekseriyeti üzerine kesinleşmiştir. Çünkü** (Biz ezelî olan hatâsız ilmimizle biliyoruz ki) **onlar** (bunca delilleri görecekler ama inadına) **îmân etmeyecekler.**

اِنَّا جَعَلْنَا فٖۤى اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا فَهِىَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** ne yaptık? (جَعَلْنَا) **yerleştirdik,** nerede? (فٖى اَعْنَاقِهِمْ) **onların boyunlarında,** neyi? (اَغْلَالًا) **birtakım büyük ve korkunç bukağıları,** *(el-Âlûsî)* (فَهِىَ) **işte onlar,** nereye kadardır? (اِلَى الْاَذْقَانِ) **çeneler**(in)**e kadar** (dayanmış)**dır,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** kimlerdir? (مُقْمَحُونَ) **kafaları kaldırılıp gözleri yumulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Habîbim!) **Şüphesiz ki Biz o** (bile bile kâfir ola)**nların boyunlarına büyük ve korkunç birtakım bukağılar** (ve zincir tasmalar) **yerleştirdik ki, onlar çenelere kadar** (dayanmış)**dır, bu sebeple o** (seni inkâr ve tehdit eden Ebû Cehil ve iki arkadaşı gibi kodama)**nlar kafaları kaldırılıp gözleri yumulmuş kimselerdir.**

Bu âyet-i kerîme Ebû Cehil ve Mahzûm kabîlesinden olan iki arkadaşı hakkında nâzil olmuştur, şöyle ki; Ebû Cehil, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i namaz kılarken gördüğünde başını taşla ezeceğine dâir yemin etmiş, sonra namaz kılarken yanına gelip taşı kaldırdığı anda eli boynuna doğru bükülerek taş eline yapışmış, arkadaşlarına dönüp durumu anlattığında ise taşı elinden çok zorlukla sökebilmişler.

Bunu gören Mahzûmoğullarından bir adam taşı alarak Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in yanına gittiğinde Allâh-u Te'âlâ onun gözünü kör etmiş, arkadaşlarına döndüğünde onlar kendisine seslenene kadar onları bile görememiş. Üçüncüsü kalkıp gittiğinde ise gerisin geri itilerek kafası üzerine düşüp bayılmış. İşte Allâh-u Te'âlâ bu ve bir sonraki âyet-i celîleyi indirerek onları Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den nasıl engellediğini beyân etmiştir. *(el-Hâzin, Lübâbü't-te'vîl, 4/3; el-Âlûsî, 22/279)*

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَجَعَلْنَا) **Üstelik Biz koyduk,** nereden doğru? (مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ) **ellerinin arasından doğru,** yâni önlerinden, neyi? (سَدًّا) **büyük bir seddi** (ve engeli), daha nereden doğru? (وَمِنْ خَلْفِهِمْ) **arkalarından doğru,** neyi? (سَدًّا) **büyük bir seddi,** (فَاَغْشَيْنَا) **sonra bürüdük,** kimi? (هُمْ) **onları**(n gözlerini), (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** (لَا يُبْصِرُونَ) **göremezler.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Üstelik (onlar sana saldırmak istediklerinde) **Biz onların önlerinden doğru büyük bir set, arkalarından doğru da büyük bir set koyduk da, böylece onları**(n gözlerini) **bürüdük. Bu yüzden onlar** (seni) **göremezler.**

وَسَوَاۤءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَسَوَاۤءٌ) **Ve müsâvîdir,** kim nezdinde? (عَلَيْهِمْ) **onlar nezdinde,** yâni onlara göre, burada (عَلٰى) harf-i cerri (عِنْدَ) kelimesi mânâsında tefsîr edilmiştir, *(el-Âlûsî)* ne müsâvîdir? (ءَاَنْذَرْتَ) **korkutmuş musun,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اَمْ لَمْ تُنْذِرْ) **yâhut korkutmamışsın,** kimi? (هُمْ) **onları,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **(iki halde de) îmân etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Ayrıca (onlar kendilerine verilen imkânları doğru yolda kullanmadıkları için) **sen onları uyarmış mısın ya da kendilerini uyarmamışsın** (bir şey değişmez. Zîrâ her iki durum da); **onlara göre eşittir,** (ne yaparsan yap her iki sûrette de) **îmân etmezler.** (Bu yüzden üzülüp kendini yıpratmana değmez.)

اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَاَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(اِنَّمَا تُنْذِرُ) **Sen ancak uyar**(ıp yola al)**ırsın,** kimi? (مَنِ) **o kimseyi ki,** (اتَّبَعَ) **hakkıyla tâbi oldu,** neye? (الذِّكْرَ) **Zikr**(den ibâret olan Kur'ân-ı Kerîm)**e,** daha ne yaptı? (وَخَشِيَ) **ve korktu,** kimden? (الرَّحْمٰنَ) **Rahmân'dan,** O Rahmân ne olduğu hâlde? (بِالْغَيْبِ) (görünmediği için kendilerinin) **gıyâb**(ın)**da olduğu hâlde,** bu mânâya göre bu kelime mef'ûlden hâl düşmüştür, meâlde ise fâ'ilden hâl olmasına göre mânâ verilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 9/222)* (فَبَشِّرْ) **artık sen müjdele,** kimi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِمَغْفِرَةٍ) **büyük bir mağfiret** (ve bağışlanma) **ile,** daha? (وَاَجْرٍ) **ve büyük bir ecir** (ve sevap) **ile,** öyle ecir ki, (كَرِيمٍ) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Habîbim!) **Sen ancak o kimseyi uyar**(ıp yola al)**ırsın ki o kişi,** (öğütlerle dolu olması hasebiyle bir ismi de) **Zikr** (olan Kur'ân-ı Kerîm)**e** (inanıp, hükümleriyle amel ederek ona) **hakkıyla tâbi olmuştur ve** (Allâh'ın rahmetine güvenerek haramlara daldırmayıp, azâbını görmediği hâlde insanların görmedikleri yerlerde dahî) **Rahmân'dan gıyâben korkmuştur. Artık sen onu**(n gibi takvâ sâhibi kulları, yaptıkları günahların bağışlanacağına dâir) **büyük bir mağfiret ve** (sâlih amellerine karşılık) **çok değerli bir ecir** (ve mükâfât) **ile müjdele.**

اِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَاٰثَارَهُمْۜ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنَاهُ ف۪ٓي اِمَامٍ مُب۪ينٍ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** (نَحْنُ) **ancak Biz,** ne yapacağız? (نُحْيِ) **dirilteceğiz,** kimi? (الْمَوْتٰى) **ölüleri,** daha ne yapıyoruz? (وَنَكْتُبُ) **ve yazıyoruz,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (قَدَّمُوا) (dünyâda işleyerek) **önceden** (âhirete) **gönderdiler,** daha neyi yazıyoruz? (وَاٰثَارَهُمْ) **onların eserlerini de,** (وَكُلَّ شَيْءٍ) **zâten her bir şeyi,** ne yaptık? (اَحْصَيْنَا) **Biz** (birer birer) **say**(ıp yaz)**dık,** neyi? (هُ) **onu,** nerede? (ف۪ٓي اِمَامٍ) **büyük bir imâm** (olan Levh-i Mahfûz)**da,** öyle imâm ki, (مُب۪ينٍ) (içindeki bilgiler ilgili melekler için) **çok açık olucu**. Bu mânâ: (مُب۪ينٍ) kelimesinin, lâzım olan (اَبَانَ) fiilinden alınmasına göredir, müte'addî kabûl edildiğinde ise, olup bitecek herşeyi ilgili meleklere açıklayıcı anlamına gelir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir.

Meâl-i Şerîf - 12

12- Gerçekten Biz; ölüleri ancak Biz dirilteceğiz, üstelik Biz o (insa)**nların önceden** (dünyâda yapıp âhirete) **göndermiş oldukları** (iyi ve kötü) **şeyleri de,** (okuttukları ilim, yazdıkları kitap ve bıraktıkları vakıflar gibi iyi

eserlerini de; arkalarından devâm edecek zulüm düzenlerini tesis gibi kötü) **eserlerini de** */(cumâ ve cemâat yolunda attıkları)* ***adımlarını da/*** **yazmaktayız. Zâten Biz** (onların amellerinden) **her bir şeyi;** (ilgili meleklere) **iyice açıklayan** (ve tüm kitapların kendisine bağlı olduğu) **büyük bir imâm** (olan Levh-i Mahfûz)**da onu** (ve tüm olmuş ve olacakları birer birer) **say**(ıp yaz)-**mışızdır.**

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا اَصْحَابَ الْقَرْيَةِۢ اِذْ جَٓاءَهَا الْمُرْسَلُونَۚ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(وَاضْرِبْ) (Habîbim) **bir de sen açıkla,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne olarak? (مَثَلًا) **bir misâl olarak,** neyi? (اَصْحَابَ الْقَرْيَةِ) **o karyenin ahâlîsini,** ne zamandaki hâlini açıkla? (اِذْ جَٓاءَ) **geldiği zaman,** nereye? (هَا) **oraya,** kim? (اَلْمُرْسَلُونَ) **elçi** (olarak) **gönderilenler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim!) **O** (müşrik ola)**nlara o** (Antakya diye bilinen) **karye**(nin putperest) **ahâlisini**(n başına gelenleri) **bir örnek olarak açıkla! Hani oraya o** (Îsâ *(Aleyhisselâm)* tarafından) **gönderilen elçiler gelmişti.**

اِذْ اَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُٓوا اِنَّٓا اِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

Geldiği zamandan bedel? (اِذْ اَرْسَلْنَٓا) **gönderdiğimiz zamânı** (anlat), bu terkîb bir önceki âyet-i kerîmede geçen (اِذْ جَٓاءَ) cümlesinden bedeldir, *(el-Medârik)* kime gönderdiğimiz zamânı? (اِلَيْهِمُ) **onlara,** kimi? (اثْنَيْنِ) **iki** (elçi)**yi,** (فَكَذَّبُو) **onlar hemen yalanladılar,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** (فَعَزَّزْنَا) **Biz de** (o iki elçiyi) **kuvvetlendirdik,** ne ile? (بِثَالِثٍ) **bir üçüncü** (elçi) **ile,** (فَقَالُٓوا) **bunun üzerine onlar dediler,** neyi dediler? (اِنَّٓا) **gerçekten biz,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** kimleriz? (مُرْسَلُونَ) **elçi** (olarak) **gönderilen kimseleriz.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Vaktâ ki; Biz onlara iki (elçi)**yi gönderdik de, onlar hemen o ikisini yalanladılar. Peşisıra Biz** (onları) **bir üçüncü** (elçi) **ile kuvvetlendirdik, böylece onlar** (oranın halkına)**: "Gerçekten Biz size** (hakkı tebliğ için) **elçi gönderilmiş kimseleriz" dediler.**

قَالُوا مَٓا اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۙ وَمَٓا اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍۙ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (مَٓا اَنْتُمْ) **siz değilsiniz,** (اِلَّا بَشَرٌ) **ancak bir beşer,** öyle beşer ki? (مِثْلُنَا) **bizim benzerimiz,** (وَمَٓا اَنْزَلَ) **zâten indirmedi,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **o Rahmân,** neyi? (مِنْ شَيْءٍ) **hiçbir şeyi,** (اِنْ اَنْتُمْ) **siz olmadınız,** (اِلَّا تَكْذِبُونَ) **ancak sürekli yalan söylüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Onlar (kendilerine gönderilen elçilere)**: "Siz ancak bizim gibi** (yiyip içen, dolayısıyla bize karşı hiçbir üstünlüğü bulunmayan) **birer beşersiniz.**

O (kullarına çok acıdığını söylediğiniz) **Rahmân** (onları zora sokmak için) **hiçbir şey indirmemiştir, siz ancak sürekli yalan söylemektesiniz" dediler.**

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّٓا اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimiz,** nedir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (اِنَّٓا) **muhakkak biz,** kime? (اِلَيْكُمْ) **özellikle size,** kimleriz? (لَمُرْسَلُونَ) **elbette gönderilmiş elçileriz.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- O (elçi ola)**nlar dediler ki: "Rabbimiz bilmektedir ki; hakîkaten biz elbette özellikle size** (doğru yolu göstermek için) **elçi gönderilmiş kimseleriz.**

وَمَا عَلَيْنَٓا اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَمَا عَلَيْنَٓا) **Zâten bizim üzerimizde** (görev olarak) **yoktur,** (اِلَّا الْبَلَاغُ) **ancak teblîğ** (ve duyuru) **vardır,** öyle tebliğ ki, (اَلْمُبِينُ) (yoruma müsâit olmayacak şekilde) **açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Zâten bizim üzerimizde (görev olarak) **bulunan** (şey)**, ancak** (yoruma müsâit olmayacak şekilde) **çok açık olan bir tebliğ** (ve duyuruyu size iletmek)**dir** (ki biz de onu yerine getirmiş bulunmaktayız)**."**

قَالُٓوا اِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْۚ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** (تَطَيَّرْنَا) **uğursuzlandık,** ne ile? (بِكُمْ) **sizin** (gelmeniz) **ile,** (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا) **eğer** (bu dâvetinizden) **vazgeçmezseniz,** (لَنَرْجُمَنَّ) **andolsun ki; elbette taşlayarak öldüreceğiz,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (وَلَيَمَسَّنَّ) **ve andolsun ki; şüphesiz dokunacak,** kime? (كُمْ) **size,** kimden? (مِنَّا) **bizden,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Onlar: "Gerçekten biz sizin (gelişiniz)**le** (kuraklığa tutularak) **uğursuzlandık. Andolsun ki; eğer** (bu dâvetinizden) **vazgeçmezseniz, elbette sizi taşlayarak öldüreceğiz ve andolsun ki; elbette bizden size çok can yakıcı büyük bir azap mutlaka dokunacaktır" dediler.**

قَالُوا طَٓائِرُكُمْ مَعَكُمْۜ اَئِنْ ذُكِّرْتُمْۜ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(قَالُوا) **O** (elçi ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (طَٓائِرُكُمْ) **sizin uğursuzluğunuz**(un sebebi), kiminle berâberdir? (مَعَكُمْ) **sizinle berâberdir,** (اَئِنْ ذُكِّرْتُمْ) **siz vaaz olundunuz diye mi** (uğursuzlandık diyorsunuz)? (بَلْ اَنْتُمْ) **bilakis siz,** nesiniz? (قَوْمٌ) **bir toplum,** öyle toplum ki, (مُسْرِفُونَ) **haddi aşıcılar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- O (elçi ola)**nlar** (ise)**: "Uğursuzluğunuz**(un sebebi) **sizinle birlikte** (bulunan kâfirliğiniz)**dir. Size vaaz** (edilerek İslâm'a dâvet) **edildi**(niz) **diye mi** (uğursuzlandığınızı söylüyorsunuz)?! **Bilakis siz haddi aşanlar toplumusunuz** (da o yüzden kuraklığa tutuldunuz)**" dediler.**

وَجَٓاءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدٖينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلٖينَۙ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَجَٓاءَ) **Ve geldi,** nereden? (مِنْ اَقْصَا الْمَدٖينَةِ) **o** (Antakya) **şehrin**(in) **en uzak yerinden,** kim? (رَجُلٌ) **değerli bir adam,** öyle adam ki, (يَسْعٰى) **koşuyor,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اِتَّبِعُوا) **hakkıyla tâbi olun,** kime? (اَلْمُرْسَلٖينَ) **gönderilen bu elçilere.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O (sırada Antakya) **şehrin**(in) **en uzak yerinden** (Habîb-i Neccâr adındaki) **değerli bir adam koşarak geldi de dedi ki:**

"Ey kavmim! (Bırakın putperestliği de, size) **elçi** (olarak) **gönderilen bu kişilere tam mânâsıyla tâbi olun.**

اِتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اِتَّبِعُوا) **Hakkıyla tâbi olun,** kime? (مَنْ) **o kimseye ki,** (لَا يَسْـَٔلُ) **istemiyor,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neyi? (اَجْرًا) **hiçbir ücreti,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** kimlerdir? (مُهْتَدُونَ) **hidâyet bulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Tebliğlerine karşılık) **sizden hiçbir ücret istemeyen o kişilere hakkıyla tâbi olun. Üstelik onlar hidâyet bulmuş kimselerdir.**

وَمَا لِىَ لَٓا اَعْبُدُ الَّذ۪ى فَطَرَن۪ى وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَمَا لِىَ) **Bana ne oldu ki,** (لَٓا اَعْبُدُ) **ibâdet etmeyeyim,** kime? (اَلَّذ۪ى) **O Zâta ki,** (فَطَرَ) **yoktan yarattı,** kimi? (ن۪ى) **beni,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O** (Allâh'ın hesap yurdu)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Ayrıca bana ne oldu ki; beni yoktan yaratmış bulunan O Zâta ibâdet etmeyeyim?! Siz de ancak O (Allâh'ın hesap yurdu)**na döndürüleceksiniz!** (Peki, ne hesap vereceksiniz?!)

ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُونِه۪ٓ اٰلِهَةً اِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنّ۪ى
شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنْقِذُونِۚ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(ءَاَتَّخِذُ) **Yoksa ben dönüştürür müyüm,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili, iki mef'ûle müteaddî olup bu fiil (صَيَّرَ) mânâsında kabûl edilir ki bu durumda ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِه۪ٓ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* kimden başkasını dönüştürür müyüm? (مِنْ دُونِه۪ٓ) **O'ndan başkasını,** nelere dönüştürür müyüm? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhlara,** öyle ilâhlar ki, (اِنْ يُرِدْ) **murâd ederse,** kime? (نِ) **bana,** kim? (الرَّحْمٰنُ) **O Rahmân,** neyi? (بِضُرٍّ) **bir zarar** (ulaştırmay)**ı,** (لَا تُغْنِ) **defedemez** (gideremez), *(el-Hâzin)* kimden uzaklaştırarak? (عَنّ۪ى) **benden,** ne? (شَفَاعَتُهُمْ) **onların**

(varsayılan) **şefâatleri** (ve aracılıkları), neyi def edemez? (شَيْـًٔا) **en ufak bir şeyi,** daha ne yapamazlar? (وَلَا يُنْقِذُو) **ve kurtaramazlar,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Ben (Allâh'ı bırakıp da) **O'ndan başkasını birtakım ilâhlar hâline dönüştürür müyüm ki; O** (çok acıyan) **Rahmân bana bir zarar** (vermek) **murâd ederse, onların** (varsayılan) **şefâatleri** (ve aracılıkları) **benden en ufak bir şeyi defedemez ve onlar** (aslâ) **beni kurtaramazlar?!**

اِنّ۪ٓى اِذًا لَف۪ى ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اِنّ۪ٓى) **Gerçekten ben,** (اِذًا) **o takdirde,** ne içindeyim? (لَف۪ى ضَلَالٍ) **elbette büyük bir dalâlet** (ve sapıtma) **içerisinde,** öyle dalâlet ki, (مُب۪ينٍ) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- O(na ortak koştuğum) **takdirde gerçekten** (de) **ben elbette** (herkesin anlayabileceği şekilde) **çok açık olan bir dalâlet** (ve sapıklık) **içerisindeyim** (demektir).

اِنّ۪ٓى اٰمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِۜ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(اِنّ۪ٓى) (Ey elçiler) **muhakkak ben,** (اٰمَنْتُ) **îmân ettim,** kime? (بِرَبِّكُمْ) **sizin Rabbinize,** (فَاسْمَعُو) **işte dinleyin,** kimi? (نِ) **beni**(m îmânımı ifâde eden şu sözlerimi).

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Ey elçiler!) **Şüphesiz ben sizin Rabbinize îmân ettim. İşte beni**(m îmânımı ifâde eden şu sözlerimi) **duyun** (da şâhitlik edin)."

ق۪يلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَۜ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْم۪ى يَعْلَمُونَۙ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(ق۪يلَ) (Allâh-u Te'âlâ tarafından) **denildi,** ne denildi? (اُدْخُلِ) **gir,** nereye? (اَلْجَنَّةَ) **cennete,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا لَيْتَ قَوْم۪ى) **ah keşke benim kavmim,** ne olsaydılar? (يَعْلَمُونَ) **bilirler.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Bu söz üzerine müşrik kavmi hemen onu taşlayarak şehit ettiler. O zaman tarafımızdan ona:) "(Buyur) **cennete gir" denildi.**

O (da vefâtından sonra dahî onlara vaaz etmek üzere) **dedi ki: "Ah! Keşke kavmim bilselerdi.**

بِمَا غَفَرَ لِى رَبِّى وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

Neyi bilselerdi? (بِمَا) **ne şey sebebiyle,** (غَفَرَ) **mağfirette bulundu** (günahlarımı bağışladı), kim için? (لِى) **benim için,** kim? (رَبِّى) **benim Rabbim,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yaptı,** kimi? (نِى) **beni,** kimlerden? (مِنَ الْمُكْرَمِينَ) **ikrâma erdirilen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Rabbimin beni(m günahlarımı) **ne şey sebebiyle mağfiret ettiğini ve beni** (cennetine girdirerek) **ikrâma erdirilen kimselerden kıldığını** (bilselerdi de onlar da îmân ederek bu saâdete erselerdi)!"

Tefsirlerde rivâyet olunduğuna göre; Îsâ *(Aleyhisselâm)* havârîlerinden iki kişiyi tevhîde dâvet için Antakya halkına gönderdi. Şehre yaklaştıklarında gördükleri Habîb-i Neccâr adındaki koyun otaran pîr-i fânî zâtın kim olduklarını sorması üzerine, kendilerinin Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın elçileri olduklarını ve insanları putlara tapmayı bırakıp Rahmân'a ibâdete çağırdıklarını bildirdiler. O onlardan bir mûcize isteyince, hastaları iyi ettiklerini, alacalıyı ve körü iyileştirdiklerini söylediler. Onun iki senedir yerinden kalkamayan çocuğunu sıvazlayarak ayağa kaldırmaları üzerine Habîb-i Neccâr îmân etti, böylece şehirde haber yayılarak birçok insan onların eliyle şifâ buldu. Derken hükümdâr onları çağırtıp: "Benim ilâhlarım dışında bir ilâh mı var?" diye sordu. Her şeyi yaratan bir Allâh-u Te'âlâ olduğu cevâbını alınca, onları dövdürterek hapse attırdı. Bunun üzerine Îsâ *(Aleyhisselâm)* Şem'ûn isminde üçüncü bir zâtı gönderdi. O, tanınmaz bir kılıkla şehre girip, kralın yakınlarıyla haşır neşir oldu.

Netîcede kralla da samîmiyet kurarak, hapsedilen iki kişinin görüşlerini öğrenip öğrenmediğini sorma bahânesiyle onları çağırttırdı ve bilmezmiş gibi, Allâh-u Te'âlâ'nın sıfatlarını kısaca onlara anlattırdı ve bir mûcize istedi. Onlar kralın istediği her şeyi yapabileceklerini söylediler. Bunun üzerine duâ ederek getirtilen kör bir çocuğun gözlerini açtılar. O zaman Şem'ûn krala dönerek: "Sen de ilâhına böyle bir şey yapmasını teklif etsen de, şeref bize kalsa!" deyince, o: "Benim senden hiçbir sırrım yok, bizim ilâhlarımız görmez ve işitmez birtakım faydasız şeylerdir" dedi ve bir ölüyü diriltmeleri durumunda o elçilere îmân edeceğine söz verdi. O zaman elçiler yine duâ edip yedi günlük ölü bir delikanlıyı dirilttiler. O dile gelip: "Şirk üzere öldüğüm için cehennemin yedi vâdîsinde dolaştırıldım, sizi uyarıyorum, hemen îmân edin! Gök kapıları açılıp oradan (bakan) güzel yüzlü bir delikanlının şu üçüne yardım ettiğini gördüm" deyince kral, Şem'ûn'un da onlardan olduğunu anladı. Kralın etkilendiğini hisseden Şem'ûn nasîhatiyle onu îmâna getirdi. Bunu gören toplumun bir kısmı îmân etti, îmân etmeyenler ise bundan sonraki âyet-i kerîmelerde bildirildiği üzere Cibrîl-i Emîn'in bir nârasıyla helâk edildiler. *(en-Nesefî, el-Medârik; el-Hâzin, el-Beydâvî -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 5/200-201)*

23. Cüz

وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْ بَعْدِهٖ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَٓاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلٖينَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَمَٓا اَنْزَلْنَا) **Ve Biz indirmedik,** kimin üzerine? (عَلٰى قَوْمِهٖ) **onun kavminin üzerine,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِهٖ) **ondan sonra,** yâni Habîb-i Neccâr'ın öldürülmesinden sonra, neyi? (مِنْ جُنْدٍ) **hiçbir orduyu,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** (وَمَا كُنَّا) **zâten Biz olmadık,** kimler? (مُنْزِلٖينَ) **indiriciler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîb-i Neccâr'ın şehid edilmesinin ardından) **Biz de onun** (inkârcı) **kavmi**(ni helâk etmek için onlar) **üzerine ondan sonra gökten bir** (melek) **ordu**(su) **indirmedik.**

(Habîbim!) **Zâten Biz** (her ümmetin helâki için bir sebep takdîr ettiğimizden dolayı, senden önceki ümmetlerin helâki için de melek orduları) **indiriciler olmadık.** (Biz onların kimini nâra ile kimini boğarak, kimini batırarak helâk ediyorduk. Melek ordularını ancak senin şânını yüceltmek için sana mahsus olarak indirmeye başladık.)

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(اِنْ كَانَتْ) **O**(nları helâk eden azap) **olmadı,** (اِلَّا صَيْحَةً) **ancak büyük bir sayha,** öyle sayha (nârâ) ki, (وَاحِدَةً) **bir tek olucu,** (فَاِذَا هُمْ) **birden bire onlar,** nedirler? (خَامِدُونَ) (ölerek) **ateşi sönmüş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O(nları helâk eden azap), **tek bir nâradan başka bir şey olmamıştır. Birdenbire onlar** (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*ın sesinin şiddetiyle ödleri kopmuş ve ölerek) **ateşi sönmüş kimselerdir.**

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتٖيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(يَا حَسْرَةً) **Ey büyük pişmanlık** (neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın), öyle hasret ki kim üzerine yönelici? (عَلَى الْعِبَادِ) **o** (helâk edilen inkârcı) **kullar üzerine,** (مَا يَأْتِيهِمْ) **gelmiyor,** kime? (هِمْ) **onlara,** kim? (مِنْ رَسُولٍ) **hiçbir rasûl,** (اِلَّا كَانُوا) **ancak oldular,** kiminle? (بِهِ) **özellikle onunla,** nedir oldular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Ey o (helâk edilen inkârcı) **kullar üzerine** (yönelecek) **büyük pişmanlık.** (Neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın!) **Onlara hiçbir rasûl gelmiyordu ki, mutlaka onlar özellikle onunla sürekli alay eder olmuştular.**

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ اَنَّهُمْ اِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(اَلَمْ يَرَوْا) **O** (müşrik ola)**nlar görmediler mi,** neyi? (كَمْ) **nicesini?** (اَهْلَكْنَا) **Biz helâk ettik,** neden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** ne cihetinden? (مِنَ الْقُرُونِ) **asırlar** (halkı) **cihetinden,** ondan bedel neyi görmediler mi? *(el-Âlûsî)* (اَنَّهُمْ) **şüphesiz o** (helâk edilmiş ola)**nlar,** kime? (اِلَيْهِمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** nedirler? (لَا يَرْجِعُونَ) **dönmüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- O (müşrik ola)**nlar kendilerinden önce helâk ettiğimiz nice asırlar** (halkın)**ı görmediler mi ki, gerçekten o** (senden önce helâk edilmiş ola)**nlar bu** (müşrik ola)**nlara dönmüyorlar?!**

وَاِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاِنْ كُلٌّ) **Gerçekten hepsi de olmamıştır,** burada (اِنْ) harfi nâfiyedir, ancak ne olmuştur? (لَمَّا جَمِيعٌ) **mutlaka bir araya getirilmiştir,** burada (لَمَّا) harfi (اِلَّا) mânâsındadır, nerede? (لَدَيْنَا) **Bizim nezdimizde** (kurulacak mahşerde)**,** daha nedirler? (مُحْضَرُونَ) **hâzır edilmiş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Ölümle helâk edilen toplumların) **hepsi de mutlaka** (diriltilerek) **nezdimizde** (kurulacak mahşerde) **bir araya getirilmiştir,** (hesâba çekilmek için) **hâzır edilmiş kimselerdir.**

وَاٰيَةٌ لَهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُۚ اَحْيَيْنَاهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَاٰيَةٌ) **Ve büyük bir âyettir,** bu kelime mukaddem haberdir, kim için âyettir? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَلْاَرْضُ) **toprak,** öyle toprak ki, (اَلْمَيْتَةُ) **ölü olan,** (اَحْيَيْنَا) **Biz** (yağmur ile) **dirilttik,** neyi? (هَا) **onu,** daha ne yaptık? (وَاَخْرَجْنَا) **ve çıkardık,** nereden? (مِنْهَا) **ondan,** neyi? (حَبًّا) **tâneleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَمِنْهُ) **artık özellikle onlardan** (yapılan ürünlerden)**,** burada zamir cins olan (حَبًّا) kelimesine râci olduğu için cemî olarak terceme edilmiştir, ne yapıyorlar? (يَاْكُلُونَ) **yiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- O (kupkuru bir şekilde bulunan) **ölü toprak** (ölüleri dirilteceğimize) **onlar**(ın kolayca inanabilmeleri) **için büyük bir âyettir.**

(Gördükleri üzere) **onu Biz** (yağmurla) **dirilttik ve ondan** (buğday, arpa ve pirinç gibi) **tâneler çıkardık da, özellikle onlardan** (yapılan ürünlerden) **yemektedirler.**

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yarattık,** nerede? (فِيهَا) **orada,** yâni toprakta, neyi? (جَنَّاتٍ) **bahçeleri,** öyle bahçeler ki, (مِنْ نَخِيلٍ) **hurmalıklardan,** daha? (وَاَعْنَابٍ) **ve asmalardan,** daha ne yaptık? (وَفَجَّرْنَا) **ve Biz fışkırttık,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (مِنَ الْعُيُونِ) **gözeleri,** burada (مِنْ) harfi zâidedir.

Meâl-i Şerîf - 34

34- Biz orada hurmalıklardan ve asmalardan birçok bahçeler yarattık. (Menbâları, su kaynaklarını ve) **gözeleri de orada Biz fışkırttık.**

لِيَاْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهٖۙ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيهِمْۜ اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Bunları niçin yaptık? (لِيَاْكُلُوا) **yesinler diye,** neden? (مِنْ ثَمَرِهٖ) **onun ürünlerinden,** bu zamîr bir önceki âyet-i kerîmede geçen (وَجَعَلْنَا) fiilinden çıkarılan (مَجْعُولْ) kelimesine râci olduğu için müfred ve müzekker olarak getirilmiştir, yâni

bahçelerde yarattıklarımızdan yesinler, *(el-Âlûsî)* daha neden yesinler? (وَمَا) **ve o şeylerden ki,** (عَمِلَتْ) **yaptı,** bu mânâya göre (مَا) harfi mevsûle kabûl edilmiştir, (مَا) harfi nâfiye de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, neyi yaptı? (هُ) **onu,** ne? (اَيْدِيهِمْ) **onların elleri,** (اَفَلَا يَشْكُرُونَ) **hâlâ mı şükretmeyecekler?!**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Tâ ki onun ürünlerinden ve kendisini ellerinin yapmış olduğu (pekmez ve reçel gibi) **şeylerden yesinler! */Tâ ki onun ürünlerinden yesinler. Hâlbuki onu kendi elleri yapmamış*** *(bilakis hepsini sâdece Allâh-u Te'âlâ yaratmış)**tır./***

(Bunca nîmetlerden istifâde ettikleri hâlde, hakîkî nîmet sâhibi olan Allâh-u Te'âlâ'ya îmân edip ibâdet yaparak) **hâlâ mı şükretmeyecekler?!**

سُبْحَانَ الَّذٖى خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(سُبْحَانَ الَّذٖى) **O Zâtı Tesbîh ile** (tenzîh eder ve her türlü kusurdan son derece uzak olduğunu ikrâr ederim) **ki,** *(el-Âlûsî)* (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلْاَزْوَاجَ) **o** (yaratılmış olan) **bütün çiftleri,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, (كُلَّهَا) **onların hepsini,** o türler neden olduğu hâlde? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تُنْبِتُ) **bitiriyor,** ne? (اَلْاَرْضُ) **yer,** daha neden olan çiftleri? (وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ) **kendi nefislerinden,** daha neden? (وَمِمَّا) **ve o şeylerin nicesinden ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Bütün noksan sıfatlardan ve şânına yakışmayan vasıflardan) **O Zâtı tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (münezzeh tutarım) **ki, yerin bitirdiği** (bitki ve ağaç türü) **şeylerden, onların kendi nefislerinden ve bilmedikleri nice şeylerden o çift** (yaratılmış şey)**lerin tamâmını O yaratmıştır.**

Şu bilinsin ki; âlemde bulunan varlıkların hepsi; ya bir zıttı veyâ benzeri ya da parçası bulunması hasebiyle çift yaratılmıştır. Nitekim bedenle ruh, madde ile mânâ, (kendi başına durabilen) cevher ile (onların vasıfları olan) araz(lar), enfüs ile âfâk (insan bünyesinin içinde ve dışında bulunan iki âlem), gök ile yer, karanlık ile ışık, dünyâ ile âhiret, hattâ elektrik bile müspet ve menfî (artı ve eksi) olarak çift hâliyle iş görmektedirler. İnsan çifti de, erkek ve dişiden ibârettir. İnsanların bilmedikleri şeyler ise; Allâh-u Te'âlâ'nın, karada, denizde, göklerde, on sekiz bin âlemde ve henüz özelliklerini bizlere bildirmediği şeylerde bulunan çift olma özelliğidir.

Kur'ân-ı Kerîm'in iniş zamânından bugüne kadar birçok şeyde bu çift olma vasfı tespit edilmişse de bunlar, tespit edilemeyenlere göre çok sınırlı şeylerdir. Zîrâ insan ilminin ulaşamadığı hususlar sonsuzdur. Tabî ki burada anlamamız gereken; bütün çiftleri yaratan Allâh-u Te'âlâ'nın Zâtının zıttan, eşten, çiftten, benzerden ve bileşimden münezzeh oluşudur.

وَاٰيَةٌ لَهُمُ الَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَاٰيَةٌ) **Yine büyük bir âyettir,** bu kelime mukaddem haberdir, kim için âyettir? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَلَّيْلُ) **gece,** (نَسْلَخُ) **soyu**(p çıkarı)**yoruz,** neden? (مِنْهُ) **ondan,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** (فَاِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** nedirler? (مُظْلِمُونَ) **karanlığa girmiş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Gece de onlar(ın Allâh-u Te'âlâ'nın kudretini anlamaları) **için büyük bir âyettir. Biz gündüzü on**(un karanlığının mahalli olan hava)**dan soyu**(p çıkarı)**yoruz da, birdenbire onlar karanlığa girmiş kimselerdir.**

وَالشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَهَاۜ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَالشَّمْسُ) **Güneş de,** ne yapar? (تَجْرِى) **sürekli akar** (gider), neye doğru? (لِمُسْتَقَرٍّ) **bir karargâha doğru,** burada (لَ) harfi (اِلٰى) harfi mânâsındadır, öyle karargâh ki neye âit? (لَهَا) **ona âit,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** nedir? (تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ) **O Azîz** (olan Allâh-u Zü'l-celâl)**in takdîridir,** öyle Azîz ki, (اَلْعَلِيمِ) **Alîm.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Güneş de, (günlük, mevsimlik ve yıllık deverânını tamamlamak için on iki burcun her birinde) **kendisine âit bir karargâha doğru** (yörüngesinde) **sürekli akıp gitmektedir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Bu,** (hesapsız ve kör bir tesâdüfle değil) **O** (bütün varlıkları istediği şekilde yönetebilen) **Azîz ve** (onlardan istifâdenin en verimli şeklini hakkıyla bilen) **Alîm** (olan Allâh-u Zü'l-celâl)**in** (eşsiz ayarlaması ve) **takdîridir.**

وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَالْقَمَرَ) **Aya da,** (قَدَّرْنَا) **Biz takdîr** (ve tâyin) **ettik,** neye? (هُ) **ona,** neyi takdîr ettik? (مَنَازِلَ) (aylık ve yıllık seferlerinde uğrayacağı burçlar, konaklar ve) **menziller,** (حَتّٰى عَادَ) **nihâyet dönüştü,** neye? (كَالْعُرْجُونِ) **kuru ve eğri hurma dalı gibi bir şeye,** *(el-Beyzâvî, el-Medârik)* öyle hurma dalı ki, (اَلْقَدِيمِ) **eski olan.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Aya da; Biz ona (aylık ve yıllık seferlerinde uğrayacağı burçlar, konaklar ve) **menziller** (tespit ve) **takdîr ettik de, netîcede o,** (eksile eksile son menziline vardığında) **eskimiş kuru ve eğri hurma dalı gibi bir şeye dönüşmüştür.**

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغٖى لَهَٓا اَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِۜ وَكُلٌّ فٖى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(لَا الشَّمْسُ) **Güneş olmadı,** nedir olmadı? (يَنْبَغٖى) **yaraşır,** yâni mümkün değildir, niçin? (لَهَٓا) **onun için,** ne? (اَنْ تُدْرِكَ) **yetişmesi,** neye? (اَلْقَمَرَ) **aya,** (وَلَا الَّيْلُ) **gece de değildir,** ne değildir? (سَابِقُ النَّهَارِ) **gündüzü geçici,** (وَكُلٌّ) **ve her biri,** nerede? (فٖى فَلَكٍ) **bir felekte** (ve yörüngede), ne yaparlar? (يَسْبَحُونَ) **sürekli yüz**(ercesine süratle gez)**erler.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Güneş ise; (burçları bir ayda dolaşan) **aya yetişmesi** (ve aynı zaman diliminde birlikte görünerek onun ışığını mahvetmesi) **onun için yaraşır** (ve elverir bir şey) **değildir. Gece de gündüzü**(n üzerine tahakküm edip bütün zamânı kaplayarak onu) **geçici bir şey olmamıştır.** (Aksine ikisi de birbirini tâkip edicidirler.) **Hepsi de bir felek** (ve yörünge)**de sürekli yüz**(ercesine süratle gez)**mektedirler.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmede burçları dolaşmayı bir senede tamamlayan güneşin, aynı mesâfeyi bir ayda tamamlayan aya yetişmesinin ve aynı zaman diliminde yâni gece vaktinde ictimâ ederek ayın ışığını silik hâle getirmesinin güneş için mukadder olmadığını beyân etmektedir. Zîrâ Allâh-u Te'âlâ hikmeti gereği bu âlemin yönetimi için güneş ve aydan her biri hakkında özel bir sınır ve muayyen bir vakit belirlemiştir ki o vakit geldiği zaman onlardan birinin gücü ve tesiri belirginleşir. Bu nedenle onlardan hiçbiri diğerinin hükümrân olduğu vakitte tesir gösteremez. Bilakis Allâh-u Te'âlâ'nın kıyâmet emri gelinceye kadar ikisi birbirini tâkip edip dururlar.

وَاٰيَةٌ لَهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاٰيَةٌ) **Yine büyük bir âyettir,** bu kelime mukaddem haberdir, kim için âyettir? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَنَّا) **şüphesiz Biz,** (حَمَلْنَا) **taşı(t)dık,** neyi? (ذُرِّيَّتَهُمْ) **onların zürriyetini** (eşlerini ve nesillerini), nerede? (فِى الْفُلْكِ) **gemilerde,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle gemiler ki, (اَلْمَشْحُونِ) **doldurulmuş.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Yine onlar(ın yüce nîmetlerimizi takdîr etmeleri) **için büyük bir âyet de, gerçekten Bizim onların** (ticâret için uzak yerlere yolladıkları ve yolculukta yanlarına aldıkları) **zürriyetini** (ve eşlerini) **o** (insanlarla, hayvanlarla ve tonlarca eşyâ ile) **doldurulmuş gemilerde taşı**(t)**mamızdır.**

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهٖ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(وَخَلَقْنَا) **Ve Biz yarattık,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne şeyden olduğu hâlde? (مِنْ مِثْلِهٖ) **onun benzerinden,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَرْكَبُونَ) **biniyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Karada) **binmekte oldukları ona benzer şeyleri de onlar için Biz yarattık.**

وَاِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَۙ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَاِنْ نَشَأْ) **Ve eğer Biz murâd etseydik,** (نُغْرِقْ) **su ile boğardık,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَلَا صَرِيخَ) **artık hiçbir imdâda yetişici olamazdı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** (وَلَا هُمْ) **ve onlar olamazdılar,** nedir olamazdılar? (يُنْقَذُونَ) **kurtarılırlar.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Biz murâd etseydik (sağlam gemilerine rağmen) **onları suyla boğardık da, artık kendileri için hiçbir imdâda yetişici olamazdı ve onlar** (hiçbir şekilde) **kurtarılamazlardı.**

اِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(اِلَّا رَحْمَةً) **Lâkin büyük bir rahmet** (ve acıma eseri onlara ulaşsın) **için** (Biz onları boğmadık), öyle rahmet ki kim tarafından sudûr edici? (مِنَّا) **Bizden,** daha ne olsun için? (وَمَتَاعًا) **ve bir yaşatma için,** ne zamâna kadar? (اِلٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Lâkin Bizden büyük bir rahmet ve (acıma eseri onlara ulaşsın ve ecelleri için takdîr edilen) **bir zamâna kadar yaşatma olsun diye** (onları boğmayıp çeşitli vâsıtalardan istifâde ettirmekteyiz).

وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاِذَا قِيلَ) **Ve denildiği zaman,** kime? (لَهُمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** ne denildiği zaman? (اِتَّقُوا) **iyice sakının,** neden? (مَا) **o şeylerden ki,** nerededir? (بَيْنَ اَيْدِيكُمْ) **sizin ellerinizin arasındadır,** yâni önünüzdedir, daha neden sakının? (وَمَا) **ve o şeylerden ki,** nerededir? (خَلْفَكُمْ) **sizin arkanızdadır,** (لَعَلَّكُمْ) **umulur ki siz,** (تُرْحَمُونَ) **rahmet**(e mazhar) **olunursunuz.** Burada (اِذَا) harfinin cevâbı mahzûftur ki takdîri (اَعْرَضُوا) "Yüz çevirirler" şeklindedir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 45

45- Bir de o (müşrik ola)**nlara:** "(Geçmiş ve gelecek günahlarınızdan, evvelki ümmetlerin başına gelen azaplardan ve ardınızdaki kıyâmetten, dünyânın fitnesinden ve âhiretin azâbından, ayrıca gökten ve yerden gelecek belâlardan ibâret) **önünüzde bulunan şeylerden ve ardınızda olan şeylerden iyice sakının.**

Tâ ki siz (Allâh-u Te'âlâ tarafından) **rahmet**(e mazhar) **oluna**(rak her türlü azaptan kurtarıla)**sınız" denildiği zaman** (kesinlikle bu nasîhatlerden yüz çevirirler)**!**

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَمَا تَاْتِى) **Ve gelmez,** kime? (هِمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** ne? (مِنْ اٰيَةٍ) **herhangi bir âyet,** neden olduğu hâlde? (مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetlerinden,** (اِلَّا كَانُوا) **mutlaka oldular,** neden uzaklaşarak? (عَنْهَا) **özellikle ondan,** nedir oldular? (مُعْرِضِينَ) **yüz çevirici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Zâten Rablerinin (düşünülüp ibret alınması gereken delil ve) **âyetlerinden herhangi bir âyet o** (müşrik ola)**nlara gelmiyordu ki, mutlaka kendileri ondan yüz çevir**(ip, îtibâr etmey)**ici kimseler olmuştular.**

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ اَطْعَمَهُ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَاِذَا قِيلَ) **Ve denildiği zaman,** kime? (لَهُمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** ne denildiği zaman? (اَنْفِقُوا) **infâk edin,** yâni fakirlere verin, nelerden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (رَزَقَ) **rızıklandırdı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yaptılar? (قَالَ) **dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** kime dedi? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** neyi dediler? (اَنُطْعِمُ) **biz mi yedireceğiz,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (لَوْ يَشَاءُ) **eğer dileseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapardı? (اَطْعَمَ) **yedirirdi,** kimi? (هُ) **onu,** (اِنْ اَنْتُمْ) **siz olmadınız,** (اِلَّا فِى ضَلَالٍ) **ancak bir dalâlet** (ve sapkınlık) **içerisinde,** öyle dalâlet ki, (مُبِينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Yine o (müşrik ola)**nlara: "Allâh'ın size rızık olarak verdiği şeylerden bir kısmını** (fakirlere) **infâk edin" denildiği zaman, o kâfir olmuş kimseler o îmân etmiş olan kişilere: "Biz mi yedireceğiz o kimseyi ki, Allâh dileseydi onu yedirirdi!**

Siz (Allâh'ın irâdesine ters düşen bir talepte bulunduğunuz için) **ancak** (yanlışlığı) **çok açık olan bir dalâlet** (ve sapkınlık) **içerisindesiniz" dedi**(ler).

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَيَقُولُونَ) **Ve o** (müşrik ola)**nlar diyorlar,** neyi diyorlar? (مَتٰى) **ne zamandır,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** ondan bedel? (اَلْوَعْدُ) **o** (kıyâmet kopacağına dâir) **vaad**(in gerçekleşmesi), (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** kimler? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki, takdîri (فَأَخْبِرُونَا بِذٰلِكَ) "Onun vaktini bize hemen bildirin" şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 48

48- Ayrıca o (müşrik ola)**nlar** (sana ve ashâbına): **"İşte bu** (kıyâmet kopacağına dâir) **vaad**(in gerçekleşmesi) **ne zamandır?! Eğer** (azâbın geleceğine dâir sözünüzde) **doğru söyleyen kimseler olduysanız** (onun vaktini bize hemen bildirin)**" diyorlar.**

مَا يَنْظُرُونَ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(مَا يَنْظُرُونَ) **Onlar beklemiyorlar,** (اِلَّا صَيْحَةً) **ancak büyük bir nârayı,** öyle nâra ki, (وَاحِدَةً) **bir tek olucu,** yine öyle nâra ki, (تَأْخُذُ) **yakalayacak,** kimi? (هُمْ) **onları,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** ne yaparlar? (يَخِصِّمُونَ) **birbirleriyle çekişirler.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Onlar ancak (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)*ın Sûr'a üflemesinden çıkacak) **tek bir nâra** (ile helâke uğratılma)**yı bekliyorlar ki, kendileri** (kıyâmet kopması diye bir şeyi akıllarından dahî geçirmedikleri bir anda hattâ alışverişlerinde) **birbirleriyle çekişirlerken** (Sûr'a birinci defâ üflenmesiyle âniden) **o** (kıyâmet) **onları yakalayacaktır.**

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَٓا اِلٰٓى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) **Artık güç yetiremeyecekler,** neye? (تَوْصِيَةً) **herhangi bir vasiyette bulunmaya,** daha? (وَلَٓا اِلٰٓى اَهْلِهِمْ) **ve âilelerine de olamayacaklar,** nedir olamayacaklar? (يَرْجِعُونَ) **dönebilirler.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Artık (o zaman gelip çattığında âilelerinin yanında olsalar bile hiçbir hususta) **en ufak bir vasiyette bulunmaya güç yetiremeyecekler ve** (evlerinden uzaktaysalar) **âilelerine de dönemeyeceklerdir.**

وَنُفِخَ فِى الصُّورِ فَاِذَا هُمْ مِنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَنُفِخَ) **Ve** (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından) **üfürüldü,** neyin içerisine? (فِى الصُّورِ) **Sûr'un içine,** (فَاِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** nereden? (مِنَ الْاَجْدَاثِ) **kabirler**(in)**den,** kime doğru? (اِلٰى رَبِّهِمْ) **özellikle Rablerin**(in kendilerini toplayacağı mahşer)**e doğru,** ne yapacaklar? (يَنْسِلُونَ) **süratle koşacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Bir de (tüm canlıların öldürülmesi için İsrâfîl *(Aleyhisselâm)* tarafından Sûr'a üfürüldükten kırk sene sonra, diriltilmeleri için ikinci defâ) **Sûr'un içerisine üfürüldü de, birdenbire onlar o** (yattıkları) **kabirlerden** (çıkarılıp) **özellikle Rablerin**(in kendilerini toplayacağı mahşer)**e doğru süratlice koş**(turul)**uyorlar.**

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(قَالُوا) (O zaman) **dediler,** neyi dediler? (يَا وَيْلَنَا) **ey bizim helâkimiz,** (Neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın), (مَنْ) **kim,** (بَعَثَ) **diriltti,** kimi? (نَا) **bizi,** nereden? (مِنْ مَرْقَدِنَا) (bu) **uyuduğumuz yerden,** (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (مَا) **o şey**(in meydana geldiği vakit)**dir ki,** (وَعَدَ) (bize) **söz vermişti,** kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (Te'âlâ), daha nedir? (وَصَدَقَ) **ve doğru söylemiş** (olduğunun meydana çıktığı vakit)**dir,** kim? (اَلْمُرْسَلُونَ) **rasûl gönderilenler.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- O (uzun süre kabir azâbı çektikten sonra Sûr ile yapılan iki üfleme arasında azapları hafifletildiği için uykuya dala)**nlar** (kabirlerinden kalkarken): **"Ey bizim helâkimiz!** (Neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın! Bu) **uyuduğumuz yerden bizi kim diriltti?" dediler.**

(O zaman melekler:) **"İşte bu** (diriltilmeniz), **Rahmân'ın** (size) **vaad etmiş olduğu şey**(in gerçekleşme vakti)**dir, o rasûl** (olarak) **gönderilenler de** (diriltilip hesâba çekileceğinizi bildirirlerken) **doğru söylemiştir** (değil mi?)" (derler.)

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(اِنْ كَانَتْ) **O**(nların diriltilmesinin sebebi) **olmadı,** (اِلَّا صَيْحَةً) **ancak büyük bir nâra** (oldu), öyle nâra ki, (وَاحِدَةً) **bir tek olucu,** (فَاِذَا هُمْ) **sonra birdenbire onlar,** nedirler? (جَمِيعٌ) **bir araya getirilmiştir,** nerede? (لَدَيْنَا) **Bizim nezdimizde** (kurulacak mahşerde), daha nedirler? (مُحْضَرُونَ) **hâzır edilmiş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- O(nları dirilten sebep), (İsrâfîl *(Aleyhisselâm)*ın Sûr'a üfürmesinden meydana gelen) **tek bir nâradan başka bir şey olmamıştır. Sonra birdenbire onlar** (diriltilerek) **nezdimizde** (kurulacak mahşerde) **bir araya getirilmiştir,** (hesâba çekilmek için) **hâzır edilmiş kimselerdir.**

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(فَالْيَوْمَ) **İşte bugün,** (لَا تُظْلَمُ) **zulme uğratılmayacaktır,** kim? (نَفْسٌ) **hiçbir nefis,** ne ile? (شَيْـًٔا) (haksızlık nâmına) **en ufak bir şeyle,** bu mânâya göre bu kelime mef'ûlün bihtir, *(el-Âlûsî)* daha ne olmayacak? (وَلَا تُجْزَوْنَ) **ve siz cezâlandırılmayacaksınız,** (اِلَّا مَا) **o şeyler**(in karşılığı) **ile ki,** (كُنْتُمْ) **siz oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yaparsınız.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (O gün onlara denilecektir ki:) **"İşte bugün hiçbir nefis** (haksızlık nâmına) **en ufak bir şeyle** (bile) **zulme uğratılmayacaktır ve siz sürekli yapar olduğunuz şeylerden başkasıyla cezâlandırılmayacaksınız."**

اِنَّ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فٖى شُغُلٍ فَاكِهُونَۚ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(اِنَّ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ) **Şüphesiz cennetin** (ayrılmaz) **arkadaşları,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) (işte) **bugün,** nerededirler? (فٖى شُغُلٍ) **özellikle çok zevkli bir meşgale içerisindedirler,** bu mânâya göre bu terkîb birinci haber, sonrası ise ikinci haberdir, gerçi ilerisi haber olup buradaki harf-i cerrin ona müteallık olması da câiz görülmüştür ki meâl-i şerîfteki mânâ ona göredir, *(el-Âlûsî)* daha nedirler? (فَاكِهُونَ) **eğlenici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Gerçekten (de) **cennetin** (ayrılmaz) **arkadaşları** (işte) **bugün özellikle** (birbirini ziyâret, nağmeler dinleme, eşlerinden lezzetlenme ve Mevlâ Te'âlâ'nın cemâlini müşâhede gibi akla hayâle gelmeyecek) **çok zevkli bir meşgale içerisinde eğlenici kimselerdir.**

هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فٖى ظِلَالٍ عَلَى الْاَرَائِكِ مُتَّكِؤُنَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(هُمْ) **Onlar,** daha? (وَاَزْوَاجُهُمْ) **ve eşleri,** nerede bulundukları hâlde? (فٖى ظِلَالٍ) (koyu ve) **büyük gölgeler içerisinde bulundukları hâlde,** *(el-Beyzâvî el-Medârik)* neler üzerinde? (عَلَى الْاَرَائِكِ) (inci ve yâkuttan mâmul) **kubbeli gerdek odalarındaki** (süslü tüllerle kapatılmış) **döşekler üzerinde,** *(el-Beyhakî, el-Ba's, sh:334, 339, 341; ed-Dürru'l-mensûr, 9/538-539; el-Âlûsî, 22/382)* nedirler? (مُتَّكِؤُنَ) (dizilmiş yastıklara) **yaslanıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Onlar ve eşleri (koyu ve) **büyük gölgeler içinde bulundukları hâlde,** (inci ve yâkuttan mâmul) **kubbeli gerdek odalarındaki** (süslü tüllerle kapatılmış) **döşekler üzerinde** (dizilmiş yastıklara) **yaslanıcı kimselerdir.**

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(لَهُمْ) **Özellikle onlar için vardır,** nerede? (فِيهَا) **orada,** yâni cennette, ne? (فَاكِهَةٌ) **çok değerli meyveler,** daha? (وَلَهُمْ) **ve yine onlar için vardır,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (يَدَّعُونَ) **içlerinden geçirip arzu ederler.** *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 57

57- Özellikle onlar için orada çok değerli meyveler vardır. (Canları çekerek) **içlerinden geçirip arzu edecekleri her şey de** (daha onlar söylemeden önce) **onlar için** (önlerine serilmiş)**dir.**

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(Yine onlar için vardır), ne? (سَلَامٌ) **çok kıymetli bir selâm,** bu mânâya göre; (سَلَامٌ) kelimesi, mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (وَلَهُمْ سَلَامٌ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* öyle selâm ki onlara söylenecektir, ne yapılmakla? (قَوْلًا) **bir kavl ile,** yâni söylenmekle, bu kelime, geride geçen (سَلَامٌ) kelimesinden sıfat düşen mahzûf bir (يَقُولُ) fiilinin mef'ûlü mutlağı olarak mensûbtur, öyle söylenen söz ki kimden sudûr edici? (مِنْ رَبٍّ) **yüce bir Rab'den,** öyle Rab ki, (رَحِيمٍ) **ziyâde acıyıcı.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Yine özellikle cennetliklere şeref vermek için, melekler aracı yapılmaksızın bi'z-Zât) **O Rahîm olan yüce Rab**(lerin)**den** ("Ey cennet ehli! Selâm olsun size!" sözünü ifâde eden) **bir kavl ile çok değerli bir selâm** (verilecektir ki onu işittikleri zaman Allâh-u Te'âlâ'nın cemâlini müşâhede edecekler ve o ziyâret son buluncaya kadar hiçbir nîmetin tarafına bile bakmayacaklardır).

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(وَامْتَازُوا) **Ve** (müminlerden) **ayrılın,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) (işte) **bugün,** (اَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ) **ey** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimler.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Allâh-u Te'âlâ mahşerde topladığı kâfirlere buyurur ki:) **"Ey** (şirk suçunu işlemiş) **mücrimler!** (İşte) **bugün** (müminlerden) **ayrılın** (ve cehennemde kimseyi göremeyeceğiniz, kimsenin de sizi göremeyeceği özel yerlerinize gidin).

اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَا بَنٖى اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَۚ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبٖينٌۙ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(اَلَمْ اَعْهَدْ) **Ben ahitte** (ve emirde) **bulunmamış mıydım,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** (يَا بَنٖى اٰدَمَ) **ey Âdemoğulları,** ne diye? (اَنْ لَا تَعْبُدُوا) **tapmayın diye,** kime? (اَلشَّيْطَانَ) **şeytan**(ın vesveselerine uyup, bâtıl ilâhlar)**a,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** öyle düşman ki, (مُبٖينٌ) (düşmanlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Ey Âdemoğulları! Ben size (dünyâda kitaplar ve peygamberler göndererek) **ahitte bulunmamış mıydım** (ve size tekitli bir şekilde emretmemiş miydim) **ki: 'Şeytan**(ın vesveselerine uyup, bâtıl ilâhlar)**a tapmayın. Şüphesiz ki o, sizin için** (tehlikesi) **çok âşikâr büyük bir düşmandır.**

وَاَنِ اعْبُدُونٖيۜ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقٖيمٌ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

Daha ne diye emretmemiş miydim? (وَاَنِ اعْبُدُو) **ve ibâdet edin diye,** kime? (نٖى) **Bana,** (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (صِرَاطٌ) **bir yoldur,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٌ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- (Ey Âdemoğulları!) **Bir de siz** (ancak) **Bana ibâdet edin diye** (emretmemiş miydim)**! İşte bu** (şekilde şeytana uymayıp sâdece Allâh-u Te'âlâ'ya kulluk etmek)**, dosdoğru bir yoldur.**

وَلَقَدْ اَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثٖيرًاۜ اَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَلَقَدْ اَضَلَّ) **Andolsun ki; elbette muhakkak o** (şeytan) **saptırmıştı,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizden,** kimi? (جِبِلًّا) **kalabalık bir halkı,** *(el-Âlûsî)* öyle halk ki, (كَثِيرًا) **ziyâde çok olucu,** (اَفَلَمْ تَكُونُوا) **siz hiç olmamış mıydınız,** nedir olmamış mıydınız? (تَعْقِلُونَ) **akıl kullanıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Andolsun ki; elbette muhakkak o (şeytan) **sizin içinizden kalabalık birçok halkı saptırmıştı. Siz** (ona uyanların dünyâda tutuldukları azap eserlerini gördüğünüz hâlde onların yanlış yolda olduklarını) **hiç mi aklınızı kullanır olmamıştınız?!'**

هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتٖى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(هٰذِهٖ) **İşte bu** (gördüğünüz yer), nedir? (جَهَنَّمُ) **cehennemdir,** (اَلَّتٖى) öyle cehennem ki, (كُنْتُمْ) **siz** (dünyâdayken) **olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تُوعَدُونَ) **sürekli tehdit olunuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Derken kâfirler, içine atılmak üzere cehennemin kenarına getirildiklerinde onlara şöyle denilir:) **İşte bu** (gördüğünüz yer) **o cehennemdir ki** (dünyâdayken şeytana uymanız sebebiyle oraya atılmakla) **sürekli tehdit olunmaktaydınız.**

اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اِصْلَوْ) **Girin,** nereye? (هَا) **oraya,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) (işte) **bugün,** ne sebebiyle? (بِمَا كُنْتُمْ) **olmanız sebebiyle,** nedir olmanız? (تَكْفُرُونَ) **sürekli inkâr ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Siz (dünyâda) **sürekli inkâr etmekte olmanız sebebiyle** (işte) **bugün oraya girin** (ve sonsuz azapları görün).

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰٓى اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَٓا اَيْدٖيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(اَلْيَوْمَ) (İşte) **bugün,** (نَخْتِمُ) **mühür basacağız,** ne üzerine? (عَلٰٓى اَفْوَاهِهِمْ) **ağızlarının üzerine,** daha ne olacak? (وَتُكَلِّمُ) **ve konuşacak,** kime? (نَا) **bize,** ne? (اَيْدِيهِمْ) **elleri,** daha ne olacak? (وَتَشْهَدُ) **ve şâhitlik yapacak,** ne? (اَرْجُلُهُمْ) **ayakları,** ne ile ilgili? (بِمَا) **o şeylerle ilgili ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (İşte) **o gün** (yaptıkları suçları inkâr etmek için aşırı bir mücâdele içine girecekler, Biz de) **onların ağızları üzerine mühür basacağız** (ve dünyâda bülbül gibi öten dilleri konuşamaz hâle gelecek) **ve** (dünyâda) **kendilerinin sürekli kazanır oldukları şeylerle ilgili** (olarak îtirafta bulunmak üzere) **elleri Bizimle konuşacak, ayakları da şâhitlik yapacaktır.**

وَلَوْ نَشَٓاءُ لَطَمَسْنَا عَلٰٓى اَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَاَنّٰى يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(وَلَوْ نَشَٓاءُ) **Eğer Biz murâd etseydik,** ne yapardık? (لَطَمَسْنَا) (göz çukurlarını dahî kapatarak) **mahvederdik,** neyi? (عَلٰٓى اَعْيُنِهِمْ) **onların gözlerini**(n eserlerini bile), (فَاسْتَبَقُوا) **sonra onlar koşuşurlardı,** nereye? (اَلصِّرَاطَ) (alışıp bildikleri) **o** (evlerine giden) **yollara,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, (فَاَنّٰى) **artık nereden,** (يُبْصِرُونَ) **görebilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Ayrıca Biz murâd etseydik (kâfirlikleri sebebiyle şimdiden hem görme güçlerini, hem de gören uzuvlarını tümüyle gidermek için göz çukurlarını alınları gibi dümdüz yaparak) **elbette onların gözlerini mahvederdik de sonra onlar** (alışıp bildikleri) **o** (evlerine giden) **yollara** (doğru) **koşuşurlardı, ama nereden görebileceklerdi?!** (Ama Biz sonsuz rahmet ve hikmetimiz gereği, âhirette Bize karşı bir bahâne ortaya koyamasınlar diye dünyâda onlara yollarını görme imkânı tanıdık.)

وَلَوْ نَشَٓاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلٰى مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَلَوْ نَشَٓاءُ) **Eğer Biz dileseydik,** ne yapardık? (لَمَسَخْنَا) **elbette sûret çevirmesi yapardık,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne oldukları hâlde? (عَلٰى مَكَانَتِهِمْ) **bulundukları yerlerinde,** (فَمَا اسْتَطَاعُوا) **artık güç yetiremezlerdi,** neye? (مُضِيًّا) **herhangi**

bir gelip geçmeye, daha ne yapamazlardı? (وَلَا يَرْجِعُونَ) ve (arkalarına doğru geri) **dönemezlerdi.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Yine Biz dileseydik elbette (günah işlemekte) **bulundukları yerde onların sûretlerini** (maymuna, domuza yâhut taşa) **dönüştürürdük.**

Artık (istedikleri hedeflere ulaşmak için) **herhangi bir gelip geçmeye güç yetiremezlerdi ve** (arkalarına doğru geri) **dönemezlerdi.** (Evet! Onlar bu cezâları çoktan hak etmişlerdi. Lâkin rahmetimiz ve hikmetimiz gereği şimdilik onlara mühlet vermeyi uygun gördük.)

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى الْخَلْقِ اَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَمَنْ) **Ve her kime,** (نُعَمِّرْ) **fazla ömür verirsek,** kime? (هُ) **ona,** ne yaparız? (نُنَكِّسْ) **baş aşağı çeviririz,** kimi? (هُ) **onu,** nerede? (فِى الْخَلْقِ) **yaratılış hususunda,** (اَفَلَا يَعْقِلُونَ) **hâlâ akıl**(larını) **kullanmayacaklar mı?!**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Her kim ki Biz ona fazla ömür veririz, (yaşlandığı zaman mutlaka) **yaratılış husûsunda onu baş aşağı** (ederek, aklî melekelerini ve uzuvlarının gücünü eksilte eksilte onu çocukluk hâline) **çeviririz. Hâlâ onlar akıl**(larını) **kullan**(ıp da Bizim her şeye Kādir olduğumuzu anla)**mayacaklar mı?!**

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِى لَهُ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْاٰنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَمَا عَلَّمْنَا) **Ve Biz öğretmedik,** kime? (هُ) **ona,** yâni Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, neyi? (الشِّعْرَ) **şiir** (söylemey)**i,** (وَمَا يَنْبَغِى) **zâten bu yakışmaz,** kim için? (لَهُ) **onun için,** (اِنْ هُوَ) **o**(na vahyedilen âyetler) **olmadı,** (اِلَّا ذِكْرٌ) **ancak büyük bir öğüt,** daha? (وَقُرْاٰنٌ) **ve yüce bir Kur'ân,** öyle Kur'ân ki, (مُبِينٌ) (mânâları) **çok açık olucu**. Bu mânâya göre bu kelime, lâzım olan (بَانَ) fiili mânasından alınmadır, "Açıklayıcı" mânâsında müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 19/342)*

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Ey müşrikler! Siz Benim peygamberimi şâirlikle ithâm ediyorsunuz) **ama Biz ona şiir** (söylemey)**i öğretmedik, zâten de bu ona yakışmaz. O**(na vahyedilen âyetler) **ancak büyük bir öğüt ve** (mânâları) **çok açık olan bir Kur'ân'dır** */(hak olan hükümleri)* ***ziyâde açıklayıcı olan bir Kur'ân'dır/.***

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

Niçin ona Kur'ân'ı öğrettik? (لِيُنْذِرَ) **uyarsın diye,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (حَيًّا) (kalben) **diri,** daha niye öğrettik? (وَيَحِقَّ) **ve hak olsun diye,** ne? (الْقَوْلُ) **o** (azap) **söz**(ü), kim üzerine? (عَلَى الْكَافِرِينَ) **o kâfir**(likte ısrâr eden)**ler üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Tâ ki o (Kur'ân-ı Kerîm ve peygamber), (kalben) **diri** (olduğu için, akıllı ve anlayışlı) **olmuş bir kimseyi uyarsın ve o** (azap) **söz**(ü) **kâfir**(likte ısrâr eden)**ler üzerine hak olsun diye** (ona Kur'ân'ı vahyettik).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ اَيْدِينَا اَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(اَوَلَمْ يَرَوْا) **Onlar görmediler mi,** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** ne yaptık? (خَلَقْنَا) **yarattık,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (عَمِلَتْ) **yaptı,** ne? (اَيْدِينَا) **Bizim kudretimiz,** bu kelime "El" mânâsına gelen (يَدٌ) kelimesinin cemîsi olup, Allâh-u Te'âlâ ise uzuvlardan münezzeh olduğu için Hasen-i Basrî *(Radıyallâhu Anh)* gibi selef-i sâlihînden birçoğu bu gibi tâbirleri "Kuvvet" ve "Kudret" ile tefsir etmişlerdir, *(el-Fîrûzâbâdî, Tenvîru'l-mikbâs, sh:373; İbnü Ebî Zemenîn, Tefsîru'l-Kur'ân, 4/52; el-Mâverdî, en-Nüket, 5/31; İbnü 'Atıyye, el-Muharrar, 4/514; el-Âlûsî, 23/413)* neyi yarattık? (اَنْعَامًا) **birtakım davarları,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** neye? (لَهَا) **onlara,** nedirler? (مَالِكُونَ) **mâlik** (ve sâhip) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Görmediler mi ki; gerçekten Biz (kimsenin en ufak müdâhalesi olmaksızın sâdece) **kudretimizin** (eserlerinin) **yapmış olduğu şeylerden onlar için birtakım davarlar yaratmışızdır da, bu sebeple kendileri onlara mâlik** (ve sâhip) **kimselerdir?!**

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَذَلَّلْـنَا) **Ve Biz itâatkâr kıldık,** neyi? (هَا) **onları,** kim için? (لَهُـمْ) **onlar için,** (فَمِنْهَا) **bu sebeple onlardan bir kısmı,** nedir? (رَكُوبُهُمْ) **onların bineklerididir,** daha? (وَمِنْهَا) **ve onlardan bâzısından da,** ne yaparlar? (يَأْكُلُونَ) **yerler.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Ayrıca Biz (istifâde edecekleri küçük ve büyük baş hayvanları, yabânî ve zorluk çıkaran bir canlı olarak yaratmayıp) **onları kendileri için** (boğazlanmaya varıncaya kadar her hususta) **tamâmen itâatkâr kıldık. Bu sebeple o** (hayva)**nlardan bir kısmı onların bineklerididir; bâzısından da yemektedirler.**

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَلَهُمْ) **Yine onlar için vardır,** nerede? (فِيهَا) **o** (havya)**nlarda,** ne vardır? (مَنَافِعُ) **birçok faydalar,** daha? (وَمَشَارِبُ) **ve içecekler,** (اَفَلَا يَشْكُرُونَ) **hâlâ mı** (îmân edip itâat ederek Allâh'a) **şükretmeyecekler?!**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Üstelik o (havya)**nlar**(ın derilerinde, yünlerinde, sulama ve ekin işlerinde kullanımların)**da kendileri için birçok faydalar ve** (özellikle) **içecek** (süt)**ler bulunmaktadır.** (Hâlbuki Allâh-u Te'âlâ bunca hayvanı yaratıp, onlara boyun eğdirmeseydi birçok önemli menfaati temine hiçbir sûretle ulaşma imkânı bulamazlardı.) **Hâlâ mı** (îmân edip itâat ederek Allâh'a) **şükretmeyecekler?!**

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَاتَّخَذُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar** (elleriyle yontup) **yaptılar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** neler yaptılar? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhlar,** bu mânâya göre; (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müteaddîdir ama iki mef'ûle müteaddî kabûl edilirse o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında kabûl edilir ki bu durumda ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* nitekim meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, niçin böyle yaptılar? (لَعَلَّهُمْ) **ola ki onlar,** ne olurlar? (يُنْصَرُونَ) **yardım olunurlar.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Ama o (müşrik ola)**nlar** (bunca kudret eserlerini ve nîmetlerini gördükleri) **Allâh**(ı bırakıp O'n)**dan başkasını** (sıkıntıya düştüklerinde) **ola ki kendileri** (o putlar tarafından) **yardım olunurlar diye birtakım ilâhlar hâline dönüştürdüler.**

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْۙ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(لَا يَسْتَطِيعُونَ) **O** (tapınıla)**nlar güç yetiremezler,** neye? (نَصْرَهُمْ) **o** (tapa)**nlara yardım etmeye,** (وَهُمْ) **üstelik o** (tapa)**nlar,** kim için? (لَهُمْ) **o** (tapınıla)**n** (put)**lar için,** nedir? (جُنْدٌ) **büyük bir ordudur,** öyle ordu ki, (مُحْضَرُونَ) (cehennemde) **hâzır edilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (Hâlbuki) **o** (tapınıla)**n** (put)**lar kendilerine** (tapanlara hiçbir şekilde) **yardım etmeye güç yetiremezler. Üstelik o** (tapa)**nlar kendileri**(ne taptıkları hiçbir şeye yaramayan o putları koruyup müdâfaa etmek) **için** (dünyâda hizmetlerine adanmış, cehennemde ise peşleri sıra) **hâzır edilmiş büyük bir ordu** (olarak rezil olmaya mahkûm)**dur.**

فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(فَلَا يَحْزُنْ) **Artık mahzûn etmesin** (ve üzmesin), kimi? (كَ) (Habîbim) **seni,** ne? (قَوْلُهُمْ) **onların** (şirk içerikli) **sözleri,** (اِنَّا) **çünkü muhakkak Biz,** bu makam ta'lîl içindir, (نَعْلَمُ) **biliyoruz,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يُسِرُّونَ) **gizli yapıyorlar,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (يُعْلِنُونَ) **açık yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Habîbim!) **Artık onların** (Allâh-u Te'âlâ hakkındaki inkâr ve şirk dolu, senin hakkındaysa nefret ve alay içerikli) **sözleri seni mahzûn** (edip de üzüntüye ve sıkıntıya sevk) **etmesin.**

Zîrâ muhakkak Biz onların (düşmanlık nâmına) **gizli yaptıkları şeyleri de,** (eziyet dolu sözleri ve puta tapmaları gibi) **açık yaptıkları şeyleri de** (gerçek mânâda) **bilmekte** (ve cezâlarını tertip etmekte)**yiz.**

اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(اَوَلَمْ يَرَ) **Görmedi mi,** kim? (اْلاِنْسَانُ) **o** (kâfir) **insan,** neyi? (اَنَّا) **gerçekten Biz,** ne yaptık? (خَلَقْنَا) **yarattık,** kimi? (هُ) **onu,** neden? (مِنْ نُطْفَةٍ) **sâfî azıcık bir sudan,** (فَاِذَا هُوَ) **sonra birdenbire o,** nedir? (خَصِيمٌ) **büyük bir mücâdelecidir,** öyle mücâdeleci ki, (مُبِينٌ) (düşmanlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Bir de o (Übeyy ibnü Halef ismindeki) **insan** (çürümüş bir kemiği elinde ufalayarak: "Yâ Muhammed! Allâh'ın bu kemiği dirilteceğini mi savunuyorsun?!" derken) **görmedi mi ki, gerçekten Biz onu** (pislik kanalı olan tenâsül uzvundan çıkan âdî ve) **sâfî azıcık bir sudan yarattık da, sonra birdenbire o** (cansız kemiklerden tekrar diriltileceğini inkâr ederek, kendisini cansız bir damla sudan yaratan Allâh-u Te'âlâ'ya karşı) **çok açık ve çok büyük bir mücâdeleci** (kesilmiş)**dir?!**

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُۜ قَالَ مَنْ يُحْيِ الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَضَرَبَ) **Ve o** (kâfir) **beyân etti,** kime? (لَنَا) **Bize,** neyi? (مَثَلًا) **bir misâli,** daha ne yaptı? (وَنَسِيَ) **ve unuttu,** neyi? (خَلْقَهُ) **kendi yaratılışını,** burada masdar mef'ûl mânâsındadır, (قَالَ) **o** (kâfir) **dedi,** neyi dedi? (مَنْ) **kim,** nedir? (يُحْيِ) **diriltecektir,** neyi? (اَلْعِظَامَ) **bu kemikleri,** (وَهِيَ) **hâlbuki onlar,** nedir? (رَمِيمٌ) **çürümüş şeylerdir.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Üstelik o (kâfir), **kendi yaratılışını**(n evrelerini) **unutmuş ve** (dirilmeyi inkâr husûsunda) **Bize bir örnek açıkla**(maya kalk)**mıştır da** (un ufak olmuş kemikleri göstererek): **"Kim bu kemikleri diriltecektir?! Hâlbuki onlar çürümüş şeylerdir" dedi.**

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذ۪ٓي اَنْشَاَهَٓا اَوَّلَ مَرَّةٍۜ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَل۪يمٌۙ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يُحْيِي) **diriltecektir,** neyi? (هَا) **onları,** kim? (اَلَّذ۪ي) **O Zât ki,** (اَنْشَاَ) **yoktan yarattı,** neyi? (هَا) **onları,** ne zamanda? (اَوَّلَ مَرَّةٍ) **ilk kere**(sin)**de,** (وَهُوَ) **zâten O,** neyi? (بِكُلِّ خَلْقٍ) **her bir yaratmayı,** bu mânâya göre (خَلْقٍ) kelimesi bâbı üzeredir, mef'ûl mânâsında (مَخْلُوقٌ) anlamına da gelebilir ki, meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, Allâh-u Te'âlâ her bir yaratmayı nedir? (عَل۪يمٌ) (ziyâde bilen bir) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- (Habîbim!) **De ki: "Onları ilk kere**(sin)**de yoktan yaratmış olan O Zât onları diriltecektir. Zâten O** (yaratıcı), **yaratmanın her türlüsünü** ***/her mahlûku/*** (hakkıyla bilen ve ölünün parçaları karalara, denizlere karışsa da, yakılıp külleri savrulsa da, onları bir araya getirip diriltme gücüne sâhip olan bir) **Alîm'dir.**

اَلَّذٖى جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَٓا اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(اَلَّذٖى) **O Zât** (ölüleri diriltecektir) **ki,** (جَعَلَ) **yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neden? (مِنَ الشَّجَرِ) **o ağaçtan,** öyle ağaç ki, (الْاَخْضَرِ) **ziyâde yeşil olucu,** neyi yarattı? (نَارًا) **bir ateşi,** (فَاِذَٓا اَنْتُمْ) **sonra birdenbire siz,** neden? (مِنْهُ) **ondan** (çıkan ateşle yakmak istediğiniz şeyleri), ne yapıyorsunuz? (تُوقِدُونَ) **tutuşturuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- O Zât ki; (çöllerde bulunan ve üzerlerinden su damlayan) **yemyeşil ağaç**(lar)**dan** (birinin diğerine sürtülmesiyle) **sizin için bir ateş yaratmıştır da, sonra birdenbire siz ondan** (çıkan ateşle, yakmak istediğiniz şeyleri) **tutuşturuyorsunuz."**

Bu âyette zikredilen ağaçtan maksad; çöllerde bulunan "Merh" ve "Afâr" nâmında iki ağaçtır ki ateş yakmak isteyen bedevîler onları çakmak yerine kullanmak üzere birbirine sürterek ateş yakarlar. Gerçi birbirine sürtme yoluyla kendilerinden ateş çıkarılan her yaş ağaç buraya dâhildir.

اَوَلَيْسَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
بَلٰى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلٖيمُ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(اَوَلَيْسَ) **Olmadı mı,** kim? (اَلَّذٖى) **O Zât ki,** ne yaptı? (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (السَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** nedir olmadı mı? (بِقَادِرٍ) **kesinlikle güç yetirici,** neye? (عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ) **yaratmaya,** neyi? (مِثْلَهُمْ) **onların benzerini,** (بَلٰى) **evet,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْخَلَّاقُ) (tekrar tekrar yaratan bir) **Hallâk'dır,** daha kimdir? (اَلْعَلٖيمُ) (her şeyi hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Ayrıca gökleri ve yer (gibi büyük cisimler)**i yaratmış olan O Zât** (yaratılmak cihetinden) **onların benzeri** (olup yaratılması daha kolay olan insan nesli)**ni** (yeniden) **yaratmaya kesinlikle Kādir değil midir?!**

Evet! (Elbette O Allâh-u Te'âlâ her şeye hakkıyla gücü yetendir.) **Zâten ancak O,** (tekrar tekrar yaratan ve mahlûkātı çok olan bir) **Hallâk'dır** (ve yine ancak O her şeyi tüm yönleriyle bilen bir) **Alîm'dir.**

اِنَّمَٓا اَمْرُهُٓ اِذَٓا اَرَادَ شَيْـًٔا اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(اِنَّمَٓا اَمْرُهُٓ) **Ancak O'nun emri,** ne zamanda? (اِذَٓا اَرَادَ) **murâd ettiği zaman,** neyi? (شَيْـًٔا) **herhangi bir şeyi** (yaratmayı), nedir? (اَنْ يَقُولَ) **buyurmasıdır,** neye? (لَهُ) **ona,** neyi buyurmasıdır? (كُنْ) **vâr ol,** (فَيَكُونُ) **o da hemen vâr olur.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- (Allâh-u Te'âlâ'nın diriltme gücünü uzak görmenin hiçbir anlamı yoktur. Zîrâ) **O bir şeyi** (var etmeyi) **murâd ettiği zaman O'nun emri, ona ancak** (harften ve sesten münezzeh olarak): **"Vâr ol!" buyurmasıdır ki böylece o da hemen vâr olur.**

فَسُبْحَانَ الَّذٖى بِيَدِهٖ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(فَسُبْحَانَ الَّذٖى) **Artık O Zâtı tesbîh** (ve tenzîh etmek sûreti) **ile** (bütün noksan sıfatlardan münezzeh tutarım) **ki,** (بِيَدِهٖ) **sâdece O'nun tasarrufundadır,** ne? (مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ) **her şeyin tam mülkü,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun âhiret yurdu)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Artık O Zâtı (diriltmekten âcizlik gibi bütün noksan sıfatlardan) **tesbîh ile** (tenzîh ederim) **ki; her şeyin tam mülkü** (görünen ve görünmeyen tüm yönleriyle) **sâdece O'nun tasarrufu** (ve yönetimi altı)**ndadır, siz de ancak O**(nun âhiret yurdu)**na döndürüleceksiniz.**

سُورَةُ الصَّٓافَّاتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَاثْنَتَانِ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZ YEDİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

es-SÂFFÂT SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yüz seksen iki âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

وَالصَّٓافَّاتِ صَفًّاۙ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(وَالصَّٓافَّاتِ) **O** (kendilerini) **safa dizen** (melekler)**lere yemin olsun,** ne yaparak? (صَفًّا) **tam bir saf yaparak.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- O (Allâh-u Te'âlâ'nın huzûrunda ibâdet için) **tam bir saf yaparak** (kendilerini) **safa dizen** (melek)**lere yemin olsun;**

فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًاۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(فَالزَّاجِرَاتِ) **Akabinde men eden** (melek)**lere de** (kasem olsun)**,** ne yapmakla? (زَجْرًا) **tam bir engelleme ile.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Akabinde (şeytanların insanların kalplerine verdiği vesveseleri def etmek için onlara ilhâm vererek günahlardan) **tam bir engelleme ile men eden** (melek)**lere de** (kasem olsun)**;**

فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًاۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(فَالتَّالِيَاتِ) **Peşi sıra tilâvet eden** (ve art arda okuyan melek)**lere de** (andolsun)**,** neyi okuyanlar? (ذِكْرًا) (İlâhî kelâmı vesâir) **zik**(i)**r**(ler)**i.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Peşi sıra (İlâhî kelâmı vesâir) **zik**(i)**r**(ler)**i tilâvet eden** (ve art arda okuyan melek)**lere de** (andolsun ki);

اِنَّ اِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(اِنَّ اِلٰهَكُمْ) **Şüphesiz sizin İlâhınız,** nedir? (لَوَاحِدٌ) **elbette birdir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Şüphesiz sizin İlâhınız elbette birdir (ve tektir, eşi ve benzeri yoktur).

رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

Sizin İlâhınız daha kimdir? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbidir,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** nerededirler? (بَيْنَهُمَا) **ikisinin arasında,** İlâhınız daha kimdir? (وَرَبُّ الْمَشَارِقِ) **o** (sene boyu güneşin her gün farklı yerden doğduğu) **meşrıklerin de Rabbidir**.

Meâl-i Şerîf - 5

5- Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin (hepsinin) **de Rabbidir; o** (sene boyu güneşin her gün farklı yerden doğduğu) **meşrıklerin de Rabbidir.**

اِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِۨ الْكَوَاكِبِۙ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** (زَيَّنَّا) **iyice süsledik,** neyi? (اَلسَّمَاءَ) **o göğü,** öyle gök ki, (اَلدُّنْيَا) (size) **en yakın olan,** ne ile süsledik? (بِزِينَةِ) **muhteşem bir ziynetle,** ziynetten bedel? (اَلْكَوَاكِبِ) **o** (parlak) **yıldızlarla.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Muhakkak Biz o (size) **en yakın olan göğü muhteşem bir ziynetle; o** (parlak) **yıldızlarla iyice süsledik.**

وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍۚ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

O yıldızları daha ne yaptık? (وَحِفْظًا) **ve tam bir koruma,** burada (وَجَعَلْنَاهَا) fiili mahzûftur, *(et-Teysîr)* neden? (مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ) **her bir şeytandan,** öyle şeytan ki, (مَارِدٍ) **isyankâr** (ve inatçı) **olucu.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Ayrıca (Biz o yıldızları) **isyankâr** (ve inatçı) **olan her bir şeytandan tam bir koruma** (yaptık).

لَا يَسَّمَّعُونَ اِلَى الْمَلَاِ الْاَعْلٰى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(لَا يَسَّمَّعُونَ) **O** (şeyta)**nlar kulak verip işitemezler,** neye kulak veremezler? (اِلَى الْمَلَاِ) **o cemâate,** öyle cemaat ki, (الْاَعْلٰى) **en üstün olucu,** sonra onlara ne yapılır? (وَيُقْذَفُونَ) **ve atıl**(an ateş parçalarıyla taşlan)**ırlar,** nereden? (مِنْ كُلِّ جَانِبٍ) (o göğün) **her bir taraf**(ın)**dan.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- (Artık) **o** (şeyta)**nlar** (meleklerin teşkil ettiği) **o en üstün cemâate kulak verip** (onların konuştuğu gaybî haberleri) **işitemezler ve** (göğe doğru yükselmek istediklerinde onun) **her bir taraf**(ın)**dan atıl**(an ateş parçalarıyla taşlan)**ırlar.**

دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

Niçin taşlanırlar? (دُحُورًا) **büyük bir kovulma için,** (وَلَهُمْ) **ve özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (وَاصِبٌ) **devamlı ve şiddetli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (O şeytanlar göklere çıkmak istedikleri her bir seferinde) **büyük bir kovulma ile** (karşılaşırlar). (Âhirette ise) **devamlı ve şiddetli bir azap özellikle onlar içindir.**

اِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(اِلَّا مَـنْ) **Lâkin** (şeytanlardan) **bir kimse müstesnâ ki,** (خَطِـفَ) **süratlice kap**(ıp kaç)**tı,** ne yapmakla? (اَلْخَطْفَـةَ) **âni bir kapı**(p kaçı)**şla,** sonra ne oldu? (فَاَتْبَعَ) **hemen tâbi oldu,** kime? (هُ) **ona,** ne? (شِـهَابٌ) **bir ateş parçası,** öyle ateş ki, (ثَاقِـبٌ) **ziyâde parlak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Lâkin (meleklerin kelâmından duyduklarını hırsızlama olarak) **ânî bir kapışla süratlice kap**(ıp kaç)**mış olan** (şeytanlardan) **bir kimse müstesnâ ki, onu da hemen** (yıldızdan kopup aşağı doğru kaydığı görülen) **çok parlak bir ateş parçası izlemiş** (ve yakarak helâk etmiş)**tir.**

فَاسْتَفْتِهِمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَنْ خَلَقْنَاۜ اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(فَاسْتَفْتِ) (Habîbim) **şimdi sen sor,** kime? (هِمْ) **onlara,** ne diye sor? (اَهُمْ) **onlar mı,** nedir? (اَشَـدُّ) **daha güçlüdür,** ne bakımından? (خَلْقًا) **yaratılış bakımından,** (اَمْ مَـنْ) **yoksa o kimseler mi ki,** (خَلَقْنَـا) **Biz yarattık,** (اِنَّـا) **muhakkak Biz,** ne yaptık? (خَلَقْنَا) **yarattık,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (مِنْ طِينٍ) (zayıf bir madde olan) **çamurdan,** öyle çamur ki, (لَازِبٍ) **iyice yapışıcı.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Habîbim!) **Şimdi o** (müşrik ola)**nlara sor ki; yaratılış bakımından onlar mı daha güçlüdür yoksa yaratmış olduğumuz** (gökler, yerler, ikisi arasındakiler, doğular, batılar, yıldızlar ve melekler gibi diğer) **kimseler mi?!** (Hâlbuki) **şüphesiz Biz onları** (zayıf bir madde olan) **yapışkan bir çamurdan yarattık.**

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَۖ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(بَلْ عَجِبْتَ) (Habîbim!) **Doğrusu sen hayret ettin,** (وَيَسْخَرُونَ) **onlar ise** (hâlâ seninle) **alay ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Habîbim!) **Doğrusu sen** (onların dirilmeyi inkâr etmelerinden) **hayret ettin. Onlar ise** (hâlâ senin dirilme konusundaki açıklamalarınla) **alay etmektedirler.**

وَاِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Müşrikler daha ne yapıyorlar? (وَاِذَا ذُكِّرُوا) **ve nasîhat olundukları zaman,** ne yaparlar? (لَا يَذْكُرُونَ) **öğütlenmezler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Bunlar öyle akılsız kimselerdir ki) **nasîhat olundukları zaman ise** (duyduklarından hiç) **öğütlenmezler.**

وَاِذَا رَاَوْا اٰيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَاِذَا رَاَوْا) **Ve gördükleri zaman,** neyi? (اٰيَةً) (ayın yarılması gibi) **çok büyük bir âyeti,** ne yaparlar? (يَسْتَسْخِرُونَ) **son derece alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Ayın yarılması gibi) **çok büyük bir âyet gördüklerinde bile son derece alay ederler** ***/birbirini alay etmeye çağırırlar/.***

وَقَالُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

Daha ne yaptılar? (وَقَالُوا) **ve dediler,** neyi dediler? (اِنْ هٰذَا) **işte bu** (hârikulâde olay) **olmadı,** (اِلَّا سِحْرٌ) **ancak büyük bir sihir,** öyle sihir ki, (مُبِينٌ) (tesiri) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (O müşrikler) **dediler ki: "İşte bu** (hârikulâde olay), **ancak** (tesiri) **çok açık olan büyük bir sihirdir.**

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

Daha neyi dediler? (ءَاِذَا مِتْنَا) **Biz öldüğümüz zaman mı,** daha? (وَكُنَّا) **ve olduğumuz zaman mı,** nedir olduğumuz? (تُرَابًا) **bir toprak,** daha? (وَعِظَامًا) **ve birtakım** (çürümüş) **kemikler,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi,** kimleriz? (لَمَبْعُوثُونَ) **elbette diriltilmiş kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Biz öldüğümüz vakit, bir toprak ve birtakım (çürümüş) **kemikler olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi, elbette diriltilmiş kimseleriz?!**

اَوَ اٰبَٓاؤُ۬نَا الْاَوَّلُونَۜ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اَوَ اٰبَٓاؤُ۬نَا) **Babalarımız** (ve atalarımız) **da mı** (diriltilecekmiş)**,** öyle babalar ki, (الْاَوَّلُونَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Evvelki babalarımız (ve atalarımız) **da mı** (diriltilecekmiş)?!"

قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُونَۚ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (نَعَمْ) **evet** (diriltileceksiniz)**,** (وَاَنْتُمْ) **hem de siz,** kimlersiniz? (دَاخِرُونَ) **zelil** (ve hakîr duruma düşmüş) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- De ki: "Evet! Hem de siz (diriltilmenize direnebilecek güçten mahrum) **zelil** (ve hakîr) **kimseler olarak** (diriltileceksiniz)."

فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(فَاِنَّمَا هِيَ) **Çünkü** o (diriltilme) **ancak,** nedir? (زَجْرَةٌ) **bir bağırış** (ile vâki olacak)**tır,** öyle bağırış ki, (وَاحِدَةٌ) **bir tek olucu,** (فَاِذَا هُمْ) **sonra birdenbire o** (insa)**nlar,** ne yapıyorlar? (يَنْظُرُونَ) (kabirlerinden kalkmış) **bakıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Çünkü o (diriltilme) **ancak** (Sûr'a bir kere üfürülme netîcesinde kopan) **tek bir bağırış** (ile vâki olacak)**tır ki, birdenbire onlar** (kabirlerinden kalkmış da) **bakıyorlar.**

وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (يَا وَيْلَنَا) **ey bizim helâkimiz,** (Neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın), (هٰذَا) işte **bu**(gün), nedir? (يَوْمُ الدِّينِ) **ancak** (hak ettiğimiz) **cezâ**(yı bulma) **günüdür.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- O (müşrik ola)**nlar da dediler ki: "Ey bizim helâkimiz!** (Neredesin? Gel! Şimdi tam senin zamânın!) **İşte bu** (müthiş gün, işleri düzeltecek gün değil), **ancak** (hak ettiğimiz) **cezâ**(yı bulma) **günüdür."**

هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذٖى كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(O zaman onları duyan melekler dediler:) neyi dediler? (هٰذَا) **işte bu**(gün), nedir? (يَوْمُ الْفَصْلِ) (hakkı bâtıldan) **ayırma günüdür,** (اَلَّذٖى) **o gün ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** neyi? (بِهٖ) **özellikle onu,** nedir olmuştunuz? (تُكَذِّبُونَ) **sürekli yalanlıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (O zaman onları duyan melekler derler ki:) **"İşte bu**(gün), **o** (dostu düşmandan ve hakkı bâtıldan tam mânâsıyla) **ayırma günüdür ki, siz onu sürekli yalanlamakta olmuştunuz."**

اُحْشُرُوا الَّذٖينَ ظَلَمُوا وَاَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ meleklere hitâben buyurur ki:) (اُحْشُرُوا) **toplayın,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** daha kimi toplayın? (وَاَزْوَاجَهُمْ) **eşlerini de,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يَعْبُدُونَ) **sürekli tapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Mevlâ Te'âlâ meleklere buyurur ki:) **"O zâlim olmuş** (müşrik) **kimseleri de, eşlerini de, kendilerinin sürekli tapar oldukları şeyleri de** (mahşerde) **toplayın.**

مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَاهْدُوهُمْ اِلٰى صِرَاطِ الْجَحٖيمِ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

O şeyler kimden başka olduğu hâlde tapıyorlar? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (فَاهْدُو) **hemen ulaştırın,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلٰى صِرَاطِ الْجَح۪يمِ) **o şiddetle tutuşturulmuş** (cehennem) **ateşin**(in) **yoluna.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Allâh(ı bırakıp da O'n)**dan başka** (taptıkları var ya); **işte onları** (da, putlarını da) **o şiddetle tutuşturulmuş** (cehennem) **ateşin**(in) **yoluna ulaştırın.**

وَقِفُوهُمْ اِنَّهُمْ مَسْؤُ۫لُونَۙ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَقِفُو) **Ve** (mahşerde) **durdurun,** kimi? (هُمْ) **onları,** (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** nedirler? (مَسْؤُ۫لُونَ) (tüm inanç ve amellerinden) **mesûl** (tutulacak) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Ve onları (mahşerde) **durdurun! Gerçekten onlar** (tüm inanç ve amellerinden) **mesûl** (tutulacak) **kimselerdir.** (Artık cevaplarını vermeden hiçbir yere adım atamazlar.)"

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(مَا) **Ne şey,** kim içindir? (لَكُمْ) **sizin içindir,** ne olduğunuz hâlde? (لَا تَنَاصَرُونَ) **birbirinize yardım edemediğiniz hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (O gün kâfirlere denilecek ki:) **"Ne oldu size de birbirinize yardım edemiyorsunuz?"**

بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(بَلْ هُمْ) **Doğrusu onlar,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) (işte) **bugün,** kimlerdir? (مُسْتَسْلِمُونَ) **tamâmen teslim olucu kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Doğrusu bugün onlar (bütün emirlere) **tamâmen** (boyun eğip) **teslim olmuş kimselerdir.**

وَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَاَقْبَلَ) **Ve yöneldi,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kime? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma,** ne oldukları hâlde? (يَتَسَٓاءَلُونَ) **birbirini mesûl tutar oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Böylece onlar birbirini mesûl tutarak bir kısmı diğer bir kısma yöneldi de,

قَالُٓوا اِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(قَالُٓوا) **O** (uya)**nlar dediler,** neyi dediler? (اِنَّكُمْ) **gerçekten siz,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَأْتُونَ) **geliyorsunuz,** kime? (نَا) **bize,** nereden olduğu hâlde? (عَنِ الْيَمِينِ) **sağ** (ile temsil edilen hayır ve din tarafın)**dan.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- O (müşrik reislere uya)**nlar dediler ki: "Gerçekten siz bize** (herkes nezdinde) **sağ** (ile temsil edilen hayır ve din tarafın)**dan gel**(ip bizi ondan engelle)**mekteydiniz."**

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَۚ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(قَالُوا) **O** (kendilerine uyula)**nlar dediler,** neyi dediler? (بَلْ لَمْ تَكُونُوا) **doğrusu siz olmamıştınız,** nedir olmamıştınız? (مُؤْمِنِينَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O (liderler ise kendilerine uymuş ola)**nlar**(a) **dediler ki: "Doğrusu** (biz sizi saptırmış falan değiliz bilakis) **siz îmân** (etmeyi talep) **eden kimseler olmamıştınız.**

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍۚ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَمَا كَانَ) **Zâten olmamıştı,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** kimin üzerinde? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinizde,** ne? (مِنْ سُلْطَانٍ) **hiçbir güç,** (بَلْ كُنْتُمْ) **doğrusu siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle tolum ki, (طَاغِينَ) **azgın**(lıkta ısrarcı olan)**lar.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bizim için sizin üzerinizde hiçbir güç bulunmamaktaydı (ki sizi inkâra zorlamış olalım). **Doğrusu siz azgın**(lıkta ısrarcı olan)**lar toplumu olmuştunuz.**

فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا اِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(فَحَقَّ) **İşte hak oldu,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** ne? (قَوْلُ رَبِّنَا) **Rabbimizin** ("Andolsun ki; cehennemi insanlardan ve cinlerden topluca dolduracağım!") **buyruğu,** (اِنَّا) **gerçekten biz,** kimleriz? (لَذَائِقُونَ) **elbette** (o azâbı) **tadıcı kimseler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 31

31- İşte Rabbimizin ("Andolsun ki; cehennemi insanlardan ve cinlerden topluca dolduracağım") **buyruğu bizim üzerimize hak oldu! Şüphesiz biz** (sonsuz ve dayanılmaz azâbı) **elbette tadıcı kimseleriz.**

فَاَغْوَيْنَاكُمْ اِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَاَغْوَيْنَا) **Bu sebeple biz saptırdık,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (اِنَّا) **çünkü şüphesiz biz,** (كُنَّا) **olmuştuk,** nedir olmuştuk? (غَاوِينَ) **azgın kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Bu sebeple sizi saptır(ıp bizim gibi olmanızı arzula)**dık, çünkü şüphesiz biz azgın kimseler olmuştuk** (ve bu yüzden cehennemde kendimize arkadaş aradık)**."**

فَاِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِى الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(فَاِنَّهُمْ) **Artık şüphesiz ki onlar,** (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** nerede? (فِى الْعَذَابِ) **o** (sonsuz ve dayanılmaz) **azapta,** kimlerdir? (مُشْتَرِكُونَ) **ortak olan kişilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Artık şüphesiz ki onlar (dünyâda azgınlıkta buluştukları gibi) **işte o gün o** (sonsuz ve dayanılmaz) **azapta ortak olan kişilerdir.**

اِنَّا كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** ne yapmakla? (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (görülmemiş bir iş yapmakla), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْفِعْلِ الْبَدِيعِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (نَفْعَلُ) **yaparız,** kime? (بِالْمُجْرِمِينَ) **o** (şirke düşmüş) **suçlu kimselere.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Habîbim!) **İşte sana! Gerçekten Biz o** (şirke düşmüş) **suçlu kimselere** (daha hafifini değil) **ancak böylece** (müthiş bir azap) **yapacağız.**

اِنَّهُمْ كَانُوا اِذَا قِيلَ لَهُمْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(اِنَّهُمْ) **Çünkü muhakkak onlar,** (كَانُوا) **oldular,** ne zaman? (اِذَا قِيلَ) **denildiği zaman,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** ne denildiği zaman? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا اللّٰهُ) **ancak Allâh** (vardır), yâni onlara böyle söyleyin denildiği zaman olmuştular, nedir olmuştular? (يَسْتَكْبِرُونَ) (bunu kabullenmekten) **kibrediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Çünkü muhakkak onlar, kendilerine: "Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur" denildiği zaman (bunu kabullenmekten) **kibrediyorlardı.**

وَيَقُولُونَ اَئِنَّا لَتَارِكُوا اٰلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

Daha ne yapıyorlardı? (وَيَقُولُونَ) **ve diyorlardı,** neyi diyorlardı? (اَئِنَّا) **gerçekten biz mi,** kimleriz? (لَتَارِكُوا اٰلِهَتِنَا) **elbette ilâhlarımızı terk edici kimseler,** kimden sebep? (لِشَاعِرٍ) **bir şâirden sebep,** öyle şâir ki, (مَجْنُونٍ) **cinnet geçir**(erek delir)**miş.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Bir de onlar (âhir zaman Nebîsi gibi, en üstün akla sâhip olan ve şâirlikle alâkası olmayan birini kastederek)**:**

"Gerçekten elbette Biz, cinnet geçir(erek delir)**miş bir şâir için ilâhlarımızı bırakacak kimseler miyiz?!" derlerdi.**

بَلْ جَٓاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(بَـلْ جَٓاءَ) **Hayır! O** (Rasûl delilikten ve şâirlikten uzaktır bilakis o) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, neyi? (بِالْحَـقِّ) **o hakk** (olan Kur'ân'ı ve İslâm)**ı,** daha ne yaptı? (وَصَـدَّقَ) **ve tasdîk etti** (doğruladı)**,** kimi? (اَلْمُرْسَلِينَ) **rasûl gönderilenlerin tümünü.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Hayır! O (Rasûl delilikten ve şâirlikten uzaktır bilakis o)**, hakk** (olan Kur'ân'ı ve İslâm)**ı getirmiş ve rasül gönderilenlerin tümünü doğrulamıştır.**

اِنَّكُمْ لَذَٓائِقُوا الْعَذَابِ الْاَلِيمِۚ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(اِنَّـكُـمْ) (Ey müşrikler) **gerçekten siz,** kimlersiniz? (لَذَٓائِقُوا الْعَـذَابِ) **elbette o azâbı tadıcı kimseler,** öyle azap ki, (اَلْاَلِيمِ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Ey müşrikler!) **Şüphesiz siz o çok acı veren azâbı elbette tadıcı kimselersiniz.**

وَمَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَۙ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَمَـا تُجْـزَوْنَ) **Ama cezâlandırılmayacaksınız,** ancak ne ile? (اِلَّا مَـا) **ancak o** (kötü) **şeyler**(in karşılığı) **ile** (cezâlandırılacaksınız) **ki,** (كُـنْـتُـمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Ama siz (dünyâdayken) **sürekli yapar olduklarınız**(ın karşılığın)**-dan başkasıyla cezâlandırılmayacaksınız.**

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ) **Lâkin Allâh'ın kulları** (bu kötü cezâdan) **müstesnâ**(dır), öyle kullar ki, (اَلْمُخْلَصِينَ) **seçilmiş olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Lâkin Allâh'ın o seçilmiş kulları (bu kötü cezâdan) **müstesnâ**(dır).

اُولٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(اُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **özellikle onlar içindir,** ne? (رِزْقٌ) **değerli bir rızık,** öyle rızık ki, (مَعْلُومٌ) (güzellikleri) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **İşte sana! Onlar ki,** (güzellikleri) **bilinen değerli bir rızık sâdece onlara âittir.**

فَوَاكِهُۚ وَهُمْ مُكْرَمُونَۙ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

Rızıktan bedel? (فَوَاكِهُ) **çeşitli meyveler,** (وَهُمْ) **ve onlar,** nedir? (مُكْرَمُونَ) **ikrâm olunan kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Çeşitli meyveler(le rızıklandırılacaklardır)**! Onlar böylece** (büyük lütuflara mazhar kılınarak) **ikrâm edilen kimselerdir.**

فٖى جَنَّاتِ النَّعٖيمِۙ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

Nerede ikrâm olunacaklar? (فٖى جَنَّاتِ النَّعٖيمِ) **o Na'îm cennetlerinde.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- O (kendisinde sâdece nîmetler bulunan) **Na'îm cennetlerinde!**

عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلٖينَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

Ne üzerinde oldukları hâlde nîmetlenirler? (عَلٰى سُرُرٍ) **değerli tahtlar üzerinde,** daha ne oldukları hâlde? (مُتَقَابِلِينَ) **karşı karşıya duran kimseler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Değerli tahtlar üzerinde (kurulmuş), **karşı karşıya duran kimseler hâlinde.**

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(يُطَافُ) **Sürekli dolaşılır,** kimin üzerinde? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerinde,** ne ile? (بِكَأْسٍ) **değerli bir şarap kâse**(si) **ile,** (كَأْسٌ) tâbiri, içinde şarap bulunan kâse hakkında kullanılır, içi boş olana ise kadeh denilir, *(el-Âlûsî)* öyle kâse ki nereden doldurulmuş? (مِنْ مَعِينٍ) (fışkıran) **bir kaynaktan.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Fışkıran) **bir kaynaktan** (doldurulan) **değerli bir şarap kâse**(si) **ile yanlarında sürekli dolaşılır.**

بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

Öyle şarap kâse ki, (بَيْضَاءَ) (içindeki şarap) **bembeyaz olucu,** yine öyle kâse ki, (لَذَّةٍ) **lezzetin ta kendisi,** kim için? (لِلشَّارِبِينَ) **içen kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Bembeyaz ve içenler için lezzetin ta kendisi olan (bir şarap ile onların etrâfında dönülecektir).

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

Yine öyle şarap dolu kâseler ki, (لَا فِيهَا) **özellikle onlarda**(ki şarapta) **yoktur,** ne? (غَوْلٌ) **bir tür gizli helâk etme,** daha? (وَلَا هُمْ) **ve onlar olmadı,** neden dolayı? (عَنْهَا) **aslâ o** (cennet şarâbı)**ndan dolayı,** nedir olmadılar? (يُنْزَفُونَ) **sarhoş edilirler.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Aklı yavaş yavaş giderme, karın ağrısı ve baş ağrısı gibi) **bir tür gizli helâk etme sâdece onlarda**(ki şarapta) **yoktur ve onlar** (dünyâdakinin aksine) **ondan dolayı aslâ sarhoş edilmezler.** (Dünyâ şarapları ise her türlü kötülük ve zararın anasıdır.)

وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَعِنْدَهُمْ) **Ve özellikle onların yanında bulunmaktadır,** ne? (قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ) **bakışları**(nı sâdece eşlerine) **tahsîs eden** (hûrî)**ler,** öyle hûriler ki, (عِينٌ) **iri ve güzel gözlüler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Bakışları(nı sâdece eşlerine) **tahsîs eden iri ve güzel gözlü** (hûri) **ler de ancak onların yanında** (bulunmakta)**dır.**

كَاَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

Yine öyle hûriler ki, (كَاَنَّهُنَّ) **sanki onlar,** nedir? (بَيْضٌ) **birtakım devekuşu yumurtalarıdır,** *(et-Teysîr; el-Âlûsî)* öyle yumurtalar ki, (مَكْنُونٌ) **saklanmış.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Sanki onlar (sâhipleri tarafından gizlenip) **saklan**(dıkları için kendilerine el değmemiş ve toza toprağa bulaşma)**mış** (renkleri ise tam beyaz olmayıp azıcık bir sarılıkla karışık çok hoş ve parlak olup, zarif ve pürüzsüz bir cilde sâhip) **birtakım devekuşu yumurtalarıdır.**

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَٓاءَلُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَاَقْبَلَ) **Sonra yöneldi,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kime? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma,** ne oldukları hâlde? (يَتَسَٓاءَلُونَ) (aralarında) **soruşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Derken o (cennette ola)**nların bir kısmı diğer bir kısma yöneldi de,** (cennet şaraplarını içtikleri bir muhabbet sırasında birbirinin hâl ve hatırından) **soruşuyorlardı.**

قَالَ قَٓائِلٌ مِنْهُمْ اِنّ۪ى كَانَ ل۪ى قَر۪ينٌۙ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(قَالَ) (Bu hâl üzere iken) **dedi,** kim? (قَٓائِلٌ) **bir deyici,** öyle deyici ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **o** (cennette ikrâm oluna)**nlardan,** neyi dedi? (اِنّ۪ى) **muhakkak ki ben,** (كَانَ) **bulunmuştu,** kim için? (ل۪ى) **benim için,** ne bulunmuştu? (قَر۪ينٌ) **çok yakın biri.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- İçlerinden bir söz sâhibi dedi ki: "Muhakkak benim (dirilmeyi inkâr eden) **yakın bir arkadaşım vardı;**

يَقُولُ اَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّق۪ينَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

Öyle arkadaşım ki, (يَقُولُ) **o** (bana) **diyordu,** neyi diyordu? (اَئِنَّكَ) **gerçekten sen** (de) **mi,** kimlerdensin? (لَمِنَ الْمُصَدِّق۪ينَ) **elbette** (dirilmeyi kabûl ve) **tasdîk eden** (îmânlı) **kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Ben kendisine vaaz ettiğimde) **o** (bana) **diyordu ki: 'Gerçekten sen de mi elbette** (dirilmeyi kabûl ve) **tasdîk eden** (îmânlı) **kimselerdensin?!**

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَد۪ينُونَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

Daha ne diyordu? (ءَاِذَا مِتْنَا) **biz öldüğümüz zaman mı,** daha? (وَكُنَّا) **ve olduğumuzda mı,** nedir olduğumuzda? (تُرَابًا) **bir toprak,** daha? (وَعِظَامًا) **ve birtakım** (çürümüş) **kemikler,** (ءَاِنَّا) **gerçekten biz mi,** kimler olacağız? (لَمَد۪ينُونَ) **elbette cezâlandırılacak kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Biz öldüğümüzde, bir toprak ve birtakım (çürümüş) **kemikler olduğumuz da mı, gerçekten biz mi elbette cezâlandırılacak kimseler-mişiz?!'"**

قَالَ هَلْ اَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(قَالَ) **O** (cennetteki zât arkadaşlarına) **dedi,** neyi dedi? (هَلْ اَنْتُمْ) **siz misiniz,** kimler? (مُطَّلِعُونَ) **yukarıdan** (bakıp cehennem ehlini) **görebilen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (O zât cennetteki arkadaşlarına, kâfir arkadaşının sözlerini anlattıktan sonra) **dedi ki: "Siz yukarıdan** (bakıp cehennem ehlini) **görebilen kimseler misiniz** (ki, size onun durumunu göstereyim de kendi yerinizin kıymetini bilin)**?!"**

فَاطَّلَعَ فَرَاٰهُ فٖى سَوَٓاءِ الْجَحٖيمِ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(فَاطَّلَعَ) **Sonra** (o arkadaşını soran) **baktı,** (فَرَاٰ) **ânında gördü,** kimi? (هُ) **o** (merak ettiği arkadaşının durumu)**nu,** nerede gördü? (فٖى سَوَٓاءِ الْجَحٖيمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **ortasında.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Derken (cennetle cehennem arasındaki perde kalkıp) **baktı da, onu şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **ortasında gördü.**

قَالَ تَاللّٰهِ اِنْ كِدْتَ لَتُرْدٖينِۙ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (تَاللّٰهِ) **Allâh'a yemin olsun,** (اِنْ كِدْتَ) **gerçekten sen çok yaklaşmıştın,** neye? (لَتُرْدٖى) **elbette helâk etmene,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Dedi ki: "Allâh'a yemin olsun ki; gerçekten sen beni (inkâra ve günahlara teşvik ederek) **helâk etmeye elbette çok yaklaşmıştın.**

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبّٖى لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرٖينَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبّٖى) **Bir de Rabbimin** (hidâyet üzere sâbit kılma) **nîmeti olmasaydı,** (لَكُنْتُ) **elbette** (şimdi) **olmuştum,** kimlerden? (مِنَ الْمُحْضَرٖينَ) **hâzır bulundurulan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Bir de Rabbimin (hidâyet üzere sâbit kılma) **nîmeti olmasaydı, elbette** (şimdi) **ben de** (seninle birlikte cehennemde) **hâzır bulundurulan kimselerden olmuştum.**

اَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّت۪ينَۙ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(اَفَمَا نَحْنُ) **Artık biz** (bundan sonra) **olmadık değil mi,** kimler? (بِمَيِّت۪ينَ) **aslâ ölecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Bunun üzerine o zât ve arkadaşları, mazhar oldukları yüce nîmetlere sevinç belirtisi olarak derler ki:) **Artık biz** (bundan sonra) **aslâ ölecek kimseler değiliz değil mi?!**

اِلَّا مَوْتَتَنَا الْاُو۫لٰى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّب۪ينَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(اِلَّا مَوْتَتَنَا) **Ölümümüz hâriç,** öyle ölüm ki, (اَلْاُو۫لٰى) **o** (dünyâda) **ilk** (defâ) **olan,** daha? (وَمَا نَحْنُ) **ve biz olmadık** (değil mi), kimler? (بِمُعَذَّب۪ينَ) **aslâ azâb edilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- O ilk ölümümüz hâriç (hiç ölmeyeceğiz değil mi?)**! Üstelik biz aslâ azâb edilecek kimseler** (de) **değiliz.**

اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظ۪يمُ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(اِنَّ هٰذَا) **Gerçekten işte bu,** (لَهُوَ) **elbette o,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluşun ta kendisidir,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظ۪يمُ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- Gerçekten işte bu, elbette çok büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.

لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(لِمِثْلِ هٰذَا) **İşte ancak bunun misli için,** ne yapsın? (فَلْيَعْمَلِ) **amel etsin,** kim? (اَلْعَامِلُونَ) **o çalış**(ıp çabalay)**anlar.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Artık o çalış(ıp çabalay)**anlar;** (dünyânın geçici ve türlü kederlerle karışık lezzetlerini elde etmek için değil de) **ancak işte bunun gibi** (sonsuz) **bir şey için amel etsin**(ler)."

اَذٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اَذٰلِكَ) (Ey insan) **işte sana! Bu mu,** yâni geride anlatılan cennet rızıkları mı, nedir? (خَيْرٌ) **daha iyidir,** ne cihetinden? (نُزُلًا) **ilk ziyâfet** (ve ikrâm) **cihetinden,** (اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ) **yoksa** (elem ve keder veren) **zakkum ağacı mı** (daha iyidir).

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Ey insan!) **İşte sana! İlk ziyâfet** (ve ikrâm) **olarak** (geride anlatılan) **bu**(nca lezzet ve sürûr) **mu daha iyidir, yoksa** (elem ve keder veren) **zakkum ağacı mı?!**

اِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** (جَعَلْنَا) **yaptık,** neyi? (هَا) **onu,** yâni o zakkum ağacını, nedir yaptık? (فِتْنَةً) **büyük bir imtihan** (vesîlesi ve bir azap yaptık), kim için? (لِلظَّالِمِينَ) **o** (şirk koşan) **zâlimler için.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Gerçekten Biz onu o (şirk koşan) **zâlimler için büyük bir azap** (sebebi) **yaptık** */("Ateşte de ağaç mı yetişirmiş?" diyecekler için)* ***büyük bir imtihan*** *(vesîlesi)* ***yaptık/!***

اِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فٖى اَصْلِ الْجَحٖيمِ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اِنَّهَا) **Gerçekten o,** nedir? (شَجَرَةٌ) **bir ağaçtır,** öyle ağaç ki, (تَخْرُجُ) (yetişip) **çıkıyor,** nerede? (فٖى اَصْلِ الْجَحٖيمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **dibinde.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Şüphesiz o öyle bir ağaçtır ki şiddetle tutuşturulmuş o (cehennem) **ateşin**(in) **dibinde** (yetişip) **çıkmaktadır.**

طَلْعُهَا كَاَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(طَلْعُهَا) **Onun tomurcukları,** ne gibidir? (كَاَنَّهُ) **sanki gerçekten o**(nlardan her biri), nedir? (رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ) **şeytanların kafalarıdır,** yâni son derece korkunç ve çirkindir.

Meâl-i Şerîf - 65

65- Tomurcukları (var ya); **sanki o**(nlardan her biri)**, şeytanların kafaları gibi** (son derece çirkin)**dir.**

Âlûsî Tefsîri'nde zikredildiğine göre; insanlar melekleri görmeseler de, çok güzel buldukları sûretleri onlara benzettikleri gibi, çok çirkin buldukları şeyleri de şeytana teşbîh ederler. Zîrâ onu, kendisinde hiçbir hayır bulunmayan hâlis bir şer olarak düşündüklerinden, hayâllerinde en kötü bir sûrette canlandırırlar. Burada da zakkum meyvelerinin en çirkin bir sûrette hayâl edilmesi kastıyla insanların zihinlerine bir tür gönderme yapılmıştır. *(23/71)*

فَاِنَّهُمْ لَاٰكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِؤُنَ مِنْهَا الْبُطُونَۜ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(فَاِنَّهُمْ) **İşte şüphesiz onlar,** nedirler? (لَاٰكِلُونَ) **elbette yiyici kimselerdir,** neden? (مِنْهَا) **o** (zakkum ağacı)**ndan,** daha nedirler? (فَمَالِؤُنَ) **sonra doldurucudurlar,** neden? (مِنْهَا) **ondan,** neyi? (اَلْبُطُونَ) **karınları**(nı)**.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- İşte şüphesiz onlar elbette ondan yiyici kimselerdir. Sonra (aşırı açlık yüzünden zoraki de olsa) **karınları**(nı) **ondan** (tıka basa) **doldurucudurlar.**

ثُمَّ اِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍۚ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(ثُمَّ اِنَّ لَهُمْ) **Sonra gerçekten özellikle onlar için vardır,** neyin üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** yâni zakkum ağacından yedikten sonra, ne vardır? (لَشَوْبًا) **elbette müthiş bir karışım,** öyle karışım ki neden olucu? (مِنْ حَمِيمٍ) **kaynar sudan.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Sonra şüphesiz onu (yemelerini)**n üzerine özellikle onlar için, elbette** (yüzleri kebap edecek ve bağırsakları parçalayacak) **kaynar sudan bir karışım**(la birlikte sunulan birtakım içecekler) **vardır** (ki, onlar cehennem ehlinin yaralarından akan irinlerle, cehennemdeki yılan ve akreplerin zehirlerinin kendisine aktığı ateş gözeleridir).

ثُمَّ اِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَاِلَى الْجَح۪يمِ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(ثُمَّ اِنَّ مَرْجِعَهُمْ) **Sonra şüphesiz onların dönüşü,** nereye olacaktır? (لَاِلَى الْجَح۪يمِ) **elbette şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateş**(indeki özel yerlerin)**e.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Zakkum ağacını yemek ve irinler içmek için cehennemin dibine indirildikten) s**onra muhakkak onların dönüşleri, elbette şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateş**(indeki özel yerlerin)**edir.**

اِنَّهُمْ اَلْفَوْا اٰبَٓاءَهُمْ ضَٓالّ۪ينَۙ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(اِنَّهُمْ) **Çünkü muhakkak onlar,** bu makam ta'lîl içindir, ne yaptılar? (اَلْفَوْا) **buldular,** kimi? (اٰبَٓاءَهُمْ) **babalarını,** nedir buldular? (ضَٓالّ۪ينَ) **sapıtmış** (müşrik) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Bunlar bu cezâyı hak ettiler!) **Çünkü şüphesiz onlar babalarını sapıtmış** (müşrik) **kimseler olarak bulmuştular.**

فَهُمْ عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(فَهُمْ) **Yine de onlar,** ne üzerine? (عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ) **onların izleri üzere,** ne yapılıyorlar? (يُهْرَعُونَ) **koşturuluyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Yine de bunlar onların izleri üzere koşturuluyor(muşcasına onların bâtıl yollarına tâbi oluyor)**lardı.**

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ اَكْثَرُ الْاَوَّلٖينَۙ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَلَقَدْ ضَلَّ) **Andolsun ki; elbette muhakkak** (hak yoldan) **sapıtmıştı,** neden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kim? (اَكْثَرُ الْاَوَّلٖينَ) **evvelkilerin ekserîsi.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Andolsun ki; elbette o (seni yalanlaya)**nlardan önce de, evvelkilerin ekserîsi şüphesiz** (hak yoldan) **sapıtmıştı.**

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا فٖيهِمْ مُنْذِرٖينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak rasül göndermiştik,** nerede? (فٖيهِمْ) **onların içerisinde,** kimleri? (مُنْذِرٖينَ) **uyarıcıları.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- (Hâlbuki) **yemin olsun; elbette Biz onlar içerisinde** (de senin gibi) **uyarıcıları muhakkak rasül göndermiştik.**

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرٖينَۙ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(فَانْظُرْ) **Artık bak,** (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الْمُنْذَرٖينَ) **o uyarılanların** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Artık bak ki; o (Allâh'ın azâbından) **uyarıl**(dıkları hâlde hiç aldırmay)**anların** (fecî) **âkıbeti nice olmuş!**

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصٖينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ) **Ancak Allâh'ın kulları** (kötü âkıbetten) **müstesnâ**(dır)**,** öyle kullar ki, (اَلْمُخْلَصٖينَ) **seçilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Ancak Allâh'ın o seçilmiş kulları (kötü âkıbetten) **müstesnâ**(dır)**.** (Çünkü onlar uyarılardan son derece faydalandılar.)

وَلَقَدْ نَادٰينَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَلَقَدْ نَادٰى) **Andolsun ki; elbette muhakkak nidâ etti** (seslendi), kime? (نَا) **Bize,** kim? (نُوحٌ) **Nûh,** (فَلَنِعْمَ) **işte andolsun ne güzel oldu,** kim? (اَلْمُجِيبُونَ) **icâbet eden** (Biz)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Kasem olsun ki; elbette Nûh (kulumuz, kâfir kavminden kurtuluş için) **muhakkak Bize seslenmişti de, andolsun; o hemen icâbet eden** (Biz)**ler ne de güzel** (yardım et)**miş**(iz).

وَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَنَجَّيْنَا) **Ve biz kurtardık,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **âilesini de,** neden? (مِنَ الْكَرْبِ) **o sıkıntıdan,** öyle sıkıntı ki, (اَلْعَظِيمِ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Nûh kulumuz Bize duâ edince) **onu da,** (îmân eden) **âilesini de** (inatçı kavminin başına gelen tûfan belâsından ve onlardan çektikleri) **o çok büyük sıkıntıdan kurtarmıştık.**

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yaptık,** neyi? (ذُرِّيَّتَهُ) **onun zürriyetini,** (هُمْ) **ancak onları,** kimler yaptık? (اَلْبَاقِينَ) (devamlı) **kalan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Ayrıca Biz ancak onun zürriyetini, (yeryüzünde dâim) **kalan kimseler yaptık.** (Böylece insan neslini Nûh *(Aleyhisselâm)*ın; Sâm, Hâm ve Yâfes isimli üç çocuğuyla sürdürdük.)

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَتَرَكْنَا) **Ve Biz** (güzel övgüleri kalıcı) **bıraktık,** kimin üzerinde? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** kimler içerisinde? (فِى الْاٰخِرِينَ) **sonraki** (nesil)**ler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Bir de geri kalan (insan)**lar içinde onun üzerine** (güzel övgüler) **bıraktık.**

سَلَامٌ عَلٰى نُوحٍ فِى الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(سَلَامٌ) **Selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun,** kimin üzerine? (عَلٰى نُوحٍ) **Nûh'un üzerine,** nerede? (فِى الْعَالَمِينَ) **âlemler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Âlemler içerisinde (Bizim tarafımızdan özellikle) **Nûh'un üzerine selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun.**

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** ne yapmakla? (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (mükemmel bir mükâfatlandırma ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الْكَامِلِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* ne yaparız? (نَجْزِى) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- (Habîbim!) **İşte sana! Muhakkak ki Biz** (Nûh kulumuz gibi) **güzel amel işleyen kimseleri** (iyiliklerine karşılık) **ancak böyle** (mükemmel bir karşılık ile) **mükâfatlandırırız.**

اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(اِنَّهُ) **Çünkü şüphesiz o,** kimlerdendir? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdandır,** öyle kullar ki, (اَلْمُؤْمِنِينَ) **îmân ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Çünkü şüphesiz o (Nûh kulumuz gerçek mânâda) **îmân eden kullarımızdandı.**

ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(ثُمَّ اَغْرَقْنَا) **Sonra suyla boğduk,** kimi? (اَلْاٰخَرِينَ) **en geri kalıcıları.** Bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 82

82- Sonra (büyük bir tûfan kopartarak) **geri kalanları suyla boğduk.**

وَاِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَاِبْرٰهِيمَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(وَاِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ) **Ve gerçekten onun** (yolunun) **tâbilerindendi,** kim? (لَاِبْرٰهِيمَ) **elbette İbrâhîm** (de).

Meâl-i Şerîf - 83

83- Gerçekten İbrâhîm de, elbette onun (yolunun) **tâkipçilerindendi.**

اِذْ جَٓاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ جَٓاءَ) **o vakti ki; gelmişti,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne ile? (بِقَلْبٍ) **bir kalp ile,** öyle kalp ki, (سَلِيمٍ) **selîm olucu.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Habîbim! Anlat) **o vakti ki;** (bozuk inanç, kötü niyet ve çirkin huylar gibi tüm âfetlerden tamâmen kurtulmuş olan) **selîm bir kalple Rabbine** (itâate) **gelmişti.**

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

O zamandan bedel hangi vakti anlat? (اِذْ قَالَ) **dediği zamânı,** kime? (لِاَبِيهِ) **babasına,** daha? (وَقَوْمِهِ) **ve kavmine,** ne demişti? (مَاذَا) **hangi şeye,** (تَعْبُدُونَ) **ibâdet ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- (Habîbim! Yine anlat) **o vakti ki; o** (İbrâhîm) **babasına ve kavmine demişti ki: "Siz hangi şeye tapmaktasınız?**

اَئِفْكًا اٰلِهَةً دُونَ اللّٰهِ تُرِيدُونَؕ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(اَئِفْكًا) **Bir uydurma olarak mı,** neyi? (اٰلِهَةً) birtakım ilâhları, kimden başka oldukları hâlde? (دُونَ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** ne yapıyorsunuz? (تُرِيدُونَ) (ilâh diye onlara tapmayı) **arzuluyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- Bir uydurma olarak mı; Allâh'tan başka birtakım ilâhları (mâbûd olarak tanımayı) **arzulamaktasınız?!**

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(فَمَا ظَنُّكُمْ) **Peki zannınız** (ve düşünceniz) **nedir?** kim hakkında? (بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) **âlemlerin Rabbi hakkında.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- Peki, (Kendisine ortak koşmanız hâlinde) **âlemlerin Rabbi**(nin âhirette size yapacağı muâmele) **hakkındaki zannınız** (ve düşünceniz) **nedir?"**

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى النُّجُومِۙ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(فَنَظَرَ) **Sonra o** (İbrâhîm) **baktı,** ne yapmakla? (نَظْرَةً) **bir bakışla,** nereye? (فِى النُّجُومِ) **yıldızlara,** burada (فِى) harf-i cerri (اِلٰى) mânâsındadır.

Meâl-i Şerîf - 88

88- Sonra o (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* kavminin yıldız ilmine olan inançlarından yararlanarak), **bir bakışla yıldızlara baktı** (da yakında bulaşıcı bir hastalığa tutulacağını ve onlarla birlikte bayram yerine çıkamayacağını ifâde etmek üzere).

فَقَالَ اِنّ۪ي سَق۪يمٌ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(فَقَالَ) **Sonra dedi,** neyi dedi? (اِنّ۪ي) **muhakkak ki ben,** neyim? (سَق۪يمٌ) **hasta biri**(yim).

Meâl-i Şerîf - 89

89- Sonra "Gerçekten ben (yıldızlara bakarak anladım ki, yakında bulaşıcı bir hastalığa yakalanacağım için sizin bayram gününüzde de) **hasta biriyim" dedi.**

فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 90

(فَتَوَلَّوْا) **Hemen yüz çevirdiler,** kimden? (عَنْهُ) **ondan,** yâni İbrâhîm *(Aleyhis-selâm)*dan, ne oldukları hâlde? (مُدْبِرِينَ) **arka dönen kimseler oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 90

90- Onlar (hastalığın kendilerine bulaşmasından korkarak) **derhal arka dönen kimseler hâlinde ondan yüz çevirdiler.**

فَرَاغَ اِلٰٓى اٰلِهَتِهِمْ فَقَالَ اَلَا تَأْكُلُونَۚ ﴿٩١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 91

(فَرَاغَ) **Böylece o gizlice gitti,** *(el-Beyzâvî)* nereye? (اِلٰٓى اٰلِهَتِهِمْ) **onların ilâhlarına,** (فَقَالَ) **sonra dedi,** neyi dedi? (اَلَا تَأْكُلُونَ) (önünüze konulanları) **yemiyor musunuz?**

Meâl-i Şerîf - 91

91- Böylece o, (taptıklarının âcizliğini göstermek için) **onların ilâhlarına doğru gizlice gitti de** (onlara) **dedi ki:** "(Önünüzdeki yemekleri) **yemeyecek misiniz?**

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 92

(مَا) **Ne şey,** kim içindir? (لَكُمْ) **sizin içindir,** yâni ne oldu size de, (لَا تَنْطِقُونَ) **konuşamıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 92

92- Ne oldu size ki konuşamıyorsunuz?"

فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 93

(فَـرَاغَ) **Hemen gizlice yöneltti,** bu fiil (عَلٰى) harf-i cerri ile müte'addî olmuştur, *(el-Beyzâvî)* kimin üzerine? (عَلَيْهِـمْ) **onların üzerine,** neyi? (ضَرْبًـا) **bir darbeyi,** ne ile vurdu? (بِالْيَمِينِ) **sağ** (eli) **ile.**

Meâl-i Şerîf - 93

93- Hemen o (İbrâhîm) **sağ** (eli) **ile** (kuvvetli) **bir darbeyi o** (tapınıla)**nların üzerine yönelt**(ip onları kırdı geçir)**di.**

فَاَقْبَلُوا اِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 94

(فَاَقْبَلُوا) **Sonra onlar**(a tapanlar) **yöneldiler,** kime? (اِلَيْهِ) **ona,** yâni İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a), ne oldukları hâlde? (يَزِفُّونَ) **koşar oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 94

94- Sonra onlar (bayram kutlamasından dönüp İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bıraktığı enkāzı görünce) **koşmakta oldukları hâlde ona yöneldiler.**

قَالَ اَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 95

(قَـالَ) **O** (İbrâhîm) **dedi,** neyi dedi? (اَتَعْبُـدُونَ) **tapıyor musunuz?** neye? (مَـا) **o şeylere ki,** (تَنْحِتُونَ) **siz yontuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 95

95- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **dedi ki: "Siz** (yontulmamış taş hâlinde bunlara tapınmazken daha sonra) **yont**(up put hâline sok)**makta olduğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?!**

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 96

(وَاللّٰهُ) **Hâlbuki Allâh,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 96

96- Hâlbuki sizi de, yapmakta olduğunuz şeyleri de Allâh yaratmıştır."

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَاَلْقُوهُ فِى الْجَح۪يمِ ﴿٩٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 97

(قَالُوا) **Dediler,** neyi dediler? (اِبْنُوا) **binâ edin,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (بُنْيَانًا) **bir binâyı,** (فَاَلْقُو) **sonra atın,** kimi? (هُ) **onu,** neyin içine? (فِى الْجَح۪يمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o ateşin içine.**

Meâl-i Şerîf - 97

97- O (müşrik ola)**nlar** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu sözlerine çok kızarak): **"Onun** (yakılması) **için geniş bir binâ yapın da, sonra** (o yapının içini ateşle doldurup) **kendisini şiddetle tutuşturulmuş o ateşin içine atın" dediler.**

فَاَرَادُوا بِه۪ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَسْفَل۪ينَ ﴿٩٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 98

(فَاَرَادُوا) **Böylece onlar istediler,** kim hakkında? (بِه۪) **onun hakkında,** neyi? (كَيْدًا) **büyük bir hîle yapmayı,** (فَجَعَلْنَا) **Biz hemen yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yaptık? (اَلْاَسْفَل۪ينَ) **en alçak olucu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 98

98- Böylece onlar ona büyük bir hîle yapmak istediler de, Biz hemen (ateşi gülistana çevirip) **onları** (murâdına eremeyen) **en alçak kimseler yaptık.**

وَقَالَ اِنّ۪ى ذَاهِبٌ اِلٰى رَبّ۪ى سَيَهْد۪ينِ ﴿٩٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 99

(وَقَالَ) **Ve o** (İbrâhîm) **dedi,** neyi dedi? (اِنّ۪ى) **gerçekten ben,** neyim? (ذَاهِبٌ) **gidiciyim,** kime? (اِلٰى رَبّ۪ى) **Rabbim**(in emrettiği yer olan Şâm-ı Şerîf)**e,** (سَيَهْد۪ى) **muhakkak ki O** (maksadıma) **ulaştıracaktır,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 99

99- O (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* ateşten kurtulup, kavminin îmânından da ümit kesince) **dedi ki: "Gerçekten ben Rabbim**(in emrettiği yer olan Şâm-ı Şerîf)**e gidiciyim! Muhakkak ki O beni** (dînî ve dünyevî tüm maksatlarıma) **ulaştıracaktır.**

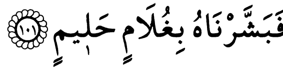
رَبِّ هَبْ ل۪ى مِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿١٠٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 100

(رَبِّ) **Ey Rabbim,** (هَبْ) (çocuk olarak) **bahşet,** kim için? (لِى) **benim için,** öyle bir çocuğu ki kimlerden olan? (مِنَ الصَّالِحِينَ) **sâlihlerden,** bu terkîb mahzûf bir (وَلَدًا) mef'ûlün bihinin sıfatıdır.

Meâl-i Şerîf - 100

100- Ey Rabbim! (Neslimi sürdürecek, dâvet ve tebliğde yardımcı olacak, ardımdan da yerimi dolduracak olan) **sâlihlerden birini bana** (çocuk olarak) **bağışla."**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 101

(فَبَشَّرْنَا) **Bunun üzerine Biz müjdeledik,** kimi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِغُلَامٍ) **bir oğul ile,** öyle oğul ki, (حَلِيمٍ) **halîm** (selîm ve itâatkâr) **olan.**

Meâl-i Şerîf - 101

101- Bunun üzerine Biz onu halîm (selîm, yumuşak huylu, itâatkâr ve temkinli) **olan bir oğul** (olan İsmâ'îl *(Aleyhisselâm)*) **ile müjdeledik.**

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْىَ قَالَ يَا بُنَىَّ اِنّٖى اَرٰى فِى الْمَنَامِ اَنّٖى اَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرٰى قَالَ
يَٓا اَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنٖٓى اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرٖينَ ﴿١٠٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 102

(فَلَمَّا بَلَغَ) **Nihâyet o** (çocuk) **ulaştığı zaman,** kiminle berâber? (مَعَهُ) **onunla berâber,** neye ulaştı? (اَلسَّعْىَ) (işlerinde) **koşturmaya,** (قَالَ) **o** (İbrâhîm) **dedi,** neyi dedi? (يَا بُنَىَّ) **ey oğulcağızım,** (اِنّٖى) **gerçekten ben,** (اَرٰى) **görüyorum,** nerede? (فِى الْمَنَامِ) **uyku**(mda gördüğüm bir rüyâ)**da,** neyi görüyorum? (اَنّٖى) **muhakkak ki ben,** (اَذْبَحُ) (kurban olarak) **boğazını kesiyorum,** kimin? (كَ) **senin,** (فَانْظُرْ) **artık sen bak,** (مَاذَا) **ne şeyi,** (تَرٰى) **düşünüyorsun,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَٓا اَبَتِ) **ey babam,** (اِفْعَلْ) **yap,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (تُؤْمَرُ) **emrolunuyorsun,** (سَتَجِدُ) **yakında bulacaksın,** kimi? (نٖى) **beni,** (اِنْ شَٓاءَ) **eğer dilerse,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimlerden? (مِنَ الصَّابِرٖينَ) **sabreden kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 102

102- Derken o (İsmâ'îl isimli oğlu doğup büyüyerek) **onunla birlikte** (işlerinde) **koşturmaya** (imkân bulacağı bir çağa) **ulaşmıştı ki** (babası ona):

"Ey oğulcağızım! Şüphesiz ben (art arda) **uyku**(mda gördüğüm bir rüyâ)**da görüyorum ki, kesinlikle ben** (kurban olarak) **senin boğazını kesmekteyim. Artık sen de** (bir) **bak ki ne şeyi düşünürsün?" dedi.**

O da: "Ey benim babam! Emrolunmakta olduğun şeyi (hiç düşünmeksizin hemen) **yap. İnşâallâh sen beni çok yakında sabreden kimselerden bulacaksın" dedi.**

Rivâyete göre; İbrâhîm *(Aleyhisselâm)* zülhıccenin sekiz, dokuz ve onuncu gecelerinde bu rüyâyı görmüş ve peygamberlerin rüyâsı bir vahiy niteliği taşıdığı için, bunun uyulması gereken bir emir olduğunu anlamıştı. Dolayısıyla oğluyla yaptığı bu istişâreyi, onun fikrine başvurmak için değil, ancak onun bu emir karşısındaki sabır ve teslimiyetini sınamak, feryât edecek olursa sabır ve sebat tavsiye etmek, Allâh'ın imtihanına karşı hazırlamak ve önceden göstereceği itâat sebebiyle sevap kazanmasını sağlamak gibi birtakım hikmetlere mebnî olarak yapmıştı. *(el-Beyzâvî; el-Hâzin)*

فَلَمَّا اَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَب۪ينِۚ ﴿١٠٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 103

(فَلَمَّا اَسْلَمَا) **Ne zaman ki o ikisi tamâmen teslim oldular,** İbrâhîm daha ne yaptı? (وَتَلَّ) **ve** (yere) **yıktı,** kimi? (هُ) **onu,** ne üzerine? (لِلْجَب۪ينِ) **alın**(ının bir yanı) **üzere,** burada (لِ) harfi (عَلٰى) harfi mânâsındadır. *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 103

103- Ne zaman ki o ikisi (Allâh-u Te'âlâ'nın hükmüne) **tamâmen teslim oldular da, o onu alın**(ının bir yanı) **üzere** (yere) **yıktı.**

وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَٓا اِبْرٰه۪يمُۙ ﴿١٠٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 104

(وَنَادَيْنَا) **Biz de nidâ ettik,** kime? (هُ) **ona,** ne diye? (اَنْ يَٓا اِبْرٰه۪يمُ) **"Ey İbrâhîm" diye.**

Meâl-i Şerîf - 104

104- Biz de ona şöyle nidâ ettik: "Ey İbrâhîm!

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَاۚ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١٠٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 105

(قَدْ صَدَّقْتَ) **Muhakkak gerçekleştirdin,** neyi? (الرُّءْيَا) **o rüyâyı,** (اِنَّا) **Muhakkak Biz,** ne yapmakla? (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (mükemmel

bir mükâfatlandırma ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الْكَامِلِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 23/79)* ne yaparız? (نَجْزِى) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 105

105- Muhakkak sen o rüyâyı gerçekleştirdin."

(İşte o zaman Biz onlara ziyâde sevap verdik. Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz Biz** (İbrâhîm ve İsmâ'îl *(Aleyhimesselâm)* gibi) **güzel amelde bulunan kimseleri ancak böyle** (mükemmel bir karşılık ile) **mükâfatlandırırız.**

اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 106

(اِنَّ هٰـذَا) **Gerçekten işte bu,** (لَهُـوَ) **elbette o,** nedir? (اَلْبَلٰٓؤُا) **imtihanın ta kendisidir,** öyle imtihan ki, (اَلْمُبِينُ) (zorluğu) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 106

106- Gerçekten işte bu (oğlunu kesme imtihanı, zorluğu) **çok açık** (olup samîmi teslim olanla, ihlâssız kişiyi ayırt edecek) **bir imtihanın elbette ta kendisidir.**

وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 107

(وَفَدَيْنَا) **Biz de fidye** (ve bedel) **olarak verdik,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (بِذِبْحٍ) **bir kurbanlığı,** öyle kurbanlık ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 107

107- Ayrıca Biz o(nun oğlu)**na fidye** (ve bedel) **olarak** (kurban edilmesi için) **çok büyük** (değere ve cüsseye sâhip olan) **bir kurbanlık** (koç) **verdik.**

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 108

(وَتَرَكْنَا) **Ve Biz** (güzel övgüleri kalıcı) **bıraktık,** kimin üzerinde? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** kimler içerisinde? (فِى الْاٰخِرِينَ) **sonraki** (nesil)**ler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 108

108- Bir de geri kalan (insan)**lar içinde onun üzerine** (güzel övgüler) **bıraktık.**

سَلَامٌ عَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ ﴿١٠٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 109

(سَلَامٌ) **Selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun,** kimin üzerine? (عَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ) **İbrâhîm'in üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 109

109- İbrâhîm'in üzerine selâm (ve selâmet nâzil) **olsun.**

كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِن۪ينَ ﴿١١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 110

(كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (mükemmel bir mükâfatlandırma ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الْكَامِلِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 23/79)* ne yaparız? (نَجْز۪ي) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِن۪ينَ) **güzel amel işleyen kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 110

110- (Habîbim!) **İşte sana!** (İbrâhîm kulumuz gibi) **güzel amel işleyen kimseleri** (iyiliklerine karşılık) **ancak böyle** (mükemmel bir karşılık ile) **mükâfatlandırırız.**

اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِن۪ينَ ﴿١١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 111

(اِنَّهُ) **Çünkü şüphesiz o,** kimlerdendir? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdandır,** öyle kullar ki, (اَلْمُؤْمِن۪ينَ) **îmân ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 111

111- Çünkü şüphesiz o (İbrâhîm kulumuz gerçek mânâda) **îmân eden kullarımızdandı.**

وَبَشَّرْنَاهُ بِاِسْحٰقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِح۪ينَ ﴿١١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 112

(وَبَشَّرْنَاهُ) **Ve Biz müjdeledik,** kimi? (هُ) **onu,** kim ile? (بِاِسْحٰقَ) **İshâk ile,** ne olduğu hâlde? (نَبِيًّا) **bir nebî olarak,** öyle nebî ki kimlerden olucu? (مِنَ الصَّالِحِينَ) **sâlihlerden.**

Meâl-i Şerîf - 112

112- Ayrıca Biz onu sâlih kimselerden olan bir nebî olarak (gönderilecek) **İshâk** (adında başka bir oğul) **ile müjdeledik.**

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلٰٓى اِسْحٰقَۜ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِه۪ مُب۪ينٌ ﴿١١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 113

(وَبَارَكْنَا) **Ve Biz bereketler akıttık,** *(el-Beyzâvî, el-Medârik)* kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** yâni İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın, daha? (وَعَلٰٓى اِسْحٰقَ) **ve İshâk'ın üzerine,** (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا) **o ikisinin zürriyetinden de vardır,** kim? (مُحْسِنٌ) **güzel amel işleyici,** daha? (وَظَالِمٌ) **ve zulmeden,** neye? (لِنَفْسِه۪) **nefsine,** öyle zâlim ki, (مُب۪ينٌ) (yaptığı zulüm) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 113

113- Yine Biz ona ve (oğlu) **İshâk'a** (dînî ve dünyevî) **bereket**(ler) **verdik. Ama ikisinin zürriyetinden;** (îmân ve itâat ederek) **güzel amel işleyen de,** (inkâr ve isyân ederek) **nefsine açıkça zulmeden de vardır.**

Burada zikredilen bereket netîcesidir ki; İbrâhîm ve İshâk *(Aleyhimesselâm)*ın nesli çoğalmış ve ilki Ya'kûb, sonuncusu Îsâ *(Aleyhimesselâm)* olmak üzere sayıları on binlerle ifâde edilen Benîisrâîl'in tüm peygamberleri onların zürriyetinden gönderilmiştir.

Ayrıca oğlu İsmâ'îl *(Aleyhisselâm)*ın neslinden gelen Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in ve kıyâmete kadar gelecek Ehl-i Beyt'in soyca İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*a intisâbı, burada geçen "Mübârek kılınma" ifâdesinin bir tezâhürüdür, zîrâ bu ifâde bereket ve bolluk mânâsını ifâde etmektedir. Yine bu bereketli kılınışın bir netîcesi olarak; kıyâmete kadar gelecek Müslümanlar teşehhüd duâlarında İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ı ve âlini bereket duâsıyla yâd etmektedirler.

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَۚ ﴿١١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 114

(وَلَقَدْ مَنَنَّا) **Andolsun ki; elbette muhakkak lütuf**(lar)**da bulunduk,** kimin üzerine? (عَلٰى مُوسٰى) **Mûsâ'nın üzerine,** daha? (وَهٰرُونَ) **ve Hârûn'un.**

Meâl-i Şerîf - 114

114- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ ve Hârûn'a gerçekten (dünyevî ve uhrevî pek çok) **lütuf**(lar)**da bulunmuştuk.**

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِۚ ﴿١١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 115

(وَنَجَّيْنَـا) **Ve Biz kurtardık,** kimi? (هُمَـا) **o ikisini,** daha? (وَقَوْمَهُمَـا) **ikisinin kavmini de,** neden? (مِـنَ الْكَـرْبِ) **o sıkıntıdan,** öyle sıkıntı ki, (اَلْعَظِيمِ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 115

115- Yine Biz o ikisini de, kavimlerini de (Firavun ve ḥânedânının köleliğinden ve başlarına gelen boğulma felâketi gibi) **o çok büyük sıkıntı-**(lar)**dan kurtarmıştık.**

وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَۚ ﴿١١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 116

(وَنَصَرْنَا) **Ve Biz yardım ettik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَكَانُوا) **bu sebeple oldular,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimler oldular? (اَلْغَالِبِينَ) **gâlip gelenlerin ta kendileri.**

Meâl-i Şerîf - 116

116- Böylece Biz onlara yardım etmiştik de bu sebeple sâdece onlar (zayıf kimseler oldukları hâlde, Firavun hânedânına) **gâlip gelenlerin ta kendileri olmuştular.**

وَاٰتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَۚ ﴿١١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 117

(وَاٰتَيْنَـا) **Ve Biz verdik,** kime? (هُمَـا) **o ikisine,** neyi? (اَلْكِتَـابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), öyle Kitâb ki, (اَلْمُسْتَبِينَ) **açıklaması son derece zâhir olan.**

Meâl-i Şerîf - 117

117- Açıklaması son derece belirgin olan o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **da o ikisine vermiştik.**

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَۚ ﴿١١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 118

(وَهَدَيْنَـا) **Ve Biz hidâyet ettik,** kimi? (هُمَـا) **o ikisini,** nereye? (اَلصِّـرَاطَ) **o yola,** öyle yol ki, (اَلْمُسْتَقِيمَ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 118

118- Bir de o ikisini (hakka ulaştıran) **o dosdoğru yola hidâyet etmiştik.**

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى الْاٰخِرِينَ ﴿١١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 119

(وَتَرَكْنَا) **Ve Biz** (güzel övgüleri kalıcı) **bıraktık,** kimin üzerinde? (عَلَيْهِمَا) **o ikisi üzerinde,** kimler içerisinde? (فِى الْاٰخِرِينَ) **sonraki** (nesil)**ler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 119

119- Ayrıca geri kalan (insan)**lar içinde o ikisi üzerine** (güzel övgüler) **bıraktık.**

سَلَامٌ عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 120

(سَلَامٌ) **Selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun,** kimin üzerine? (عَلٰى مُوسٰى) **Mûsâ'nın üzerine,** daha? (وَهٰرُونَ) **Hârûn'un da.**

Meâl-i Şerîf - 120

120- Mûsâ ve Hârûn'a da (tarafımızdan) **selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun!**

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 121

(اِنَّا) **Muhakkak ki Biz,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (mükemmel bir mükâfatlandırma ile)**,** bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الْكَامِلِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 23/79)* ne yaparız? (نَجْزِى) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 121

121- (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz Biz** (Mûsâ ve Hârûn *(Aleyhimesselâm)* gibi) **güzel amelde bulunanları ancak böyle mükâfatlandırırız.**

اِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 122

(اِنَّهُمَا) **Çünkü şüphesiz o ikisi,** kimlerdendir? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdandır,** öyle kullar ki, (اَلْمُؤْمِنِينَ) **îmân ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 122

122- Çünkü şüphesiz o ikisi, Bizim (gerçek mânâda) **îmân eden kullarımızdandı.**

وَاِنَّ اِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَۜ ﴿١٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 123

(وَاِنَّ اِلْيَاسَ) **Muhakkak İlyâs da,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) **elbette rasûl gönderilenlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 123

123- Muhakkak İlyâs da elbette rasûl gönderilmişlerdendir.

اِذْ قَالَ لِقَوْمِه۪ٓ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 124

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ قَالَ) **dediği zamânı,** kime? (لِقَوْمِه۪) (putperest) **kavmine,** neyi dediği zamânı? (اَلَا تَتَّقُونَ) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 124

124- (Habîbim! Yine anlat) **o vakti ki; o** (İlyâs *(Aleyhisselâm)*), (putperest) **kavmine demişti ki:** "(Allâh'a ortak koşmaktan) **hiç sakınmayacak mısınız?!**

اَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ اَحْسَنَ الْخَالِقِينَۙ ﴿١٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 125

(اَتَدْعُونَ) **Tapıyor musunuz,** neye? (بَعْلًا) **Ba'l** (adındaki altın heykel)**e,** daha ne yapıyorsunuz? (وَتَذَرُونَ) **ve bırakıyosunuz,** kimi? (اَحْسَنَ الْخَالِقِينَ) **şekil verenlerin en güzeli** (olan Rabbi)**ni**(zi).

Meâl-i Şerîf - 125

125- Ba'l (adındaki altın heykel)**e** (ilâh diye) **tapıyorsunuz da, şekil verenlerin en güzeli** (olan Rabbi)**ni**(zi) **bırakıyor musunuz?!**

اَللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَٓائِكُمُ الْاَوَّل۪ينَ ﴿١٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 126

Ahsenü'l-hâlikîn'den bedel? (اَللّٰهَ) **Allâh'ı,** Allâh'tan bedel? (رَبَّكُمْ) **sizin Rabbinizi,** daha? (وَرَبَّ اٰبَٓائِكُمُ) **babalarınızın da Rabbini,** öyle babalar ki, (الْاَوَّل۪ينَ) **en ilk olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 126

126- Sizin de Rabbiniz, evvelki babalarınızın da Rabbi olan Allah'ı(n ibâdetini nasıl oluyor da böyle âciz bir puta değişebiliyorsunuz)?!"

Tefsirlerde zikredildiğine göre; Hızkîl *(Aleyhisselâm)*dan sonra yoldan çıkan İsrâîloğullarına Allâh-u Te'âlâ, İlyâs *(Aleyhisselâm)*ı peygamber olarak göndermişti. Şâm fethinden sonra Yûşa' *(Aleyhisselâm)* tarafından o topraklara yerleştirilen İsrâîloğullarının bir soyu, şu anda Lübnân'da bulunan Ba'lebek şehri ve çevresini mesken edinmişlerdi.

Zamânın hükümdârı altından bir put yaptırmıştı ki; dört tâne yüzü bulunan yirmi arşın uzunluğundaki bu putun ismi Ba'l idi. Şeytan bunun içine girip konuşarak sapık hükümler ortaya atar, kendilerine sanki peygambermiş gibi saygı gösterilen dört yüz bakıcısı da bu saçmalıkları belleyip insanlara ulaştırırlardı. *(en-Nesefî; el-Hâzin)*

فَكَذَّبُوهُ فَاِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَۙ ﴿١٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 127

(فَكَذَّبُو) **Sonra tekzîb ettiler,** yâni yalanladılar, kimi? (هُ) **onu,** (فَاِنَّهُمْ) **bu sebeple şüphesiz onlar,** nedirler? (لَمُحْضَرُونَ) **elbette** (azap içerisinde) **hâzır edilen kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 127

127- Bunun üzerine onlar onu yalanladılar, bu sebeple gerçekten onlar elbette (azap içerisinde) **hâzır edilen kimselerdir.**

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَص۪ينَ ﴿١٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 128

(اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ) **Ancak Allâh'ın kulları** (azaptan) **müstesnâ**(dır)**,** öyle kullar ki, (الْمُخْلَص۪ينَ) **seçilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 128

128- Ancak Allâh'ın seçilmiş kulları (azaptan) **müstesnâ**(dır)**.** (Çünkü onlar inkâra yeltenmeyip îmânı seçmişlerdir.)

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿١٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 129

(وَتَرَكْنَا) **Ve Biz** (güzel övgüleri kalıcı) **bıraktık,** kimin üzerinde? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** kimler içerisinde? (فِى الْاٰخِرِينَ) **sonraki** (nesil)**ler içinde.**

Meâl-i Şerîf - 129

129- Bir de geri kalan (insan)**lar içinde onun üzerine** (güzel övgüler) **bıraktık.**

سَلَامٌ عَلٰٓى اِلْيَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 130

(سَلَامٌ) **Selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun,** kimin üzerine? (عَلٰٓى اِلْيَاسِينَ) **İlyâs'ın üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 130

130- İlyâs'a da (tarafımızdan) **selâm olsun.**

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 131

(اِنَّا) **Muhakkak ki Biz,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana böylece** (mükemmel bir mükâfatlandırma ile)**,** bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْجَزَاءِ الْكَامِلِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 23/79)* ne yaparız? (نَجْزِى) **mükâfatlandırırız,** kimi? (اَلْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 131

131- (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz Biz** (İlyâs *(Aleyhisselâm)* gibi) **güzel amelde bulunanları ancak böyle mükâfatlandırırız.**

اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 132

(اِنَّهُ) **Çünkü şüphesiz o,** kimlerdendir? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdandır,** öyle kullar ki, (اَلْمُؤْمِنِينَ) **îmân ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 132

132- Çünkü gerçekten o, Bizim (hakîkî mânâda) **mümin kullarımızdandı.**

وَاِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَۜ ﴿١٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 133

(وَاِنَّ لُوطًا) **Şüphesiz ki Lût da,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) **elbette rasûl gönderilmişlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 133

133- Şüphesiz ki Lût da elbette rasûl gönderilmişlerdendir.

اِذْ نَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُٓ اَجْمَعِينَۙ ﴿١٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 134

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ نَجَّيْنَا) **kurtardığımız zamânı,** kimi? (هُ) **onu,** daha? (وَاَهْلَهُ) **âilesini de,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hep) **birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 134

134- (Habîbim! Yine anlat) **o vakti ki; onu da,** (îmân etmiş) **âilesini de** (hep) **birlikte olanlar hâlinde kurtarmıştık.**

اِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 135

(اِلَّا عَجُوزًا) **Ancak bir kocakarı müstesnâ,** öyle kocakarı ki kimler içinde kalıcı? (فِي الْغَابِرِينَ) (azap içerisinde) **geri kalanlar arasında.**

Meâl-i Şerîf - 135

135- Ancak (azap içerisinde) **geri kalanlar arasındaki bir kocakarı müstesnâ!** (Zîrâ Lût *(Aleyhisselâm)*ın eşi olan bu kadın hem îmânsız, hem de kavminin kötü fiiline râzı olan biriydi.)

ثُمَّ دَمَّرْنَا الْاٰخَرِينَ ﴿١٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 136

(ثُمَّ دَمَّرْنَا) **Sonra düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik,** kimi? (اَلْاٰخَرِينَ) **en geri kalıcıları,** yâni memleketten çıkanlara nispetle geri kalanları, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 136

136- Sonra geri kalanları(n yaşadıkları şehirleri Cebrâîl *(Aleyhisselâm)*ın kanadı üzerinde semâya doğru kaldırıp alt-üst ederek) **bir daha** (bellerini doğrultup) **düzelemeyecekleri bir şekilde kırıp geçirdik!**

وَاِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَۙ ﴿١٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 137

(وَاِنَّكُمْ) **Ve şüphesiz ki siz,** ne yapıyorsunuz? (لَتَمُرُّونَ) **elbette** (yolculuklarınızda) **uğruyorsunuz,** kimlerin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne olduğunuz hâlde? (مُصْبِحِينَ) **sabah vaktine giren kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 137

137- Ayrıca (ey Mekke müşrikleri) **şüphesiz ki siz elbette** (ticâret için Şâm'a doğru giderken) **sabah vaktine giren kimseler olarak onlar**(ın yaşamış oldukları Sedûm kasabasın)**a uğra**(yıp helâk izlerine rastla)**maktasınız.**

وَبِالَّيْلِۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ۟ ﴿١٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 138

Daha ne zaman uğruyorsunuz? (وَبِالَّيْلِ) **ve gece**(nin evvelin)**de,** (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) **hâlâ akl**(ınızı) **kullan**(ıp da rasûlünüze inan)**mayacak mısınız?!**

Meâl-i Şerîf - 138

138- (Dönüş yolunda ise) **gece**(nin evvelin)**de de** (orada konaklamaktasınız)**! Siz** (peygamberlerini inkâr sebebiyle helâk edilenleri gördüğünüz hâlde) **hâlâ aklınızı kullan**(ıp da rasûlünüze inan)**mayacak mısınız?!**

وَاِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَۜ ﴿١٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 139

(وَاِنَّ يُونُسَ) **Ve şüphesiz ki Yûnus,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) **elbette rasûl gönderilmişlerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 139

139- Şüphesiz Yûnus da elbette rasûl gönderilmişlerdendir!

اِذْ اَبَقَ اِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِۙ ﴿١٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 140

(Habîbim anlat), neyi? (اِذْ اَبَقَ) (Yûnus'un) **kaçtığı zamânı,** nereye? (اِلَى الْفُلْكِ) **gemiye,** öyle gemi ki, (اَلْمَشْحُونِ) (yolcularla) **doldurulmuş.**

Meâl-i Şerîf - 140

140- (Habîbim! Yine anlat) **o vakti ki; o,** (ümmetinin inkârına dayanamadığı için Allâh-u Te'âlâ'dan izinsiz onları terk edip sâhile vardığında yolcularla) **doldurulmuş o gemiye kaçmıştı.**

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَۚ ﴿١٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 141

(فَسَاهَمَ) **Sonra o** (Yûnus) **diğerleriyle kur'aya katıldı,** (فَكَانَ) **ama oldu,** kimlerden? (مِنَ الْمُدْحَضِينَ) **kur'a aleyhine çıkanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 141

141- Derken (gemiden denize atılacak kişinin tâyini husûsunda) **diğerleriyle kur'aya katıldı ama kur'a aleyhine çıkanlardan oldu.**

فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 142

(فَالْتَقَمَ) **Hemen yuttu,** kimi? (هُ) **onu,** ne? (اَلْحُوتُ) **o balık,** (وَهُوَ) **hâlbuki o** (Yûnus), nedir? (مُلِيمٌ) (nefsini) **levmedici** (ve kınayıcı) **bir kişidir.**

Meâl-i Şerîf - 142

142- Bunun üzerine (denize atılınca) **balık onu hemen yutuvermişti. Hâlbuki kendisi** (nefsini) **kınayıcı bir kişiydi.**

فَلَوْلَٓا اَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَۙ ﴿١٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 143

(فَلَوْلَٓا اَنَّهُ) **Gerçekten o olmasaydı,** nedir olmasaydı? (كَانَ) **olmuş** (olmasaydı), kimlerden? (مِنَ الْمُسَبِّحِينَ) **çokça tesbîh edenlerden.**

Meâl-i Şerîf - 143

143- Eğer gerçekten o (Yûnus kulumuz rahat zamânında Allâh'ı) **çokça** (zikredip) **tesbîh edenlerden olmasaydı,**

لَلَبِثَ فٖى بَطْنِهٖٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 144

(لَلَبِثَ) **Elbette kalacaktı,** nerede? (فٖى بَطْنِهٖ) **onu** (yutan balığı)**n karnında,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) **o** (insa)**nların diriltilecekleri güne kadar.**

Meâl-i Şerîf - 144

144- Elbette o (insa)**nların diriltilecekleri güne kadar onu** (yutan balığı)**n karnında kalacak** (ve herkes mezarından çıkarken o da balığın karnından mahşere çıkartılacak)**tı.**

فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَٓاءِ وَهُوَ سَقٖيمٌۚ ﴿١٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 145

(فَنَبَذْنَا) **Sonra Biz attık,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (بِالْعَرَٓاءِ) **boş bir yere,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** kimdir? (سَقٖيمٌ) **hasta biridir.**

Meâl-i Şerîf - 145

145- Sonra kendisi hasta bir hâldeyken Biz onu (ağaç ve bitkiden) **boş bir yere attık.**

وَاَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطٖينٍۚ ﴿١٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 146

(وَاَنْبَتْنَا) **Ve Biz bitirdik,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** neyi? (شَجَرَةً) **bir ağacı,** öyle ağaç ki, ne cinsinden olucu? (مِنْ يَقْطٖينٍ) **kabak türünden,** burada tenvîn, tenvî' içindir.

Meâl-i Şerîf - 146

146- Üstelik (kendisine hücûm eden sineklerden, güneşin harâretinden ve gölgenin serinliğinden korumak için) **Biz onun üzerine kabak türünden** (geniş yapraklı) **bir ağaç bitirdik** (ki, o onu çadır gibi gölgelendiriyordu)**.**

وَاَرْسَلْنَاهُ اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ اَوْ يَزٖيدُونَۚ ﴿١٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 147

(وَاَرْسَلْنَا) **Ve rasûl gönderdik,** kimi? (هُ) **onu,** kime? (اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ) **yüz bin** (kişiy)**e,** daha? (اَوْ يَزٖيدُونَ) **yâhut onlar** (yüz binden) **ziyâde oluyorlardı.**

Meâl-i Şerîf - 147

147- Böylece Biz onu (iyileştirip, izinsiz terk etmiş olduğu) **yüz bin** (kişilik ümmetin)**e** (tekrar) **rasûl gönderdik ya da onlar** (göz görüşünde) **ziyâde oluyorlardı** (da, bu yüzden bakan kişi kesin konuşamayıp "Yüz bin ya da daha fazla" diyebiliyordu).

فَاٰمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى ح۪ينٍۜ ﴿١٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 148

(فَاٰمَنُوا) **Nihâyet onlar îmân ettiler,** (فَمَتَّعْنَا) **sonra Biz metâlandır**(ıp yaşat)**dık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne zamâna kadar? (اِلٰى ح۪ينٍ) (ecelleri hakkında belirlenmiş) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 148

148- Nihâyet onlar (azâbın emârelerini görmüşlerken azaptan kurtularak) **îmân ettiler, Biz de onları** (ecelleri hakkında ezelde belirlenmiş olan) **bir zamâna kadar yaşattık** (ki, inkâr eden hiçbir kavme böyle bir zamanda kurtuluş nasip olmamıştı).

فَاسْتَفْتِهِمْ اَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَۙ ﴿١٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 149

(فَاسْتَفْتِ) (Habîbim) **şimdi sor,** kime? (هِمْ) **onlara,** yâni meleklerin Allâh'ın kızları olduğunu savunanlara, ne diye sor? (اَلِرَبِّكَ) **senin Rabbine mi âittir?** ne? (اَلْبَنَاتُ) **kız** (çocuk)**lar,** (وَلَهُمُ) **ve onlara mı âittir?** ne? (اَلْبَنُونَ) **oğullar.**

Meâl-i Şerîf - 149

149- (Habîbim!) **Şimdi o** (meleklerin Allâh'ın kızları olduğunu savuna)**nlara sor ki; kız** (çocuk)**lar Rabbine âitmiş de, oğullar onlara mı mahsusmuş?!**

اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 150

(اَمْ خَلَقْنَا) **Yoksa Biz yarattık mı?!** neyi? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** ne oldukları hâlde? (اِنَاثًا) **dişiler hâlinde,** (وَهُمْ) **onlar da,** ne idiler? (شَاهِدُونَ) **şâhit** (olup seyreden) **kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 150

150- Yoksa onlar şâhit (olup seyreder)**lerken mi Biz melekleri dişiler olarak yaratmışız?!**

اَلَٓا اِنَّهُمْ مِنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَۙ ﴿١٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 151

(اَلَٓا اِنَّهُمْ) **Dikkat edin, gerçekten onlar,** neden sebep? (مِنْ اِفْكِهِمْ) **uydurmalarından sebep,** ne yapıyorlar? (لَيَقُولُونَ) **elbette** (böyle) **söylüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 151

151- Dikkat edin! Gerçekten onlar uydurmalarından sebep elbette diyorlar.

وَلَدَ اللّٰهُۙ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 152

Neyi söylüyorlar? (وَلَدَ) **doğurdu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَاِنَّهُمْ) **hâlbuki şüphesiz elbette onlar,** kimlerdir? (لَكَاذِبُونَ) **elbette yalan söyleyen kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 152

152- "Allâh doğurdu" (diye uyduruyorlar, hâşâ ve kellâ)**! Hâlbuki şüphesiz onlar elbette yalan söyleyen kimselerdir.**

اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَن۪ينَۜ ﴿١٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 153

(اَصْطَفَى) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **seçti mi?** bu fiilin başındaki hemze istifhâm için olup kendisinden sonraki hemze-i vasl hazfedilmiştir, *(el-Âlûsî)* kimi? (اَلْبَنَاتِ) **kız** (çocuk)**ları,** kim üzerine? (عَلَى الْبَن۪ينَ) **oğullar üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 153

153- Yoksa O (Rabbiniz)**, oğullara karşı** (sizce aşağılanan) **kızları mı** (Kendisi için) **tercih etmiştir?!**

مَا لَكُمْ۠ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 154

(مَا) **Ne şey,** nedir? (لَكُمْ) **sizin içindir,** yâni size âittir, (كَيْفَ) **nasıl,** ne yapıyorsunuz? (تَحْكُمُونَ) **hüküm ver**(ebil)**iyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 154

154- Ne oldu size? Nasıl (böyle yanlış bir) **hüküm ver**(ebil)**iyorsunuz?!**

اَفَلَا تَذَكَّرُونَۚ ﴿١٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 155

(اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **Hiç iyice düşünemiyor musunuz?!**

Meâl-i Şerîf - 155

155- (Bu inancın bozukluğunu) **hiç iyice düşünemiyor musunuz?!**

اَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌۙ ﴿١٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 156

(اَمْ لَكُمْ) **Yoksa sizin için var mıdır?** ne? (سُلْطَانٌ) **güçlü bir delil,** öyle delil ki, (مُبِينٌ) (dâvânızın doğruluğuna delâleti) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 156

156- (Meleklerin Allâh'ın kızları olduğuna dâir hissî ya da aklî bir delîliniz bulunmadığına göre) **yoksa sizin için** (naklî yönden delâleti) **çok açık olan güçlü bir delil mi var?!**

فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 157

(فَأْتُوا) **O hâlde getirin,** neyi? (بِكِتَابِكُمْ) **kitabınızı,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** kimler? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 157

157- O hâlde (dâvânızın doğruluğunu açıklayan) **kitabınızı getirin** (de görelim)**. Eğer siz doğru söyleyen kimseler olduysanız** (bunu yapmanız gerekir).

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًاۜ وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ اِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَۙ ﴿١٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 158

(وَجَعَلُوا) **Ve uydurdular,** nerede? (بَيْنَهُ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun arasında,** daha? (وَبَيْنَ الْجِنَّةِ) **ve cinlerin arasında,** neyi? (نَسَبًا) **bir nesebi** (ve soy bağını),

(وَلَقَدْ عَلِمَتِ) **hâlbuki andolsun elbette bildi,** kimler? (اَلْجِنَّةُ) **cinler,** neyi? (اِنَّهُمْ) **gerçekten onlar,** nedirler? (لَمُحْضَرُونَ) **elbette** (ateşte) **hâzır edilmiş kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 158

158- Bir de o (şirk koşa)**nlar** ("Allâh cinlerle evlendi, onlar da Kendisine melekleri doğurdular" iddiâsını ortaya atarak) **O'nunla cinler arasında bir nesep** (ve soy bağı) **uydurdular. Hâlbuki andolsun gerçekten cinler kendilerinin** (kâfir ve âsîlerinin, azap içerisinde) **hâzır edilmiş kimseler olduğunu muhakkak bilmiştir.** (Eğer Allâh-u Te'âlâ ile bir soy bağları bulunsaydı Allâh onları azâba uğratmazdı.)

سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 159

(سُبْحَانَ اللّٰهِ) **Allâh'ı** (eş ve çocuk gibi şeylerden) **tesbîh ile** (tenzîh ederim), *(et-Teysîr)* neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** ne yapıyorlar? (يَصِفُونَ) (niteleyerek) **vasıflıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 159

159- (Niteleyerek) **vasıflamakta oldukları** (eş ve çocuk gibi) **şeylerden Allâh'ı tesbîh ile** (tenzîh eder ve bütün noksan sıfatlardan son derece berî olduğumu beyân ederim).

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 160

(اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ) **Lâkin Allâh'ın kulları** (azaptan) **müstesnâ**(dır), öyle kulları ki, (اَلْمُخْلَصِينَ) **seçilmiş olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 160

160- Lâkin Allâh'ın o seçilmiş kulları (azapta bulundurulmaktan) **müstesnâ**(dır). (Çünkü onlar Allâh'a bu tür noksan sıfatları yakıştırmazlar.)

فَاِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 161

(فَاِنَّكُمْ) (Ey Mekke müşrikleri) **gerçekten de siz,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** ne yapıyorsunuz? (تَعْبُدُونَ) (onlara) **sürekli tapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 161

161- (Ey Mekke müşrikleri!) **Artık şüphesiz siz ve sürekli tapmakta olduklarınız.**

مَٓا اَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَۙ ﴿١٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 162

(مَٓا اَنْتُمْ) **Siz olamazsınız,** kime karşı? (عَلَيْهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na karşı,** nedir olamazsınız? (بِفَاتِنِينَ) **aslâ** (müminleri) **fitneye düşürücü kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 162

162- (Ne kadar azdırmaya çalışsanız da ihlâslı müminlerden hiçbir kişiyi) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na karşı aslâ fitneye düşürücü** (ve saptırıcı) **kimseler olamazsınız.**

اِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَح۪يمِ ﴿١٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 163

(اِلَّا مَنْ) **Ancak o kimse**(yi saptırmanız) **müstesnâ ki,** (هُوَ) **o** (kişi), nedir? (صَالِ الْجَح۪يمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateş**(in)**e giricidir.**

Meâl-i Şerîf - 163

163- Ancak o kimse(yi saptırmanız) **müstesnâ ki** (Allâh-u Te'âlâ'nın ezelî ilminde) **o** (kişi), **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateş**(in)**e** (mutlaka) **giricidir.**

وَمَا مِنَّٓا اِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 164

(Melekler dediler ki:) (وَمَا مِنَّٓا) **bizden hiçbir kimse yoktur ki,** (اِلَّا لَهُ) **ancak onun için vardır,** ne vardır? (مَقَامٌ) **bir makam,** öyle makam ki, (مَعْلُومٌ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 164

164- (Müşrikler meleklere böyle uygunsuz vasıflar yakıştırmaktayken, melekler şu îtirafta bulunmaktadırlar:) **Bizden hiçbir kimse yoktur ki mutlaka kendisin**(in gökte ibâdet yapacağı yer)**e âit bilinen** (ve belirlenen) **bir makam vardır.**

وَاِنَّا لَنَحْنُ الصَّٓافُّونَۚ ﴿١٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 165

(وَاِنَّا) **Ve şüphesiz ki biz,** (لَنَحْنُ) **elbette biz,** kimleriz? (اَلصَّٓافُّونَ) **o** (Arş'ın etrâfında namaz ve duâ için ayaklarını) **safa dizenler.**

Meâl-i Şerîf - 165

165- Şüphesiz ki biz, o (Arş'ın etrâfında namaz ve duâ için ayaklarını) **safa dizenler de elbette ancak biziz.**

وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 166

(وَاِنَّا) **Yine şüphesiz ki biz,** (لَنَحْنُ) **elbette biz,** kimleriz? (اَلْمُسَبِّحُونَ) **o** (Rabbimizi tenzîh ve) **tesbîh ediciler.**

Meâl-i Şerîf - 166

166- Yine gerçekten biz; ("Sübhânellâh" diyerek, şânına yakışmayan şeylerden) **o** (Rabbimizi tenzîh ve) **tesbîh ediciler elbette ancak biziz.**

وَاِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَۙ ﴿١٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 167

(وَاِنْ كَانُوا) **Muhakkak elbette onlar olmuştular,** burada (اِنْ) harfi (اِنَّ)den muhaffefe olup önünde ismi olarak şân zamîri mahzûftur ki buna göre mânâ şu şekildedir: "Şüphesiz şânına önem verilmesi gereken hüküm şudur ki onlar olmuştular" nedir olmuştular? (لَيَقُولُونَ) **elbette** (Kur'ân'dan önce) **diyorlar**(dı).

Meâl-i Şerîf - 167

167- Muhakkak elbette o (kâfir ola)**nlar** (Kur'ân-ı Kerîm'den önce) **demekteydiler ki:**

لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْاَوَّلِينَۙ ﴿١٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 168

Neyi diyorlar? (لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا) **eğer gerçekten bizim yanımızda olsaydı,** ne? (ذِكْرًا) (öğüt veren) **bir kitap,** öyle kitap ki ne cinsinden? (مِنَ الْاَوَّلِينَ) **evvelkiler**(e verilenler cinsin)**den.**

Meâl-i Şerîf - 168

168- "Şüphesiz ki, evvelkiler(e indirilmiş kitaplar cinsin)**den bir kitap bizim yanımızda da bulunsaydı.**

لَكُنَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 169

(لَكُنَّا) **Elbbete Biz** (çoktan) **olmuştuk,** kimler? (عِبَادَ اللّٰهِ) **Allâh'ın kulları,** öyle kulları ki, (الْمُخْلَصِينَ) **seçilmiş olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 169

169- Elbette biz de Allâh'ın seçilmiş olan kulları olmuştuk."

فَكَفَرُوا بِهٖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 170

(فَكَفَرُوا) **Ama onlar inkâr ettiler,** neyi? (بِهٖ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **yakında** (yaptıklarının kötü âkıbetini) **bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 170

170- Ama (kitapların efendisi olan Kur'ân kendilerine geldiğinde) **onu inkâr ettiler. Yakında** (intikāmımızla karşılaştıkları zaman inkârlarının âkıbetini) **bilecekler.**

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 171

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ) **Andolsun ki; elbette muhakkak geçti,** ne? (كَلِمَتُنَا) **Bizim buyruğumuz,** kim için geçti? (لِعِبَادِنَا) **kullarımız için,** öyle kullar ki, (الْمُرْسَلِينَ) **rasûl olarak gönderilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 171

171- Andolsun ki; elbette rasûl olarak gönderilmiş kullarımız için kesinlikle (yardım ve gâlibiyet) **buyruğumuz** (bir karar olarak) **geçmiştir ki;**

اِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 172

(اِنَّهُمْ) **Gerçekten onlar,** (لَهُمُ) **elbette ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْمَنْصُورُونَ) **yardım olunanlar.**

Meâl-i Şerîf - 172

172- Şüphesiz onlar, elbette yardım olunanlar ancak onlardır.

وَاِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 173

(وَاِنَّ جُنْدَنَا) **Şu da muhakkak ki Bizim ordumuz,** (لَهُمُ) **elbette ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْغَالِبُونَ) **gâlip olan kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 173

173- Şu da muhakkak ki Bizim ordumuz (olan İslâm kuvvetleri)**, elbette ancak onlar gâlip kimselerdir.**

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِينٍۙ ﴿١٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 174

(فَتَوَلَّ) (Habîbim) **o hâlde yüz çevir,** kimden? (عَنْهُمْ) onlardan, ne zamâna kadar? (حَتّٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar**.

Meâl-i Şerîf - 174

174- (Habîbim!) **O hâlde** (Bedir ve Mekke Fethi günleri gibi, savaştan el çekme müddetinin son bulacağı) **bir zamâna kadar onlardan yüz çevir** (ve sabırlı ol)**.**

وَاَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 175

(وَاَبْصِرْ) **Ve sen gör,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) (zâten) **yakında onlar da görecekler**.

Meâl-i Şerîf - 175

175- Yine sen (en kötü duruma düşecekleri o günlerde) **onları**(n başına gelecekleri bir) **gör**(sen ne kadar sevinirdin)**.** (Zâten) **yakında onlar da görecekler.**

اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 176

(اَفَبِعَذَابِنَا) **Yoksa şimdi Bizim azâbımızı mı?!** (يَسْتَعْجِلُونَ) **acele istiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 176

176- Yoksa şimdi o ("Bizi korkuttuğun azâbı göstersene" diye konuşa)**nlar azâbımızı** (alaya alıp) **acele mi istiyorlar?!**

فَاِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَٓاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 177

(فَاِذَا نَزَلَ) **Sonra o** (azap) **indiği zaman,** nereye? (بِسَاحَتِهِمْ) **onların sahasına,** (فَسَٓاءَ) **artık ne kötü oldu,** ne? (صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) **o uyarılanların sabahı.**

Meâl-i Şerîf - 177

177- Sonra o (azap ansızın) **onların sahasına indiği zaman; artık o uyarılanların sabahı ne kötü olmuştur.**

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِينٍ ﴿١٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 178

(وَتَوَلَّ) (Habîbim) **yine yüz çevir,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى حِينٍ) **bir zamâna kadar.**

Meâl-i Şerîf - 178

178- (Habîbim!) **Yine sen** (savaştan el çekme müddetinin son bulacağı) **bir zamâna kadar onlardan yüz çevir** (ve sabırlı ol).

وَاَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 179

(وَاَبْصِرْ) **Ve sen** (onların âkıbetini) **gör,** (فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) (zâten) **yakında onlar da görecekler.**

Meâl-i Şerîf - 179

179- Yine sen (en kötü duruma düşecekleri o günlerde onların başına gelecekleri bir) **gör**(sen ne kadar sevinirdin). (Zâten) **yakında onlar da görecekler.**

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَۚ ﴿١٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 180

(سُبْحَانَ رَبِّكَ) (Habîbim) **senin Rabbini tesbîh ile** (tenzîh et), *(et-Teysîr)* Rabbinden bedel? (رَبِّ الْعِزَّةِ) **izzet** (ve ulukuk) **sâhibi,** nelerden tenzîh et? (عَمَّا) **o** (yakışıksız) **şeylerden ki,** (يَصِفُونَ) (niteleyerek) **vasıflıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 180

180- (Habîbim!) **O** (şirk koşa)**nların** (niteleyerek) **vasıflamakta oldukları şeylerden O izzet** (ve ululuk) **sâhibi** (olan) **Rabbini tesbîh ile** (tenzîh et).

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَۚ ﴿١٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 181

(وَسَلَامٌ) **Bir de selâm** (ve selâmet nâzil) **olsun,** kimin üzerine? (عَلَى الْمُرْسَلِينَ) **o rasûl olarak gönderilenlerin tümüne.**

Meâl-i Şerîf - 181

181- O rasûl olarak gönderilenlerin cümlesinin üzerine de selâm (ve selâmetler nâzil) **olsun.**

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 182

(وَالْحَمْدُ) **Bütün hamdler,** kim içindir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَمِينَ) **âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 182

182- (Nîmetlere karşı yapılan ve yapılacak) **bütün hamdler ise âlemlerin Rabbi Allâh'a mahsustur.**

سُورَةُ صٓ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ ثَمَانٍ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

OTUZ SEKİZİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

SÂD SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Seksen sekiz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِى الذِّكْرِۜ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(صٓ) Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır." (وَالْقُرْاٰنِ) **O Kur'ân'a yemîn olsun,** öyle Kur'ân ki, (ذِى الذِّكْرِ) **şeref sâhibi.**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Sâd! Kasem olsun o (şân ve) **şeref */öğüt/* sâhibi Kur'ân'a.**

بَلِ الَّذٖينَ كَفَرُوا فٖى عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(بَلِ الَّذٖينَ) **Doğrusu o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** ne içindedirler? (فٖى عِزَّةٍ) **tam bir büyüklenme içerisindedir,** daha? (وَشِقَاقٍ) **ve şiddetli bir muhâlefet içerisindedir.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- Doğrusu o kâfir olmuş kimseler (Kur'ân'da bir yanlışlık buldukları için küfre sapmış değillerdir, bilakis onlar) **tam bir büyüklenme ve** (Allâh'a ve Rasûlüne karşı) **şiddetli bir muhâlefet içerisindedirler** (ve bu yüzden inkâr etmişlerdir).

كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(كَمْ) **Nicesini,** (اَهْلَكْنَا) **helâk ettik,** neden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** ne cihetinden? (مِنْ قَرْنٍ) **birçok asır** (halkı) **cihetinden,** (فَنَادَوْا) **onlar nidâ ettiler,** yâni bağırıp çağırdılar, (وَلَاتَ) **hâlbuki o** (bağırdıkları zaman) **olmadı,** bu kelime Yemen lügatine göre (لَيْسَ) mânâsındadır, *(et-Teysîr)* nedir olmadı? (حِينَ مَنَاصٍ) bir kurtuluş zamânı.

Meâl-i Şerîf - 3

3- Kendilerinden önce (geçmiş olan) **nice birçok asır** (halkın)**ı helâk etmiştik de, onlar** (yine bir ümit deyip: "İmdat!" diye) **bağırıp çağırmıştılar. Hâlbuki** (o şiddetli azâbımızla karşılaştıkları an) **aslâ bir kurtuluş zamânı değildi.**

وَعَجِبُوا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَعَجِبُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar şaştılar,** neden? (اَنْ جَاءَ) **gelmesinden,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (مُنْذِرٌ) **bir uyarıcı,** öyle uyarıcı ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (وَقَالَ) **ve dedi,** kim? (اَلْكَافِرُونَ) **o kâfirler,** neyi dedi? (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (سَاحِرٌ) **büyük bir büyücüdür,** öyle büyücü ki, (كَذَّابٌ) **mübâlağa ile yalan söyleyicidir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Bir de o (müşrik ola)**nlar içlerinden kendilerine bir uyarıcı geldi diye şaş**(ıp kal)**dılar. Üstelik o kâfirler dedi ki: "İşte bu** (kişi), (kendisi ümmî iken, bizim gibi ümmî bir toplum içerisinde sadece kendisine bir kitap indirildiğini iddiâ etmektedir ki, bu kabûl edilebilecek bir şey değildir. Ama bizim yapamayacağımız bâzı şeyleri ortaya attığına göre, olsa olsa) **büyük bir büyücüdür,** (nübüvvet ve vahye mazhariyet gibi Allâh'a karşı yaptığı isnatlar husûsunda ise) **son derece yalan söyleyicidir.**

اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اَجَعَلَ) **O dönüştürdü mü,** bu fiil (صَيَّرَ) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* neyi? (اَلْاٰلِهَةَ) **tüm ilâhları,** neye dönüştürdü mü? (اِلٰهًا) **bir ilâha,** öyle ilâh ki, (وَاحِدًا) **bir olucu,** (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz işte bu,** nedir? (لَشَيْءٌ) **elbette büyük bir şeydir,** öyle bir şeydir ki, (عُجَابٌ) **çok şaşılacak şeydir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O (peygamberlik taslayan kişi), (tapmakta olduğumuz) **tüm ilâhları tek bir ilâha mı dönüştürdü?! Şüphesiz ki işte bu** (iddiâ) **elbette çok şaşılacak bir şeydir.** (Bizim bunca ilâhımız yeterli olmazken, tek bir ilâh bütün âlemleri nasıl yönetecek?!)"

وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ اَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَانْطَلَقَ) **Ve kalkıp gitti,** kim? (اَلْمَلَأُ) **göz dolduran bir cemâat,** öyle cemâaat ki kimden olucu? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne diyerek gitti? (اَنِ امْشُوا) **yürüyün diye,** daha ne yapın? (وَاصْبِرُوا) **ve sabırlı olun,** neye? (عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ) **ilâhlarınıza** (tapmaya), (اِنَّ هٰذَا) **şüphesiz işte bu,** nedir? (لَشَيْءٌ) **elbette büyük bir şeydir,** öyle şey ki, (يُرَادُ) (Muhammed tarafından) **isteniyor.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Derken içlerinden göz dolduran bir cemâat (Ebû Tâlib'in meclisinden şöyle diyerek) **kalkıp gitti de: "Yürüyün! İlâhlarınıza** (tapmaya) **sebât edin. Gerçekten işte bu** (adamın bir tek ilâha tapma konusundaki kararlılığı), (onun tarafından) **arzulanmakta olan çok büyük bir şeydir** (ki, kimsenin lafıyla ya da aracılığıyla bu bundan caymaz).

مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَا اِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(مَا سَمِعْنَا) **Biz işitmedik,** neyi? (بِهٰذَا) **işte bunu,** yâni ilâhların tek olduğunu, nerede? (فِى الْمِلَّةِ) **dinde,** öyle din ki, (الْاٰخِرَةِ) **son olucu,** yâni Hristiyanlıkta, (اِنْ هٰذَا) **işte bu olmadı,** (اِلَّا اخْتِلَاقٌ) **ancak bir iftirâ** (oldu).

Meâl-i Şerîf - 7

7- İşte bu(nun anlattığı tevhîd konusu)**nu o sonraki din** (olan Hristiyanlık akîdesin)**de duymamıştık! İşte bu, ancak bir iftirâdır.**

ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِنْ ذِكْرِى بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(ءَاُنْزِلَ) **İndirildi mi,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (الذِّكْرُ) **o Kur'ân,** o kimler arasından seçilmiş olduğu hâlde? (مِنْ بَيْنِنَا) **bizim aramızdan,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu**

onlar, neredFor? (فِى شَكٍّ) **büyük bir şüphe içindedir,** öyle şüphe ki neden olucu? (مِنْ ذِكْرِى) **Benim Kur'ân'ım**(ın hak olup olmadığın)**dan,** (بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا) **doğrusu onlar henüz tatmadılar,** neyi? (عَذَابِ) **Benim azâbımı,** bu kelimenin aslı (عَذَابِى) idi, fâsılalara riâyet için kesre ile iktifâ edilerek mütekellim yâsı hazfedilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 8

8- O Kur'ân bizim aramızdan (ine ine) **on**(un gibi yetim ve yoksul bir adam)**a mı indirildi?!"**

(Habîbim! Onlar böyle söylüyorlar ama) **doğrusu onlar** (körü körüne taklide meyilli oldukları için) **Benim Kur'ân'ım**(ın hak olup olmadığın)**dan büyük bir şüphe içindedirler.**

Daha doğrusu onlar henüz Benim azâbımı tatmadılar (da bu yüzden şüphe etmektedirler. Onu gördüklerinde ise mecbûren îmân edecekler ama faydasını göremeyecekler).

Rivâyete göre; Ömer *(Radıyallâhu Anh)*ın Müslüman oluşu Kureyş'i çok üzünce, yaşça büyükleri olan Velîd ibnü Muğîre, ileri gelen yirmi beş kadar müşriğe, yeğeni Muhammed *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ile aralarını bulması için Ebû Tâlib'e gitmelerini önerdi. O da Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i yanlarına çağırtıp kavmine karşı insaflı davranmasını teklif edince Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* onlara isteklerini sordu.

Onlar: "Sen bizim ilâhlarımızın aleyhine konuşmayı bırak, biz de seni İlâhınla baş başa bırakalım" dediklerinde: "Ben de sizden tek bir kelime istiyorum ki, onunla tüm Araplara mâlik olacağınız gibi, yabancı milletler de size boyun eğecektir" buyurdu. Ebû Cehl'in: "Ne demek, on kelimeyi bile kabulleniriz" demesi üzerine, kendilerinden tevhîd kelimesini söylemelerini isteyince o meclisten fırlayıp çıktılar. Bir yandan da: "Duyulmadık bir şey! İlâhları teke mi indirmiş, bu kadar insana bir ilâh nasıl yetsin?!" diyorlardı. *(el-Beyzâvî; el-Hâzin; en-Nesefî)*

اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَٓائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِۚ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَمْ عِنْدَهُمْ) **Yoksa özellikle onların yanında mıdır,** ne? (خَزَٓائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ) **Rabbinin rahmetinin hazîneleri,** öyle Rabbin ki, (اَلْعَزِيزِ) **Azîz** (olan), daha öyle Rabbin ki, (اَلْوَهَّابِ) **Vehhâb** (olan).

Meâl-i Şerîf - 9

9- Yoksa (her şeye gücü yeten ve karşılıksız bolca veren) **o Azîz ve Vehhâb olan Rabbinin rahmetinin hazîneleri özellikle onların yanında**(dır da, peygamberliği dilediklerine verip, istediklerini mahrum bırakan onlar) **mıdır?!**

اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِى الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(اَمْ لَهُمْ) **Yoksa onlara mı âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve mülkiyeti), daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** (فَلْيَرْتَقُوا) **o hâlde yükselsinler,** nerede? (فِى الْاَسْبَابِ) (kendilerini göklere çıkaracak) **o basamaklarda.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Yoksa göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü (ve saltanatı) **onlara mı âittir?! Öyleyse** (kendilerini göklere çıkaracak) **o basamaklarda iyice yükselsinler** (de Arş'tan doğru âlemleri yönetsinler ve istediklerine vahiy indirsinler).

جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْاَحْزَابِ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

İşte o müşrikler, nedir? (جُنْدٌ مَا) **az ve değersiz bir ordudur,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberdiri ki takdîri (هُمْ جُنْدٌ) demektir, buradaki (مَا) harfi taklîl mânâsı ifâde etmek için ziyâde edilmiştir, o ordu daha nedir? (هُنَالِكَ) **işte sana o uzak yerde,** yâni Bedir gibi helâke uğratıldıkları yerlerde, bu zarf kendisinden sonra gelen (مَهْزُومٌ) kelimesine müteallıktır, nedir? (مَهْزُومٌ) **hezîmete uğratılmıştır,** daha öyle ordu ki kimlerden olucu? (مِنَ الْاَحْزَابِ) (peygamberler aleyhine) **birlik yapan hıziplerden.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Habîbim!) **İşte sana!** (O Mekke müşrikleri, peygamberler aleyhine) **birlik yapan hıziplerden oluşan az ve değersiz bir ordudur ki;** (Bedir denen) **o uzak yerde** (çok kısa bir zaman sonra) **bozguna uğratılmış** (olacaklar)**dır.** (Artık sen onların laflarına aldırma ve hezeyanlarını önemseme.)

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(كَذَّبَتْ) (Peygamberlerini) **yalanlamıştı,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kim? (قَوْمُ نُوحٍ) **Nûh'un kavmi,** daha? (وَعَادٌ) **Âd** (toplumu) **da,** daha? (وَفِرْعَوْنُ) **Firavun da,** öyle Firavun ki, (ذُو الْاَوْتَادِ) **o** (demir) **kazıklar**(la işkence) **sâhibi.**
(et-Teysîr; el-Medârik)

Meâl-i Şerîf - 12

12- Onlardan önce Nûh'un kavmi (Nûh'u) **ve Âd** (toplumu Hûd'u), **bir de o** (demir) **kazıklar sâhibi** (olan, dilediğinin el ve ayaklarını onlara bağlayarak eziyet yapan) **Firavun** (Mûsâ ve Hârûn'u) **yalanlamıştı.**

وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Daha kim peygamberlerini yalanlamıştı? (وَثَمُودُ) **Semûd** (toplumu)**da,** (وَقَوْمُ لُوطٍ) **Lût'un kavmi de,** daha? (وَاَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ) **Eyke ashâbı da,** yâni sık ağaçlıklı bir korunun sâkinleri de, (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar ancak,** kimlerdir? (اَلْاَحْزَابُ) (peygamberlere karşı) **birlik yapan hıziplerdir.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Semûd (toplumu)**da** (Sâlih'i), **Lût'un kavmi de** (Lût'u), (sık ağaçlıklı bir korunun sâkinleri olan) **Eyke ashâbı da** (Şu'ayb'ı yalanlamıştı). **İşte sana! Onlar ancak o** (peygamberlere karşı) **birlik yapan** (ama bozguna uğramaktan kurtulamayan) **hıziplerdi.**

اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(اِنْ كُلٌّ) **Hiçbiri değildir,** (اِلَّا كَذَّبَ) **ancak tekzîb etmiştir,** kimi? (اَلرُّسُلَ) **o rasülleri,** (فَحَقَّ) **bu sebeple hak olmuştur,** ne? (عِقَابِ) **Benim azâbım,** bu kelimenin aslı (عِقَابِى) idi, fâsılalara riâyet için kesre ile iktifâ edilerek mütekellim yâsı hazfedilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 14

14- Hepsi de (hiçbir iyilikle tanınmamış) **ancak o** (kendilerine gönderilen) **rasülleri yalanlamış** (olmakla şöhret bulup anılmış)**tı da, bu yüzden Benim azâbım** (onlar üzerine) **hak olmuştu.**

وَمَا يَنْظُرُ هٰٓؤُلَٓاءِ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَمَا يَنْظُرُ) **Ve beklemiyor,** kim? (هٰٓؤُلَٓاءِ) **işte bu** (son peygambere düşman ola)**nlar,** ancak neyi bekliyor? (اِلَّا صَيْحَةً) **ancak bir nârayı,** öyle nâra ki, (وَاحِدَةً) **bir kere olucu,** yine öyle nâra ki, (مَا لَهَا) **onun için yoktur,** ne yoktur? (مِنْ فَوَاقٍ) **hiçbir geri dönüş.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Habîbim!) **İşte bu** (senin düşma)**nlar**(ın) **da** (İsrâfîl'in Sûr'a ilk üfürüşüyle gerçekleşecek) **tek bir nâradan başkasını beklemiyor**(lar) **ki,** (vakti geldiğinde) **onun için hiçbir geri dönüş yoktur.**

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَقَالُوا) **Ve o** (şirk koşa)**nlar dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** ne yap? (عَجِّلْ) **acele ver,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyi? (قِطَّنَا) (azaptan) **nasîbimizi,** neden önce? (قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ) **hesap gününden önce.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Yine O (şirk koşa)**nlar** (azaplarının âhirete tehirini duyunca, dalga geçmek için): **"Ey Rabbimiz! Sen bize hesap gününden önce** (azaptan) **nasîbimizi acele ver" dediler.**

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُ۫دَ ذَا الْاَيْدِۚ اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اِصْبِرْ) (Habîbim) **sabret,** neye? (عَلٰى مَا) **o şeylere ki,** (يَقُولُونَ) **diyorlar,** daha ne yap? (وَاذْكُرْ) **ve anlat,** kimi? (عَبْدَنَا) **Bizim kulumuzu,** ondan bedel? (دَاوُ۫دَ) **Dâvûd'u,** öyle Dâvûd ki, (ذَا الْاَيْدِ) (dinde) **kuvvet sâhibi,** (اِنَّهُ) **çünkü şüphesiz o,** nedir? (اَوَّابٌ) (tevbe ederek) **son derece rücû edicidir.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Habîbim! Kâfirlerin) **söylemekte oldukları** (üzücü) **şeylere sabret ve** (dinde) **kuvvet sâhibi** (olan) **Dâvûd kulumuzu** (onlara) **anlat. Şüphesiz ki o,** (Bizim istemediğimiz şeylerden uzak durup tevbe ederek Bize) **son derece rücû edicidir.**

اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِۙ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** ne yaptık? (سَخَّرْنَا) **emr**(in)**e âmâde kıldık,** neyi? (اَلْجِبَالَ) **dağları,** kimle birlikte? (مَعَهُ) **onunla birlikte,** ne oldukları hâlde? (يُسَبِّحْنَ) **tesbîh eder oldukları hâlde,** ne zaman? (بِالْعَشِيِّ) **gündüzün sonunda,** daha? (وَالْاِشْرَاقِ) **ve** (güneşin parladığı) **işrâk vaktinde.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Muhakkak Biz (bir mûcize eseri olarak), **onunla birlikte dağları emr**(in)**e âmâde kılmıştık da gündüzün sonunda ve** (güneşin parladığı) **işrâk vakti** (Bizi) **tesbîh ediyorlardı.**

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةًۜ كُلٌّ لَهُٓ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Daha ne yaptık? (وَالطَّيْرَ) **kuşları da** (onun emrine verdik), ne oldukları hâlde? (مَحْشُورَةً) **bir araya getirilmiş oldukları hâlde,** (كُلٌّ) (dağların ve kuşların) **hepsi,** kim için? (لَهُ) **onun**(la birlikte tesbîh etmek) **için,** nedir? (اَوَّابٌ) (ona itâate) **çokça dönücüdür.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Kuşları da (her bir cihetten) **bir araya getiril**(ip kendisine doğru yöneltil)**miş olarak** (onun emrine verdik). (Dağların ve kuşların) **hepsi** (de) **onun**(la birlikte tesbîh etmek) **için** (Allâh'ın tâatine) **çokça dönücü idi.**

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَشَدَدْنَا) **Ve Biz güçlendirdik,** neyi? (مُلْكَهُ) **onun mülkünü** (ve saltanatını), daha ne yaptık? (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz verdik,** kime? (هُ) **onu,** neyi? (اَلْحِكْمَةَ) hikmeti, yâni peygamberliği ve ilmi, daha neyi verdik? (وَفَصْلَ الْخِطَابِ) **ve ayırıcı bir hitâbeti.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Üstelik Biz (kendisine heybet ve nusret vererek) **onun mülkünü** (ve saltanatını) **güçlendirdik, ayrıca ona hikmet** (nübüvvet, üstün ilim, güzel amel, Zebûr nâmında bir Kitâb) **ve** (hakkı bâtıldan) **ayırıcı** (kararları net bir şekilde ifâde eden) **bir hitâbet** (ve konuşma kâbiliyeti) **verdik.**

وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِۢ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَۙ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَهَلْ اَتٰى) **Ve geldi mi,** kime? (كَ) (Habîbim) **sana,** ne? (نَبَؤُا الْخَصْمِ) **o hasım** (olan adam)**ların önemli haberi,** ne zamandaki haberi? (اِذْ تَسَوَّرُوا) **duvardan tırmandıkları zaman,** neye? (اَلْمِحْرَابَ) **o** (mescidin) **mihrâb**(ın)**a.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Habîbim!) **O** (kendi aralarında dâvâlı olan) **hasımların** (sûretinde Dâvûd kulumuza gelen meleklerin) **önemli haberi** (şimdi) **sana geldi değil mi?! Bir zaman ki onlar** (nöbetçilerin insanlara geçit vermediği günde) **o** (Dâvûd'un mescidinin) **duvar**(ın)**dan mihrâba tırmanmışlardı.**

اِذْ دَخَلُوا عَلٰى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا اِلٰى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

Duvara tırmandıkları zamandaki haberlerinden bedel? (اِذْ دَخَلُوا) **girdikleri zaman,** kimin yanına? (عَلٰى دَاوُدَ) **Dâvûd'un yanına,** sonra ne oldu? (فَفَزِعَ) **o hemen telâşa kapıldı,** kimden sebep? (مِنْهُمْ) **onlardan sebep,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (لَا تَخَفْ) **korkma,** biz kimiz? (خَصْمَانِ) **iki hasımız,** bu kelime mahzûf bir (نَحْنُ) zamîrinin haberidir, öyle iki hasım ki? (بَغٰى) **azgınlık** (ve haksızlık) **etti,** kim? (بَعْضُنَا) **bizim birimiz,** kime karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer birine karşı,** (فَاحْكُمْ) **artık sen hüküm ver,** nerede? (بَيْنَنَا) **bizim aramızda,** ne ile? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** daha ne yap? (وَلَا تُشْطِطْ) **ve haddi aşma,** daha ne yap? (وَاهْدِ) **ve ulaştır,** kimi? (نَا) **bizi,** nereye? (اِلٰى سَوَاءِ الصِّرَاطِ) **yolun doğrusuna.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- O zamandaki (haberler şimdi sana geldi ki) **onlar Dâvûd'un yanına girmişlerdi de,** (kimsenin yanına giremeyeceği bir günde ve bâzı yardımlar almadan çıkılamayacak kadar yüksek olan) **o** (makāma) **onlar**(ın girip âniden karşısına çıkmaların)**dan sebep telâşa kapılmıştı.**

(Karşısına çıkanlar ona) **dediler ki: "Korkma!** (Biz) **iki hasım**(ız) **ki; birimiz diğerine karşı azgınlık** (ve haksızlık)**ta bulunmuştur. Artık sen bizim aramızda hak** (ve adâlet) **ile hüküm ver de, haddi aşma ve bizi yolun doğrusuna ulaştır.**

اِنَّ هٰذَا اَخِى لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِى فِى الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اِنَّ هٰذَا) **Şüphesiz işte şu** (kişi), kimdir? (اَخِى) **benim** (din) **kardeşimdir,** (لَهُ) **onun için vardır,** ne? (تِسْعٌ) **dokuz,** daha? (وَتِسْعُونَ) **ve doksan,** yâni ona

âit doksan dokuz var, ne cihetinden? (نَعْجَةً) **dişi koyun cihetinden,** (وَلِىَ) **ama benim için var,** ne? (نَعْجَةٌ) **tek dişi koyun,** öyle koyun ki? (وَاحِدَةٌ) **bir tek olucu,** (فَقَالَ) **yine o dedi,** neyi? (اَكْفِلْ) (bana vererek) **kefil yap,** kimi? (نِى) **beni,** neye? (هَا) **ona,** daha ne yaptı? (وَعَزَّ) **ve gâlip geldi,** kime? (نِى) **bana,** ne hususta? (فِى الْخِطَابِ) **karşılıklı konuşmada.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Sonra biri söz alarak dedi ki:) **Gerçekten** (de) **işte şu benim** (din) **kardeşimdir; ona âit doksan dokuz dişi koyun vardır, benim içinse** (sâdece) **bir tek dişi koyun vardır.**

Yine de o (benim koyunuma göz dikerek)**: 'Beni ona** (da) **kefil yap** (da, elimin altındakileri sâhiplendiğim gibi ona da mâlik olayım)**' demiştir ve** (merâmını benden daha iyi anlatabildiği için) **karşılıklı konuşmada bana gâlip gelmiştir."**

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهِۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا مِنَ الْخُلَطَٓاءِ لَيَبْغ۪ى بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَل۪يلٌ مَا هُمْۜ وَظَنَّ دَاوُ۫دُ اَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَاَنَابَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(قَالَ) (Dâvûd kulumuz) **dedi,** neyi dedi? (لَقَدْ ظَلَمَ) **andolsun ki; muhakkak o zulüm yapmıştır,** kime? (كَ) **sana,** ne ile zulüm yaptı? (بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ) **senin koyununu istemekle,** neye katmanı? (اِلٰى نِعَاجِهِ) **kendi koyunlarına,** (وَاِنَّ كَث۪يرًا) **zâten birçok kimse,** öyle kimse ki kimlerden olucu? (مِنَ الْخُلَطَٓاءِ) (mallarını birbirine) **karıştıran** (ortak)**lardan,** nedir? (لَيَبْغ۪ى) **elbette azgınlık** (ve haksızlık) **eder,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bâzısı,** kime karşı? (عَلٰى بَعْضٍ) **diğer bir kısma karşı,** (اِلَّا الَّذ۪ينَ) **ancak o kimseler müstesnâ ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (وَقَل۪يلٌ مَا) **ama ne kadar da azdır,** burada (مَا) harfi taklîl için ziyâde edilmiştir ve bu kelime mukaddem haber olup teaccüb mânâsını ifâde etmektedir, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* kim? (هُمْ) **onlar,** (وَظَنَّ) **ve yakînen bildi,** kim? (دَاوُ۫دُ) **Dâvûd,** neyi? (اَنَّمَا فَتَنَّا) **gerçekten Biz imtihan ettik,** kimi? (هُ) **onu,** (فَاسْتَغْفَرَ) **o da hemen mağfiret talep etti,** kimden? (رَبَّهُ) **Rabbinden,** daha ne yaptı? (وَخَرَّ) **ve yere kapandı,** ne olduğu hâlde? (رَاكِعًا) **rükû edici olduğu hâlde,** daha ne yaptı? (وَاَنَابَ) **ve** (böylece Bize) **yöneldi.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Bunun üzerine Dâvûd:) **"Yemin olsun; muhakkak o** (arkadaşın), **senin koyununu kendi koyunlarına katma isteğiyle elbette sana karşı azgınlık** (ve haksızlık) **etmiştir. Zâten şüphesiz ki** (mallarını birbirine) **karıştıran** (ortak)**lardan birçoğu, elbette onların bâzısı diğer bir kısma karşı azgınlık** (ve haksızlık) **eder. Ancak o kimseler müstesnâ ki onlar îmân etmişlerdir ve sâlih ameller işlemişlerdir.** (Çünkü onlar zulüm ve saldırıdan son derece kaçınırlar.) **Ama ne kadar da azdır onlar" dedi.**

Derken Dâvûd Bizim onu gerçekten imtihan (edenin muâmelesine tâbi) **ettiğimizi yakînen bildi ve** (zellesinden dolayı) **hemen Rabbinden mağfiret talep etti.**

Böylece o (Dâvûd), **rükû eden biri olarak** (başlattığı tevbesini) **yere kapan**(ıp secde yaparak tamamla)**dı ve** (böylece Bize hakkıyla) **yöneldi.**

فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَ وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(فَغَفَرْنَا) **Biz de hemen mağfirette bulunduk,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (ذٰلِكَ) **işte sana bunu,** yâni bu zellesini, *(et-Teysîr; el-Medârik)* (وَاِنَّ لَهُ) **zâten şüphesiz özellikle onun için vardır,** nerede? (عِنْدَنَا) **Bizim nezdimizde,** ne vardır? (لَزُلْفٰى) **elbette tam bir** (mânevî) **yakınlık,** daha ne vardır? (وَحُسْنَ مَاٰبٍ) **ve çok güzel bir dönüş yeri.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Habîbim!) **İşte sana! Biz de** (işlediği bu zelleden dolayı) **hemen kendisi için bunu bağışladık. Zâten şüphesiz onun için Bizim nezdimizde elbette** (mağfiretten öte) **tam bir** (mânevî) **yakınlık ve çok güzel bir dönüş yeri** (olan cennet) **vardır.**

يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ
وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ
لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(يَا دَاوُدُ) **Ey Dâvûd,** (اِنَّا) **muhakkak Biz,** (جَعَلْنَا) **yaptık,** kimi? (كَ) **seni,** nedir yaptık? (خَلِيفَةً) **bir halîfe,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (فَاحْكُمْ) **o hâlde**

hüküm ver, nerede? (بَيْنَ النَّاسِ) **insanlar arasında,** ne ile? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** daha ne yap? (وَلَا تَتَّبِعِ) **ve sakın tâbi olma,** neye? (الْهَوٰى) **kötü arzuya,** (فَيُضِلَّ) **sonra o saptırır,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** (اِنَّ الَّذِينَ) **şüphesiz o kimseler ki,** (يَضِلُّونَ) **sapıyorlar,** neden? (عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yolundan,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (شَدِيدٌ) **çok şiddetli olucu,** ne sebebiyle? (بِمَا نَسُوا) **unutmaları sebebiyle,** neyi? (يَوْمَ الْحِسَابِ) **hesap gününü.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Nitekim bu yakınlığın bir ifâdesi olarak kendisine şöyle vahyettik:) **"Ey Dâvûd! Gerçekten Biz seni yer**(yüzün)**de** (yönetimi üstlenmiş) **bir halîfe yaptık. Artık sen insanlar arasında hak** (ve adâlet) **ile hüküm ver de, sakın** (nefse âit) **kötü arzuya uyma, sonra o seni Allâh'ın yolundan saptırır. O kimseler ki Allâh'ın yolundan sapmaktadırlar; hesap gününü unutmuş olmaları sebebiyle gerçekten özellikle onlar için çok şiddetli büyük bir azap vardır."**

Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ın zellesi hakkında değişik rivâyetler varsa da bunların çoğu mûteber olmayıp kıssanın aslı şöyledir:

Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ın ordusunun komutanlarından Ûriyâ isimli bir zât bir kadınla nişanlanmıştı. Sonra Dâvûd *(Aleyhisselâm)* bu durumu bildiği hâlde o kadına tâlip oldu, o kadının âilesi de Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ı tercih ettiler. Görüldüğü üzere; bu kıssada hiçbir günah söz konusu olmayıp, ancak Dâvûd *(Aleyhisselâm)* gibi yüksek mertebe sâhibi bir peygamber hakkında yakışık almayan bir durum mevzuubahis olmuştur. Gerçi bu nişanı bilmeden tâlib olduğu da rivâyetler arasındadır ki o takdirde ise, araştırmadan nişan yapması zelle kabûl edilmiştir.

Bu yüzden dâvâlı insan sûretinde iki melek gönderilip, ümmetinden herhangi bir ferdin yapabileceği her şeyin ona yakışmayabileceği, özellikle de birçok hanımı varken, ilk defâ evlenmek üzere bir kadına tâlip olan kişinin nişanı üzerine o kadına tâlip olmasının kendi makāmına nispetle onun hakkında bir zelle sayılacağı karârı melekler tarafından başka bir örnek üzerinden sorularak kendisine verdirtilmiştir. Ama bâzı kıssacıların anlattığı şekilde, sıradan bir Müslüman'a dahî yakıştırılamayacak davranışları, kitap sâhibi bir peygambere isnâd etmek büyük bir iftirâ olur.

Bu yüzden Alî *(Radıyallâhu Anh)*: "Dâvûd *(Aleyhisselâm)*ın hâdisesini kıssacıların anlattığı şekliyle anlatana yüz altmış sopa vururum. Çünkü peygamberlere iftirânın cezâsı iki kattır" demiştir. Ancak peygamberleri tenzîh adına: "Burada hiçbir zelle söz konusu değildir" demek veyâ bu zelleyi, âyet-i kerîmede açıklanan misalle hiç bağdaşmayan farklı rivâyetlerle îzâha kalkışmak, Âlûsî *(Rahimehullâh)*ın da beyânı vechile; hiçbir insaflı kişinin kabûle yanaşmayacağı bir durumdur. Zâten onun istiğfârından ve Mevlâ'nın onu afv etmesinden bahsedilmesi, burada bir zelle vukûunun kabûlünü kaçınılmaz hâle getirmiştir. Tabî ki nübüvvet makāmını ihlâl edecek rivâyetler kabûl edilemeyeceğine göre, doğru olan tek görüş; "Onun, kendi yüce makāmına göre evlâ olan bir şeyi terk ettiği için istiğfâr ettiği" husûsudur ki bu da, peygamberlerin ısmetine halel getirmez (ve günahsızlık vasfını zedelemez). *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Hâzin, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 5/271-273; el-Âlûsî, 23/258, 260)*

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَٓاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًاۜ ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذٖينَ كَفَرُواۚ
فَوَيْلٌ لِلَّذٖينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِۜ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَمَا خَلَقْنَا) **Ve Biz yaratmadık,** neyi? (اَلسَّمَٓاءَ) **göğü,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** neredDir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** ne olduğu hâlde yaratmadık? (بَاطِلًا) **boş** (ve hikmetsiz) **bir şey olduğu hâlde,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu,** nedir? (ظَنُّ الَّذٖينَ) **ancak o kimselerin zannıdır** (ve düşüncesidir) **ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (فَوَيْلٌ) **artık büyük bir helâk** (ve şiddetli azap) **olsun,** kim için olsun? (لِلَّذٖينَ) **o kimseler için ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neden dolayı onlara veyl olsun? (مِنَ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(ini hak etmelerin)**den dolayı.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Biz göğü yeri ve ikisi arasındakileri (gâyesiz ve maksatsız bir şekilde) **boş** (ve hikmetsiz) **bir şey olarak yaratmadık.**

(Habîbim!) **İşte sana!** (Dirilmeyi ve hesâba çekilmeyi inkâr ederek) **bu**(nca yaratığın boşuna halk edildiğini ve herkesin yaptığının, yanına kâr kalacağını kabullenmek) **ancak o kâfir olmuş kimselerin düşüncesidir. Artık o kâfir olmuş kimseler için o** (cehennem) **ateş**(ini hak etmelerin)-**den dolayı büyük bir helâk** (ve şiddetli azap) **olsun.**

اَمْ نَجْعَلُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدٖينَ فِى الْاَرْضِۘ
اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقٖينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(اَمْ نَجْعَلُ) **Yoksa Biz yapar mıyız,** kimi? (الَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** kimler gibi yapar mıyız? (كَالْمُفْسِدٖينَ) **fesat** (ve bozgunculuk) **yapan** (kâfir) **kişiler gibi,** nerede fesat yapan? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (اَمْ نَجْعَلُ) **ya da Biz yapar mıyız,** kimi? (اَلْمُتَّقٖينَ) **takvâ sâhiplerini**(n hayat ve ölümlerini)**,** kim gibi? (كَالْفُجَّارِ) **fâcir** (ve fâsık kişi)**ler gibi.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Yoksa Biz o îmân etmiş olanları ve sâlih ameller işlemiş bulunanları, yer(yüzün)**de fesat** (ve bozgunculuk) **yapan** (kâfir) **kişiler gibi**

(dünyâ ve âhirette aynı imkânlara sâhip) **kılar mıyız?! Ya da Biz takvâ sâhiplerini**(n hayat ve ölümlerini) **fâcir** (ve fâsık kişi)**ler gibi yapar mıyız?!**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*ya göre; bu âyet, bütün Müslümanlar ve kâfirler hakkında umûmî ise de, diğer bir rivâyette: "Âhirette bize, size verilmeyecek şeyler verilecektir" diyen birtakım müşrikler hakkında, özellikle de Bedir günü harp öncesi vuruşmak için karşılaşan Ali, Hamza ve Ubeyde ibnü Hâris *(Radıyallâhu Anhüm)* ile Utbe, Velîd ve Şeybe *(Le'anehümullâh)* hakkında nâzil olmuştur. *(et-Teysîr)*

كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا اٰيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

İşte bu okuduğun nedir? (كِتَابٌ) **büyük bir Kitâb'tır,** öyle Kitâb ki, (اَنْزَلْنَا) **Biz indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** o Kitâb daha nedir? (مُبَارَكٌ) **çok mübârektir** (bereketler sâhibidir), bu Kitâb'ı niye indirdik? (لِيَدَّبَّرُوا) **o** (insa)**nlar iyice düşünsünler diye,** neyi? (اٰيَاتِهِ) **onun âyetlerini,** daha? (وَلِيَتَذَكَّرَ) **ve hakkıyla öğütlen**(ip, gereğince amel et)**sin diye,** kim? (اُولُوا الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip olan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Kur'ân-ı Kerîm, dînî ve dünyevî birçok menfaat ve bereketlerle dolu) **çok mübârek yüce bir Kitâb'tır ki, o** (insa)n**lar onun âyetlerini iyice düşünsünler diye ve** (nefsânî arzuların karışıklıklarından arınmış) **hâlis akıllara sâhip olanlar hakkıyla öğütlen**(ip, gereğince amel et)**sin için Biz onu sana indirdik.**

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمٰنَ نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَوَهَبْنَا) **Ve Biz bahşettik,** yâni lütfederek verdik, kim için? (لِدَاوُدَ) **Dâvûd için,** kimi? (سُلَيْمٰنَ) **Süleymân'ı,** (نِعْمَ) **ne güzel oldu,** kim? (اَلْعَبْدُ) **o** (Süleymân) **kul**(umuz), (اِنَّهُ) **zîrâ gerçekten o,** bu makam ta'lîl içindir, nedir? (اَوَّابٌ) (tevbe ederek Allâh'a) **çokça dönücü bir kimsedir.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Dâvûd'a da (lütufta bulunarak) **Süleymân'ı Biz bahşettik. Ne güzel bir kuldu o. Çünkü gerçekten o** (en ufak bir zelle işlediğinde pişman olup tevbe ederek Rabbine) **çokça dönücü bir kimse idi.**

اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(Habîbim anlat) neyi? (اِذْ عُـرِضَ) **arzolunduğu vakti,** kime? (عَلَيْـهِ) **o** (Süleymâ)**na,** ne zaman? (بِالْعَشِـيِّ) **öğleden sonra,** ne? (اَلصَّافِنَـاتُ) **üç ayağı üzere durup bir ayağını tırnağı üzere kaldıran** (at)**lar,** öyle atlar ki, (الْجِيَـادُ) **süratli koşucular.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Habîbim! Anlat) **bir zamânı ki; üç ayağı üzere durup bir ayağını tırnağı üzere kaldırmış o süratli koşan atlar öğleden sonra o** (Süleymâ)**na arz olun**(arak sunul)**muştu.**

فَقَالَ اِنّٓى اَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبّٖىۚ حَتّٰى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَقَـالَ) **Sonra o** (Süleymân) **dedi,** neyi dedi? (اِنّٓـى) **gerçekten ben,** (اَحْبَبْـتُ) **sev**(ip tercih et)**dim,** neyi? (حُـبَّ الْخَيْـرِ) **o** (attan ibâret olan) **mal sevgisini** *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* neye karşı? (عَنْ ذِكْـرِ رَبّٖـى) **Rabbimin zikrine karşı,** burada (عَنْ) harf-i cerri (عَلٰـى) harfi mânâsındadır, *(et-Teysîr)* (حَتّٰـى تَـوَارَتْ) **netîcede o** (güneş) **örtündü,** ne ile? (بِالْحِجَابِ) (karanlık) **perde**(si) **ile.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Sonra (Süleymân *(Aleyhisselâm)* onları seyre dalmışken güneş batıp zikir vakti geçince çok üzülerek) **dedi ki: "Şüphesiz ben** (unutkanlık netîcesi de olsa) **mal** (özellikle de cihat yolunda kullandığım atların) **sevgisini Rabbimin zikrine karşı tercih etmiş oldum da, netîcede o** (güneş), (karanlık) **perde**(si) **ile örtündü.**

رُدُّوهَا عَلَيَّۜ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْاَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(رُدُّو) **Geri çevirin,** neyi? (هَـا) **onları,** kime? (عَلَـيَّ) **bana,** (فَطَفِـقَ) **böylece o başladı,** neye? (مَسْـحًا) (kılıçla) **sıvazlamaya,** neyi? (بِالسُّـوقِ) **o** (atların) **bacakları**(nı)**,** daha? (وَالْاَعْنَاقِ) **ve boyunları**(nı)**.**

Meâl-i Şerîf – 33

33- (Süleymân kulumuz sözlerine şöyle devâm etti:) **Onları bana geri çevirin** (de, zikrime mânî olan o atları, zelleme bir keffâret ve Rabbime bir kurban olarak keseyim)**."**

Böylece o (Süleymân *(Aleyhisselâm)*) **o** (atların) **bacakları**(nı) **ve boyunları**(nı kılıçla) **sıvazlamaya başladı.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; bir kere Süleymân *(Aleyhisselâm)* öğle namazını kıldıktan sonra cihad hazırlığı için bin adet safkan cins Arap atını teftiş etmek için kürsüsünün üzerine oturmuştu. Böylece güneş batmış ve ikindi namazı geçmişti. O ise cihad atlarıyla meşgul olduğundan, bunun farkında bile olmamıştı. Aslında bu da bir ibâdetti ama vakitli olan bir ibâdetin vaktini geçirmeyi kendi makāmına yakıştıramadığından dolayı, kendi şerîatında etlerini yemek helâl olan atlardan dokuz yüz tânesini kurban niyetiyle kesip fakirlere dağıttı. Aslında burada hiçbir günah mevzû-i bahis değildir. Zîrâ namazın terki büyük günahlardan ise de bu, kasten terk edildiği zaman söz konusu olur. Burada ise bir unutma vâki olmuştur ki bu da, insanın elinde olan bir şey değildir. Zâten ikindi namazının onun şerîatında farz olup olmadığı da kesin bilinmediği için ikindi vakti kılınacak nâfile bir namaz olma ihtimâli de mevcuttur. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî, -Mecmû'atü't-tefâsîr-, 5/279-280; el-Âlûsî, 23/276-277)*

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ وَاَلْقَيْنَا عَلٰى كُرْسِيِّه۪ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَقَدْ فَتَنَّا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **ettik,** kimi? (سُلَيْمٰنَ) **Süleymân'ı,** daha ne yaptık? (وَاَلْقَيْنَا) **ve bıraktık,** ne üzerine? (عَلٰى كُرْسِيِّه۪) **onun kürsüsü üzerine,** neyi? (جَسَدًا) **bir cesedi,** (ثُمَّ اَنَابَ) **Sonra o** (Süleymân) **inâbe etti,** yâni Allâh-u Te'âlâ'ya tevbe ederek yöneldi.

Meâl-i Şerîf - 34

34- Andolsun ki; elbette Biz Süleymân'ı imtihan (edenin muâmelesine tâbi) **ettik de, kürsüsü üzerine bir ceset bıraktık. Sonra o** (Süleymân *(Aleyhisselâm)* Allâh-u Te'âlâ'ya tevbe ederek) **yöneldi.**

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ ل۪ي وَهَبْ ل۪ي مُلْكًا لَا يَنْبَغ۪ي لِاَحَدٍ مِنْ بَعْد۪يۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(قَالَ) **Dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِغْفِرْ) (hatâmı) **bağışla,** kim için? (ل۪ي) **benim için,** (وَهَبْ) **ve bahşet,** kime? (ل۪ي) **bana,** neyi? (مُلْكًا) **bir mülkü** (ve saltanatı), öyle mülk ki, (لَا يَنْبَغ۪ي) **lâyık olmasın,** kim için? (لِاَحَدٍ) **hiçbir kimse için,** neden sonra? (مِنْ بَعْد۪ي) **benden sonra,** (اِنَّكَ) **Şüphesiz ki Sen,** (اَنْتَ) **ancak Sen,** kimsin? (اَلْوَهَّابُ) **Vehhâb'sın.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Dedi ki: "Ey Rabbim! Benim için (hatâmı) **bağışla ve bana öyle bir mülk bahşet ki, benden sonra hiçbir kimseye lâyık olmasın. Şüphesiz ki Sen;** (karşılık beklemeden bolca bağışlayan) **Vehhâb ancak Sensin.**

Buhârî ve Müslim gibi sahih kaynaklarda zikredildiğine göre; Süleymân *(Aleyhisselâm)*: "Vallâhi bu gece yetmiş hanımımı dolaşacağım da, hepsi Allâh yolunda at üstünde cihâd edecek bir mücâhid doğuracak" demiş ve "İnşâallâh" dememişti. O gece hepsiyle birleştiği hâlde ancak bir tânesi hâmile kalmış, o da yarım bir çocuk doğurmuş, bunun üzerine ebesi onu Süleymân *(Aleyhisselâm)*ın kürsüsünün üzerine bırakmıştı. Hâlbuki "İnşâallâh" deseydi elbette bu yemîni yerini bulacaktı. Gerçi bu, onun hakkında bir günah sayılmayıp ancak evlâ olanı terk kabîlinden olsa da, kendisi bunu nübüvvet makāmına yakıştıramayıp, istiğfâr gereken bir zelle saymıştır. *(el-Buhârî, rakam:3424; Müslim, rakam:1654; el-Âlûsî, 23/287)*

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِى بِاَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ اَصَابَۙ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فَسَخَّرْنَا) **Biz de müsahhar** (ve itâatkâr) **ettik,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (اَلرِّيحَ) **rüzgârı,** öyle rüzgâr ki, (تَجْرِى) **akıyor,** ne ile? (بِاَمْرِهِ) **onun emriyle,** ne olduğu hâlde? (رُخَاءً) **yumuşak bir hâlde** (hiçbir şeye zarar vermeden)**,** nereye doğru akıp gidiyor? (حَيْثُ اَصَابَ) **onun istediği yere.** Burada (اَصَابَ) kelimesi (اَرَادَ) mânâsındadır. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 36

36- Biz de rüzgârı ona itâatkâr kıldık, böylece o (rüzgâr) **onun emriyle,** (sarsmadan ve rahatsız etmeden) **yumuşak bir hâlde onun arzuladığı yere** (doğru) **akıp gidiyordu.**

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍۙ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

Daha kimleri Süleymân kulumuza müsahhar ettik? (وَالشَّيَاطِينَ) **şeytanları da,** şeytanlardan bedel? (كُلَّ بَنَّاءٍ) **her çokça binâ yapanı,** daha? (وَغَوَّاصٍ) **ve** (denizlerin dibine) **iyice dalanı.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Ayrıca çokça binâ yapan ve (ziynet eşyâları çıkartmak için denizlerin diplerine) **iyice dalan tüm şeytanları da** (onun emrine verdik)**.**

وَاٰخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِى الْاَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

Daha kimleri müsahhar kıldık? (وَاٰخَرِينَ) **ve geri kalan** (şeytan)**ları,** öyle şeytanlar ki? (مُقَرَّنِينَ) **birbirine kuvvetlice bağlanmışlar,** neler içerisinde? (فِى الْاَصْفَادِ) **zincirler içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Fesâdı bıraksınlar diye) **zincirler içerisinde birbirine kuvvetlice bağlanmış geri kalan** (diğer birtakım cin ve şeytan)**ları da** (onun hükmüne boyun eğdirdik).

هٰذَا عَطَٓاؤُنَا فَامْنُنْ اَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(Biz Süleyman kulumuza şöyle buyurduk:) (هٰذَا) **bu** (sana verilenler), nedir? (عَطَٓاؤُنَا) **Bizim bağışımızdır,** (فَامْنُنْ) **artık sen** (istediğine) **iyilikte bulun,** daha? (اَوْ اَمْسِكْ) **yâhut tut**(up verme), neye mültebis olduğun halde böyle yap? (بِغَيْرِ حِسَابٍ) **hesâbın gayrına,** yâni âhirette hesâba tâbi olmayarak.

Meâl-i Şerîf - 39

39- (O zaman Biz Süleymân'a:) **"İşte bu** (sana verilenler) **Bizim bağışımızdır; artık sen** (yaptıklarından dolayı âhirette tarafımızdan sorguya ve) **hesâb**(a mârûz bırakılmak)**sız**(ın), (istediğine dilediğin kadar) **iyilikte bulun ya da** (istemediğine vermeyip elinde) **tutuver** (bu tercih sana kalmıştır)" (diye vahyettik).

وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(وَاِنَّ لَهُ) **Ve şüphesiz özellikle onun için vardır,** nerede? (عِنْدَنَا) **Bizim nezdimizde,** ne vardır? (لَزُلْفٰى) **elbette tam bir** (mânevî) **yakınlık,** daha? (وَحُسْنَ مَاٰبٍ) **ve çok güzel bir dönüş yeri** (olan cennet), buradaki izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup takdîri (مَاٰبٌ حَسَنٌ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 40

40- Bir de şüphesiz ki; Bizim nezdimizde özellikle onun için elbette (mağfiretten ziyâde) **tam bir** (mânevî) **yakınlık ve çok güzel bir dönüş yeri** (olan cennet) **vardır.**

وَاذْكُرْ عَبْدَنَٓا اَيُّوبَۢ اِذْ نَادٰى رَبَّهُٓ اَنّ۪ى مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍۜ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَاذْكُرْ) (Habîbim ümmetine) **yine anlat,** kimi? (عَبْدَنَٓا) **kulumuzu,** ondan bedel? (اَيُّوبَ) **Eyyûb'u,** ondan da bedel hangi hâlini? (اِذْ نَادٰى) **nidâ ettiği vakti,** kime nidâ ettiği? (رَبَّهُٓ) **Rabbine,** ne diye? (اَنّ۪ى) **muhakkak ki ben** (var ya), bana ne oldu?

(مَسَّ) **dokundurdu,** bu fiil ileride gelecek (بِـ) harf-i cerri sebebiyle bu mânâ ile terceme edilmiştir, kime dokundurdu? (نِـى) **bana,** kim? (الشَّـيْطَانُ) **şeytân,** neyi dokundurdu? (بِنُصْـبٍ) **büyük bir yorgunluğu,** daha neyi? (وَعَـذَابٍ) **ve şiddetli bir acıyı.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Eyyûb kulumuzu da** (ümmetine) **anlat.** (Özellikle) **o vakti ki o: "Gerçekten ben; şeytan bana** (bedenimde) **büyük bir yorgunluk ve** (malım ile âilem hakkında) **şiddetli bir acı dokundurdu" diye Rabbine nidâ etmişti** (ve bu belâların açılması için duâ yapmıştı).

اُرْكُضْ بِرِجْلِكَۚ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(Bunun üzerine Biz ona şöyle buyurmuştuk:) (اُرْكُـضْ) (yere) **vur,** ne ile? (بِرِجْلِـكَ) **ayağınla,** (هٰـذَا) **işte bu** (gördüğün), nedir? (مُغْتَسَـلٌ) **yıkanacak bir şeydir,** öyle şey ki, (بَارِدٌ) **soğuk olucu,** daha nedir? (وَشَرَابٌ) **ve içecektir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Bunun üzerine Biz Eyyûb kulumuza:) **"Ayağınla** (yere) **vur"** (diye vahyettik. O, bu emrimizi yerine getirince bir göze fışkırttık ve o zaman kendisine:) **İşte bu** (yerden çıkan su), **soğuk bir yıkanacak ve içecektir** (ki, bundan içtiğin zaman bedeninin içi, yıkandığın zaman da dışı şifâ bulacaktır)" (diye vahyettik).

وَوَهَبْنَا لَهُٓ اَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَوَهَبْنَـا) **Ve Biz** (lütufta bulunarak) **bahşettik,** kim için? (لَـهُ) **onun için,** neyi? (اَهْلَـهُ) **âilesini,** daha? (وَمِثْلَهُـمْ) **ve onların bir misli** (ziyâdesi)**ni,** kimle berâber? (مَعَهُـمْ) (evvelce) **o**(la)**nlarla berâber,** niçin bağış yaptık? (رَحْـمَةً) **büyük bir rahmet olsun için,** kimden? (مِنَّـا) **Bizden,** daha niçin? (وَذِكْـرٰى) **ve öğüt olsun diye,** kim için? (لِاُولِى الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Üstelik Biz(im nezdimiz)**den** (Eyyûb kulumuza) **büyük bir rahmet** (ulaşsın) **için ve hâlis akıllara sâhip kimselere** (sabra teşvik edici) **bir öğüt olsun diye Biz** (lütufta bulunarak) **âilesini ve** (evvelce) **o**(la)**nların bir mislini kendileriyle birlikte ona bahşettik.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Eyyûb *(Aleyhisselâm)*ın yedi kızı ve üç oğlu medresede bir muallimden Tevrât dersi alırken şeytan medresenin bir direğini sallayıp çekerek üzerlerine binâyı yıkmış ve böylece Eyyûb *(Aleyhisselâm)*ın çocuklarının ölümüne sebep olmuştu. Sonra Allâh-u Te'âlâ onları dirilterek, hasta olanlara şifâ vererek, etrâfa dağılmış olanları da bir araya getirerek tekrar kendisine bağışladı. Ayrıca onlara ilâveten bir o kadar zürriyet daha kendisine bahşetti. *(en-Nesefî, et-Teysîr, 12/510; el-Vâhidî, el-Besît, 15/150; İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-mesîr, 3/207)*

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثْ اِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(Sonra Biz ona şöyle buyurduk:) (وَخُذْ) **ve al,** ne ile? (بِيَدِكَ) **elinle,** neyi? (ضِغْثًا) **küçük bir demeti,** sonra ne yap? (فَاضْرِبْ) **hemen** (hanımına) **vur,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** (وَلَا تَحْنَثْ) **böylece yeminini boz**(muş ol)**ma,** (اِنَّا) **gerçekten Biz,** (وَجَدْنَا) **bulduk,** kimi? (هُ) **onu,** nedir bulduk? (صَابِرًا) **sabredici biri,** (نِعْمَ) **ne güzel oldu,** kim? (اَلْعَبْدُ) **o** (Eyyûb) **kul**(umuz), (اِنَّهُ) **zîrâ gerçekten o,** bu makam ta'lîl içindir, nedir? (اَوَّابٌ) (tevbe ederek Allâh'a) **çokça dönücü bir kimsedir.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Ayrıca (Eyyûb kulumuz eşine bir nedenle kızarak yüz sopa vuracağına dâir yemin ettiğinde, ona bir kolaylık göstermek için Biz ona:) **"Sen** (otlardan yüz parçalı) **küçük bir demeti elinle al da, onunla** (eşine) **vur. Böylece yeminini bozmuş olma**(zsın)**"** (diye vahyettik).

Gerçekten Biz onu (canına, malına ve âilesine gelen bütün belâlara karşı) **sabreden biri olarak** (bildiğimiz gibi) **bulduk.** (O) **ne güzel bir kuldu. Çünkü gerçekten o** (en ufak bir zelle işlediğinde pişman olup Rabbine tevbe ederek) **çokça dönücü biriydi.**

Tefsirlerde geçen rivâyete göre; bu yemînin sebebi, uzun yıllar boyunca kendisine göz yumdurmayan ve bir yandan bir yana dönmesine engel olan ağır hastalık günlerinden birinde, eşinin bir iş için yanından ayrılıp uzun zaman gelmeyerek kendisini sıkıntı içerisinde bekletmiş olmasıdır. Bu yüzden o, iyileşmesi durumunda hanımına yüz sopa vuracağına yemin etmişti ki, Allâh-u Te'âlâ, kendisini bu mesûliyetten kurtarmak ve rızâsını kazanmış olan hanımını incitmemek için ona böyle bir ruhsat öğretmiştir. *(el-Beyzâvî; el-Medârik)*

وَاذْكُرْ عِبَادَنَا اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ اُولِي الْاَيْدٖي وَالْاَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاذْكُرْ) (Habîbim ümmetine) **yine anlat,** kimi? (عِبَادَنَا) **kullarımızı,** onlardan bedel? (اِبْرٰهِيمَ) **İbrâhîm'i,** daha? (وَاِسْحٰقَ) **İshâk'ı da,** daha? (وَيَعْقُوبَ) **Ya'kûb'u da,** öyle kulları ki, (اُولِي الْاَيْدٖي) (ibâdette) **kuvvetlere sâhip kimseleri,** daha? (وَالْاَبْصَارِ) **ve basîretlere** (sâhip olan kullarımızı).

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim! İbâdet husûsunda) **kuvvetlere ve** (dînî ilimlerde) **basîretlere sâhip kimseler olan kullarımızı; İbrâhîm'i, İshâk'ı ve Ya'kûb'u da** (Kur'ân'da ümmetine) **anlat.**

اِنَّٓا اَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِۚ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(اِنَّٓا) **Gerçekten Biz,** ne yaptık? (اَخْلَصْنَا) **seçkin kıldık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِخَالِصَةٍ) **ziyâde hâlis** (ve karışıksız) **bir** (haslet olan) **şeyle,** ondan bedel? (ذِكْرَى الدَّارِ) **o** (âhiret) **yurdu**(nu hiç unutmayıp dâimâ) **hatırlamakla.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Gerçekten Biz onları ziyâde hâlis (ve karışıksız) **bir** (haslet olan) **şeyle; o** (âhiret) **yurdu**(nu hiç unutmayıp dâimâ) **hatırlamakla seçkin kılmıştık.**

وَاِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَاِنَّهُمْ) **Ve şüphesiz ki onlar,** nerede? (عِنْدَنَا) **Bizim nezdimizde,** kimlerdendir? (لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ) **elbette seçilmiş kimselerdendir,** öyle kimseler ki, (اَلْاَخْيَارِ) **çok hayırlı olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Bir de şüphesiz ki onlar Bizim nezdimizde, elbette (diğer insanlar içerisinden) **seçkin kılınanlardan; o çok hayırlı olan kimselerdendir.**

وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِۜ وَكُلٌّ مِنَ الْاَخْيَارِۜ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَاذْكُرْ) (Habîbim) **yine** (ümmetine) **anlat,** kimi? (اِسْمٰعِيلَ) **İsmâ'îl'i,** daha? (وَالْيَسَعَ) **ve Elyesa'ı,** daha? (وَذَا الْكِفْلِ) **Zülkifl'i de,** (وَكُلٌّ) **ve her biri,** kimlerdendir? (مِنَ الْاَخْيَارِ) **çok hayırlı olan kimselerdendir.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Habîbim!) **İsmâ'îl'i de, Elyesa'ı da, Zülkifl'i de** (Kur'ân'da ümmetine) **anlat! Hepsi de** (iyilikle yâd edilen) **çok hayırlı kimselerdendir.**

هٰذَا ذِكْرٌ وَاِنَّ لِلْمُتَّق۪ينَ لَحُسْنَ مَاٰبٍۙ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(هٰذَا) **İşte bu** (okunanlar), nedir? (ذِكْرٌ) **büyük bir öğüttür,** bu kelimeye "Şeref" mânâsı da verilmiştir ki meâli-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, (وَاِنَّ لِلْمُتَّق۪ينَ) **ve şüphesiz o takvâ sâhipleri için vardır,** ne vardır? (لَحُسْنَ مَاٰبٍ) **elbette çok güzel bir dönüş yeri** (olan cennet), buradaki izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup takdîri (لَمَاٰبٌ حَسَنٌ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 49

49- İşte (onların) **bu**(nca iyi hâllerini anlatan âyetler kendileri hakkında dünyâda) **büyük bir şereftir.** */**İşte bu** (anlatılanlar herkese ibret teşkil edecek)* ***büyük bir öğüttür.****/* (Âhirette ise) **şüphesiz o takvâ sâhipleri için elbette çok güzel bir dönüş yeri** (olan cennet) **vardır.**

جَنَّاتِ عَدْنٍ مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْاَبْوَابُۚ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

O güzel dönüş yerinden bedel? (جَنَّاتِ عَدْنٍ) **Adn cennetleri,** öyle Adn cennetleri ki, (مُفَتَّحَةً) **tamâmen açılmış,** kim için? (لَهُمُ) **onlar için,** ne? (اَلْاَبْوَابُ) **bütün kapılar**(ı).

Meâl-i Şerîf - 50

50- Bütün kapılar(ı) **kendileri için tâmamen açılmış bulunan o Adn cennetleri** (o müminlere tahsîs edilmiştir).

مُتَّكِـ۪ٔينَ ف۪يهَا يَدْعُونَ ف۪يهَا بِفَاكِهَةٍ كَث۪يرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

Ne oldukları hâlde cennette bulunacaklar? (مُتَّكِـ۪ٔينَ) (tahtlar üzerine) **yaslanıcı kimseler olarak,** nerede? (ف۪يهَا) **onun içerisinde,** (يَدْعُونَ) **isteyecekler,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** neyi? (بِفَاكِهَةٍ) **meyveleri,** öyle meyveler ki, (كَث۪يرَةٍ) **çok olan,** daha ne isteyecekler? (وَشَرَابٍ) **ve çok değerli bir içecek** (olan cennet şarâbını).

Meâl-i Şerîf - 51

51- Onların içerisinde (bulunan tahtlar üzerine) **yaslanıcı kimseler olarak** (cennette ikāmet edeceklerdir). **Onlar orada** (canları çektikçe hiç çekinmeden) **birçok meyveleri ve çok değerli bir içecek** (olan cennet şarâbını) **isteyeceklerdir.**

وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ اَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَعِنْدَهُمْ) **Özellikle onların yanında bulunacaktır,** kimler? (قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ) **gözleri**(ni eşlerine) **tahsîs ed**(ip onlardan başkasına nazar etmey)**en kadınlar,** öyle kadınlar ki, (اَتْرَابٌ) **yaşıt olanlar.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Kendilerine son derece âşık oldukları için) **gözleri**(ni eşlerine) **tahsîs ed**(ip onlardan başkasına nazar etmey)**en** (ve aralarında çocuk ve ihtiyar bulunmayan, hepsi otuz üçünde) **yaşıt eşler de sâdece onların yanında** (bulunacak)**dır.**

هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(هٰذَا) **İşte bu** (anlatılanlar), nedir? (مَا) **o şeydir ki,** (تُوعَدُونَ) **siz** (onlarla) **vaad olunuyorsunuz,** neden sonra? (لِيَوْمِ الْحِسَابِ) **hesap gününden sonra,** burada (لَ) harfi (بَعْدَ) mânâsındadır. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 53

53- İşte bu (anlatılanlar), **hesap gününden sonra**(sı için) **size vaad olunan şeylerdir.**

اِنَّ هٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(اِنَّ هٰذَا) **İşte şüphesiz bu**(nlar), nedir? (لَرِزْقُنَا) **elbette Bizim** (vermiş olduğumuz) **rızkımızdır,** ne olduğu hâlde? (مَا لَهُ) **onun için olmadığı hâlde,** ne? (مِنْ نَفَادٍ) **hiçbir tükeniş.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Şüphesiz işte bu(nlar), **elbette Bizim** (vermiş olduğumuz) **rızkımızdır ki, onun için hiçbir** (kesinti ve) **tükeniş yoktur.**

هٰذَاۜ وَاِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَاٰبٍ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(هٰـذَا) **İşte bu,** bu ism-i işâret mübtedâ olup haberi mahzûftur ki takdîri (هٰـذَا لِهٰؤُلَاءِ) yâni "İşte bu anlatılanlar müminlere mahsus bir nîmettir!" *(et-Teysîr)* (وَاِنَّ لِلطَّاغِينَ) **ama şüphesiz o** (inkârcı) **azgınlar için vardır,** ne vardır? (لَشَرَّ مَاٰبٍ) **elbette çok şerli bir dönüş yeri** (olan cehennem), buradaki izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlinden olup takdîri (لَمَاٰبٌ شَرٌّ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 55

55- İşte bu(nca anlatılanlar müminlere mahsus bir nîmettir). **Ama şüphesiz o** (inkârcı) **azgınlar için elbette çok şerli bir dönüş yeri vardır.**

جَهَنَّمَۚ يَصْلَوْنَهَاۚ فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

O çok şerli bir dönüş yerinden bedel? (جَهَنَّمَ) **cehennem,** ne oldukları hâlde? (يَصْلَوْنَ) **giriyor oldukları hâlde,** nereye? (هَا) **ona,** (فَبِئْسَ) **artık ne kötü oldu,** ne? (اَلْمِهَادُ) (yatacakları) **o döşek.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- (Hiç çıkmamak üzere) **kendisine girecekleri cehennem** (onlar için ikāmetgâh olacaktır) **ki, işte** (yatacakları) **o döşek ne kötü olmuştur.**

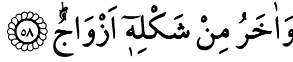
هٰذَاۙ فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌۙ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(هٰـذَا) **İşte bu,** bu ism-i işâret mübtedâ olup haberi mahzûftur ki takdîri (هٰـذَا نُزُلُهُمْ) yâni "İşte bu onların ilk ziyâfetidir" şeklindedir. *(et-Teysîr)* Bir kavle göre ise bu ism-i işâret mübtedâ olup haberi ileride gelen (حَمِيمٌ) kelimesidir, aradaki cümle ise mu'terizadır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Medârik)* (فَلْيَذُوقُو) **artık tatsınlar,** neyi? (هُ) **onu,** o ilk olarak tattıkları nedir? (حَمِيمٌ) **çok kaynar bir sudur,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (هُوَ حَمِيمٌ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* daha nedir? (وَغَسَّاقٌ) **ve pis bir irindir.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- İşte bu (bir kovası bile tüm dünyâyı kokutacak olan murdar şey), **çok kaynar bir sudur ve** (cehennem ehlinin derilerinden akan) **pis bir irindir ki, artık onlar onu tatsınlar.**

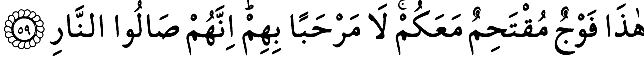

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

Yiyecek olarak daha ne vardır? (وَاٰخَرُ) **ve** (tadılacak) **başka bir şey,** öyle başka şey ki neden olan? (مِنْ شَكْلِهٖ) **onun şeklinden** (ve benzerinden olan)**,** yine öyle tadılacak şeyler ki, (اَزْوَاجٌ) (türlü türlü) **cinsler,** bu iki kelime (اٰخَرُ) kelimesinin iki sıfatıdırlar. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Zorluk ve işkence husûsunda tadılacak kaynar suyu içtikten sonra o kâfirler için) **onun şeklinden** (olan) **diğer cinsler** (çifter çifter, türlü türlü tadılacak zehir zıkkım içkiler) **de** (hazırlanmıştır).

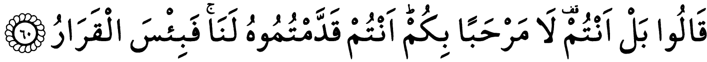
Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(Cehenneme girerlerken o reislere şöyle denilecektir:) (هٰذَا) **işte bu** (gördüğünüz)**,** nedir? (فَوْجٌ) **bir topluluktur,** öyle topluluk ki, (مُقْتَحِمٌ) **zorla** (cehenneme) **giricidir,** *(el-Medârik)* kimle berâber oldukları hâlde? (مَعَكُمْ) **sizinle berâber,** reisler de şöyle diyecektir: (لَا مَرْحَبًا) **merhabâ yok** (rahatlık yok)**,** kime? (بِهِمْ) **onlara,** (اِنَّهُمْ) **çünkü gerçekten onlar,** nedir? (صَالُوا النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**e giricilerdir**.

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Sapık liderler cehenneme girerlerken azap melekleri onlara, dünyâda kendilerine uymuş olan insan yığınlarını göstererek:)

"İşte bu (kalabalık)**, sizinle birlikte** (cehenneme) **zorla girecek bir topluluktur"** (diyecekler. O zaman liderler kendilerine tâbi olanlar hakkında:) **"Onlara merhabâ** (ve rahatlık) **yok.** (Bugün bize hiçbir faydaları olamaz.) **Çünkü onlar o** (cehennem) **ateş**(in)**e mutlaka giricilerdir"** (derler).

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(قَالُوا) **O** (şirk önderlerine uya)**nlar dediler,** neyi dediler? (بَلْ اَنْتُمْ) **doğrusu siz** (var ya)**,** (لَا مَرْحَبًا) **merhabâ yok,** kime? (بِكُمْ) (özellikle) **size,** (اَنْتُمْ) **çünkü siz,** bu makam ta'lîl içindir, *(el-Âlûsî)* ne yaptınız? (قَدَّمْتُمُو) **hazırladınız,** neyi? (هُ)

onu, yâni azâbı, kim için? (لَنَا) **bizim için,** (فَبِئْسَ) **artık ne kötü oldu,** ne? (اَلْقَرَارُ) **o yerleşme yeri** (olan cehennem). Burada masdar, ism-i mekân olan (اَلْمَقَرُّ) mânâsındadır. *(el-Beyzâvî)*

Meâl-i Şerîf - 60

60- O (şirk önderlerine uya)**nlar: "Doğrusu siz** (var ya); (asıl) **size merhabâ yok. Zîrâ bunu bize siz hazırladınız. Artık** (o cehennem hepimiz için de) **ne kötü bir yerleşim yeri olmuştur" dediler.**

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى النَّارِ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(قَالُوا) **O** (tâbi ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (مَنْ) **her kim,** (قَدَّمَ) **hazırlamışsa,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** (فَزِدْ) **artık Sen artır,** kime? (هُ) **ona,** neyi artır? (عَذَابًا) **azâbı,** öyle azap ki, (ضِعْفًا) **katlanmış,** bu kelime: (مُضَاعَفًا) mânâsındadır, *(el-Beyzâvî)* o azâbı ona nerede artır? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(inin) **içinde.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- O (tâbi ola)**nlar** (reisleriyle çekişmekten bir fayda çıkmayacağını anlayınca onlarla kavgayı bırakıp Allâh-u Te'âlâ'ya yalvarmayı tercih ederek:) **"Ey Rabbimiz! İşte bunu bize kim hazırladıysa, o** (cehennem) **ateş**(inin) **içinde ona fazladan katlanmış bir azap ver" dediler.**

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْاَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَقَالُوا) **O** (kâfir ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (مَا) **ne şey,** kim içindir? (لَنَا) **bizim içindir,** yâni bize ne oldu da, (لَا نَرٰى) **göremiyoruz,** kimi? (رِجَالًا) **birtakım adamları,** öyle adamlar ki, (كُنَّا) **biz olmuştuk,** nedir olmuştuk? (نَعُدُّ) **sayıyoruz,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimlerden sayıyorduk? (مِنَ الْاَشْرَارِ) **şerli kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Yine o (Ebû Cehil, Ümeyye ibnü Halef ve Bedir'deki Kalîb çukuruna leşleri atılmış ola)**nlar**(dan diğer kâfirler, Ammâr, Selmân ve Bilâl gibi fakir müminleri cehennemde çok aradıkları hâlde göremeyince) **dediler ki: "Bize ne oldu da** (dünyâda) **kendilerini** (hayırsız ve faydasız) **şerli kimselerden saymakta olduğumuz birtakım adamları** (şimdi burada) **göremiyoruz.**

اَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا اَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(اَتَّخَذْنَا) **Biz edindik mi,** bu fiilin başındaki hemze istifhâm için olup kendisinden sonraki hemze-i vasl düşmüştür, *(el-Âlûsî)* kimi? (هُمْ) **onları,** nedir edindik mi? (سِخْرِيًّا) **alay edilen bir şey,** *(Ebû 'Ubeyde, Mecâzü'l-Kur'ân, 2/187)* (اَمْ زَاغَتْ) **yoksa kaydı mı,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (اَلْاَبْصَارُ) **bu gözler.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Sonumuz bu kadar kötüyken) **biz onlar** (gibi cennetlik adamlar)**ı alay edilen bir şey mi edinmiştik?!**

Yoksa (onlar bizimle birlikte buradadırlar ama) **bu gözler**(imiz) **mi onlardan kaydı** (da görmez oldu ya da buraya girişlerini gözden mi kaçırdık)**?!"**

اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اِنَّ ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Gerçekten bu** (geride anlatılanlar), nedir? (لَحَقٌّ) **elbette hak olan bir şeydir,** ondan bedel nedir? (تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(inin) **ahâlîsinin münâkaşası** (ve atışması)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Habîbim!) **İşte sana! Gerçekten bu** (geride anlatılanlar), **elbette** (gerçekleşecek) **bir haktır; o** (dehşetli ve sonsuz cehennem) **ateş**(inin) **ahâlîsinin münâkaşası** (ve atışması)**dır.**

قُلْ اِنَّمَا اَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا اَنَا) **ben ancak,** neyim? (مُنْذِرٌ) **bir uyarıcı**(yım)**,** daha neyi söyle? (وَمَا مِنْ اِلٰهٍ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا اللّٰهُ) **ancak Allâh** (vardır)**,** öyle Allâh ki, (اَلْوَاحِدُ) **Vâhid** (ve bir olan)**,** daha öyle Allâh ki, (اَلْقَهَّارُ) **Kahhâr** (olan).

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Habîbim! Mekke müşriklerine) **de ki: "Ben ancak bir uyarıcıyım. O** (ortaktan münezzeh olan) **Vâhid ve** (zorla da olsa her şeyi irâdesine boyun eğdiren bir) **Kahhâr** (olan) **Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur.**

رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

O Vâhid ve Kahhâr olan Allâh'tan bedel? (رَبُّ السَّمٰوَاتِ) (yedi kat) **göklerin Rabbi,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** öyle Rab ki, (اَلْعَزِيزُ) **Azîz** (olan), daha? (اَلْغَفَّارُ) **Ğaffâr** (olan).

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Yedi kat) **göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Azîz ve Ğaffâr** (olan, hiç mağlup olmayıp dâimâ gâlip gelen ve dilediği kimselerin dilediği günahlarını bağışlama hakkına sâhip olan) **Rabbi**(nden başka hiçbir ilâh yoktur. Artık böyle bir Zâta ortak koşmanızın neye mâl olacağını siz düşünün.)"

قُلْ هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (هُوَ) **O** (Kur'ân-ı Kerîm), nedir? (نَبَؤٌا) **çok faydalı bir haberdir,** *(el-Âlûsî)* öyle haber ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- (Habîbim!) **De ki: "O** (Kur'ân-ı Kerîm'in dünyâ ve âhiretle alâkalı ihtivâ ettiği âyetler), **çok faydalı büyük bir haberdir.**

اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

Daha neyi söyle? (اَنْتُمْ) **siz** (ise), neden? (عَنْهُ) **o** (Kur'â)**ndan,** nesiniz? (مُعْرِضُونَ) **sürekli yüz çevirici kimseler**(siniz).

Meâl-i Şerîf - 68

68- Siz (ise gafletinizden dolayı) **ondan yüz çevirici kimselersiniz.**

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَاِ الْاَعْلٰى اِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

Habîbim daha neyi söyle? (مَا كَانَ) **bulunmadı,** burada (كَانَ) fiili tâmmedir, kim için? (لِيَ) **benim için,** ne? (مِنْ عِلْمٍ) **hiçbir bilgi,** ne hakkında? (بِالْمَلَاِ) **o topluluk**

hakkında, öyle topluluk ki, (اَلْاَعْلٰى) **o en üstün olan,** ne zaman hakkında bilgim yoktu? (اِذْ يَخْتَصِمُونَ) **tartıştıkları zaman.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- O (yüksek melek cemâatine mensup ola)**nlar** (günahlara keffâret olan ve derece kazandıran amellerin neler olduğu hakkında) **tartıştıkları zaman,** (meleklerden oluşan) **o en üstün cemâat**(in tartıştığı o meseleler) **hakkında benim için hiçbir bilgi bulunmamıştı.** (Diğerleri gibi ben bunu kitap okuyarak veyâ ehli ilme danışarak da öğrenmemiştim.)

Hadis kaynaklarında meleklerin tartıştığı meselelerin ne olduğu ve Allâh-u Te'âlâ'nın Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bunları bildirdiği zikredilmiştir. *(Bkz: et-Tirmîzî, rakam:3235, 5/368; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22109)*

اِنْ يُوحٰٓى اِلَيَّ اِلَّٓا اَنَّمَٓا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اِنْ يُوحٰٓى) **Vahiy gönderilmiyor,** kime? (اِلَيَّ) **bana,** yâni vahiy size değil de niçin sâdece bana gönderiliyor? (اِلَّٓا اَنَّمَٓا اَنَا) **ancak şunun için ki ben,** burada ta'lîl manasında olan (لَ) harfi mahzûftur ki takdîri (لِاَنَّمَا) şeklindedir, yâni bana vahiy gönderiliyor, çünkü ben kimim? (نَذِيرٌ) **bir uyarıcı,** öyle uyarıcı ki, (مُبِينٌ) (teblîği) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- (Allâh-u Te'âlâ tarafından uyarıcı bir nebî olarak siz seçilmeyip) **ancak ben çok açık bir uyarıcı olduğum için** (gaybî haberlere âit) **vahiy** (size değil de) **bana gönderilmektedir."**

اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ ط۪ينٍ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(Habîbim ümmetine anlat), neyi? (اِذْ قَالَ) **o zamânı ki dedi,** kim? (رَبُّكَ) **Senin Rabbin,** kime? (لِلْمَلٰٓئِكَةِ) **meleklere,** neyi dedi? (اِنّ۪ي) **muhakkak ben,** kimim? (خَالِقٌ) **yaratıcı**(yım), neyi? (بَشَرًا) **bir beşeri,** neden yaratıcıyım? (مِنْ ط۪ينٍ) (kupkuru ve kapkara) **bir çamurdan.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Habîbim! Anlat) **o vakti ki; senin Rabbin meleklere buyurmuştu ki: "Şüphesiz Ben,** (kupkuru ve kapkara) **bir çamurdan bir beşer** (olan insanı) **yaratıcıyım.**

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِى فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(فَاِذَا سَوَّيْتُ) **Sonra Ben düzgün bir hâle getirdiğim zaman,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yaptığım zaman? (وَنَفَخْتُ) **ve üflediğim zaman,** nereye? (فِيهِ) **onun içerisine,** neden? (مِنْ رُوحِى) (hayat verme sıfatım olan) **rûhumdan,** (فَقَعُوا) **hemen** (yere) **düşün,** burada (فَقَعُوا) kelimesi (يَقَعُ وَقَعَ) fiilinden emr-i hâzırdır ki bu fiil de "Düştü" mânâsına gelmektedir, dolayısıyla bu emir (اُسْقُطُوا) manasındadır, *(el-Medârik; el-Âlûsî)* kime karşı? (لَهُ) **ona karşı,** kimler hâlinde? (سَاجِدِينَ) **secde edenler hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- Sonra Ben onu (kendisine rûhun sirâyet edebilmesi için elverişli ve) **düzgün bir hâle getirdiğimde ve** (hayat verme sıfatım olan) **rûhumdan onun içerisine üfle**(yerek, kendisini canlı bir varlık hâline getir)**diğim zaman hemen siz** (Bana yapacağınız secde için onu bir kıble, Âdem için de bir saygı ve selâmlama ifâdesi olarak) **ona karşı secde edenler hâlinde** (yere) **düşün."**

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَۙ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(فَسَجَدَ) **Bunun üzerine secde etti,** kim? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** (كُلُّهُمْ) **onların hepsi,** (اَجْمَعُونَ) (hep) **birlikte olucular** (hâlinde).

Meâl-i Şerîf - 73

73- Bunun üzerine melekler, onların hepsi de birlikte olarak secde etti(ler).

اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(اِلَّٓا اِبْلِيسَ) **Lâkin İblîs müstesnâ,** o ne yaptı? (اِسْتَكْبَرَ) **iyice büyüklük tasladı,** daha? (وَكَانَ) **ve oldu,** kimlerden? (مِنَ الْكَافِرِينَ) **kâfirlerden.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Lâkin (aslı cinlerden olup, melekler arasında yaşayan) **İblîs müstesnâ. O iyice büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu.**

قَالَ يَٓا اِبْلٖيسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّۜ اَسْتَكْبَرْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالٖينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(قَالَ) (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (يَٓا اِبْلٖيسُ) **ey İblîs,** (مَا) **ne şey,** (مَنَعَ) **engelledi,** kimi? (كَ) **seni,** neden? (اَنْ تَسْجُدَ) **secde etmenden,** neye secde etmenden? (لِمَا) **o şeye ki,** (خَلَقْتُ) **Ben yarattım,** ne ile? (بِيَدَيَّ) **üstün kudretimle,** Allâh-u Te'âlâ uzuvdan münezzeh olduğu için burada lügat mânâsı verilemediğinden Ehl-i Sünnet ulemâsı yed kelimesini "Kudret" ile tefsîr etmiştir, ayrıca bu kelime tesniye olduğu için bir ziyâdelik mülâhaza edildiğinden dolayı bu terkîb "Üstün kudret" olarak tefsir edilmiştir, *(el-Beyzâvî; el-Kirmânî; el-Âlûsî)* (اَسْتَكْبَرْتَ) **sen büyüklük mü tasladın,** bu fiilin başındaki hemze istifhâm için olup kendisinden sonraki hemze-i vasl düşmüştür, *(el-Âlûsî)* (اَمْ كُنْتَ) **yoksa oldun mu,** kimlerden? (مِنَ الْعَالٖينَ) (gerçekten) **üstün kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (O zaman Allâh-u Te'âlâ:) **"Ey İblîs!** (Ana-baba gibi bir aracı olmaksızın) **üstün kudretimle** (şereflendirerek bi'z-Zât) **yaratmış olduğum kişiye secde etmenden seni engellemiş olan şey neydi?!**

Sen (haksız yere) **büyüklük mü tasladın yoksa sen** (gerçekten) **üstün kimselerden mi oldu**(ğunu sandı)**n?!" buyurdu.**

قَالَ اَنَا۬ خَيْرٌ مِنْهُۜ خَلَقْتَنٖى مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طٖينٍ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(قَالَ) **O** (İblîs) **dedi,** neyi dedi? (اَنَا۬) **ben,** neyim? (خَيْرٌ) **hayırlıyım,** kimden? (مِنْهُ) **ondan,** yâni Âdem'den, niçin daha hayırlıyım? (خَلَقْتَ) **çünkü Sen yarattın,** bu makam ta'lîl içindir, kimi? (نٖى) **beni,** neden? (مِنْ نَارٍ) **bir ateşten,** daha ne yaptın? (وَخَلَقْتَ) **ve yarattın,** kimi? (هُ) **onu,** neden? (مِنْ طٖينٍ) **bir çamurdan.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- O (İblîs)**: "Ben ondan hayırlıyım, çünkü beni bir ateşten yarattın, onu ise bir çamurdan halkettin** (ki, ateşin çamurdan üstünlüğü sâbittir)**" dedi.**

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجٖيمٌۚ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(قَالَ) (Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (فَاخْرُجْ) **hemen çık,** nereden? (مِنْهَا) **oradan,** yâni cennetten, (فَاِنَّكَ) **çünkü gerçekten sen,** kimsin? (رَجِيمٌ) **kovulmuş birisin.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- (Allâh-u Te'âlâ İblîs'i cennetten kovmak üzere) **buyurdu ki: "Hemen oradan çık! Çünkü gerçekten sen kovulmuş** (hayırsız) **birisin.**

وَاِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتٖٓى اِلٰى يَوْمِ الدّٖينِ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَاِنَّ عَلَيْكَ) **Ve şüphesiz ancak senin üzerindedir,** ne? (لَعْنَتٖٓى) **Benim lânetim,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ الدّٖينِ) **cezâ gününe kadar.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- Şüphesiz Benim lânetim (ve rahmetimden uzaklaştırmam)**, cezâ** (ve azap vakti olan kıyâmet) **gününe kadar ancak senin üzerinde** (sâbit kalacak, o gün ise katlanarak ziyâdeleşecek)**dir."**

قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنٖٓى اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(قَالَ) **O** (İblîs) **dedi,** neyi dedi? (رَبِّ) **ey Rabbim,** (فَاَنْظِرْ) **öyleyse mühlet ver,** kime? (نٖى) **bana,** ne zamâna kadar? (اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) **o** (insa)**nların diriltilecekleri güne kadar.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- O (İblîs)**: "Ey Rabbim!** (Mâdem beni bu duruma düşürdün) **öyleyse o** (insa)**nların diriltilecekleri güne kadar** (yaşamam için) **bana mühlet ver** (de böylece ölümden kurtulayım)**" dedi.**

قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرٖينَۙ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(قَالَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (فَاِنَّكَ) **artık şüphesiz sen,** kimlerdensin? (مِنَ الْمُنْظَرٖينَ) **mühlet verilen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- O (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "Artık şüphesiz sen** (yaşaması için) **mühlet verilen kimselerdensin.**

اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

Ne zamâna kadar mühlet verilen? (اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ) **o vaktin gününe kadar,** öyle vakit ki, (اَلْمَعْلُومِ) **bilinen.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Ancak sana verilen bu mühlet Sûr'a birinci defâ üfürülme zamânı olarak) **bilinen o vaktin gününe kadar** (sürecektir. Sonra sen de herkes gibi ölümü tadacaksın)."

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَۙ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(قَالَ) **O** (İblîs) **dedi,** neyi dedi? (فَبِعِزَّتِكَ) (Yâ Rabbi!) **Artık Senin izzetine** (ve ululuğuna) **yemin ederim ki,** (لَاُغْوِيَنَّ) **elbette muhakkak azdıracağım,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hep) **birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- (İblîs) **dedi ki: "Artık Senin izzetine** (ve ululuğuna) **yemin ederim ki; elbette** (Âdem'in nesline günahları süslü göstererek) **muhakkak onları** (hep) **birlikte olanlar hâlinde azdıracağım.**

اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(اِلَّا عِبَادَكَ) **Senin kulların müstesnâ,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمْ) **o** (insa)**nlardan,** öyle kulların ki, (اَلْمُخْلَصِينَ) **ihlâsa erdirilmişler.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- Ancak içlerinden (tâat ve ibâdet için) **Senin** (tarafından) **ihlâsa erdirilmiş kulların müstesnâ.** (Çünkü benim vesvesem onlara sökmez.)"

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ اَقُولُۚ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(قَالَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu,** neyi buyurdu? (فَالْحَقُّ) **işte Hakk** (ismi ile müsemmâ olan ve gerçek hayat sâhibi ancak Benim), bu kelime mübtedâ olup haberi mahzûftur ki takdîri (فَالْحَقُّ اَنَا) şeklindedir, (وَالْحَقَّ) **ve ancak hakkı,** ne yaparım? (اَقُولُ) **söylerim.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- (Allâh-u Te'âlâ) **buyurdu ki: "İşte Hakk** (ismi ile müsemmâ olan ve gerçek hayat sâhibi ancak Benim) **ve Ben ancak hakkı** (ve doğruyu) **söylerim.**

لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

O hak olan söz de nedir? (لَاَمْلَئَنَّ) **andolsun ki; elbette dolduracağım,** neyi? (جَهَنَّمَ) **cehennemi,** kimden? (مِنْكَ) **sen**(in gibi şeytan cinsin)**den,** daha? (وَمِمَّنْ) **ve o kimselerden ki,** (تَبِعَ) **tâbi oldu,** kime? (كَ) **sana,** kimden oldukları hâlde? (مِنْهُمْ) **o** (insa)**nlardan,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hep) **birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Andolsun ki; elbette cehennemi sen(in gibi şeytan cinsin)**den** (olanlardan) **ve o** (insa)**nlar içerisinden sana tâbi olmuş kimselerden** (hep) **birlikte olanlar hâlinde dolduracağım."**

قُلْ مَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ وَمَٓا اَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (مَٓا اَسْـَٔلُ) **istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşı? (عَلَيْهِ) **o** (Kur'â)**n**(ı duyurmam)**a karşı,** neyi istemiyorum? (مِنْ اَجْرٍ) **hiçbir ücreti,** (وَمَٓا اَنَا) **zâten ben olmadım,** kimlerden? (مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) **tekellüf yapan kimselerden,** yâni sâhip olmadığı özellikleri kendisinde varmış gibi göstermeye çalışanlardan.

Meâl-i Şerîf - 86

86- (Habîbim!) **De ki: "O** (Kur'â)**n**(ı duyurmam)**a karşı ben sizden hiçbir ücret istemiyorum. Zâten ben** (sâhip olmadığı özellikleri kendisinde varmış gibi göstermek için kendini zorlayarak) **tekellüf yapan kimselerden de değilim** (ki, peygamberlik iddiasına kalkışayım da bir kitap uydurarak: "Bu, Allâh'tan gelmiştir" diyeyim).

اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(اِنْ هُوَ) **O** (Kur'ân-ı Kerîm) **değildir,** (اِلَّا ذِكْرٌ) **ancak büyük bir öğüttür,** kim için? (لِلْعَالَمِينَ) **bütün âlemler**(in halkı) **için.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- O (Kur'ân-ı Kerîm), **bütün âlemler**(de bulunan ins-ü cin) **için ancak büyük bir öğüttür.**

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَاَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَلَتَعْلَمُنَّ) **Yine andolsun ki; elbette bileceksiniz,** neyi? (نَبَاَهُ) **onun önemli haberlerini,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, neden sonra? (بَعْدَ حِينٍ) **bir zaman sonra**.

Meâl-i Şerîf - 88

88- Yine andolsun ki; onun haberlerini(n ne kadar doğru olduğunu) **elbette bir zaman sonra** (ölümle burun buruna geldiğiniz vakit) **bileceksiniz."**

سُورَةُ الزُّمَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

OTUZ DOKUZUNCU SÛRE-İ CELÎLE

ez-ZÜMER SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Yetmiş beş âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَز۪يزِ الْحَك۪يمِ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ) **O** (yüce) **Kitâb'ın indirilişi,** kim tarafındandır? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dandır,** öyle Allâh ki, (اَلْعَز۪يزِ) **Azîz** (olan), daha? (اَلْحَك۪يمِ) **Hakîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 1

1- O (yüce) **Kitâb'ın indirilişi, O** (saltanatında çok güçlü olup, Kitâb'ına inanmayanlardan intikam alacak bir) **Azîz ve** (bütün hükümleri yerli yerinde bulunan bir) **Hakîm** (olan) **Allâh** (tarafın)**dandır.**

اِنَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدّ۪ينَۜ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(اِنَّٓا) **Muhakkak Biz,** ne yaptık? (اَنْزَلْنَٓا) **indirdik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o Kitâb'ı,** ne sebebiyle? (بِالْحَقِّ) **hakk**(ı isbât) **sebebi ile,** burada (بَا) harfi sebebiyye içindir, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* (فَاعْبُدْ) **öyleyse ibâdet et,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** ne olduğun hâlde? (مُخْلِصًا) **tahsîs edici olarak,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (اَلدّ۪ينَ) **dîni** (ve ibâdeti).

Meâl-i Şerîf - 2

2- Şüphesiz o Kitâb'ı Biz sana hak (ve indirilmesini gerektiren yüce bir hikmet) **sebebi ile indirdik. O hâlde sen dîni** (ve ibâdeti, şirk ve riyâ karışıklıklarından arındırıp) **Kendisine tahsîs edici olarak Allâh'a ibâdet et.**

اَلَا لِلّٰهِ الدّ۪ينُ الْخَالِصُۜ وَالَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِه۪ٓ اَوْلِيَٓاءَۢ مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُونَٓا اِلَى اللّٰهِ
زُلْفٰىۜ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ف۪ي مَا هُمْ ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْد۪ي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اَلَا لِلّٰهِ) **Âgâh olun ki ancak Allâh'a âttir,** ne? (اَلدّ۪ينُ) **dîn** (ve ibâdet), **öyle** din ki, (اَلْخَالِصُ) **hâlis olan,** yâni şirk ve gösteriş gibi her türlü şâibeden arınmış olan, (وَالَّذ۪ينَ) **ama o kimseler ki,** (اِتَّخَذُوا) **yaptılar,** bu mânâya göre (اِتَّخَذَ) fiili (عَمِلَ) mânâsında kabûl edilip bir mef'ûle müte'addîdir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪ٓ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka,** neler yaptılar? (اَوْلِيَٓاءَ) (ilâh olarak tapındıkları) **birtakım dostlar,** burada (اِتَّخَذَ) fiili, iki mef'ûle müte'addî de kabûl edilebilir ki o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِه۪ٓ) lafzı takdîm edilmiştir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* ne dedikleri hâlde böyle yaptılar? (مَا نَعْبُدُ) **biz ibâdet etmiyoruz,** bu cümle (اِتَّخَذُوا) fiilinin fâilinden hâl düşen mahzûf bir (قَائِل۪ينَ) kelimesinin mef'ûlü düşmüştür, *(el-Âlûsî)* kime ibâdet etmiyoruz? (هُمْ) **onlara,** (اِلَّا لِيُقَرِّبُو) **ancak yaklaştırsınlar diye,** kimi? (نَا) **bizi,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** ne yapmakla yaklaştırsınlar? (زُلْفٰى) **tam bir yakınlıkla,** (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** ne yapacak? (يَحْكُمُ) **hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **o** (insa)**nların arasında,** ne hakkında? (ف۪ي مَا) **o şeyler hakkındaki,** (هُمْ) **onlar, nerede?** (ف۪يهِ) **özellikle onun hakkında,** ne yapmaktadırlar? (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf etmektedirler,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh, nedir?** (لَا يَهْد۪ي) **hidâyet etmez,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (كَاذِبٌ) **büyük bir yalancıdır,** daha nedir? (كَفَّارٌ) **son derece inkârcıdır.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Âgâh olun! (Şirk ve gösteriş gibi her türlü şâibeden arınmış olan) **hâlis din** (ve ibâdet) **ancak Allâh'a mahsustur.** (Zîrâ ilâhlık sıfatlarına sâhip olan ve gizli açık her şeye vâkıf olan sâdece O'dur.)

Ama o kimseler ki; (Allâh'ı bırakıp da putlar, melekler ve Îsâ *(Aleyhisselâm)* gibi) **O'ndan başka şeyleri** (ilâh olarak tapındıkları) **birtakım dostlar edinmiştirler;** -(aslında onlar Allâh'ı yok saymış değillerdir bilakis:) **"Biz onlara ancak bizi Allâh'a tam bir yakınlıkla yaklaştırsınlar diye ibâdet etmekteyiz!** (diyerek böyle yapmışlardır.)"-

İşte o (müşriklerle Müslüma)**nların, kendisi hakkında sürekli ayrılığa düşmekte oldukları şeyler husûsunda şüphesiz ki Allâh onların arasında hüküm verecek** (ve bunun netîcesi olarak da haklıyı cennete, haksızı cehenneme gönderecek)**tir.**

Gerçekten Allâh öyle bir kimseyi hidâyet etmez ki, o kişi ("Melekler Allâh'ın kızlarıdır" gibi sözlerinde) **büyük bir yalancıdır ve son derece inkârcıdır.**

Bâzı kimselerin; kâfirlerin bu âyette geçen: "Biz onlara ancak bizi Allâh'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz" sözlerini "Tevessül" ve "Râbıta" aleyhine delil getirmeleri, anlayış kıtlığından nâşîdir. Zîrâ müşrikler bu sözlerinde, putlara taptıklarını açıkça ifâde etmektedirler. Bir velî hürmetine Rabbinden bir şey isteyen yâhut Allâh için sevdiği mürşidini hayâlinde canlandıran kimseler ise, onlara tapmak şöyle dursun, onların da Allâh'ın kulları olduğunu kabûl etmektedirler. Lâkin onların Allâh-u Te'âlâ'ya kendilerinden daha yakın olduğu husûsundaki hüsn-ü zanlarına ve onlara karşı Allâh için olan sevgilerine binâen, onlarla tevessül etmektedirler. Kendi kafalarından putları ilâh edinip onlara tapanların yaptığıyla, Allâh-u Te'âlâ'nın: "Sizi O'na ulaştıracak vesîle arayın" *(el-Mâide Sûresi:35'den)* emri gereğince, O'nun dostlarını aracı yapanların bu muâmelesi arasında uzaktan yakından hiçbir benzerlik bulunmamaktadır.

لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفٰى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۙ سُبْحَانَهُۜ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(لَوْ اَرَادَ) **Eğer murâd etseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَنْ يَتَّخِذَ) **edinmeyi,** neyi edinmeyi? (وَلَدًا) **bir çocuğu,** ne yapardı? (لَاصْطَفٰى) **elbette seçerdi,** nelerden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَخْلُقُ) **yaratıyor,** neyi seçerdi? (مَا) **o şeyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** (سُبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh** (ve tenzîh) **ile** (takdîs eder ve evlât edinmekten uzak tutarım)! (هُوَ) **Ancak O,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** daha kimdir? (اَلْوَاحِدُ) **Vâhid'dir,** daha kimdir? (اَلْقَهَّارُ) **Kahhâr'dır.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (Ey müşrikler!) **Eğer Allâh** (sizin dediğiniz gibi) **bir çocuk edinmek isteseydi,** (bu hususta tercihi size bırakmaz) **elbette yaratmış olduğu şeylerden dilediğini seçer** (ve en mükemmel varlıkları evlât edinir)**di.**

(Sizce bile erkek evlât daha kıymetli görüldüğü hâlde melekleri kendisine kız edinir miydi? Îsâ ve Uzeyr *(Aleyhimesselâm)* gibi yiyip içen ve abdest bozan âciz mahlukları evlât seçer miydi?! Eş ve evlât edinmekten) **O'nu tesbîh ile** (tenzîh ederim).

Ancak O (öyle) **Allâh'tır** (ki); (evlâdı olmak bir yana benzeri bulunmaktan dahî münezzeh ve yegâne birlik sıfatına sâhip olan) **Vâhid'dir,** (her şeye zorla da olsa istediğini yaptıran bir) **Kahhâr'dır.**

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۚ يُكَوِّرُ الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى الَّيْلِ وَسَخَّرَ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَۜ كُلٌّ يَجْر۪ي لِاَجَلٍ مُسَمًّىۜ اَلَا هُوَ الْعَز۪يزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(خَلَقَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **yeri de,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) (yaratılmalarını münâsip kılan) **hak**(lı bir hikmet) **ile mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (خَلَقَ) fiilinin fâili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüş olup takdîr-i kelâm (خَلْقاً مُلْتَبِساً بِالْحَقِّ) yâni "Onları hikmete mebnî olan bir îcâd ile vâr etti" demektir. Gerçi bu terkîbin, "Semâvât ve arz" kelimelerinden hâl düşmüş olması da kabûl edilebilir ki buna göre takdîr (مُلْتَبِسَةً بِالْحَقِّ) yâni "Gökleri ve yeri yaratılmalarını münâsip kılan haklı bir hikmetle vâr etti" demek olur. (يُكَوِّرُ) **O sürekli sarıyor,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** neyin üzerine? (عَلَى النَّهَارِ) **gündüzün üzerine,** yâni gündüzü götürüp geceyi getiriyor, daha ne yapıyor? (وَيُكَوِّرُ) **yine sürekli sarıyor,** neyi? (اَلنَّهَارَ) **gündüzü,** neyin üzerine? (عَلَى الَّيْلِ) **gecenin üzerine,** yâni geceyi götürüp gündüzü getiriyor, daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **ve müsahhar** (emre âmâde) **kıldı,** neyi? (اَلشَّمْسَ) **güneşi,** daha? (وَالْقَمَرَ) **ayı da,** (كُلٌّ) **her biri,** ne yapıyor? (يَجْرِى) **sürekli ve süratlice akıp gitmektedir,** niçin? (لِاَجَلٍ) **bir süre**(yi doldurmak) **için,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** (اَلَا هُوَ) **dikkat edin, ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلْغَفَّارُ) **Ğaffâr'dır.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- O (Allâh-u Te'âlâ), **gökleri ve yeri** (boşu boşuna değil ancak vâr edilmelerini gerektiren bir hikmet ve) **hak ile yaratmıştır.**

Geceyi gündüzün üzerine sarmaktadır, gündüzü de gecenin üzerine (dürüp) **dolamaktadır** (ki, böylece birini giderip diğerini getirmekte ve aydınlığın yerine karanlık, karanlığın yerine de aydınlık îcâd etmektedir. Mevsimlere göre bâzen de birinin saatlerini artırıp diğerinin vakitlerini eksiltmektedir).

Güneşi ve ayı da (sizin istifâdeniz için) **müsahhar** (ve emre âmâde) **kılmıştır ki,** (onlardan) **her biri** (günlük, aylık ve yıllık tüm devrelerini tamamlamaları için) **adı konulmuş bir süreye kadar** (burçlarında ve yörüngelerinde) **sürekli ve süratlice akıp gitmektedir.**

Dikkat edin! Ancak O (Allâh bu varlıklar hakkında tefekkür etmeyip, yaratıcılarına inanmayan kâfirlere azap etme gücüne sâhip olan bir) **Azîz ve** (müminlerin günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğaffâr'dır.**

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْاَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(خَلَقَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **yarattı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (مِنْ نَفْسٍ) (Âdem isminde) **bir nefisten,** öyle nefis ki, (وَاحِدَةٍ) **bir tek olucu,** (ثُمَّ جَعَلَ) **sonra yarattı,** kimden? (مِنْهَا) **onun bir parçasından,** neyi? (زَوْجَهَا) (Havvâ ismindeki) **eşini,** daha ne yaptı? (وَاَنْزَلَ) **ve indirdi,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden olduğu hâlde? (مِنَ الْاَنْعَامِ) **davarlardan,** neyi? (ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ) **sekiz eşi,** (يَخْلُقُ) **O yaratıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ) **annelerinizin karınlarında,** ne yapmakla? (خَلْقًا) **bir tür yaratmakla,** öyle yaratmak ki neden sonra olucu? (مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ) **diğer bir yaratmaktan sonra,** annelerinizin karınlarından bedel sizi nerede yaratıyor? (فِى ظُلُمَاتٍ) **birtakım karanlıklar içerisinde,** öyle karanlıklar ki, (ثَلٰثٍ) **üç,** (ذٰلِكُمْ) **işte size ancak bu** (anlatılanları yaratan), ondan bedel? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizdir,** (لَهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (اَلْمُلْكُ) **mülk** (ve saltanat), (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (فَاَنّٰى) **hâlâ nasıl,** (تُصْرَفُونَ) (O'na ibâdetten) **döndürül**(üp başkasına tapmaya yönlendiril)**ebiliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- O (Allâh-u Te'âlâ) **sizi** (Âdem ismini verdiği) **tek bir nefisten yaratmıştır. Sonra onun bir parçası** (olan sol kaburgası)**ndan da** (Havvâ ismindeki) **eşini yaratmıştır.**

Ayrıca O (Allâh-u Te'âlâ; deve, sığır, koyun ve keçiden oluşan) **davarlardan** (biri erkek biri dişi olmak üzere) **sekiz eşi de** (yaratıp onlardan istifâdeyi helâl kılma emrini ve onların yaşamaları için gerekli olan yağmurları) **sizin** (istifâdeniz) **için indirmiştir.**

(Yine) **O** (kudret sâhibi olan Allâh) **sizi, annelerinizin karınlarında; üç türlü karanlık içerisinde bir yaratışın ardından diğer bir tür îcatla halk etmektedir.** (Ey insanlar!) **İşte size! Ancak bu**(nca fiillerin ve îcatların sâhibi olan) **Allâh sizin Rabbinizdir!**

(Dünyâda ve âhirette kayıtsız şartsız) **bütün mülkler sâdece O'na âittir. Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur!** (Hâl böyleyken) **nasıl oluyor da hâlâ** (O'na ibâdetten) **döndürül**(üp başkasına tapmaya yönlendiril)**ebiliyorsunuz?!**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; "Bir yaratışın ardından yeni bir îcâd" cümle-i celîlesi; insanın, anne karnında geçirdiği evrelere işâret etmektedir ki bunları; menî hâli, sonra pıhtılaşmış bir kan, sonra bir çiğnem et, sonra iskelet, sonra et giydirilmiş beden ve sonunda kendisine ruh üflenmiş canlı bir varlık olarak özetleyebiliriz.

"Üç karanlık"tan maksad ise; anne karnının karanlığı, döl yatağının karanlığı ve cenîni saran ince zarın karanlığıdır.

اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَاِنْ تَشْكُرُوا
يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اِنْ تَكْفُرُوا) **Eğer siz kâfir olursanız** (sizin kâfirliğiniz aslâ O'na zarar veremez)**,** burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَاِنَّهُ لَا يَضُرُّهُ كُفْرُكُمْ) şeklindedir, *(et-Teysîr)* niçin zarar veremez? (فَاِنَّ اللّٰهَ) **çünkü şüphesiz Allâh,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (غَنِيٌّ) **ziyâdesiyle ihtiyaçsızlık sâhibidir,** kimden? (عَنْكُمْ) **sizden,** (وَلَا يَرْضٰى) **ama O râzı olmaz,** kim için? (لِعِبَادِهِ) **kulları için,** neye? (اَلْكُفْرَ) **kâfirliğe,** (وَاِنْ تَشْكُرُوا) **ama şükredersiniz,** ne yapar? (يَرْضَ) **râzı olur,** neye? (هُ) **on**(u yapmanız)**a,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** (وَلَا تَزِرُ) **zâten taşımayacaktır,** kim? (وَازِرَةٌ) **hiçbir ağır günahı taşıyıcı,** *(Tenvîru'l-mikbâs, 4/26)* neyi? (وِزْرَ اُخْرٰى) **diğerinin ağır günah yükünü,** (ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ) **sonra ancak Rabbiniz**(in sizi hesâba çekeceği mahşer)**edir,** ne? (مَرْجِعُكُمْ) **sizin dönüşünüz,** (فَيُنَبِّئُ) **O da haber verecektir,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz,** (اِنَّهُ) **çünkü şüphesiz O,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (عَلِيمٌ) **ziyâde bilicidir,** neyi? (بِذَاتِ الصُّدُورِ) **göğüslerin** (ihtivâ ettiği kalplerin) **sâhip olduğu şey**(ler)**i.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Ey müşrikler!) **Eğer siz** (benim dînimi inkâr ederek) **kâfir olursanız, şüphesiz ki Allâh** (hiçbir şeye muhtaç olmadığı için) **sizden** (de, îmânınızdan da müstağnî olan bir) **Ğaniyy'dir.**

Yine de O, (çok merhametli olduğundan) **kulları için** (onlar adına zararlı olacak) **kâfirliğe râzı olmaz!**

Ama şükrederseniz (buna ihtiyâcı olduğu için değil ebedî saâdetinize sebep olacağından dolayı) **sizin için ondan râzı olur** (ve bu yüzden sizi mükâfatlandırır)**.**

Zâten hiçbir ağır günahı taşıyıcı kimse bir diğerinin ağır günah yükünü taşımayacaktır. (Bu sebeple inkârcıların kâfirliğinin cezâsı hiçbir sûretle müminlere dokunmayacaktır. Nitekim îmân eden ve şirk koşanlar dâhil) **sonra** (hep birlikte) **dönüşünüz ancak Rabbiniz**(in sizi hesâba çekeceği mahşer)**edir; O da** (iyi ve kötü) **sürekli yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri**(n karşılığını her birinize vererek amellerinizin kazandırdıklarını) **size haber verecektir.**

Zîrâ şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ)**, göğüslerin** (ihtivâ ettiği kalplerin barındırdığı tüm sırları, niyetleri, inançları ve) **sâhip olduğu şey**(ler)**i**(n tamâmını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ
نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُٓوا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهٖ
قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًاۗ اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَاِذَا مَسَّ) **Bir de dokunduğu zaman,** kime? (اَلْاِنْسَانَ) **o** (kâfir) **insana,** ne? (ضُرٌّ) **herhangi bir zarar,** ne yapar? (دَعَا) **duâ eder,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne olduğu hâlde? (مُنِيبًا) **yönelici bir kimse olduğu hâlde,** kime? (اِلَيْهِ) **O'na,** (ثُمَّ اِذَا خَوَّلَ) **sonra verdiği zaman,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (نِعْمَةً) **büyük bir nîmeti,** nereden? (مِنْهُ) **Kendi** (nezdi)**nden,** ne yapar? (نَسِيَ) **unutur,** neyi? (مَا) **O Zâtı ki,** burada (مَا) harfi (مَنْ) mânâsındadır, *(el-Kirmânî; el-Âlûsî)* (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (يَدْعُٓوا) **sürekli duâ eder,** kime? (اِلَيْهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** daha ne yapar? (وَجَعَلَ) **ve yapar,** yâni koşar, kim için? (لِلّٰهِ) **Allâh için,** ne? (اَنْدَادًا) **birtakım eşler,** niçin? (لِيُضِلَّ) **saptırsın için,** neden? (عَنْ سَبِيلِهٖ) **O'nun yolundan,** (قُلْ) (Habîbim! Bu sıfatlara sâhip olan Ebû Cehil gibi müşriklerden her birine) **söyle,** neyi söyle? (تَمَتَّعْ) **iyice yaşa,** ne ile? (بِكُفْرِكَ) **kâfirliğinle,** nasıl bir metâlanmakla? (قَلِيلًا) **çok az olucu,** bu kelime mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüştür ki takdîri (تَمَتُّعًا قَلِيلًا) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (اِنَّكَ) **çünkü şüphesiz sen,** bu makam ta'lîl içindir, kimlerdensin? (مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarından.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Bir de o (kâfir) **insana** (hastalık ve kıtlık gibi) **herhangi bir zarar dokunduğu zaman** (her şeyden ümîdi kesip sâdece) **Rabbine yönelici olarak O'na yalvarır.**

Sonra ona Kendi (nezdi)**nden büyük bir nîmet verdiğinde ise, önceden** (başına gelen belâyı açması için) **Kendisine sürekli duâ etmekte olduğu O Zâtı**(n, lütfuyla o belâyı nasıl açtığını düşünmeyip, O'na karşı şükür vazîfesini) **unutur. Üstelik O'nun yolundan** (insanları) **saptırmak için Allâh'a** (farklı) **birtakım eşler** (ve ortaklar) **koşar.**

(Habîbim! Bu sıfatlara sâhip olan Ebû Cehil ve Utbe ibnü Rebî'a gibi müşriklerden her birine) **de ki: "Kâfirliğinle çok az** (bir süre daha) **faydalan. Çünkü şüphesiz sen o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarındansın."**

اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ اٰنَٓاءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَقَٓائِمًا يَحْذَرُ الْاٰخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهٖۜ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى
الَّذٖينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذٖينَ لَا يَعْلَمُونَۜ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(Ömrünü inkâr ve isyanla geçirerek cehenneme girenin durumu mu daha iyidir), (اَمَّنْ) **yoksa o kimse**(nin hâli) **mi** (daha iyidir) **ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (قَانِتٌ) **itâat** (ve ibâdet) **edicidir,** nerede? (اٰنَٓاءَ الَّيْلِ) **gecenin saatlerinde,** ne olduğu hâlde ibâdet edicidir? (سَاجِدًا) **secde edici biri olarak,** daha? (وَقَٓائِمًا) **ve** (namaz için) **kıyamda duran bir kimse olarak,** daha ne olduğu hâlde? (يَحْذَرُ) **sakınır,** neden? (الْاٰخِرَةَ) **âhiret**(in azap ve meşakkatlerin)**den,** daha ne olduğu hâlde? (وَيَرْجُوا) **ve umar olduğu hâlde,** neyi? (رَحْمَةَ رَبِّهٖ) **Rabbinin rahmetin**(e erişmey)**i,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (هَلْ يَسْتَوِى) **eşit olur mu,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (يَعْلَمُونَ) (İslâm'ı) **biliyorlar,** daha? (وَالَّذٖينَ) **bir de o kimseler ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) (hak nâmına hiçbir şeyi) **bilmiyorlar,** (اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ) **ancak iyice öğütlenir,** kim? (اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Ömrünü inkâr ve isyanla geçirerek cehennemi boylayan kişinin durumu mu daha iyidir) **yoksa kendisi âhiret**(in azap ve meşakkatlerin)**den sakınmakta ve Rabbinin rahmetin**(e erişmey)**i ummakta olduğu hâlde, gecenin saatlerinde** (namaz kılıp) **secde eden ve kıyamda duran biri olarak itâat** (ve ibâdet vazîfelerini îfâ) **edici** (olduğu için, sonsuz cenneti kazanan) **kimse mi** (dünyâ ve âhiret bakımından daha iyi konumdadır)**?!**

(Habîbim! İlim ve amelin şerefini açıklamak üzere) **de ki: "O kendileri** (İslâm'ı) **bilmekte ol**(up, ona göre yaşay)**an kimselerle, o kişiler eşit olur mu ki onlar** (hak nâmına hiçbir şey) **bilmezler** (ve bu yüzden câhilce davranırlar ve sapıklık içerisinde bocalayıp kalırlar)**?!"**

(Ama bunca açıklanan nasîhatlerden) **ancak** (karışık fikirlerden arınmış) **hâlis akıllara sâhip kimseler iyice öğütlenir.** (Müşriklerde ise böyle bir akıl ne arar.)

Bu âyet-i celîledeki methiye, bu vasıflara sâhip tüm müminlere şâmil ise de, özellikle Ebû Bekr, Ömer, Osmân, İbnü Mes'ûd, Ammâr ve Selmân *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi müşahhas zatlar hakkında nâzil olduğu rivâyet edilmiştir. *(Ebû Nu'aym, el-Hılye, 1/56; İbnü 'Asâkir, et-Târîh, 39/231-232, 43/377; İbnü Sa'd, et-Tabekāt, 3/250; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 12/637)*

قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَا عِبَادِ) **ey Benim kullarım,** (اَلَّذِينَ) **öyle kullar ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne yapın? (اِتَّقُوا) **hakkıyla sakının,** kimden? (رَبَّكُمْ) **Rabbiniz**(e isyân etmek)**den,** (لِلَّذِينَ) **özellikle o kimseler için vardır ki,** (اَحْسَنُوا) **güzel amel işlediler,** nerede? (فِى هٰذِهِ) **işte şunda,** ondan bedel? (اَلدُّنْيَا) **dünyâda,** ne vardır? (حَسَنَةٌ) **çok güzel büyük bir sevap,** bu kelime mahzûf bir mevsûfun sıfatıdır ki takdîri (مَثُوبَةٌ حَسَنَةٌ) şeklindedir, (وَاَرْضُ اللّٰهِ) **zâten Allâh'ın arzı** (toprağı), nedir? (وَاسِعَةٌ) **çok geniştir,** (اِنَّمَا يُوَفَّى) **ancak tamâmen verilecek,** kim? (اَلصَّابِرُونَ) **sabredenler,** neye? (اَجْرَهُمْ) **ecirlerine,** yâni mükâfatları onlara verilecek, o ecir ne olduğu hâlde? (بِغَيْرِ حِسَابٍ) **hesâbın gayrına mültebis olduğu hâlde,** yâni hesapsız olarak.

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim! Mekke'de müşriklerin eziyetlerine mâruz kalan ashâbına tarafımdan) **de ki:**

"Ey Benim îmân etmiş olan kullarım! (Emirlerini tutup, yasaklarından kaçmak sûretiyle) **Rabbiniz**(e isyân etmek)**den hakkıyla sakının. Özellikle bu dünyâda güzel amel işlemiş bulunan o** (mümin) **kimseler için,** (mükâfât olarak dünyâda zafer ve ganîmet, âhirette ise sonsuz nîmet ve cennetlerden ibâret) **çok güzel büyük bir sevap vardır.**

(Eğer Mekke'de İslâm'ı rahatlıkla yaşayamadığınızdan şikâyetçiyseniz orada kalmanız gerekmez, İslâm'ı rahat yaşayacağınız yere gitmeniz gerekir.) **Zâten Allâh'ın toprağı çok geniştir.**

(Her amelin belirli bir karşılığı varsa da) **ancak sabredenlere ecirleri** (ölçü ve tartıya tâbi olmaksızın) **hesapsız olarak tamâmen verilecektir."**

قُلْ اِنّ۪ٓى اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدّ۪ينَۙ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنّ۪ٓى) **gerçekten ben,** (اُمِرْتُ) **emrolundum,** ne ile? (اَنْ اَعْبُدَ) **ibâdet etmekliğimle,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** ne olduğum hâlde? (مُخْلِصًا) **hâlis kılan biri olarak,** kime? (لَهُ) **O'na,** neyi? (اَلدّ۪ينَ) **dîni** (ve ibâdeti).

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Rasûlüm! Ümmetini îmân ve takvâya teşvik etmek için) **de ki: "Şüphesiz ben**(im gibi peygamberlerin en üstünü olan bir kişi bile), **dîni** (ve ibâdeti, şirk ve riyâ gibi sevapları iptal eden her türlü günahtan arındırıp) **Allah'a hâlis kılan biri olarak O'na ibâdet etmemle emrolundum.**

وَاُمِرْتُ لِاَنْ اَكُونَ اَوَّلَ الْمُسْلِم۪ينَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

Daha neyi söyle? (وَاُمِرْتُ) **yine ben emrolundum,** ne ile? (لِاَنْ اَكُونَ) **olmaklığımla,** burada (لَ) harfi zâidedir, burada (لِ) harfi ta'lîl için de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Beyzâvî)* nedir olmamla emrolundum? (اَوَّلَ الْمُسْلِم۪ينَ) **Müslümanların ilki.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Yine ben (şeref ve mertebe bakımından) **Müslümanların ilki olmam için** (bu ihlâsla) **memur kılındım.** (Zîrâ dinde öncülük ihlâs nispetinde elde edilir.)"

قُلْ اِنّ۪ٓى اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّ۪ى عَذَابَ يَوْمٍ عَظ۪يمٍ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنّ۪ٓى) **muhakkak ki ben,** (اَخَافُ) **korkarım,** (اِنْ عَصَيْتُ) **eğer isyân edersem,** kime? (رَبّ۪ى) **Rabbime,** neden korkarım? (عَذَابَ يَوْمٍ) **müthiş bir günün azâbından,** öyle gün ki, (عَظ۪يمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim! Seni atalarının dînine çağıran Kureyş kâfirlerine) **de ki: "Muhakkak ki ben,** (faraza size uyarak) **Rabbime isyân edecek olursam; çok dehşetli büyük bir günün azâbından korkarım."**

قُلِ اللّٰهَ اَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دٖينٖى ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهَ) **sâdece Allâh'a,** (اَعْبُدُ) **ibâdet ederim,** ne olduğum hâlde? (مُخْلِصًا) **hâlis kılan biri olarak,** kime? (لَهُ) **O'na,** neyi? (دٖينٖى) **dînimi** (ve ibâdetimi).

Meâl-i Şerîf - 14

14- De ki: "Ben, dînimi (ve ibâdetimi) **Kendisine tahsîs edici biri olarak ancak Allah'a ibâdet ederim.**

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهٖ قُلْ اِنَّ الْخَاسِرٖينَ الَّذٖينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلٖيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبٖينُ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَاعْبُدُوا) **Artık tapın,** neye? (مَا) **o şeye ki,** (شِئْتُمْ) **dilediniz,** o şey ne olduğu hâlde? (مِنْ دُونِهٖ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّ الْخَاسِرٖينَ) **şüphesiz hüsrâna uğramış olanlar,** kimdir? (اَلَّذٖينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (خَسِرُوا) **zarara uğrattılar,** kimi? (اَنْفُسَهُمْ) **kendilerini,** daha? (وَاَهْلٖيهِمْ) **ve âilelerini,** nerede? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (اَلَا ذٰلِكَ) (ey insan!) **İşte sana! Haberin olsun ki bu** (şekilde âhirette zarara uğramak), (هُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْخُسْرَانُ) **hüsrân** (ve zarar ziyan)**ın ta kendisidir,** öyle hüsran ki, (اَلْمُبٖينُ) (zararı) **açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Artık siz O (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka dilediklerinize tapın** (da belânızı bulun)."

(Habîbim! Sana: "Atalarının dînine uymazsan büyük zarara uğrarsın" diyenlere) **de ki: "Şüphesiz o** (zarar çeşitlerinin hepsini kendilerinde toplayarak tam mânâsıyla) **hüsrâna uğramış olanlar** (dünyâda Allâh için yerini yurdunu terk edenler değil)**, ancak kıyâmet gününde kendilerini ve âilelerini** (cennetten mahrum bırakıp, cehenneme sokarak) **zarara uğratmış olanlardır.**

(Ey insan!) **İşte sana! Haberin olsun ki; bu** (şekilde âhirette hüsrâna uğramak zararı) **çok açık olan hüsrânın** (ve telâfîsi olmayan sonsuz bir ziyânın) **ta kendisidir."**

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(لَهُمْ) **Özellikle onlar için vardır,** nereden olduğu hâlde, (مِنْ فَوْقِهِمْ) **üzerlerinden doğru,** ne? (ظُلَلٌ) **birçok gölgelikler,** öyle gölgelikler ki neden olucu? (مِنَ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**den,** daha ne vardır? (وَمِنْ تَحْتِهِمْ) **altlarından doğru da vardır,** ne? (ظُلَلٌ) **birçok gölgelikler,** yâni hem onların altlarından doğru kendilerini saran ateş hem de alt tabakalarında bulunanlar için üstlerinden doğru gölgelik yapan kesif ateş dumanları vardır, *(et-Teysîr)* (ذٰلِكَ) (ey insan!) **İşte sana! Bu** (fecî azap) **ki,** nedir? (يُخَوِّفُ) **çokça korkutuyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne ile? (بِهِ) **özellikle onunla,** kimi? (عِبَادَهُ) **kullarını,** ne buyurarak? (يَا عِبَادِ) **ey Benim kullarım,** (فَاتَّقُو) **öyleyse hakkıyla sakının,** kimden? (نِ) **Ben**(im emirlerime karşı gelmek)**den.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- O (kâfir ola)**nlar için üzerlerinden doğru** (üst üste binmiş) **o** (cehennem) **ateş**(in)**den birçok** (kesif ve yakıcı) **gölgelikler; altlarından doğru da** (yatak ve döşek gibi kendilerini saran, altlarındaki derekede olanlar için de üstlerinden doğru onları yakan yoğun ve koyu) **birçok gölgelikler vardır.** (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (fecî azap) **ki, Allâh kullarını ancak bununla çokça korkutmaktadır.** (Böylece onlara:) **Ey Benim kullarım! Öyleyse Ben**(im emirlerime karşı gelmek)**den hakkıyla sakının** (da gazabımı celbedecek günahlara bulaşmayın)**!** (buyurmaktadır).

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ اَنْ يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُوا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَالَّذِينَ) **Ama o kimseler ki,** (اِجْتَنَبُوا) **tamâmen uzak durdular,** neden? (اَلطَّاغُوتَ) **tâğuttan,** ondan bedel? (اَنْ يَعْبُدُو) **tapmalarından,** neye? (هَا) **ona,** daha ne yaptılar? (وَاَنَابُوا) **ve yöneldiler,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın yolun)**a,** onların hâli nedir? (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (اَلْبُشْرٰى) **bütün müjdeler,** burada (اَلْ) harfi istiğrâk içindir, (فَبَشِّرْ) (Habîbim) **artık** (sen) **müjdele,** kimleri? (عِبَادِ) **Benim** (o) **kullarımı**. Bu terkîbin aslı (عِبَادِى) olup, mütekellim yâsı hazfedilip (د) harfinin kesresi ile iktifâ edilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ama o kimseler ki, (büyücü, falcı, azgın cin ve şeytan gibi son derece saptırıcı) **tâğut**(lara inanmak)**tan ve ona tapmalarından tamâmen uzak durmuşturlar ve** (tüm bâtıllardan yüz çevirip, bütünüyle) **Allâh'a** (itâate) **yönelmiştirler, işte** (ölürken de, mahşerde de, sonrasında da) **bütün müjdeler ancak onlara âittir.** (Habîbim!) **Artık** (sen o) **kullarımı müjdele.**

اَلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُۜ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدٰيهُمُ اللّٰهُ
وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

Kimleri müjdele? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (يَسْتَمِعُونَ) **iyice dinliyorlar,** neyi? (اَلْقَوْلَ) **sözü,** sonra ne yapıyorlar? (فَيَتَّبِعُونَ) **sonra iyice tâbi oluyorlar,** neye? (اَحْسَنَهُ) **onun en güzeline,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana ancak onlar,** kimlerdir? (اَلَّذِينَ) **o kimselerdir ki,** (هَدٰى) **hidâyet etti,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (وَاُولٰٓئِكَ) **yine işte sana onlar,** (هُمْ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اُولُوا الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- O kimseleri (müjdele) **ki** (dînî meseleler hakkında söylenen) **sözü iyice dinlerler de,** (rastgele hükümlere uymayıp, bu hususta ciddî davranarak, güzelle en güzelin, iyiyle daha iyinin arasında seçim yapar ve) **onun en güzeline hakkıyla tâbi olurlar.**

(Bu yüzden vâcib ve mendub olan iki işle karşılaşsalar vâcib olanı seçerler, müstehab ile mübah arasında kaldıklarında ise müstehab olanı tercih ederler.)

/O Kelâm*(-ı Kadîm olan Kur'ân)****ı dinlerler de,*** *(onda geçen bağışlamak veyâ kısas, intikam almak ya da göz yummak gibi hükümler arasından)* ***en güzel olanına hakkıyla tâbi olurlar./***

(Habîbim!) **İşte sana! Ancak onlar o kimselerdir ki Allâh onları** (dînini doğru anlamaya) **hidâyet etmiştir.**

Yine işte sana! Ancak onlar (körü körüne taklit fikrinden ve nefsin kötü arzusuna uyarak hak ile çekişmekten arınmış) **hâlis akıllara sâhip kimselerin ta kendileridir.**

اَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِۜ اَفَاَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِى النَّارِۚ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَفَمَنْ) **İşte o kimse**(nin kurtuluş işine sen) **mi** (mâlik olacaksın) **ki,** (حَقَّ) **hak oldu,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (كَلِمَةُ الْعَذَابِ) **o azap sözü** (ve karârı), (اَفَاَنْتَ) **artık sen mi,** (تُنْقِذُ) **kurtaracaksın,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** nerededir? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(inin) **içerisinde** (olması kesinleşmiş)**dir.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Habîbim!) **İşte** (Allâh'ın: "Andolsun ki; cehennemi kâfir olan insanlar ve cinlerden dolduracağım" meâlindeki) **o azap sözü kendisinin üzerine hak olmuş kimseyi** (sen) **mi** (azaptan halâs edeceksin); **artık o** (cehennem) **ateş**(inin) **içerisinde ol**(ması kesinleşmiş ol)**an kişiyi sen mi kurtaracaksın?!** (Bizim kâfir olarak öleceğini bildiğimiz kimseyi sen bile kurtaramazsın.)

لٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَعْدَ اللّٰهِ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(لٰكِنِ الَّذِينَ) **Lâkin o kimseler ki,** (اِتَّقَوْا) **hakkıyla sakındılar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerin**(in emir ve yasaklarını terk etmek)**den,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (غُرَفٌ) **değerli birçok yüksek konaklar,** öyle konaklar ki, (مِنْ فَوْقِهَا) **onların üstünden doğru vardır,** ne? (غُرَفٌ) **diğer birçok yüksek konaklar,** öyle konaklar ki, (مَبْنِيَّةٌ) (yüksekçe) **binâ edilmiş,** daha öyle konaklar ki, (تَجْرِى) **sürekli akıyor,** nereden? (مِنْ تَحْتِهَا) **onların** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altından,** ne? (اَلْاَنْهَارُ) **nehirler,** Allâh bunu ne yaparak söz vermiştir? (وَعْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (o bozulması düşünülemeyen) **vaad etmesi ile,** (لَا يُخْلِفُ) **bozmaz,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْمِيعَادَ) **o** (verdiği) **sözü.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Lâkin Rablerin(in emir ve yasaklarını terk etmek)**den hakkıyla sakınmış olan o kimseler; özellikle onlar için öyle değerli yüksek konaklar vardır ki; onların üstünden doğru** (yüksekçe) **binâ edilmiş birçok yüksek konaklar daha vardır. Onların** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altından sürekli nehirler akmaktadır.**

(Allâh bunu) **Allâh'ın** (o bozulması düşünülemeyen) **vaadi ile** (söz vermiştir)**! Allâh** (kullarına verdiği) **o sözü bozmaz.**

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِى الْاَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهٖ زَرْعًا مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرٰيهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًاۜ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَلَمْ تَرَ) (Ey dünyâya aldanan kişi) **görmedin mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** ne yaptı? (اَنْزَلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَاۤءِ) **gökten,** neyi? (مَاۤءً) **bir suyu,** sonra ne yaptı? (فَسَلَكَ) **sonra girdirdi,** neyi? (هُ) **onu,** nereye? (يَنَابِيعَ) **membâlara,** öyle membâlar ki neredir? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** sonra ne yapar? (ثُمَّ يُخْرِجُ) **sonra çıkarır,** ne sebebiyle? (بِهٖ) **özellikle onun sebebiyle,** neyi? (زَرْعًا) **birçok ekini,** öyle ekin ki, (مُخْتَلِفًا) **farklı olucu,** ne? (اَلْوَانُهُ) **türleri,** sonra ne olur? (ثُمَّ يَهِيجُ) **sonra o kurur,** (فَتَرٰى) **sen de görürsün,** neyi? (هُ) **onu,** ne olarak? (مُصْفَرًّا) **ziyâdesiyle sararıcı,** Allâh-u Te'âlâ sonra ne yapar? (ثُمَّ يَجْعَلُ) **sonra yapar,** neyi? (هُ) **onu,** yâni ekinleri, nedir yapar? (حُطَامًا) **darmadağın ol**(up ele alındığında ufalan)**an bir kırıntı,** (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **işte sana, şüphesiz bunda vardır,** ne vardır? (لَذِكْرٰى) **elbette büyük bir öğüt,** kim için? (لِاُولِى الْاَلْبَابِ) (yanlış anlama ârızalarından kurtulmuş) **hâlis akıllara sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- (Ey dünyâya aldanan kişi!) **Görmedin mi ki; şüphesiz Allâh gökten bir su indirmiştir de, onu yerdeki birtakım membâlara girdirmiştir?!**

Sonra türleri ***/şekilleri/ renkleri/*** **farklı birçok ekini onun sebebiyle çıkartmaktadır.** (Yemyeşil ve taptâze hâlinden) **sonra o** (ekinler) **kurur da sen onu tamâmen sararmış bir hâlde görürsün. Sonra da O** (Allâh-u Te'âlâ) **onu darmadağın ol**(up ele alındığında ufalan)**an bir kırıntı yapar.**

İşte sana! (Yanlış anlama ârızalarından kurtulmuş) **hâlis akıllara sâhip kimseler için gerçekten bunda** (dünyânın fânîliğini anlamaları husûsunda) **elbette çok büyük bir öğüt vardır.**

اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِنْ رَبِّهٖۜ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِۜ اُو۬لٰۤئِكَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse** (göğsü daralan biri gibi olabilir) **mi ki,** (شَرَحَ) **genişletti,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (صَدْرَهُ) **onun göğsünü**(n barındırdığı kalbini), ne için genişletti? (لِلْاِسْلَامِ) **İslâm**(ı kabullenip kolayca tatbik edebilmesi) **için,**

(فَهُوَ) **bu sebeple o kişi,** ne üzeredir? (عَلٰى نُورٍ) **bir nur üzeredir,** öyle nur ki kim tarafından olucu? (مِنْ رَبِّهِ) **Rabbinden,** (فَوَيْلٌ) **artık büyük bir helâk olsun,** kim için? (لِلْقَاسِيَةِ) **kaskatı olanlar için,** ne? (قُلُوبُهُمْ) **kalpleri,** neden dolayı kaskatı oldu? (مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın zikrinden** (nefret ettiğinden) **dolayı,** (اُولٰٓئِكَ) **işte sana onlar,** nerededir? (فٖى ضَلَالٍ) **büyük bir sapıtma içerisindedir,** öyle sapıtma ki, (مُبٖينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Artık o (yanlış seçimler yaparak Allâh'ın yarattığı fıtratı bozduğu için göğsü daralan ve kalbi katılaşan bir) **kimse** (o kişiyle bir olabilir) **mi ki; Allâh** (o kulunun kendi irâdesini iyi yolda kullandığını ve hidâyet aradığını bildiğinden ötürü) **onun göğsünü**(n barındırdığı kalbini) **İslâm**(ı kabullenip kolayca tatbik edebilmesi) **için genişletmiştir de bu nedenle o kişi Rabbinden** (kendisine ulaşan) **büyük bir nur** (ve İlâhî bir aydınlanma hâli) **üzeredir?!**

Artık Allâh'ın zikrinden dolayı kalpleri (yumuşayacak yerde, O'nun adını ve âyetlerini duydukları zaman nefretleri artıp, gönülleri) **kaskatı olanlar için büyük bir helâk** (ve sonsuz bir azap) **olsun.** (Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (yanlışlığı) **çok açık olan bir sapıklık içerisindedirler.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; âyet-i kerîme, Ebû Bekr, Alî ve Hamza *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi, göğüsleri İslâm için şerh edilmiş kimselerle, Übeyy ibnü Halef, Ebû Leheb ve oğlu gibi kalpleri katı olan kâfirlerle ilgili olarak nâzil olmuşsa da, bu vasıfları hâiz tüm mümin ve kâfirler hakkında umûmî kabûl edilebilir. *(el-Hâzin, 4/55; el-Vâhidî, el-Vesît, 3/577)*

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدٖيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَۗ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذٖينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْۚ ثُمَّ تَلٖينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدٖى بِهٖ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapmıştır? (نَزَّلَ) **peyderpey indirmiştir,** neyi? (اَحْسَنَ الْحَدٖيثِ) **kelâmın en güzelini,** ondan bedel? (كِتَابًا) **çok değerli bir Kitâb'ı,** bu kelime hâl de olabilir, *(el-Beyzâvî)* meâl-i şerifteki mânâ buna göredir, öyle Kitâb'ı ki, (مُتَشَابِهًا) (âyetleri) **birbirine benzeyici,** yine öyle Kitâb'ı ki, (مَثَانِيَ) (âyetleri) **tekrarlanmış olanlar,** (تَقْشَعِرُّ) **iyice titreyip ürperir,** neden? (مِنْهُ) **onda**(ki azap ve tehdit âyetlerini duyduklarında)**n,** ne? (جُلُودُ الَّذٖينَ) **o kimselerin derileri ki,** (يَخْشَوْنَ) **korkuyorlar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerinden,** (ثُمَّ تَلٖينُ) **sonra**

(yatışıp) **yumuşar,** ne? (جُلُودُهُمْ) **onların derileri,** daha? (وَقُلُوبُهُمْ) **ve kalpleri,** neye meylederek yumuşar? (اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ) **Allâh'ın zikrine meylederek,** burada (تَلِينُ) fiilinin (اِلٰى) harfi ile ta'diyesi bu fiile (مَيْلٌ) fiilinin tezammun ettirilmesi hasebiyledir ki takdîri (ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ مَائِلَةً اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ) şeklindedir, *(et-Teysîr)* (ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana bu** (kelâmların en güzeli olan Kur'ân), nedir? (هُدَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'ın hidâyetidir,** (يَهْدِى) **hidâyet verir,** ne sebebiyle? (بِهِ) **onun sebebiyle,** yâni Kur'ân'ı indirerek, *(et-Teysîr)* kime hidâyet yaratır? (مَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَاءُ) **diliyor,** (وَمَنْ) **ama her kimi,** (يُضْلِلْ) **saptırırsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** kimlerden? (مِنْ هَادٍ) **hidâyet edici**(ler)**den hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Allâh(-u Te'âlâ) **kelâmın en güzelini,** (mûcizelik, değişmezlik, yararlılık ve doğrulukta, âyetleri) **birbirine benzeyen ve** (kıssaları, haberleri, emir ve yasakları, müjde ve tehditleri, vaaz ve öğütleri) **mükerrer olan çok değerli bir Kitâb olarak peyderpey indirmiştir ki; Rablerin**(in emir ve yasaklarını terk etmek)**den korkmakta olan o kimselerin derileri onda**(ki azap ve tehdit âyetlerini duyduklarında)**n dolayı titreyerek iyice ürperir. Sonra** (müjde ve rahmet âyetlerini duyduklarında ise) **derileri ve kalpleri Allâh'ın zikrine meylederek yatışıp yumuşar.**

(Habîbim!) **İşte sana! Bu** (kelâmların en güzeli olan Kur'ân), **ancak Allâh'ın hidâyetidir ki; dilediği kimselere onun sebebiyle hidâyet verir. Ama** (kendisini hakka irşâd edecek âyetleri dinlemekten yüz çevirdiği için) **Allâh kimi** (de) **saptırırsa, artık onun için hiçbir hidâyet edici yoktur.**

اَفَمَنْ يَتَّقِى بِوَجْهِهٖ سُوٓءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ
ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اَفَمَنْ) **Artık o kimse** (azaptan emin olan ile bir olabilir) **mi ki,** (يَتَّقِى) **iyice sakın**(maya çalış)**ıyor,** ne ile? (بِوَجْهِهٖ) **yüzüyle,** neden sakınıyor? (سُوٓءَ الْعَذَابِ) **kötü azaptan,** bu terkîb sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlindedir ki, takdîri (اَلْعَذَابَ السَّيِّئَ) şeklindedir, ne zaman sakınıyor? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (وَقِيلَ) **ve denilecektir,** kime? (لِلظَّالِمِينَ) **o zâlimlere,** ne denilecek? (ذُوقُوا) **tadın,** neyi? (مَا) **o şeyleri**(n cezâsını) **ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَكْسِبُونَ) **sürekli** (yapıp) **kazanırsınız.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Âhirette azaptan emîn olduğu için hiçbir şeyden sakınmaya ihtiyaç duymayan bir kişi) **artık o kimse** (ile bir olabilir) **mi ki; kıyâmet günü** (eli boynuna bağlı olduğu için ve hiçbir uzvuyla kendini koruyamayacağından dolayı) **o kötü azaptan** (sâdece) **yüzüyle sakınma**(ya çalışma)**ktadır** (ama kurtuluş çâresi bulamamaktadır).

Böylece o (şirk koşan) **zâlimlere: "Siz sürekli kazanır olduğunuz** (inkâr ve isyan gibi kötü) **şeyleri**(n cezâsını) **tadın** (bakalım)**" denilecektir.**

كَذَّبَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(كَذَّبَ) **Yalanlamıştı,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** kimden öncedir? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **o** (müşrik ola)**nlardan önce,** (فَاَتٰى) **ama geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** nereden? (مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) **hiç fark edemedikleri yönden.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- O (müşrik ola)**nlardan önceki o kimseler** (de peygamberlerini) **yalanlamıştı ama azap onlara hiç fark edemedikleri** (ve hatırlarından dahî geçirmedikleri) **yönden gelmişti.**

فَاَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُۢ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(فَاَذَاقَ) **Nihâyet tattırdı,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْخِزْيَ) **rüsvâlığı,** nerede? (فِي الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olucu,** (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ) **ve elbette âhiretin azâbı,** nedir? (اَكْبَرُ) **daha büyüktür,** (لَوْ كَانُوا) **eğer olsalardı,** nedir olsalardı? (يَعْلَمُونَ) **bilirler.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Nihâyet Allâh o en yakın (dünyâ) **hayat**(ın)**da** (katliâm, esâret, sürgün, yerin dibine batırılma, maymuna ve domuza döndürülme gibi rezillikleri ve) **rüsvâlığı onlara tattırmıştı.**

Âhiret azâbı ise (çok şiddetli ve sonsuz olduğu için) **elbette daha büyüktür. Eğer onlar** (bunu) **bilir olsalardı** (mutlaka îmân ederlerdi).

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فٖي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَۚ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَلَقَدْ ضَرَبْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz açıkladık,** kim için? (لِلنَّاسِ) **insanlar için,** nerede? (فِى هٰذَا) **işte bunda,** bundan bedel? (الْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'da,** neyi açıkladık? (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) **her bir misâli,** niçin açıkladık? (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** ne yapsınlar? (يَتَذَكَّرُونَ) **iyice düşünsünler.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Andolsun ki; muhakkak Biz (dînî konularda bilmeleri gereken her meseleyi) **insanlar için işte bu Kur'ân'da elbette her bir**(i birer) **misal** (niteliğ)**i** (taşıyan âyetlerle) **açıkladık. Tâ ki onlar iyice düşünsünler** (de amel etsinler).

قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِى عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

O Kur'ânı ne olduğu hâlde indirdik? (قُرْاٰنًا) **yüce bir Kur'ân olduğu hâlde,** bu kelime mahzûf bir (اَنْزَلْنَا) fiilinin mef'ûlünden hâl düşmüştür, *(et-Teysîr)* öyle Kur'ân ki, (عَرَبِيًّا) **Arapça,** yine öyle Kur'ân ki, (غَيْرَ ذِى عِوَجٍ) **hiçbir eğrilik** (ve çelişki) **sâhibi olmayan,** niçin Kur'ân'da her misâli açıkladık? (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** ne yapsınlar? (يَتَّقُونَ) (onun yasakladığı şeylerden) **hakkıyla sakınsınlar.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Biz o yüce Kitâb'ı) **hiçbir eğriliğe** (çelişkiye, ihtilâf ve karışıklığa) **sâhip olmayan** (ve şüpheli bir tek âyeti dahî bulunmayan) **Arapça bir Kur'ân olarak** (indirdik). **Tâ ki onlar** (onun yasak ettiği şeylerden) **hakkıyla sakınsınlar.**

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَٓاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(ضَرَبَ) **Açıkladı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (مَثَلًا) **bir misâli,** ondan bedel? (رَجُلًا) **bir adamı,** öyle adam ki, (فِيهِ) **onda vardır,** ne vardır? (شُرَكَٓاءُ) **birtakım ortaklar,** öyle ortaklar ki, (مُتَشَاكِسُونَ) **çekişmeli olucular,** daha kimi misâl olarak açıkladı? (وَرَجُلًا) **bir adamı da,** öyle adam ki, (سَلَمًا) **hâlis olan,** kim için? (لِرَجُلٍ) **tek bir adam için,** (هَلْ يَسْتَوِيَانِ) **bu ikisi eşit olur mu,** ne cihetinden? (مَثَلًا) **yeterli bir misal bakımından,** (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur, (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (بَلْ اَكْثَرُهُمْ) **doğrusu onların ekseriyeti,** ne yapmazlar? (لَا يَعْلَمُونَ) (hakîkati) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Allâh (bir olan Yüce Zâtına ibâdet eden müminin güzel hâliyle, birçok putlara tapan müşriğin kötü durumunu göz önünde canlandıran) **bir misal olmak üzere** (köle) **bir adamı açıklamıştır ki, kendisi hakkında çekişmeli** (geçimsiz ve kötü huylu) **birtakım ortaklar bulunmaktadır** (da bu yüzden o köle kime ne cevap vereceğini ve nereye yetişeceğini şaşırmıştır), **bir adamı da** (misal olarak beyân etmiştir) **ki, sâdece tek bir adama âittir. Yeterli bir örnek olarak bu ikisi eşit olabilir mi?!**

Bütün hamdler Allâh'a mahsustur (ki, tevhîd ehlini sâdece Kendisine ibâdet şerefine nâil kılmıştır). **Doğrusu onların ekseriyeti** (bu kadar açık örneklerle beyân edilen en belirgin şeyleri dahî) **bilmezler.**

اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّكَ) (Habîbim) **şüphesiz sen,** kimsin? (مَيِّتٌ) **ölecek birisin,** (وَاِنَّهُمْ) **ve şüphesiz onlar,** kimlerdir? (مَيِّتُونَ) **ölecek kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- (Habîbim! Sen bu kadar hakîkatleri kendilerine beyân ettiğin hâlde hâlâ hakka dönmüyorlarsa onlar adına üzülmene değmez, zîrâ) **şüphesiz sen** (de) **ölecek birisin, muhakkak onlar da ölecek kimselerdir.**

ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(ثُمَّ اِنَّكُمْ) **Sonra şüphesiz siz,** nerede? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّكُمْ) **Rabbinizin nezdinde,** ne yapacaksınız? (تَخْتَصِمُونَ) **birbirinizle tartışacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Sonra gerçekten siz kıyâmet günü Rabbinizin nezdinde (muhâsebe için belirlediği mahşere çıktığınız vakit) **birbirinizle tartışacaksınız.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmede Habîbine şöyle buyurmuş olmaktadır: "Habîbim! Kıyâmet gününde sen müşriklere: 'Ben hak din üzereydim, siz ise yanlış yoldaydınız. Ben irşâd ve tebliğde olanca gücümü sarf ettim, siz ise inat ve inkârı bırakmadınız' diyerek gâlip geleceksin. Onlar ise: 'Biz liderlerimize uyduk, onlar da bizi haktan ayırdılar' şeklinde birtakım asılsız mâzeretler ortaya koyacaklardır ama kendilerini azaptan kurtaramayacaklardır." *(el-Âlûsî)*

24. Cüz

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ جَٓاءَهُۜ
اَلَيْسَ ف۪ي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِر۪ينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(فَمَنْ) **Artık kim,** nedir? (اَظْلَمُ) **daha zâlimdir,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (كَذَبَ) **yalan uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** daha ne yaptı? (وَكَذَّبَ) **ve yalanladı,** neyi? (بِالصِّدْقِ) **o doğruluğun ta kendisi** (olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i ve getirdiği İslâm dîni)**ni,** ne zamanda yalanladı? (اِذْ جَٓاءَ) **geldiği zamanda,** kime? (هُ) **ona,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** nerede? (ف۪ي جَهَنَّمَ) **cehennemin içinde,** ne? (مَثْوًى) **ebedî bir ikāmet yeri,** öyle ikāmet yeri ki kim için olan? (لِلْكَافِر۪ينَ) **o kâfirler için.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Artık Allâh'a karşı (ortak veyâ evlât isnâd ederek) **yalan uydurmuş olan kimseden ya da kendisine geldiği anda** (hiç düşünme gereği bile hissetmeden) **o doğruluğun ta kendisi** (olan Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i ve getirdiği İslâm dîni)**ni yalanlamış olan kişiden daha zâlim kim olabilir?! O kâfirlere âit ebedî bir ikāmet yeri cehennemin içinde olmadı mı?!**

Âlûsî Tefsîri'nde zikredildiğine göre; ulemâ bu âyet-i kerîmeyi bidat ehlinin tekfîrine delil getirmişlerdir, zîrâ onlar doğru olduğu bilinen dînî meseleleri inkâr etmektedirler ki Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmesinde "Doğruyu inkâr eden o kâfirler..." ifâdesini kullanarak doğru olduğu bilinen dînî hakîkatleri yalanlayanları kâfir saymıştır. Tabî ki bir mesele hakkında tevil yapan kimse onu inkâr edici sayılmaz, lâkin (hadislerin huccet olduğu ve Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın ineceği gibi âyet ve hadislerle) dinde inanılması zarûrî olduğu sâbit olan meseleleri tevil etmenin hiçbir mâzereti olamaz. *(el-Âlûsî, 23/432)*

وَالَّذ۪ي جَٓاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِه۪ٓ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَالَّذ۪ي) **Ama o kimse ki,** (جَٓاءَ) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, neyi? (بِالصِّدْقِ) **o dosdoğru şey** (olan Kur'ân-ı Kerîm)**i,** daha ne yaptı? (وَصَدَّقَ) **ve doğruladı,** neyi? (بِه۪ٓ) **onu,** (اُو۬لٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana! Ancak o** (ve ona uya)**nlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (الْمُتَّقُونَ) **takvâ sâhipleridir.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Ama o kimse ki; o dosdoğru şey (olan Kur'ân-ı Kerîm)**i getirmiştir ve** (kendisi de) **onu doğrulamıştır.** (Habîbim!) **İşte sana! Ancak o** (ve ona uya)**nlar takvâ sâhiplerinin ta kendileridir.**

Süddî *(Radıyallâhu Anh)*dan nakledildiğine göre; bu âyet-i kerîmede "Doğruyu getiren" diye bahsedilen zât; Cibrîl *(Aleyhisselâm)*dır, onu tasdîk eden zât ise Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*dir. *(İbnü Cerîr, et-Tâberî, 20/205)*

Ali ibnü Ebî Tâlib ve Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledildiğine göre ise; "Doğruyu getiren"den maksad Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*, onu tasdîk edenden murâd ise Ebû Bekr *(Radıyallâhu Anh)*dır. *(İbnü Cerîr, et-Tâberî, 20/204; İbnü 'Asâkir, et-Târîh, 30/336)*

لَهُمْ مَا يَشَٓاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْؕ ذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الْمُحْسِنِينَۚ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(لَهُـمْ) **Özellikle onlar için vardır,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (يَشَٓاؤُنَ) **diliyorlar,** kimin nezdinde olduğu hâlde onlar için vardır? (عِنْـدَ رَبِّهِـمْ) **Rableri nezdinde,** (ذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (nîmete mazhariyet), nedir? (جَزٰٓؤُا الْمُحْسِـنِينَ) **o güzel amel işleyenlerin mükâfâtıdır.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- (Takvâ sâhibi kimselerin) **diledikleri şeyler Rableri nezdinde özellikle onlar için vardır.** (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (nîmete mazhariyet), **ancak güzel amel işleyen o kimselerin mükâfâtıdır.**

لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذ۪ي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ الَّذ۪ي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Allâh-u Te'âlâ niye böyle yapmıştır? (لِيُكَفِّرَ) **keffâret yapsın** (ve örtüp bağışlasın) **diye,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimden? (عَنْهُـمْ) **o** (takvâ sâhibi ola)**nlardan,** neye keffâret yapsın? (اَسْـوَاَ الَّـذ۪ى) **o şeylerin en kötüsüne ki,** (عَمِلُـوا) **yaptılar,** daha ne yapsın diye? (وَيَجْـزِىَ) **ve karşılık olarak versin diye,** kime? (هُـمْ) **onlara,** neyi? (اَجْرَهُـمْ) (hak ettikleri) **ecirlerini,** ne ile? (بِاَحْسَنِ الَّذ۪ى) **o şeylerin en güzeli ile ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Tâ ki Allâh, o (takvâ sâhibi ola)**nlar** (haramlardan sakınsalar da kul kusursuz olamayacağından dolayı beşeriyet gereği onlar)**ın yapmış oldukları en kötü şeyleri onlardan tamâmen** (bağışlayıp) **örtsün ve onlara sürekli yapar oldukları o** (güzel) **şeylerin** (kazandıracağı sevapların

herhangi birine göre değil de, her yaptıklarına) **en güzeliyle mükâfatlarını versin** (diye kendilerini tüm isteklerine kavuşturacağı sözünü onlara şimdiden vermiştir).

اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۜ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍۚ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(اَلَيْسَ) **Olmadı mı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı mı? (بِكَافٍ) **kesinlikle kâfî** (ve yeterli gelici), kime? (عَبْدَهُ) **kuluna,** (وَيُخَوِّفُونَ) **ama onlar korkutuyorlar,** kimi? (كَ) (Habîbim) **seni,** ne ile? (بِالَّذِينَ) **o şeylerle,** o şeyler de kimden başkası oldukları hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka,** (وَمَنْ) **zâten her kimi,** (يُضْلِلِ) **saptırırsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** kimlerden? (مِنْ هَادٍ) **hidâyetçi**(ler)**den hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Allâh kuluna kesinlikle kâfî değil midir?! O (şirk koşa)**nlar ise** ("İlâhlarımız seni çarpacak" diyerek) **seni O'ndan başkalarıyla korkutuyorlar. Zâten Allâh kimi**(n dalâleti seçtiğini bildiği için onu) **saptırır** (da, o kişi Allâh'ın onu koruyacağını göz ardı edip, faydası ve zararı olmayan şeylerden korkmaya başlar)**sa artık onun için** (kendisini doğru yola iletecek) **hiçbir hidâyetçi yoktur.**

Bu âyet-i kerîme Kureyş müşriklerinin Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Sen bizim ilâhlarımızın aleyhine çok konuşuyorsun, ya bundan vaz geçeceksin ya da korkarız onlar seni çarpacak" demeleri üzerine nâzil olmuştur. Buna göre âyet-i kerîmede geçen "Kul"dan maksad; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*dir. Zâten peşi sıra gelen hitap da bu mânâyı güçlendirmektedir. *('Abdürezzâk, et-Tefsîr, 2/172)*

وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّۜ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَمَنْ) **Ama her kimi,** (يَهْدِ) **hidâyet ederse,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** kim(ler)den? (مِنْ مُضِلٍّ) **saptırıcı**(lar)**dan hiçbiri,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nedir olmadı mı? (بِعَزِيزٍ) **gerçekten** (hiç yenilmeyecek) **bir Azîz,** öyle Azîz ki, (ذِي انْتِقَامٍ) **intikam sâhibi.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Ama Allâh kimi (doğru yola) **hidâyet ederse, artık onun için hiçbir saptırıcı olamaz** (ki, onu Allâh-u Te'âlâ'nın, dostlarına kâfî geleceğine inanmaktan çevirerek putlardan korkmaya sevkedebilsin).

Gerçekten Allâh (hiç yenilmeyecek ve irâdesi engellenemeyecek yegâne güce sâhip olan ve dostları adına düşmanlarından) **intikam sâhibi olan bir Azîz değil midir?!**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلْ اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّه۪ٓ اَوْ اَرَادَن۪ي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِه۪ قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) (Habîbim) **andolsun ki; şayet sor**(acak ol)**san,** kime? (هُمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** neyi sorsan? (مَنْ) **kim,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** ne yaparlar? (لَيَقُولُنَّ) **yemin olsun elbette derler,** neyi derler? (اَللّٰهُ) **Allâh** (yarattı), (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَفَرَاَيْتُمْ) **artık gördünüz mü** (söyleyin bakalım), neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَدْعُونَ) **tapıyorsunuz,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (اِنْ اَرَادَ) **eğer murâd etse,** kime? (نِيَ) **bana** (ulaştırmayı), kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (بِضُرٍّ) **herhangi bir zararı,** (هَلْ هُنَّ) **onlar** (olacaklar) **mı,** nedir? (كَاشِفَاتُ ضُرِّه۪ٓ) **O'nun zararını aça**(rak gidere)**bilecek şeylerdir,** (اَوْ اَرَادَ) **yâhut murâd etse,** kime? (ن۪ي) **bana** (ulaştırmayı), neyi? (بِرَحْمَةٍ) **bir rahmeti** (ve iyiliği), (هَلْ هُنَّ) **onlar** (olacaklar) **mı,** nedir? (مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِه۪) **O'nun rahmetini tuta**(rak engelleye)**bilecek şeylerdir,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (حَسْبِيَ) **bana yetecek olan,** kimdir? (اَللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** (عَلَيْهِ) **ancak O'na,** (يَتَوَكَّلُ) **tevekkül eder,** kim? (اَلْمُتَوَكِّلُونَ) **tevekkül eden** (mümin)**ler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **Andolsun ki; bir de sen o** (şirk koşa)**nlara: "Gökleri ve yeri** (yaratan, putlarınız ve siz olmadığınıza göre bu kadar hârika varlık da kendi kendine yaratılamayacağına göre peki ya bunları) **kim yaratmıştır?" diye sor**(acak ol)**san, yemin olsun elbette** (her akıllı gibi) **onlar** (da): **"Allâh** (yarattı)**" diyeceklerdir.**

De ki: "(Mâdemki ulvî ve süflî bütün âlemlerin yaratıcısının Allâh olduğunu ikrâr ettiniz) **artık siz Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz şeyleri gördünüz mü** (söyleyin bakalım); **eğer Allâh bana** (hastalık ve fakirlik gibi) **bir zarar** (dokundurmayı) **dilerse, onlar O'nun zararını aça**(rak gidere)**bilecek şeyler midir?!**

Ya da bana (sıhhat ve zenginlik gibi) **bir rahmet murâd ederse, onlar O'nun rahmetini tuta**(rak engelleye)**bilecek şeyler midir?!"**

De ki: "(Tüm işlerimde) **bana yetecek olan ancak Allâh'tır. Tevekkül eden** (mümin)**ler** (de her şeyin Allâh-u Te'âlâ'nın idâresi altında bulunduğunu bildikleri için) **ancak O'na tevekkül eder**(ler)."

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنّ۪ي عَامِلٌۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَۙ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(قُـلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَا قَوْمِ) **ey benim kavmim,** (اِعْمَلُوا) **çalış**(ıp çabalay)**ın,** ne üzere? (عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) (düşmanlık husûsunda) **olanca imkânınız üzere,** (اِنّ۪ـي) **muhakkak ben** (de), neyim? (عَامِـلٌ) (olanca gücümle) **çalışıcı biri**(yim), (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) **artık yakında bileceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Habîbim! Müşrikleri tehdit mâhiyetinde) **de ki: "Ey kavmim! Siz** (kâfirlik ve bana karşı düşmanlık husûsunda) **olanca imkânınız üzere çalış**(ıp çabalay)**ın. Şüphesiz ben** (de İslâm'da sebat ve size karşı direnişte, olanca gücümle) **çalışıcı biriyim. Artık yakında bileceksiniz.**

مَنْ يَأْت۪يهِ عَذَابٌ يُخْز۪يهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُق۪يمٌ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

Kimi bileceksiniz? (مَـنْ) **o kimseyi ki,** (يَأْت۪ـي) **gelecek,** kime? (هِ) **ona,** ne? (عَـذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (يُخْـز۪ي) **rezil edecek,** kimi? (هِ) **onu,** daha ne olacak? (وَيَحِـلُّ) **ve konacak,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (عَذَابٌ) **korkunç bir azap,** öyle azap ki, (مُق۪يمٌ) **dâimî olucu.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Yakında) **o kimseyi** (bileceksiniz) **ki, kendisini rezil edecek büyük bir azap ona gelecektir ve dâimî olan korkunç bir azap onun üzerine konacaktır."**

اِنَّـا اَنْزَلْنَـا عَلَيْكَ الْكِتَـابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَلِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ ضَـلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۚ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَك۪يلٍ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(اِنَّـا) **Şüphesiz Biz,** ne yaptık? (اَنْزَلْنَا) **indirdik,** kimin üzerine? (عَلَيْـكَ) **senin üzerine,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o Kitâb'ı,** kim için indirdik? (لِلنَّاسِ) **insanlar**(ın dünyâ ve âhiret yararları) **için,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) (indirilmesini münâsip kılan) **hak**(lı bir hikmet) **ile mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (اَلْكِتَابَ) kelimesinden hâl kabûl edilmiştir. Gerçi bu terkîbin, (اَنْزَلْنَا) fiilinin fâ'ilinden hâl düşmüş olması da kabûl edilebilir ki buna göre takdîr (اِنْـزَالاً مُلْتَبِسًـا بِالْحَـقِّ) yâni "Biz hakkı ve hikmeti mültebis olan bir indirme ile indirdik" demek olur, (فَمَـنِ) **artık her kim,** (اهْتَـدٰى) **hidâyet bulursa,** kimin lehinedir? (فَلِنَفْسِـهٖ) **kendi nefsi lehinedir,** (وَمَـنْ) **her kim de,** (ضَـلَّ) (doğru yoldan) **saparsa,** (فَاِنَّمَـا يَضِلُّ) **o da ancak dalâlete düşmüş olur,** neyin aleyhine? (عَلَيْهَـا) **kendisinin aleyhine,** (وَمَٓا اَنْتَ) **zâten sen olmadın,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** nedir olmadın? (بِوَكِيلٍ) **aslâ bir vekîl.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Habîbim!) **Şüphesiz Biz o Kitâb'ı sana, tüm insanlar**(ın dünyâ ve âhiret yararları) **için hak** (ve hikmetler) **ile iç içe olduğu hâlde indirdik. Artık her kim** (onun hükümleriyle amel ederek) **hidâyet bulursa,** (onun doğru yolu bulması) **kendi nefsinin lehinedir** (zîrâ bunun menfaati kendine dönecektir). **Kim de** (o Kur'ân'ın muktezâsınca amel etmeyerek doğru yoldan) **saparsa, o da ancak kendi aleyhine sapmış olur.**

Zâten sen onlar üzerine aslâ bir vekîl değilsin (ki, onları zorla yola getiresin. Senin tebliğden başka bir görevin yoktur, bunu da hakkıyla yerine getirdin)**!**

اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْاَنْفُسَ حٖينَ مَوْتِهَا وَالَّتٖى لَمْ تَمُتْ فٖى مَنَامِهَاۚ فَيُمْسِكُ الَّتٖى قَضٰى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْاُخْرٰٓى اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۜ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اَللّٰهُ) **Allâh**(-u Te'âlâ), ne yapar? (يَتَوَفَّـى) **tamâmen alır,** neyi? (اَلْاَنْفُـسَ) **o** (eceli gelmiş) **ruhları,** ne zamanda? (حٖيـنَ مَوْتِهَـا) **ölümleri anında,** (وَالَّتٖـى) **ama o nefisler ki,** (لَـمْ تَمُـتْ) **öl**(üm vakitleri gel)**medi,** onların rûhunu nerede alır? (فٖـى مَنَامِهَا) **uykularında,** (فَيُمْسِـكُ) **sonra tutar,** neyi? (اَلَّتٖـى) **o nefisleri** (ve ruhları) **ki,** (قَضٰى) **hükmetti,** nelerin üzerine? (عَلَيْهَا) **onların üzerine,** neyi hükmetti? (اَلْمَوْتَ) **ölümü,** daha ne yapar? (وَيُرْسِلُ) **ve gönderir,** neleri? (اَلْاُخْرٰٓى) (eceli gelmemiş olan)

diğerlerini, ne zamâna kadar gönderir? (اِلٰٓى اَجَلٍ) **bir müddete,** öyle müddet ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana gerçekten de bu** (anlatıla)**nda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette pek çok ve çok büyük âyetler** (vardır), kim için? (لِقَوْمٍ) **bir kavim için,** öyle kavim ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **iyice düşünmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Allâh, o (eceli gelmiş) **ruhları ölümleri anında tamâmen alır; o öl**(üm vakitleri gel)**memiş olanları**(n ruhlarını) **da uykularında** (alır ve böylece ölüm ânında tamâmen, uykudaysa kısmen o ruhların bedenleriyle olan alâkalarını keser).

Sonra kendileri hakkında ölüm karârı vermiş olduklarını (hâlleri üzere) **tutar** (da, bedenlerine geri döndürmez). **Diğerlerini ise** (ölümleri için) **adı konulmuş bir süreye kadar** (bedenlerine) **salıverir.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten bu** (şekilde ruhların alınmasında, tutulmasında ve salınması)**nda, elbette** (dirilmenin hak olduğu husûsunda) **bir toplum için pek çok ve çok büyük âyetler vardır ki onlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın eşsiz fiillerindeki üstün hikmetleri) **iyice düşünmektedirler.**

اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُفَعَٓاءَۜ قُلْ اَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اَمِ اتَّخَذُوا) **Yoksa o** (müşrik ola)**nlar dönüştürdüler mi?** kimi? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başkasını,** kimlere? (شُفَعَٓاءَ) **birtakım şefâatçilere,** bu mânâya göre (اِتَّخَذُوا) fiili, (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِهٖ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَوَلَوْ كَانُوا) **onlar olduysalar da mı,** nedir olduysalar? (لَا يَمْلِكُونَ) **mâlik olamıyorlar,** neye? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeye,** daha ne yapamıyorlar? (وَلَا يَعْقِلُونَ) **ve akıl erdiremiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Yoksa o (müşrik ola)**nlar** (peygamberler, âlimler ve şehitler gibi) **Allâh**(ın izni ve rızâsı ile şefâat edecek olanlar)**dan başkasını birtakım şefâatçilere mi dönüştürdüler?!**

(Habîbim! O müşriklere) **de ki:** "(Sizin de gördüğünüz gibi) **onlar hiçbir şeye mâlik olamıyor ve** (hattâ) **onlar** (hiçbir şeyi) **anlayamıyor olduysalar da mı** (hâlâ onlardan şefâat umacaksınız)?!"

قُلْ لِلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمٖيعًاۜ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لِلّٰهِ) **ancak Allâh'a âittir,** ne? (اَلشَّفَاعَةُ) **şefâat** (etme hakkını verme yetkisi), o şefâat ne olduğu hâlde? (جَمِيعًا) (tüm yönleriyle hep) **birlikte olduğu hâlde,** (لَهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve mülkiyeti), daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (ثُمَّ اِلَيْهِ) **sonra ancak O'n**(un âhiret yurdun)**a,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Rasûlüm!) **De ki: "Şefâat** (etme hakkını verme yetkisi) **tümüyle Allâh'a mahsustur.** (Bu yüzden O'nun izni olmadan kimse kimseye yardım edemez. O hâlde ebedî kurtuluş için O'nun ibâdetiyle meşgul olmaktan başka çâre yoktur.)

Göklerin ve yerin mülkü (hükümrânlık ve yönetimi) **sâdece O'na âittir. Sonra siz ancak O'n**(un âhiret yurdun)**a döndürüleceksiniz.** (O da size hak ettiğiniz karşılıkları verecektir.)"

Bâzılarının bu âyet-i kerîmeyi şefâatin inkârına delil saymaları, aşırı câhilliklerini ortaya koymaktadır. Zîrâ Âyetü'l-Kürsî dâhil birçok âyet-i kerîmede Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle âhirette bâzı kimselerin şefâat edecekleri açıkça bildirilmiştir.

Birçok sahîh hadîs-i şerîfte de peygamberlerin, âlimlerin ve şehitlerin şefâat hakkına sâhip oldukları açıklanmıştır. *(İbnü Mâce, es-Sünen, rakam:4313, 2/1443)*

وَاِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ اشْمَاَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِۚ
وَاِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهٖٓ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَاِذَا ذُكِرَ) **Ve anıldığı zaman,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne olduğu hâlde, (وَحْدَهُ) **tek olduğu hâlde,** ne yapar? (اِشْمَاَزَّتْ) **yüzlerinde belirecek şekilde büyüklenip nefret eder,** ne? (قُلُوبُ الَّذِينَ) **o kimselerin kalpleri ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhirete,** (وَاِذَا ذُكِرَ) **ama anıldığı zaman,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (مِنْ دُونِهٖٓ) **O'ndan başkadır,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** ne yaparlar? (يَسْتَبْشِرُونَ) **yüzlerinin derisinde belirecek şekilde sevinirler.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Müşriklerin ilâhlarının esâmesi okunmayıp sâdece "Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur" anlamına gelen kelime-i tevhîd okunarak) **Allâh; tek olduğu hâlde anıldığı zaman, âhirete îmân etmeyen o kimselerin yüzlerinde belirecek şekilde kalpleri büyüklenip nefret eder.**

Ama O (Allâh-u Sübhânehû)**nun dışındakiler** (tek başlarına ya da O'nunla berâber) **anıldığı vakit birdenbire onlar, yüzlerinin derisinde belirecek şekilde sevinirler.**

Bâzı yanlış anlayış sâhiplerinin bu âyet-i kerîmeyi, evliyâdan diri olanlar veyâ ölmüş bulunanlar hürmetine Allâh-u Te'âlâ'dan bir şey isteyen tevessül ehli hâlis müminler aleyhine okuması, konuya yabancı bir şey katmak kabîlindendir. Zîrâ velîlerden himmet isteyenler, Allâh-u Te'âlâ'nın ism-i şerîfi anıldığında en çok sevinenlerdir. Zâten İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* gibi birçok büyük müfessirden nakledildiğine göre bu âyet-i kerîmede bahsedilen "Âhirete inanmayan kimseler"den maksad; genel mânâda tüm müşrikler, özel olarak ise; Ebû Cehil, Velîd ibnü Ukbe, Safvân ve Übeyy ibnü Halef gibi kâfirlerdir. Allâh dışında anılanlar ise Lât ve Uzza putlarıdır. Artık bu gibi âyet-i kerîmeleri tasavvuf ehli samîmî Müslümanlar hakkında yorumlamanın ne îmânla, ne de insafla bağdaşır yanı yoktur!

قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ تَحْكُمُ
بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(قُلِ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُمَّ) **ey Allâh,** öyle Allâh ki, (فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ) **göklerin yoktan yaratıcısı,** daha? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** yine öyle Allâh ki, (عَالِمَ الْغَيْبِ) **bütün görünmeyenleri bilici,** daha? (وَالشَّهَادَةِ) **bütün görünenleri de,** bu kelimelerdeki (اَلْ) istiğrâk içindir, (اَنْتَ) **Sen,** ne yapacaksın? (تَحْكُمُ) **hüküm vereceksin,** nerede? (بَيْنَ عِبَادِكَ) **kullarının arasında,** ne hakkında? (فِيمَا) **o şeyler hakkındaki,** (كَانُوا) **oldular,** ne hakkında? (فِيهِ) **özellikle onun hakkında,** nedir oldular? (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ederler.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Habîbim! Bu müşrikleri yola getirmek için çekmiş olduğun bunca sıkıntı ve zahmetten sonra artık onlar adına üzülmeyi bırak da, Benim büyük isimlerimi ve yüce sıfatlarımı zikrederek Bana yalvarmak üzere) **de ki: "Ey göklerin ve yerin yoktan yaratıcısı;** (ey hislerin idrâk edemediği) **tüm görünmeyenleri de, tüm görünenleri de bilen Allâh! O** (insa)**nların özellikle kendisi hakkında sürekli ihtilâf eder oldukları şeyler husûsunda kullarının arasında** (ancak) **Sen karar vereceksin.** (Böylece dünyâda veyâ âhirette uğratacağın musîbetlere ve azaplara dûçâr olan her azgın ve inatçı kişi yanlış yolda olduğunu îtirâf etme mecbûriyetinde kalacaktır.)"

وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوٓءِ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِينَ) **Ve şâyet gerçekten o kimseler için olsaydı ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** neler olsaydı? (مَا) **o şeyler ki,** neredesdir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** onlar ne olduğu hâlde? (جَمِيعًا) (hep) **birlikte olduğu hâlde,** daha ne onlar için olsaydı? (وَمِثْلَهُ) **ve onun misli,** ne ile berâber olduğu hâlde? (مَعَهُ) **onunla berâber,** ne yaparlardı? (لَافْتَدَوْا) **elbette fidye verirlerdi,** neyi? (بِهِ) **onu,** neden kurtulmak için? (مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ) **kötü azaptan,** bu terkîb, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri (مِنَ الْعَذَابِ السَّيِّءِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* ne zaman fidye verirlerdi? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (وَبَدَا) **ve zuhûr etti** (belirdi), kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kim tarafından olduğu hâlde? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** ne belirdi? (مَا) **o şeyler ki,** (لَمْ يَكُونُوا) **olmamıştılar,** nedir olmamıştılar? (يَحْتَسِبُونَ) **hesap ederler.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Eğer yer(yüzün)**de bulunan** (türlü türlü) **şeylerin hepsi birlikte, berâberinde de onun bir misli** (mal-mülk)**, gerçekten de o** (şirk koşarak) **zulmetmiş kimselere âit olsa, kıyâmet günü** (karşılaşacakları) **o kötü azaptan dolayı elbette onu fidye olarak verirlerdi.**

Ama onların (azap çeşitlerinden hiç) **hesâb eder olmadıkları** (nice) **şeyler Allâh** (tarafın)**dan kendilerine belirmiştir.**

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَبَدَا) **Ve zuhûr etti** (belirdi), kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (سَيِّـَٔاتُ مَا) **o kötü olan şeyler ki,** burada izâfet beyâniyyedir, *(el-Âlûsî; ed-Dürru'l-masûn)* (كَسَبُوا) **kazandılar,** daha ne oldu? (وَحَاقَ) **ve kuşattı,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne? (مَا) **o şeyler**(in azap ve vebâli) **ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** ne ile? (بِهِ) **özellikle onunla,** nedir olmuştular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (İşte) **böylece** (amel defterleri önlerine çıkarıldığı zaman, Allâh'a ortak koşmak ve O'nun dostlarına zulmetmek gibi) **kazanmış oldukları kötü şeyler onlara belirmiştir.**

(Peygamberler ve kitaplar gibi) **özellikle kendisiyle sürekli alay eder oldukları o şeyler**(in azap ve vebâli) **de kendilerini kuşatmıştır.**

فَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ اِنَّمَا اُو۫تِيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(فَاِذَا مَسَّ) **İşte dokunduğu zaman,** kime? (اَلْاِنْسَانَ) **insana,** ne? (ضُرٌّ) **herhangi bir zarar,** ne yapar? (دَعَا) **duâ eder,** kime? (نَا) **Bize,** (ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنَا) **sonra Biz karşılıksız verdiğimiz zaman,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (نِعْمَةً) **büyük bir nîmeti,** öyle nîmet ki kimden olucu? (مِنَّا) **Biz**(im nezdimiz)**den,** (قَالَ) **der,** neyi der? (اِنَّمَا اُو۫تِيتُ) **ancak ben verildim,** neye? (هُ) **ona,** yâni o bana verildi, ben ne üzere olduğum hâlde? (عَلٰى عِلْمٍ) **büyük bir ilim üzere,** (بَلْ هِيَ) **doğrusu o**(na verilen nîmetler), nedir? (فِتْنَةٌ) **büyük bir fitnedir,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların ekseriyeti,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- İşte insana (hastalık ve fakirlik gibi) **bir zarar dokunduğu zaman** (o belâyı başından kaldırmamız için) **Bize duâ eder.**

Sonra karşılıksız olarak ona Biz(im nezdimiz)**den büyük bir nîmeti verdiğimizde ise: "O** (nîmet) **bana** (rastgele değil) **ancak** (bu nîmetlerin kazanılması hakkında sâhip olduğum) **büyük bir ilim üzere** (bulunduğum için) **verilmiştir" der.**

Doğrusu o (nîmetler, kendisi hakkında imtihan vesîlesi olacak) **büyük bir fitnedir. Velâkin onların ekseriyeti** (bunun böyle olduğunu) **bilmezler.**

قَدْ قَالَهَا الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قَدْ قَالَ) **Muhakkak söylemişti,** neyi? (هَا) **onu,** yâni bu sözün benzerini, kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** kimlerden öncedirler? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan öncedirler,** (فَمَا اَغْنٰى) **ama** (azâbı) **def edemedi,** bu mânâya göre (مَا) harfi nâfiye olup, (عَذَابٌ) kelimesinden ibâret olan mef'ûlü mahzûftur, *(el-Beyzâvî; el-Kirmânî, 6/463)* ama diğer bir kavle göre bu cümledeki (مَا) harfi istifhâmiyyedir ki buna göre mânâ: "Kazandıkları şeyler onlara gelen azaptan neyi def edebildi?" şeklinde olur, *(et-Teysîr)* kimden uzaklaştırarak def edemedi? (عَنْهُمْ) onlardan, ne def edemedi? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Onlardan önceki o (Kārûn gibi zengin) **kimseler de kesinlikle bunu**(n bir benzerini) **söylemişti ama** (dünyâ malından) **sürekli kazanır oldukları şeyler** (Allâh'ın azâbına uğradıkları zaman) **onlardan** (belâları) **def edememişti.**

فَاَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُواۜ وَالَّذ۪ينَ ظَلَمُوا مِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ سَيُص۪يبُهُمْ
سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُواۙ وَمَا هُمْ بِمُعْجِز۪ينَ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(فَاَصَابَ) **Nihâyet isâbet etti,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (سَيِّـَٔاتُ مَا) **o kötü olan şeyler**(in cezâsı) **ki,** burada izâfet beyâniyyedir, *(el-Âlûsî; ed-Dürru'l-masûn)* (كَسَبُوا) **kazandılar,** (وَالَّذ۪ينَ) **ama o kimseler ki,** ne yaptılar? (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zulüm yaptılar,** onlar da kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ) **işte bu** (müşrik ola)**nlardan,** (سَيُص۪يبُ) **yakında isâbet edecek,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (سَيِّـَٔاتُ مَا) **o kötü olan şeyler**(in cezâsı) **ki,** (كَسَبُوا) **kazandılar,** (وَمَا هُمْ) **hâlbuki onlar olmadılar,** nedir olmadılar? (بِمُعْجِز۪ينَ) **aslâ** (Bizi) **âciz bırakıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Nihâyet kazanmış oldukları o kötü şeyler(in cezâsı) **onlara isâbet etmiştir. İşte bu** (müşrik ola)**nlardan** (şirkte ısrarcı olarak) **zulüm yapmış olan o kimselere gelince, yakında onlara da kazanmış oldukları kötü şeyler**(in cezâsı) **isâbet edecektir. Zâten onlar** (yapmak istediğimiz azaplardan Bizi) **aslâ âciz bırakıcı kimseler değillerdir.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; âyet-i kerîmede, şirkten vazgeçip Müslüman olacak kişiler tehdit dışı bırakılmış, kâfirlikte ısrâr edecek olanlar ise, pek yakında başlarına gelecek birtakım felâketlerle tehdit olunmuşlardır. Bu azaptan maksad; dünyevî olabilir ki, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in hicretinin ardından yedi sene süren kıtlığa uğramalarıyla ve Bedir'de yetmiş tâne önderlerini kaybetmeleriyle bu İlâhî va'îd yerini bulmuştur. Gerçi âhiret azâbıyla tehdit olundukları görüşü de vardır. Her iki azâba şâmil olan genel bir tehdit de söz konusu olabilir. *(el-Beyzâvî, el-Medârik)*

اَوَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(اَوَلَمْ يَعْلَمُٓوا) **Ve onlar bilmediler mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** ne yapar? (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَقْدِرُ) **ve** (dilediği için de) **daraltır,** (اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ) (Habîbim)

işte sana! Şüphesiz ki bu (darlığın ardından bolluğa kavuşmaları)**nda vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük nice âyetler,** öyle âyetler ki kim için olucu? (لِقَوْمٍ) **bir kavim için,** öyle kavim ki, (يُؤْمِنُونَ) **îmân ediyorlar,** yâni her şeyi Allâh-u Te'âlâ'nın yönettiğine inanıyorlar.

Meâl-i Şerîf - 52

52- Bir de onlar bilmediler mi ki; gerçekten Allâh rızkı murâd ettiği kimse için genişletir ve (dilediği için de) **daraltır.** (Habîbim!) **İşte sana! Şüphesiz ki bu** (şekilde Mekke müşriklerinin çektikleri yedi sene kuraklığın ardından, kimsenin müdâhalesi söz konusu olmaksızın yedi sene de bolluğa kavuşmaları)**nda bir kavim için elbette çok büyük nice âyetler vardır ki onlar** (hakîkatte sebeplerin bir şeye yaramadığını anlayıp tüm olayların sâdece Allâh-u Te'âlâ'nın yönetiminde olduğuna) **îmân etmektedirler.**

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (يَا عِبَادِيَ) **ey Benim kullarım,** (اَلَّذِينَ) **öyle kullarım ki,** (اَسْرَفُوا) **haddi aştılar,** kimin aleyhine? (عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ) **nefislerinin aleyhine,** (لَا تَقْنَطُوا) **ümitsiz olmayın,** neden? (مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ) **Allâh'ın rahmetinden,** niçin ümit kesmeyin? (اِنَّ اللّٰهَ) **zîrâ şüphesiz ki Allâh,** bu makam ta'lîl içindir, ne yapar? (يَغْفِرُ) **bağışlar,** neyi? (اَلذُّنُوبَ) **günahları,** o günahlar ne oldukları hâlde? (جَمِيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** (اِنَّهُ) **gerçekten O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Habîbim! Câhiliyet döneminde çok adam öldüren, zinâ yapan ve kul hakkına giren müşriklerden sana gelip, îmân etmeleri hâlinde tevbelerinin kabûl olup olmayacağını ve evvelce yaptıklarının bir keffâreti bulunup bulunmadığını soran o kişilere Benim tarafımdan) **de ki:**

"Ey kendileri (en büyük günahları işleyerek) **nefislerinin aleyhine haddi aşmış** (ve kendilerini zarara sokmuş) **bulunan kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümitsiz olmayın. Zîrâ şüphesiz ki Allâh** (şirk dışındaki tüm) **günahları hep birlikte olarak bağışlar. Gerçekten O, ancak O,** (en büyük günahları dahî çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur,** (kullarına çok acıdığı için sıkıntılarını gideren bir) **Rahîm'dir.**

Ehl-i Sünnet'e göre şirkin bağışlanması îmân şartına bağlıdır, diğer günahların mağfireti içinse tevbe şart değildir. Ama bu, "Kulun tevbe etmesi lâzım değil" anlamına gelmeyip, "Allâh-u Te'âlâ dilediğini tevbesiz de afv edebilir" demektir. Zîrâ tevbesiz ölenin durumu, Allâh-u Te'âlâ'nın dilemesine ısmarlanmıştır; dilerse afv eder, isterse azâb eder. *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)*

وَاَنِيبُوٓا اِلٰى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

Habîbim! Kullarıma daha neyi söyle? (وَاَنِيبُوٓا) **ve yönelin,** kime? (اِلٰى رَبِّكُمْ) **Rabbinize,** daha? (وَاَسْلِمُوا) **ve** (tüm amellerinizi has ve) **hâlis yapın,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِىَ) **gelmeden önce,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) **sonra** (hiçbir kimse tarafından) **yardım olun**(a)**mazsınız.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Ey kullar!) **Size azap gelmeden önce** (tüm günahlarınıza tevbe edip kendinizi ibâdete ayırarak) **Rabbinize yönelin ve** (tüm amellerinizi) **O'nun için** (has ve) **hâlis yapın. Sonra** (hiçbir kimse tarafından) **yardım olun**(a)**mazsınız.**

وَاتَّبِعُوٓا اَحْسَنَ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَۙ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

Habîbim! Kullarıma daha neyi söyle? (وَاتَّبِعُوٓا) **ve hakkıyla tâbi olun,** neye? (اَحْسَنَ مَٓا) **o şeylerin en güzeline ki,** (اُنْزِلَ) **indirildi,** kime? (اِلَيْكُمْ) **size,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbinizden,** yâni Kur'ân'ın neshedilen âyetlerine ve ruhsatlar açıklayan bölümlerine değil de, nesheden ve azîmetleri bildiren o en güzel âyetlerine hakkıyla tâbi olun, neden önce tâbi olun? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِىَ) **gelmeden önce,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (اَلْعَذَابُ) **azap,** o azap ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **ânîden karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* (وَاَنْتُمْ) **hâlbuki siz,** (لَا تَشْعُرُونَ) **farkında olmazsınız.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Siz farkında olmadığınız hâlde azap size ansızın gelmeden önce, Rabbinizden size indirilmiş olan (Kur'ân)**ın** (neshedilen âyetlerine ve ruhsatlar açıklayan bölümlerine değil de, nesheden ve azîmetleri bildiren o) **en güzel** (âyetler)**ine hakkıyla tâbi olun.**

اَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتٰى عَلٰى مَا فَرَّطْتُ فٖى جَنْبِ اللّٰهِ وَاِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرٖينَۙ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

Niçin Kur'ân'a tâbi olun? (اَنْ تَقُولَ) **demesin diye,** burada (لَا) harfi mahzûftur ki takdîri (لِئَلَّا تَقُولَ) şeklindedir, *(el-Medârik)* kim? (نَفْسٌ) **birçok can,** *(el-Âlûsî)* neyi demesin? (يَا حَسْرَتٰى) **ey benim pişmanlığım** (neredesin gel, şimdi tam zamânın), ne üzerine olan pişmanlığım? (عَلٰى مَا) **o şeyler üzerine ki,** (فَرَّطْتُ) **çok noksanlık yaptım,** nerede? (فٖى جَنْبِ اللّٰهِ) **Allâh**(ın taat ve ibâdetini yerine getirme) **hakkında,** burada (جَنْبِ) kelimesi zâide olup mânâya tesiri yoktur, *(et-Teysîr)* (وَاِنْ كُنْتُ) **üstelik ben olmuştum,** kimlerden? (لَمِنَ السَّاخِرٖينَ) **elbette** (Allâh'ın dîniyle) **alay eden kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Tâ ki birçok can: 'Allâh(ın tâat ve ibâdetini yerine getirme) **hakkında çok noksanlıkta bulunduğumdan dolayı ey benim pişmanlığım** (neredesin gel! Şimdi senin tam zamânın)**!**

Üstelik gerçekten ben elbette (Allâh'ın dîniyle) **alay edenlerden olmuştum' de**(yip de faydasını görmeyeceği bir anda boşuna pişmanlık çek)**mesin diye** (siz şimdiden Kur'ân'a tâbi olun).

اَوْ تَقُولَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ هَدٰينٖى لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقٖينَۙ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

Daha niçin Kur'ân'a tâbi olun? (اَوْ تَقُولَ) **ya da demesin diye,** bu fiil kendisinden önce (لَا) harfi mahzûf olan (اَنْ تَقُولَ) cümlesine atfedildiği için bu şekilde tercüme edilmiştir, neyi demesin? (لَوْ اَنَّ اللّٰهَ) **gerçekten şâyet Allâh,** (هَدٰى) **hidâyet etseydi,** kimi? (نٖى) **beni,** (لَكُنْتُ) **elbette ben olmuştum,** kimlerden? (مِنَ الْمُتَّقٖينَ) **takvâ sâhibi kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Ya da (içinizden birçok kişi)**: 'Gerçekten Allâh beni** (İslâm'a) **hidâyet etmiş olsaydı elbette b**en (şirkten ve günahlardan hakkıyla sakınan) **takvâ sâhibi kimselerden olmuştum' demesin diye** (şimdiden hepiniz Kur'ân'a hakkıyla uyun).

اَوْ تَقُولَ حٖينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لٖى كَرَّةً فَاَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنٖينَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

Daha niçin Kur'ân'a tâbi olun? (اَوْ تَقُولَ) **yâhut demesin diye,** bu fiil kendisinden önce (لَا) harfi mahzûf olan (اَنْ تَقُولَ) cümlesine atfedildiği için bu şekilde tercüme edilmiştir, ne zaman demesin? (حِينَ تَرَى) **gördüğü zaman,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **azâbı,** ne demesin? (لَوْ اَنَّ لِى) **keşke gerçekten benim için olsaydı,** ne? (كَرَّةً) **bir dönüş,** ne yapsaydım? (فَاَكُونَ) **ben hemen olsaydım,** kimlerden? (مِنَ الْمُحْسِنِينَ) **güzel amel işleyen kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ya da azâbı gördüğü zaman (birçok nefis)**: 'Keşke gerçekten benim için** (dünyâya tekrar) **bir dönüş olsaydı da hemen ben güzel amel işleyen kimselerden olaydım' de**(mek sûretiyle faydalanamayacağı bir anda boş yere hasret çek)**mesin diye** (siz şimdiden Kur'ân'a tâbi olun)**."**

بَلٰى قَدْ جَاۤءَتْكَ اٰيَاتٖى فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرٖينَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(Böyle diyen kâfire Allâh-u Te'âlâ buyuracak ki:) (بَلٰى) **hayır,** (قَدْ جَاۤءَتْ) **kesinlikle gelmişti,** kime? (كَ) **sana,** ne? (اٰيَاتٖى) **Benim âyetlerim,** (فَكَذَّبْتَ) **ama sen yalanlamıştın,** neyi? (بِهَا) **onları,** daha ne yapmıştın? (وَاسْتَكْبَرْتَ) **ve son derece kibirlenmiştin,** daha? (وَكُنْتَ) **ve sen olmuştun,** kimlerden? (مِنَ الْكَافِرٖينَ) **kâfir kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Böyle diyen kâfire Allâh-u Te'âlâ buyuracak ki:) **Hayır!** (Sen: "Allâh beni hidâyet etseydi ben de müminlerden olurdum" gibi sözlerinle mâzur sayılacağını sanma! Zîrâ) **kesinlikle sana Benim âyetlerim gelmişti, ama sen** (hiç düşünme ihtiyâcı bile duymaksızın) **onları yalanlamıştın ve son derece kibirlenmiştin de** (tüm hidâyet imkânlarına sâhip olduğun hâlde inadına) **kâfirlerden olmuştun.**

وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذٖينَ كَذَبُوا عَلَى اللّٰهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ
اَلَيْسَ فٖى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرٖينَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **Ve kıyâmet gününde,** (تَرَى) (Habîbim) **sen göreceksin,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (كَذَبُوا) (dünyâda) **yalan uydurmuştular,** kime karşı? (عَلَى

(اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** onları nasıl göreceksin? (وُجُوهُهُمْ) **onların yüzleri,** nedir? (مُسْوَدَّةٌ) **kapkara olucudur,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** nerede? (فٖى جَهَنَّمَ) **cehennemin içinde,** ne? (مَثْوًى) **ebedî bir ikāmet yeri,** öyle ikāmet yeri ki kim için olan? (لِلْمُتَكَبِّرٖينَ) **o** (âyetler karşısında boyun bükmeyip) **büyüklük taslayan kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Habîbim!) **Bir de sen Allâh'a** (eş, ortak ve çocuk isnâd ederek dünyâda iken O'na) **karşı yalan uydurmuş olan o kimseleri kıyâmet gününde göreceksin ki, yüzleri kapkaradır. O** (âyetler karşısında boyun bükmeyip) **büyüklük taslayan kimseler için cehennemin içinde ebedî bir yerleşim yeri** (mevcut) **olmadı mı?!**

وَيُنَجِّى اللّٰهُ الَّذٖينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّٓوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَيُنَجِّى) **Ve tamâmen kurtaracak,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اِتَّقَوْا) (haramlardan sakınarak) **takvâ sâhibi oldular,** ne sebebiyle? (بِمَفَازَتِهِمْ) **kurtuluşları**(na vesîle olacak güzel amelleri) **sebebiyle,** (لَا يَمَسُّ) **dokunmayacak,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلسُّٓوءُ) **kötü bir şey,** (وَلَا هُمْ) **ve ancak onlar olmayacaklar,** nedir olmayacaklar? (يَحْزَنُونَ) **mahzun olurlar.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- O (kâfirlerin sâhip olduğu kötü sıfatlardan son derece sakınarak) **takvâ sâhibi olmuş kimseleri ise, Allâh kurtuluşları**(na vesîle olacak güzel amelleri) **sebebiyle** (fevz-ü) **necâta kavuşturacaktır.** (Cehenneme girmek bir yana) **onlara** (ateşin sesini işitmek gibi) **kötü bir şey** (bile) **dokunmayacaktır ve** (herkes üzüntüye boğulurken) **ancak onlar mahzun olmayacaklardır.**

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَیْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ وَكٖيلٌ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (خَالِقُ كُلِّ شَیْءٍ) **her şeyin yaratıcısıdır,** (وَهُوَ) **üstelik O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (وَكٖيلٌ) **Vekîl'dir.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Ancak Allâh (hayır ve şer, îmân ve küfür dâhil) **her şeyin yaratıcısıdır. Üstelik O, her bir şey üzerine** (murâkıb olan bir koruyucu ve bütün işlerin mütevellîsi olan bir) **Vekîl'dir.**

(Dolayısıyla tüm yaratılmışlar var oluşlarında O'na muhtaç oldukları gibi, varlıklarını sürdürebilmeleri için de yine ancak O'na muhtaçtırlar.)

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(لَهُ) **Sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir,** ne? (مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin** (hazînelerinin) **anahtarları,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** (اُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana! Onlar,** (هُمُ) **ancak onlar,** kimlerdir? (اَلْخَاسِرُونَ) **hüsrâna uğrayan** (ve kendilerini en büyük zarara uğratan) **kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- Göklerin ve yerin (hazînelerinin) **anahtarları sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir.** (Dolayısıyla onlarda bulunanların sâhibi ve mâliki, yöneticisi ve koruyucusu ancak O'dur. Hâl böyleyken bu yüce sıfatlarla muttasıf olan) **Allâh'ın âyetlerini** (eşsiz kudretinin delillerini ve tevhîd kelimelerini) **inkâr etmiş olan o kimseler ise,** (Habîbim!) **işte sana! Ancak onlar, hüsrâna uğrayan** (ve kendilerini en büyük zarara uğratan)**ların ta kendileridir.**

قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَأْمُرُونِّى اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَفَغَيْرَ اللّٰهِ) **artık özellikle Allah'tan başkasına mı?** (تَأْمُرُونِّ) **emrediyorsunuz,** kime? (نِى) **bana,** Allâh'tan başkasından bedel? (اَعْبُدُ) (ona) **ibâdet etmekliğimle,** burada (اَنْ) harfi mahzûf olarak bu cümle (اَفَغَيْرَ اللّٰهِ) terkîbinden bedel-i iştimâldir, (اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ) **ey câhiller.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Habîbim! Sâdece Allâh-u Te'âlâ'ya ibâdeti gerektiren bunca delilleri gördükleri hâlde hâlâ sana: "Sen bizim putlarımızdan bâzısına el sür, biz de senin İlâhına inanalım" diyebilen o ahmaklara) **de ki: "Ey câhiller! Siz hâlâ bana özellikle Allâh'tan başkasına tapayım diye mi emir veriyorsunuz?!"**

وَلَقَدْ اُوحِىَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَۚ لَئِنْ اَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(وَلَقَدْ اُوحِـىَ) (Habîbim) **andolsun ki; elbette muhakkak vahyolundu,** kime? (اِلَيْـكَ) **sana,** daha kime vahyolundu? (وَاِلَـى الَّذيـنَ) **ve o kimselere** ki, kimden önce idiler? (مِـنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** ne diye vahyolundu? (لَئِنْ اَشْـرَكْتَ) **yemin olsun ki; şirk koşacak olursan,** (لَيَحْبَطَـنَّ) **elbette mutlaka boşa gider,** ne? (عَمَلُـكَ) **senin** (güzel) **amellerin,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha? (وَلَتَكُونَـنَّ) **ve kesinlikle elbette sen olursun,** kimlerden? (مِنَ الْخَاسِرِينَ) **hüsrâna uğramış kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Habîbim!) **Andolsun ki; elbette sana da, senden önceki** (peygamber)**lere de kesinlikle** (şu hakîkat) **vahyolunmuştur ki:**

"(Ey peygamberim!) **Yemin olsun;** (faraza Allâh-u Te'âlâ'ya herhangi bir şeyi ortak ederek) **şirk koşacak olursan, elbette** (evvelce yapmış olduğun bunca güzel) **amellerin mutlaka boşa gider ve kesinlikle sen elbette hüsrâna uğramış kimselerden olursun.**

بَلِ اللّٰهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(بَـلِ اللّٰهَ) **Hayır** (o müşriklere aslâ uyma! Eğer iki cihan saâdetine ulaşmak istiyorsan) **ancak Allâh'a,** ne yap? (فَاعْبُدْ) **hemen ibâdet et,** daha ne yap? (وَكُـنْ) **ve ol,** kimlerden? (مِنَ الشَّاكِرِينَ) **şükreden kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- Hayır! (O müşriklere aslâ uyma! Eğer iki cihan saâdetine ulaşmak istiyorsan) **hemen sen ancak Allâh'a ibâdet et ve** (başta peygamberlik nîmeti olmak üzere sana ikrâm etmiş olduğu sonsuz iyiliklerine karşı O'na) **şükredenlerden ol."**

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْاَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(وَمَا قَدَرُوا) **Ve o** (Allâh'a ortak koşa)**nlar takdîr etmediler,** kimi? (اللّٰهَ) **Allâh'ı,** ne yapmakla takdîr etmediler? (حَـقَّ قَـدْرِهِ) **hak ettiği takdîr** (ve tâzim) **ile,** (وَالْاَرْضُ) **hâlbuki yer**(yüzünün tamâmı)**,** ne olduğu hâlde? (جَمِيعًـا) (hepsi) **bir araya**

gelici olduğu hâlde, nedir? (قَبْضَتُهُ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun kabzasıdır,** yâni sâdece O'nun yönetimi altındadır, ne zaman? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** daha? (وَالسَّمٰوَاتُ) **gökler de,** nedir? (مَطْوِيَّاتٌ) **dürülmüş şeylerdir,** ne ile? (بِيَمِينِهِ) **O'nun mükemmel kudretiyle,** *(et-Teysîr; el-Beyzâvî)* (سُبْحَانَهُ) **O'nu tesbîh** (ve tenzîh etmek sûreti) **ile** (mahlûkatına benzetmekten uzak tutun), (وَتَعَالٰى) **zâten O dâimâ çok yüce olmuştur,** neden? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يُشْرِكُونَ) (Kendisine) **ortak koşuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- Bir de o (Allâh'a ortak koşa)**nlar** (ve O'nu cisimlere âit vasıflarla niteleyen Yahûdîler) **hak ettiği takdîr** (ve tâzim) **ile Allâh'ı takdîr etmediler. Hâlbuki kıyâmet gününde yer**(yüzünün tamâmı yedi kat tabakasıyla) **birlikte olarak O'nun kabzasıdır** (ve sâdece O'nun yönetimi altındadır)**. Gökler de O'nun üstün kudretiyle dürülmüş şeylerdir. O'nu** (herhangi bir şeye benzemekten) **tesbîh ile** (tenzîh edin)**. Zâten onların ortak koştukları şeylerden O dâimâ çok yüce olmuştur.**

Bu âyet-i kerîme (mânâsı hakkında kesin konuşulamayan) müteşâbih âyetlerdendir. Selef-i sâlihîn; Allâh-u Te'âlâ'yı el ve yüz gibi uzuvlardan tenzîh etmekle birlikte, O'nun Kendi Zâtına nispet ettiği şeylere, Kendisinin dilediği mânâda îmân ederler. Halef diye tâbir edilen ulemâ ise; âyet-i celîlede geçen: "Kabza" tâbirini "Mülk ve tasarruf (sâhip olma ve yönetim)" anlamında değerlendirmişlerdir.

Nitekim "Burası falanın avucundadır" tâbiri, o kişinin oradaki hâkimiyetini ifâde ettiği gibi, burada da avucuna aldığı bir şeyi kolaylıkla istediği şekle çeviren bir kimse gibi, kıyâmet günü Allâh-u Te'âlâ'nın, yedi kat yeri bir anda harap edebilecek güce sâhip olduğu anlatılmaktadır. "Yemîn" tâbiri ise; eksiksiz gücü temsil etmektedir. Yoksa "Allâh-u Te'âlâ'nın bizim gibi sağ ve sol elleri var" anlamında değildir. Böylece; yerden çok daha büyük olan yedi kat göklerin de kıyâmet günü, sağ elde dürülen bir tomar kâğıt gibi Allâh-u Te'âlâ'nın kudreti karşısında dayanamayıp, O'nun murâdı doğrultusunda yok olacağı belirtilmiştir. *(et-Teysîr; el-Beyzâvî; el-Medârik; el-Âlûsî)*

وَنُفِخَ فِى الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ
ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ اُخْرٰى فَاِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(وَنُفِخَ) **Ve üfürüldü,** neyin içerisine? (فِى الصُّورِ) **Sûr** (adındaki borun)**un içerisine,** (فَصَعِقَ) **hemen öldü,** kim? (مَنْ) **o kimseler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerde,** daha? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimseler müstesnâ ki,** (شَاءَ) **murâd etti,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (ثُمَّ نُفِخَ) **sonra üfürüldü,** neyin içerisine? (فِيهِ) **o** (Sûr adındaki boru)**nun içerisine,** ne

yapılmakla üflendi? (أُخْرٰى) **diğer bir kere,** bu kelime gizli bir mef'ûlü mutlağın sıfâtıdır ki takdîri (نَفْخَةً أُخْرٰى) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (فَاِذَا هُمْ) **artık birdenbire onlar,** nedir? (قِيَامٌ) **ayakta duran kimselerdir,** daha nedirler? (يَنْظُرُونَ) (şaşkın bir hâlde etraflarına) **bakınıyorlar,** bu fiil (يَنْتَظِرُونَ) mânâsında da olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 68

68- O Sûr (adındaki borun)**un içerisine** (İsrâfîl isimli melek tarafından) **üfürülmüştür de Allâh'ın murâd etmiş olduğu kimseler dışında, göklerde bulunanlar ve yerde olanlar**(ın tamâmı) **hemen ölmüştür.**

(Aradan kırk sene geçtikten) **sonra onun içerisine diğer bir kere daha üfürülmüştür de artık birdenbire onlar** (kabirlerinden diri olarak çıkıp) **ayakta duran kimselerdir ki,** (şaşkın bir hâlde etraflarına) **bakınıyorlar /** *(kendilerine ne yapılacak diye)* ***bekleşiyorlar/*!**

Vehb *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; "Sûr"; bembeyaz inciden mâmul boru gibi bir şeydir ki içinde canlılar adedince ince delikler mevcut olup cam gibi berrak ve şeffaftır. Ortasında bulunan delik ise gök ile yerin çapı kadar büyüktür. *(Ebu'ş-Şeyh, Kitâbü'l-'Azame, rakam:391; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 23/489)*

Süddî ve Dahhâk *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edildiğine göre; Sûr'a üfürüldüğünde Allâh-u Te'âlâ'nın ölmemesini dilediği için ölümden âzâde tutulan kimselerden maksad; Cibrîl, İsrâfîl, Mîkâîl ve Azrâîl ile Arş'ı taşıyan melekler, cennet bekçisi Rıdvân ile hûrîler ayrıca cehennem bekçisi Mâlik ile zebânîlerdir. Çünkü bunlar daha sonra öleceklerdir. *(es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 5/336; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 23/490)*

وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّنَ
وَالشُّهَدَٓاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(وَاَشْرَقَتْ) **Ve parladı,** ne? (اَلْاَرْضُ) **o** (yeryüzünden çok daha geniş olan mahşer) **arâzi**(si)**,** ne ile? (بِنُورِ رَبِّهَا) **Rabbisinin nûruyla,** daha ne oldu? (وَوُضِعَ) **ve** (ortaya) **konuldu,** ne? (اَلْكِتَابُ) **o** (amel) **defterler**(i)**,** daha ne oldu? (وَجِيءَ) **ve getirildi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirildi" mânâsına gelmiştir, kimler? (بِالنَّبِيِّنَ) **nebîler,** daha? (وَالشُّهَدَٓاءِ) **ve şâhit**(lik yapacak hafaza melekleri ve mümin)**ler,** daha ne oldu? (وَقُضِيَ) **ve hüküm verildi,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** yâni kullar arasında, ne ile hüküm verildi? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** (وَهُمْ) **zâten onlar,** nedirler? (لَا يُظْلَمُونَ) **zulüm olunmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- Böylece o (yeryüzünden çok daha geniş olan mahşer) **arâzi**(si) **kendi**(sinin yegâne sâhibi olan) **Rabbinin nûruyla parlamıştır; o** (amel) **defterler**(i) **de** (sâhiplerinin önüne) **konmuştur.**

Derken nebîler (ümmetlerine tebliğde bulundular mı diye sorgulanmak için) **ve şâhit**(lik yapacak hafaza melekleri ve mümin)**ler** (herkesin ne yaptığına şâhit olsunlar diye bütün kullar mahşere) **getirilmiştir de onların arasında hak** (ve adâlet) **ile hüküm verilmiştir. Zâten** (sevapları eksiltilerek ya da günahları artırılarak) **onlar zulme uğratılmazlar.**

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(وَوُفِّيَتْ) **Ve tastamam verildi,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefs,** neye? (مَا) **o şeye ki,** (عَمِلَتْ) yaptı, yâni herkese yaptığının karşılığı tastamam verildi, (وَهُوَ) **zâten O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَعْلَمُ) **ziyâdesiyle bilendir,** neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (يَفْعَلُونَ) **yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Ayrıca (hayırdan ve şerden) **yapmış olduğu şey**(in karşılığı) **her bir nefse tastamam verilmiştir. Zâten O** (Allâh-u Te'âlâ) **onların yapmakta oldukları şeyleri** (şâhide ve kayda muhtaç olmaksızın) **ziyâdesiyle bilendir.**

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتّٰى اِذَا جَاؤُهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا
اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا بَلٰى
وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(وَسِيقَ) **Ve sevk edildi,** yâni sürüldü, kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** nereye doğru sürüldü? (اِلٰى جَهَنَّمَ) **cehenneme,** ne oldukları hâlde? (زُمَرًا) **birtakım zümreler hâlinde,** (حَتّٰى اِذَا جَاؤُ) **nihâyet geldikleri zaman,** nereye? (هَا) **ona,** (فُتِحَتْ) **açıldı,** ne? (اَبْوَابُهَا) **onun kapıları,** daha ne oldu? (وَقَالَ) **ve dedi,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** kim? (خَزَنَتُهَا) **onun bekçileri,** neyi dedi? (اَلَمْ يَأْتِ) **gelmedi mi,** kime? (كُمْ) **size,** kim? (رُسُلٌ) **birtakım rasüller,** öyle rasüller ki kimden olucu? (مِنْكُمْ) **siz**(in cinsiniz)**den,** yine öyle rasüller ki ne yapıyorlar? (يَتْلُونَ) **peş peşe okuyorlar,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** neyi? (اٰيَاتِ رَبِّكُمْ) **Rabbinizin âyetlerini,**

daha ne yapıyorlar? (وَيُنْذِرُونَ) **ve uyarıyorlar,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile uyarıyorlar? (لِقَاءَ يَوْمِكُمْ) **gününüze kavuşmakla,** öyle gününüz ki, (هٰذَا) **işte bu** (cehenneme girme gününüz), (قَالُوا) **o** (cehenneme girecek ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (بَلٰى) **evet** (bize rasüller geldi), (وَلٰكِنْ حَقَّتْ) **velâkin hak oldu,** ne? (كَلِمَةُ الْعَذَابِ) **o azap sözü,** kimlerin üzerine? (عَلَى الْكَافِرِينَ) (bizim gibi) **kâfir** (olmuş kimse)**lerin üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- Derken o kâfir olmuş kimseler (inkâr ve sapıklıktaki aşırılıklarına göre istif edilmiş) **birtakım zümreler hâlinde** (hakāretle itilip kakılarak) **cehenneme sürüldü. Sonunda** (elli bin sene sürecek mahşer sıkıntılarının ardından) **ona geldikleri zaman** (evvelce kilitli olan) **kapıları açıldı da, bekçileri onlara** (sitem ve azarlamada bulunmak üzere)**:**

"Size kendi (cinsi)**nizden birtakım rasüller gelmemiş miydi ki, onlar Rabbinizin âyetlerini sizin üzerinize peş peşe okumaktaydılar ve işte bu** (cehenneme girme) **gününüze kavuşmakla sizi uyarmaktaydılar?!" dedi**(ler)**.**

Onlar: "Evet! (Bize Rabbimizin elçileri geldiler ve anlayacağımız bir dille gerçekleri anlattılar.) **Velâkin** (Allâh-u Te'âlâ'nın: 'Elbette cehennemi insanlardan ve cinlerden dolduracağım' meâlindeki) **o azap sözü** (bizim gibi) **kâfirler üzerine hak olmuştur" dediler.**

قِيلَ ادْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَاۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(Cehennem bekçileri tarafından onlara), (قِيلَ) **denildi,** ne denildi? (اُدْخُلُوا) **girin,** nereye girin? (اَبْوَابَ جَهَنَّمَ) **cehennemin kapıların**(dan on)**a,** ne olduğunuz hâlde girin? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **onun içinde,** (فَبِئْسَ) **artık ne kötü oldu,** ne? (مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) **kibirlilerin ikāmetgâhı** (olan o cehennem).

Meâl-i Şerîf - 72

72- (O zaman cehennem bekçileri tarafından onlara:) **"İçerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak cehennemin kapıların**(dan on)**a girin!**

Atık o (hakkı kabûl etmekten ve peygamberlere boyun eğmekten) **kibredenlerin ikāmetgâhı ne kötü olmuştur" denildi.**

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ اِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰى اِذَا جَاؤُهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(وَسِيقَ) **Ve sevk edildi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اِتَّقَوْا) **hakkıyla sakındılar,** kimden? (رَبَّهُمْ) **Rablerin**(in emir ve yasaklarına muhâlefet)**den,** nereye doğru sevk edildiler? (اِلَى الْجَنَّةِ) **cennete doğru,** ne oldukları hâlde? (زُمَرًا) **birtakım zümreler hâlinde,** (حَتّٰى اِذَا جَاؤُ) **sonra ne zaman ki geldiler,** nereye? (هَا) **ona,** hâlbuki ne olmuştu? (وَفُتِحَتْ) **hâlbuki açılmıştı,** ne? (اَبْوَابُهَا) **onun kapıları,** daha o zaman ki? (وَقَالَ) **ve dedi,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kim? (خَزَنَتُهَا) **onun bekçileri,** neyi dedi? (سَلَامٌ) **selâm** (ve selâmet), kimin üzerine olsun? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (طِبْتُمْ) **tertemiz oldunuz,** (فَادْخُلُو) **öyleyse girin,** nereye? (هَا) **ona,** ne olduğunuz hâlde girin? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** burada (اِذَا) şartının cevâbı mahzûftur ki takdîri (دَخَلُوهَا) "Ona girdiler" şeklindedir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 73

73- Rablerin(in emir ve yasaklarına muhâlefet)**den hakkıyla sakınmış olan o** (mümin) **kimseler ise** (takvâdaki üstünlük derecelerine göre sıralanmış) **birtakım zümreler hâlinde** (ilk zümrenin yüzleri dolunay sûretinde, sonrakiler en parlak yıldız şeklinde, daha sonrakiler ise makamlarına göre nâil olacakları güzel sûretler içerisinde) **cennete** (doğru çabucak) **götürüldü.**

Nihâyet (kendilerine hürmeten ve ikrâmen sekiz cennet) **kapıları** (önceden) **açılmış bir hâlde ona geldikleri zaman, onun bekçileri de onlara:**

"(Tüm acılardan ve istenmedik şeylerden) **selâm** (ve selâmet) **olsun size!** (Şirk ve günah kirlerinden) **tertemiz oldunuz. Öyleyse ebedî kalıcı kimseler olarak ona girin" dediği vakit** (onlar cennete girerler de artık orada karşılaşacakları ikrâm ve tâzimler, lütuf ve nîmetler anlatılamaz)**!**

Alî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyete göre; müminler cennetin kapısına vardıklarında, orada bir ağaca rastlayacaklardır ki, onun altından iki göze fışkırmaktadır. Îmânlı bir kimse, onların birinden gusledip, diğerinden içince, dışı ve içi tamâmen temizlenecektir. İşte o zaman cennet kapılarında görevli meleklerin bu selâmına muhâtap olarak cennete gireceklerdir. *(el-Hâzin)*

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَاَوْرَثَنَا الْاَرْضَ نَتَبَوَّاُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِلٖينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(وَقَالُوا) **Ve o** (mümin ola)**nlar** (cennete girdikleri zaman) **dediler,** neyi dediler? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** (اَلَّذٖى) **öyle Allâh ki,** (صَدَقَ) **sâdık oldu,** kime? (نَا) **bize,** neye sâdık oldu? (وَعْدَهُ) **vaadine,** Allâh daha ne yaptı? (وَاَوْرَثَ) **mîrasçı yaptı,** kimi? (نَا) **bizi,** nereye? (اْلاَرْضَ) (içinde bulunduğumuz) **bu yere,** ne olduğumuz hâlde mîrasçı kıldı? (نَتَبَوَّاُ) **yerleşir olduğumuz hâlde,** nereden? (مِنَ الْجَنَّةِ) **cennetten,** nereye? (حَيْثُ نَشَاءُ) **dilediğimiz yere,** (فَنِعْمَ) **işte ne güzel oldu,** ne? (اَجْرُ الْعَامِلٖينَ) (güzel) **amel işleyen o kimselerin ecri** (ve mükâfâtı).

Meâl-i Şerîf - 74

74- Bir de onlar (cennete girdiklerinde, bu sonsuz nîmete şükretmek için) **dediler ki: "Bütün hamdler O Allâh'a mahsustur ki; bize** (söz verdiği diriltme ve sâlih amellerimize karşılık cennete girdirme) **vaadine sâdık olmuştur ve** (içinde bulunduğumuz) **o yere** (inşâ ve îmârında hiç zahmet çekmediğimiz hâlde) **bizi mîrasçı kılmıştır ki biz** (eni gökler ve yerler kadar geniş olan bize âit) **cennetten dilediğimiz yerde yerleşiyoruz. İşte** (dünyâda güzel) **amel işleyen o kimselerin ecri** (ve mükâfâtı) **ne güzel olmuştur."**

وَتَرَى الْمَلٰٓئِكَةَ حَٓافّٖينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْۚ
وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقٖيلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمٖينَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(وَتَرَى) **Ve** (Habîbim kıyâmet günü) **sen göreceksin,** kimi? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** ne oldukları hâlde? (حَٓافّٖينَ) **kuşatıcı oldukları hâlde,** nereden başlayarak? (مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ) **Arş'ın etrâfından doğru,** burada (مِنْ) ibtidâ içindir, daha ne oldukları hâlde? (يُسَبِّحُونَ) **sürekli tesbîh ediyorlar,** ne ile birlikte oldukları hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) **Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte olarak,** bu mânâya göre (بِ) harfi musâhabet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 1/256)* yâni tesbîhi hamd ile birleştirip "Sübhânellâhi ve bihamdihî" diyerek tesbîh ederler, (وَقُضِىَ) **ve hüküm verildi,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** yâni kullar arasında, ne ile hüküm verildi? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve adâlet) **ile,** daha ne oldu? (وَقٖيلَ) **ve denildi,** ne denildi? (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a mahsustur,** öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَمٖينَ) **tüm âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- Bir de (Habîbim! O kıyâmet günü) **sen melekleri, Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte** (övgülerde bulunarak ve "Sübhânellâhi ve bihamdihî" zikri ile meşgul) **olarak sürekli tesbîhte bulunurlarken Arş'ın etrâfından doğru** (mahşerde bulunan tüm mahlûkâtı çepeçevre) **kuşatıcılar olarak göreceksin!**

Böylece (kulların kimisi cennete, kimi de cehenneme sevk edilerek) **onların arasında hak** (ve adâlet) **ile hüküm verilmiştir ve** (hem müminler, hem de melekler tarafından)**: "**(Kulları arasında hak ve adâlet ile hüküm vererek herkesi hak ettiği yere yerleştirdiği için) **bütün hamdler tüm âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur" denilmiştir.**

سُورَةُ الْمُؤْمِنِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ خَمْسٌ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

KIRKINCI SÛRE-İ CELÎLE

el-MÜ'MİN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Seksen beş âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

حٰمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَز۪يزِ الْعَل۪يمِۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ) **O** (yüce) **Kitâb'ın indirilişi,** kim tarafındandır? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dandır,** öyle Allâh ki, (اَلْعَز۪يزِ) **Azîz** (olan), daha? (اَلْعَل۪يمِ) **Alîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (yüce) **Kitâb'ın indirilişi, O** (saltanatında çok güçlü olup, Kitâb'ına inanmayanlardan intikam alacak bir) **Azîz ve** (Kitâb'ına inanan-inanmayan herkesi hakkıyla bilen bir) **Alîm** (olan) **Allâh** (tarafın)**dandır.**

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِى الطَّوْلِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Yine öyle Allâh ki, (غَافِرِ الذَّنْبِ) **günahları** (bağışlayıp örterek) **mağfiret eden,** daha? (وَقَابِلِ التَّوْبِ) **ve tevbeleri kabûl eden,** daha? (شَدِيدِ الْعِقَابِ) (kâfirlere) **azâbı çok şiddetli olan,** daha? (ذِى الطَّوْلِ) (müminlere) **fazlaca lütuf sâhibi olan,** (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (اِلَيْهِ) **sâdece O**(nun âhiret yurdu)**nadır,** ne? (اَلْمَصِيرُ) **o** (son) **varış.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Kur'ân'ın indirilişi müminlerin) **günahları**(nı bağışlayıp örterek) **mağfiret eden, tevbeleri**(ni) **kabûl eden,** (inkâr edip isyân edenlere karşı) **azâbı çok şiddetli olan ve** (îmân edip sâlih amel işleyenlere) **fazlaca lütuf sâhibi olan Zât** (tarafındandır) **ki, Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.**

O (son) **varış ancak O'n**(un âhiret yurdun)**adır.** (Artık Allâh-u Te'âlâ, itâatkâr ve isyankâr olan herkese karşılığını verecektir.)

مَا يُجَادِلُ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى الْبِلَادِ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(مَا يُجَادِلُ) **Mücâdele etmiyor,** ne hakkında? (فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetleri hakkında,** (اِلَّا الَّذِينَ) **ancak o kimseler** (mücâdele ediyor) **ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (فَلَا يَغْرُرْ) **artık aldatmasın,** kimi? (كَ) **seni,** ne? (تَقَلُّبُهُمْ) **o** (kâfir ola)**nların** (güvenli bir hâlde) **dönüp dolaşmaları,** nerede? (فِى الْبِلَادِ) **o** (farklı farklı) **beldelerde.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- O kâfir olmuş kimselerden başkası Allâh'ın âyetleri(ni iptal) **hakkında mücâdele etmez.**

Artık (kâfir olmalarına rağmen) **onların** (geniş imkânlara sâhip olarak) **o** (Şâm ve Yemen) **beldeler**(in)**de** (kârlı ticâretler için güvenli ve zengin bir hâlde) **dönüp dolaşmaları seni aldatmasın.** (Zîrâ kâfirlikleri sebebiyle pek yakında mutlaka azâba uğratılacaklardır.)

Ebu'l-Âliye *(Rahimehullâh)*ın beyânına göre; âyet-i kerîme İslâm ile alay eden Hars ibnü Kays hakkında inmiştir. Burada geçen "Allâh'ın âyetleri hakkında mücâdele"; "Hakkı iptal kastıyla ve Allâh'ın nûrunu söndürme gayretiyle âyetleri tenkit yollu bir çekişme" anlamındadır.

Nitekim bir sonra gelecek âyet-i kerîmede: "Hakkı iptal etmek için bâtıl yolla mücâdele etmişlerdi" buyrulmuş olması bunun delîlidir. Yoksa mânâsı zor olan âyetleri çözüme kavuşturup insanlara açıklamak ve yanlış mânâ verenlere reddiyelerde bulunmak üzere Kur'ân hakkında yapılan ilmî münâkaşalar, Allâh yolunda yapılan en büyük cihattır.

Zîrâ Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* Kur'ân'la ilgili yapılan her tartışmanın kötü olmadığını ifâde etmek üzere: "Kur'ân hakkında yapılan bir tür mücâdele kâfirliktir" *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:7848, 13/241; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 13/14-15)* buyurmuştur. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Âlûsî)*

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا
بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(كَذَّبَتْ) **Yalanlamıştı,** kimden önce olduğu hâlde? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kim? (قَوْمُ نُوحٍ) **Nûh'un kavmi,** daha kim yalanlamıştı? (وَالْاَحْزَابُ) **o** (Âd ve Semûd gibi) **hızibler,** kimden sonra olduğu hâlde? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** onlar sonra ne yaptı? (وَهَمَّتْ) **ve kastetti,** kim? (كُلُّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet,** kime kastetti? (بِرَسُولِهِمْ) **rasüllerine,** niçin? (لِيَأْخُذُو) **yakalasınlar diye,** kimi? (هُ) **onu,** daha ne yaptılar? (وَجَادَلُوا) **ve mücâdele ettiler,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِالْبَاطِلِ) **bâtıl ile mültebis olarak,** niçin mücâdele ettiler? (لِيُدْحِضُوا) **yerinden kaydırsınlar diye,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** neyi? (اَلْحَقَّ) **hakkı,** (فَاَخَذْتُ) **sonra Ben yakalamıştım,** kimi? (هُمْ) **onları,** (فَكَيْفَ) **artık nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عِقَابِ) **Benim azâbım.** Bu terkîbin aslı (عِقَابِى) olup, mütekellim yâ'sı hazfedilip (بَا) harfinin kesresi ile iktifâ edilmiştir.

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Bu ümmet içerisinde müşrik) **o**(la)**nlardan önce Nûh kavmi, onların ardından da** (peygamberlere karşı ittifak kuran) **o** (Âd ve Semûd gibi) **hızibler** (Nûh, Hûd ve Sâlih nebîleri) **yalanlamıştı.**

Üstelik her bir ümmet, kendisini yakala(yıp esir etsinler, öldürsünler, en azından hapse at)**sınlar diye rasüllerine kastetmişti.**

Bir de onlar hakkı kendisiyle yerinden kaydırsınlar diye (aslı astarı olmayan) **bâtıl** (şeyler) **ile iç içe oldukları hâlde** (hak ehli ile) **mücâdele etmiştiler. Sonra Ben onları** (köklerini kazıyan bir azapla) **yakalamıştım. Artık Benim azâbım nasıl olmuş?!**

وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim) **ve işte sana** (seni öldürmeye çalışan kâfirlerin durumu da) **böylece** (geçmiş peygamberleri öldürmeye teşebbüs edenlerin hâli gibi)**dir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْأَمْرُ كَذٰلِكَ) şeklindedir, *(ed-Dürru'l-masûn)* o kâfirlerin durumu ne oldu? (حَقَّتْ) **hak oldu,** ne? (كَلِمَتُ رَبِّكَ) **Rabbinin** (azap) **kelimesi** (ve karârı), kimin üzerine? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimselerin üzerine ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** o kelimeden bedel ne hak oldu? (اَنَّهُمْ) **muhakkak onlar,** kimlerdir? (اَصْحَابُ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **ashâbı** (ve ayrılmaz arkadaşları)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim!) **İşte sana** (seni öldürmeye çalışan kâfirlerin durumu da) **böylece** (geçmiş peygamberleri öldürmeye teşebbüs edenlerin hâli gibi)**dir. O** (seni inkâr ederek) **kâfir olmuş** (ve seni öldürmeye kalkmış) **kimseler üzerine de senin Rabbinin: "Şüphesiz** (geçmişte peygamberlerine sûikast yapan kâfirler gibi) **onlar** (da) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **ashâbı** (ve ayrılmaz arkadaşları)**dır"** (şeklindeki azap) **kelimesi** (ve karârı) **hak olmuştur.**

اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُواۚ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ
تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(اَلَّذِينَ) **O kimseler ki,** (يَحْمِلُونَ) **taşıyorlar,** neyi? (اَلْعَرْشَ) **Arş'ı,** daha kimler? (وَمَنْ) **ve o kimseler ki,** onlar nerededir? (حَوْلَهُ) **onun etrâfındadır,** o melekler ne yapıyorlar? (يُسَبِّحُونَ) **sürekli tesbîh ediyorlar,** ne ile birlikte oldukları hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) **Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte olarak,** bu mânâya göre (بَا) harfi musâhabet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 1/256)* yâni tesbîhi hamd ile birleştirip "Sübhânellâhi ve bihamdihî" diyerek tesbîh ediyorlar, daha ne yapıyorlar? (وَيُؤْمِنُونَ) **ve îmân ediyorlar,** kime? (بِهِ) **O** (Allâh-u Azîmişşâ)**na,** daha ne yapıyorlar? (وَيَسْتَغْفِرُونَ) **ve sürekli istiğfâr ediyorlar** (bağışlanma talep ediyorlar), kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler**(in günahları) **için ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** ne diyerek duâ ediyorlar? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** bundan sonraki cümleler geride zikredilen (وَيَسْتَغْفِرُونَ) cümlesinden hâl düşen mahzûf bir (يَقُولُونَ) cümlesinin mekûlüdür, *(ed-Dürru'l-masûn)* (وَسِعْتَ) **Sen kuşattın,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** ne cihetinden? (رَحْمَةً) **rahmet** (ve merhamet) **cihetinden,** daha ne cihetinden? (وَعِلْمًا) **ve ilim**

cihetinden, yâni Senin merhametin ve bilgin her şeyi kuşatmıştır, (فَاغْفِرْ) **öyleyse Sen mağfirette** (bağışlamada) **bulun,** kim için? (لِلَّذِينَ) **o kimseler**(in günahları) **için ki,** ne yaptılar? (تَابُوا) (günahlarından) **tevbe ettiler,** daha? (وَاتَّبَعُوا) **ve hakkıyla tâbi oldular,** neye? (سَبِيلَكَ) **Senin yoluna,** daha ne yap? (وَقِ) **ve koru,** kimi? (هِمْ) **onları,** neden? (عَذَابَ الْجَحِيمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbından.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Gökleri ve yeri kaplayan Kürsî'nin, kendisine nispetle sahrâdaki bir halka kadar küçük kaldığı) **Arş'ı taşımakta olanlar ve onun etrâfındaki** (sayısız melek)**ler; Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte** (övgülerde bulunarak ve "Sübhânellâhi ve bihamdihî" zikri ile meşgul) **olarak sürekli tesbîhde bulunmaktadırlar ve O'na** (hakîkî ve kâmil mânâda) **îmân etmektedirler, bir de o îmân etmiş kimseler**(in günahları) **için sürekli mağfiret** (ve bağışlanma) **talep etmek** (üzere demek)**tedirler ki: "Ey Rabbimiz! Sen rahmet ve ilim bakımından her bir şeyi kuşattın** (ki böylece hiçbir şey Senin merhametinin ve bilginin dışında kalmamıştır)**; öyleyse o kimseleri mağfiret eyle ki onlar** (günahlarından) **tevbe etmiştirler ve Senin yoluna hakkıyla tâbi olmuşturlar, ayrıca Sen onları şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbından koru.**

رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّت۪ي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَٓائِهِمْ
وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُۙ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(Melekler müminler hakkındaki duâlarına şöyle devâm ettiler:) (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** daha ne yap? (وَاَدْخِلْ) **ve girdir,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (جَنَّاتِ عَدْنٍ) **Adn cennetlerine,** (الَّت۪ي) **o cennetler ki,** (وَعَدْتَ) **Sen vaad ettin,** kime? (هُمْ) **onlara,** daha kimi girdir? (وَمَنْ) **ve o kimseleri ki,** (صَلَحَ) **sâlih oldu,** onlar da kimden oldukları hâlde? (مِنْ اٰبَٓائِهِمْ) **babalarından,** daha? (وَاَزْوَاجِهِمْ) **ve eşlerinden,** daha? (وَذُرِّيَّاتِهِمْ) **ve zürriyetlerinden,** (اِنَّكَ) **Şüphesiz ki Sen,** (اَنْتَ) **ancak Sen,** kimsin? (الْعَز۪يزُ) **Azîz**(sin)**,** daha kimsin? (الْحَك۪يمُ) **Hakîm**(sin)**.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Ey Rabbimiz! Sen onları da, babalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden (cennete girmeye elverişli bir şekilde îmân ederek ve güzel ameller işleyerek) **sâlih olmuş kimseleri de kendilerine vaad etmiş bulunduğun o Adn cennetlerine girdir.**

Şüphesiz ki Sen; ancak Sen (hiçbir şey karşısında yenik düşmeyecek yegâne gâlip olan bir) **Azîz'sin,** (her işi yerli yerinde olan ve hikmetsiz hiçbir iş yapmayan bir) **Hakîm'sin** (ki sözünü yerine getirmek de Senin hikmetine muvâfık düşmektedir).

وَقِهِمُ السَّيِّـَٔاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(Melekler duâlarına devamla şöyle dediler:) (وَقِ) **bir de Sen koru,** kimi? (هِـمْ) **onları,** neden? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **o kötü şeyler**(e düşmek)**den,** (وَمَـنْ) **zâten kimi,** (تَـقِ) **Sen korursan,** neden? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **o kötü şeylerden,** yâni dünyâda işlenen günahların sebebiyet verdiği azap ve felâketlerden, ne zamanda korursan? (يَوْمَئِذٍ) **işte o** (âhiret) **gün**(ün)**de,** (فَقَـدْ رَحِمْـتَ) **artık muhakkak sen rahmet ettin** (demektir), kime? (هُ) **o** (kulu)**na,** (وَذٰلِـكَ) (Habîbim) **ve işte sana, bu** (tür bir korumaya ve rahmete nâiliyet), (هُـوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْفَـوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظِـيمُ) **çok büyük olan.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Bir de Sen onları (günahlardan ibâret) **o kötü şeyler**(e düşmekten kurtararak onların sebebiyet vereceği azaptan ve vebâl)**den koru. İşte o** (hesap) **gün**(ü) **Sen kimi o** (dünyâda işlenen) **kötü şeyler**(in sebebiyet verdiği azap ve felâket)**den korursan muhakkak ona rahmet etmiş olursun."**

(Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (tür bir korumaya ve rahmete nâiliyet) **çok büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.**

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ
اِذْ تُدْعَوْنَ اِلَى الْاِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** (يُنَادَوْنَ) **onlara nidâ olunacaktır,** yâni melekler onlara seslenecektir, ne diye? (لَمَقْـتُ اللّٰهِ) **elbette Allâh'ın** (size olan) **gazabı,** nedir? (اَكْبَـرُ) **daha büyüktür,** neden? (مِنْ مَقْتِكُمْ) **sizin** (şu andaki) **öfkenizden,** kime olan öfkenizden? (اَنْفُسَكُمْ) **kendi nefislerinize,** Allâh'ın ne zamanki gazabı daha büyüktür? (اِذْ تُدْعَـوْنَ) **bir vakitte ki** (siz peygamberler vâsıtasıyla) **çağrılıyordunuz,** neye? (اِلَـى الْاِيمَانِ) **îmâna,** ama ne yapıyordunuz? (فَتَكْفُرُونَ) **hemen inkâr ediyordunuz.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- O kimseler ki kâfir olmuşturlar; (işte onların azâba düşmelerine sebebiyet veren nefislerine kızgınlıklarından dolayı cehennemde parmak uçlarını yerlerken) **şüphesiz onlara seslenilecektir ki:**

"Hani siz îmâna çağırılıyordunuz da inkâr ediyordunuz ya, elbette işte o zaman Allâh'ın (size karşı) **gazabı, sizin** (bugün cehennemde yanarken) **kendi nefislerinize kızmanızdan daha büyüktü."**

قَالُوا رَبَّنَٓا اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا

فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(قَالُوا) **O** (kâfir ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اَمَتَّ) **öldürdün,** kimi? (نَا) **bizi,** ne yapmakla? (اِثْنَتَيْنِ) **iki kere** (öldürmekle)**,** bu kelime geride zikredilen fiilin mef'ûlü mutlağı düşen mahzûf bir (اِمَاتَتَيْنِ) kelimesinin sıfatıdır, *(el-Beyzâvî)* daha ne yaptın? (وَاَحْيَيْتَ) **ve dirilttin,** kimi? (نَا) **bizi,** ne yapmakla? (اِثْنَتَيْنِ) **iki defâ** (diriltmekle), bu kelime geride zikredilen fiilin mef'ûlü mutlağı düşen mahzûf bir (اِحْيَاتَتَيْنِ) kelimesinin sıfatıdır, *(el-Âlûsî)* (فَاعْتَرَفْنَا) **şimdi biz îtirâf ettik,** neyi? (بِذُنُوبِنَا) **günahlarımızı,** (فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ) **artık herhangi bir çıkışa doğru var mıdır,** ne? (مِنْ سَبِيلٍ) **herhangi bir yol.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Bunun üzerine) **o** (cehennemde yana)**nlar: "Ey Rabbimiz! Sen bizi iki kere öldürdün, iki defâ da dirilttin. Şimdi biz** (dünyâda iken dirilmeyi inkâr ettiğimizi ve âkıbet korkusu taşımadığımız için rahatça sayısız) **günahlar** (yaptığ)**ımızı îtirâf ettik. Artık** (bu cehennemden er ya da geç dünyâya dönüş veyâ başka bir yere geçiş için) **herhangi bir çıkışa doğru bir yol var mıdır?" dediler.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; kâfirlerin sözünde geçen: "İki defâ öldürme ve iki kere diriltme" tâbirleri, Muhammed ibnü Ka'b el-Kurazî, Süddî ve Esbât gibi tâbi'în ulemâsı tarafından birkaç türlü tefsîr edilmiştir ki bu rivâyetlere göre; birinci defâ öldürülmelerinden maksad; ecelleri geldiğinde öldürülmeleri, ikincisi ise kabirde sorgu-suâl için diriltildikten sonra tekrar öldürülmeleridir.

Yine böylece ilk olarak diriltilmeleri; sorgu-suâl meleklerine cevap verebilmeleri için onlara kabirde hayat verilmesi, ikincisi ise mahşere çıkarken diriltilmeleri olarak tefsîr edilmiştir ki böylece bu âyet-i kerîme kabir azâbının delillerinden sayılmıştır. *(el-Mâtürîdî, Te'vîlâtü Ehli's-Sünne, 9/10; et-Taberî, et-Tefsîr, 20/292; et-Teysîr, 13/93; el-Beyzâvî; el-Medârik)*

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُٓ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْۚ وَاِنْ يُشْرَكْ بِه۪ تُؤْمِنُواۜ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَب۪يرِ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(O zaman kendilerine denilecektir ki:) (ذٰلِكُمْ) **işte size! Bu** (sonsuz azâba uğramanız), ne sebebiyledir? (بِاَنَّهُٓ) **şu sebepledir ki şüphesiz şân**(ına önem verilmesi gereken hüküm), nedir? (اِذَا دُعِيَ) **duâ edildiği zaman,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne olduğu hâlde? (وَحْدَهُ) **tek olduğu hâlde,** yâni "Lâ ilâhe illâllâh" denilerek tek olarak Allâh'a yalvarıldığı zaman, ne yaptınız? (كَفَرْتُمْ) **inkâr ettiniz,** (وَاِنْ يُشْرَكْ) **ama eğer ortak koşulsa,** kime? (بِه۪) **O** (Allâh-u Azîmişşâ)-**na,** ne yapıyordunuz? (تُؤْمِنُوا) (hemen ona) **inanıyordunuz,** (فَالْحُكْمُ) **artık** (sizin hakkınızdaki) **hüküm** (ve karar), kime âittir? (لِلّٰهِ) **Allâh'a âittir,** öyle Allâh ki, (الْعَلِيِّ) **Aliyy** (olan), yine öyle Allâh ki, (الْكَب۪يرِ) **Kebîr** (olan).

Meâl-i Şerîf - 12

12- (O zaman kendilerine denilecektir ki:) **"İşte size** (beyân ediyoruz)**! Bu** (sonsuz azâba uğramanız)**, şüphesiz şu hakîkat sebebiyle** (gerçekleşmiş)**dir ki; siz** (dünyâda iken 'Lâ ilâhe illâllâh' denilerek) **tek olarak Allâh'a yalvarıldığı zaman inkâr etmiştiniz, O'na ortak koşulacak olduğunda ise** (o şirke) **inanıyordunuz.**

Artık (sizin hakkınızdaki) **hüküm** (ve karar)**, O** (şânı çok yüce olup hükmü geri çevrilemeyen ve saltanatı çok büyük olması hasebiyle cezâsı sınırlanamayan) **Aliyy ve Kebîr Allâh'a âittir.** (O'nun Zâtı ve sıfatları hakkında benzeri ve ortağı bulunmadığı için, Kendisine şirk koşanlara karşı gazabı çok şiddetli olmuş ve hikmeti onların cehennemde ebedî kalmasını gerektirmiştir. Siz de müşrik olduğunuza göre buradan çıkmanızın yolu yoktur.)"

هُوَ الَّذ۪ي يُر۪يكُمْ اٰيَاتِه۪ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ رِزْقاًۜ وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُن۪يبُ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (الَّذ۪ي) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** ne yapıyor? (يُر۪ي) **dâimâ gösteriyor,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اٰيَاتِه۪) **âyetlerini,** daha ne yapıyor? (وَيُنَزِّلُ) **ve zaman zaman indiriyor,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (رِزْقاً) **bir rızkı,** yâni rızık sebebi olan yağmuru, (وَمَا يَتَذَكَّرُ) **ama** (bu anlatılanlardan) **iyice öğüt almaz,** (اِلَّا مَنْ) **ancak o kimse** (alır) **ki,** (يُن۪يبُ) **inâbe ediyor,** yâni tefekküre yöneliyor.

Meâl-i Şerîf - 13

13- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki;** (ilâhlıkta tek olduğunu ifâde eder mâhiyetteki üstün vasıflarını açıklayan) **âyetlerini size dâimâ göstermektedir ve zaman zaman sizin** (menfaatiniz) **için gökten bir rızık** (sebebi olan yağmur) **indirmektedir.**

Ama (körü körüne inkârı bırakıp tefekküre yönelerek) **inâbe eden kimseden başkası iyice öğüt alamaz.**

فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(فَادْعُوا) (Ey müminler) **artık siz ibâdet edin,** kime? (اَللّٰهَ) **Allâh'a,** ne olduğunuz hâlde? (مُخْلِصِينَ) **tahsîs edici kimseler olarak,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (اَلدِّينَ) **dîni** (ve ibâdeti), (وَلَوْ كَرِهَ) **kerih görse de,** yâni hoşlanmasa da, kim? (اَلْكَافِرُونَ) **o kâfirler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Ey müminler! Îmânsızlar ihlâsınızdan hoşlanmasa da ve) **kâfirler** (sâdece Allâh'a ibâdet etmenizi) **kerih görse de, artık siz dîni** (ve ibâdeti) **Kendisine tahsîs edici kimseler olarak Allâh'a ibâdet** (etmeye devâm) **edin.**

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهِ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

Allâh-u Te'âlâ kimdir? (رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ) (müminlerin dünyâda ve cennette) **dereceleri**(ni) **yükselticidir,** bu terkib, mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, daha kimdir? (ذُو الْعَرْشِ) **Arş'ın sâhibidir,** (يُلْقِي) **O indiriyor,** *(et-Teysîr)* neyi? (اَلرُّوحَ) **o**(nların) **rûhu** (mesâbesinde olan vahyi), o vahiy neden sebep inici olduğu hâlde? (مِنْ اَمْرِهِ) **O'nun emrinden dolayı,** kimin üzerine indiriyor? (عَلٰى مَنْ) **o kimse üzerine ki,** (يَشَاءُ) **diliyor,** o diledikleri kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهِ) **kulları içerisinden,** niçin indiriyor? (لِيُنْذِرَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ kullarını) **uyarsın diye,** neden uyarsın? (يَوْمَ التَّلَاقِ) **o karşılaşma günü** (olan kıyâmetin şiddetleri)**nden.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Allâh-u Te'âlâ dünyâda da cennette de mümin kullarının) **dereceleri**(ni) **yükseltendir,** (yedi kat göklerin üzerinde olan değerli ve yüce) **Arş'ın** (da) **sâhibidir.**

O (Allâh-u Te'âlâ, indirilmesi) **Kendi emrinden kaynaklanan** (ve rûhun bedeni canlandırması gibi kalplere hayat vermesi hasebiyle) **o**(nların) **rûhu** (mesâbesinde olan vahyi) **kullarından dilediği kimselerin üzerine indirmektedir, tâ ki O** (Allâh-u Te'âlâ), **o** (gök ve yer ehlinin, öncekilerle sonrakilerin, ruhlarla cesetlerin ve amellerle sâhiplerinin) **karşılaşma günü** (olan kıyâmetin şiddetleri)**nden uyarsın.**

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

O karşılaşma gününden bedel neden korkutsun diye? (يَـوْمَ هُـمْ) **bir günden** (korkutsun) **ki onlar,** nedir? (بَـارِزُونَ) **açık alana çıkacak kimselerdir,** ne oldukları hâlde çıkacaklar? (لَا يَخْفٰـى) **gizli kalmaz olduğu hâlde,** kime? (عَلَـى اللّٰهِ) **Allâh'a,** kimden olduğu hâlde? (مِنْهُـمْ) **onlardan,** ne? (شَـيْءٌ) **hiçbir şey,** o gün şöyle sorulacak? (لِمَـنِ) **kime âittir,** ne? (اَلْمُلْـكُ) **mülk,** ne zaman? (اَلْيَـوْمَ) **bugün,** soruya cevâben şöyle buyrulur? (لِلّٰهِ) **sâdece Allâh'a âittir,** öyle Allâh ki, (اَلْوَاحِـدِ) **Vâhid** (olan), daha öyle Allâh ki, (اَلْقَهَّارِ) **Kahhâr** (olan).

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Allâh-u Te'âlâ) **bir günden** (korkutsun diye vahyi indirmektedir) **ki onlar** (kabirlerinden mahşerdeki) **açık alana çıkacak kimselerdir.**

Onlardan hiçbir şey Allâh'a gizli kalmayacaktır. (İşte kimsenin cevap vermeye güç bulamayacağı o günde Allâh-u Te'âlâ:) **"Bugün mülk kime âittir?"** (diye soracak, sonra yine Kendisi:)

"O (hiçbir ortağı olmayan ve her şeye zorla da olsa istediğini yaptırma gücüne sâhip olan) **Vâhid ve Kahhâr Allâh'a âittir"** (buyuracaktır).

اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(Allâh-u Te'âlâ daha sonra şöyle buyuracaktır:) (اَلْيَـوْمَ) (işte) **bugün,** ne olacak? (تُجْزٰى) **karşılık verilecek,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** neye mukābil? (بِمَا) **o şeye mukābil ki,** (كَسَبَتْ) **kazandı,** (لَا ظُلْمَ) **hiçbir zulüm yoktur,** ne zaman?

(اَلْيَوْمَ) **bugün,** niçin zulüm yoktur? (اِنَّ اللّٰهَ) **çünkü şüphesiz Allâh,** bu makam ta'lîl içindir, kimdir? (سَرِيعُ الْحِسَابِ) **hesâbı çok çabuk görendir.** Yâni hesâbı görülen kişiye hak ettiği karşılık süratlice ulaşacağından dolayı kimsenin hak ettiği karşılığı bulması gecikmeyecektir.

Meâl-i Şerîf - 17

17- (Allâh-u Te'âlâ sonra şöyle buyuracaktır:) "(İşte) **bugün** (iyi-kötü) **her bir nefse** (hayırdan ve şerden) **kazanmış olduğu şeyler mukābilinde karşılık verilecektir.**

Bugün hiçbir (kimse hakkında sevap eksiltilerek ya da azap artırılarak) **zulüm yoktur. Çünkü şüphesiz Allah, hesâbı çok çabuk görendir.** (Zîra bir kişinin hesâbını görmek, diğerinin muhâsebesini görmekten O'nu meşgul etmeyeceği için hesâbı görülen kişiye hak ettiği karşılık süratlice ulaşacağından dolayı kimsenin hak ettiği karşılığı bulması gecikmeyecektir.)"

وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمٖينَۜ
مَا لِلظَّالِمٖينَ مِنْ حَمٖيمٍ وَلَا شَفٖيعٍ يُطَاعُۜ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَاَنْذِرْ) (Habîbim) **ve uyar,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (يَوْمَ الْاٰزِفَةِ) **o çok yakın olan** (kıyâmet) **gün**(ün)**den,** o günden bedel? (اِذِ الْقُلُوبُ) **bir vakit ki o kalpler,** neredededir? (لَدَى الْحَنَاجِرِ) **gırtlakların**(ın) **yanındadır,** o kalplerin sâhipleri ne olduğu hâlde? (كَاظِمٖينَ) **tutan kimseler hâlinde,** yâni canları nefesleriyle birlikte çıkmasın diye onlar boğazlarını tutan kimseler hâlinde iken, (مَا لِلظَّالِمٖينَ) **o zâlimler için yoktur,** kimlerden? (مِنْ حَمٖيمٍ) **herhangi bir yakın dosttan,** daha kimlerden biri yoktur? (وَلَا شَفٖيعٍ) **herhangi bir şefâatçiden de yoktur,** öyle şefâatçi ki, (يُطَاعُ) (kendisine) **itâat olunur** (ve sözü dinlenir).

Meâl-i Şerîf - 18

18- (Habîbim!) **Bir de sen onları o çok yakın olan** (kıyâmet) **gün**(ün)**den uyar. Bir vakitten ki;** (canları nefesleriyle birlikte çıkmasın diye) **onlar** (boğazlarını) **tutan kimseler hâlinde iken o** (kâfirlerin) **kalpler**(i aşırı korkudan dolayı yerlerinden fırlayıp) **gırtlakların**(ın) **yanındadır** (işte o zaman boğazlarına dayanmış olan kalpleri yerlerinden fırlayıp boğazlarından çıkamaz ki ölüp kurtulsunlar, yerlerine de dönemez ki rahat bir nefes alabilsinler).

(İşte o zaman, şirk koşmakla en büyük zulmü işlemiş olan) **o zâlimler için hiçbir yakın dost yoktur,** (sözü dinlenerek) **kendisine itâat olunacak bir şefâatçi de yoktur.**

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Allâh-u Te'âlâ kimdir? (يَعْلَمُ) **bilmektedir,** neyi? (خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ) **gözlerin hâinliğini,** (خَائِنَةَ) kelimesi ism-i fâ'il olup masdar mânâsındadır, *(et-Teysîr)* daha neyi bilir? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** (تُخْفِى) **gizliyor,** ne? (اَلصُّدُورُ) **göğüsler**(de bulunan kalpler)**.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- O (Allâh-u Te'âlâ), **gözlerin** (hırsızlama bir şekilde nâmahreme kasıtlı olarak bakarken yapmış olduğu) **hâinliğini de,** (o sırada baktığı kişinin güzelliğiyle alâkalı olarak) **göğüsler**(de bulunan kalpler)**in gizler olduğu şeyleri de** (hakkıyla) **bilmekte** (ve azâbını takdîr etmekte)**dir.**

وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَىْءٍ
اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَاللّٰهُ) **Ve Allâh**(-u Te'âlâ), ne yapar? (يَقْضِى) **hüküm verir,** nasıl bir hüküm ile hüküm verir? (بِالْحَقِّ) **hakkı** (ve adâleti) **mültebis olan,** bu terkîb (يَقْضِى) fiilinin mef'ûlü mutlağı düşen mahzûf bir (قَضَاءً) kelimesinin sıfatı düşmüş olup takdîr-i kelâm (قَضَاءً مُلْتَبِسًا بِالْحَقِّ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (وَالَّذِينَ) **ama o şeyler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar** (onlara) **ibâdet ediyorlar,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başka,** onlar nedir? (لَا يَقْضُونَ) **hüküm ver**(meye güç yetir)**emezler,** ne ile? (بِشَىْءٍ) **hiçbir şeyle,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْبَصِيرُ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Yine Allâh (her konuda yegâne söz sâhibi olarak) **hak** (ve adâlet) **ile hüküm vermektedir.** (Zâten her şey Kendisine âit olduğu için, her yaptığı şey adâletin ta kendisidir. Müşriklerin Allâh'ı bırakıp da) **O'ndan başka sürekli tapar oldukları şeyler ise** (hiçbir şey bilmeyen ve hiçbir şeye gücü yetmeyen cansız varlıklar oldukları için, herhangi bir konuda doğru ya da yanlış) **hiçbir şeyle hüküm veremezler.**

Şüphesiz ki Allâh; ancak O, (tüm sözleri hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (bütün işleri tam mânâsıyla görüp karşılığını verecek olan bir) **Basîr'dir.**

اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَوَلَمْ يَسِيرُوا) **Bir de o** (müşrik ola)**nlar hiç gezmediler mi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** daha ne yapsaydılar? (فَيَنْظُرُوا) **sonra baksaydılar,** bu mânâya göre bu cümle geride geçen nefyin cevâbı olarak cezm edilmiştir, gerçi (لَمْ يَسِيرُوا) filine atfedilmesi sebebiyle meczûm olduğu görüşü de vardır ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, neye baksaydılar? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) **o kimselerin** (fecî) **âkıbeti ki,** (كَانُوا) (o kimseler) **bulunmuştular,** burada fiil tâmme olup (وُجِدُوا) mânâsındadır, kimden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (كَانُوا) **onlar olmuştular,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedir olmuştular? (اَشَدَّ) **daha güçlü,** kimden? (مِنْهُمْ) **o** (senin döneminde buluna)**nlardan,** ne cihetinden? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** daha ne cihetinden? (وَاٰثَارًا) **ve** (bıraktıkları) **eserler yönünden,** öyle eserler ki neresdedir? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**dedir,** (فَاَخَذَ) **sonra yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne sebebiyle? (بِذُنُوبِهِمْ) **günahları sebebiyle,** (وَمَا كَانَ) **ama bulunmadı,** burada fiil tâmme olup (وُجِدَ) mânâsındadır, kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neden kurtaracak? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh**(ın azâbın)**dan,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ وَاقٍ) **koruyucudan hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- O (müşrik ola)**nlar yer**(yüzün)**de gezip de,** (Âd ve Semûd gibi) **kendilerinden önce** (helâke mâruz) **bulunmuş olan o** (kâfir) **kimselerin** (fecî) **âkıbetinin nasıl olduğuna hiç bakmadılar mı?!**

Onlar kuvvet bakımından ve yer(yüzün)**deki** (muhkem kaleler ve korumalı şehirler gibi bırakmış oldukları şâh)**eserler yönünden bunlardan daha güçlü idiler.**

Sonra günahları sebebiyle Allâh onları yakalamıştı ama onlar için Allâh(ın azâbın)**dan hiçbir koruyucu bulunmamıştı.**

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ اِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(ذٰلِكَ) (Ey insan) **işte sana! Bu** (şekilde azâba yakalanmaları), ne sebebiyle olmuştu? (بِاَنَّهُمْ) **şu sebeple ki gerçekten onlar,** ne yapmıştılar? (كَانَتْ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (تَأْتٖي) **sürekli gelir,** kime? (هِمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) rasülleri, ne ile berâber? (بِالْبَيِّنَاتِ) **apaçık mûcizeler** (ve açık seçik hükümler) **ile,** (فَكَفَرُوا) **onlar hemen inkâr etmiştiler,** (فَاَخَذَ) **bu sebeple yakalamıştı,** kimi? (هُمُ) **onları,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (اِنَّهُ) **şüphesiz O,** kimdir? (قَوِيٌّ) **Kaviyy'dir,** daha kimdir? (شَدٖيدُ الْعِقَابِ) **azâbı çok şiddetli olandır.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (şekilde azâba yakalanmaları) **şu sebeple** (gerçekleşmiş) **idi ki şüphesiz onlar** (var ya); **rasülleri onlara apaçık mûcizeler** (ve açık seçik hükümler) **ile birlikte sürekli gelmekteydi ama onlar** (hiç düşünme gereği bile duymadan) **hemen inkâr etmiştiler. Bu sebeple Allâh da onları** (dayanılmaz azaplarla) **yakalamıştı. Şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ murâd ettiği her şeyi yaratma gücüne sâhip olan bir) **Kaviyy'dir, azâbı çok şiddetli olandır** (ki, O'nun azâbı yanında hiçbir kimsenin azâbı önemsenemez).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبٖينٍۙ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak rasûl olarak gönderdik,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** ne ile berâber olduğu hâlde gönderdik? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimizle,** daha ne ile gönderdik? (وَسُلْطَانٍ) **ve çok güçlü bir delil ile,** öyle delil ki, (مُبٖينٍ) (hakkı ispatta) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- Andolsun ki; elbette muhakkak Biz Mûsâ'yı âyetlerimizle (ve özellikle dokuz mûcizeyle), **bir de** (düşmanı kahredecek) **çok açık ve çok güçlü bir delille rasûl gönderdik.**

اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

Kime gönderdik? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha? (وَهَامَانَ) **ve Hâmân'a,** daha kime? (وَقَارُونَ) **ve Kārûn'a,** (فَقَالُوا) **bunun üzerine onlar dediler,** neyi dediler? O Mûsâ nedir? (سَاحِرٌ) **bir büyücüdür,** bu kelime mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, Mûsâ daha nedir? (كَذَّابٌ) **çok yalancı biridir.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Firavun'a da, (vezîri) **Hâmân'a da, Kārûn'a da** (elçi olarak Mûsâ'yı gönderdik). **Fakat onlar** (gördükleri hârikulâde olaylar karşısında inanacakları yerde inkâra yeltenip): **"**(Mûsâ) **bir büyücüdür,** (peygamberlik iddiâsında da) **çok yalancı biridir" dediler.**

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(فَلَمَّا جَاءَ) **Artık ne zaman ki o** (Mûsâ) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, kime getirdi? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِالْحَقِّ) **hakkı,** kimin nezdinden olduğu hâlde? (مِنْ عِنْدِنَا) **Bizim nezdimizden,** (قَالُوا) **o** (kâfir ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (اُقْتُلُوا) **öldürün,** kimi? (اَبْنَاءَ الَّذِينَ) **o kimselerin oğullarını ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** kiminle birlikte? (مَعَهُ) **onunla berâber,** daha ne yapın? (وَاسْتَحْيُوا) **ve sağ bırakın,** kimi? (نِسَاءَهُمْ) **kadınlarını,** (وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ) **hâlbuki o kâfirlerin hîlesi olmadı,** (اِلَّا فِى ضَلَالٍ) **ancak bir ziyan içerisinde** (oldu).

Meâl-i Şerîf - 25

25- Artık o (Mûsâ) **onlara Bizim nezdimizden hakkı getirdiği zaman** (ona karşılık vermekten âciz kalanlar kin ve nefret kusarak): **"Onunla birlikte îmân etmiş bulunan o kimselerin oğullarını** (evvelce yaptığınız gibi yine) **öldürün, kadınlarını ise sağ bırakın" dediler.**

Hâlbuki o kâfirlerin hîlesi (hiçbir şeye yaramayacak olup, netîcede Allâh'ın taraftarları gâlip geleceği için onların bunca çabası) **ancak bir ziyan içerisindeydi.**

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِى اَقْتُلْ مُوسٰى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ اِنِّى اَخَافُ اَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ اَوْ اَنْ يُظْهِرَ فِى الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim dedi? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** neyi dedi? (ذَرُو) **bırakın,** kimi? (نِى) **beni,** ne yapayım? (اَقْتُلْ) **öldüreyim,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** daha ne dedi? (وَلْيَدْعُ) **o da yalvarsın,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** niçin öldüreyim? (اِنِّى) **çünkü gerçekten ben,** bu makam ta'lîl içindir, ne yapıyorum? (اَخَافُ) **endişe ediyorum,** neden?

(اَنْ يُبَدِّلَ) **değiştirmesinden,** neyi? (دِينَكُمْ) **dîninizi,** daha neden korkuyorum? (اَوْ اَنْ يُظْهِرَ) **ya da açığa çıkarmasından,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** neyi? (اَلْفَسَادَ) (birtakım) **fesâd** (ve ifsadlar)**ı.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Firavun dedi ki: "Bırakın beni de Mûsâ'yı öldüreyim, o da (kurtulmak için) **Rabbine yalvarsın. Çünkü gerçekten ben onun** (sağ bırakılması hâlinde) **sizin** (bana ve şefâatçilerim olan putlara ibâdetinizden ibâret olan) **dîninizi değiştirmesinden ya da** (bunu yapamasa bile en azından) **bu toprakta** (kargaşa çıkararak güven kaybı ve kazanç yollarınızın bozulması gibi birtakım) **fesâd** (ve ifsadlar) **açığa çıkarmasından endişe etmekteyim."**

Müfessirlerin beyânı vechile; Firavun, Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın, kendi mülkünü tehdit eden bir tehlike hâline geldiğini anlayınca onu öldürmeye teşebbüs etti. Fakat her seferinde kavminin ileri gelenleri ona: "Durum senin korkacağın boyutta değil, bu ancak bir büyücüdür ki, dengi bir büyücü ona mukâvemet edebilir. Bir de onu öldürürsen, senin dâvânı delille ispattan âciz kaldığın şeklinde bir şüpheyi insanların kalbine sokmuş olursun" dediler.

Aslında Firavun, gördüğü mûcizeler karşısında dehşete kapıldığı için zâten onu öldürme cesâretini kendinde bulamamaktaydı. Fakat kendisinin bu sözlerden etkilenerek bu fikrinden vazgeçtiğini ama onu engellememeleri hâlinde bunu hemen gerçekleştireceğini topluma anlatmak için bu sözü söyledi.

وَقَالَ مُوسٰٓى اِنّ۪ى عُذْتُ بِرَبّ۪ى وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (مُوسٰٓى) **Mûsâ,** neyi dedi? (اِنّ۪ى) **muhakkak ben,** ne yaptım? (عُذْتُ) **sığındım,** kime? (بِرَبّ۪ى) **Rabbime,** daha? (وَرَبِّكُمْ) **ve sizin Rabbinize,** kimden? (مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ) **her bir kibirli kimseden,** öyle kibirli kimse ki, (لَا يُؤْمِنُ) **îmân etmiyor,** neye? (بِيَوْمِ الْحِسَابِ) **hesap gününe.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- (Bunu duyan) **Mûsâ da** (kavmine) **dedi ki: "Muhakkak ki ben** (Firavun gibi) **hesap gününe îmân etmeyen her bir kibirli kimseden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz** (olan Allâh-u Zü'l-Celâl)**e sığındım."**

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ ا۪يمَانَهُٓ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّىَ اللّٰهُ وَقَدْ جَٓاءَكُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَاِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذ۪ى
يَعِدُكُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْد۪ى مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (رَجُلٌ) **bir adam,** öyle adam ki, (مُؤْمِنٌ) **îmân edici,** daha öyle adam ki kimlerden? (مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un hânedânından,** yine öyle adam ki, (يَكْتُمُ) **gizliyor,** neyi? (اِيمَانَهُ) **îmânını,** bu adam neyi dedi? (اَتَقْتُلُونَ) **öldürecek misiniz,** kimi? (رَجُلًا) **bir adamı,** niçin? (اَنْ يَقُولَ) **dediği için,** neyi? (رَبِّيَ) **benim Rabbim,** kimdir? (اللّٰهُ) **ancak Allâh'tır,** (وَقَدْ جَاءَ) **hâlbuki gerçekten o** (Mûsâ) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **açık mûcizeleri,** kimden? (مِنْ رَبِّكُمْ) **Rabbinizden,** (وَاِنْ يَكُ) **zâten eğer o oldu ise,** nedir olduysa? (كَاذِبًا) **yalancı biri,** (فَعَلَيْهِ) **artık onun aleyhinedir,** ne? (كَذِبُهُ) **kendi yalanı**(nın vebâli), (وَاِنْ يَكُ) **ama eğer oldu ise,** nedir oldu ise? (صَادِقًا) **doğru söyleyen biri,** ne olur? (يُصِبْ) **isâbet eder,** kime? (كُمْ) **size,** ne? (بَعْضُ الَّذ۪ي) **o şeylerin** (hepsi olmasa da en azından) **bir kısmı** ki, (يَعِدُ) **tehdit ediyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (لَا يَهْد۪ي) **hidâyet etmez,** yâni maksadına ulaştırmaz, kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** kimdir? (مُسْرِفٌ) **haddi aşıcı bir kimsedir,** daha kimdir? (كَذَّابٌ) **çok yalancı biridir.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Firavun'un hânedânından (olup), **îmânını gizleyen mümin bir adam** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ı tutar gibi görünmemek için orta yollu bir istişâre veriyormuş gibi davranarak Firavun âilesine) **dedi ki:** "(Suçsuz) **bir adamı** (sâdece) **'Rabbim ancak Allâh'tır' dedi diye mi öldüreceksiniz?! Hâlbuki gerçekten o size Rabbiniz**(in nezdin)**den çok açık mûcizeler getirmiştir. Zâten eğer o yalancı biri olduysa, yalanı**(nın vebâli) **onun aleyhinedir** (ki, bu durumda kimse zarar görmeyeceği için öldürülmesine hâcet yoktur).

Ama eğer doğru söyleyen bir kimse olduysa, sizi tehdit etmekte olduğu o şeylerin (hepsi olmasa bile en azından) **bir kısmı size isâbet edecektir** (ki o da sizi helâk etmeye yetecektir). **Şüphesiz Allâh öyle bir kimseyi hidâyet etmez** (ve maksadına eriştirmez) **ki, o haddi aşıcıdır ve çok yalancıdır.** (İşte Allâh böyle birini mûcizelerle destekleyerek murâdına erdirmez ve hiçbir hayra eriştirmez. Bilakis onu rezil edip helâke uğratır. Bu durumda da onu niye öldüresiniz?!)

Müfessirlerin beyânı vechile; bu kişi, Firavun'un amcasının oğlu, veliahdı ve kolluk güçlerinin reisi konumunda olan bir zât idi ki Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a gizlice îmân etmiş olup Firavun âilesinden îmânını gizliyordu.

İsmi hakkında birkaç rivâyet varsa da İmâm-ı Nesefî *(Rahimehullâh)* "el-Medârik" isimli tefsîrinde isminin Sem'ân olduğu hakkındaki rivâyeti tercih etmiştir.

يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِى الْاَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللّٰهِ اِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا اُرِيكُمْ اِلَّا مَا اَرٰى وَمَا اَهْدِيكُمْ اِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(O mümin adam sözlerine şöyle devâm etti:) (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (لَكُمْ) **sâdece size âittir,** ne? (اَلْمُلْكُ) **mülk** (ve saltanat), ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** ne olduğunuz hâlde? (ظَاهِرِينَ) **üstün gelen kimseler olarak,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **bu toprakta,** (فَمَنْ) **ama kim,** (يَنْصُرُ) **yardım edebilir,** kime? (نَا) **bize,** neden kurtarmak için? (مِنْ بَأْسِ اللّٰهِ) **Allâh'ın çetin azâbından,** (اِنْ جَاءَ) **eğer o gelirse,** kime? (نَا) **bize,** (قَالَ) **dedi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** neyi dedi? (مَا اُرِى) **ben göstermiyorum,** kime? (كُمْ) **size,** (اِلَّا مَا) **ancak o şeyi ki,** (اَرٰى) **görüyorum,** daha ne yapmıyorum? (وَمَا اَهْدِى) **ve eriştirmiyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** (اِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ) **ancak doğru yola** (iletiyorum).

Meâl-i Şerîf - 29

29- Ey kavmim! Bugün (yaşamakta olduğunuz) **bu toprakta** (İsrâîloğullarına gâlip ve) **üstün gelen kimseler olarak mülk** (ve saltanat) **size âittir. Peki** (Mûsâ'nın dediği çıkar da azap) **bize gelecek olursa, Allâh'ın çetin azâbından** (kurtulmamız için) **bize kim yardım edebilir?!** (Artık böyle bir kişiyle uğraşıp da gücünüz yetmeyecek belâlara kendinizi namzet ederek rahatınızı bozmayın.)"

Firavun (o kişinin bunca nasîhatlerine rağmen): **"Ben size** (onu öldüreyim derken) **ancak** (doğru) **görmekte olduğum şeyi gösteriyorum ve** (bu fikrimle) **sizi ancak doğru yola iletiyorum.** (Yoksa doğru bildiğim hiçbir şeyi sizden gizlemiyorum ve söylediğimin tersine bir fikri içimde barındırmıyorum)" **dedi.**

(Ama o bunu söylerken de yalan konuşuyordu, çünkü Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın korkusu içine işlediği hâlde, etrâfına korkmuyormuş izlenimi vermeye çalışıyordu. Oysa bu korkuyu taşımasaydı kimseye danışma lüzûmu hissetmeden onu hemen öldürmeye kalkışırdı.)

وَقَالَ الَّذٖى اٰمَنَ يَا قَوْمِ اِنّٖى اَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذٖى) **o kimse ki,** (اٰمَنَ) **îmân etti,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اِنّٖى) **muhakkak ben,** ne yapıyorum? (اَخَافُ) **endişe ediyorum,**

kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize** (gelmesinden), neyin gelmesinden endişe ediyorum? (مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ) **o hıziplerin** (azâba uğratıldığı felâket) **gününün bir benzerin**(in gelmesin)**den.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Yine o îmân etmiş olan kimse dedi ki: "Ey kavmim! Şüphesiz ben sizin üzerinize o (peygamberler aleyhine ittifak kuran) **hıziplerin** (başlarına gelip çatan azap) **gününün bir benzerin**(in gelmesin)**den endişeleniyorum.**

مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

O gündeki azâbın benzerinden bedel? (مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ) **Nûh kavminin sürekli âdeti** (olan şirkleri)**nin** (sebebiyet verdiği azâbın) **benzerinden,** daha kimin âdeti? (وَعَادٍ) **Âd'ın da,** daha? (وَثَمُودَ) **Semûd'un da,** daha? (وَالَّذِينَ) **ve o kimselerin ki,** kimden sonra idiler? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** (وَمَا اللّٰهُ) **ama Allâh olmadı,** nedir olmadı? (يُرِيدُ) **murâd eder,** neyi? (ظُلْمًا) **en ufak bir zulmü,** kim için? (لِلْعِبَادِ) **kullar**(ı) **için.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- (Ben sizin adınıza) **Nûh kavminin, Âd'ın ve Semûd'un, bir de** (Lût kavmi gibi) **onlardan sonrakilerin sürekli âdeti** (olan kâfirlik ve peygamberlere eziyetleri)**nin** (sebebiyet verdiği cezânın bir) **benzerin**(in size gelmesin)**den** (endişe duymaktayım). **Ama Allâh** (böyle yaparak) **kullar için en ufak bir zulüm** (yapmak bir yana bunu) **murâd etmekte** (dahî) **değildir.** (Bilakis O'nun tüm işleri tam bir adâlettir.)

وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim,** (إِنِّي) **muhakkak ben,** ne yapıyorum? (أَخَافُ) **endişe ediyorum,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** yâni sizin adınıza, neden? (يَوْمَ التَّنَادِ) **birbirine** (bağırıp) **çağrışma günün**(ün tehlikelerin)**den.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Ey kavmim! Muhakkak ben o (herkesin feryâd-u figân içinde yardım isteyerek) **birbirine** (bağırıp) **çağrışma günün**(ün tehlikelerinin gelmesin)**den de sizin adınıza endişeleniyorum.**

يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَۚ مَا لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ عَاصِمٍۚ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

O çağrışma gününden bedel? (يَوْمَ تُوَلُّونَ) **dönüp gideceğiniz günden,** kimler hâlinde? (مُدْبِرِينَ) **arka dönen kimseler hâlinde,** yâni cehennemin sesini duyup mahşer meydanından kaçarak cehenneme doğru giden kimseler olarak, (مَا لَكُمْ) **sizin için olmadı,** kimden gelecek azâba karşı? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ عَاصِمٍ) **herhangi bir kurtarıcıdan,** (وَمَنْ) **ama her kimi,** (يُضْلِلْ) **saptırırsa,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ هَادٍ) **herhangi bir hidâyet ediciden.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- (Cehennemin korkutucu sesini işiteceğiniz zaman mahşer meydanından kaçarak) **arka dön**(üp gid)**en kimseler hâlinde** (cehenneme doğru) **dönüp gideceğiniz** (fakat her köşe bucakta saf saf dizilmiş azap meleklerini göreceğiniz) **o günden** (sizin adınıza korkuyorum) **ki; sizin için Allâh'tan** (gelecek azaptan) **hiçbir kurtarıcı olmayacaktır.** (Ben size bu kadar nasîhat ediyorum) **ama Allâh kimi**(n bâtılı seçtiğini bildiği için onu) **saptırırsa, artık onun için hiçbir hidâyet edici yoktur.**

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِۜ حَتّٰٓى اِذَا هَلَكَ
قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًاۜ كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌۚ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَقَدْ جَاءَ) **Andolsun ki; elbette muhakkak geldi,** kime? (كُمْ) **size,** kim? (يُوسُفُ) **Yûsuf,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) (Mûsâ'dan) **daha önce,** ne ile geldi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık delil** (ve mûcize)**lerle,** (فَمَا زِلْتُمْ) **ama siz dâim olmuştunuz,** ne içinde? (فِي شَكٍّ) **büyük bir şüphe içerisinde,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (جَاءَ) **getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِهِ) **onu,** (حَتّٰٓى اِذَا هَلَكَ) **nihâyet o öldüğü zaman,** (قُلْتُمْ) **demiştiniz,** neyi demiştiniz? (لَنْ يَبْعَثَ) **aslâ göndermeyecek,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimden sonra? (مِنْ بَعْدِهِ) **ondan sonra,** kimi? (رَسُولًا) **hiçbir rasûlü,** (كَذٰلِكَ) (ey insan!) **İşte sana! Böylece** (ilginç bir saptırma ile), (يُضِلُّ) **saptırır,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (هُوَ) **o,** kimdir? (مُسْرِفٌ) **haddi aşıcı bir kimsedir,** daha kimdir? (مُرْتَابٌ) **şüphe edici biridir.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Andolsun ki; elbette (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın gelişinden) **daha önce** (Ya'kûb oğlu) **Yûsuf siz**(in geçmişleriniz)**e çok açık delil** (ve mûcize)**lerle birlikte gelmişti. Ama siz onun size kendisini getirdiği o şeyden büyük bir şüphe içinde olmakta dâim olmuştunuz, nihâyet o ölünce: 'Allâh onun ardından aslâ hiçbir rasûl göndermeyecek' demiştiniz.**

(Ey insan!) **İşte sana! Allâh o kimseyi böylece** (fecî bir saptırmayla) **dalâlete düşürür ki, o kişi** (yaratıcısına isyan noktasında) **haddi aşan biridir ve** (körü körüne taklide dalıp evhâma yenik düşerek dînî konularda) **şüphe edicidir.**

Müfessirlerin beyânına göre; Mûsâ *(Aleyhisselâm)*dan önce Firavun ve hânedânına gönderildiği bildirilen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*dan maksad; herkesçe meşhur olan Ya'kûb *(Aleyhisselâm)*ın oğlu Yûsuf *(Aleyhisselâm)*dır.

Buna göre bâzıları, meşhur Firavun'un dört yüz kırk sene ömür sürdüğünü, dolayısıyla Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın Firavun'u ile Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın Firavun'unun aynı kişiler olduğunu söylemişlerse de, târihçilerin ekserîsi bunların farklı şahıslar olduğunu nakletmiş, Kurtubî *(Aleyhisselâm)* da bu görüşü tercih ederek, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın Firavun'unun, onun zamânında öldüğünü zikretmiştir.

Bâzı müfessirler ise bu âyet-i kerîmede bahsi geçen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın, bilinen Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın torunu olan başka bir peygamber olduğunu ve Firavun hânedânı içerisinde yirmi sene tebliğde bulunduğunu açıklamışlardır. Her hâlükârda: "Yûsuf *(Aleyhisselâm)*ın, Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın zamânında bulunan Firavun hânedânına mûcizelerle gelişi"nin zikredilmesi, babaların işlerinin çocuklara nispeti kabîlindendir. Gerçi o gün yaşayanlar arasında, Yûsuf *(Aleyhisselâm)*dönemine şâhit olan bâzı kimselerin hayatta olduğu da düşünülebilir. *(el-Âlûsî)*

اَلَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْۜ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ اٰمَنُوا
كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

O haddi aşandan bedel kimi saptırır? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (يُجَادِلُونَ) **mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetleri**(ni iptal) **hakkında,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْرِ سُلْطَانٍ) **güçlü bir delîlin gayrı ile,** öyle delil ki, (اَتٰى) **geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** yâni kendilerine güçlü bir delil gelmeksizin, (كَبُرَ) **büyük oldu,** yâni Allâh'ın âyetlerini iptal hakkındaki mücâdeleleri, ne cihetinden büyük oldu? (مَقْتًا) **gazap bakımından,** kim nezdinde? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** daha? (وَعِنْدَ الَّذِينَ) **ve o kimseler nezdinde ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** (كَذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana! Böylece,** bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الطَّبْعِ الْفَظِيعِ) "İşte böyle bir fecî damgalama ile" şeklindedir, *(el-Âlûsî)* ne yapar? (يَطْبَعُ) **mühür**

vurur, kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyin üzerine? (عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ) **her çok kibirli kişinin kalbinin üzerine,** öyle kibirli kimse ki, (جَبَّارٍ) **ziyâde zorbalık yapan.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- O kimseler ki; kendilerine gelmiş olan güçlü(-güçsüz hiç)**bir delil bulunmaksızın** (sâdece kör taklitçilik ya da birtakım şüphelere dayanarak) **Allâh'ın âyetleri**(ni iptal etme ve onları devre dışı bırakma) **husûsunda mücâdele etmektedirler; Allâh nezdinde de, o îmân etmiş kimseler nezdinde de** (öfke, nefret ve) **gazap bakımından o**(nların bu tartışmaları ne) **büyük olmuştur.** (Ey insan!) **İşte sana! Her çok kibirli ve** (Allâh'ın kullarına musallat olup) **ziyâde zorbalık yapan kimsenin kalbinin üzerine Allâh böylece** (korkunç bir damgayla) **mühür basar."**

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِى صَرْحًا لَعَلّٰى اَبْلُغُ الْاَسْبَابَۙ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** neyi dedi? (يَا هَامَانُ) **ey Hâmân,** ne yap? (اِبْنِ) **binâ et,** kim için? (لِى) **benim için,** neyi? (صَرْحًا) **yüksek bir binâyı,** (لَعَلّٰى) **ola ki ben,** ne yaparım? (اَبْلُغُ) **ulaşırım,** neye? (الْاَسْبَابَ) **yollara.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Firavun(un, Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın peygamberliği hakkında şüpheleri artınca vezîrine) **dedi ki: "Ey Hâmân! Bana** (uzaktakiler tarafından bile rahatça görülebilecek) **belirgin ve yüksek bir binâ yap; ola ki ben** (onun kulesinden gözetim yaparak birtakım) **yollara ulaşırım.**

اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ فَاَطَّلِعَ اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى وَاِنّى لَاَظُنُّهُ كَاذِبًاؕ وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ
عَمَلِه۪ وَصُدَّ عَنِ السَّب۪يلِؕ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا ف۪ى تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

Yollardan bedel? (اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ) **göklerin yollarına** (ve kapılarına ulaşırım da), sonra ne yaparım? (فَاَطَّلِعَ) **böylece bakarım,** kime? (اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى) **Mûsâ'nın İlâhına,** (وَاِنّى) **ve şüphesiz ben,** ne yapıyorum? (لَاَظُنُّ) **elbette ben gerçekten zannediyorum,** kimi? (هُ) **onu,** ne zannediyorum? (كَاذِبًا) **bir yalancı,** (وَكَذٰلِكَ) (ey insan) **ve işte sana! Böylece** (tam bir süslemeyle), (زُيِّنَ) **süslü gösterildi,** kim için? (لِفِرْعَوْنَ) **Firavun için,** ne? (سُوءُ عَمَلِه۪) **kötü ameli,** bu izâfet sıfatın, mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri (عَمَلُهُ السَّيِّئُ) şeklindedir, daha ne

yapıldı? (وَصُدَّ) **ve o engellendi,** neden? (عَنِ السَّبِيلِ) **o** (dosdoğru) **yol**(a ulaşmak)-**dan,** (وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ) **zâten Firavun'un hîlesi olmadı,** ancak ne içerisinde oldu? (اِلَّا فِى تَبَابٍ) **ancak bir** (bitiş ve) **yok oluş içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Göklerin yollarına (ve kapılarına ulaşırım) **ki; böylece Mûsâ'nın İlâhına bakabilirim** (de, öyle bir İlâh var mıymış ve Mûsâ'yı O mu göndermiş anlarım). **Ama şüphesiz ben onu**(n) **elbette bir yalancı** (olduğunu) **zannediyorum."**

(Ey insan!) **İşte sana! Firavun'a kötü ameli böylece** (tam bir tezyînât ile) **süslü gösterildi de,** (bu sebeple) **kendisi** (hiçbir sûrette kötülükten vazgeçemez bir hâle geldi ve) **o** (dosdoğru) **yol**(a kavuşmak)**dan engellendi. Zâten Firavun'un** (hakkı iptal husûsundaki çabası ve) **hîlesi ancak bir** (bitiş ve) **yok oluş içerisindeydi.**

وَقَالَ الَّذٖى اٰمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ اَهْدِكُمْ سَبٖيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذٖى) **o kimse ki,** (اٰمَنَ) (gizlice) **îmân etmişti,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** ne yapın? (اِتَّبِعُو) **iyice tâbi olun,** kime? (نِ) **bana,** ben de ne yapayım? (اَهْدِ) **eriştireyim,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye? (سَبٖيلَ الرَّشَادِ) **rüşd yoluna,** yâni maksada kavuşturan yola.

Meâl-i Şerîf - 38

38- O (gizlice) **îmân etmiş olan kişi dedi ki: "Ey kavmim!** (Size gösterdiğim yola girme husûsunda) **bana iyice tâbi olun ki sizi** (izleyicisini maksadına kavuşturan) **rüşd** (ve mükemmellik) **yoluna eriştireyim.**

يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌۘ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِىَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(Îmân eden kimse sözlerine şöyle devâm etti:) (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اِنَّمَا هٰذِهِ) **işte ancak şu,** şundan bedel? (اَلْحَيٰوةُ) **hayat,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olan,** nedir? (مَتَاعٌ) **çok az bir yaşantıdır,** (وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ) **şüphesiz âhiret ise,** (هِىَ) **ancak o,** nedir? (دَارُ الْقَرَارِ) **yerleşme yurdudur.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Ey kavmim! İşte bu en alçak (dünyâ) **hayât**(ı) **ancak çok az** (ve çarçabuk elden çıkacak) **bir yaşantıdır.**

Âhiret ise, şüphesiz ki (ebedî kalınacak ve devamlı durulacak) **yerleşim yurdunun ta kendisi ancak odur.**

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَاۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(مَنْ) **Her kim,** (عَمِلَ) **yaparsa,** neyi? (سَيِّئَةً) **kötü bir şeyi,** (فَلَا يُجْزٰٓى) **artık o cezâlandırılmaz,** (اِلَّا مِثْلَهَا) **ancak onun misli ile,** (وَمَنْ) **ama her kim,** (عَمِلَ) **işlerse,** neyi? (صَالِحًا) ***sâlih amelleri,*** *bu kelime cins kabûl edilerek* cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, amel işleyen de kimden olduğu hâlde? (مِنْ ذَكَرٍ) **erkek** (bir kimse)**den olduğu hâlde,** daha? (اَوْ اُنْثٰى) **ya da dişi** (birin)**den,** (وَهُوَ) **hâlbuki o,** nedir? (مُؤْمِنٌ) **îmân edici biridir,** (فَاُولٰٓئِكَ) (ey muhâtab) **artık işte sana! Onlar,** nedirler? (يَدْخُلُونَ) **girecekler,** nereye? (اَلْجَنَّةَ) **cennete,** ne oldukları hâlde? (يُرْزَقُونَ) **rızıklandırılır oldukları hâlde,** nerede? (فِيهَا) **orada,** öyle rızıklandırılmakla ki ne ile mültebis olucu? (بِغَيْرِ حِسَابٍ) **hesâbın gayrı ile,** yâni hesapsız olarak, bu terkîb, önceki fiilden mef'ûlü mutlak düşen mahzûf bir (رِزْقًا) kelimesinin sıfatıdır ki takdîri (رِزْقًا مُلْتَبِسًا بِغَيْرِ حِسَابٍ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 40

40- Her kim (dünyâda) **kötü bir şey yaparsa,** (İlâhî adâletin tecellîsi olarak âhirette) **o kişi onun mislinden başkasıyla cezâlandırılmayacaktır.**

Ama (ey muhâtab) **işte sana! Erkek ya da dişi** (kimseler)**den her kim; üstelik o kişi** (inanılması gereken meselelere) **îmân etmiş biri olarak** (karşılığında sevap vaad edilmiş olan) **sâlih amelleri işlerse, onlar da cennete girecekler ve orada** (yaptıkları iyi amellere göre değil de, Allâh-u Te'âlâ'nın bir fazl-u keremi olmak üzere) **hesapsız olarak** (bolca) **rızıklandırılacaklardır.**

وَيَا قَوْمِ مَا لِٓي اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنٖٓي اِلَى النَّارِۜ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَيَا قَوْمِ) **Ve ey kavmim,** (مَا) **ne şey,** kim içindir? (لِٓي) **benim içindir,** yâni bana ne oldu ki, (اَدْعُو) **dâvet ediyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nereye? (اِلَى النَّجٰوةِ) **kurtuluşa,** (وَتَدْعُونَ) **ama siz çağırıyorsunuz,** kimi? (نٖي) **beni,** nereye? (اِلَى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**e.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ey kavmim! Bana ne oldu da; ben sizi kurtuluşa dâvet ediyorum, siz ise beni o (cehennem) **ateş**(in)**e çağırıyorsunuz.**

تَدْعُونَنِى لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِى بِهٖ عِلْمٌ وَاَنَا اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(تَدْعُونَ) **Dâvette bulunuyorsunuz,** kime? (نِى) **bana,** ne diye? (لِاَكْفُرَ) **inkâr edeyim diye,** kimi? (بِاللّٰهِ) **Allâh'ı,** daha ne diye? (وَاُشْرِكَ) **ve ortak koşayım diye,** kime? (بِهٖ) **O'na,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَيْسَ) **olmadı,** kim için? (لِى) **benim için,** ne hakkında? (بِهٖ) **onun** (ilâh oluşu) **hakkında,** ne olmadı? (عِلْمٌ) **hiçbir bilgi,** (وَاَنَا) **hâlbuki ben,** ne yapıyorum? (اَدْعُو) **dâvet ediyorum,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kime? (اِلَى الْعَزِيزِ) **O Azîz'e** (îmân etmeye), öyle Azîz ki, (اَلْغَفَّارِ) **Ğaffâr** (olan).

Meâl-i Şerîf - 42

42- Siz bana Allâh'ı inkâr edeyim ve kendisi(nin ilâh oluşu) **hakkında benim için hiçbir bilgi bulunmayan şeyleri O'na ortak koşayım diye çağrıda bulunuyorsunuz. Hâlbuki ben sizi O Azîz ve Ğaffâr** (olan Allâh)**a** (îmân etmeye) **dâvet etmekteyim** (ki böylece ben sizi Kendisine îmân etmeyenlerden intikam alacak olan ve îmân edenlerin günahlarını çokça bağışlayan Allâh-u Te'âlâ'ya ibâdete çağırmakla aslında ebedî kurtuluşa çağırmış oluyorum).

لَا جَرَمَ اَنَّمَا تَدْعُونَنِى اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَا اِلَى اللّٰهِ
وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(لَا جَرَمَ) **Hayır kesinleşti,** bu terkîb hakkında çok kaviller varsa da bizim tercih ettiğimiz mânâya göre; burada geçen (لَا) harfi nâfiyedir, sonrasında gelen (جَرَمَ) fiili ise (حَقَّ) mânâsındadır, bundan sonraki cümle-i ismiyye de onun fâilidir, *(el-Âlûsî)* ne kesinleşti? (اَنَّمَا) **şüphesiz ki o şey ki,** (تَدْعُونَ) **siz çağırıyorsunuz,** kimi? (نِى) **beni,** nereye? (اِلَيْهِ) **ona** (tapmaya), yâni sizin beni kendisine çağırdınız şey nedir? (لَيْسَ) **olmadı,** ne için? (لَهُ) **onun için,** (دَعْوَةٌ) **hiçbir dâvet,** yâni kendisine çağırma, nerede olmadı? (فِى الدُّنْيَا) **dünyâda,** daha? (وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette de olmadı,** daha ne kesinleşti? (وَاَنَّ مَرَدَّنَا) **ve şüphesiz bizim dönüşümüz,** nereyedir? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın âhiret yurdun)**a** (olacak)**dır,** daha ne

kesinleşti? (وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ) **ve gerçekten haddi aşan kimseler,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedir? (اَصْحَابُ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **ashâbı** (ve ayrılmaz arkadaşları)**dır.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- Hayır! (Şu) **kesinleşti ki; sizin beni kendisine** (ibâdete) **dâvet etmekte olduğunuz şey; gerçekten de onun için dünyâda** ('Bana ibâdet edin' diye) **hiçbir dâvet** (ve onun adına hiçbir çağrı söz konusu) **olmamıştır, âhirette de** (size şefâat etme hakları) **yoktur.** (Hâlbuki gerçek ilâhın kendisi adına dâvet yapması gerekir.)

Bir de (şu hakîkat kesinleşti ki;) **dönüşümüz hiç şüphesiz Allâh**(ın âhiret yurdun)**a** (olacak)**dır** (ki Allâh-u Te'âlâ âhirette o putlara hayat verip konuşturduğu zaman, onlar eş ve ortaktan O'nu tenzîh edecekler ve sizden uzak olduklarını bildireceklerdir)**. Ayrıca** (şu da kesinleşti ki) **haddi aşa**(rak Allâh-u Te'âlâ'ya ortak koşanlar ve O'nun elçilerini öldürmeye kalkışa)**n o kimseler** (var ya)**, şüphesiz o** (cehennem) **ateşin**(in) **ashâbı** (ve ayrılmaz arkadaşları) **ancak onlar** (olacak)**dır.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Firavun hânedânından îmânını gizleyen ve onlara nasîhatlerde bulunan o zât bu âyet-i kerîmede geçen: "Taptıklarınızın bir dâveti söz konusu değildir" sözüyle "Gerçekten ilâh olan bir varlığa yakışan; yaratmış olduğu mahlûklar içerisinden, peygamberler ve melekler gibi değerli sınıflar yaratıp sonra onları kendisine ibâdete bizzât dâvet edip bununla memur kılması, sonra da kendisinin bu dâvetini açıklamak üzere o kulların bir kısmını diğerlerine elçi ve dâvetçi olarak göndermesidir. Sizin taptıklarınızın ise, ne böyle bir iddiâsı, ne de bu konuda bir dâveti iki cihanda da olacak şey değildir. Zîrâ bâtıl ilâhlarınız cansız varlıklar oldukları için hiçbir zaman böyle bir şeye güç yetiremezler" demek istemiştir.

فَسَتَذْكُرُونَ مَٓا اَقُولُ لَكُمْۜ وَاُفَوِّضُ اَمْر۪ٓي اِلَى اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بَص۪يرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(فَسَتَذْكُرُونَ) **Artık yakında hatırlayacaksınız,** neyi? (مَٓا) **o şeyleri ki,** (اَقُولُ) **söylüyorum,** kime? (لَكُمْ) **size,** (وَاُفَوِّضُ) **ve ısmarlıyorum,** neyi? (اَمْر۪ٓي) **işimi,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh'a,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (بَص۪يرٌ) **Basîr'dir,** yâni hakkıyla görendir, kimi? (بِالْعِبَادِ) **bütün kulları.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Îmânını gizleyen o zât son söz olarak şöyle söyledi:) **Artık size söylemekte olduğum şeyleri**(n doğruluğunu) **yakında** (azapla karşılaştığınızda) **hatırlayacaksınız. Ama ben** (her türlü kötülükten korunmam için) **işimi Allâh'a ısmarlıyorum. Şüphesiz ki Allâh bütün kulları** (hakkıyla gören ve Kendisine sığınanları tüm sıkıntılardan koruyup gözeten bir) **Basîr'dir."**

فَوَقٰيهُ اللّٰهُ سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُٓوءُ الْعَذَابِۚ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(فَوَقٰى) **Nihâyet korudu,** kimi? (هُ) **onu,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neden? (سَيِّـَٔاتِ مَا) **o kötü şeylerden ki,** (مَكَرُوا) **tuzak olarak kurdular,** daha ne oldu? (وَحَاقَ) **ve kuşattı,** kimi? (بِاٰلِ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un hânedânını,** ne? (سُٓوءُ الْعَذَابِ) **o kötü azap.** Bu izâfet sıfatın, mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri (اَلْعَذَابُ السَّيِّئُ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 45

45- Netîcede Allâh o (Firavun hânedânından olup gizlice îmân etmiş kulu)**nu, onların tuzak olarak kurduğu o kötü** (ve sıkıntılı) **şeylerden korudu. Firavun'un** (kendisini ve) **hânedânını ise o kötü azap kuşattı.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyete göre; Firavun hânedânına bu nasîhatleri yaparak îmânını açığa vuran bu zâtı Firavun öldürmek isteyince, o bir dağa kaçtı, Firavun da onun peşine bin kişi yolladı. Onlardan bir kısmı onu, etrâfında yırtıcı hayvanlar saf tutmuş bir hâlde namaz kılarken bulunca ona saldırmak istediler ama o vahşi hayvanlar tarafından parçalandılar. Bir kısmı ise dağda susuzluktan öldüler. Eli boş bir şekilde Firavun'a dönenleri ise o, beceriksizlikle ithâm ederek cezâlandırdı, böylece kimini astı, kimini de değişik şekillerde katletti. Zâten daha sonra Firavun'un kendisi ve yüz binlerle ifâde edilen güçlü ordusu da Kızıldeniz'in sularında boğuldu. Dolayısıyla burada ifâde edilen: "O kötü azap", her birerlerinin başına gelen çeşitli felâketlere işâret ederek, genel mânâda dünyâ azâbından bahsetmektedir. *(et-Teysîr, 13/122; el-Bahru'l-Muhît, 18/432; el-Âlûsî, 24/80)*

اَلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّاۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
اَدْخِلُٓوا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(اَلنَّارُ) **O** (cehennem) **ateş**(i), nedir? (يُعْرَضُونَ) **arz olunuyorlar,** bu mânâya göre bu cümle (اَلنَّارُ) kelimesinin haberidir, gerçi (اَلنَّارُ) kelimesinin bir önceki âyet-i kerîmede geçen (سُٓوءُ الْعَذَابِ) terkîbine râci mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberi düşmesi de söz konusudur ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, neye karşı arz olunuyorlar? (عَلَيْهَا) **ona karşı,** yâni girecekleri cehennem ateşi onlara gösteriliyor, ne zaman? (غُدُوًّا) **her bir sabah,** daha? (وَعَشِيًّا) **ve her bir akşam,** (وَيَوْمَ تَقُومُ) **vâki olacağı günde ise,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), meleklere ne buyrulacak? (اَدْخِلُوا) **girdirin,** kimi? (اٰلَ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un** (kendisini ve) **hânedânını,** nereye? (اَشَدَّ الْعَذَابِ) **azâbın en şiddetlisi** (olan cehennem ateşi)**ne.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- (Tattıkları bu azapların ardından kabir âleminde uğrayacakları azap ise) **o** (cehennem) **ateş**(i)**dir ki her bir sabah ve her akşam onlar ona karşı** (tutulup gösterilerek) **arz edilmektedirler! O** (kıyâmet) **ânın**(ın) **vâki olacağı günde ise** (Allâh-u Te'âlâ meleklerine)**: "Firavun'un** (kendisini ve) **hânedânını azâbın en şiddetlisi** (olan cehennem ateşi)**ne girdirin"** (buyuracaktır.)

Ehl-i Sünnet ulemâsı bu âyet-i kerîmeyi rûhun bekāsına (bedenden ayrılmasının ardından yok olmadığına) ve kabir azâbının varlığına delil olarak açıklamışlardır. Zîrâ âyet-i kerîmede kıyâmet günündeki azaptan önce Firavun ve adamlarının sabah-akşam ateşe arz edildikleri beyân edilmiştir ki bu arzın kabirden başka bir yerde olma ihtimâli mevcut değildir. Zîrâ ölümle mahşer arasında berzah (kabir) âleminden başka bir âlem mevcut değildir. *(et-Teysîr, 13/123; el-Beyzâvî, 5/59; el-Medârik, 3/214; İbnü Kesîr, 7/145)*

وَاِذْ يَتَحَاجُّونَ فِى النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ
مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(Habîbim ümmetine anlat), neyi? (وَاِذْ يَتَحَاجُّونَ) **o** (müşrik ola)**nların mücâdele edecekleri vakti de,** nerede? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(i) **içerisinde,** sonra ne yapacak? (فَيَقُولُ) **sonra diyecek,** kim? (اَلضُّعَفٰٓؤُا) (imkân bakımından) **zayıf olanlar,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) (güç bakımından) **büyüklük sâhibi oldular,** neyi diyecekler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** (كُنَّا) **olduk,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nedir olduk? (تَبَعًا) **uyan kişiler,** bu kelime (تَابِعٌ) kelimesinin cemîsidir, (فَهَلْ اَنْتُمْ) **artık siz mi** (oldunuz), kimler oldunuz? (مُغْنُونَ) **def edici kimseler,** kimden uzaklaştırarak? (عَنَّا) **bizden,** neyi? (نَصِيبًا) **bir hisseyi,** öyle hisse ki neden olan? (مِنَ النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(in)**den.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Habîbim!) **Bir vakti de** (ümmetine anlat) **ki o** (müşrik ola)**nlar o** (cehennem) **ateş**(i) **içerisinde çekişecekler de,** (dünyâda iken imkân bakımından) **zayıf** (olup kodamanlara tâbi) **olanlar o büyüklük sâhibi olan** (lider konumundaki) **kimselere: "Gerçekten biz size uyan kimseler olmuştuk. Şimdi siz bu** (cehennem) **ateş**(in)**den bir hisseyi** (bile) **bizden def edici kimseler** (olabilir) **misiniz?!" diyecek.**

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُلٌّ فِيهَآ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(قَالَ) **Dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اِسْتَكْبَرُوا) (güç bakımından) **büyüklük sâhibi oldular,** neyi dediler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** (كُلٌّ) **hepsi,** yâni hepimiz, neredeyiz? (فِيهَا) **orada**(yız), (اِنَّ اللّٰهَ) **gerçekten Allâh,** (قَدْ حَكَمَ) **muhakkak hüküm verdi,** nerede? (بَيْنَ الْعِبَادِ) **kullar**(ı) **arasında.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- O (güç bakımından) **büyüklük sâhibi olmuş kimseler** (de, kendilerine uyanlara cevâben): **"Şüphesiz biz** (ve siz) **topluca buradayız. Muhakkak ki Allâh gerçekten kullar arasında hüküm vermiş** (ve bu karar netîcesinde cenneti hak edenleri cennete, azâba müstehak olanları da cehenneme göndermiş)**tir.** (Artık biz burada sizinle birlikte yanarken bize mürâcaatınızın ne faydası olabilir?!)**" dedi**(ler).

وَقَالَ الَّذِينَ فِى النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** nerededir? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş**(inin) **içinde,** kime dedi? (لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ) **cehennemin bekçilerine,** neyi dedi? (اُدْعُوا) **duâ edin,** kime duâ edin? (رَبَّكُمْ) **Rabbinize,** ne yapsın? (يُخَفِّفْ) **hafifletsin,** kimden? (عَنَّا) **bizden,** ne kadar zaman? (يَوْمًا) **bir gün,** yâni bir günlüğüne de olsa, neden hafifletsin? (مِنَ الْعَذَابِ) **azaptan bir kısmını.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- O (cehennem) **ateş**(i) **içinde olan kimseler ise** (herkesten ümîdi kesip tamâmen dara düştükleri zaman) **cehennemin** (içerisinde kendilerine azap etmekte olan) **bekçilerine: "**(Ne olur) **Rabbinize duâ edin** (de hiç değilse) **bir gün** (bile olsa) **azaptan bir kısmını bizden hafifletsin** (de biraz istirahat edebilelim)**" dedi**(ler).

قَالُوا اَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلٰى قَالُوا فَادْعُوا
وَمَا دُعَٓؤُا الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(قَالُوا) **O** (görevli ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (اَوَلَمْ تَكُ) **olmamış mıydı,** nedir olmamış mıydı? (تَأْتِى) **getirir,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirir" mânâsına gelmiştir, kime getirir? (كُمْ) **size,** kim? (رُسُلُكُمْ) **rasûlleriniz,**

neyi? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık delilleri,** (قَالُوا) **onlar** (da cevâben) **dediler,** neyi dediler? (بَلٰى) **evet** (getirmişlerdi), (قَالُوا) **o** (görevli ola)**nlar** (da) **dediler,** neyi dediler? (فَادْعُوا) **öyleyse siz duâ edin,** (وَمَا دُعٰٓؤُا الْكَافِرِينَ) **zâten kâfirlerin duâsı olmadı,** ancak nerede oldu? (اِلَّا فٖى ضَلَالٍ) **ancak bir** (red ve) **ziyan içerisinde** (oldu).

Meâl-i Şerîf - 50

50- O (cehennem bekçilerinden azap etmekle memur ola)**nlar** (ise) (orada yananların bu yalvarış ve yakarışı karşısında:)

"Rasülleriniz (olan peygamberler) **size** (kâfirlik ve isyânınızın fenâlığına delâlet eden) **çok açık deliller getirir olmamış mıydı** (ki, siz o huccetler karşısında gerçekleri anlayarak, bu azaptan kurtulmak için duâ edebileceğiniz ve kabûl göreceğiniz vakitleri boşa geçirdiniz)**?!" dediler.**

Onlar (da)**: "Evet!** (Bize iknâ edici birçok delil getirdilerse de biz onları inkâr ederek: 'Allâh hiçbir şey indirmiş değildir, siz büyük bir dalâlettesiniz' demiştik)**" dediler.**

Onlar (ise)**: "Öyleyse** (biz size duâ ve yardım edemeyiz, artık kendinize) **siz duâ edin.** (Çünkü biz sizin yaptıklarınızı yapanlar hakkında aracı olmaya cüret edemeyiz.) **Zâten kâfirlerin duâsı ancak bir ziyan içerisinde** (olduğundan hiçbir kabûl görmeyecek)**dir" dediler.**

اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُۙ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اِنَّا) **Muhakkak Biz,** ne yaparız? (لَنَنْصُرُ) **elbette yardım ederiz,** kime? (رُسُلَنَا) **rasüllerimize,** daha kime? (وَالَّذٖينَ) **ve o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** nerede yardım ederiz? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **o en yakın olucu,** daha ne zamanda yardım ederiz? (وَيَوْمَ يَقُومُ) **ve ayağa kalkacağı günde,** kim? (اَلْاَشْهَادُ) **bütün şâhitler.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Allâh-u Te'âlâ peygamberlerine yardım sözü vermek üzere buyurdu ki:) **Şüphesiz ki Biz, o en yakın** (dünyâ) **hayât**(ın)**da da, o** (peygamberler ve hafaza melekleri gibi) **bütün şâhitlerin** (ümmetlerin amellerine şâhitlik yapma görevini icrâ için) **ayağa kalkacağı** (kıyâmet) **gün**(ün)**de de rasüllerimize ve** (onlara) **îmân etmiş olan o kimselere elbette** (sürekli) **yardım edeceğiz.**

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

Şâhitlerin kıyâm edeceği günden bedel? (يَوْمَ لَا يَنْفَعُ) **fayda vermeyeceği günde,** kime? (اَلظَّالِمِينَ) **o zâlimlere,** ne? (مَعْذِرَتُهُمْ) **onların mâzeret** (beyân etme)**leri,** (وَلَهُمْ) **ve özellikle onlar için vardır,** ne? (اَللَّعْنَةُ) **bütün lânetler,** (وَلَهُمْ) **yine özellikle onlar içindir,** ne? (سُوءُ الدَّارِ) (cehennem gibi) **kötü** (bir) **yurt.** Burada (سُوءُ) kelimesi masdar bima'nâ fâ'il olup, izâfet terkîbi ise sıfatın, mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri: (اَلدَّارُ السَّيِّءُ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 52

52- O günde (elbette dostlarımıza yardım edeceğiz) **ki; mâzeret** (beyân etme)**leri o** (şirk koşarak en büyük zulmü işlemiş olan) **zâlimlere fayda vermeyecektir, bütün lânetler özellikle onlara âit olacaktır ve** (cehennemden ibâret) **kötü** (bir) **yurt** (ebedî kalmak üzere) **sâdece onlara mahsus olacaktır.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ الْكِتَابَۙ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسَى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْهُدٰى) **o hidâyeti,** daha ne yaptık? (وَاَوْرَثْنَا) **ve mîrasçı kıldık,** kimi? (بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâiloğullarını,** neye? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb**(ın)**a.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ'ya (mûcizelerden, sahîfelerden ve dînî hükümlerden derlenen) **o hidâyeti** (ve yol gösterici Tevrât kitâbını) **muhakkak verdik.** (Ardından) **İsrâiloğullarını da o** (Tevrât) **Kitâb**(ın)**a mîrasçı kıldık.**

هُدًى وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

Ne olduğu hâlde verdik? (هُدًى) **büyük bir hidâyet** (rehberi) **olarak,** bu ve sonrasındaki kelime mef'ûlü leh de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, daha? (وَذِكْرٰى) **ve yeterli bir öğüt olarak,** kim için? (لِاُولِى الْاَلْبَابِ) **hâlis akıllara sâhip kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Evham karışıklıklarından arınmış) **hâlis akıllara sâhip kimseler için** (o Tevrât kitâbı) **büyük bir hidâyet ve yeterli bir öğüt olsun diye.**

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(فَاصْبِرْ) (Habîbim) **artık sabret,** (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **şüphesiz Allâh'ın vaadi,** nedir? (حَقٌّ) **haktır,** daha ne yap? (وَاسْتَغْفِرْ) **ve istiğfâr et,** niçin? (لِذَنْبِكَ) (ümmetinin) **günâhın**(dan kurtulması) **için,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (لِذَنْبِ اُمَّتِكَ) şeklindedir, *(el-Kurtubî, 15/324; es-Semerkandî, 3/210; el-Medârik, 3/216; el-Kirmânî, 8/105; el-Âlûsî, 24/89)* daha ne yap? (وَسَبِّحْ) **ve tesbîhte bulun**(maya devâm et), ne ile birlikte olduğun hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّكَ) **Rabbine hamd** (etme) **ile birlikte olarak,** bu mânâya göre (بَا) harfi musâhabet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 1/256)* yâni tesbîhi hamd ile birleştirip "Sübhânellâhi ve bihamdihî" diyerek tesbîh et, ne zamanda? (بِالْعَشِيِّ) **gün sonunda,** daha? (وَالْاِبْكَارِ) **ve gün başında.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- (Habîbim! Bu anlatılanları anladığına göre) **artık** (müşriklerden çektiğin eziyetlere karşı) **sabret. Allâh'ın** (sana ve müminlere yardım) **vaadi hiç şüphesiz ki haktır.** (Ümmetinin) **günâhın**(dan kurtulması) **için de** (onlar adına) **mağfiret talep et. Bir de gün sonunda ve gün başında Rabbine hamd** (etme) **ile birlikte** (övgülerde bulunarak ve "Sübhânellâhi ve bihamdihî" zikri ile meşgul) **olarak tesbîhte bulun**(maya devâm et).

Burada geçen: "Günahın için" ifâde-i celîlesi hakkında müfessirler bir muzâf hazfinden bahsederek mânânın: "Ümmetinin günahı için" şeklinde olduğunu beyân etmişlerdir, zîrâ Ehl-i Sünnet'e göre paygemberler büyük ve küçük günahlardan mâsumdurlar. Ancak muzâf hazfinden ayrı düşünülse bile burada Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e nispet edilen günahtan maksat; başkaları hakkında günah sayılabilecek bir şey olmasa da, yüce makāmına nispetle evlâ olanı terk etme gibi hususlardır ki böylece Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, düşmanların tehditlerini önemsemek gibi, şânına yakışmayacak şeylerden dolayı istiğfâr etmesi emredilmiştir. *(el-Beyzâvî; el-Hâzin, Mecmû'atü't-tefâsîr, 5/359; el-Âlûsî, 24/89)*

اِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْ اِنْ فِى صُدُورِهِمْ
اِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (يُجَادِلُونَ) **mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ) **Allah'ın âyetleri**(ni boşa çıkarma) **husûsunda,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْرِ سُلْطَانٍ) **güçlü bir delîlin gayrı ile,** öyle delil ki,

(اَتٰـيـ) **geldi,** kime? (هُـمْ) **onlara,** yâni kendilerine güçlü bir delil gelmeksizin, Allâh'ın âyetleri hakkında mücâdele edenlerin durumu nedir? (اِنْ فِـى صُدُورِهِـمْ) **onların göğüslerinde**(ki kalplerinde) **yoktur,** (اِلَّا كِـبْرٌ) **ancak büyük bir kibir** (vardır), öyle kibir ki, (مَا هُمْ) **onlar değildir,** nedir değildir? (بِبَالِغِيهِ) **o** (maksatları) **na aslâ ulaşıcı kimseler,** (فَاسْـتَعِذْ) (Habîbim!) **Artık sen sığın,** kime? (بِـاللّٰهِ) **Allâh'a,** (اِنَّـهُ) **çünkü şüphesiz ki O,** bu makam ta'lîl içindir, (هُـوَ) **ancak O,** kimdir? (السَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (الْبَصِيرُ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- O kimseler ki; kendilerine gelmiş olan güçlü(-güçsüz hiç)**bir delil bulunmaksızın** (körü körüne ya da gerçekleri göz ardı edip birtakım şüphelere dayanarak) **Allah'ın âyetleri**(ni boşa çıkarma) **husûsunda mücâdele etmektedirler; gerçekten onların göğüslerinde** (bulunan kalplerinde hakka karşı) **ancak büyük bir kibir** (ve gerçeğe ulaşma düşüncesini akıllarına dahî getirmeyecek derecede liderlik sevgisi) **vardır ki, onlar on**(ca büyüklenmelerine rağmen riyâset kazanma, peygamberlik makāmını iptal ve Allâh'ın âyetlerini etkisiz hâle getirme gibi kötü maksatların)**a aslâ ulaşıcı kimseler değillerdir.**

(Habîbim!) **Artık sen** (seni kıskananların ve sana karşı taşkınlık yapanların hîlelerinden) **Allâh'a hakkıyla sığın. Şüphesiz ki O;** (senin ve onların konuştuklarını hakkıyla işiten) **Semî' de,** (hepinizin yaptığını çok iyi görüp karşılığını verecek olan) **Basîr de ancak O'dur.**

لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ) **Elbette gökleri yaratmak,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yeri,** nedir? (اَكْبَرُ) (insanlara göre daha zor ve) **daha büyüktür,** neden? (مِـنْ خَلْـقِ النَّـاسِ) **insanları yaratmaktan,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekserîsi,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Dirilmeyi inkâr edenler hiç düşünmüyorlar mı ki; Allâh-u Te'âlâ'ya göre hiçbir şeyde zorluk ve kolaylık söz konusu değilse de) **elbette gökleri ve yeri yaratmak** (onlara göre) **insanları yaratmaktan** (daha zor ve) **daha büyüktür. Velâkin insanların çoğu**(nluğunu teşkil eden kâfirler, kendilerinden kat kat büyük cisimleri yaratmaya Kādir olan Zâtın, gökler ve yerlere nispetle hiçbir şey sayılmayacak kadar küçük olan insanları diriltmeye evleviyetle güçlü olduğunu) **bilmezler.**

وَمَا يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَص۪يرُ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَلَا الْمُس۪ٓيءُۜ قَل۪يلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَمَا يَسْتَوِى) **Ve eşit olmaz,** kim? (الْاَعْمٰى) **kör olan,** daha kim? (وَالْبَص۪يرُ) **ve iyi gören,** daha kim eşit olmaz? (وَالَّذ۪ينَ) **ve o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha ne yaptılar? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (الصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** daha kim eşit olmaz? (وَلَا الْمُس۪ٓيءُ) **kötü iş yapan kimse**(ler) **de olmaz,** (قَل۪يلًا مَا) (öğütlenme nâmına) **çok az olucu bir şeyle,** bu kelime kendisinden sonra gelen fiilin mahzûf olan mef'ûlü mutlağının sıfatı olmak üzere mensûbdur, (مَا) harfi mânâyı te'kîd için ziyâde edilmiştir ki takdîri (تَذَكُّرًا قَل۪يلًا تَتَذَكَّرُونَ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* ne yapıyorsunuz? (تَتَذَكَّرُونَ) **öğütleniyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ama (gerçeği bilmekten gâfil ve kalp gözü) **kör olan** (müşrik ve câhil) **biriyle** (nasıl yaratıldığı ve sonunun ne olacağı husûsunda) **basîret sâhibi** (olan mümin ve âlim) **kimse eşit olmaz; kendileri îmân etmiş ve sâlih ameller işlemiş o kimselerle, kötü iş yapan**(lar) **da** (dünyâda ve âhirette bir) **olmaz.** (Kur'ân'ın misallerinden öğütlenme nâmına) **çok az bir şeyle öğütleniyorsunuz.**

اِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ ف۪يهَا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(اِنَّ السَّاعَةَ) **Şüphesiz ki o** (kıyâmet) **ân**(ı), nedir? (لَاٰتِيَةٌ) **elbette gelicidir,** daha nedir? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (ف۪يهَا) **on**(un vukûun)**da,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekserîsi,** nedirler? (لَا يُؤْمِنُونَ) (bu hakîkate) **îmân etmezler.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- Şüphesiz ki o (kıyâmet) **ân**(ı) **elbette gelicidir ki; on**(un vukûun)**da hiçbir şüphe yoktur. Lâkin insanların çoğu**(nluğunu teşkil eden kâfirler, duyularıyla idrâk ettikleri şeylerden başkasına kafa yormadıklarından ve akılları vehimlerinin istilâsına uğradığından ötürü bu hakîkate) **îmân etmezler.**

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُون۪ٓي اَسْتَجِبْ لَكُمْۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَت۪ي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِر۪ينَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَقَالَ) **Ve buyurdu,** kim? (رَبُّكُمْ) **Rabbiniz,** neyi buyurdu? (اُدْعُو) **duâ** (ve ibâdet) **edin,** kime? (نِى) **Bana,** (اَسْتَجِبْ) **çokça icâbet edeyim,** kime? (لَكُمْ) **siz**(in isteklerinizi)**e,** (اِنَّ الَّذِينَ) **şüphesiz o kimseler ki,** (يَسْتَكْبِرُونَ) **büyükleniyorlar,** neden? (عَنْ عِبَادَتِى) **Bana ibâdet** (ve duâ etmek)**ten,** (سَيَدْخُلُونَ) **yakında girecekler,** nereye? (جَهَنَّمَ) **cehenneme,** ne oldukları hâlde? (دَاخِرِينَ) **alçak kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Ey insanlar!) **Rabbiniz buyurdu ki:** "(Sonsuza kadar yalvarsanız bile size hiçbir cevap veremeyecek putlardan medet ummayı bırakın da) **Bana duâ** (ve ibâdet) **edin ki,** (isteklerinizi yerine getirerek) **size ziyâdesiyle icâbet edeyim** (ve sevap vereyim). **Şüphesiz o kimseler ki Bana ibâdet** (ve duâ etmek)**ten büyüklenmektedirler; yakında onlar alçak kimseler olarak cehenneme gireceklerdir."**

İbnü Abbâs, Dahhâk ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhüm)* gibi birçok müfessirden nakledildiğine göre; burada geçen: "Duâ" emri, "İbâdet" mânâsı ile; "İcâbet" vaadi de "Sevap vermek" ile tefsir edilmiştir.

Nitekim İmâm-ı Sevrî *(Rahimehullâh)*a: "Allâh'a duâ et" denildiğinde: "Günahları bırakmak duânın ta kendisidir" derken, "Dille yapılan duâ kalbin isteğinin bir tercümesidir ki, bu ancak Allâh'a karşı gelmeyi bırakarak ve tamâmen O'na yönelerek geçerli olur. Öyleyse günahları terk eden kişi, isti'dât lisânıyla (ve kābiliyet diliyle) Allâh-u Te'âlâ'dan dilekte bulunmuş olur. Zâten icâbeti hak eden duâ da ancak budur, günahları bırakmayan ise bin kere duâ etse de hakîkatte isteyici sayılmaz" demek istemiştir. *(el-Âlûsî)*

اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذِى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (جَعَلَ) **yarattı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلَّيْلَ) **geceyi,** niçin yarattı? (لِتَسْكُنُوا) **sükûnet bulasınız** (ve sâkinleşerek istirahat edesiniz) **diye,** nerede? (فِيهِ) **onun içinde,** daha neyi yarattı? (وَالنَّهَارَ) **gündüzü de,** ne olarak? (مُبْصِرًا) **aydınlık zamanı olarak,** *(el-Âlûsî)* (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (لَذُو فَضْلٍ) **elbette çok büyük bir fazl**(-u kerem) **sâhibidir,** kim üzerine? (عَلَى النَّاسِ) **insanların üzerine,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekserîsi,** nedirler? (لَا يَشْكُرُونَ) **şükretmezler.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; sizin** (menfaatiniz) **için kendisinde** (istirahat ederek) **sükûnet bulasınız diye geceyi** (karanlık olarak) **yaratmıştır; gündüzü de** (çalışıp kazanarak, ihtiyaçlarınızı görebilesiniz diye) **aydınlık zamanı olarak** (var etmiştir).

Şüphesiz ki Allâh insanlara karşı elbette (mâhiyetine erişilemeyecek ve kıymeti takdîr edilemeyecek kadar) **çok büyük bir fazl**(-u kerem ve sonsuz iyilik) **sâhibidir.**

Velâkin insanların ekseriyeti (bu nîmetlerin önemini takdîr etmedikleri gibi, sâhibini dahî tanımayacak kadar câhil olduklarından O'na) **şükretmezler.**

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍۢ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۘ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(ذٰلِكُمْ) (Ey insanlar!) **İşte size! Ancak bu** (eşsiz sanatların sâhibi olan Zât), kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** daha kimdir? (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizdir,** daha kimdir? (خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyin yaratıcısıdır,** daha kimdir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (فَاَنّٰى) **hâlâ nasıl,** (تُؤْفَكُونَ) **döndürül**(üp de başkalarına ibâdete yönlendiril)**ebiliyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- (Ey insanlar!) **İşte size! Ancak bu** (eşsiz sanatların sâhibi olan Zât), **Allâh'dır,** (ancak O) **sizin Rabbiniz'dir;** (O) **her bir şeyin yaratıcısıdır; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur!**

Hâlâ nasıl (O'na îmân ve tâatten) **döndürül**(üp de başkalarına ibâdete yönlendiril)**ebiliyorsunuz?!**

كَذٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذٖينَ كَانُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(كَذٰلِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (ilginç bir döndürülüş ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِفْكِ الْعَجِيبِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 23/79)* ne yapılır? (يُؤْفَكُ) (hakka îmân etmekten) **çevriliyor,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (كَانُوا) **oldular,** neyi? (بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) **özellikle Allâh'ın âyetlerini,** nedir oldular? (يَجْحَدُونَ) **bile bile inkâr ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- (Habîbim!) **İşte sana!** (Bu zamâna kadar) **Allâh'ın âyetlerini bile bile sürekli inkâr etmekte olmuş o kimseler** (de bir şey bildiklerinden değil) **ancak böylece** (sebebi bilinmeyen ve doğruluğunu gösterecek hiçbir yönü bulunmayan ilginç bir döndürülüşle, hakka îmân etmekten körü körüne) **çevriliyordu.**

اَللّٰهُ الَّـذٖى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّـمَٓاءَ بِنَٓاءً وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَـنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمٖينَ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّـذٖى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (جَعَـلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُـمُ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اْلاَرْضَ) **yeri,** nedir yaptı? (قَـرَارًا) **bir yerleşim yeri,** bu kelime lafzan masdar olsa da ism-i mekân mânâsına gelmektedir, *(et-Teysîr)* daha neyi yaptı? (وَالسَّـمَٓاءَ) **göğü de,** nedir yaptı? (بِنَٓاءً) (kubbe gibi) **yüksek bir binâ,** Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَصَوَّرَ) **ve sûret** (şekil ve kılık) **verdi,** kime? (كُـمْ) **size,** (فَاَحْسَـنَ) **güzel de yaptı,** neyi? (صُوَرَكُـمْ) **sûretlerinizi,** (وَرَزَقَ) **ve rızıklandırdı,** kimi? (كُـمْ) **sizi,** neden? (مِـنَ الطَّيِّبَـاتِ) **lezzetli ve helâl şeylerden,** (ذٰلِكُـمْ) (ey insanlar!) **işte size! Ancak bu** (lütufların sâhibi olan Zât), kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** daha kimdir? (رَبُّكُـمْ) **sizin Rabbinizdir,** (فَتَبَارَكَ) **işte dâima çok bereket** (ve hayr) **sâhibi oldu,** *(el-Fîrûzâbâdî, Tenvîru'l-mikbâs, sh:398)* kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (رَبُّ الْعَالَمٖينَ) **âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; yeri sizin için bir karargâh, göğü de** (kubbe gibi) **yüksek bir binâ yapmıştır; ayrıca size sûret** (şekil ve kılık) **vermiş, sûretlerinizi de** (hem kendinizin, hem de görenlerin beğeneceği şekilde) **güzel yapmıştır, bir de sizi lezzetli ve helâl şeylerden rızıklandırmıştır.**

(Ey insanlar!) **İşte size! Ancak bu** (eşsiz sanatların sâhibi olan Zât), **Allâh'dır,** (ancak O) **sizin Rabbiniz'dir.**

İşte bütün âlemlerin Rabbi (yaratıcısı ve yöneticisi, sâhibi ve eğiticisi olan) **Allâh** (Zâtı, sıfatları, fiilleri ve nîmetleri cihetinden) **dâimâ çok bereket** (ve hayr) **sâhibi olmuştur.** (Çünkü var olma ve varlığını sürdürebilme dâhil tüm hâllerinde her şey sâdece O'na muhtaçtır. O derece ki; O'nun tasarrufu bir an bile onlardan kesilecek olsa her şey ânında yok olur.)

هُوَ الْحَيُّ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَۜ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(هُوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلْحَيُّ) (gerçek bir hayat ile) **Hayy'dır,** daha kimdir? (لَٓا اِلٰهَ) **hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (فَادْعُو) **öyleyse ibâdet edin,** kime? (هُ) **O'na,** ne olduğunuz hâlde? (مُخْلِصِينَ) **hâlis kılıcı kimseler olarak,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (اَلدِّينَ) **dîni** (ve ibâdeti), (اَلْحَمْدُ) **bütün hamdler,** kime mahsustur? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** öyle Allâh ki, (رَبِّ الْعَالَمِينَ) **âlemlerin Rabbi.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ, Zâtına âit gerçek bir hayat ile) **Hayy'dır** (sâhip olduğu dirilik sıfatının başlangıcı ve sonu yoktur); **Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse dîni** (ve ibâdeti, açık ve gizli tüm şirk türlerinden arındırıp) **O'nun için hâlis kılan kimseler olarak Kendisine ibâdet edin.** (Sizi tevhîd ve ibâdetine muvaffak kıldığı için de:) **"Bütün hamdler, tüm âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur"** (diyerek dâimâ O'na hamdedin).

قُلْ اِنّ۪ي نُه۪يتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذ۪ينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَمَّا جَٓاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبّ۪ي وَاُمِرْتُ
اَنْ اُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنّ۪ي) **muhakkak ben,** (نُه۪يتُ) **nehyolundum,** neden? (اَنْ اَعْبُدَ) **ibâdet etmemden,** kime? (اَلَّذ۪ينَ) **o şeylere ki,** (تَدْعُونَ) **tapıyorsunuz,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** ne zaman? (لَمَّا جَٓاءَ) **geldiği zaman,** kime? (نِيَ) **bana,** ne? (اَلْبَيِّنَاتُ) **çok açık deliller,** kim tarafından olucu? (مِنْ رَبّ۪ي) **Rabbimden,** (وَاُمِرْتُ) **ve ben emrolundum,** ne ile? (اَنْ اُسْلِمَ) **teslim olmamla,** kime? (لِرَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **âlemlerin Rabbine.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- (Habîbim! Seni putlara ibâdete dâvet eden o kâfirlere) **de ki: "Muhakkak ki ben, Rabbimden bana çok açık deliller** (ihtivâ eden Kur'ân'dan ibâret bir burhân) **geldiği zaman, sizin Allâh**(ı bırakıp da O'n)**dan başka tapmakta olduğunuz şeylere ibâdet etmemden nehyolundum. Ayrıca ben bütün âlemlerin Rabbine** (boyun eğerek ve ibâdetimi sâdece Kendisine tahsîs ederek O'na) **teslim olmamla emrolundum."**

هُوَ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً
ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى مِنْ قَبْلُ
وَلِتَبْلُغُوٓا اَجَلاً مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(هُـوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّـذٖى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (خَلَـقَ) **yarattı,** kimi? (كُـمْ) **sizi,** neden yarattı? (مِـنْ تُـرَابٍ) **bir topraktan,** daha? (ثُمَّ مِـنْ نُطْفَـةٍ) **sonra sâfî az bir sudan,** daha? (ثُـمَّ مِنْ عَلَقَـةٍ) **sonra da pıhtılaşmış bir kan parçasından,** daha ne yapıyor? (ثُـمَّ يُخْـرِجُ) **sonra çıkarıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne olduğunuz hâlde? (طِفْـلاً) **bebekler hâlinde,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha? (ثُـمَّ لِتَبْلُغُـوا) **sonra ulaşasınız diye** (sizi yaşatmaktadır), nereye ulaşasınız diye? (اَشُـدَّكُـمْ) **güçlü çağınıza,** daha? (ثُـمَّ لِتَـكُونُوا) **sonra da olasınız diye,** kimler? (شُيُوخًا) (pîr-i fânî) **ihtiyarlar,** (وَمِنْـكُمْ) **ama sizin içinizden vardır,** kim? (مَـنْ) **o kimse ki,** (يُتَوَفّٰـى) **vefât ettiriliyor,** neden önce? (مِـنْ قَبْـلُ) **bu** (ihtiyarlık çağına ulaşması)**ndan önce,** bütün bunları niye yapıyoruz? (وَلِتَبْلُغُـوا) **ve netîcede ulaşasınız diye,** neye? (اَجَـلاً) **bir sürenin bitimine,** öyle süre ki, (مُسَمًّـى) **adı konmuş,** (وَلَعَلَّكُمْ) **bir de ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَعْقِلُونَ) (yaratılış evrelerindeki hikmetleri) **akledersiniz** (anlarsınız).

Meâl-i Şerîf - 67

67- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; sizi**(n babanız Âdem'i kuru) **bir topraktan, sonra** (sizi toprakta yetişen gıdâlardan oluşan ve meni diye tâbir edilen) **sâfî az bir sudan, sonra da** (sülük gibi rahim duvarına yapışıp kan emerek beslenen) **pıhtılaşmış bir kan parçasından** (ibâret aşılanmış yumurtadan) **yaratmıştır.**

Sonra sizi bebekler hâlinde (annelerinizin rahimlerinden) **çıkarmaktadır. Sonra siz** (kuvvet, akıl ve idrâk husûsunda) **güçlü çağınız** (olan on sekiz-otuz yaş arasın)**a ulaşasınız diye, sonra da** (pîr-i fânî) **ihtiyarlar olasınız için** (sizi yaşatmaktadır).

Ama içinizden (yaşlılık çağına varır varmaz yâhut) **bundan önce** (kuvvetli çağına erdikten sonra veyâ daha çocukken) **vefât ettirilen de vardır.**

Böylece siz adı konmuş bir sürenin bitimine ulaş(ıp, hayâtınız boyunca yapmış olduğunuz amellerin karşılığını bul)**asınız diye, bir de siz** (toprak, sâfî su, pıhtılaşmış kan ve bir çiğnem et gibi farklı şekillere geçişteki türlü türlü hikmet ve ibretleri) **akled**(ip anlayarak, sizi ilk başta bu şekilde

yaratıp sonra öldüren Zâtın, sizi tekrar diriltmeye Kādir olduğuna îmân ed)**e-siniz için** (Allâh-u Te'âlâ sizi işte böyle hârikulâde bir îcâd ile yaratmıştır).

هُوَ الَّذ۪ى يُحْي۪ وَيُم۪يتُۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(هُـوَ) **Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّـذ۪ى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (يُحْـي۪) **diriltiyor,** daha? (وَيُم۪يـتُ) **ve öldürüyor,** (فَـاِذَا قَضٰـٓى) **artık hükmettiği zaman,** neye? (اَمْـرًا) **bir iş**(in meydana gelmesin)**e,** (فَاِنَّـمَا يَقُولُ) **ancak buyurur,** kime? (لَهُ) **ona,** neyi buyurur? (كُنْ) **"Vâr ol",** (فَيَكُونُ) **o da hemen vâr olur.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- Ancak O (Allâh-u Te'âlâ) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki;** (ölüleri) **diriltmektedir ve** (dirileri) **öldürmektedir. O** (Allâh-u Te'âlâ)**, bir iş**(in meydana gelmesin)**e hükmettiği zaman, ona ancak "Vâr ol" buyurur, o da hemen vâr olur.**

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذ۪ينَ يُجَادِلُونَ ف۪ٓى اٰيَاتِ اللّٰهِۜ اَنّٰى يُصْرَفُونَۚ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

(اَلَـمْ تَـرَ) (Habîbim) **görmedin mi,** yâni haberdâr edilmedin mi ve ilmin ulaşmadı mı, kime? (اِلَـى الَّذ۪يـنَ) **o kimselere ki,** ne yapıyorlar? (يُجَادِلُونَ) **mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (فـ۪ى اٰيَـاتِ اللّٰهِ) **Allah'ın âyetleri**(ni inkâr ve iptal) **husûsunda,** (اَنّٰى) **nasıl,** (يُصْرَفُونَ) (haktan) **döndürülüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Habîbim!) **Görmedin mi o kişileri ki, Allah'ın âyetleri**(ni inkâr ve iptal) **husûsunda mücâdele etmektedirler?! Onlar**(ın îmân etmeleri için hiçbir mâni bulunmazken üstelik îmânı gerektiren bunca açık delil de mevcutken hâlâ) **nasıl** (gerçekleri kabullenmekten) **döndürülüyorlar?!**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; "Allâh'ın âyetleri hakkında mücâdele edenler" bu sûrenin üç ayrı âyetinde konu edilmiştir ki, bu tekrar, ya tekit için veyâ üç ayrı toplum hakkında ya da farklı üç ayrı mücâdele çeşidi beyânında yapılmıştır.

اَلَّذ۪ينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَٓا اَرْسَلْنَا بِه۪ رُسُلَنَاۜ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَۙ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اَلَّذ۪ينَ) **O kimseler ki,** ne yaptılar? (كَذَّبُوا) **yalanladılar,** neyi? (بِالْكِتَابِ) **o** (yüce) **Kitâb** (olan Kur'ân)**ı,** daha neyi yalanladılar? (وَبِمَٓا) **ve o şeyleri ki,** (اَرْسَلْنَا) **Biz**

gönderdik, ne ile? (بِهِ) **onunla,** kimi gönderdik? (رُسُلَنَا) **rasüllerimizi,** işte onlar ne yapacaklar? (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **işte çok yakında** (hakîkati) **bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- O kimseler ki, o (yüce) **Kitâb** (olan Kur'ân)**ı ve rasüllerimizi kendisiyle göndermiş olduğumuz** (şerîatları ve dînî hükümlerden ibâret vahye dayalı) **şeyleri yalanlamıştırlar; işte onlar çok yakında** (azâba çarptırıldıkları zaman, tekzip ve mücâdelelerinin nelere sebebiyet verdiğini) **bileceklerdir.**

اِذِ الْاَغْلَالُ فٖٓي اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَۙ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(Habîbim anlat), neyi? (اِذِ الْاَغْلَالُ) **o zamânı ki o demir tasmalar,** nerededir? (فٖٓي اَعْنَاقِهِمْ) **onların boyunlarındadır,** daha ne onların boyunlarındadır? (وَالسَّلَاسِلُ) **zincirler de,** ne oldukları hâlde? (يُسْحَبُونَ) **sürüklenir oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Habîbim! Anlat) **o vakti ki; o demir tasmalar ve** (şeytanlarıyla birlikte bağlandıkları) **zincirler onların boyunlarında bulunduğu hâlde** (cehennemde yüzüstü) **sürüklenecekler.**

فِي الْحَمٖيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَۚ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

Nerede sürüklenecekler? (فِي الْحَمٖيمِ) **o kaynar suyun içinde,** daha? (ثُمَّ فِي النَّارِ) **sonra da o** (cehennem) **ateş**(in)**in içinde,** ne olacaklar? (يُسْجَرُونَ) **yakılacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- O kaynar suyun içinde (türlü türlü azaplara uğratılacaklardır)**!** (Böylece evvelâ bedenlerinin dış kısmı yakılacak) **sonra da** (o harâret tâ kalplerinin üstüne kadar işleyecek şekilde) **onlar o** (cehennem) **ateş**(in)**in içerisinde yakılacaklar.**

ثُمَّ قٖيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَۙ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(ثُمَّ قٖيلَ) **Sonra denilecek,** kime? (لَهُمْ) **onlara,** ne denilecek? (اَيْنَ) **nerededir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تُشْرِكُونَ) **sürekli ortak koşuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Sonra onlara denilecektir ki: "Nerededir o (Allâh'a) **sürekli ortak koşmakta olduğunuz şeyler?!**

مِنْ دُونِ اللّٰهِؕ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْـٔاًؕ
كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

Kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (قَالُوا) **o** (şirk koşa)**nlar dediler,** neyi dediler? (ضَلُّوا) **o** (tapı)**n**(dığımız put)**lar kayboldular,** kimden? (عَنَّا) **bizden,** (بَلْ لَمْ نَكُنْ) **doğrusu biz olmamışız,** nedir olmamışız? (نَدْعُوا) **tapıyoruz,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** neye? (شَيْـٔاً) (îtibâr edilecek) **hiçbir şeye,** (كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Böylece** (müthiş bir saptırma ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِضْلَالِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî, 24/108)* (يُضِلُّ) **saptırıyor,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (اَلْكَافِرِينَ) **kâfirleri.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Allâh'tan başka (taptıklarınız niçin size yardım etmiyorlar?)**!"**

(Şirk koşanlar:) **"O** (tapı)**n**(dığımız put)**lar bizden kayboldular. Doğrusu** (bugün anladık ki) **biz daha önce** (îtibâr edilecek) **hiçbir şeye tapmakta değilmişiz" dediler.**

(Habîbim!) **İşte sana! Allâh kâfirleri** (dünyâda) **böylece saptırıyordu** (ve faydasız bir şey olduklarını âhirette îtirâf edecekleri putlara onları taptırıyordu, çünkü onların hidâyet yolunu tercih etmediklerini görüyordu).

ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(Cehennemde yanan kâfirlere şöyle denilecek:) (ذٰلِكُمْ) (ey cehennemde yanan kâfirler!) **İşte size! Bu** (içine düştüğünüz azaplar), ne sebebiyledir? (بِمَا كُنْتُمْ) **olmanız sebebiyledir,** nedir olmanız? (تَفْرَحُونَ) **sürekli seviniyordunuz,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** ne ile mültebis olduğunuz hâlde? (بِغَيْرِ الْحَقِّ) **hakkın gayrı ile,** yâni haksız yere, bu azaplar daha ne sebebiyledir? (وَبِمَا كُنْتُمْ) **ve olmanız sebebiyledir,** nedir olmanız? (تَمْرَحُونَ) **şımarıkça sürekli kibirleniyordunuz.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- (O gün cehennemde yanan kâfirlere denilecektir ki:) **"İşte size! Bu** (içine düştüğünüz azaplar), **şu sebepledir ki siz yer**(yüzün)**de** (sâhip olduğunuz maddî imkânlara dayanarak şirk ve günahlar gibi) **hak olmayan şeylerle coşkulu bir şekilde sürekli sevin**(ce kapılıp, nîmetlerin sâhibine kulluğu terk et)**mekteydiniz; bir de şu nedenledir ki siz** (dünyâda) **şımarıkça sürekli kibirlenmekte idiniz.**

ادْخُلُوا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَاۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(اُدْخُلُوا) (Öyleyse) **girin,** nereye? (اَبْوَابَ جَهَنَّمَ) **cehennemin kapılarına,** ne olduğunuz hâlde? (خَالِدِينَ) **ebedî kalıcı kimseler olarak,** nerede? (فِيهَا) **onun içerisinde,** (فَبِئْسَ) **ne kötü oldu,** ne? (مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) **o ziyâde kibirli olan kimselerin ikâmetgâhı** (olan cehennem).

Meâl-i Şerîf - 76

76- (Öyleyse) **içerisinde ebedî kalıcı kimseler olarak cehennemin** (kendinize tahsîs edilen) **kapılarına girin! Artık o ziyâde kibirlenen** (ve bu nedenle îmân etmekten geri duran kâfir) **kimselerin ikâmetgâhı** (olan cehennem) **ne kötü olmuştur."**

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّۚ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(فَاصْبِرْ) (Habîbim) **artık sen** (müşriklerin eziyetlerine) **sabret,** niye sabret? (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **çünkü şüphesiz Allâh'ın vaadi,** bu makam ta'lîl içindir, nedir? (حَقٌّ) **haktır,** yâni kesinlikle olacak bir şeydir, (فَاِمَّا نُرِيَنَّ) **nihâyet şüphesiz gösterirsek,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (بَعْضَ الَّذِى) **o şeyin bir kısmını ki,** (نَعِدُ) **vaad ediyoruz,** kime? (هُمْ) **onlara,** (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّ) **ya da** (azaplarını görmeden) **gerçekten vefât ettirirsek,** kimi? (كَ) **seni,** (فَاِلَيْنَا) **artık ancak Biz**(im muhâsebemiz)**e,** (يُرْجَعُونَ) **döndürülecekler.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- (Habîbim!) **Artık sen** (müşriklerin eziyetlerine) **sabret. Şüphesiz Allâh'ın** (sana söz verdiği yardım ve kâfirlere azap edeceğine dâir) **vaadi haktır. Nihâyet onlara vaad etmekte olduğumuz** (azaplarla ilgili) **o şeyin bir kısmını; ya sana** (sağlığında) **şüphesiz gösterirsek** (işte o zaman söz yerini bulmuştur).

Ya da (sen onların başına gelecek azapları görmeden) **gerçekten seni vefât ettirirsek,** (bu durumda da telâşa bir mahal yoktur) **zâten onlar ancak Biz**(im muhâsebemiz)**e döndürüleceklerdir.** (Biz de o zaman kendilerine hak ettikleri en şiddetli azapları yapacağız.)

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ
مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَۜ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِىَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۚ
فَاِذَا جَٓاءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِىَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz elçi gönderdik,** kimi? (رُسُلاً) **nice kıymetli rasülleri,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **sen**(i gönderme)**den önce,** (مِنْهُمْ) **onlardan vardır,** kim? (مَنْ) **o kimseler ki,** (قَصَصْنَا) (kıssalarını) **anlattık,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** (وَمِنْهُمْ) **yine onlardan vardır,** (مَنْ) **o kimseler ki,** (لَمْ نَقْصُصْ) (kıssalarını) **anlatmadık,** kime? (عَلَيْكَ) **sana,** (وَمَا كَانَ) **ve olmadı,** kim için? (لِرَسُولٍ) **hiçbir rasûl için,** ne? (اَنْ يَأْتِىَ) **getirmesi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirmesi" mânâsına gelmiştir, neyi getirmesi? (بِاٰيَةٍ) **herhangi bir âyet** (ve mûcizey)**i,** herhangi bir âyeti ancak ne ile getirebilir? (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) **ancak Allâh'ın izni ile,** (فَاِذَا جَٓاءَ) **artık geldiği zaman,** ne? (اَمْرُ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (azap) **emri,** (قُضِىَ) **hüküm verildi,** o hüküm ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) **hak ile mültebis olduğu hâlde,** (وَخَسِرَ) **ve hüsrâna uğradı,** nerede? (هُنَالِكَ) **işte sana, o zaman,** bu kelime burada "Zaman" mânâsında kullanılmıştır, *(el-Âlûsî)* kim? (اَلْمُبْطِلُونَ) (haktan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimseler.** Burada if'âl bâbının hemzesi dühûl içindir. *(el-Âlûsî, 25/41)*

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Habîbim!) **Andolsun ki; elbette Biz muhakkak senden önce de nice kıymetli rasülleri elçi olarak gönderdik ki; onlar içerisinden** (kıssalarını) **sana anlatmış olduklarımız da vardır, yine onlardan** (târihçelerini) **sana anlatmadıklarımız da vardır.**

Allâh'ın izni olmadıkça hiçbir rasül için herhangi bir âyet (ve mûcize) **getirmek** (diye bir şey söz konusu) **olmamıştır. Artık** (gördükleri mûcizelere rağmen îmân etmemeleri yüzünden) **Allâh'ın** (dünyâda ve âhirette azap) **emri geldiği zaman** (insanların arasında) **hak ile hüküm veril**(erek, doğru yolda olanlar kurtarılmış, yanlış yoldakiler ise helâk edil)**miştir.**

Böylece işte sana! (Haktan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimseler o zaman hüsrâna** (ve en büyük zarara) **uğra**(dıklarını anla)**mıştır.**

Bu âyet-i celîleden anlaşıldığı üzere; farklı konulardaki mûcizelerin hepsi de Allâh-u Te'âlâ'nın birtakım lütuflarıdır ki, diğer taksîmâtı gibi onları da üstün hikmetlere dayalı irâdesi îcâbı peygamberler arasında bölüştürmüştür. O hâlde Allâh-u Te'âlâ'nın müsâadesi dışında hiçbir peygamberin herhangi bir mûcizeyi özellikle tercih etme hakkı olmadığı gibi, ümmetinin de canları istediği şekilde mûcize talep etme hakları yoktur. Bu yüzden onlar Allâh-u Te'âlâ'nın kendilerine göndermiş olduğu peygamberin elinde açıkladığı mûcizeye inanmak ve onunla yetinmek zorundadırlar. *(el-Âlûsî)*

اَللّٰهُ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَۘ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذ۪ي) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (جَعَلَ) **yarattı,** kim için? (لَكُمُ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (الْاَنْعَامَ) **davarları,** niçin yarattı? (لِتَرْكَبُوا) **binmeniz için,** neye? (مِنْهَا) **onlardan bâzısına,** (وَمِنْهَا) **onların bâzısından da,** ne yapıyorsunuz? (تَأْكُلُونَ) **yiyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 79

79- Ancak Allâh öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; davarları sizin** (menfaatiniz) **için; siz onlardan bâzısına binesiniz diye yaratmıştır, onların bâzısından da** (etlerini) **yiyorsunuz.**

وَلَكُمْ ف۪يهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً ف۪ي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَۜ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(وَلَكُمْ) **Ayrıca özellikle sizin için vardır,** nerede? (ف۪يهَا) **onlarda,** ne vardır? (مَنَافِعُ) **birçok faydalar,** daha niye yaratmıştır? (وَلِتَبْلُغُوا) **ve ulaşasınız diye,** ne üzerinde? (عَلَيْهَا) **onların üzerinde,** neye? (حَاجَةً) **önemli bir arzuya,** öyle önemli arzu ki nerede olucu? (ف۪ي صُدُورِكُمْ) **göğüslerinizde** (bulunan kalplerinizde), (وَعَلَيْهَا) **ve özellikle onlar üzerinde,** daha? (وَعَلَى الْفُلْكِ) **ve gemiler üzerinde,** ne yapılıyorsunuz? (تُحْمَلُونَ) **taşıtılıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Ayrıca özellikle sizin için onlarda (sırtlarına binme ve etlerinden istifâde dışında, sütlerinden, kıllarından ve derilerinden sağlayacağınız) **birçok faydalar vardır. Bir de** (ağır yüklerinizi uzak diyarlara taşıtmak gibi) **göğüslerinizde** (bulunan kalplerinizde)**ki önemli bir arzuya onlar üzerinde ulaşasınız diye** (karanın gemileri sayılan develeri sizin istifâdenize sunmuştur).

Böylece siz (yüklerinizle birlikte) **özellikle onlar üzerinde de, gemiler üzerinde de taşıtılıyorsunuz.**

وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

Allâh-u Te'âlâ daha ne yapıyor? (وَيُرِى) **ve dâimâ gösteriyor,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (اٰيَاتِهٖ) **âyetlerini,** (فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ) **artık Allâh'ın âyetlerinin hangisini,** (تُنْكِرُونَ) **inkâr ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- Bir de O (Allâh-u Te'âlâ) **size** (varlığının, birliğinin, yüce kudretinin ve engin rahmetinin açık delilleri olan bunca) **âyetlerini dâimâ göstermektedir. Artık siz Allâh'ın âyetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?!**

اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(اَفَلَمْ يَسِيرُوا) **Bir de onlar hiç gezmediler mi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** gezip de ne yapsaydılar? (فَيَنْظُرُوا) **sonra baksaydılar,** neye? (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) **o kimselerin** (fecî) **âkıbeti ki,** kimden önce olan? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **kendilerinden önce,** (كَانُوا) **onlar olmuştular,** nedir olmuştular? (اَكْثَرَ) (sayıca) **daha çok,** kimlerden? (مِنْهُمْ) **o** (önce geçmiş ola)**nlardan,** daha nedir olmuştular? (وَاَشَدَّ) **ve daha güçlü,** ne cihetinden? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** daha ne cihetinden? (وَاٰثَارًا) **ve** (bıraktıkları) **eserler yönünden,** öyle eserler ki nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** (فَمَا اَغْنٰى) **artık def edemedi,** *(et-Teysîr)* kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 82

82- Onlar yer(yüzün)**de gezip de** (Âd ve Semûd gibi) **kendilerinden önceki** (helâke mâruz kalmış) **o** (kâfir) **kimselerin** (fecî) **âkıbetinin nasıl olduğuna hiç bakmadılar mı?!**

Onlar bunlardan (sayıca) **daha çok, kuvvet bakımından ve yer**(yüzün)**deki** (sağlam kaleler ve yüksek kuleler gibi bırakmış oldukları) **eserler yönünden de daha güçlü idiler.**

Ama sürekli kazanır oldukları şeyler onlar(ın başına gelen azaplar)-**dan** (hiçbir şeyi) **def edemedi.**

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ
وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(فَلَمَّا جَاءَتْ) **Artık ne zaman ki geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رُسُلُهُمْ) **rasülleri,** ne ile? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık** (mûcize ve) **delillerle,** (فَرِحُوا) **sevinip şımardılar,** ne ile? (بِمَا) **o şeyle ki,** neredir? (عِنْدَهُمْ) **onların yanındadır,** o şey ne olduğu hâlde? (مِنَ الْعِلْمِ) **ilim,** burada (مِنْ) harfi beyâniyyedir, yâni onlar kendilerinde bulunan yalan-yanlış bilgilere îtibâr edip peygamberlerin getirdiği vahyi reddettiler, (وَحَاقَ) **ve çepeçevre kuşattı,** kimi? (بِهِمْ) **onları,** ne? (مَا) **o şey**(i inkâr etmelerinin cezâsı) **ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** ne ile? (بِهِ) **onunla,** nedir olmuştular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- İşte rasülleri onlara çok açık (mûcize ve) **delillerle geldiği zaman,** (vahye dayalı olan hatâdan uzak bilgilere tâbi olacakları yerde) **yanlarında bulunan** (felsefe ve safsatadan ibâret yalan yanlış) **ilimle** (ve dünyevî konulardaki uyanıklıklarıyla) **sevinip şımardılar. Fakat kendisiyle sürekli alay eder oldukları o** (peygamberlerin getirdiği) **şey**(i hafife aldıkları ve eğlence malzemesi yaptıkları için azâbımız) **onları çepeçevre kuşattı.**

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(فَلَمَّا رَأَوْا) **İşte ne zaman ki gördüler,** neyi? (بَأْسَنَا) **Bizim şiddetli azâbımızı,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (اٰمَنَّا) **biz îmân ettik,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** ne olduğu hâlde? (وَحْدَهُ) **O tek olduğu hâlde,** daha neyi dediler? (وَكَفَرْنَا) **ve biz inkâr ettik,** neyi? (بِمَا) **o şeyi ki,** (كُنَّا) **biz olmuştuk,** ne sebebiyle? (بِهِ) **onun sebebiyle,** nedir olmuştuk? (مُشْرِكِينَ) **şirk koşan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- İşte onlar Bizim zorlu azâbımızı gördükleri zaman: "Biz Allâh'a tek olduğu hâlde îmân ettik ve kendisi sebebiyle şirk koşan kimseler olduğumuz o (putları da, ilâh edindiğimiz sâir bâtıl) **şeyleri** (de) **inkâr ettik" dediler.**

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَأْسَنَاۜ سُنَّتَ اللّٰهِ الَّتٖى قَدْ خَلَتْ فٖى عِبَادِهٖۚ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(فَلَمْ يَكُ) **Fakat olmadı,** nedir olmadı? (يَنْفَعُ) **fayda verir,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اِيمَانُهُمْ) **îmânları,** ne zamanda? (لَمَّا رَاَوْا) **gördükleri zaman,** neyi? (بَأْسَنَا) **şiddetli azâbımızı,** Allâh bunu ne yapmakla sünnet kıldı? (سُنَّةَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (hiç değiştirilemeyecek bir) **sünneti olarak** (kānun yaptı), buradaki izâfet terkîbi, kendisinden evvel takdîr edilen mahzûf bir (سَنَّ) fiili için mef'ûlü mutlak vâki olarak mensûbdur. Gerçi bu terkîbin tahzîr üzere yâni başında (اِحْذَرُوا) fiili takdîr edilerek mensûb olduğu da söylenmiştir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir, *(el-Âlûsî)* (اَلَّتٖى) **öyle sünneti ki,** (قَدْ خَلَتْ) **muhakkak geçti,** kim hakkında geçti? (فٖى عِبَادِهٖ) **kulları hakkında,** (وَخَسِرَ) **ve hüsrâna uğradı,** ne zaman? (هُنَالِكَ) **işte sana, o zaman,** bu kelime burada "Zaman" mânâsında kullanılmıştır, *(el-Âlûsî)* kim? (اَلْكَافِرُونَ) **kâfir olan o kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- Fakat şiddetli azâbımızı gördükleri zaman (ister istemez sâhip oldukları bu zoraki) **îmânları kendilerine fayda verir olmadı.**

(Azap vakti îmânın fayda vermemesi bunlardan önce helâk ettiği) **kulları hakkında Allâh'ın gerçekten** (gelip) **geçmiş olan o sünneti** (değişmez kānunu ve sürekli uyguladığı bir kuralı) **olarak** (bunlar hakkında da cârî olup ölüm ânında ve âhirette elde ettikleri îmândan fayda göremediler)**!**

/(Ey Mekke müşrikleri! Peygamberlerine düşman olan) ***kulları hakkında Allâh'ın kesinlikle geçmiş olan o*** *(değişmez azap kānunundan ve)* ***sünnetin****(i size de tatbîk etmesin)****den*** *(sakının)****!/***

(Habîbim!) **Böylece işte sana! O** (azâbı gördükleri) **zaman kâfirler hüsrâna uğra**(dıklarını anla)**mıştır.**

سُورَةُ فُصِّلَتْ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

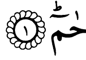
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KIRK BİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

FUSSİLET SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Elli dört âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harflerden murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِۚ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

İşte bu Kurân, nedir? (تَنْزِيلٌ) **indirilmiştir,** burada masdar mef'ûl yâni (مُنَزَّلٌ) mânâsındadır, ayrıca bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (هٰذَا مُنَزَّلٌ) şeklindedir, kim tarafından? (مِنَ الرَّحْمٰنِ) **O Rahmân'dan,** öyle Rahmân ki, (اَلرَّحِيمِ) **O Rahîm.**

Meâl-i Şerîf - 2

2- (Kur'ân-ı Kerîm, kullarına son derece acıdığı için onlara dînî ve dünyevî tüm menfaatlerini temin etmek üzere yüce bir Kitâb indirmeyi murâd eden) **O Rahmân ve O Rahîm** (olan Allâh nezdin)**den indirilmiştir.**

كِتَابٌ فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَۙ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

Daha nedir? (كِتَابٌ) **yüce bir Kitâb'tır,** bu kelime bir önceki âyet-i kerîmenin başında mahzûf olan (هٰذَا) mübtedâsının ikinci haberidir, öyle Kitâb ki, (فُصِّلَتْ) **tafsîl edildi,** yâni ayrıntılı bir şekilde açıklandı, ne? (اٰيَاتُهُ) **onun âyetleri,** o Kitâb ne olduğu hâlde indirilmiştir? (قُرْاٰنًا) **yüce bir Kur'ân olarak,** daha ne olduğu hâlde? (عَرَبِيًّا) **Arapça** (bir lisân ile indirilmiş) **olarak,** âyetleri kim için açıklandı? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْلَمُونَ) (mânâlarını) **bilmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (O öyle) **yüce bir Kitâb'tır ki; Arapça** (lisân üzere indirilmiş) **bir Kur'ân olarak âyetleri bir toplum için ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır ki onlar** (Arap lisânına vâkıftırlar veya kendilerine tercüme edilip anlatılarak mânâlarını) **bilmektedirler.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerinin tafsîli, lafzen ve mânen olmak üzere iki türlüdür: Lafzıyla ilgili tafsîl; her bir âyetinin diğerinden, duraklarla, hızıblerle, sûre başlangıçları ve sonlarıyla ayrılmış olmasıdır.

Mânâsı hakkındaki tafsîl ise; îtikād ve târih, müjde ve tehdit, emir ve nehiy, helâl ve haram gibi konularının birbirinden ayrılacak şekilde belirli ve tafsîlatlı oluşudur.

بَشِيرًا وَنَذِيرًاۚ فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

O Kitâb daha ne olduğu hâlde indirilmiştir? (بَشِيرًا) **çokça müjdeleyici,** daha? (وَنَذِيرًا) **ve ziyâde uyarıcı,** (فَاَعْرَضَ) **ama yüz çevirdi,** kim? (اَكْثَرُهُمْ) **onların ekserîsi,** (فَهُمْ) **bu sebeple onlar,** (لَا يَسْمَعُونَ) (kabûl kulağıyla) **işitmezler.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- (O yüce Kitâb îmân edip sâlih amel işleyenleri cennet ve rızâ ile) **çokça müjdeleyici ve** (inkâr edip isyân edenleri azap ve gazapla) **iyice uyarıcı olarak** (indirilmiştir). **Ama onların pek çoğu** (bunca ilmî konuyu barındıran böyle eşsiz bir kitâbı incelemekten) **yüz çevirmiştir. Bu sebeple onlar** (kabûl kulağıyla) **işitmezler.**

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فٖى اَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَٓا اِلَيْهِ وَفٖى اٰذَانِنَا وَقْرٌ
وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ اِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(وَقَالُوا) **Ve dediler,** neyi dediler? (قُلُوبُنَا) **bizim kalplerimiz,** nerededir? (فِى اَكِنَّةٍ) **sıkı örtüler içerisindedir,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَدْعُو) **sen dâvet ediyorsun,** kimi? (نَا) **bizi,** neye? (اِلَيْهِ) **ona,** (وَفِى اٰذَانِنَا) **ve bizim kulaklarımızın içerisinde vardır,** ne vardır? (وَقْرٌ) **büyük bir ağırlık** (ve sağırlık), daha? (وَمِنْ بَيْنِنَا) **ve bizim aramızdan başlayarak vardır,** daha nereden vardır? (وَبَيْنِكَ) **senin arandan da başlayıp** (devâm ederek aramızı kapatan), ne vardır? (حِجَابٌ) **kalın bir perde,** (فَاعْمَلْ) **artık sen amel et** (çalış), (اِنَّنَا) **muhakkak biz,** kimleriz? (عَامِلُونَ) **amel edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Ebû Cehl ve arkadaşları) **dediler ki: "Bizim kalplerimiz senin bizi kendisine dâvet etmekte olduğun** (îmân ve tevhîd gibi) **şey**(lerin hakîkatini görmek)**den** (bize mâni olacak) **birtakım sıkı örtüler içerisindedir, kulaklarımızda da** (hakkı duymamıza engel olacak) **büyük bir ağırlık** (ve sağırlık) **vardır. Ayrıca bizim aramızdan da, senin arandan da ayrı ayrı** (bir hâlde) **başlay**(ıp, ortada hiçbir boşluk bırakmayacak şekilde aramızdaki tüm mesâfeyi kaplayan ve böylece bizi birbirimize yabancı ve düşman yap)**an kalın bir perde vardır.**

Artık sen (kendi dînin üzere sebât ederek bizim yolumuzu iptal husûsunda) **çalış, şüphesiz bizler** (de kendi yolumuzda kalıp, senin dâvânı bozma uğrunda olanca gücümüzle) **çalışıcı kimseleriz."**

قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَىَّ اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا اِلَيْهِ
وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَۙ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنَّمَا اَنَا) **ben ancak,** neyim? (بَشَرٌ) **bir beşer**(im), öyle beşer ki, (مِثْلُكُمْ) **sizin gibi,** yine öyle bir beşerim ki, (يُوحٰى) **vahyediliyor,** kime? (اِلَىَّ) **bana,** ne vahyediliyor? (اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ) **sizin ilâhınız ancak,** kimdir? (اِلٰهٌ) **tek ilâhtır,** öyle ilâh ki, (وَاحِدٌ) **bir olucu,** (فَاسْتَقِيمُوا) **öyleyse siz** (hiçbir sapma yapmadan) **doğruca yönelin,** kime? (اِلَيْهِ) **O'n**(un azâbından kurtaracak îmân)**a,** daha ne yapın? (وَاسْتَغْفِرُو) **ve mağfiret talep edin,** kimden? (هُ) **O'ndan,** (وَوَيْلٌ) **ve büyük bir helâk** (nasip) **olsun,** kim için? (لِلْمُشْرِكِينَ) **o müşrikler için.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim! Kendi söylediklerine inanmayan bu kişilere cevâben) **de ki: "Ben** (melek ve cin değilim ki, görüşüp tanışmamız mümkün olmasın, ayrıca ben sizi akıl almaz birtakım şeylere çağırmıyorum ki dâvetim kabûl görmesin, bilakis ben) **ancak sizin gibi bir beşerim ki, bana İlâhınızın sâdece bir tek İlâh olduğu vahyedilmektedir.** (Artık aklî ve naklî tüm delillerin lehine şâhitlikte bulunduğu "Tek bir İlâh'a ibâdet" çağrısı nasıl reddedilebilir?!)

Öyleyse siz (şirkin güvenilmez kulpuna tutunup da sizi tevhîde çağıranlara: "Kalplerimiz kılıflı" demeyi bırakın da, tevhîd ve ihlâs gibi sımsıkı kulptan tutarak ondan başka bir şeye meyletmeyip) **doğruca O'n**(un azâbından kurtaracak îmân)**a yönelin ve** (geçmişteki yanlış inanç, söz ve davranışlarınızdan dolayı) **O'ndan mağfiret** (ve bağışlanma) **talep edin. O** (şirkten vazgeçmeyen) **müşrikler için de büyük bir helâk** (ve sonsuz bir azap nasip) **olsun.**

اَلَّذٖينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

O müşriklerden bedel? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler için** (azap nasip olsun) **ki,** (لَا يُؤْتُونَ) **vermezler,** neyi? (اَلزَّكٰوةَ) **zekâtı,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** neyi? (بِالْاٰخِرَةِ) **âhireti,** (هُمْ) **özellikle onlar,** nedirler? (كَافِرُونَ) **inkâr edicilerdir.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- O kimseler için (azap nasip olsun) **ki;** (cimrilik ve merhametsizlikleri yüzünden) **zekâtı vermezler; üstelik onlar âhireti inkâr eden kimselerin ta kendileridir.**

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (اَجْرٌ) **büyük bir ecir** (ve mükâfât), öyle ecir ki, (غَيْرُ مَمْنُونٍ) **kesintiye uğratılmayan.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- O kişiler ki; (Rablerinin âyetlerine) **îmân etmiştirler ve** (bu îmân gereği; namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; şüphesiz özellikle onlar için kesintiye uğratılmayan** (ve ardı arkası kesilmeyen) ***/başa kakılmayan/*** **çok büyük bir ecir** (ve mükâfât) **vardır."**

قُلْ اَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذٖى خَلَقَ الْاَرْضَ فٖى يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُٓ اَنْدَادًاۜ ذٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمٖينَۚ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَئِنَّكُمْ) **gerçekten siz mi,** ne yapıyorsunuz? (لَتَكْفُرُونَ) **elbette inkâr ediyorsunuz,** kimi? (بِالَّذٖى) **O Zâtı ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (الْاَرْضَ) **yeri,** nerede? (فٖى يَوْمَيْنِ) **iki gün** (miktârı bir süreye denk gelecek az bir müddet) **içerisinde,** daha ne yapıyorsunuz? (وَتَجْعَلُونَ) **ve ediniyorsunuz,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** neyi? (اَنْدَادًا) **birtakım eşleri,** (ذٰلِكَ) **işte sana, ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (رَبُّ الْعَالَمٖينَ) **âlemlerin Rabbidir.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Habîbim! O yüce yaratıcıyı kabullenmeyen kimselere) **de ki: "Yoksa yeri** (tüm katmanlarıyla birlikte, dünyâ günlerinden) **iki gün** (miktârı bir süreye denk gelecek az bir müddet) **içerisinde yaratmış olan o Zâtı gerçekten siz mi, hakîkaten** (sizin gibi âciz kimseler mi) **inkâr etmektesiniz ve O'nun için birtakım eşler edinmektesiniz?!** (Ey insan!) **İşte sana! Ancak O** (Allâh-u Te'âlâ sâdece yeryüzünün değil) **bütün âlemlerin** (yaratıcısı ve yöneticisi olan) **Rabbidir.** (Hâl böyleyken yarattığı bir şeyin, mülkünde O'na ortak olması nasıl düşünülebilir?!)

وَجَعَلَ فٖيهَا رَوَاسِىَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فٖيهَا وَقَدَّرَ فٖيهَٓا اَقْوَاتَهَا فٖٓى اَرْبَعَةِ اَيَّامٍۜ سَوَٓاءً لِلسَّٓائِلٖينَ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَجَعَلَ) **Ve yarattı,** nerede? (فٖيهَا) **onun içerisinde,** yâni yeryüzünde, neleri? (رَوَاسِىَ) **sâbit dağları,** nereden başlayıp yükselerek? (مِنْ فَوْقِهَا) **onun üstünden doğru,** daha ne yaptı? (وَبَارَكَ) **ve çok bereket yerleştirdi,** nerede? (فٖيهَا) **onun içerisinde,** yâni yeryüzünde, daha ne yaptı? (وَقَدَّرَ) **ve takdîr etti,** nerede? (فٖيهَا) **onun içerisinde,** yâni yeryüzünde, neyi? (اَقْوَاتَهَا) **azıklarını**(n çeşitlerini ve miktarlarını), ne kadar zamanda? (فٖى اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ) **dört gün içerisinde,** o dört gün ne olduğu hâlde? (سَوَٓاءً) **tam olduğu hâlde,** kim için? (لِلسَّٓائِلٖينَ) **soranlar için.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- O (Rabbiniz yeryüzünde kendilerinden çok yönlü istifâde edilebilsin diye) **orada; onun üzerinden başlayıp** (yukarı doğru yükselen) **sâbit bir-**

takım dağlar yerleştirmiş, yine orada (sular ve ekinler, ağaçlar ve ürünler yaratarak) **çokça bereket** (ve hayır) **yerleştirmiş ve orada** (hem insanlar hem de hayvanlar için uygun olan) **azıklarını**(n çeşitlerini ve miktarlarını) **takdîr etmiştir.**

(İşte Rabbiniz, yeryüzünün ve barındırdığı şeylerin yaratılma süresinden) **soranlar için** (bildirmiştir ki, yerin yaratıldığı iki günle birlikte hesap edildiğinde bütün bunlar) **tam olarak dört günde** (gerçekleşmiştir).

ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَٓاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْاَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًاۜ قَالَتَٓا اَتَيْنَا طَٓائِعِينَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(ثُمَّ اسْتَوٰٓى) **Sonra O** (Allâh-u Te'âlâ'nın irâdesi) **yöneldi,** nereye? (اِلَى السَّمَٓاءِ) **semâya,** yâni göğü yaratmaya, (وَهِيَ) **hâlbuki o,** nedir? (دُخَانٌ) **bir dumandır,** (فَقَالَ) **hemen buyurdu,** neye? (لَهَا) **ona,** yani göğe, daha? (وَلِلْاَرْضِ) **ve yere,** neyi buyurdu? (ائْتِيَا) **ikiniz** (emirlerimi tatbîke) **gelin,** ne olarak? (طَوْعًا) (istekle) **itâat ederek,** daha? (اَوْ كَرْهًا) **yâhut istemeyerek,** (قَالَتَا) **o ikisi dediler,** neyi dediler? (اَتَيْنَا) **biz** (emirlerini tatbike) **geldik,** ne olduğumuz hâlde? (طَٓائِعِينَ) (istekle) **itâat ediciler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- Sonra (Allâh-u Te'âlâ'nın irâdesi hiçbir şeye tealluk etmeden önce ilk olarak) **semâya, o** (henüz Arş'ın altında bulunan sudan yükselen) **bir** (buhar ve) **duman hâlindeyken** (onu yaratmaya) **yöneldi de hemen ona ve yere:**

"(Benim sizde yarattığım faydaları ortaya çıkarma husûsunda size yönelttiğim emirlerimi istekle) **itâat ederek ya da istemeyerek** (yerine getirmeye) **gelin" buyurdu, o ikisi de: "Biz** (istekle) **itâat edenler olarak** (emirlerini tatbike) **geldik" dediler.**

فَقَضٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فٖي يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فٖي كُلِّ سَمَٓاءٍ اَمْرَهَاۜ وَزَيَّنَّا السَّمَٓاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابٖيحَۗ وَحِفْظًاۜ ذٰلِكَ تَقْدٖيرُ الْعَزٖيزِ الْعَلٖيمِ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(فَقَضٰى) **Böylece yaratmayı tamamladı,** *(et-Teysîr)* neyi yaratmayı? (هُنَّ) **onları,** yâni gök tabakalarını, ne oldukları hâlde? (سَبْعَ سَمٰوَاتٍ) **yedi** (kat) **gökler olarak,** nerede? (فٖي يَوْمَيْنِ) **iki gün** (miktârı bir süreye denk gelecek az bir müddet)

içerisinde, daha ne yaptı? (وَاَوْحٰى) **sonra vahyetti,** nerede? (فٖى كُلِّ سَمَٓاءٍ) **her bir semâ hakkında,** neyi? (اَمْرَهَا) **ona âit işini,** daha ne yaptık? (وَزَيَّنَّا) **ve iyice süsledik,** neyi? (اَلسَّمَٓاءَ) **göğü,** öyle gök ki, (اَلدُّنْيَا) (size) **en yakın olan** (birinci kat semâyı), ne ile süsledik? (بِمَصَابٖيحَ) (yıldızlardan ibâret) **kandillerle,** daha ne yaptık? (وَحِفْظًا) **ve tam bir muhâfaza ile** (onu düşmekten ve şeytanlardan koruduk), bu kelime mahzûf bir fiile mef'ûlü mutlak düşmüştür ki takdîri: (وَحَفِظْنَاهَا حِفْظًا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (ذٰلِكَ) (ey insan!) **İşte sana! Bu** (anlatılanlar), nedir? (تَقْدٖيرُ الْعَزٖيزِ) **ancak O Azîz'in takdîridir,** öyle Azîz ki, (اَلْعَلٖيمِ) **Alîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 12

12- Sonra (dünyâ günlerinden) **iki gün** (kadar kısa bir zamâna denk gelecek müddet) **içerisinde yedi** (kat) **gökler olarak o** (gök katma)**ları**(nı) **yaratmayı tamamladı ve her semâ içerisinde ona âit** (yaratılış) **emrini vahyetti** (de, bu sûretle yaratmak istediği melekleri, aydınlatıcı gezegenleri ve Kendisinden başka kimsenin bilemeyeceği daha nice cisimleri irâde ettiği yerlerde meydana getirdi) */**ve her semâ içerisinde** (yerleştirdiği ahâliye) **onunla alâkalı emrini** (ve yasağını) **vahyetti** (de, böylece onları kendilerine münâsip birtakım sorumluluklara tâbi etti)./*

Biz o (yeryüzüne) **en yakın olan** (birinci kat) **semâyı da kandiller** (gibi parlayan yıldızlar ve gezegenler) **ile iyice süsledik. Bir de tam bir muhâfaza ile** (gökleri çatlama ve yıkılma gibi âfetlerden ve vahye kulak kabartan şeytanlardan koruduk). (Ey insan!) **İşte sana! Bu** (anlatılanlar), **ancak O** (dilediği her şeye son derece gücü yeten ve yarattıkları hakkındaki tüm mâlûmâtı hakkıyla bilen) **Azîz ve Alîm'in** (eşsiz ayarlaması ve üstün) **takdîri**(nin eseri)**dir.**

فَاِنْ اَعْرَضُوا فَقُلْ اَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَۜ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(فَاِنْ اَعْرَضُوا) **Artık** (îmândan) **yüz çevirilerse,** (فَقُلْ) (Habîbim) **hemen söyle,** neyi söyle? (اَنْذَرْتُ) **uyardım,** kimi? (كُمْ) **sizi,** neden? (صَاعِقَةً) **yıldırımlı bir azab**(ın size gelip çatmasın)**dan,** öyle yıldırımlı azap ki, (مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ) **Âd** (kavminin halkın)**ın yıldırımlı azâbı gibi,** daha? (وَثَمُودَ) **ve Semûd** (toplumun)**un.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim!) **Artık** (bunca açıklamadan sonra yine de) **onlar** (bu büyük âyetleri düşünmekten ve sana îmân etmekten) **yüz çevirirlerse, sen** (onlara) **de ki: "Ben sizi Âd** (kavminin halkın)**ın ve Semûd** (toplumun)**un yıldırımlı azâbına benzer bir azab**(a mâruz kalmak) **ile uyardım.**

اِذْ جَٓاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَ قَالُوا لَوْ شَٓاءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً فَاِنَّا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِه۪ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

Ne zaman ki yıldırımlı azap, (اِذْ جَٓاءَتْ) **geldiği zaman,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (اَلرُّسُلُ) **rasüller,** nereden? (مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ) **ellerinin arasından,** yâni önlerinden, daha? (وَمِنْ خَلْفِهِمْ) **ve arkalarından,** yâni her cihetten onlara peygamberler gelmiştiler, ne diye gelmiştiler? (اَلَّا تَعْبُدُٓوا) **ibâdet etmeyin diye** (tebliğde bulunmak için), (اِلَّا اللّٰهَ) **ancak Allâh'a** (ibâdet edin), (قَالُوا) **onlar demiştiler,** neyi demiştiler? (لَوْ شَٓاءَ) **eğer dileseydi,** kim? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimiz,** ne yapardı? (لَاَنْزَلَ) **elbette indirirdi,** neyi? (مَلٰٓئِكَةً) **melekleri,** (فَاِنَّا) **bu sebeple şüphesiz biz,** neyi? (بِمَٓا) **özellikle o şeyi ki,** (اُرْسِلْتُمْ) **siz rasûl olarak gönderildiniz,** ne ile? (بِه۪) **onunla,** yâni bize gönderildiğinizi iddia ettiğiniz dîne karşı kimleriz? (كَافِرُونَ) **inkâr edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Bir vakit(te Âd ve Semûd kavimlerine gelen yıldırımlı azaptan sizi uyarmış oldum) **ki: 'Allâh'tan başkasına ibâdet etmeyin' diye** (tebliğde bulunmak için) **onlara önlerinden ve arkalarından rasüller gelmişti** (de, her taraflarından gelen peygamberler onları hakka dâvet husûsunda olanca güçlerini sarf etmişlerdi).

(Ama) **onlar: 'Rabbimiz** (peygamber göndermek) **dileseydi, elbette** (sizin gibi yiyip içen insanları değil de, bize karşı üstünlüğü olan) **birtakım melekler indirirdi. Bu sebeple biz sizin kendisiyle gönderilmiş olduğunuz**(u iddiâ ettiğiniz) **şeyi gerçekten inkâr edici kimseleriz' demişlerdi."**

فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذ۪ى خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَاَمَّا عَادٌ) **Sonra Âd** (toplumuna gelince), (فَاسْتَكْبَرُوا) **işte onlar iyice büyüklük tasladılar,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْرِ الْحَقِّ) **hakkın gayrı ile,** yâni hak etmedikleri hâlde, daha ne yaptılar? (وَقَالُوا) **ve dediler,** neyi dediler? (مَنْ) **kim,** nedir? (اَشَدُّ) **daha güçlüdür,** kimden? (مِنَّا)

bizden, ne cihetinden? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** (اَوَلَمْ يَرَوْا) **onlar görmediler mi,** neyi? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** (الَّذ۪ى) **öyle Zât ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (هُمْ) **onları,** (هُوَ) **ancak O,** nedir? (اَشَدُّ) **daha güçlüdür,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne cihetinden? (قُوَّةً) **kuvvet bakımından,** Âd kavmi daha ne yaptılar? (وَكَانُوا) **ve oldular,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **özellikle Bizim âyetlerimizi,** nedir oldular? (يَجْحَدُونَ) **bile bile inkâr ederler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Sonra Âd (toplumuna gelince); **işte onlar hak etmeksizin yer**(yüzün)**de iyice büyüklük tasladılar ve** (boylarının uzunluğuna ve bedenlerinin büyüklüğüne aldanarak): **"Kim kuvvet bakımından bizden daha güçlüdür?!" dediler.**

Onlar görmedile mi ki; O (eşsiz kudretiyle) **kendilerini** (yoktan) **yaratmış olan Allâh; gerçekten kuvvet bakımından ancak O onlardan daha güçlüdür?!**

Üstelik onlar özellikle Bizim âyetlerimizi bile bile inkâr etmekte idiler.

فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ ر۪يحًا صَرْصَرًا ف۪ٓى اَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذ۪يقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِى الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَاۜ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(فَاَرْسَلْنَا) **Bu sebeple Biz gönderdik,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** neyi? (ر۪يحًا) **bir rüzgârı,** öyle rüzgâr ki, (صَرْصَرًا) **şiddetli soğuk esen,** ne zamanda gönderdik? (ف۪ٓى اَيَّامٍ) **birtakım günler içerisinde,** öyle günler ki, (نَحِسَاتٍ) **uğursuzlar,** niçin gönderdik? (لِنُذ۪يقَ) **tattıralım için,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (عَذَابَ الْخِزْيِ) **alçaltıcı azâbı,** bu terkîb mevsûfun sıfata izâfeti kabîlindendir ki takdîri (اَلْعَذَابُ الْخِزْىُ) şeklindedir. Ayrıca (اَلْخِزْىُ) kelimesi masdar bima'nâ fâ'il olup takdîri (اَلْعَذَابُ الْمُخْزِى) şeklindedir, *(el-Medârik; ed-Dürru'l-masûn)* nerede tattıralım diye o rüzgârı gönderdik? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olan,** (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ) **elbette âhiret azâbı ise,** nedir? (اَخْزٰى) **daha ziyâde rezil edicidir,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** (لَا يُنْصَرُونَ) **yardım olunmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Bu sebeple Biz o en yakın (dünyâ) **hayât**(ın)**da kendilerine alçaltıcı azâbı tattıralım diye onların üzerine** (yedi gece sekiz gün süren) **o uğursuz günlerde şiddetli soğuk esen** (dondurucu) **bir rüzgâr gönderdik.**

Âhiret azâbı ise (dünyâ azâbının vereceği rezilliğe göre) **elbette daha ziyâde rezil edicidir. Üstelik** (orada) **onlar** (herhangi bir sûretle kendilerinden azâbın kaldırılması için) **yardım olunmayacaklar.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i celîlede elleriyle dağlardan kayalar yontup kaldıracak kadar güçlü olan ve metrelerce uzun olan dizlerine kadar yerin dibine gömülerek birbirine tutunan Âd kavmini büyük bir rüzgârla havaya kaldırıp birbirine çarptırarak içi boş hurma kütükleri gibi yere serdiğini beyân etmektedir.

وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى الْهُدٰى فَاَخَذَتْهُمْ
صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَاَمَّا ثَمُودُ) **Ve şimdi Semûd**(a gelince), (فَهَدَيْنَا) **Biz hidâyeti beyân ettik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَاسْتَحَبُّوا) **ama onlar sevip tercih ettiler,** neyi? (اَلْعَمٰى) **körlüğü** (ve sapıklığı), ne üzerine tercih ettiler? (عَلَى الْهُدٰى) **hidâyet üzerine,** (فَاَخَذَتْ) **bu sebeple yakaladı,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne? (صَاعِقَةُ الْعَذَابِ) (kuvvetli) **azap** (kısımların)**dan olan yıldırım** (azâbı), bu izâfet (مِنْ) takdîri ile (اَلصَّاعِقَةُ مِنَ الْعَذَابِ) şeklinde tefsîr edilmiştir, *(et-Teysîr)* öyle azap ki, (اَلْهُونِ) **alçaklığın ta kendisi,** yâni isâbet ettiği kimseyi son derece alçaltan, bu mânâya göre bu kelime masdar olup mübâleğa için (اَلْعَذَابُ) kelimesi bununla sıfatlanmıştır. *(el-Âlûsî)* Gerçi fâ'il mânâsında masdar kabûl ederek (اَلْمُهِينِ) (alçaltıcı)" anlamına geldiğini söyleyenler de vardır *(et-Taberî; et-Teysîr; Tefsîru'l-Celâleyn)* ki meâl-i şerifteki mânâ buna göredir, ne sebebiyle azap onları yakaladı? (بِمَا) **o** (kötü) **şeyler sebebiyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanırlar.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Şimdi bir de Semûd (toplumuna gelince); **Biz** (doğru yolu kendilerine açıklamak sûretiyle) **onlara hidâyeti beyân ettik. Ama onlar hidâyete karşı körlüğü** (ve sapıklığı) **sevip tercih ettiler.**

Nihâyet onların sürekli kazanmakta oldukları o (kötü) **şeyler sebebiyle o alçaltıcı** (kuvvetli) **azap** (kısımların)**dan olan yıldırım** (azâbı) **kendilerini yakaladı.**

Hûd Sûresi'nin 67. âyet-i kerîmesinde Sâlih *(Aleyhisselâm)*ın gönderildiği Semûd kavminin Cebrâil *(Aleyhisselâm)*ın attığı sayha (nâra) ile helâk edildiğinin beyân edilmesi bu âyet-i kerîmeyle çelişmez, aksine bu azapların o kavme birlikte gönderildiğini ifâde eder. *(el-Âlûsî, 24/168)*

وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(وَنَجَّيْنَا) **Ama Biz kurtardık,** kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَكَانُوا) **ve oldular,** nedir oldular? (يَتَّقُونَ) (haramlardan sakınarak) **takvâya sürekli riâyet ederler.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Ama Biz (inkârcıları kuşatan o azaptan) **o kimseleri kurtardık ki onlar** (Sâlih peygambere) **îmân etmiştiler ve kendileri sürekli takvâya riâyet etmekte** (olup haramlardan hakkıyla sakınmakta) **idiler.**

وَيَوْمَ يُحْشَرُ اَعْدَٓاءُ اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَيَوْمَ يُحْشَرُ) (Habîbim anlat), **o** (dehşetli) **günü de ki; toplanıp sevk olunacak,** kim? (اَعْدَٓاءُ اللّٰهِ) **Allâh'ın düşmanları,** nereye doğru? (اِلَى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateş(in)e doğru,** (فَهُمْ) **sonra onlar,** ne olacaklar? (يُوزَعُونَ) **öndekileri arkadakiler**(e kavuşabilsinler de birlikte azâba uğratılsınlar) **için durdurulacaklar.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Habîbim! Anlat) **o** (dehşetli) **günü de ki; Allâh düşmanları toplanıp o** (cehennem) **ateş(in)e doğru** (itile kakıla) **sevk olunacak** (da), **sonra o** (kâfir ola)**nlar** (çok kalabalık oldukları için); **öndekileri arkadakiler**(e kavuşabilsinler de birlikte azâba uğratılsınlar) **için durdurulacaklar.**

حَتّٰٓى اِذَا مَا جَٓاؤُ۫هَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(حَتّٰٓى اِذَا مَا جَٓاؤُ۫) **Nihâyet geldikleri zaman,** neye? (هَا) **ona,** yâni o cehennem ateşine, (شَهِدَ) **şâhitlik etti,** yâni edecek, kimin aleyhine? (عَلَيْهِمْ) **onların aleyhine,** ne? (سَمْعُهُمْ) **kulakları,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, daha? (وَاَبْصَارُهُمْ) **ve gözleri,** daha? (وَجُلُودُهُمْ) **ve derileri,** ne hakkında şâhitlik edecek? (بِمَا) **o şeylere dâir ki,** (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yaparlar.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Nihâyet (cehennem ateşine atılmak üzere hep birlikte) **oraya geldikleri zaman, kulakları, gözleri ve derileri,** (özellikle de tenâsül uzuvları dile gelerek) **kendilerinin** (dünyâda iken) **sürekli yapmakta oldukları o** (haram) **şeylere dâir şâhitlikte bulunmuştur.**

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَاۜ قَالُوا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذ۪ٓي اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَقَالُوا) **Ve dediler,** neye? (لِجُلُودِهِمْ) **derilerine,** neyi dediler? (لِمَ) **niçin,** (شَهِدْتُمْ) **şâhitlik yaptınız,** kimin aleyhine? (عَلَيْنَا) **bizim aleyhimize,** (قَالُوا) (derileri dile gelerek) **dediler,** neyi dediler? (اَنْطَقَ) **konuşturdu,** kimi? (نَا) **bizi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اَلَّذ۪ي) **öyle Allâh ki,** (اَنْطَقَ) **konuşturdu,** neyi? (كُلَّ شَيْءٍ) (konuşturmak istediği) **her bir şeyi,** (وَهُوَ) **zâten O,** nedir? (خَلَقَ) **yaratmıştır,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne zaman? (اَوَّلَ مَرَّةٍ) **ilk kere,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O**(nun azâbı)**na,** (تُرْجَعُونَ) **döndürülüyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Onlar da derilerine: "(Biz sizi kurtarmak için günahlarımızı inkâr ederken, ya) **siz niçin bizim aleyhimize şâhitlikte bulundunuz?!" dediler. Onlar**(ın derileri ise dile gelerek): "(Biz kendimiz isteyerek konuşmuş değiliz lâkin konuşturmak istediği) **her bir şeyi konuşturmuş olan O Allâh bizi de konuşturdu.** (Artık bu suâlinizin ne anlamı var?!) **Zâten sizi ilk defâ**(sında da) **O yaratmıştır ve** (şu anda) **siz** (cehenneme gönderilerek) **ancak O**(nun azâbı)**na döndürülüyorsunuz" dediler.**

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَٓا اَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَث۪يرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(İşte o zaman Allâh-u Te'âlâ onlara şöyle buyurur:) (وَمَا كُنْتُمْ) **ve siz olmamıştınız,** nedir olmamıştınız? (تَسْتَتِرُونَ) **örtünüyorsunuz,** yâni derilerinizi kapatıp örtünme imkânı bulamıyordunuz, neden sakınarak? (اَنْ يَشْهَدَ) **şâhitlik yapmasından** (çekinerek), burada mahzûf bir kelimeye tealluk eden (مِنْ) harfi hazfedilmiştir ki takdîri (حَذَرًا مِنْ اَنْ يَشْهَدَ) şeklindedir, *(et-Teysîr)* kimin aleyhine şâhitlik etmesinden? (عَلَيْكُمْ) **sizin aleyhinize,** ne? (سَمْعُكُمْ) **kulaklarınız,** daha? (وَلَٓا اَبْصَارُكُمْ) **aslâ gözleriniz**(in) **de** (şâhitlik yapmasından kurtulamıyordunuz), burada ve bir sonraki terkîbde (لَا) harfi te'kîd için zâide kabûl edilmiştir, *(Mahmûd Sâfî, el-Cedvel)* (وَلَا جُلُودُكُمْ) **aslâ derileriniz**(in) **de** (şâhitlik yapmasından gizlenemiyordunuz), (وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ) **velâkin siz zannetmiştiniz,** neyi zannetmiştiniz? (اَنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz Allâh,** nedir? (لَا يَعْلَمُ) **bilmiyor,** neyi? (كَث۪يرًا) **birçokları**(nı), nelerden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (İşte o zaman Allâh-u Te'âlâ onlara şöyle buyurur:) **"Siz** (dünyâda günah işlerken duvar ve perde gibi şeylerle insanlardan gizleniyordunuz ama) **ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin, ne de derilerinizin sizin aleyhinize şâhitlik yapmasından** (sakınabilmek için) **siz** (uzuvlarınızdan) **örtünebilir değildiniz.**

Lâkin gerçekten de siz zannetmiştiniz ki, sürekli yapmakta olduğunuz (kötü) **şeylerden birçoğunu** (gizli yaptığınız için) **Allâh** (onları) **bilmiyor.** (Böylece siz Allâh onları açığa çıkaramaz ve uzuvlarınızı konuşturamaz diye düşündüğünüz için sâdece insanlardan sakınmıştınız).

وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذ۪ي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَرْدٰيكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَذٰلِكُمْ) **Ve işte size bu** (şekilde düşünmeniz), nedir? (ظَنُّكُمْ) **ancak sizin zannınızdır,** (اَلَّذ۪ي) **öyle bir zan** (ve düşünce) **ki,** (ظَنَنْتُمْ) **zanda bulundunuz,** kime dâir? (بِرَبِّكُمْ) **Rabbinize,** bu zannınız ne yapmıştır? (اَرْدٰي) **helâk etmiştir,** kimi? (كُمْ) sizi, (فَاَصْبَحْتُمْ) **bu sebeple oldunuz,** kimlerden? (مِنَ الْخَاسِر۪ينَ) **hüsrâna uğrayanlardan.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Ey cehenneme sevk edilen kâfirler!) **Bir de işte size! Bu** (düşünceniz), **ancak sizin** (gibi kâfirlerin) **Rabbiniz hakkında zanda bulunmuş olduğunuz düşüncenizdir** (ki, Allâh-u Te'âlâ'nın sizin yaptıklarınızı bilmediğini sanmanız), **sizi helâk etmiştir. Bu sebeple siz** (iki cihan saâdetini kazanasınız diye kendinize verilmiş olan uzuvlarınızı, ebedî azâba sebebiyet verecek inkâr ve isyan yollarında harcayarak en büyük zarar ve) **hüsrâna uğrayanlardan oldunuz."**

فَاِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْۚ وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَب۪ينَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(فَاِنْ يَصْبِرُوا) **Artık onlar** (cehennem azâbına) **sabrederseler** (dünyâdaki gibi sabredip selâmete kavuşamazlar, çünkü), (فَالنَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(i), nedir? (مَثْوًى) (ebedî) **bir ikāmetgâhtır,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** (وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا) **ama** (kurtulacakları bir yere) **dönüş isterseler,** (فَمَا هُمْ) **artık onlar olmadılar,** kimlerden? (مِنَ الْمُعْتَب۪ينَ) **döndürülecek kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Artık onlar (dünyâda olduğu gibi sabrederek selâmete eremezler. Zîrâ) **sabrederlerse** (de, sabretmeseler de kendileri hakkında değişecek bir şey yoktur), (çünkü) **o** (cehennem) **ateş**(i) **onlar için** (ebedî) **bir ikāmetgâhtır.**

Ama eğer (bulundukları azaptan kurtulacakları bir yere) **dönüş isterlerse artık onlar** (istekleri yerine getirilerek) **döndürülecek kimselerden değildirler.** ***/Eğer özür dileyecek olurlarsa artık onlar özrü kabûl edilen kimselerden değildirler./***

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِى اُمَمٍ قَدْ
خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَقَيَّضْنَا) **Ve Biz takdîr ettik,** *(el-Beyzâvî)* kime? (لَهُمْ) **onlara,** kimleri? (قُرَنَاءَ) **birtakım yakın dostları,** (فَزَيَّنُوا) **böylece onlar iyice süslediler,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَ اَيْدِيهِمْ) **ellerinin arasındadır,** yâni önlerindedir, daha neyi süslediler? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (خَلْفَهُمْ) **arkalarındadır,** daha ne oldu? (وَحَقَّ) **ve hak oldu,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (الْقَوْلُ) **o** (azap) **söz**(ü), kimlerin içerisinde oldukları hâlde? (فِى اُمَمٍ) **birtakım ümmetler içerisinde,** öyle ümmetler ki, (قَدْ خَلَتْ) **muhakkak geçti,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** öyle ümmetler ki kimlerden olduğu hâlde? (مِنَ الْجِنِّ) **cinlerden,** daha? (وَالْاِنْسِ) **ve insanlardan,** (اِنَّهُمْ) **çünkü gerçekten onlar,** bu makam ta'lîl içindir, (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (خَاسِرِينَ) **hüsrâna uğramış kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Böylece Biz (kendilerine verilen imkânları kötü yolda kullandıklarını müşâhede ettiğimiz için) **onlara** (azgın şeytanlar ve onlardan daha tehlikeli olan insanlardan müteşekkil) **birtakım yakın dostlar takdîr ettik** ***/musallat ettik/,*** **sonra onlar bunlara önlerinde bulunan** (dünyâ ile ilgili kâfirlik, sapıklık ve nefsin arzularına uyma gibi kötü) **şeyleri de, arkalarında olan** (âhireti inkârla alâkalı) **şeyleri de iyice süslediler.**

(İnsan ve cin şeytanları kâfirlere dünyâda yaptıkları fenâlıkları iyi bir şey olarak gösterdikleri gibi, dirilme, cennet ve cehennem gibi âhiretle ilgili konuları da yok saydırttılar.)

Derken ("Andolsun; cehennemi, cinler ve insanların kâfirlerinden dolduracağız" kavlinden ibâret olan) **o** (azap) **söz**(ümüz) **kendilerinden önce geçmiş bulunan** (kâfir ve âsî) **birçok cin ve insan toplulukları içerisinde bunlar üzerine** (de) **hak oldu. Çünkü gerçekten o** (şeyta)**nlar** (da, onlara uyanlar da îmânı tercih ederek ebedî saâdet kazanacak yerde inkâra meylettikleri için, telâfisi mümkün olmayan bir zararı hak etmiş ve) **hüsrâna uğramış kimseler idiler.**

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi dediler? (لَا تَسْمَعُوا) **dinlemeyin,** neyi? (لِهٰذَا) **işte bunu,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنِ) **Kur'ân'ı,** daha ne yapın? (وَالْغَوْا) **ve boş şeyler yapın,** nerede? (فِيهِ) **on**(un okunması esnâsın)**da,** (لَعَلَّكُمْ) **ola ki siz,** (تَغْلِبُونَ) **gâlip gele**(rek onun kırâatini engelleyebile)**siniz.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Bir de o kâfir olmuş kimseler(in ileri gelenleri, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*i seslice Kur'ân okurken duydukları zaman, onu dinleyen insanların İslâm'a meyledeceğinden korkarak):

"İşte bu Kur'ân'ı dinlemeyin ve (ıslık çalarak, alkış tutarak, gürültü kopararak ve şiir söyleyerek) **on**(un okunması esnâsın)**da boş şeyler yapın** (da okuyan şaşırsın) ***/onun hakkında tenkit yapın/*! Tâ ki siz** (Muhammed'e) **gâlip gele**(rek onun kırâatini engelleyebile)**siniz" dedi.**

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَسْوَاَ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(فَلَنُذِيقَنَّ) **İşte yemin olsun ki; elbette tattıracağız,** kime? (اَلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi tattıracağız? (عَذَابًا) **çok büyük bir azâbı,** öyle azap ki, (شَدِيدًا) **çok şiddetli olucu,** daha ne yapacağız? (وَلَنَجْزِيَنَّ) **ve andolsun ki; elbette cezâlandıracağız,** kimi? (هُمْ) **onları,** neye karşılık? (اَسْوَاَ الَّذِى) **o çok kötü şeylere karşılık,** bu mânâya göre (اَسْوَاَ) kelimesinde tafdîl mânâsı melhûz ise de bu ziyâdelik mutlak mânâ içindir yoksa diğer günahlarına göre değildir, bu nedenle takdîri: (سَيِّئَاتِ اَعْمَالِهِمْ) şeklindedir. *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* Ayrıca burada sıfatın mevsûfa izâfeti söz konusu olduğu için takdîri (اَعْمَالَهُمُ السَّيِّئَةَ) şeklindedir. Bir de burada (عَلٰى) harf-i cerri mahzûftur ki takdîri (عَلٰى اَسْوَاِ الَّذِى) şeklindedir, *(el-Medârik)* (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- İşte yemin olsun ki; elbette Biz o kâfir olmuş kimselere çok şiddetli olan çok büyük bir azâbı tattıracağız ve yine kasem olsun ki; elbette onları sürekli yapar oldukları o çok kötü şeylere karşı(lık) **cezâlandıracağız.**

ذٰلِكَ جَزَٓاءُ اَعْدَٓاءِ اللّٰهِ النَّارُۚ لَهُمْ ف۪يهَا دَارُ الْخُلْدِؕ جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Bu,** nedir? (جَزَٓاءُ اَعْدَٓاءِ اللّٰهِ) **Allah'ın düşmanlarının cezâsıdır,** ondan bedel? (اَلنَّارُ) **o** (cehennem) **ateş**(i)**dir,** burada (ذٰلِكَ)nin (اَلْاَمْرُ ذٰلِكَ) takdîri ile mahzûf bir mübtedânın haberi olup kendisinden sonraki terkîbin ise mübtedâ-haber olmaları da söz konusudur ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** nerede olduğu hâlde? (ف۪يهَا) **onun içerisinde,** ne? (دَارُ الْخُلْدِ) **ebedîlik yurdu,** ne olmakla cezâlandırılacaklar? (جَزَٓاءً) **tam bir karşılık olarak,** bu kelime mukadder bir fiil ile mensûbdur ki takdîri (يُجْزَوْنَ جَزَٓاءً) şeklindedir, ne sebebiyle cezâlandırılacaklar? (بِمَا كَانُوا) **olmaları sebebiyle,** neyi? (بِاٰيَاتِنَا) **özellikle Bizim âyetlerimizi,** nedir olmaları? (يَجْحَدُونَ) **sürekli bile bile inkâr ederler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim!) **İşte sana!** (Kâfirlerin durumu) **budur; Allah'ın düşmanlarının cezâsı ancak o** (cehennem) **ateş**(i)**dir ki, onlar için onun içerisinde ebedîlik yurdu vardır. Özellikle Bizim âyetlerimizi bile bile sürekli inkâr eder oldukları için** (kâfirliklerine) **tam bir karşılık olarak** (böyle cezâlandırılacaklardır).

وَقَالَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا رَبَّنَٓا اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ نَجْعَلْهُمَا
تَحْتَ اَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَل۪ينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَقَالَ) **Ve dedi,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi dediler? (رَبَّنَٓا) **ey Rabbimiz,** (اَرِ) **göster,** kime? (نَا) **bize,** kimi? (اَلَّذَيْنِ) **o iki fırkayı ki,** (اَضَلَّا) **o ikisi saptırdı,** kimi? (نَا) **bizi,** kimlerden oldukları hâlde? (مِنَ الْجِنِّ) **cinlerden,** daha? (وَالْاِنْسِ) **ve insanlardan,** onları bize göster ki, (نَجْعَلْ) **yapalım,** kimi? (هُمَا) **o ikisini,** nerede? (تَحْتَ اَقْدَامِنَا) **ayaklarımızın altında,** yâni onları ayaklarımızın altına yerleştirip çiğneyelim, niçin? (لِيَكُونَا) **o ikisi olsunlar diye,** kimlerden? (مِنَ الْاَسْفَل۪ينَ) **en alçak kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O kâfir olmuş kimseler de (cehennemde dayanamayacakları azaplara mâruz kalınca, oraya girmelerine sebep olanlara karşı hınçlanarak) **dedi ki: "Ey Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptırmış olan o iki fırkayı bize göster de o ikisini ayaklarımızın altına yerleştir**(ip çiğney)**elim, tâ ki o ikisi** (her yönüyle) **en alçak kimselerden olsunlar."**

اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(اِنَّ الَّذِينَ) **Muhakkak o kimseler ki,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimiz ancak,** kimdir? (اَللّٰهُ) **Allâh'tır,** sonra ne yaptılar? (ثُمَّ اسْتَقَامُوا) **sonra istikāmet ettiler,** (تَتَنَزَّلُ) **sürekli iner,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** ne deyici oldukları hâlde inerler? (اَلَّا تَخَافُوا) **korkmayın diye,** daha? (وَلَا تَحْزَنُوا) **ve mahzun olmayın diye,** daha? (وَاَبْشِرُوا) **ve müjdelenin diye,** ne ile? (بِالْجَنَّةِ) **cennet ile,** (اَلَّتِى) **o cennet ki,** (كُنْتُمْ) **olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تُوعَدُونَ) **sürekli vaad olunuyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- O kimseler ki: "Rabbimiz ancak Allah'tır" de(mek sûretiyle tüm îmân şartlarına şüphesiz inançlarını ifâde et)**miştirler, sonra da** (şirke dönmeyip bu ikrarda sebât etmiştirler ve farzları ihlâs üzere edâ ederek) **istikāmet göstermiştirler; şüphesiz melekler** (dünyâda ve âhirette karşılaşacakları tüm tehlikeli geçitlerde, özellikle korku ve üzüntüye kapıldıklarında, ölüm ânında, kabirde ve dirilme sırasında) **onların üzerine sürekli in**(erek şöyle de)**mektedir ki: "**(Geleceğinizle alâkalı herhangi bir şeyden) **korkmayın ve** (geride bıraktıklarınıza da hiç) **üzülmeyin, bir de siz** (peygamberler vâsıtasıyla dünyâda) **sürekli vaad edilir olduğunuz o cennetle müjdeleni**(p sevini)**n.**

نَحْنُ اَوْلِيَٓاؤُكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا
مَا تَشْتَهِىٓ اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾

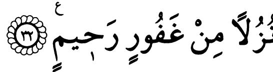
Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(Melekler sözlerine şöyle devâm ettiler:) (نَحْنُ) **Ancak biz,** kimleriz? (اَوْلِيَٓاؤُكُمْ) **sizin dostlarınız**(ız), nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا)

o en yakın olan, daha nerede? (وَفِى الْاٰخِرَةِ) **ve âhirette,** (وَلَكُمْ) **ve özellikle sizin için vardır,** nerede? (فِيهَا) **orada,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (تَشْتَهِى) **arzuluyor,** ne? (اَنْفُسُكُمْ) **canlarınız,** daha? (وَلَكُمْ) **yine özelikle sizin için vardır,** nerede? (فِيهَا) **orada,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (تَدَّعُونَ) **temennî ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- O en yakın (dünyâ) **hayât**(ın)**da da, âhirette de biz ancak sizin dostlarınızız.** (Bu yüzden hayâtınız boyunca karşılaşacağınız tüm işlerinizde biz size hakkı ilhâm edeceğiz ve sizi hayrınıza olan şeylere irşâd edeceğiz. Âhirette kâfirler şeytanlarıyla kapıştıklarında ise biz size şefâat edeceğiz.) **Bir de** (cennete gittiğiniz zaman) **özellikle sizin için orada canlarınızın çekmekte olduğu her şey vardır.** (Arzulayıp) **temennî etmekte olduğunuz her şey de özellikle sizin için orada mevcuttur.**

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

Ne olduğu hâlde cennette vardır? (نُزُلًا) (ilk ve) **büyük bir rızık olarak,** *(et-Teysîr)* kim tarafından? (مِنْ غَفُورٍ) **Ğafûr'dan,** öyle Ğafûr ki, (رَحِيمٍ) **Rahîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Büyük günahları çokça bağışlayıp, kötülükleri sevaplara tebdîl eden ve ibâdet ehline rahmetiyle muâmele ederek yüksek dereceler veren O) **Ğafûr ve Rahîm** (olan Allâh nezdin)**den** (ikrâm edilen) **çok değerli bir ilk ziyâfet olarak** (bu nîmetler size verilecektir)."

وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَٓا اِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ اِنَّنِى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَمَنْ) **Ve kim,** nedir? (اَحْسَنُ) **daha güzeldir,** ne cihetinden? (قَوْلًا) **söz bakımından,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (دَعَٓا) **dâvet etti,** kime? (اِلَى اللّٰهِ) **Allâh**(ın tevhîd ve taatın)**a,** daha ne yaptı? (وَعَمِلَ) **ve işledi,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih ameller,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, daha ne yaptı? (وَقَالَ) **ve dedi,** neyi dedi? (اِنَّنِى) **şüphesiz ben,** kimlerdenim? (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) **Müslümanlardan**(ım).

Meâl-i Şerîf - 33

33- Söz bakımından o kimseden daha güzel (sözlü) **de kim olabilir ki; o** (kişi ezan okuyarak ve vaaz-u nasîhatte bulunarak insanları) **Allâh**(ın

tevhîd ve tâatın)**a dâvet etmiştir, kendisi de** (Allâh nezdinde kabûle elverişli olan) **sâlih ameller işlemiştir ve** (İslâm şerefiyle müşerref kılınma nîmetine karşı bir sevinç belirtisi ve iftihâr vesîlesi olarak)**: "Şüphesiz ki ben Müslümanlardanım" demiştir.**

وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ اِدْفَعْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ
فَاِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(وَلَا تَسْتَوِى) **Ve eşit olmaz,** ne? (اَلْحَسَنَةُ) **o güzel şey** (ve iyi haslet)**,** daha? (وَلَا السَّيِّئَةُ) **o kötü** (muâmele) **de** (eşit) **olmaz,** buradaki (لَا) harfi te'kid için ziyâde edilmiş de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, (اِدْفَعْ) **defet,** yâni savuştur, ne ile? (بِالَّتِى) **o şeyle ki,** (هِىَ) **o,** nedir? (اَحْسَنُ) **en güzeldir,** (فَاِذَا الَّذِى) **işte birden o kimse ki,** (بَيْنَكَ) **senin aranda vardır,** daha? (وَبَيْنَهُ) **ve onun arasında,** ne vardır? (عَدَاوَةٌ) **büyük bir düşmanlık,** (كَاَنَّهُ) **sanki o kişi gerçekten,** burada (كَ) harfi (مِثْل) kelimesi mânâsına da gelebilir, *(el-Âlûsî)* ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, o kişi gerçekten kimdir? (وَلِىٌّ) **bir dosttur,** öyle dost ki, (حَمِيمٌ) **çok yakından ilgilenici.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Bir de (şunu iyi bilin ki)**; o güzel şey** (ve iyi haslet) **ve o kötü şey** (ile kötü muâmele; netîceleri bakımından olsun, hak ettikleri karşılık yönünden olsun) **aslâ eşit olmaz. Sen** (bâzı düşmanlarından gördüğün kötü muâmeleyi görmezden gelmek gibi güzel bir karşılıktan öte, kötülük edene iyilik etmek gibi) **o kendisi en güzel olan muâmele ile** (davranarak düşmanının şerrini) **savuştur; işte** (o zaman) **birdenbire** (bakarsın ki)**; seninle kendisi arasında büyük bir düşmanlık bulunan o kişi; gerçekten** (senin işlerinle) **çok yakından ilgilenen bir dost gibidir.**

وَمَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُواۚ وَمَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

(وَمَا يُلَقّٰى) **Ama verilmez,** neye? (هَا) **ona,** yâni bu haslet verilmez, (اِلَّا الَّذِينَ) **ancak o kimselere** (verilir) **ki,** (صَبَرُوا) **sabırlı oldular,** daha ne olmaz? (وَمَا يُلَقّٰى) **ve yine verilmez,** neye? (هَا) **ona,** yâni bu haslet verilmez, ancak kime verilir? (اِلَّا ذُو حَظٍّ) **ancak büyük bir nasip sâhibi** (kimseye verilir)**,** öyle nasip ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Ama bu (şekilde kötülüğe en iyi sûretle mukābelede bulunma vasfı), **o kendileri sabırlı** (davranmayı âdet edinmiş olduğu için intikam hırsını yenmiş) **olan kimselerden başkasına verilmez.**

(Hayırlı hasletlerden ve karşılığındaki cennet mükâfatlarından) **çok büyük bir nasip sâhibi olan kimseden başkası da buna kavuşturulmaz.**

وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَاِمَّا يَنْزَغَنَّ) **Bir de eğer gerçekten dürterse,** kimi? (كَ) **seni,** kim tarafından? (مِنَ الشَّيْطَانِ) **şeytandan,** ne? (نَزْغٌ) **en ufak bir vesvese,** (فَاسْتَعِذْ) **hemen tam mânâsıyla sığın,** kime? (بِاللّٰهِ) **Allâh'a,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّم۪يعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Eğer gerçekten şeytandan en ufak bir vesvese bile seni dürterse (ve seni Allâh'ın emir ve yasaklarından uzaklaştırmaya, özellikle kötülüğe en iyi şekilde karşılık verme erdeminden vazgeçirmeye çalışırsa ondan kurtulmak için) **hemen tam mânâsıyla Allâh'a sığın.**

Şüphesiz ki O; (sana eziyet edenlerin sözlerini ve senin sığınmalarını hakkıyla işiten) **Semî' de,** (şeytanın vesveselerini ve senin iyi niyetini çok iyi bilen) **Alîm de ancak O'dur.**

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُۜ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ
الَّذ۪ي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَمِنْ اٰيَاتِهِ) **Ve O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının) **âyet** (ve delil)-**lerindendir,** ne? (اَلَّيْلُ) **gece,** daha? (وَالنَّهَارُ) **ve gündüz,** daha? (وَالشَّمْسُ) **ve güneş,** daha? (وَالْقَمَرُ) **ve ay,** (لَا تَسْجُدُوا) **secde etmeyin,** neye? (لِلشَّمْسِ) **güneşe,** daha? (وَلَا لِلْقَمَرِ) **aya da** (secde etmeniz) **olmaz,** daha ne yapın? (وَاسْجُدُوا) **ama secde edin,** kime? (لِلّٰهِ) **Allâh'a,** (اَلَّذ۪ي) **öyle Zât ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** kimi? (هُنَّ) **on**(ca varlık)-**ları,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** kime? (اِيَّاهُ) **ancak O'na,** nedir olduysanız? (تَعْبُدُونَ) **ibâdet ediyorsunuz,** burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَاسْجُدُوا لَهُ) "O'na secde edin" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Hiçbir aksama söz konusu olmaksızın) **gece ve gündüz**(ün, binlerce yıldır art arda gelip gidişi ve şaşmaz bir hesap netîcesinde birinin uzamasıyla diğerinin kısalması), **güneş ve ay**(ın parlaklıklarının, büyüklüklerinin ve felekteki devirlerinin farklılığı gibi bütün mahlûkāt) **O** (Allâh-u Sübhânehû) **nun** (varlığının, birliğinin ve erişilmez kudretinin) **âyet** (ve delil)**lerindendir.**

(Ey gezegenlerin Allâh'ın aracısı olduklarını sanarak yıldızlara secde edenler! Ne Allâh'a secde yapma kastıyla, ne de onların bir şey yaratacağını sanarak) **güneşe secde yapmayın, aya** (ve yıldızlara) **da** (secde etmeniz) **olmaz. Ama siz onları yaratmış olan O Allâh'a secde edin. Eğer siz sâdece O'na ibâdet etmekte olduysanız** (kulluk yapmanın zirve noktası olan secdeyi sâdece Allâh'a tahsîs etmeniz gerekir).

فَاِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذ۪ينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(فَاِنِ اسْتَكْبَرُوا) **Artık büyüklük taslarsalar,** burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَدَعْهُمْ) "Onları bırak" şeklindedir, (فَالَّذ۪ينَ) **çünkü o kimseler ki,** bu makam ta'lîl içindir, nerededir? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbinin nezdinde,** ne yapıyorlar? (يُسَبِّحُونَ) **sürekli tesbîh** (ve tenzîh) **ediyorlar,** kimi? (لَهُ) **O'nu,** burada (لِ) harfi zâidedir, *(el-Kirmânî, 9/194; ed-Dürru'l-masûn, 10/235; el-Medârik, 3/432)* ne vakitte tesbîh ediyorlar? (بِالَّيْلِ) **gecede,** daha? (وَالنَّهَارِ) **ve gündüzde,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nedirler? (لَا يَسْـَٔمُونَ) **yorulmuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- (Habîbim!) **Artık onlar** (yaratıcılarına secde etmeyerek) **büyüklük taslarsalar** (bu senin Rabbinin yüceliğine bir noksanlık getirmeyeceğinden sen onları terk et); **zâten** (mukarreb meleklerden ibâret) **senin Rabbin nezdinde** (çok îtibarlı) **olanlar gece-gündüz** (dâimâ) **O'nun** (şânını noksan sıfatlardan tenzîh etmek) **için tesbîhte bulunuyorlar ve onlar hiç yorulmuyorlar.**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَٓاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْؕ
اِنَّ الَّذ۪ٓي اَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتٰىؕ اِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَمِنْ اٰيَاتِه۪ٓ) **Ve O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının) **âyet** (ve delil) **lerindendir,** ne? (اَنَّكَ) **muhakkak sen,** (تَرَى) **görürsün,** neyi? (الْاَرْضَ) **o toprağı,**

ne olduğu hâlde? (خَاشِعَةً) **kuru ve basık,** (فَاِذَٓا اَنْزَلْنَا) **ama Biz indirdiğimiz zaman,** neyin üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** neyi? (اَلْمَٓاءَ) **suyu,** (اِهْتَزَّتْ) **o hareketlenir,** daha? (وَرَبَتْ) **ve kabarır,** (اِنَّ الَّذٖى) **gerçekten O Zât ki,** (اَحْيَا) **canlandırdı,** neyi? (هَا) **onu,** kimdir? (لَمُحْيِ الْمَوْتٰى) **elbette ölüleri diriltícidir,** (اِنَّهُ) **muhakkak ki O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (قَدٖيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (Ey görebilen kişi!) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve ölüleri diriltme gücüne sâhip olduğunun) **âyet** (ve delil)**lerindendir ki; gerçekten sen** (yağmur yağmadığı zaman) **toprağı** (kuraklıktan) **kuru ve basık olarak görmektesin. Ama bir de Biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman, o** (hemen) **hareketlenir ve kabarır.**

Şüphesiz ki (kurumasının ardından) **onu canlandırmış olan O Zât, elbette ölüleri diriltícidir. Muhakkak ki O** (Allâh-u Te'âlâ yoktan yaratmak ve sonradan diriltmek dâhil) **her bir şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

اِنَّ الَّذٖينَ يُلْحِدُونَ فٖٓى اٰيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَاۜ اَفَمَنْ يُلْقٰى فِى النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَنْ يَأْتٖٓى اٰمِنًا
يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِعْمَلُوا مَا شِئْتُمْۙ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِنَّ الَّذٖينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (يُلْحِدُونَ) **haktan sap**(ıp doğrudan ayrıl)**ıyorlar,** ne hakkında? (فٖٓى اٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimiz**(in mânâsını anlama) **hakkında,** böyle yapanlar nedir? (لَا يَخْفَوْنَ) **gizli kalmazlar,** kime karşı? (عَلَيْنَا) **Bize karşı,** (اَفَمَنْ) **artık o kimse mi ki,** (يُلْقٰى) **atılacak,** nereye? (فِى النَّارِ) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **içine,** nedir? (خَيْرٌ) **daha hayırlıdır,** (اَمْ مَنْ) **yoksa o kimse mi ki,** (يَأْتٖٓى) (mahşere) **gelecek,** ne olduğu hâlde? (اٰمِنًا) **emîn bir kimse olarak,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (اِعْمَلُوا) (ey kullarım artık) **yapın,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (شِئْتُمْ) **dilediniz,** (اِنَّهُ) **çünkü gerçekten O** (Allâh-u Te'âlâ), neyi? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (تَعْمَلُونَ) **yapıyorsunuz,** yâni yaptığınız şeyleri kimdir? (بَصٖيرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- O kimseler ki Bizim âyetlerimiz(e mânâ verme) **husûsunda haktan sap**(ıp doğrudan ayrıl)**maktadırlar; gerçekten onlar Bize gizli kalmazlar.**

Artık o (cehennem) **ateşin**(in) **içine atılacak olan** (Ebû Cehil gibi) **kimse**(lerin hâli) **mi daha iyidir, yoksa** (Benim peygamberim ile Ebû Bekr, Ömer, Osmân, Hamza ve Ammâr gibi) **kıyâmet günü** (tüm korktuklarından) **emin olarak** (mahşere) **gelecek olan kimse mi?!**

(Ey sonu cehennem olan kâfir ve mülhidler!) **Dilediğiniz şeyleri yapın** (hiçbir kötülükten geri kalmayın)**. Gerçekten de O** (Allâh-u Te'âlâ)**, yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla gören ve karşılığını verecek olan bir) **Basîr'dir.**

"Âyetler hakkındaki ilhâd"; "Onlarla ilgili konularda haktan meyletme ve istikāmetten ayrılma" şeklinde tefsir edilmiş olup, bu mânâ ise müfessirlerce birkaç türlü îzâh edilmiştir. İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*: "Kelâmı, mahallinin gayrına hamlederler" derken, "Kur'ân âyetlerini doğru şekilde mânâlandırmayıp, müşrikler hakkında nâzil olanları Müslümanlar hakkında yorumlayan hâricîler gibi bu hususta doğru yoldan sapanlar"ı kastetmiştir.

İmam-ı Katâde *(Rahimehullâh)* bu "İlhâd"ın; "Tekzîb ve yalanlama" anlamına geldiğini, İmâm-ı Mücâhid *(Rahimehullâh)* da; "Kur'ân tilâveti esnâsında ıslık çalıp alkış tutmak ve gürültü patırtı yapmak" mânâsında olduğunu söylemiştir.

Ebû Mâlik *(Rahimehullâh)* ise âyetleri genel mânâda "Deliller" olarak yorumladığı için, ona göre "İlhâd"; "Cihan âyetlerinin, Allâh-u Te'âlâ'nın varlığına ve birliğine delâletini hiç düşünmeme ve bu hususta tenkitlerde bulunma" anlamına gelmektedir ki bu mânâ; "Gece ile gündüz; güneş ile ay ve kuru toprağın canlanması" şeklinde daha önce zikredilmiş âyetlere münâsip düşmektedir. *(el-Âlûsî)*

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(إِنَّ الَّذِينَ) **Şüphesiz o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِالذِّكْرِ) **o Zikr** (ve nasîhatten ibâret olan Kur'ân-ı Kerîm)**i,** ne zamanda? (لَمَّا جَاءَ) **geldiği zamanda,** kime? (هُمْ) **onlara,** burada (إِنَّ) harfinin haberi mahzûftur ki takdîri (مُعَذَّبُونَ) "Azâba uğratılacaklardır" kelimesidir, (وَإِنَّهُ) **hâlbuki şüphesiz o** (Kur'ân-ı Kerîm)**,** nedir? (لَكِتَابٌ) **elbette büyük bir Kitâb'tır,** öyle Kitâb ki, (عَزِيزٌ) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Şüphesiz o kimseler ki, kendilerine geldiği anda (hiç düşünme ihtiyâcı bile duymadan) **o Zikr** (ve nasîhatlerden ibâret olan Kur'ân-ı Kerîm)**i inkâr etmiştirler** (işte o inatçılar mutlaka azâba uğratılacaklardır)**. Hâlbuki şüphesiz o** (Kur'ân-ı Kerîm)**, elbette** (benzeri bulunmayan, karşı konulamayan ve Allâh nezdinde çok değerli ve) **azîz olan büyük bir Kitâb'tır.**

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

Öyle kitâb ki, (لَا يَأْتِيهِ) **gelemez,** neye? (هِ) **ona,** ne? (اَلْبَاطِلُ) **bâtıl** (şeyler)**,** nereden? (مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ) **iki elinin arasından,** yâni önünden, daha? (وَلَا مِنْ خَلْفِهِ) **arkasından da** (yanlış şeyler gelici) **olamaz,** buradaki (لَا) harfi te'kid için ziyâde edilmiş de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, o Kitâb daha nedir? (تَنْزِيلٌ) **indirilmiştir,** burada masdar, mef'ûl yâni (مُنَزَّلٌ) mânâsındadır, kim tarafından indirilmiştir? (مِنْ حَكِيمٍ) **Hakîm'den,** öyle Hakîm ki, (حَمِيدٍ) **Hamîd** (olan)**.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- (Değiştirilme, çelişki ve asılsız haberler gibi) **bâtıl** (şeyler) **o** (Kur'â)**na ne önünden ne de ardından** (hiçbir tarafından yol bulup) **aslâ gelemez.** (Çünkü o yüce Kitâb, her işi sağlam ve yerinde olan ve bütün hamdler Kendisine mahsus bulunan) **Hakîm ve Hamîd** (olan Allâh-u Te'âlâ nezdin)**den indirilmiştir.**

مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ اِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ اَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(مَا يُقَالُ) **söylenmiyor,** kime? (لَكَ) **sana,** (اِلَّا مَا قَدْ) **ancak o şey** (söyleniyor) **ki,** (قِيلَ) **denilmişti,** kime? (لِلرُّسُلِ) **rasüllere,** o rasüller kimden önce olduğu hâlde? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** (اِنَّ رَبَّكَ) **şüphesiz senin Rabbin,** kimdir? (لَذُو مَغْفِرَةٍ) **elbette büyük bir mağfiret sâhibidir,** daha kimdir? (وَذُو عِقَابٍ) **ve büyük azap sâhibidir,** öyle azap ki, (اَلِيمٍ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Habîbim! Müşriklerin Kur'ân hakkındaki tenkitlerine üzülme, zîrâ) **sana ancak senden önceki rasüllere kesinlikle söylenmiş olan şey**(ler) **söylenmektedir.** (O hâlde diğer peygamberler gibi sen de sabret.) **Muhakkak senin Rabbin elbette** (peygamberlerine îmân edenlere karşı) **büyük bir mağfiret sâhibidir ve** (aynı zamanda düşmanları için) **çok acı verici büyük bir azap sâhibidir.**

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ ءَاَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ
قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ
وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى اُولٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَلَوْ جَعَلْنَا) **Ve eğer Biz yapsaydık,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, nedir yapsaydık? (قُرْاٰنًا) **bir Kur'ân,** öyle Kur'ân ki, (اَعْجَمِيًّا) **acemce,** yâni Arapça olmayan bir lisân ile indirseydik, ne yaparlardı? (لَقَالُوا) **elbette derlerdi,** neyi derlerdi? (لَوْلَا فُصِّلَتْ) **iyice açıklanmalı değil miydi,** ne? (اٰيَاتُهُ) **onun âyetleri,** (ءَاَعْجَمِيٌّ) **acemce olan** (bir Kitâb) **mı,** yâni Arapça olmayan bir kitap mı bize indirildi, daha? (وَعَرَبِيٌّ) **ve Arap olan mı,** yâni Arap olan bir toplum hiç onu anlayabilir mi, (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (هُوَ) **O** (Kur'ân-ı Kerîm), kim için olduğu hâlde? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** nedir? (هُدًى) **büyük bir hidâyet** (rehberi)**dir,** daha nedir? (وَشِفَاءٌ) **tam bir şifâdır,** (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** (فِي اٰذَانِهِمْ) **onların kulaklarında vardır,** ne? (وَقْرٌ) **büyük bir ağırlık,** (وَهُوَ) **üstelik o** (Kur'ân), kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** yâni onlara göre, nedir? (عَمًى) **büyük bir** (karanlık ve) **körlüktür,** (اُولٰئِكَ) (Habîbim!) **İşte sana! Onlar,** nedirler? (يُنَادَوْنَ) **çağrılıyorlar,** nereden? (مِنْ مَكَانٍ) **bir mekândan,** öyle mekân ki, (بَعِيدٍ) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Bir de (Rasûlüm! İnadına Kur'ân'ın Arapça'dan başka bir dille indirilmesini isteyenlere Bizim tarafımızdan de ki:) **Eğer Biz onu acemce bir Kur'ân yapsaydık** (bu sefer) **elbette onlar: "Onun âyetleri** (anlayacağımız bir dilde) **iyice açıklansaydı ya! Acemce ol**(up Arapça olmay)**an** (bir kitap) **ile Arap olan** (toplum hiç anlaşır) **mı?!" derlerdi.**

De ki: "O (Kur'ân-ı Kerîm)**, îmân etmiş olan o** (bahtiyar) **kimseler için** (gerçeği bulduran) **büyük bir hidâyet** (rehberi)**dir ve** (maddî-mânevî tüm dertler için de, özellikle göğüslerde bulunan şek ve şüphe hastalıkları için) **tam bir şifâdır. Ama o kimseler ki îmân etmiyorlar; onların kulaklarında** (bu Kitâb'a karşı) **büyük bir ağırlık** (ve bir nevî sağırlık) **vardır. Üstelik o** (müminlerin gözünü gönlünü açan Kur'ân-ı Kerîm) **onlara göre bir** (karanlık ve) **körlüktür."**

(Habîbim!) **İşte sana! O** (müşrik ola)**nlar çok uzak olan bir yerden çağırılmakta** (olan kimsenin, duyduğu sesin mânâsını anlayamaması gibi, Kur'ân'ın sâdece harflerini duymakta fakat mânâsını anlayamamakta)**dırlar.**

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz verdik,** kime? (مُوسٰى) **Mûsâ'ya,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), (فَاخْتُلِفَ) **fakat ihtilâf edildi,** nerede? (فِيهِ) **onun hakkında,** (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ) **ve eğer bir kelime** (ve karar) **bulunmasaydı,** öyle kelime ki, (سَبَقَتْ) **geçti,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** (لَقُضِيَ) **elbette** (çoktan) **hüküm verilmiş olurdu,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (وَاِنَّهُمْ) **ve şüphesiz onlar,** neredeler? (لَفِي شَكٍّ) **elbette büyük bir şüphe içindedir,** neden dolayı? (مِنْهُ) **ondan dolayı,** yâni o başlarına gelecek azâbı bildiren Kur'ân'dan dolayı, öyle şüphe ki, (مُرِيبٍ) **çok huzursuz edici.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- Andolsun ki; muhakkak Biz Mûsâ'ya o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **elbette verdik; fakat onun hakkında da ihtilâf edil**(erek, bir kısmı tarafından kabûl görüp, diğer birtakımlarınca inkâr edil)**di.**

Ama eğer (inkârcılara cezâları peşin verilmeyip, âhirete tehiriyle ilgili ezelde) **senin Rabbin**(in nezdin)**den geçmiş olan** (kararı ifâde eden) **bir kelime bulunmasaydı, elbette** (haksızların belâsı çarçabuk verilip herkese gösterilir ve böylece hidâyet ehliyle, sapıkların) **aralarında** (çoktan) **hüküm verilmiş** (bitmiş) **olurdu. Zâten şüphesiz ki o** (senin kavminden kâfir ola)**nlar elbette o** (başlarına gelecek azâbı bildiren Kur'â)**ndan dolayı ziyâde huzursuz edici çok büyük bir şüphe içindedir**(ler).

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ اَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(مَنْ) **Her kim,** (عَمِلَ) **işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, (فَلِنَفْسِهِ) **artık o kendi nefsi için** (amel etmiş)**dir,** (وَمَنْ) **her kim de,** (اَسَاءَ) **kötü şey yaparsa,** (فَعَلَيْهَا) **artık** (o da) **kendi aleyhine** (gayret etmiş)**dir,** (وَمَا رَبُّكَ) **zâten senin Rabbin değildir,** nedir değildir? (بِظَلَّامٍ) **azıcık dahî aslâ zulmedici,** kime? (لِلْعَبِيدِ) **kullar**(ın)**a.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Her kim sâlih amelleri işlerse, artık o (kişi) **kendisi**(nin menfaati) **için** (amel etmiş)**dir; kim de kötü bir şey yaparsa,** (onun vebâli de) **kendi aleyhine** (dönecek)**dir. Zâten senin Rabbin kullar**(ın)**a azıcık dahî aslâ zulmedici değildir** (ki onlara haksız yere cezâ versin).

25. Cüz

اِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِۜ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ اَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖۜ وَيَوْمَ يُنَادٖيهِمْ اَيْنَ شُرَكَٓاءٖيۙ قَالُٓوا اٰذَنَّاكَۙ مَا مِنَّا مِنْ شَهٖيدٍۚ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(اِلَيْهِ) **Ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na,** (يُرَدُّ) **döndürülür,** ne? (عِلْمُ السَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ânın**(ın ne zaman gerçekleşeceği) **bilgisi,** (وَمَا تَخْرُجُ) **çıkamaz,** nelerden hiçbiri? (مِنْ ثَمَرَاتٍ) **meyvelerden hiçbiri,** nereden? (مِنْ اَكْمَامِهَا) **tomurcuklarından,** (وَمَا تَحْمِلُ) **ve hâmile kalamaz,** kim? (مِنْ اُنْثٰى) **hiçbir dişi,** (وَلَا تَضَعُ) **ve doğuramaz,** bunları ancak ne ile mültebis olduğu hâlde yapabilir? (اِلَّا بِعِلْمِهٖ) **ancak O'nun ilmi ile,** Habîbim! Anlat, *(el-Âlûsî)* neyi? (وَيَوْمَ يُنَادٖي) **ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **nidâ edeceği günü,** kime? (هِمْ) **o** (şirk koşa)**nlara,** ne diye? (اَيْنَ) **neredeydir,** ne? (شُرَكَٓاءٖي) **Benim ortaklarım** (olduğunu sandığınız bâtıl ilâhlarınız), (قَالُٓوا) **dediler,** neyi dediler? (اٰذَنَّا) **biz bildirdik,** kime? (كَ) **Sana,** neyi? (مَا مِنَّا) **bizim içimizden yoktur,** kim? (مِنْ شَهٖيدٍ) (buna dâir) **hiçbir şâhit.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- O (kıyâmet) **ânın**(ın ne zaman gerçekleşeceği) **bilgisi** (her Müslüman tarafından) **ancak O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na döndürülür** (ve: "Onu Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimse bilemez" diye cevap verilir). **O'nun ilmiyle** (ve bilgisi dâhilinde) **olmadıkça, meyvelerden hiçbiri tomurcuklarından çıkamaz, hiçbir dişi de hâmile kalamaz ve doğuramaz.**

(Habîbim! Allâh-u Te'âlâ'nın) **o** (şirk koşa)**nlara nidâ edeceği günü de** (devamlı hatırlat) **ki: "Benim ortaklarım** (olduğunu sandığınız bâtıl ilâhlarınız) **neredeymiş?!"** (diye onları azarladığı zaman) **onlar: "**(Bugün hakîkati görünce) **biz Sana bildirdik ki;** (Senin ortağın bulunduğuna dâir) **içimizden** (tanıklık edecek) **hiçbir şâhit yoktur" dediler.**

وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحٖيصٍ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَضَلَّ) **Ve kayboldu,** kimden uzaklaşarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَدْعُونَ) **sürekli tapıyorlar,** neden önce? (مِنْ قَبْلُ) **bundan önce,** daha ne oldu? (وَظَنُّوا) **ve yakînen bildiler,** neyi? (مَا لَهُمْ) **onlar için olmadı,** yâni kendileri için yoktur, ne? (مِنْ مَحِيصٍ) **kaçış yerinden hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Daha önce (dünyâda iken) **sürekli tapmakta oldukları şeyler böylece onlardan uzaklaşıp kaybolmuştur ve onlar yakînen bilmiştirler ki, kendileri için** (azaptan) **hiçbir kaçış yeri yoktur.**

لَا يَسْـَٔمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِۘ وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَؤُ۫سٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(لَا يَسْـَٔمُ) **Usanmaz,** kim? (اَلْاِنْسَانُ) **insan,** neden? (مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ) **hayr istemekten,** (وَاِنْ مَسَّ) **ama dokunursa,** kime? (هُ) **ona,** ne? (اَلشَّرُّ) **şer,** (فَيَؤُ۫سٌ) **artık tamâmen ümit kesicidir,** daha nedir? (قَنُوطٌ) **üzerinde ümitsizlik eseri belirmiş biridir.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Velîd ibnü Muğîre ve Utbe ibnü Rabî'a gibi kâfir) **insan**(lar, geçim bolluğu ve sıhhat-ü âfiyet gibi) **hayır**(ları) **istemekten** (bıkmaz) **usanmaz.** (Biz ona isteklerinden bir kısmını verdiğimizde ise hamd-ü senâda bulunmaz.) **Ama ona** (geçim darlığı ve hastalık gibi bir) **şer dokunursa, artık** (o kâfir insan Allâh-u Te'âlâ'nın fazl-u rahmetinden) **tamâmen ümit kesicidir, üzerinde ümitsizlik eseri belirmiş** (boynu bükük ve alçak görünümlü) **biridir.**

وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لٖيۙ
وَمَٓا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَٓائِمَةًۙ وَلَئِنْ رُجِعْتُ اِلٰى رَبّٖٓي اِنَّ لٖي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰىۚ
فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُواۘ وَلَنُذٖيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلٖيظٍ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(وَلَئِنْ اَذَقْنَا) **Ve andolsun ki; tattırsak,** kime? (هُ) **ona,** neyi? (رَحْمَةً) **bir rahmeti,** kim nezdinden? (مِنَّا) **Biz**(im nezdimiz)**den,** öyle rahmet ki neden sonra olan? (مِنْ بَعْدِ ضَرَّٓاءَ) **bir zarardan sonra,** öyle zarar ki, (مَسَّتْ) **dokunmuştu,** kime? (هُ) **ona,** (لَيَقُولَنَّ) **elbette muhakkak der,** neyi der? (هٰذَا) **işte bu** (nîmetler), kimin hakkıdır? (لٖي) **benim hakkımdır,** burada (ل) harfi istihkāk içindir, *(el-Âlûsî)* (وَمَٓا اَظُنُّ) **ve**

ben zannetmiyorum, neyi? (اَلسَّاعَةَ) **o** (kıyâmet) **ânı**(nı), nedir zannetmiyorum? (قَٓائِمَةً) **var olacak bir şey,** (وَلَئِنْ رُجِعْتُ) **ama andolsun ki; döndürülürsem,** kime? (اِلٰى رَبّ۪ٓي) **Rabbim**(in hesap yurdu olan mahşer)**e,** (اِنَّ ل۪ي) (yine) **şüphesiz bana âittir,** kimin nezdinde? (عِنْدَهُ) **O'nun nezdinde,** ne? (لَلْحُسْنٰى) **elbette o en güzel olan her şey,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, *(et-Teysîr)* (فَلَنُنَبِّئَنَّ) **artık andolsun ki; elbette Biz haber vereceğiz,** kime? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimselere ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** neyi haber vereceğiz? (بِمَا) **o şeyleri ki,** (عَمِلُوا) **işlediler,** daha ne yapacağız? (وَلَنُذ۪يقَنَّ) **ve andolsun ki; elbette tattıracağız,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden? (مِنْ عَذَابٍ) **büyük bir azaptan,** öyle azap ki, (غَل۪يظٍ) **çok sert** (ve şiddetli) **olucu.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Andolsun ki; (hastalık ve fakirlik gibi) **kendisine dokunmuş olan bir zarardan sonra o** (insa)**na da Biz**(im nezdimiz)**den** (sıhhat ve zenginlik gibi) **bir rahmet tattıracak olsak, elbette muhakkak o** (kâfir bu nîmeti Bizden bilerek şükredeceğine, kendinden bilerek ve elinden hiç çıkmayacağını zannederek): **"İşte bu benim hakkımdır** (çünkü ben buna çalışarak ulaştım, bunda Allâh'ın bir lütfu söz konusu değildir, dolayısıyla hiçbir sûrette elimden çıkacak bir şey değildir).

Ben o (kıyâmet) **ânı**(nı) **da var olacak bir şey olarak zannetmiyorum. Ama** (farz edelim kıyâmet kopar da) **Rabbime döndürülsem de, yemin olsun ki; şüphesiz** (dünyâdaki nîmetleri hak edip kazandığım gibi) **O'nun nezdinde de o en güzel olan her şey elbette** (yine) **bana âittir" der. Artık andolsun ki;** (dünyâda) **yapmış oldukları** (kötü) **şeyleri**(n gerçek yüzünü) **o kâfir olmuş kimselere elbette** (bir bir) **haber vereceğiz ve yine yemin olsun ki; elbette onlara** (kurtulmaları mümkün olmayacak) **çok büyük olan sert** (ve şiddetli) **bir azaptan** (dolayı büyük acılar) **tattıracağız.**

وَاِذَٓا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَا بِجَانِبِه۪ۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَٓاءٍ عَر۪يضٍ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَاِذَٓا اَنْعَمْنَا) **Ve Biz nîmet verdiğimiz zaman,** kime? (عَلَى الْاِنْسَانِ) **insana,** (اَعْرَضَ) **yüz çevirir,** daha? (وَنَا) **ve uzaklaştırır,** neyi? (بِجَانِبِه۪) **yanını,** burada (بَا) harfi, ta'diyye içindir, (وَاِذَا مَسَّ) **ama dokunduğu zaman,** kime? (هُ) **ona,** ne? (اَلشَّرُّ) **şer,** (فَذُو دُعَٓاءٍ) **artık ziyâde bir duâ sâhibidir,** öyle duâ ki, (عَر۪يضٍ) **çok uzun olucu.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Yine Biz insana (sağlık ve bolluk gibi) **nîmet**(ler) **verdiğimiz zaman** (rahatlığa kapılarak Bize şükretmekten) **yüz çevirir ve** (kibrinden dolayı Bizim tâatımıza yanaşmayarak) **yanını** (ibâdetten) **uzaklaştırır. Kendisine** (hastalık ve fakirlik gibi) **şer dokunduğunda ise artık** (o insan) **ziyâde uzun bir duâ** (ve yakarış) **sâhibidir.**

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فٖى شِقَاقٍ بَعٖيدٍ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَرَاَيْتُمْ) **gördünüz mü** (söyleyin bana), (اِنْ كَانَ) **eğer o** (Kur'ân-ı Kerîm) **olduysa,** kimin nezdinden? (مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinden,** sonra ne yaptıysanız? (ثُمَّ كَفَرْتُمْ) **sonra siz inkâr ettiyseniz,** neyi? (بِهٖ) **onu,** burada şartın cevâbı mahzûftur ki ilerisi ona delâlet etmektedir, takdîri ise (فَمَنْ اَضَلُّ مِنْكُمْ) "O zaman sizden daha ziyâde sapıtmış kim olabilir" şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* söyleyin bana, neyi? (مَنْ) **kim,** nedir? (اَضَلُّ) **daha ziyâde sapıtıcıdır,** kimden? (مِمَّنْ) **o kimseden ki,** (هُوَ) **o,** nerededir? (فٖى شِقَاقٍ) **büyük bir muhâlefet içindedir,** öyle muhâlefet ki, (بَعٖيدٍ) (haktan) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim! Kur'ân'ı tenkit eden o zındıklara) **de ki: "Gördünüz mü** (söyleyin bana)**! Eğer o** (Kur'ân-ı Kerîm)**, Allâh nezdinden** (gelmiş) **olduysa, sonra yine de siz** (inanmayı gerektiren bunca delîli göz ardı ederek) **onu inkâr etmişseniz, kendisi son derece** (haktan) **uzak bir muhâlefet içerisinde bulunan** (sizin gibi) **kimse**(ler)**den daha dalâlette kim olabilir?!**

سَنُرٖيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفٖى اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ
اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(سَنُرٖى) **Yakında göstereceğiz,** kime? (هِمْ) **onlara,** neyi? (اٰيَاتِنَا) **âyetlerimizi,** öyle âyetlerimiz ki nerede olan? (فِى الْاٰفَاقِ) (yerlerin ve göklerin) **ufuklar**(ın)**da,** daha? (وَفٖى اَنْفُسِهِمْ) **ve kendi nefislerin**(i taşıyan bedenlerin)**de,** (حَتّٰى يَتَبَيَّنَ) **netîcede iyice belirecektir,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَنَّهُ) **gerçekten o** (Kur'ân), nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** (اَوَلَمْ يَكْفِ) **zâten yeterli olmadı mı,** kim? (بِرَبِّكَ) **senin Rabbin,** ondan bedel O'nun hangi sıfatı yeterli olmadı mı? (اَنَّهُ) **gerçekten O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** nedir? (شَهٖيدٌ) (hakkıyla şâhitlik yapan bir) **Şehîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Yakında onlara (kendilerinin dışında olan yerlerin ve göklerin) **ufuklar**(ın)**da** (doğu-batı, kuzey-güney bu âlemin tüm köşe bucaklarında) **ve kendi nefislerin**(i taşıyan bedenlerin)**de olan âyetlerimizi göstereceğiz de, netîcede onlara iyice belirecektir ki, gerçekten o** (Kur'ân)**, hakkın ta kendisidir.** (Habîbim!) **Zâten senin Rabbinin; gerçekten de O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun her şeye** (hakkıyla şâhit olan bir) **Şehîd olması** (Kur'ân'ın ve ehlinin hak olduğuna delil olarak onlara) **kesinlikle yeterli olmadı mı?!**

Müfessirlerin ekserîsine göre; burada geçen: "Âyetler"; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e, halîfelerine ve sahâbesine nasip edilen fetihler olarak yorumlanmıştır ki buna göre; "Ufuklardaki âyetler" tâbiri; dünyâ kuruldu kurulalı hiçbir hükümdâra nasip olmayacak kadar kısa bir zaman içerisinde, doğu ve batıdaki birçok memleketin fethine delâlet etmekte; "Nefislerindeki âyetler" ifâdesi ise; kendi yaşadıkları Arap beldelerinin fetihlerine, özellikle de Mekke fethine işâret etmektedir. Mekke döneminde nâzil olan bir âyetin, çok kısa bir sürede İslâm'ın ve ehlinin bu şekilde kuvvet bulacağını bildirmesi ve bu müjdenin aynen gerçekleşmiş olması, elbette ki Kur'ân'ın hak oluşunun en büyük delillerindendir.

Bâzı müfessirler de; "Ufuklardaki âyetler"i; Rumların, Acemleri birkaç sene içinde yeneceği husûsundaki gaybtan haber vermesi ile tefsir etmiş, bir de geçmiş ümmetlerin târihçelerini bildiren âyetlerle ayrıca Arş'tan ferşe insanın dışında gelişen hârikulâde olaylarla tefsir etmişlerdir. "Nefislerdeki âyetler"i ise; insan bedenindeki eşsiz sanatlarla tevil etmişlerdir ki, gerçekten de gerek bu âlemdeki nizam ve intizam, gerekse insanın yaratılışından bahseden âyet-i kerîmelerin mânâları, günümüze kadar gelişen vâsıtalarla yavaş yavaş daha ziyâde inkişâf etmiş, hele günümüzde, bâhusus insanın iç organları ve anne karnındaki gelişmesiyle ilgili olan mûcizeler artık Kur'ân'ın beyanlarına tıpatıp uygun şekilde açıkça görülmeye başlanmıştır. Dolayısıyla burada: "Yakında göstereceğiz" buyrulması dikkat çekidir. Kim bilir kıyâmet kopuncaya kadar Kur'ân'ın hak olduğunu ispat edecek daha nice mûcizeler açığa çıkacaktır!

اَلَٓا اِنَّهُمْ ف۪ي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَٓاءِ رَبِّهِمْۜ اَلَٓا اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُح۪يطٌ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(اَلَٓا اِنَّهُمْ) **Âgâh olun ki; gerçekten o** (müşrik ola)**nlar,** ne içindedir? (ف۪ي مِرْيَةٍ) **büyük bir şüphe içerisindedir,** neden dolayı? (مِنْ لِقَٓاءِ رَبِّهِمْ) **Rablerine kavuşmaktan,** (اَلَٓا اِنَّهُ) **haberdâr olun ki; şüphesiz O** (Allâh-u Te'âlâ)**,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimdir? (مُح۪يطٌ) **Muhît'tır.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Âgâh olun ki; gerçekten o (müşrik ola)**nlar** (ölümlerinin ardından diriltilerek) **Rablerine kavuşmaktan büyük bir şüphe içerisindedirler. Haberdâr olun ki; şüphesiz O** (Allâh-u Te'âlâ)**, her bir şeyi** (kavrayıcı şekilde bilen bir) **Muhît'tır.**

سُورَةُ الشُّورٰى مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

KIRK İKİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

eş-ŞÛRÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Elli üç âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

حٰمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!**

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm!

عٓسٓقٓ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(عٓسٓقٓ) **Ayn! Sîn! Kāf!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِه۪ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 2

2- Ayn! Sîn! Kāf! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

كَذٰلِكَ يُوح۪ٓي اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِكَۙ اللّٰهُ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Böylece** (bu sûreyi vahyettiği gibi), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (اِيحَاءً مِثْلَ اِيحَائِهَا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* (يُوح۪ي) **vahiyde**

bulunmaktadır, kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha kime? (وَاِلَى الَّذِينَ) **ve o kimselere ki,** kimden önce olan? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** kim vahyediyor? (اَللّٰهُ) **Allâh,** öyle Allâh ki, (اَلْعَزِيزُ) **Azîz,** yine öyle Allâh ki, (اَلْحَكِيمُ) **Hakîm.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- (Habîbim!) **İşte sana! O** (mülk ve saltanatında güçlü bir) **Azîz ve** (tüm buyruklarında ve fiillerinde isâbet sâhibi bir) **Hakîm** (olan) **Allâh sana da, senden öncekilere de böylece vahiyde bulunmaktadır** (ki, bunca semâvî kitaplar ve üstün ilimler hep o vahyin eseridir).

لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِۜ وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(لَهُ) **Sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha? (وَمَا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yerdedir,** (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْعَلِىُّ) **Aliyy'dir,** daha kimdir? (اَلْعَظِيمُ) **Azîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Göklerde bulunanlar ve yerde olanlar (yaratılmak, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na âittir. Zâten ancak O** (eş ve benzerden, tüm noksanlık emâreleri ve sonradan olma belirtilerinden tamâmen yüce olan bir) **Aliyy'dir,** (Zâtına nispetle her şeyin değersiz kalacağı bir azamete sâhip olan bir) **Azîm'dir!**

تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى الْاَرْضِۜ اَلَٓا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(تَكَادُ) **Sürekli yakın oluyor,** ne? (اَلسَّمٰوَاتُ) **gökler,** nedir olmaya? (يَتَفَطَّرْنَ) **iyice çatlayacak olmalarına,** nereden başlayarak? (مِنْ فَوْقِهِنَّ) **üstlerinden,** (وَالْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler ise,** ne yapıyorlar? (يُسَبِّحُونَ) **sürekli tesbihte bulunuyorlar,** ne ile birlikte oldukları hâlde? (بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) **Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte olarak,** bu mânâya göre (بَا) harfi musâhabet içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 1/256)* yâni tesbîhi hamd ile birleştirip "Sübhânellâhi ve bihamdihî" diyerek tesbîh ederler, daha ne yapıyorlar? (وَيَسْتَغْفِرُونَ) **ve sürekli istiğfâr ediyorlar,** kim için? (لِمَنْ) **o** (mümin) **kimseler için ki,** nerededirler? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**dedir,** (اَلَٓا اِنَّ اللّٰهَ) **âgâh olun! Şüphesiz ki Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْغَفُورُ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Müşriklerin Allâh-u Te'âlâ'ya ortak ve evlât isnâd eden sözlerinin ağırlığı yüzünden İlâhî bir gazap netîcesi olarak) **göklerin, üstlerinden başlayarak** (her bir tabaka altındakinin üstüne düşüp) **art arda tamâmen çatlayacak olmaları sürekli yaklaşıyor.**

Ama melekler (özellikle de Arş'ı taşıyanlar, müşriklerin kendilerini Allâh-u Te'âlâ'nın gazabına hedef ettiklerini görünce hayrete kapılmakta ve kendilerine bahşettiği tâat nîmetine karşı) **Rablerine hamd** (etme) **ile birlikte** (övgülerde bulunarak ve "Sübhânellâhi ve bihamdihî" zikri ile meşgul) **olarak** (şânına yakışmayan her şeyden O'nu uzak tutmak üzere) **sürekli tesbîh** (ve tenzîh)**de bulunuyorlar ve yer**(yüzün)**de olan** (mümin insan)-**lar**(ın günahları) **için sürekli mağfiret talep ediyorlar.** (Ayrıca kâfirlerin îmân ederek mağfirete ehil olmaları için ve fâsıklara tevbe nasip olsun diye Allâh-u Te'âlâ'ya yalvarıyorlar.)

Âgâh olun! Şüphesiz ki Allâh; ancak O (kullarının günahlarını bağışlamak için kendilerine uzun zaman mühlet veren bir) **Ğafûr'dur,** (çok merhametli olduğu için, zulümlerine rağmen kullarının azaplarını geciktiren bir) **Rahîm'dir.**

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ اللّٰهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (اِتَّخَذُوا) **döndürdüler,** burada (اِتَّخَذَ) fiili, iki mef'ûle müte'addî kabûl edilir ki o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِهِ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* kimden başkasını döndürdüler? (مِنْ دُونِهِ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başkasını,** nelere döndürdüler? (اَوْلِيَاءَ) (ilâh olarak taptıkları) **birtakım dostlara,** onların durumu nedir? (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (حَفِيظٌ) (gözcü ve) **Hafîz'dır,** kim üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların** (tüm hâlleri ve amelleri) **üzerine,** (وَمَا اَنْتَ) **ama sen olmadın,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** nedir olmadın? (بِوَكِيلٍ) **aslâ bir vekîl.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Bir de o kimseler ki; (Allâh'ı bırakıp da) **O'ndan başkasını** (ilâh olarak taptıkları) **birtakım dostlara çevirdiler; Allâh** (aslâ) **onlar**(ın yaptıklarından habersiz değildir, aksine tüm hâlleri ve amelleri) **üzerine bir** (gözcü ve) **Hafîz'dır. Ama sen aslâ onlar üzerine** (musallat olacak ve ne yaptıkları senden sorulacak) **bir vekîl değilsin.** (Senin vazîfen ancak uyarmak ve duyurmaktır ki sen de bunu hakkıyla yerine getirdin.)

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِى الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى السَّعِيرِ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim) **ve işte sana! Böylece** (eşsiz ve çok açık bir vahyetme ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِيحَاءِ الْبَدِيعِ الْبَيِّنِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (اَوْحَيْنَٓا) **Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (قُرْاٰنًا) **bir Kur'ân'ı,** öyle Kur'ân ki, (عَرَبِيًّا) **Arapça** (bir lisân ile indirilmiş) **olan,** niçin vahyettik? (لِتُنْذِرَ) **uyarasın diye,** neyi? (اُمَّ الْقُرٰى) **şehirlerin anası** (konumunda olan Mekke halkı)**nı,** daha kimi uyarasın? (وَمَنْ) **ve o kimselere ki,** nerededirler? (حَوْلَهَا) **onun etrâfındadır,** daha niçin vahyettik? (وَتُنْذِرَ) **ve uyarasın diye,** neden? (يَوْمَ الْجَمْعِ) **toplanma günü** (olan kıyâmetin dehşetleri)**nden,** o gün de ne olduğu hâlde? (لَا رَيْبَ) **hiç şüphe bulunmadığı hâlde,** nerede? (فِيهِ) **on**(un vukuun)**da,** (فَرِيقٌ) (o gün) **bir fırka,** nerededir? (فِى الْجَنَّةِ) **cennettedir,** daha? (وَفَرِيقٌ) **bir fırka ise,** nerededir? (فِى السَّعِيرِ) **çokça alevlendirilmiş o** (cehennem) **ateş**(i) **içerisindedir.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- (Habîbim!) **İşte sana! Böylece** (açık seçik ve şüphe götürmeyen bir vahyedişle) **Biz sana Arapça** (lisân ile indirilmiş) **olan bir Kur'ân vahyettik, tâ ki sen şehirlerin anası** (konumunda olan Mekke halkı)**nı ve etrâfında bulunan** (toplum)**ları** (îmân etmemeleri hâlinde başlarına gelecek felâketlerden) **uyarasın ve kendisin**(in meydana geleceğin)**de hiçbir şüphe bulunmayan o** (ruhlarla bedenlerin, amellerle sâhiplerinin ve tüm yaratılmışların) **toplanma günü** (olan kıyâmetin dehşetleri)**nden** (onları) **korkutasın!** (O gün onlardan) **bir fırka cennette** (yerleşecek)**dir, bir fırka ise çokça alevlendirilmiş o** (cehennem) **ateş**(i) **içerisindedir.**

وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَهُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَٓاءُ فِى رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(وَلَوْ شَٓاءَ) **Ve murâd etseydi,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (لَجَعَلَ) **elbette yapardı,** kimi? (هُمْ) **o** (insa)**nları,** ne yapardı? (اُمَّةً) **bir ümmet,** öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) **bir tek olucu,** (وَلٰكِنْ يُدْخِلُ) **velâkin O** (Allâh-u Te'âlâ) **girdirir,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi**

ki, (يَشَٓاءُ) **diliyor,** nereye girdirir? (فٖى رَحْمَتِهٖ) **rahmetinin içerisine,** (وَالظَّالِمُونَ) **o** (şirk koşan) **zâlimler ise,** nedir? (مَا لَهُمْ) **onlar için yoktur,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ وَلِيٍّ) **herhangi bir yakın dosttan,** daha ne yoktur? (وَلَا نَصٖيرٍ) **yardımcı**(lar)**dan hiçbiri de yoktur.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Allâh (tüm insanların hidâyette veyâ dalâlette birleşmesini) **murâd etseydi, elbette onları** (İslâm'da ittifâk eden yâhut yanlış yolda birleşen) **tek bir ümmet yapardı. Velâkin O** (Allâh-u Te'âlâ doğru yolu seçtiğini bildiği için, hidâyetini) **dilemekte olduğu kimseyi rahmetine** (kavuşturacak İslâm dînine) **girdirir.**

(Şirk yolunu seçerek en büyük zulmü işlemiş olan) **o zâlimler ise; onlar için herhangi bir yakın dosttan hiçbiri yoktur, herhangi bir yardımcıdan hiçbiri de yoktur.**

اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَٓاءَۚ فَاللّٰهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِ الْمَوْتٰىۘ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(اَمِ اتَّخَذُوا) **Doğrusu onlar döndürdüler,** burada (اَمْ) kelimesi (بَلْ) harfi mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn; el-Âlûsî)* burada (اِتَّخَذَ) fiili, iki mef'ûle müte'addî kabûl edilir ki o zaman bu fiil (صَيَّرُوا) mânâsında olup, ikinci mef'ûl olan (مِنْ دُونِهٖ) lafzı takdîm edilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn, 7/453)* kimden başkasını döndürdüler? (مِنْ دُونِهٖ) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**ndan başkasını,** nelere döndürdüler? (اَوْلِيَٓاءَ) (ilâh olarak taptıkları) **birtakım dostlara,** (فَاللّٰهُ) **ama Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْوَلِيُّ) **Velî'nin ta kendisidir,** yâni gerçek dost ve yardımcı ancak O'dur, (وَهُوَ) **yine O,** ne yapacak? (يُحْيِ) **diriltecek,** neyi? (اَلْمَوْتٰى) **ölüleri,** (وَهُوَ) **zâten O,** ne üzerine? (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ) **her bir şey üzerine,** kimdir? (قَدٖيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Doğrusu onlar (Allâh'ı bırakıp da) **O'ndan başkasını** (ilâh olarak taptıkları) **birtakım dostlara çevirdiler!** (İşte onlar bilsinler ki onlardan hiçbir fayda göremeyeceklerdir.)

Ama Allâh; ancak O, Velî'nin (ve gerçek dost ve yardımcının) **ta kendisidir, ölüleri de O diriltecektir, zâten O, her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.** (Artık hiçbir şeye gücü yetmeyen varlıkları bıraksınlar da, kulluğu ve dostluğu Allâh'a tahsîs etsinler.)

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ اِلَى اللّٰهِ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبِّى عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(وَمَا) **Ve ne şey ki,** (اِخْتَلَفْتُمْ) **ihtilâf ettiniz,** yâni ayrılığa düştünüz, ne hakkında? (فِيهِ) **onun hakkında,** o şey neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeyden,** (فَحُكْمُهُ) **artık onun hükmü,** kime varacaktır? (اِلَى اللّٰهِ) **ancak Allâh'a** (varacak)**dır,** (ذٰلِكُمْ) (ey ümmetim) **işte size! Ancak bu** (üstün sıfatlara sâhip olan Zât), bundan bedel? *(ed-Dervîş, İ'râbü'l-Kur'ân)* (اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (رَبِّى) **benim Rabbimdir,** (عَلَيْهِ) **ancak O'na,** (تَوَكَّلْتُ) **tevekkül ettim,** (وَاِلَيْهِ) **ve sâdece O'na,** (اُنِيبُ) (müşkil işlerimde) **mürâcaat ediyorum.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Benim peygamberim, kâfirlerle tartıştıkları konularda ümmetine dâimâ şunu söylemektedir:) **"Herhangi bir şey hakkında görüş ayrılığına düştüyseniz, artık onun hükmü**(nü vermek üzere, haklıları mükâfatlandırıp, haksızları cezâlandırmak) **Allâh'a** (bırakılmış)**dır.** (Ey ümmetim!) **İşte size! Ancak Bu** (mutlak Hâkim)**, benim Rabbim olan Allâh'tır. Ben sâdece O'na** (güvenip) **tevekkül ettim ve** (müşkil işlerimde) **yalnızca O'na mürâcaat ediyorum.**

فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

O Allâh-u Te'âlâ kimdir? (فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ) **Göklerin yoktan yaratıcısıdır,** bu terkîbde geçen (فَاطِرُ) kelimesi (هُوَ) zamîrinden ibâret mahzûf bir mübtedânın haberidir, daha neyin yoktan yaratıcısıdır? (وَالْاَرْضِ) **yerin de,** (جَعَلَ) **O yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** kimlerin cinsinden olduğu hâlde? (مِنْ اَنْفُسِكُمْ) **kendi nefislerinizden,** kimleri yarattı? (اَزْوَاجًا) **birtakım eşleri,** daha kimden yarattı? (وَمِنَ الْاَنْعَامِ) **davarlardan da** (yaratttı), neyi? (اَزْوَاجًا) (kendilerine münâsip) **birtakım eşleri,** öyle eşler ki, (يَذْرَؤُ) **O sürekli çoğaltıp yayıyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne sebebiyle? (فِيهِ) **onun sebebiyle,** burada (فِى) harfi, (بَا) harfi gibi sebebiyyet içindir, *(et-Teysîr; el-Âlûsî)* yâni o eşleri yaratması sebebiyle sizi çoğaltıp yaymaktadır, (لَيْسَ) **olmadı,** nedir olmadı? (كَمِثْلِهِ) **aslâ O'nun misli** (ve benzeri)**dir,** bu terkîb mukaddem haberdir, burada (كَ) harfi te'kîd için ziyâde

edilmiş olduğu için Allâh-u Te'âlâ'nın bir misli varmış gibi bir mânâ aslâ söz konusu değildir, *(et-Teysîr; ed-Dürru'l-masûn; el-Âlûsî)* ne O'nun gibi olmadı? (شَيْءٌ) **hiçbir şey,** (وَهُوَ) **yine ancak O,** kimdir? (اَلسَّمِيعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْبَصِيرُ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Allâh-u Te'âlâ) **göklerin ve yerin yoktan yaratıcısıdır. O kendi nefisleriniz**(in mensûbu olduğu insan cinsin)**den sizin için birtakım** (kadınları) **eşler** (olarak) **yaratmıştır; davarlardan da** (kendilerine münâsip) **bir kısım eşler yaratmıştır ki, o** (eşleri yaratması) **sebeb**(iy)**le sizi sürekli çoğaltıp yaymaktadır.**

(Ne Zâtı, ne sıfatları, ne de sanatları husûsunda) **hiçbir şey aslâ O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun benzeri olmamıştır** (ki O'nun eşi veyâ çocuğunun varlığı düşünülebilsin).

Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ kulak gibi bir uzva hâcet duymaksızın duyulacak her şeyi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir,** (hiçbir uzva muhtaç olmaksızın görülebilen her şeyi çok iyi gören bir) **Basîr'dir.**

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(لَهُ) **Sâdece O'na âittir,** ne? (مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin anahtarları,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (يَبْسُطُ) **genişletir,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** daha ne yapar? (وَيَقْدِرُ) **ve daraltır,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** neyi? (بِكُلِّ شَيْءٍ) **her bir şeyi,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Göklerin ve yerin (hazînelerinin) **anahtarları sâdece O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na mahsustur.** (Kullarından) **murâd etmekte olduğu kimse için rızkı** (bâzen) **genişletir ve daraltır.**

Şüphesiz ki O, (zenginliğin kimin hakkında ne zaman, fakirliğin de kimin hakkında ne vakit hayırlı veyâ şerli olacağı dâhil) **her bir şeyi** (hakkıyla bilen ve kullarını ona göre yöneten bir) **Alîm'dir.**

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوحًا وَالَّذٖٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهٖيمَ
وَمُوسٰى وَعٖيسٰٓى اَنْ اَقٖيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فٖيهِۜ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكٖينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِۜ
اَللّٰهُ يَجْتَبٖٓي اِلَيْهِ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْدٖٓي اِلَيْهِ مَنْ يُنٖيبُ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(شَرَعَ) **O** (Allâh-u Te'âlâ) **meşrû kıldı,** yâni şerîat olarak tâyin etti, kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neden ibâret olduğu hâlde? (مِنَ الدِّينِ) **dinden,** neyi? (مَا) **o şeyi ki,** (وَصّٰى) **vasiyet etmişti,** yâni tekitle emretmişti, neyi? (بِهِ) **onu,** kime? (نُوحًا) **Nûh'a,** daha neyi meşrû kıldı? (وَالَّذٖٓى) **ve o şeyi** (şerîat olarak tâyin etti) **ki,** (اَوْحَيْنَٓا) **Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** daha neyi meşrû kıldı? (وَمَا) **ve o şeyi ki,** (وَصَّيْنَا) **Biz vasiyette bulunmuştuk,** yâni tekitle emretmiştik, neyi? (بِهٖٓ) **onu** (yerine getirmeyi), kime vasiyet etmiştik? (اِبْرٰهٖيمَ) **İbrâhîm'e,** daha? (وَمُوسٰى) **ve Mûsâ'ya,** daha? (وَعٖيسٰٓى) **ve Îsâ'ya,** onlara ne diye emretmiştik? (اَنْ اَقٖيمُوا) **ayakta tutun diye,** neyi? (اَلدّٖينَ) **o** (İslâm) **dîni**(ni), daha ne diye emretmiştik? (وَلَا تَتَفَرَّقُوا) **ve ayrılığa düşmeyin,** ne hakkında? (فٖيهِ) **onun hakkında,** (كَبُرَ) **büyük oldu,** kimin üzerine? (عَلَى الْمُشْرِكٖينَ) **müşrikler üzerine,** ne? (مَا) **o şey**(e inanmak) **ki,** (تَدْعُو) **sen dâvet ediyorsun,** kimi? (هُمْ) **onları,** nereye? (اِلَيْهِ) **ona,** yâni senin dâvet ettiğin İslâm'ı kabullenmek müşriklere çok zor geldi, (اَللّٰهُ) **Allâh** (ise), (يَجْتَبٖٓى) **seçer,** kime? (اِلَيْهِ) **Kendisine** (ulaştıran yola), kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **diliyor,** daha ne yapar? (وَيَهْدٖٓى) **ve hidâyet eder,** kime? (اِلَيْهِ) **Kendisine** (ulaştıran yola), kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يُنٖيبُ) **sürekli** (ibâdete) **yöneliyor.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Habîbim!) "(İslam'ı yaşayıp yaşatarak ve en ufak bir yanlışlığın bile kendisine yol bulmasına müsâade etmeyerek) **o dîni ayakta tutun ve** (kimine inanıp kimini reddederek ve kiminiz îmân edip, kiminiz inkâr ederek) **onda ayrılığa düşmeyin" diye** (tekitle emrederek) **kendisini Nûh'a vasiyet ettiği şeyi de, sana vahyetmiş olduğumuz o şeyi de, İbrâhîm'e, Mûsâ'ya ve Îsâ'ya** (kuvvetli emirler yönelterek) **kendisi**(ni îfâ) **ile vasiyette bulunduğumuz şeyi de din olarak sizin için O** (Allâh-u Te'âlâ) **meşrû kılmıştır.**

Senin onları kendisine çağırmakta olduğun o (gerçekçi ve çok kolay bir) **şey** (olan İslâm'ı yaşamak) **müşrikler üzerine büyük** (ve kabûlü çok zor gelen bir şey) **olmuştur.**

Ama (yine de onların bu durumuna üzüntünden dolayı kendini helâk etme ve onların îmânından büsbütün ümîdini kesme! Zîrâ bugün en azılı müşriklerden görünse de, eninde sonunda) **Allâh** (hidâyeti seçeceğini bildiği için, Müslüman olmasını) **dilemekte olduğu kişiyi Kendisine** (dost olan kulları arasına) **seçer, sürekli** (ibâdete) **yönelmekte olan kimseyi de Kendisi**(nin cenneti)**ne** (yakınlaştıracak özel bir feyze irşâd ve) **hidâyet eder.**

وَمَا تَفَرَّقُوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ اِلَى اَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(وَمَا تَفَرَّقُوا) **Ve o** (Yahûdî ve Hristiya)**nlar ayrılığa düşmediler,** (اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ) **ancak geldikten sonra,** kime? (هُمُ) **onlara,** ne? (اَلْعِلْمُ) **ilim,** neden dolayı ayrıldılar? (بَغْيًا) **kıskançlıktan dolayı,** öyle kıskançlık ki nerede olucu? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ) **ve eğer bir kelime** (ve karar) **bulunmasaydı,** öyle kelime ki, (سَبَقَتْ) **geçti,** kim tarafından? (مِنْ رَبِّكَ) **senin Rabbinden,** nereye kadar? (اِلَى اَجَلٍ) **bir süreye,** öyle süre ki, (مُسَمًّى) **adı konulmuş,** yâni belirlenmiş, (لَقُضِيَ) **elbette** (çoktan) **hüküm verilmiş** (ve işleri bitmiş) **olurdu,** nerede hüküm verilmiş? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** (وَاِنَّ الَّذِينَ) **ve muhakkak o kimseler ki,** (اُورِثُوا) **vâris kılındılar,** neye? (اَلْكِتَابَ) **o** (öncekilere verilmiş) **kitaplara,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, neden sonra? (مِنْ بَعْدِهِمْ) **onlardan sonra,** onlar neredediler? (لَفِي شَكٍّ) **elbette büyük bir şüphe içindedir**(ler), neden dolayı? (مِنْهُ) **ondan dolayı,** yâni o kendi kitaplarında bulunan hükümlerden dolayı, öyle şüphe ki, (مُرِيبٍ) **çok huzursuz edici.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- O (geçmiş peygamberlerin ümmeti olan Yahûdî ve Hristiya)**nlar,** (İslâm'ın hak olduğuna dâir) **kendilerine** (kesin) **ilim geldikten sonra** (hakîkati anlayamadıkları için değil)**, ancak aralarındaki kıskançlıktan dolayı** (hak husûsunda) **ayrılığa düştüler.**

(Habîbim!) **Eğer** (inkârcılara peşînen azap edilmeyip, kimi hakkında Bedir günü, kimi hakkındaysa kıyâmet günü olarak) **belirlenmiş bir süreye kadar** (cezâlarının tehir edileceğine dâir ezelde) **senin Rabbinden geçmiş olan** (karârı ifâde eden) **bir kelime bulunmasaydı, elbette** (haksızlar çarçabuk helâk edilirdi de, böylece onlarla müminlerin) **aralarında hüküm verilmiş** (ve işleri çoktan bitmiş) **olurdu.**

Onların ardından o (senin devrinde bulunup öncekilere verilen) **kitaplara mîrasçı kılınmış** (Yahûdî ve Hristiyanlardan) **olan bu** (inatçı) **kimseler ise, hiç şüphesiz ki elbette o** (kendi kitapları)**nda** (bulunan hükümlerde)**n dolayı fazlasıyla huzursuz edici çok büyük bir şüphe içindedirler.**

(İşte bu yüzden onlar Kur'ân'a da îmân etmiyorlar, zîrâ âhir zamanda gönderilecek kitabı ve peygamberi önceden müjdelemiş olan kendi kitaplarına şüphesiz inansaydılar kesinlikle sana da îmân ederlerdi.)

فَلِذٰلِكَ فَادْعُۚ وَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَۚ وَلَا تَتَّبِـعْ اَهْوَٓاءَهُمْۚ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍۚ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَيْنَكُمْۜ اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْۜ لَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْۜ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْۜ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَاۚ وَاِلَيْهِ الْمَص۪يرُۜ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(فَلِذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Artık bunun için,** yâni geçmiş ümmetlerin ihtilâfını bildiğin için, ne yap? (فَادْعُ) **sen hemen** (ümmetini İslâm'da ayrılığa düşmemeye) **dâvet et,** daha ne yap? (وَاسْتَقِمْ) **ve dosdoğru ol,** ne gibi? (كَمَٓا اُمِرْتَ) **emrolunduğun gibi,** daha ne yap? (وَلَا تَتَّبِعْ) **ve aslâ tâbi olma,** neye? (اَهْوَٓاءَهُمْ) **onların kötü arzularına,** daha ne yap? (وَقُلْ) **ve söyle,** neyi söyle? (اٰمَنْتُ) **ben îmân ettim,** neye? (بِمَٓا) **o şeylere ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** Allâh'ın indirdiği de neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ كِتَابٍ) **herhangi bir kitaptan,** daha neyi söyle? (وَاُمِرْتُ) **ve ben emrolundum,** ne ile? (لِاَعْدِلَ) **adâletli olmamla,** burada (لِ) harfi zâide olup (بَا) harfi takdîri ile mânâ verilmiştir, *(ed-Dürru'l-masûn)* nerede adâletli olmamla? (بَيْنَكُمْ) **sizin aranızda,** (اَللّٰهُ) **ancak Allâh,** kimdir? (رَبُّنَا) **bizim Rabbimizdir,** daha? (وَرَبُّكُمْ) **sizin de Rabbinizdir,** (لَنَا) **bizim içindir,** ne? (اَعْمَالُنَا) **bizim amellerimiz**(in mükâfâtı), daha? (وَلَكُمْ) **ve size âittir,** ne? (اَعْمَالُكُمْ) **sizin amelleriniz**(in vebâli), (لَا حُجَّةَ) **hiçbir huccet** (ve delil getirmeye hâcet) **yoktur,** nerede? (بَيْنَنَا) **bizim aramızda,** daha? (وَبَيْنَكُمْ) **ve sizin aranızda,** (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapacak? (يَجْمَعُ) **birleştirme yapacak,** nerede? (بَيْنَنَا) **aramızda,** (وَاِلَيْهِ) **ve ancak O'n**(un âhiret yurdun)**adır,** ne? (اَلْمَص۪يرُ) **o** (son) **varış.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Habîbim!) **İşte sana! Artık bu** (şekilde geçmiş ümmetlerin, dinleri husûsunda yanlış yola sapmalarının sebebi olan ihtilâfı göz önünde bulundurman) **neden**(iy)**le sen** (ümmetini dâimâ dosdoğru din olan İslâm'da birlik ve berâberliğe) **dâvet et. Kendin de emrolunduğun gibi dosdoğru** (bir şekilde sana vahyedileni tebliğ üzere sâbit) **ol. Onların kötü arzularına da aslâ tâbi olma. Bir de sen de ki: "Ben Allâh'ın indirmiş olduğu her bir kitâba îmân ettim ve** (şerîat hükümlerini tebliğ ve tatbik husûsunda hiçbir ayırım yapmadan) **aranızda adâletli olmamla emrolundum.**

Ancak Allâh bizim de Rabbimizdir, sizin de Rabbinizdir! Bizim amellerimiz(in mükâfâtı) **bize âittir; sizin amelleriniz**(in vebâli) **de size âittir!** (Artık hakîkat gün gibi belirdiği için) **bizimle sizin aranızda hiçbir huccet** (ve delil getirmeye hâcet) **yoktur.**

(Kıyâmet günü) **Allâh aramızda birleştirme yapacak** (ve bizi bir araya getirerek haklıyı haksızdan ayıracak)**tır. Zâten o** (son) **varış ancak O'n**(un âhiret yurdun)**adır.** (Dolayısıyla aramızda son hükmü O verecektir.)"

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِى اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَالَّذِينَ) **Ve o kimseler ki,** (يُحَاجُّونَ) **sürekli mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (فِى اللّٰهِ) **Allâh**(ın dîninden insanları saptırma) **hakkında,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ) **tamâmen icâbet olunduktan sonra,** kim için? (لَهُ) **O'nun** (dâveti) **için,** onların durumu nedir? (حُجَّتُهُمْ) **onların delilleri,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, nedir? (دَاحِضَةٌ) **tamamen bâtıl** (ve asılsız) **bir şeydir,** kimin nezdinde? (عِنْدَ رَبِّهِمْ) **Rableri nezdinde,** (وَعَلَيْهِمْ) **ve özellikle onların üzerinde vardır,** ne? (غَضَبٌ) **büyük bir gazap,** (وَلَهُمْ) **yine özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (شَدِيدٌ) **çok şiddetli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Bir de o kimseler ki; (insanlar tarafından İslâm'ın hak olduğu anlaşılıp) **O** (Allâh'ın çağrısı)**na tamâmen icâbet olunduktan sonra, Allâh**(ın dîninden insanları saptırma) **hakkında** (hâlâ inadına) **mücâdele etmektedirler;** (işte) **onların** (öne sürecekleri tüm) **delilleri Rableri nezdinde** (aslâ kabûl görmeyecek) **tamâmen bâtıl** (ve asılsız olduğu için sürâtle yok olacak) **bir şeydir.**

Üstelik (ellerinde delil denilebilecek hiçbir şey de yoktur. Bile bile hakkı inkâr ettikleri için Allâh-u Te'âlâ tarafından) **özellikle onların üzerinde büyük bir gazap vardır. Ziyâde şiddetli olan çok büyük bir azap da sâdece onlara âittir.**

İbnü Abbâs ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhüm)*ün beyanları vechile; bu âyet-i kerîme, İslâm'a giren insanları dinden çıkarmaya çalışan birtakım Yahûdîler hakkında nâzil olmuştur.Onlar: "Bizim kitabımız sizin kitabınızdan öncedir, peygamberimiz de sizin peygamberinizden öncedir, öyleyse dînimiz sizin dîninizden üstündür ve biz Allâh'a sizden daha yakınız" gibi birtakım safsataları delil yerine sunmaktaydılar. Böylece Allâh-u Te'âlâ bu lafların hiçbir kıymeti olmadığını beyân etmiş oldu.

اَللّٰهُ الَّذٖٓى اَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمٖيزَانَۜ وَمَا يُدْرٖيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرٖيبٌ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle bir Zâttır ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **bütün kitapları,** burada (اَلْ) istiğrâk içindir, *(et-Teysîr)* kitaplar ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) (indirilmesini münâsip kılan) **hak**(lı bir hikmet) **ile mültebis olduğu hâlde,** bu ânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (اَلْكِتَابَ) kelimesinden hâl kabûl edilmiştir. Gerçi bu terkîbin, (اَنْزَلَ) fiilinin fâ'ilinden hâl düşmüş olması da kabûl edilebilir ki buna göre takdîr (اِنْزَالًا مُلْتَبِسًا بِالْحَقِّ) şeklindedir yâni "Allâh hakkı ve hikmeti mültebis olan bir indirme ile indirdi" demek olur, daha neyi indirdi? (وَالْمٖيزَانَ) **ve mîzânı,** yâni adâleti emreden şerîatleri, (وَمَا) **bir de ne şey,** nedir? (يُدْرٖى) **bildiriyor,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (لَعَلَّ السَّاعَةَ) **belki de o** (kıyâmet) **ân**(ının gelmesi), nedir? (قَرٖيبٌ) **çok yakın olucudur.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ancak Allâh öyle bir Zâttır ki; (açıkladıkları hükümlerinde ve bildirdikleri haberlerinde) **hak** (ve hikmet) **ile birlikte** (yanlıştan tamâmen uzak bir şekilde) **kitapları ve** (adâleti emreden şerîatlardan ibâret) **mîzânı indirmiştir.** (Habîbim!) **Bir de sana bildiren şey nedir ki; belki de o** (kıyâmet) **ân**(ının gelmesi) **çok yakındır.** (Öyleyse Benim gönderdiğim kitâba uy ve amellerinin tartılacağı o günle ânîden karşılaşmadan önce adâlete riâyet et.)

Burada bahsedilen "Mîzân"; İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* gibi bâzı müfessirler tarafından: "Adâlet" ile; Beyzâvî *(Rahimehullâh)*ın nakline göre ise: "Kendisiyle hak ve hukûkun tespit edildiği şerîat" olarak tefsir edilmiştir ki, bu durumda "Gökten indirilme" tâbirinin anlaşılması kolaydır. Katâde ve Mücâhid *(Radıyallâhu Anhümâ)* gibi bâzı müfessirlere göre ise, bildiğimiz "Tartı âleti"dir. Nitekim "Allâh-u Te'âlâ'nın Nûh *(Aleyhisselâm)* zamânında gökten bir terâzi indirdiği ve eşyâyı onunla tartmasını kendisine emrettiği" rivâyeti bu görüşü desteklemektedir. *(es-Semerkandî, Bahru'l-ulûm, 3/240; İbnü 'Atıyye, el-Muharrarü'l-vecîz, 5/31; el-Kurtubî, el-Câmi'u li-ahkâmi'l-Kur'ân, 16/15)*

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَاۚ وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَاۙ وَيَعْلَمُونَ اَنَّهَا الْحَقُّۜ اَلَٓا
اِنَّ الَّذٖينَ يُمَارُونَ فِى السَّاعَةِ لَفٖى ضَلَالٍ بَعٖيدٍ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(يَسْتَعْجِلُ) **Acele istiyor,** neyi? (بِهَا) **onu,** kim? (اَلَّذٖينَ) **o kimseler ki,** (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar,** neye? (بِهَا) **o** (kıyâmet ânı)**na,** (وَالَّذٖينَ) **ama o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** onlar nedirler? (مُشْفِقُونَ) **ziyâde korkucu kimselerdir,** neden? (مِنْهَا) **on**(un kopmasın)**dan,** daha ne yaparlar? (وَيَعْلَمُونَ) **ve bilirler,** neyi?

(اَنَّهَا) **gerçekten o** (kıyâmetin kopması), nedir? (اَلْحَقُّ) **hakkın ta kendisidir,** (اَلَٓا اِنَّ الَّذ۪ينَ) **haberdâr olun, gerçekten o kimseler ki,** ne yapıyorlar? (يُمَارُونَ) **sürekli mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (ف۪ى السَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ân**(ının gelip gelmeyeceği) **hakkında,** onlar neredеdirler? (لَف۪ى ضَلَالٍ) **elbette büyük bir sapıtma içindedir**(ler), öyle sapıtma ki, (بَع۪يدٍ) (haktan) **çok uzak olucu.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Kendileri o (kıyâmet ânı)**na îmân etmeyen kimseler** (inkâr ve alay olsun diye: "Kıyâmet ne zaman kopacak, keşke hemen kopsa da kimin haklı olduğu ortaya çıksa" gibi laflar ederek) **onu sürekli acele istiyor.**

O (âhirete) **îmân etmiş olan kimseler ise, on**(un vukûun)**dan ziyâdesiyle korkan kimselerdir ve şüphesiz onun hakkın** (ve gerçeğin) **ta kendisi olduğunu bilmektedirler.**

Haberdâr olun ki, o (kıyâmet) **ân**(ının gelip gelmeyeceği) **hakkında sürekli mücâdele etmekte olan o kimseler, muhakkak ki elbette** (gerçeği bulmaktan) **çok uzak olan bir sapıtma içindedirler.**

اَللّٰهُ لَط۪يفٌ بِعِبَادِه۪ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَز۪يزُ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اَللّٰهُ) **Allâh,** kimdir? (لَط۪يفٌ) **Latîf'tir,** yâni ziyâde lütufta bulunucudur, kime? (بِعِبَادِه۪) **kullarına,** (يَرْزُقُ) **rızıklandırır,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (وَهُوَ) **ve ancak O,** kimdir? (اَلْقَوِيُّ) **Kaviyy'dir,** daha kimdir? (اَلْعَز۪يزُ) **Azîz'dir.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Allâh kullarına (iki cihanda faydalı olacak şeylerin tüm ayrıntılarını ve inceliklerini çok iyi bilen ve kendilerini bu maslahatlarına en kolay yoldan ulaştıran bir) **Latîf'tir,** (bu lütfun bir tezâhürü olarak onların hak edip etmemelerine bakmaksızın) **murâd ettiği kimseleri** (istediği şekilde) **rızıklandırır** (ama herkesin istediğini vermeyip, Kendi hikmeti gereği her kula uygun olan bir lütufta bulunur). **Yine ancak O** (Allâh, her şeye hakkıyla gücü yeten bir) **Kaviyy'dir**, (istediği hiçbir şey engellenemeyen yegâne izzet sâhibi bir) **Azîz'dir.**

مَنْ كَانَ يُر۪يدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهُ ف۪ى حَرْثِه۪ۚ وَمَنْ كَانَ يُر۪يدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِه۪ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ نَص۪يبٍ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(مَنْ) **Her kim,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يُرِيدُ) **istiyor,** neyi? (حَرْثَ الْاٰخِرَةِ) **âhiretin mahsûlünü** (ve sevâbını), ne yaparız? (نَزِدْ) **artış yaparız,** kim için? (لَهُ) **onun için,** nerede? (فِى حَرْثِه۪) **ekininde,** yâni ürününde, (وَمَنْ) **ama her kim,** (كَانَ) **oldu,** nedir oldu? (يُرِيدُ) **istiyor,** neyi? (حَرْثَ الدُّنْيَا) **dünyânın mahsûlünü** (ve faydalarını), ne yaparız? (نُؤْتِه۪) **veririz,** kime? (ه) **ona,** neden? (مِنْهَا) **ondan bâzısını,** (وَمَا لَهُ) **ama onun için yoktur,** nerede? (فِى الْاٰخِرَةِ) **âhirette,** neden hiçbir şey? (مِنْ نَص۪يبٍ) **nasipten hiçbir şey.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Her kim (dünyâda yaptığı sâlih amelleriyle) **âhiret mahsûlünü** (ve sevâbını) **arzular olduysa, onun için** (sevâbını bire ondan yedi yüze kadar katlayarak ürününde ve) **ekininde artış yaparız.**

Her kim de (âhirete inanmayıp, yaptığı iyi amellerle sâdece) **dünyâ ekinini** (ve menfaatlerini) **murâd eder olduysa, ona da** (ezelî takdîrimize göre) **ondan biraz veririz. Ama âhirette onun için hiçbir nasip yoktur.**

اَمْ لَهُمْ شُرَكٰٓؤُٓا شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدّ۪ينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُۜ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّ الظَّالِم۪ينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَمْ لَهُمْ) **Yoksa o** (müşrik ola)**nlar için var mıdır,** ne? (شُرَكٰٓؤُٓا) **birtakım ortaklar,** öyle ortaklar ki? (شَرَعُوا) **meşrû ettiler,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** o meşrû ettikleri de neden ibâret olduğu hâlde? (مِنَ الدّ۪ينِ) **dinden,** neyi meşrû ettiler? (مَا) **o şeyleri ki,** (لَمْ يَأْذَنْ) **izin vermedi,** neye? (بِه۪) **on**(un yapılmasın)**a,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ) **ve eğer** (azâbın tehiriyle ilgili hükmü ifâde eden) **o karar kelimesi** (ezelde Allâh tarafından geçmiş) **olmasaydı,** (لَقُضِيَ) **elbette hüküm verilmiş olurdu,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** (وَاِنَّ الظَّالِم۪ينَ) **ama gerçekten o** (şirk koşan) **zâlimler,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yoksa o (müşrik ola)**nlar için** (Allâh'a ortak koştukları putlardan ve şeytanlardan) **birtakım ortaklar mı vardır ki,** (şirk koşmak, dirilmeyi inkâr etmek ve sâdece dünyâ için çalışmak gibi) **Allâh'ın kendisine izin vermediği şeyleri din olarak onlara meşrû ettiler?!**

Eğer (azâbın kıyâmete tehiriyle ilgili hükmü ifâde eden) **o karar kelimesi** (ezelde Allâh tarafından geçmiş) **olmasaydı, elbette o** (müminlerle kâfir ola)**nların arasında hüküm veril**(erek kâfirler şimdi çoktan helâk edil)**mişti. Ama o zâlimler**(e ne kadar mühlet verilse de)**, gerçekten ziyâde acı verici çok büyük azap** (eninde sonunda) **özellikle onlara âittir.**

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِى رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(تَـرَى) (Ey görebilen! Kıyâmet günü) **sen göreceksin,** kimi? (اَلظَّالِمِـينَ) **o** (şirk koşan) **zâlimleri,** ne oldukları hâlde? (مُشْـفِقِينَ) **şiddetli korkuya kapılmış kimseler olarak,** neden dolayı? (مِمَّا) **o şeyler**(in azâbını çekmek)**den dolayı ki,** (كَسَـبُوا) (dünyâda) **kazanmıştılar,** (وَهُوَ) **hâlbuki o** (korktukları şey), nedir? (وَاقِـعٌ) **inicidir,** kime? (بِهِـمْ) **onlara,** (وَالَّذِيـنَ) **ama o kimseler ki,** (اٰمَنُـوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** onlar neredendir? (فِـى رَوْضَـاتِ الْجَنَّـاتِ) **cennetlerin bahçelerindedir,** (لَهُمْ) **sâdece onlara âittir,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (يَشَـاؤُنَ) **istiyorlar,** nerede onlara âittir? (عِنْـدَ رَبِّهِمْ) **Rablerinin nezdinde,** (ذٰلِـكَ) (ey mümin) **işte sana! Ancak bu** (cennetlere kavuşmak), (هُوَ) **sâdece o,** nedir? (اَلْفَضْلُ) **lütuftur,** öyle lütuf ki, (اَلْكَبِيرُ) **ziyâde büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- (Ey görebilen kişi! Kıyâmet günü) **sen o zâlimleri,** (dünyâda) **kazanmış oldukları** (kötü) **şeyler**(in azâbını çekmek)**den dolayı şiddetli korkuya kapılmış kimseler olarak göreceksin. Hâlbuki o** (korktukları şey) **onlar**(ın başın)**a çökecektir.**

Ama o (inanılması gereken şeylere) **îmân etmiş olan kimseler ve kendileri** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş o** (bahtiyâr) **kişiler, cennetlerin** (en temiz, en nezih, en güzel ve hoş) **bahçelerinde** (yerleşmiş)**dirler. Dilemekte oldukları** (ve canlarının çektiği) **her şey Rableri nezdinde sâdece onlara âittir.**

(Ey mümin!) **İşte sana! Ancak bu** (cennetlere kavuşmak), (kendisine nispetle dünyâ nîmetlerinin değersiz kalacağı bir ikrâm ve büyüklüğü ölçülemeyecek derecede) **çok büyük olan lütfun ta kendisidir.**

ذٰلِكَ الَّذِى يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Ancak bu** (cennetler), nedir? (اَلَّذٖى) **öyle bir şeydir ki,** (يُبَشِّرُ) **müjdeliyor,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** kimi? (عِبَادَهُ) **kullarını,** o kullardan bedel? (اَلَّذٖينَ) **o kimseleri ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (قُلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (لَٓا اَسْـَٔلُ) **ben istemiyorum,** kimden? (كُمْ) **sizden,** neye karşılık? (عَلَيْهِ) (benim tarafımdan) **bu** (İslâm'ın size ulaştırılması)**na karşılık,** neyi istemiyorum? (اَجْرًا) **hiçbir ücreti,** (اِلَّا الْمَوَدَّةَ) **ancak sevgiyi,** neden sebep olan sevgiyi? (فِى الْقُرْبٰى) **akrabâlıktan sebep,** yâni benim peygamberlik hakkımı tanımıyorsanız bâri aramızdaki sıla-i rahim nedeniyle bana eziyet etmeyin, bu mânâya göre (فٖى) harfi sebebiyyet içindir, diğer bir kavle göre ise burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (فٖى ذَوِى الْقُرْبٰى) şeklindedir *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* ki, Ehl-i Beyt-i sevmenin lüzûmunu ifâde eden bu mânâ da meâl-i şerîfte verilmiştir, (وَمَنْ) **zâten her kim,** (يَقْتَرِفْ) **kazanırsa,** neyi? (حَسَنَةً) (amel cihetinden) **güzel bir şeyi,** (نَزِدْ) **artırırız,** kim için? (لَهُ) **onun için,** nerede? (فٖيهَا) **onda,** yâni yaptığı güzel amelde, neyi artırırız? (حُسْنًا) **büyük bir güzelliği,** (اِنَّ اللّٰهَ) **şüphesiz ki Allâh,** kimdir? (غَفُورٌ) **Ğafûr'dur,** daha kimdir? (شَكُورٌ) **Şekûr'dur.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (cennetler), **kendileri îmân etmiş ve sâlih ameller işlemiş olan kullarını Allâh'ın müjdelemekte olduğu** (çok değerli bir) **şeydir.** (Habîbim! Mal toplayıp sana rüşvet teklif ederek putlara hakāret etmemeni isteyen Kureyş müşriklerine) **de ki: "Ben bu** (İslâm'ın size ulaşması)**na** (dâir sarf ettiğim gayrete) **karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum, lâkin akrabâlık nedeniyle olan sevgiyi** (talep ediyorum ki bu sevgi sizi benim haklarımı gözetmeye sevk etmelidir, benim peygamberlik hakkımı tanımıyorsanız, benim umûmî bir rahmet ve tam bir nîmet oluşumu takdîr etmiyorsanız, bâri aramızdaki sıla-i rahim nedeniyle bana eziyet etmeyin)."

(/(Habîbim! Bütün ümmetine) ***de ki: "Ben buna karşılık sizden o yakınlar****(ım ve Ehl-i Beytim olan eşlerim, çocuklarım ve onların zürriyetleri)* ***hakkında olan sevgiden başka hiçbir ücret*** *(ve menfaat)* ***istemiyorum."/***

Zâten her kim (amel nâmına) **güzel bir şey kazanırsa, Biz kendisi için onun** (tarafından yapılan amel) **hakkında** (birebir karşılık vermeyip, sevaplarını katlayarak) **büyük bir güzellik artırırız. Şüphesiz ki Allâh,** (kullarının günahlarını çokça örten bir) **Ğafûr'dur,** (en ufak bir amele dahî çok sevap veren bir) **Şekûr'dur.**

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًاۚ فَاِنْ يَشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلٰى قَلْبِكَۜ وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهٖۜ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(اَمْ يَقُولُونَ) (Habîbim) **yoksa o** (kâfir ola)**nlar** (senin hakkında) **diyorlar mı,** neyi diyorlar mı? (اِفْتَرٰى) **o uydurdu,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** neyi? (كَذِبًا) **bir yalanı,** (فَاِنْ يَشَاِ) **hâlbuki murâd etseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapardı? (يَخْتِمْ) **mühür vururdu,** neyin üzerine? (عَلٰى قَلْبِكَ) **senin kalbinin üzerine,** yâni seni okuyup anlayamayan bir hâle getirerek bu iftirâyı durdururdu ama sana vahyini devâm ettirdiğine göre sen hak üzeresin, (وَيَمْحُ) **zâten mahveder,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلْبَاطِلَ) **bâtıl** (ve asılsız iddiâlar)**ı,** daha ne yapar? (وَيُحِقُّ) **ve sâbit kılar,** neyi? (اَلْحَقَّ) **hakkı,** ne ile? (بِكَلِمَاتِهٖ) (âyetlerinin) **kelimeleriyle,** (اِنَّهُ) **şüphesiz O,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** yâni ziyâde bilicidir, neyi? (بِذَاتِ الصُّدُورِ) **göğüsler**(de bulunan kalpler)**in sâhip olduğu şey**(ler)**i.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- (Habîbim!) **Yoksa o** (kâfir ola)**nlar** (senin hakkında)**: "O** (Muhammed de peygamberlik iddiâ ederek)**, Allâh'a karşı bir yalan uydurdu" mu diyorlar?!**

Hâlbuki Allâh murâd etseydi senin kalbinin üzerine mühür vururdu (da, seni anlayamayan ve konuşamayan bir hâle getirerek bu iftirânı sonlandırırdı. Ama sen Rabbine iftirâ etmediğin için sana vahyini sürdürmektedir). */**Allâh murâd etseydi senin kalbinin üzerine** (sabır ve metâneti) **mühür** (gibi) **vururdu** (da artık sen onların bu sözlerinden hiç üzülmezdin)./*

Zâten Allâh (sana indirmiş olduğu âyetlerinin) **kelimeleri sebebiyle bâtıl** (ve asılsız iddiâlar)**ı sürekli mahveder ve hakkı dâimâ sâbit kılar.**

(Kendisine vahiy geldiği iddiâsıyla ortaya çıkan sahtekârlar hakkında Allâh'ın değişmez kānunu böyleyken, farz-ı muhâl sen iftirâcı biri olsaydın her geçen gün düşmanlarının dâvâsı mahvolup giderken, senin dînin daha ziyâde kuvvetlenir miydi?)

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ), **göğüsler**(de bulunan kalpler)**in sâhip olduğu şey**(ler)**i** (onlarda bulunan tüm sırları, niyet ve inançları hakkıyla bilen ve karşılığını verecek olan bir) **Alîm'dir.**

وَهُوَ الَّذٖى يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّـَٔاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَۙ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَهُوَ) **Yine ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle** (merhametli) **bir Zâttır ki,** (يَقْبَلُ) **kabûl eder,** neyi? (اَلتَّوْبَةَ) **tevbeyi,** kimden? (عَنْ عِبَادِهٖ) **kullarından,** daha ne yapar? (وَيَعْفُوا) **ve afv eder,** yâni vaz geçer, neden? (عَنِ السَّيِّئَاتِ) **kötü şeyler**(e cezâ vermek)**den,** daha ne yapar? (وَيَعْلَمُ) **ve bilir,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَفْعَلُونَ) **yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (merhametli) **bir Zâttır ki;** (dilediği) **kullarından tevbeyi kabûl eder ve** (yaptıkları) **kötü şeyler**(in büyük-küçük olduğuna bakmaksızın ve hiçbir şart koşmaksızın, dilediği kimselerin günahlarına cezâ vermek)**den** (vaz geçerek) **afv eder. Zâten O yapmakta olduğunuz şeyleri**(n tüm tafsîlâtını) **bilmektedir.**

وَيَسْتَجٖيبُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزٖيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهٖۜ
وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدٖيدٌ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

Allâh-u Te'âlâ daha ne yapar? (وَيَسْتَجٖيبُ) **ve çokça icâbet eder,** kime? (اَلَّذٖينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** daha ne yapar? (وَيَزٖيدُ) **ve fazlaca verir,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden verir? (مِنْ فَضْلِهٖ) **Kendi lütfundan,** (وَالْكَافِرُونَ) **kâfirler ise,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (شَدٖيدٌ) **çok şiddetli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Yine (ancak) **O** (Allâh-u Te'âlâ), **kendileri îmân etmiş ve sâlih ameller işlemiş olanlar**(ın duâların)**a çokça icâbet eder. Ayrıca** (sonsuz) **lütfundan onlara** (hak ettiklerinin ve istediklerinin fevkınde) **fazlaca verir. Kâfirler ise; çok şiddetli olan büyük bir azap sâdece onlara âittir.**

وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِى الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَٓاءُۜ
اِنَّهُ بِعِبَادِهٖ خَبٖيرٌ بَصٖيرٌ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَلَوْ بَسَطَ) **Eğer döşeseydi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلرِّزْقَ) **rızkı,** kim için? (لِعِبَادِهٖ) **kulları için,** (لَبَغَوْا) **elbette azgınlık ederlerdi,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)-

de, (وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ) **velâkin** (rızıklardan) **indirir,** ne ile? (بِقَدَرٍ) **bir ölçü ile,** neyi indirir? (مَا) **o şeyi ki,** (يَشَاءُ) **murâd ediyor,** (اِنَّهُ) **zîrâ şüphesiz O,** bu makam ta'lîl içindir, kimi? (بِعِبَادِهِ) **özellikle kullarını,** kimdir? (خَبِيرٌ) **Habîr'dir,** daha kimdir? (بَصِيرٌ) **Basîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Eğer Allâh (tüm) **kulları için rızkı** (genişletip) **döşeseydi, elbette onlar yer**(yüzün)**de** (birbirine karşı) **azgınlık ederlerdi. Velâkin O,** (kullarına rızık olarak uygun görüp) **murâd etmekte olduğu şeyi** (hikmeti gereği) **bir ölçü ile indirmektedir.**

Şüphesiz ki O (Allâh bütün yarattıklarından haberdâr ise de)**, özellikle** (mükellef) **kullarını**(n gizli-açık tüm hâllerini hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir,** (kimin ne yaptığını ziyâdesiyle gören bir) **Basîr'dir.** (Dolayısıyla onların fakirlik ve zenginlik, darlık ve bolluk gibi hâllerini, zaman ve zemine göre kendilerine uygun düşecek şekilde takdîr etmiştir.)

وَهُوَ الَّذ۪ي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُۜ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَم۪يدُ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَهُوَ) **Yine ancak O** (Allâh-u Te'âlâ)**,** kimdir? (اَلَّذ۪ى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (يُنَزِّلُ) **indiriyor,** neyi? (اَلْغَيْثَ) (kıtlıktan kurtulmalarına) **yardımcı olan o yağmuru,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا) **onlar ümit kestikten sonra,** daha ne yapıyor? (وَيَنْشُرُ) **ve neşrediyor,** yâni yayıyor, neyi? (رَحْمَتَهُ) **rahmetini**(n eseri olan yağmuru), (وَهُوَ) **zâten ancak O,** kimdir? (اَلْوَلِيُّ) **Veliyy'dir,** daha kimdir? (اَلْحَم۪يدُ) **Hamîd'dir.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Yine ancak O (Allâh-u Te'âlâ)**, öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki;** (kuraklığa mâruz kalan insanların) **ümit kesmiş olmalarının ardından** (kıtlıktan kurtulmalarına) **yardımcı olan o yağmuru indirmektedir ve rahmetini**(n eserlerini dağ tepe her yere) **yaymaktadır!**

Zâten ancak O (Allâh, kullarına iyilik yapmayı ve onları yaşatmayı üstlenmiş bir) **Veliyy'dir,** (bütün iyilikler Kendisinden olması hasebiyle tüm hamdlere lâyık olan bir) **Hamîd'dir!**

وَمِنْ اٰيَاتِه۪ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ ف۪يهِمَا مِنْ دَٓابَّةٍۜ
وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَٓاءُ قَد۪يرٌ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(وَمِنْ اٰيَاتِهٖ) **Ve O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının ve birliğinin) **âyet** (ve delil)**lerindendir,** ne? (خَلْقُ السَّمٰوَاتِ) **gökleri yaratması,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yeri,** daha neyi yaratması? (وَمَا) **ve o şeyleri** (yaratması) **ki,** (بَثَّ) **yaydı,** nerede? (فِيهِمَا) **o ikisinde,** o yaydığı da neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ دَابَّةٍ) **her bir hareket eden canlıdan,** (وَهُوَ) **yine O,** neye? (عَلٰى جَمْعِهِمْ) **onları toplamaya,** ne zamanda? (اِذَا يَشَاءُ) **dilediği zamanda,** nedir? (قَدِيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- O (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının ve birliğinin) **âyet** (ve delil)**lerinden biri de, göklerle yeri ve o ikisinde yaymış olduğu her bir hareket eden canlıyı** (yoktan) **yaratmasıdır. Üstelik O** (Allâh-u Te'âlâ)**, dilediği zamanda onları** (diriltip mahşere) **toplamaya** (da tam mânâsıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

وَمَا اَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَمَا) **Ve ne şey,** (اَصَابَ) **isâbet ettiyse,** kime? (كُمْ) **size,** o da neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ مُصِيبَةٍ) **herhangi bir musîbetttten,** işte o ne sebebiyledir? (فَبِمَا) **işte o şeyler sebebiyledir ki,** (كَسَبَتْ) **kazandı,** ne? (اَيْدِيكُمْ) **elleriniz,** (وَيَعْفُوا) **yine de O** (Allâh-u Te'âlâ) **afv ediyor,** yâni vaz geçiyor, neden? (عَنْ كَثِيرٍ) **bir çok**(larını cezâlandırmak)**dan.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Bir de size isâbet eden herhangi bir musîbet (ve belâ var ya), **işte** (onların hepsi de) **sizin ellerinizin kazanmış olduğu** (ve bilfiil işlediğiniz kötü) **şeyler sebebiyledir. Yine de O** (Allâh-u Te'âlâ günahlarınızın) **birçok**(larını cezâlandırmak)**dan** (vaz geçip onları) **afv etmektedir.** (Zâten her günahın cezâsını dünyâda verecek olsaydı, yeryüzünde insanları bırak hiçbir canlı dahî yaşamazdı.)

وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَمَا اَنْتُمْ) **Ve siz olmadınız,** kimler? (بِمُعْجِزِينَ) (Allâh-u Te'âlâ'yı) **aslâ âciz bırakıcı kimseler,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yerde,** (وَمَا لَكُمْ) **ve sizin için yoktur,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** kimlerden hiçbiri yoktur? (مِنْ وَلِيٍّ) **yakın dost**(lar)**dan hiçbiri,** daha? (وَلَا نَصِيرٍ) **gerçek** (mânâda) **yardımcı**(lar)**dan hiçbiri de yoktur.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Ayrıca siz yer(yüzün)**de** (sizi musîbete çarptırmaktan) **aslâ** (Allâh-u Te'âlâ'yı) **âciz bırakacak kimseler olamazsınız. Üstelik sizin için Allâh'tan başka yakın dost**(lar)**dan hiçbiri yoktur, gerçek** (mânâda) **yardımcı**(lar)**dan hiçbiri de yoktur** (ki, sizi O'nun azâbından kurtarabilsin).

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ فِى الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِۜ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَمِنْ اٰيَاتِهِ) **Yine O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının ve kudretinin delil ve) **âyetlerindendir,** ne? (اَلْجَوَارِ) **akıp giden o** (yelkenli) **gemiler,** nerede? (فِى الْبَحْرِ) **denizde,** ne gibi oldukları hâlde? (كَالْاَعْلَامِ) **dağlar gibi.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Denizde akıp giden o dağlar gibi (yelkenli) **gemiler de O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun** (varlığının, birliğinin ve sonsuz kudretinin delil ve) **âyetlerindendir.**

اِنْ يَشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِهٖۜ اِنَّ فِى ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍۙ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(اِنْ يَشَاْ) **Eğer O** (Allâh) **murâd etseydi,** ne yapardı? (يُسْكِنْ) **sâkinleştirirdi,** yâni durdururdu, neyi? (اَلرِّيحَ) **rüzgârı,** sonra ne olurdu? (فَيَظْلَلْنَ) **sonra onlar**(ı taşıyan gemiler) **dönüşürdü,** nedir olmaya dönüşürdü? (رَوَاكِدَ) **sâbit duran şeylere,** ne üzerinde? (عَلٰى ظَهْرِهٖ) **onun sırtı üzerinde,** yâni denizin üstünde, (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) **işte sana şüphesiz bu** (anlatıla)**n**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **çok büyük nice âyetler,** kim için? (لِكُلِّ صَبَّارٍ) **ziyâde sabırlı her bir kimse için,** öyle sabırlı kimse ki, (شَكُورٍ) **çokça şükredici.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Eğer O (Allâh) **murâd etseydi** (gemilerin seyrini sağlayan) **rüzgârı sâkinleştirirdi de sonra onlar**(ı taşıyan gemiler denizde ilerleyemeyip) **onun sırtı üzerinde** (tam denizin ortasında) **sâbit duran şeylere dönüşürdü.** (Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten de** (lüzumsuz şeyleri düşünmekten kaçınıp hakkı tefekkür husûsunda zahmetlere katlanıp) **çokça sabreden ve** (bütün himmetini Allâh-u Te'âlâ'nın âyetlerine bakmaya ve nîmetlerini

düşünmeye hasrederek) **hakkıyla şükreden her bir** (îmânlı) **kimse için, elbette bu** (anlatıla)**n**(lar)**da** (Allâh-u Te'âlâ'nın yüce sanatlarını gösteren) **çok büyük nice âyetler vardır.**

اَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اَوْ يُوبِقْ) **Ya da helâk eder,** neleri? (هُنَّ) **onları,** yâni fırtınaya tutulan gemileri ve içindeki insanları, ne sebebiyle? (بِمَا) o (kötü) **şeyler sebebiyle ki,** (كَسَبُوا) **o**(nda yolculuk yapa)**nlar kazandılar,** daha ne yapar? (وَيَعْفُ) **ve O** (Allâh-u Te'âlâ) **afv eder,** yâni vaz geçer, neden? (عَنْ كَثِيرٍ) **birçok**(larını cezâlandırmak)**dan.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Ya da (Allâh-u Te'âlâ murâd ederse bir kasırga göndererek) **kendilerinin** (bizzat) **kazanmış olduğu** (kötü) **şeyler sebebiyle o** (fırtınaya tutulan gemileri ve içindeki insa)**nları helâk eder ve birçok**(larını cezâlandırmak) **dan** (vaz geçip onları) **afv eder.**

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِنَاۜ مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Allâh-u Te'âlâ niçin böyle yapar? İntikam almak için. Daha niçin? (وَيَعْلَمَ) **ve bilsin diye,** bu cümle kendisinden önce hazfedilmiş mukadder bir ta'lîl cümlesine atfedilerek mensûb olmuştur ki takdîri (لِيَنْتَقِمَ مِنْهُمْ وَيَعْلَمَ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî; ed-Dürru'l-masûn)* kim bilsin? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** ne yapıyorlar? (يُجَادِلُونَ) **sürekli mücâdele ediyorlar,** ne hakkında? (فِى اٰيَاتِنَا) **âyetlerimiz**(i iptal) **hakkında,** neyi bilsinler diye? (مَا لَهُمْ) **onlar için yoktur,** neden hiçbiri? (مِنْ مَحِيصٍ) **herhangi bir kaçış yerinden.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- (Evet! Allâh-u Te'âlâ bâzı suçluları böylece dünyâda peşînen cezâlandırmaktadır, tâ ki O'nun kudretinin büyüklüğü açığa çıksın) **bir de âyetlerimiz**(i iptal) **hakkında sürekli mücâdele etmekte olan o kimseler bilsin ki,** (Bizim azâbımızdan kurtulmak üzere) **kendileri için hiçbir kaçış yeri yoktur!**

فَمَا اُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰى
لِلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَۚ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(فَمَا) **Artık ne şey ki,** (اُوتِيتُمْ) **siz verildiniz,** o da neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ شَيْءٍ) **herhangi bir şeyden,** yâni size verilmiş olan her şey, nedir? (فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ) **işte o hayâtın yaşantısıdır,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (وَمَا) **ama o şey ki,** nerede olucu? (عِنْدَ اللّٰهِ) **Allâh'ın nezdinde,** o nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** daha nedir? (وَاَبْقٰى) **ve daha ziyâde kalıcıdır,** kim için hayırlı ve kalıcıdır? (لِلَّذِينَ) **o kimseler için ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَلٰى رَبِّهِمْ) **ve ancak Rablerine,** (يَتَوَكَّلُونَ) **tevekkül etmektedirler.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Artık size (mal ve mülkten) **hangi şey verilmişse** (bilin ki hepsi de) **o çok alçak olan** (dünyâ) **hayâtın**(ın birkaç günlük geçici) **yaşantısıdır. Ama Allâh nezdinde bulunan** (mükâfat)**lar** (kendisine hiçbir keder karışmamış hâlis ve sonsuz bir lezzet olduğundan) **o kimseler için çok hayırlı ve daha kalıcıdır ki onlar îmân etmiştirler ve ancak Rablerine** (güvenip) **tevekkül etmektedirler.**

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ۚ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

Daha kim için hayırlı ve kalıcıdır? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler için ki,** (يَجْتَنِبُونَ) **sakınırlar,** neden? (كَبَائِرَ الْاِثْمِ) **günahların büyüklerinden,** (اَلْاِثْمِ) kelimesi cins kabûl edildiği için cemî olarak tercüme edilmiştir, daha neden sakınırlar? (وَالْفَوَاحِشَ) **ve** (zinâ gibi) **çok çirkin şeylerden,** daha ne yapıyorlar? (وَاِذَا مَا غَضِبُوا) **bir de kızdıkları zaman,** (هُمْ) **özellikle onlar,** ne yaparlar? (يَغْفِرُونَ) **bağışlarlar.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Bir de o kimseler için (âhiret sevapları çok hayırlıdır) **ki onlar günahların büyüklerinden ve** (özellikle zinâ gibi) **çok çirkin şeylerden sakınırlar ve** (herhangi bir nedenle) **öfkelendikleri zaman ancak onlar bağışla**(ma erdemine sâhip olu)**rlar.**

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۚ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

Allâh nezdinde olan şeyler daha kim için hayırlı ve kalıcıdır? (وَالَّذِينَ) **ve o kimseler için ki,** (اِسْتَجَابُوا) **hakkıyla icâbet etmiştirler,** kime? (لِرَبِّهِمْ) **Rablerin**(in

dâvetin)**e,** daha ne yaptılar? (وَاَقَامُوا) **ve hakkıyla kıldılar,** neyi? (اَلصَّلٰوةَ) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı,** (وَاَمْرُهُمْ) **bir de onların işi,** nedir? (شُورٰى) **istişâre** (ile)**dir,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **aralarında,** daha ne yaparlar? (وَمِمَّا) **ve o şeylerden ki,** (رَزَقْنَا) **Biz rızık olarak verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne yaparlar? (يُنْفِقُونَ) **infâk ederler.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Yine o kimseler için (âhiret mükâfatları çok hayırlıdır) **ki onlar Rablerin**(in îmân ve itâat dâvetin)**e hakkıyla icâbet etmiştirler, o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılmıştırlar ve onların** (her biri kendi kafasına göre hareket etmeyip) **işleri de aralarında istişâre** (ile icrâ edilmekte)**dir. Bir de onlar kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden** (zekât ve fitre gibi vecîbeleri yerine getirmek üzere muhtaçlara) **infâk ederler.**

وَالَّذِينَ اِذَٓا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

Allâh nezdinde olan şeyler daha kim için hayırlı ve kalıcıdır? (وَالَّذِينَ) **yine o kimseler için ki,** (اِذَٓا اَصَابَ) **isâbet ettiği zaman,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْبَغْيُ) **zulüm,** (هُمْ) **ancak onlar,** ne yaparlar? (يَنْتَصِرُونَ) (hakları kadar) **intikam alırlar.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Daha o kimseler için (âhiret hayırlıdır)**ki; kendilerine bir zulüm isâbet ettiği zaman ancak onlar** (zâlime karşı boyun eğmemekte ama en ufak bir şekilde haddi aşmayıp sâdece hakları kadar) **intikam almaktadırlar.**

وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَاۚ فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِۜ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ) **Zâten kötü bir işin karşılığı,** nedir? (سَيِّئَةٌ) **kötü bir davranıştır,** öyle kötü iş ki, (مِثْلُهَا) **onun misli** (ve benzeri), (فَمَنْ) **artık her kim,** (عَفَا) **afv ederse** (cezâ vermekten vazgeçerse), daha? (وَاَصْلَحَ) **ve ıslâh ederse** (arayı düzeltirse), (فَاَجْرُهُ) **artık onun ecri**(ni ve sevâbını vermek), kime âittir? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a âittir,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (لَا يُحِبُّ) **sevmez,** kimi? (اَلظَّالِمِينَ) **o** (intikamda haddi aşan) **zâlim kimseleri.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Zâten kötü bir muâmelenin karşılığı onun benzeri kötü bir davranıştır.

Ama her kim (kendisine kötü davrananı) **afv eder ve** (onunla arasını) **düzeltirse, artık onun ecri**(ni ve sevâbını vermek) **Allâh'a âittir.** (Bu yüzden hiçbir kimse o mükâfâtın büyüklüğünü takdîr edemez.) **Şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ), **o** (kötülüğü başlatan ve intikamda haddi aşan) **zâlimleri sevmez** (ve yaptıklarına rızâ göstermez).

وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَاُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(وَلَمَنِ) **Ve yemîn olsun o kimse ki,** (انْتَصَرَ) **hakkını aldı,** neden sonra? (بَعْدَ ظُلْمِهِ) **zulme uğradıktan sonra,** burada masdar mechûl için binâ kılınmıştır ki takdîri (بَعْدَ مَا ظُلِمَ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* (فَاُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana! Onlar** (var ya); (مَا عَلَيْهِمْ) **onların aleyhine yoktur,** nelerden hiçbiri? (مِنْ سَبِيلٍ) (cezâ ve sitemle alâkalı) **yol**(lar)**dan hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- Yemîn olsun ki; her kim zulme uğramasının ardından (yetkili mercilere mürâcaat edip kısas) **hakkını alırsa,** (Habîbim) **işte sana! Onlar** (var ya); **onların aleyhine** (ne cezâ, ne ayıplama ve ne de sitemle alâkalı) **hiçbir yol yoktur.**

Bu âyet-i kerîmeden yola çıkarak bir kimse kendisine zulmeden birinden hakkını almaya bizzât teşebbüs edemez. Bilakis konuyu hâkime arzederek hakkını ancak bu yolla almalıdır. *(el-Âlûsî, 24/311)*

اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِى الْاَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِنَّمَا السَّبِيلُ) **O** (ayıplama ve cezâlandırma) **yol**(u) **ancak,** kimin aleyhinedir? (عَلَى الَّذِينَ) **o kimselerin aleyhinedir ki,** (يَظْلِمُونَ) **zulmediyorlar,** kime? (اَلنَّاسَ) **insanlara,** daha ne yapıyorlar? (وَيَبْغُونَ) **ve azgınlık yapıyorlar,** nerede? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**de,** ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِغَيْرِ الْحَقِّ) **hakkın gayrı ile,** yâni haksız yere, (اُولٰٓئِكَ) (Habîbim) **işte sana! Onlar,** (لَهُمْ) **ancak onlar için vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **çok büyük bir azap,** öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **ziyâde acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- O (cezâ verme ve ayıplama) **yol**(u ve usûlü) **ancak o kimselerin aleyhine** (tatbîk edilmekte)**dir ki onlar insanlara zulmetmektedirler ve yer**(yüzün)**de haksız yere azgınlık yapmaktadırlar.**

(Habîbim!) **İşte sana! Onlar** (var ya); **ziyâde acı verici çok büyük bir azap ancak onlar içindir.**

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(وَلَمَنْ) **Ve andolsun ki; her kim,** (صَبَرَ) **sabrederse,** daha? (وَغَفَرَ) **ve afv ederse,** (اِنَّ ذٰلِكَ) (ey mümin) **işte sana, gerçekten bu,** nedendir? (لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ) **elbette azmedilmesi** (ve ciddiyetle talep edilmesi) **gereken işlerdendir.** Burada (عَزْمِ) kelimesi masdar bima'nâ mef'ûl olup bu izâfet, sıfatın mevsûfuna izâfeti kabîlindendir ki takdîri: (مِنَ الْاُمُورِ الْمَعْزُومَةِ) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 43

43- Yine andolsun ki; her kim (karşılaştığı kötülüklere) **sabreder ve** (kısas hakkını kullanmayıp) **afv ederse,** (ey mümin) **işte sana! Gerçekten de bu** (erdemli davranış) **elbette azmedilmesi** (ve ciddiyetle talep edilmesi) **gereken işlerdendir.**

وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ
لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَمَنْ) **Ama her kimi,** (يُضْلِلِ) **dalâlete düşürürse** (saptırırsa), kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** kimlerden hiçbiri? (مِنْ وَلِيٍّ) **velî** (ve yardım edecek kimseler)**den hiçbiri,** öyle velî ki neden sonra olucu? (مِنْ بَعْدِهِ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)**n**(un saptırmasın)**dan sonra,** (وَتَرَى) (Habîbim) **ve sen görürsün,** kimi? (الظَّالِمِينَ) **o** (şirk koşan) **zâlimleri,** ne zaman? (لَمَّا رَاَوُا) **gördükleri zaman,** neyi? (الْعَذَابَ) **o** (âhiret) **azâbı**(nı), ne oldukları hâlde görürsün? (يَقُولُونَ) **derler,** bu cümle (وَتَرَى) cümlesinin ikinci mef'ûlü de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, neyi derler? (هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ) **biraz olsun geri dönüşe var mıdır,** nelerden biri? (مِنْ سَبِيلٍ) (azaptan kurtaracak) **yol**(lar)**dan herhangi biri.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Ama Allâh her kimi(n kötü yolu tercih ettiğini bildiği için onu hak yoldan saptırarak) **dalâlete düşürürse, artık onun için O** (Allâh-u Sübhânehû)**n**(un saptırmasın)**dan sonra hiçbir yardımcı yoktur** (ki onu yola alabilsin).

(Habîbim!) **O** (âhiret) **azâbı**(nı) **gördüklerinde ise sen o** (şirk koşan) **zâlimleri göreceksin ki:** "(Acabâ dünyâya) **biraz olsun geri dönüşe hiçbir yol var mıdır** (ki îmân edip sâlih amel işleyelim de bir daha buraya dönmeyelim)**?!" diyeceklerdir.**

وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ
وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
اَلَا اِنَّ الظَّالِمِينَ فِى عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَتَرٰى) (Habîbim) **yine sen göreceksin,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (يُعْرَضُونَ) **arz olunuyorlarken,** neyin üzerine? (عَلَيْهَا) **onun üzerine,** yâni cehennem azâbına, daha ne oldukları hâlde? (خَاشِعِينَ) **alçalıp küçülmüş kimseler hâlinde,** neden dolayı? (مِنَ الذُّلِّ) **zilletten dolayı,** yâni düştükleri alçak durumdan dolayı, daha ne oldukları hâlde göreceksin? (يَنْظُرُونَ) **bakıyorlarken,** ne ile? (مِنْ طَرْفٍ) **bir göz kımıldatmakla,** burada (مِنْ) harfi, (بَا) mânâsındadır, *(ed-Dürru'l-masûn)* öyle bakış ki, (خَفِيٍّ) **gizli olucu,** (وَقَالَ) **ve dedi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** neyi dedi? (اِنَّ الْخَاسِرِينَ) **gerçekten hüsrâna uğrayanlar,** kimlerdir? (اَلَّذِينَ) **ancak o kimselerdir ki,** (خَسِرُوا) **zarara uğrattılar,** kimi? (اَنْفُسَهُمْ) **kendi nefislerini,** daha kimi? (وَاَهْلِيهِمْ) **ve âilelerini,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** (اَلَا اِنَّ الظَّالِمِينَ) **haberiniz olsun ki; gerçekten o** (şirk koşan) **zâlim kimseler,** nerededir? (فِى عَذَابٍ) **büyük bir azap içerisindedir,** öyle azap ki, (مُقِيمٍ) **dâimî olucu.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim!) **Yine sen onları o** (cehennem azâbı)**na arz olunuyorlarken,** (kendilerine isâbet eden azapların büyüklüğü nedeniyle düştükleri) **zilletten dolayı alçalıp küçülmüş kimseler oldukları hâlde** (atılacakları ateşe göz dolusuyla değil de, îdâma götürülenin kılıca bakması gibi zayıf ve) **gizli bir göz kımıldatışla** (ve hırsızlama bir bakışla) **bakarlarken göreceksin!**

O îmân etmiş olan kimseler ise (işte o zaman)**: "Şüphesiz o** (zarar çeşitlerinin tümünü kendilerinde toplayarak tam mânâsıyla) **hüsrâna uğramış olan kimseler** (dünyâda Allâh yoluna infakta bulunanlar değil)**, asıl kıyâmet gününde kendilerini ve âilelerini** (cennetten mahrum bırakıp, cehenneme sokarak) **zarara uğratanlardır" dedi.**

Haberiniz olsun ki; gerçekten o (şirk koşan) **zâlimler dâimî olan büyük bir azap içerisindedir**(ler).

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَٓاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍۜ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَمَا كَانَ) **Zâten olmadı,** kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** kimlerden hiçbiri olmadı? (مِنْ اَوْلِيَٓاءَ) **dostlardan hiçbiri,** öyle dostlar ki, (يَنْصُرُونَ) **yardım edecekler,** kime? (هُمْ) **onlara,** kimden başka oldukları hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** (وَمَنْ) **ama her kimi,** (يُضْلِلِ) **dalâlete düşürürse** (saptırırsa), kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (فَمَا لَهُ) **artık onun için yoktur,** nelerden hiçbiri? (مِنْ سَبِيلٍ) (hidâyete erdirecek) **yol**(lar)**dan hiçbiri.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Üstelik onlar için Allâh'tan başka dostlardan hiçbiri yoktur ki kendilerine yardım ede(rek azaplarını def ede)**bilsinler. Zâten Allâh her kimi**(n kötü yolu tercih ettiğini bildiği için onu hak yoldan saptırarak) **dalâlete düşürürse, artık onun için** (dünyâda hidâyete, âhirette de cennete kavuşturacak) **hiçbir yol yoktur.**

اِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِۜ
مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَاٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(اِسْتَجِيبُوا) (Ey insanlar) **hakkıyla icâbet edin,** kime? (لِرَبِّكُمْ) **Rabbiniz**(in dâvetin)**e,** neden önce? (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ) **gelmeden önce,** ne? (يَوْمٌ) **büyük bir gün,** öyle gün ki, (لَا مَرَدَّ) **hiçbir geri çevrilme yoktur,** ne için? (لَهُ) **onun için,** o gün kim tarafından gelmeden önce? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh**(-u Te'âlâ tarafın)**dan,** (مَا لَكُمْ) sizin için yoktur, nelerden hiçbiri? (مِنْ مَلْجَاٍ) **sığınacak herhangi bir yerden,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** (وَمَا لَكُمْ) **ve yine sizin için yoktur,** nelerden hiçbiri? (مِنْ نَكِيرٍ) (kötü işleriniz hakkında red ve) **inkârdan hiçbiri.** Bu kelime kıyâs dışı olarak (اَنْكَرَ) fiilinin masdarı olarak gelmiştir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Ey insanlar!) **Kendisi için hiçbir geri çevrilme** (söz konusu) **olmayan büyük bir gün** (sizin başınıza) **Allâh**(-u Te'âlâ tarafın)**dan gelmeden önce Rabbiniz**(in dâvetin)**e hakkıyla icâbet edin.**

(Zîrâ dünyâda peygamberler vâsıtasıyla size gösterilen kurtuluş yoluna girmemeniz hâlinde) **sizin için işte o gün hiçbir sığınacak yer bulunmayacaktır;** (o gün) **sizin** (amel defterleriniz önünüze açılacağı ve uzuvlarınız günahlarınıza şâhitlik yapacağı) **için** (işlemiş olduğunuz kötülükler hakkında) **hiçbir inkâr** (hakkınız ve cezâsına karşı hiçbir îtirâzınız) **da** (söz konusu) **olmayacaktır.**

فَاِنْ اَعْرَضُوا فَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًاۜ اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُۜ وَاِنَّٓا اِذَٓا اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ
مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَاۚ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(فَاِنْ اَعْرَضُوا) (Habîbim) **şimdi eğer onlar** (sana itâatten) **yüz çevirirlerse,** (فَمَٓا اَرْسَلْنَا) **zâten Biz göndermedik,** kimi? (كَ) **seni,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne olarak? (حَفِيظًا) **bir muhâfız** (ve bekçi) **olarak,** (اِنْ عَلَيْكَ) **senin üzerine** (hiçbir vazîfe) **yoktur,** (اِلَّا الْبَلَاغُ) **ancak teblîğ** (ve ulaştırma görevi) **vardır,** (وَاِنَّٓا) **ve şüphesiz ki Biz,** (اِذَٓا اَذَقْنَا) **tattırdığımız zaman,** kime? (الْاِنْسَانَ) **insanlara,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, tattırma kimden olduğu hâlde? (مِنَّا) **Bizden,** neyi tattırdığımız zaman? (رَحْمَةً) **bir rahmet** (ve nîmet)**i,** (فَرِحَ) **sevinir,** ne ile? (بِهَا) **onunla,** (وَاِنْ تُصِبْ) **ama isâbet ederse,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (سَيِّئَةٌ) **kötü bir şey,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (قَدَّمَتْ) **takdîm etti** (öne sürdü), ne? (اَيْد۪يهِمْ) **kendi elleri,** (فَاِنَّ الْاِنْسَانَ) **artık şüphe yok ki o** (günahkâr) **insan,** nedir? (كَفُورٌ) **büyük bir nankördür.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- (Habîbim!) **Şimdi eğer onlar** (sana itâatten) **yüz çevirirlerse, zâten Biz seni onların üzerine bir muhâfız** (ve ne yaptıklarını tâkip edecek bir gözetici) **olarak göndermedik** (ki, onların inkârlarını önemseyesin ve amellerini gözleyip hesaplarını göresin)**. Senin üzerine** (düşen vazîfe) **ancak** (sana vahyedilmiş olan hükümleri açıklayıp) **tebliğ** (etmen)**dir** (ki sen de o görevi hakkıyla yaptın)**!**

Bir de şüphesiz ki insanlara Bizden (sıhhat-ü âfiyet, zenginlik ve güvenlik gibi) **bir rahmet** (ve nîmet) **tattırdığımız zaman** (kibir ve şımarıklığa kapılarak) **onunla sevinir**(ler).

Ama kendi ellerinin öne sürmüş olduğu (günahlardan ibâret uğursuz) **şeyler sebebiyle onlara** (hastalık, korku ve fakirlik gibi) **kötü bir şey isâbet edecek olsa, artık şüphe yok ki o** (günahkâr) **insan** (sâhip olduğu

tüm nîmetleri unutup sâdece başına gelen belâyı düşünen, onu büyüten ve kendi günahı sebebiyle o belâyı hak ettiğini düşünmeyip zulme uğradığını sanan) **büyük bir nankördür.**

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(لِلّٰهِ) **Ancak Allâh'a âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve saltanatı), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (يَخْلُقُ) **yaratır,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** (يَهَبُ) **hibe eder** (bahşeder), kim için? (لِمَنْ) **o kimse için ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** neyi bahşeder? (اِنَاثًا) **kız** (çocuk)**ları,** daha ne yapar? (وَيَهَبُ) **yine hibe eder** (bahşeder), kime? (لِمَنْ) **o kimseye ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** neyi bahşeder? (اَلذُّكُورَ) **erkekleri.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- Göklerin ve yerin mülkü (saltanat ve hükümranlığı) **sâdece Allâh'a âittir!** (Dolayısıyla nîmeti de külfeti de istediği şekilde dağıtma hakkına sâhiptir.) **O irâde etmekte olduğu şeyleri yaratır.** (Hiçbir şey Kendisine zorla yaptırılamaz.) **Dilemekte olduğu kimseler için** (sâdece) **kız** (çocuk)**lar bahşeder, istemekte olduğu kimseler için de** (sırf) **erkekler hibe eder.**

اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَاِنَاثًاۚ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَٓاءُ عَقِيمًاۜ اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

Allâh-u Te'âlâ daha ne yapar? (اَوْ يُزَوِّجُ) **ya da eşleştirir,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (ذُكْرَانًا) **erkekler,** daha ne oldukları hâlde? (وَاِنَاثًا) **ve dişiler,** daha ne yapar? (وَيَجْعَلُ) **ve yapar,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (يَشَٓاءُ) **murâd ediyor,** ne yapar? (عَقِيمًا) **kısır bir kimse,** (اِنَّهُ) **Şüphesiz ki O,** kimdir? (عَلِيمٌ) **Alîm'dir,** daha kimdir? (قَدِيرٌ) **Kadîr'dir.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Yâhut onları erkekler ve dişiler olarak eşleştirir (de, dilediklerini hem kız hem erkek evlat sâhibi yapar. Hattâ kimine ikiz verir, bâzen de o ikizin birini kız, birini erkek yapar). **Dilemekte olduğu kimseyi de** (hiç çocuğu olmayan) **kısır biri yapar. Şüphesiz ki O,** (ne yaratacağını çok iyi bilen bir) **Alîm'dir,** (yaratmak istediği her şeye hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

(Anne-baba dilediklerinde istedikleri çocuğa sâhip olamadıklarına göre artık bunun onların elinde olmadığını ancak yüce yaratıcının takdîrinde olduğunu anlamanız gerekir.)

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا
فَيُوحِىَ بِاِذْنِهٖ مَا يَشَآءُ اِنَّهُ عَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَمَا كَانَ) **Ve olmadı,** kim için? (لِبَشَرٍ) **hiçbir beşer için,** ne? (اَنْ يُكَلِّمَ) **konuşması,** kiminle? (هُ) **onunla,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ancak ne ile konuşması müstesnâ? (اِلَّا وَحْيًا) **ancak bir vahiy olarak** (konuşması) **müstesnâ,** yâhut o beşer nereden vahyi aldığı hâlde? (اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ) **ya da bir perde arkasından,** yâni Allâh-u Te'âlâ'yı görmekten engellenmiş olduğu hâlde, daha ne müstesnâ? (اَوْ يُرْسِلَ) **ya da** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **göndermesi,** kimi? (رَسُولًا) **bir elçiyi,** sonra o elçinin ne yapması? (فَيُوحِىَ) **sonra onun vahyetmesi,** ne ile? (بِاِذْنِهٖ) **O** (Allâh-u Sübhânehû)-**nun izni ile,** neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (يَشَآءُ) **diliyor,** (اِنَّهُ) **Şüphesiz ki O,** kimdir? (عَلِىٌّ) **Aliyy'dir,** daha kimdir? (حَكِيمٌ) **Hakîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Hiçbir beşer için de Allâh'ın onunla konuşması (vâki) **olmamıştır, ancak** (uykuda veyâ uyanıkken vâsıtasız olarak kalbine) **bir vahiy** (göndermesi) **yâhut** (Zâtını göstermeyip o beşerin) **bir perde arkasından** (vahyi alması) **ya da bir elçi** (olan Cibrîl'i) **gönderip, O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun izniyle** (o elçinin o beşere Allâh'ın) **dilemekte olduğu şeyleri vahyetmesi müstesnâ.**

Şüphesiz ki O (Allâh-u Te'âlâ), (Zâtı ve sıfatları hakkında yaratılmışlara benzemekten son derece yüce olan bir) **Aliyy'dir,** (hikmeti gereği her işi yerli yerinde yapan bir) **Hakîm'dir.**

(Buna binâen bâzen vâsıtalı bâzen de vâsıtasız olarak ya ayânen veyâ perde arkasından dilediği peygamberiyle mükâlemede bulunmuştur.)

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْرِى مَا الْكِتَابُ وَلَا الْاِيمَانُ وَلٰكِنْ
جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِى بِهٖ مَنْ نَشَآءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ لَتَهْدِى اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Böylece,** (misli görülmemiş bir vahyedişle), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ هٰذَا الْاِيحَاءِ الْبَديعِ) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* ne yaptık? (اَوْحَيْنَا) **Biz vahyettik,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** neyi? (رُوحًا) **büyük bir rûhu,** yâni Kur'ân'ı, öyle vahiy ki neden neşet edici? (مِنْ اَمْرِنَا) **Bizim emrimizden,** (مَا كُنْتَ) **sen olmamıştın,** nedir olmadın? (تَدْرٖى) **bilirsin,** neyi? (مَا) **ne şey,** nedir? (اَلْكِتَابُ) **o** (vahyedilen) **kitabtır,** daha ne şey senin bildiğin bir şey olmadı? (وَلَا الْاٖيمَانُ) **îmân da** (senin tarafından tüm tafsîlâtı bilinen bir şey) **olmadı,** *(el-Âlûsî)* yâni kitap nedir, îmânın tafsîlâtı nedir bilmezdin, (وَلٰكِنْ جَعَلْنَا) **velâkin Biz yaptık,** neyi? (هُ) **onu,** yâni îmânı, *(el-Beyzâvî; el-Hâzin)* nedir yaptık? (نُورًا) **büyük bir nûr,** öyle nûr ki, (نَهْدٖى) **hidâyet ediyoruz,** ne sebebi ile? (بِهٖ) **onun sebebi ile,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (نَشَاءُ) (hidâyetini) **diliyoruz,** o dilediklerimiz de kimden oldukları hâlde? (مِنْ عِبَادِنَا) **kullarımızdan,** (وَاِنَّكَ) **ve şüphesiz ki sen,** ne yaparsın? (لَتَهْدٖى) **elbette hidâyet edersin,** yâni dâvet edersin, nereye? (اِلٰى صِرَاطٍ) **bir yola,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 52

52- (Habîbim!) **İşte sana! Böylece Biz sana** (indirilmesi) **emrimizden kaynaklanan** ***/emrimizden** (ve nehyimizden)* ***ibâret** (olan)/* (ve rûhun bedeni canlandırması gibi kalpleri canlandırması hasebiyle) **büyük bir ruh** (mesâbesinde olan Kur'ân'ı) **vahyettik.**

Sen (bu vahiyden önce) **ne şey** (Allâh tarafından vahyedilen) **o kitaptır** (diye bir şey) **bilir olmamıştın, îmân da** (senin tarafından bütün tafsîlâtı bilinen bir şey) **olmamıştı. Lâkin Biz onu** (o Kur'ân'ı) **da** (diğer İlâhî kitaplar gibi) **büyük bir nur yaptık ki, kullarımızdan dilemekte olduğumuz kimseleri onun sebebi ile hidâyet ediyoruz.**

Ayrıca şüphesiz ki sen (İslâm'ın hükümlerini açıklamak sûretiyle) **elbette dosdoğru bir yola** (dâvet ederek insanları) **hidâyet etmektesin.** (Ama hidâyeti yaratmak ancak Allâh-u Te'âlâ'ya mahsustur.)

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in "Kitâb bilmemesi"; kendisine vahiy gelmeden önce böyle bir kitâba mazhar olacağını bilmemesi anlamındadır ki, kendisine kitap indirileceğini bilmeyen bir kişinin, o kitabın içinde bulunan tafsîlâtı bilmemesi doğaldır. "Îmân bilmemesi" ise; akılla ve Millet-i İbrâhîm'den kendisine intikāl eden kısmıyla bilinemeyip ancak Kur'ân'ın vahyi ile anlaşılabilecek olan bâzı meselelere vâkıf olmayışı mânâsına gelmektedir.

Yoksa Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* nübüvvetten önce de Allâh-u Te'âlâ'yı tevhîd (ederek O'nu birliğini kabul) ediyordu, hac ve umre yapıyordu, Lât ve Uzzâ putlarına buğz

ediyordu ve putlar adına kesilen hayvanların etlerini yemiyordu ve böylece İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın dîni üzere kulluk ediyordu. Ama kendi şerîatinin hükümleri ancak vahiy başladıktan sonra ona iyice belirmiştir. *(en-Nesefî; el-Hâzin; el-Âlûsî)*

صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذٖى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِۜ اَلَٓا اِلَى اللّٰهِ تَصٖيرُ الْاُمُورُ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

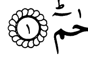
O yoldan bedel sen nereye ulaştırırsın? (صِـرَاطِ اللّٰهِ) **Allâh'ın yoluna,** (اَلَّـذٖى) **öyle Allâh ki,** (لَـهُ) **ancak O'na âittir,** ne? (مَـا) **o şeyler ki,** nerededir? (فِـى السَّـمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha ne O'na âittir? (وَمَـا) **ve o şeyler ki,** nerededir? (فِـى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**dedir,** (اَلَٓا اِلَـى اللّٰهِ) **âgâh olun ki; ancak Allâh'a,** (تَصٖيـرُ) **dönüp varacaktır,** ne? (اَلْاُمُورُ) **bütün işler**(in yönetimi), burada (اَلْ) istiğrâk içindir.

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Habîbim! Sen kulları) **O Allâh'ın yoluna** (hidâyet etmektesin) **ki; göklerde olan şeyler de, yer**(yüzün)**de bulunan şeyler de** (yaratılmak, mülkiyet ve yönetim bakımından) **sâdece O'na âittir.**

Âgâh olun ki; (aracıların ortadan kalkacağı o kıyâmet gününde) **bütün işler**(in kararı) **ancak Allâh'a dönüp varacaktır.**

سُورَةُ الزُّخْرُوفِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ تِسْعٌ وَثَمَانُونَ اٰيَةً

KIRK ÜÇÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

ez-ZÜHRUF SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Seksen dokuz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

حٰمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(وَالْكِتَابِ) **O Kitâb'a yemîn olsun,** öyle kitap ki, (اَلْمُبِينِ) (mânâları) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre bu kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım fiil kabûl edilmiştir, müte'addî de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 19/342)*

Meâl-i Şerîf - 2

2- Yemîn olsun o (hidâyet yollarını iyice) **açıklayıcı Kitâb** (olan Kur'ân)**a** ***/o*** *(ince düşünenler için mânâları)* ***çok açık olan Kitâb'a/!***

اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَۚ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اِنَّا) **Gerçekten Biz,** (جَعَلْنَا) **indirdik,** *(Tefsîru'l-Mâtürîdî; et-Teysîr)* neyi? (هُ) **onu,** yâni sana vahyedilen Kitâb'ı, ne olduğu hâlde indirdik? (قُرْءٰنًا) **bir Kur'ân olarak,** öyle Kur'ân ki, (عَرَبِيًّا) **Arapça** (bir lisan ile indirilmiş) olan, (لَعَلَّكُمْ) **tâ ki siz,** ne yaparsınız? (تَعْقِلُونَ) **akledersiniz,** yâni hakîkati anlarsınız.

Meâl-i Şerîf - 3

3- Gerçekten Biz onu Arapça (lisân ile vahyedilmiş) **bir Kur'ân olarak indirdik, tâ ki siz aklınızı kullanasınız** (da onun mânâlarını ve mûcizelerini gereği gibi anlayasınız)**!**

وَاِنَّهُ فٖٓى اُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكٖيمٌ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(وَاِنَّهُ) **Ve şüphesiz ki o** (Kur'ân), nerededir? (فٖى اُمِّ الْكِتَابِ) **o** (semâvî) **kitapların anası** (ve esâsı ola)**n** (Levh-i Mahfûz)**da** (yazılmış)**dır,** ondan bedel nerededir? (لَدَيْنَا) **Bizim nezdimizde** (muhâfaza edilmiş)**dir,** o Kur'ân daha nedir? (لَعَلِىٌّ) **elbette çok yücedir,** daha nedir? (حَكٖيمٌ) **ziyâde hikmet**(li ilimler) **sâhibidir.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ayrıca şüphesiz ki o (Kur'ân)**, o** (semâvî) **kitapların anası** (ve esâsı ola)**n** (Levh-i Mahfûz)**da** (yazılmış)**dır; Bizim nezdimizde** (muhâfaza edilmiş)**dir;** (yine o Kur'ân diğer kitaplara nazaran) **elbette çok yücedir, ziyâde hikmet**(li ilimler) **sâhibidir** */(hiçbir kitap onu nesh etmeyeceği için hükümleri)* ***çok muhkemdir****/(diğer kitaplardaki tahrîfatla ilgili karar veren bir)* ***hâkim*** *(mertebesinde)****dir/.***

اَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا اَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُسْرِفٖينَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

(اَفَنَضْرِبُ) **Şimdi çevirip uzaklaştırır mıyız,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكُمْ) **sizden,** neyi? (الذِّكْرَ) **bu Kitâb'ı,** yâni Kur'ân-ı Kerîm'i, ne yapmakla? (صَفْحًا) **bir tarafa çevirmekle,** ne sebebiyle? (اَنْ كُنْتُمْ) **siz olduğunuz için,** burada (لَ) harfi mahzûftur, *(el-Beyzâvî)* nedir olduğunuz için? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (مُسْرِفٖينَ) **haddi aşan kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- (Evet! Hikmetimiz böyle bir Kur'ân'ın size indirilmesine muvâfık bulunmaktadır.) **Şimdi siz** (sapıklıkta ve cehâlette) **haddi aşmış bulunan bir toplum oldunuz diye bu Kitâb'ı sizden ayrı bir tarafa mı uzaklaştıralım?!**

وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِى الْاَوَّلِينَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(وَكَمْ) **Ve nicesini,** (اَرْسَلْنَا) **elçi gönderdik,** ne cihetinden? (مِنْ نَبِيٍّ) **nebî** (ve peygamber) **olarak,** kimler içerisinde gönderdik? (فِى الْاَوَّلِينَ) **evvelkiler içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- Nitekim (sizden) **evvelki** (inkârcı toplumlar ve haddi aşmış ümmet)-**ler içerisinde de birçoğunu nebî olarak** (kullarımıza) **elçi göndermiştik.**

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَمَا يَأْتِى) **Ama gelmiyordu,** kime? (هِمْ) **onlara,** kim? (مِنْ نَبِيٍّ) **herhangi bir nebî,** (اِلَّا كَانُوا) **ancak olmuştular,** kim ile? (بِهِ) **özellikle onunla,** nedir olmuştular? (يَسْتَهْزِؤُنَ) **sürekli alay ederler.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- Bir de onlara hiçbir nebî gelmiyordu ki, özellikle onunla mutlaka sürekli alay ediyorlardı.

فَاَهْلَكْنَا اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(فَاَهْلَكْنَا) **Nihâyet Biz helâk ettik,** kimi? (اَشَدَّ) **daha güçlü olan**(lar)**ı,** kimden daha güçlü? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne bakımından? (بَطْشًا) **kuvvet bakımından,** (وَمَضٰى) **zâten** (bu Kur'ân'da) **geçti,** ne? (مَثَلُ الْاَوَّلِينَ) **evvelkilerin ilginç kıssaları.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- Nihâyet Biz kuvvet bakımından onlardan daha güçlü olan(lar)**ı helâk ettik. Zâten** (bu Kur'ân'da) **evvelkilerin şaşılacak kıssaları** (defâatle) **geçmiştir!**

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَز۪يزُ الْعَل۪يمُۙ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) (Habîbim) **ve andolsun ki; sorsan,** kime? (هُمْ) **o** (şirk koşa)**nlara,** neyi sorsan? (مَنْ) **kim,** nedir? (خَلَقَ) **yaratmıştır,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** (لَيَقُولُنَّ) **elbette kesinlikle derler,** neyi derler? (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (هُنَّ) **onları,** kim? (اَلْعَز۪يزُ) **O Azîz,** öyle Azîz ki, (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 9

9- (Habîbim!) **Andolsun ki; sen o** (şirk koşa)**nlara: "Gökleri ve yeri yaratmış olan kimdir?" diye sorsan, elbette muhakkak onlar** (putların âcizliğini bildiklerinden ve bu âlemlerin yaratılışının, üstün bir güce ve sonsuz bir ilme sâhip olan bir Zâta dayanması gerektiğini idrâk ettiklerinden dolayı mecbûren)**: "Onları O Azîz ve Alîm** (olan; O istediğini yaratma gücüne sâhip olan ve yarattıklarının yönetimini çok iyi bilen Allâh-u Te'âlâ) **yarattı" diyeceklerdir.**

اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ ف۪يهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَۚ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

O yaratan kimdir? (اَلَّذ۪ي) **O Zâttır ki,** bu kelime mahzûf bir (هُوَ) zamîrinin haberidir, *(el-Kirmânî)* (جَعَلَ) **yaptı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** ne yaptı? (مَهْدًا) **bir döşek,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve tâyin etti,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nerede? (ف۪يهَا) **orada,** neyi tâyin etti? (سُبُلًا) **birtakım yolları,** niçin? (لَعَلَّكُمْ) **ola ki siz,** (تَهْتَدُونَ) (gideceğiniz yerlere kolayca) **ulaşırsınız.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Gökleri ve yeri yaratan) **O Zâttır ki; sizin için yeri bir döşek yapmış ve orada sizin için birtakım yollar tâyin etmiştir, tâ ki siz** (o yolları izleyerek gideceğiniz yerlere kolayca) **ulaşasınız.**

وَالَّذ۪ي نَزَّلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً بِقَدَرٍۚ فَاَنْشَرْنَا بِه۪ بَلْدَةً مَيْتًاۚ كَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(وَالَّذ۪ي) (Gökleri ve yeri yaratan) **yine O Zâttır ki,** (نَزَّلَ) **indirdi,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gökten,** neyi? (مَٓاءً) **suyu,** ne ile indirdi? (بِقَدَرٍ) **bir ölçü ile,** (فَاَنْشَرْنَا) **Biz de canlandırdık,** ne sebebi ile? (بِه۪) **onun sebebi ile,** neyi? (بَلْدَةً) **bir beldeyi,**

öyle belde ki, (مَيْتًا) (kuraklıktan) **ölü olan,** (كَذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana böylece** (bitkilerin ölü topraktan çıkartılmasına benzeyen bir ihrâc ile), bu terkîb önündeki fiilden alınan mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmektedir ki takdîri (مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِخْرَاجِ) şeklindedir, *(İ'râbü'l-Kur'ân)* ne yapılacaksınız? (تُخْرَجُونَ) **çıkartılacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Âlemleri yaratan) **yine O** (yüce) **Zâttır ki; gökten suyu** (ve tonlarca yağmuru üstün hikmetlere dayalı olan yüce irâdesiyle tespit ettiği) **bir ölçü ile indirdi de, onun sebebiyle Biz** (bitkilerden ve ürünlerden tamâmen yoksun olan) **ölü bir beldeyi canlandırdık.**

(Ey insan!) **İşte sana! Siz** (de) **böylece** (diriltilerek kabirlerinizden) **çıkartılacaksınız!** (Artık her sene gözünüzün önünde ölü toprağa hayat veren Rabbinizin, ölümünüzün ardından sizi diriltmesini nasıl uzak görebiliyorsunuz?!)

وَالَّذ۪ي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَۙ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

Gökleri ve yeri yaratan daha kimdir? (وَالَّذ۪ي) **yine O Zâttır ki,** (خَلَقَ) **yarattı,** neyi? (الْاَزْوَاجَ) **türleri,** (كُلَّهَا) **onların hepsini,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yarattı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** nelerden ibâret oldukları hâlde? (مِنَ الْفُلْكِ) **gemilerden,** daha? (وَالْاَنْعَامِ) **ve davarlardan,** neyi yarattı? (مَا) **o şeyleri ki,** (تَرْكَبُونَ) **biniyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Gökleri ve yeri yaratan) **yine O Zâttır ki;** (ekşi-tatlı, beyaz-siyah, erkek-dişi gibi yaratılmışların) **türleri, onların tamâmını yaratmıştır, binmekte olduğunuz gemileri ve davarları da sizin için vâr etmiştir.**

لِتَسْتَوُ۫ا عَلٰى ظُهُورِه۪ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ اِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذ۪ي
سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِن۪ينَۙ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Allâh-u Te'âlâ bunları niçin yarattı? (لِتَسْتَوُ۫ا) **siz yerleşesiniz diye,** neyin üzerine? (عَلٰى ظُهُورِه۪) **onların sırtları üzerine,** buradaki zamîr bir önceki âyet-i kerîmede geçen ve umum sîğalarından olan (مَا) lafzına râci olduğundan

müfred ve müzekker getirilmiştir, *(et-Teysîr)* daha ne yapasınız için? (ثُمَّ تَذْكُرُوا) **sonra hatırlayasınız için,** neyi? (نِعْمَةَ رَبِّكُمْ) **Rabbinizin** (sizin üzerinizde bulunan) **nîmetini,** ne zaman hatırlayasınız? (اِذَا اسْتَوَيْتُمْ) (binip) **yerleştiğiniz zaman,** neyin üzerine? (عَلَيْهِ) **onların üzerine,** daha ne yapasınız diye? (وَتَقُولُوا) **ve diyesiniz için,** neyi? (سُبْحَانَ الَّذِى) **O Zâtı tesbîh ile** (tenzîh ederiz) **ki,** (سَخَّرَ) **itâatkâr kıldı,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** neyi? (هٰذَا) **işte bunu,** (وَمَا كُنَّا) **hâlbuki biz olmadık,** ne için? (لَهُ) **bunun için,** yâni bunca ağır gemiyi ve vâsıtayı kullanmaya, nedir olmadık? (مُقْرِنِينَ) **güç yetirebilen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Allâh-u Te'âlâ sizin için gemileri ve yük taşıyan hayvanları yaratmıştır,) **tâ ki siz onların sırtları üzerine yerleşesiniz, sonra üzerlerine oturduğunuz zaman Rabbinizin nîmetini**(n büyüklüğünü kalben) **hatırlayasınız da** (dillerinizle bu nîmete şükretmek için) **diyesiniz ki:**

"(Bütün noksan sıfatlardan ve şânına yakışmayan vasıflardan) **O Zâtı tesbîh ile** (tenzîh ederiz) **ki; işte bunu bize itâatkâr kılmıştır. Hâlbuki biz bun**(ca ağır gemiyi ve vâsıtayı kullanmay)**a güç yetirebilen kimseler değildik.**

وَاِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

Daha ne diyesiniz? (وَاِنَّا) **ve şüphesiz biz,** kime? (اِلٰى رَبِّنَا) **ancak Rabbimiz**(in bizi diriltip sevk edeceği âhiret)**e,** kimleriz? (لَمُنْقَلِبُونَ) **elbette dönücü kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Ayrıca şüphesiz ki biz (bugün bu vâsıtalarla kısa yolculuklara çıkmaktaysak da, ölümle birlikte geri dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkarak) **ancak Rabbimiz**(in bizi diriltip sevk edeceği âhiret)**e elbette dönücü kimseleriz."**

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(وَجَعَلُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar ayırdılar,** kim için? (لَهُ) **O'nun için,** yâni Allâh için, kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ عِبَادِهِ) **onun kullarından,** neyi ayırdılar? (جُزْءًا) **bir parçayı,** (اِنَّ الْاِنْسَانَ) **gerçekten o** (müşrik) **insan,** nedir? (لَكَفُورٌ) **elbette çok**

büyük bir kâfirdir, öyle kâfir ki, (مُبِينٌ) (inkârı) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre bu kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım fiil kabûl edilmiştir, "(Kâfirliğini) iyice açıklayıcı" mânâsında müte'addî de kabûl edilebilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 24/353)*

Meâl-i Şerîf - 15

15- (Müşrikler göklerin ve yerin yaratıcısının tek olduğunu îtirâf ettiler) **ama onlar** ("Melekler Allâh'ın kızlarıdır" diyerek) **kullarından O** (Allâh-u Azîmişşâ)**na bir parça ayırdılar** (ve yaratılmış şeylere âit baba olma sıfatını Allâh-u Te'âlâ'ya taktılar).

Gerçekten o (müşrik) **insan elbette** (inkârı) **çok açık olan** */(şirkini) açığa vuran/* **büyük bir kâfirdir.**

اَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَاَصْفٰيكُمْ بِالْبَن۪ينَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(اَمِ اتَّخَذَ) **Yoksa O** (Allâh-u Te'âlâ evlât) **edindi mi,** nelerden ibâret olduğu hâlde? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَخْلُقُ) **yaratıyor,** neyi evlât edindi mi? (بَنَاتٍ) **birtakım kızları,** daha? (وَاَصْفٰى) **ve seçkin mi kıldı,** kimi? (كُمْ) **sizi,** ne ile? (بِالْبَن۪ينَ) **oğullar ile.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Yoksa O (Allâh-u Te'âlâ), **yaratmakta olduğu şeyler içerisinden birtakım kızlar**(ı evlât) **edinmiş de sizi oğullar ile mi seçkin kılmıştır?!**

وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظ۪يمٌ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَاِذَا بُشِّرَ) **Ve müjdelendiği zaman,** kim? (اَحَدُهُمْ) **onlardan biri,** ne ile? (بِمَا) **o şeyle ki,** yâni kız çocuğu ile ki, (ضَرَبَ) **o** (kişi o kız çocuğunu) **yaptı,** burada (ضَرَبَ) fiili (جَعَلَ) mânâsında olup iki mef'ûle müte'addîdir ki, birinci mef'ûl mahzûftur, takdîri ise (بِمَا جَعَلَهُ مَثَلًا) şeklindedir, *(el-Beyzâvî; el-Cedvel)* kim için? (لِلرَّحْمٰنِ) **Rahmân için,** nedir yaptı? (مَثَلًا) **bir benzer,** yâni O'na benzeyen bir çocuk kabûl etti, işte kendisi bir kız çocuğu ile müjdelendiği zaman ne olur? (ظَلَّ) **olur,** ne? (وَجْهُهُ) **onun yüzü,** nedir olur? (مُسْوَدًّا) **kapkara olucu,** (وَهُوَ) **üstelik o,** nedir? (كَظ۪يمٌ) **öfke dolu biridir.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ama onlardan biri ("Allâh'ın kızları var" demek sûretiyle) **Rahmân için** (lâyık görüp) **bir benzer yaptığı o şey ile müjdelen**(mek üzere kendisine "Kız çocuğun oldu" denil)**diği zaman** (üzüntü ve utancından) **yüzü kapkara olmuş bir kimse olur, üstelik o öfke dolu biridir.**

اَوَمَنْ يُنَشَّؤُا فِى الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِى الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(اَوَمَـنْ) **Yoksa o kimseyi mi ki,** yâni o kız çocuğunu mu O'na nispet ettiler ki, (يُنَشَّؤُا) **o büyütülüyor,** neler içerisinde? (فِـى الْحِلْيَـةِ) **takılar içerisinde,** (وَهُـوَ) **üstelik o** (kız çocuğu), burada kız çocuğuna râci olan zamirlerin müzekker oluşu (مَـنْ) lafzının müzekker olması îtibârıyladır, o kız çocuğu ne hususta? (فِـى الْخِصَـامِ) **özellikle mücâdele husûsunda,** nedir? (غَيْرُ مُبِينٍ) (delîlini ve dâvâsını) **açıklayıcı biri değildir.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Yoksa (müşrikler) **o takılar içerisinde büyütülen ve kendisi özellikle mücâdelede** (delîlini ve dâvâsını) **açıklayıcı olamayan** (ve merâmını anlatmaktan âciz olan dişi) **birini mi** (Allâh-u Te'âlâ'ya isnâd ettiler)**?!**

وَجَعَلُوا الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًاۜ اَشَهِدُوا خَلْقَهُمْۜ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(وَجَعَلُوا) **Yine o** (şirk koşa)**nlar vasıfladılar,** *(el-Âlûsî)* kimi? (اَلْمَلٰٓئِكَةَ) **melekleri,** (اَلَّذِيـنَ) **o melekleri ki,** (هُـمْ) **onlar ancak,** kimdir? (عِبَـادُ الرَّحْمٰـنِ) **Rahmân'ın kullarıdır,** onları ne olarak nitelediler? (اِنَاثًا) **birtakım dişiler,** (اَشَـهِدُوا) **şâhit mi oldular,** neye? (خَلْقَهُـمْ) (Allâh-u Te'âlâ'nın) **onları yaratmasına,** burada masdar mef'ûlüne muzâfdır ki takdîri (خَلْـقَ اللّٰهِ اِيَّاهُـمْ) şeklindedir, *(el-Beyzâvî)* (سَتُكْتَبُ) **muhakkak yazılıyor,** burada (س) harfi te'kîd (ve tahkîk) içindir, *(el-Âlûsî)* ne? (شَهَادَتُهُمْ) **onların** (yalan yere yaptıkları bu) **şâhitliği,** daha? (وَيُسْـَٔلُونَ) **ve onlar sorumlu tutulacaklardır.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Yine o (şirk koşa)**nlar o melekleri birtakım dişiler olarak vasıfladılar ki, aslında onlar Rahmân'ın kullarıdır.**

Yoksa (Allâh-u Te'âlâ'nın) **onları yaratmasına şâhit mi oldular** (da, Allâh'ın onları dişi olarak yarattığını görerek bu kanâate vardılar)?!

(Onların: "Biz babalarımızdan böyle işittik, onların yalan söylemediklerine de şâhitlik ederiz" diyerek melekler hakkında yaptıkları) **bu şâhitlikleri** (amel defterlerine) **muhakkak yazılmaktadır ve onlar** (kıyâmet günü bundan dolayı) **sorumlu tutulacaklardır.**

وَقَالُوا لَوْ شَٓاءَ الرَّحْمٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْۜ مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍۗ اِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَۜ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar**(dan meleklere tapanlar) **dediler,** neyi dediler? (لَوْ شَٓاءَ) **dileseydi,** yâni bizim Kendisinden başkasına tapmamamızı isteseydi, kim? (اَلرَّحْمٰنُ) **Rahmân** (olan Allâh-u Te'âlâ), (مَا عَبَدْنَا) **biz tap**(a)**mazdık,** kime? (هُمْ) **onlara,** yâni meleklere, (مَا لَهُمْ) **onlar için olmadı,** ne ile ilgili? (بِذٰلِكَ) **işte sana, bununla ilgili,** neden hiçbir şey olmadı? (مِنْ عِلْمٍ) **herhangi bir ilimden hiçbir şey,** (اِنْ هُمْ) **onlar olmadı,** (اِلَّا يَخْرُصُونَ) **ancak** (zan ve) **tahmine dayalı** (bir) **yalan söylüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Bir de o (müşrik ola)**nlar**(dan meleklere tapanlar)**: "Rahmân** (bizim meleklere tapmamamızı) **dileseydi biz onlara tapmazdık.** (Biz şu anda onlara taptığımıza göre, bu ibâdetimizin Allâh indinde de makbul ve güzel bir şey olduğu anlaşılmaktadır)**" dediler.**

(Oysa Biz, onların kendi irâdelerini şirk yönünde kullandığını bildiğimiz için buna müsâade ettik ama bu Bizim, onların kâfirliğine râzı olduğumuz anlamına gelmez.) **İşte sana! Bu hususta onlara âit hiçbir bilgi yoktur. Onlar ancak** (zan ve) **tahmine dayalı** (bir) **yalan söylemektedirler.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Allâh-u Te'âlâ'nın bir şeyi irâde etmesi, onu emretmiş olması yâhut o şeyden râzı olması anlamına gelmez. Çünkü meşîet; varlığı da yokluğu da mümkün olan şeylerden birini diğerine karşı Allâh-u Te'âlâ'nın bir hikmetten dolayı tercih etmesi demektir. Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ'nın bir şeyin var olmasını irâde buyurması o şeyin Kendi nezdinde güzel veyâ çirkin olduğunu ifâde etmez. *(el-Âlûsî, 24/360)*

اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِه۪ فَهُمْ بِه۪ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَمْ اٰتَيْنَا) **Yoksa Biz verdik mi,** kime? (هُمْ) **o** (müşrik ola)**nlara,** neyi? (كِتَابًا) **bir kitâbı,** neden önce? (مِنْ قَبْلِه۪) **o** (Kur'â)**ndan önce,** (فَهُمْ) **artık onlar,** neye? (بِه۪) **özellikle ona,** nedirler? (مُسْتَمْسِكُونَ) **sımsıkı tutunucu kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yoksa Biz onlara o (Kur'â)**ndan önce bir kitap vermişiz de şimdi onlar** ("Melekler Allâh'ın kızlarıdır" derken, naklî bir dayanak olarak) **ona mı sımsıkı tutunucu kimselerdir?!**

بَلْ قَالُوا اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا عَلٰى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(بَلْ قَالُوا) **Doğrusu o** (müşrik ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** ne yaptık? (وَجَدْنَا) **bulduk,** kimi? (اٰبَاءَنَا) **babalarımızı,** ne üzerine? (عَلٰى اُمَّةٍ) **bir din üzere,** daha neyi dediler? (وَاِنَّا) **yine şüphesiz ki biz,** ne üzere? (عَلٰى اٰثَارِهِمْ) **onların izleri üzere,** kimleriz? (مُهْتَدُونَ) **doğruya erici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Doğrusu onlar(ın bu hususta ne aklî ne de naklî hiçbir delilleri mevcut olmayıp, tek dayanakları kendileri gibi câhil olan geçmişlerini körü körüne taklit etmektir, bu yüzden savunmalarında)**: "Gerçekten biz babalarımızı** (ve atalarımızı) **bir din üzere bulduk. Muhakkak biz de onların izleri üzere doğruya ermiş kimseleriz" dediler.**

وَكَذٰلِكَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا
اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا عَلٰى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(وَكَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana, böylece** (senin dönemindeki müşriklerin sözleri gibi), (مَا اَرْسَلْنَا) **Biz rasûl göndermedik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** nerede olduğu hâlde? (فِى قَرْيَةٍ) **herhangi bir karye içerisinde,** kimden hiçbirini? (مِنْ نَذِيرٍ) **uyarıcıdan herhangi birini,** (اِلَّا قَالَ) **mutlaka demişti,** kim? (مُتْرَفُوهَا) **oranın nîmetlendirilmiş kişileri,** ne demişti? (اِنَّا) **muhakkak biz,** ne yaptık? (وَجَدْنَا) **bulduk,** kimi? (اٰبَاءَنَا) **babalarımızı,** ne üzere? (عَلٰى اُمَّةٍ) **bir din üzere,** daha ne demişti? (وَاِنَّا) **yine şüphesiz ki biz,** ne üzere? (عَلٰى اٰثَارِهِمْ) **onların izleri üzere,** kimleriz? (مُقْتَدُونَ) (bir yola) **uyucu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Habîbim!) **İşte sana!** (Bu kör taklitçilik sâdece senin dönemindeki müşriklere mahsus değildir, nitekim) **senden önce de hangi memleket içerisinde bir uyarıcıyı rasûl göndermişsek, mutlaka oranın**

nîmetlendirilmiş kişileri (dünyânın zevk-ü sefâsına dalarak gerçekleri araştırma ihtiyâcı duymamış ve) **böylece: "Şüphesiz biz babalarımızı** (ve atalarımızı) **bir din üzere bulduk. Muhakkak biz de onların izleri üzere** (giden bir yola) **uymuş kimseleriz" demiş**(ler)**di.**

قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَاءَكُمْۜ قَالُوٓا اِنَّا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِه۪ كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(قَالَ) **Dedi,** yâni bu sözle muhâtap olan peygamberlerden her biri, ümmetine dedi, neyi dedi? (اَوَلَوْ جِئْتُ) **getirmiş olsam da mı,** kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِاَهْدٰى) **tam mânâsıyla** (doğru yola) **hidâyet edici olan** (bir inanc)**ı,** *(et-Taberî; el-Kurtubî)* neye göre? (مِمَّا) **o şeylere göre ki,** (وَجَدْتُمْ) **buldunuz,** ne üzerinde? (عَلَيْهِ) **onun üzerinde,** kimi? (اٰبَاءَكُمْ) **babalarınızı,** (قَالُوا) **dediler,** neyi dediler? (اِنَّا) **muhakkak biz,** neyi? (بِمَٓا) **özellikle o şeyleri ki,** (اُرْسِلْتُمْ) **elçi olarak gönderildiniz,** ne ile? (بِه۪) **onun** (teblîği) **ile,** yâni biz sizin gönderilmiş olduğunuz şeylere karşı, kimleriz? (كَافِرُونَ) **inkâr edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- O (sözle muhâtap olan peygamberlerden her biri, ümmetine) **demişti ki: "Babalarınızı üzerinde bulmuş olduğunuz o** (hidâyetle hiçbir alâkası olmayan) **şeye göre tam mânâsıyla** (doğru yola) **hidâyet edici olan** (bir inanc)**ı size getirmiş olsam da** (siz yine atalarınızın yanlış yoluna) **mı** (uyacaksınız)**?!"**

Onlar (ise o peygamberin getirdiği dîni inceleme gereği bile duymadan)**: "Muhakkak biz sizin bâhusus kendisi**(ni teblîğ) **ile elçi olarak gönderilmiş olduğunuz şeyi inkâr edici kimseleriz" demiştiler.**

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّب۪ينَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(فَانْتَقَمْنَا) **Bunun üzerine Biz intikam aldık,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (فَانْظُرْ) **artık bak,** (كَيْفَ) **nasıl,** (كَانَ) **oldu,** ne? (عَاقِبَةُ الْمُكَذِّب۪ينَ) **o yalanlayıcı kimselerin** (fecî) **âkıbeti.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- Bunun üzerine Biz de onlardan intikam al(mak üzere kendilerini kıtlıklara, katliâmlara, esâret ve sürgünlere uğratarak köklerini kazı)**mıştık.**

Artık bak ki; o (peygamberlerini) **yalanlayıcı kimselerin** (fecî) **âkıbeti nasıl olmuş?!**

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهٖٓ اِنَّنِى بَرَٓاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَۙ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(Habîbim onlara anlat), neyi? (وَاِذْ قَـالَ) **o vakti de ki dedi,** kim? (اِبْرٰهِيـمُ) **İbrâhîm,** kime? (لِاَبِيـهِ) **babasına,** daha? (وَقَوْمِـهٖٓ) **ve kavmine,** neyi dedi? (اِنَّنِـى) **muhakkak ben,** kimim? (بَـرَٓاءٌ) **tamâmen uzak biriyim**, bu kelime masdar olup mübâleğa için fâ'il mânâsında kullanılmıştır, *(el-Beyzâvî; et-Teysîr)* nelerden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (تَعْبُدُونَ) **siz tapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim! Ümmetine anlat) **o zamânı da ki; İbrâhîm** (kulumuz) **babasına ve** (taklitçilik üzere tökezlenmiş olan) **kavmine demişti ki: "Muhakkak ben sizin tapmakta olduğunuz şeylerden tamâmen uzak biriyim!** (Habîbim! İşte sen, kendisine intisapla iftihâr ettikleri en büyük ataları olan İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*ın bu sözlerini kavmine hatırlat ki, taklit edeceklerse câhil atalarını değil de onu taklit etsinler.)

اِلَّا الَّذٖى فَطَرَنٖى فَاِنَّهُ سَيَهْدٖينِ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(اِلَّا الَّـذٖى) **Lâkin O Zât müstesnâ ki,** (فَطَـرَ) **yoktan yarattı,** kimi? (نٖـى) **beni,** (فَاِنَّـهُ) **zâten şüphesiz ki O,** ne yapar? (سَـيَهْدٖى) **muhakkak hidâyet**(te sâbit) **eder,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Lâkin beni yoktan yaratmış olan O Zât müstesnâ! Şüphesiz ki O (Rabbim), **muhakkak beni hidâyet** (yolunda sâbit) **edecektir."**

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فٖى عَقِبِهٖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَجَعَـلَ) **Böylece o** (İbrâhîm *(Aleyhisselâm)*) **yaptı,** neyi? (هَـا) **onu,** yâni tevhîd kelimesini, ne yaptı? (كَلِمَةً) **bir kelime,** öyle kelime ki, (بَاقِيَةً) **kalıcı,** nerede kalıcı? (فٖى عَقِبِهٖ) **zürriyeti içerisinde,** niçin böyle yaptı? (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki o** (şirke düşecek ola)**nlar,** (يَرْجِعُونَ) **dönsünler.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- Böylece o (İbrâhîm kulumuz bir olan Allâh'a ibâdet inancını ifâde eden tevhîd kelimesini yayarak) **onu zürriyeti içerisinde kalıcı olan bir kelime yaptı. Tâ ki** (ardından gelecekler içerisinde şirke düşecek) **o**(la)**nlar** (yanlış yoldan) **dönsünler.** (Bu yüzden kıyâmete kadar onun nesli içerisinde Allâh-u Te'âlâ'yı tevhîd eden ve O'nun birliğine dâvet edenler bulunacaktır.)

بَلْ مَتَّعْتُ هٰٓؤُلَٓاءِ وَاٰبَٓاءَهُمْ حَتّٰى جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُب۪ينٌ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(بَـلْ مَتَّـعْـتُ) (Habîbim) **doğrusu Ben iyice yaşattım,** kimi? (هٰـٓؤُلَٓاءِ) **işte bu** (sana düşman ola)**nları,** daha kimi? (وَاٰبَٓاءَهُـمْ) **babalarını da,** (حَـتّٰـى جَٓـاءَ) **nihâyet geldi,** kime? (هُـمْ) **onlara,** ne? (اَلْحَـقُّ) **o hak** (olan Kur'ân), daha kim geldi? (وَرَسُـولٌ) **ve büyük bir rasûl,** öyle rasûl ki, (مُـب۪ـينٌ) (peygamberliği) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım kabûl edilmiştir, "(Tevhîd delillerini) iyice açıklayıcı" mânâsında müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 24/369)*

Meâl-i Şerîf - 29

29- (Habîbim!) **Doğrusu Ben işte bu** (sana düşman ola)**nları da, babalarını da** (uzun ömürlerle ve bol nîmetlerle) **iyice yaşattım ve netîcede onlara o hak** (olan Kur'ân) **ve** (risâleti) **çok açık olan** (senin gibi) **büyük bir rasûl geldi** */(tevhîd yolunu delillerle)* ***iyice açıklayan*** *(senin gibi)* ***büyük bir rasûl geldi/.***

وَلَمَّا جَٓاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِه۪ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَلَمَّا جَٓاءَ) **Ama ne zaman ki geldi,** kime? (هُـمْ) **onlara,** ne? (اَلْحَـقُّ) **o hak** (olan Kur'ân), (قَالُـوا) **dediler,** neyi dediler? (هٰـذَا) **işte bu,** nedir? (سِـحْرٌ) **büyük bir büyüdür,** daha neyi dediler? (وَاِنَّا) **ve gerçekten biz,** neyi? (بِـه۪) **özellikle onu,** kimleriz? (كَافِرُونَ) **inkâr edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Ama o (gafletten uyarıcı ve hidâyete irşâd edici) **hak** (olan Kur'ân) **kendilerine geldiği zaman onlar** (hiç düşünme ihtiyâcı bile hissetmeden): **"İşte bu büyük bir büyüdür ve gerçekten biz özellikle onu inkâr edici kimseleriz" dediler.**

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَقَالُوا) **Yine o** (şirk koşa)**nlar dediler,** neyi dediler? (لَوْلَا نُزِّلَ) **indirilmeli değil miydi,** ne? (هٰذَا) **işte bu,** bundan bedel? (اَلْقُرْاٰنُ) **Kur'ân,** kimin üzerine? (عَلٰى رَجُلٍ) **bir adamın üzerine,** öyle adam ki nereden olan? (مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ) **o iki karyenin birinden,** yine öyle adam ki, (عَظِيمٍ) **çok büyük** (imkânlara sâhip) **olucu.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Yine o (şirk koşa)**nlar: "İşte bu Kur'ân,** (Ebû Tâlib'in yetimi olan Muhammed gibi birine indirileceği yerde) **o** (Mekke ve Tâif diye meşhur) **iki karyenin birinden** (olup mal ve mevki bakımından) **büyük** (imkânlara sâhip) **olan bir adamın üzerine indirilseydi ya" dediler.**

Tefsîrlerde zikredildiğine göre; Mekke'nin azîmi olarak niteledikleri kişi Velîd ibnü Muğîre'dir, Tâif'in büyüğü olarak açıkladıkları ise Habîb ibnü Amr es-Sekafî veya Urve ibni Mes'ûd es-Sekafî'dir. *(et-Taberî; et-Teysîr; el-Beyzâvî; el-Medârik)*

اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ
فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ
بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(اَهُمْ) (Habîbim) **onlar mı,** ne yapıyorlar? (يَقْسِمُونَ) **taksim ediyorlar,** neyi? (رَحْمَتَ رَبِّكَ) **senin Rabbinin rahmetini,** (نَحْنُ) **Biz,** (قَسَمْنَا) **taksim ettik,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** neyi? (مَعِيشَتَهُمْ) **geçim** (sebep)**lerini,** nerede? (فِى الْحَيٰوةِ) **o hayatta,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** daha ne yaptık? (وَرَفَعْنَا) **ve yükselttik,** kimi? (بَعْضَهُمْ) **onların bâzısını,** nerede? (فَوْقَ بَعْضٍ) **diğer bir kısmın fevkinde,** ne cihetinden yükselttik? (دَرَجَاتٍ) **dereceler bakımından,** bu kelime mef'ûl de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, niçin böyle yaptık? (لِيَتَّخِذَ) **edinsin diye,** kim? (بَعْضُهُمْ) **onların bâzısı,** kimi? (بَعْضًا) **diğer bir kısmı,** nedir edinsin diye? (سُخْرِيًّا) **emre âmâde** (şekilde hizmet eden) **bir kimse,** (وَرَحْمَتُ رَبِّكَ) (Habîbim) **senin Rabbinin rahmeti ise,** nedir? (خَيْرٌ) **çok hayırlıdır,** neden? (مِمَّا) **o şeylerden ki,** (يَجْمَعُونَ) **sürekli topluyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Habîbim!) **Senin Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar** (ki peygamberliğin kime verileceğine dâir görüş beyân edebiliyorlar)**?!**

O en alçak (dünyâ) **hayât**(ın)**da onların arasında geçim** (sebep)**lerini Biz taksim ettik ve onlardan bâzısı diğer bir kısmı emre âmâde** (bir şekilde hizmet eden) **bir kimse edin**(erek onları istihdâm et)**sin diye Biz onların bâzısını** (zenginlik husûsunda) **diğer bir kısmın fevkınde farklı derecelere yükselttik.**

(Dolayısıyla bâzılarını zengin kılmamız, dünyâ düzeniyle alâkalı birtakım hikmetlere mebnîdir, yoksa o kişilerin Bizim nezdimizde üstün olduklarına dâir bir delil değildir.)

Ama senin Rabbinin rahmeti(nin bir tezâhürü olarak nübüvvet, hidâyet, îmân ve cennet gibi nîmetlere erişmek) **onların** (âdî dünyâ metâından) **sürekli toplamakta oldukları şeylerden** (dünyâda da âhirette de her yönüyle) **çok hayırlıdır.**

وَلَوْلَٓا اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا
مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَۙ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

(وَلَوْلَٓا اَنْ يَكُونَ) **Zâten olması**(nın kerâheti mevcut) **olmasaydı,** kimin olması? (اَلنَّاسُ) **bütün insanların,** nedir olmaları? (اُمَّةً) **bir ümmet,** öyle ümmet ki, (وَاحِدَةً) (kâfirlikte birleşip) **tek olucu,** burada (لَوْلَٓا) kelimesinin ismi olarak kendisinden sonra (كَرَاهَةً) şeklinde bir muzâf mahzûftur, (لَوْلَٓا)nın haberi ise (لَجَعَلْنَا) cümlesinden önce takdîr edilen (مَوْجُودٌ) kelimesidir, *(el-Medârik; el-Âlûsî)* ki bunun takdîri (وَلَوْلَٓا كَرَاهَةُ اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً مَوْجُودٌ لَجَعَلْنَا) "İnsanların (kâfirlikte birleşen) tek bir ümmet olmalarına karşı kerâhetimiz, yâni bunu istemeyişimiz mevcut olmasaydı" şeklindedir, ne yapardık? (لَجَعَلْنَا) **elbette Biz yapardık,** kim için? (لِمَنْ) **o kimseler için ki,** (يَكْفُرُ) **inkâr ediyor,** kimi? (بِالرَّحْمٰنِ) **Rahmân'ı,** o kimselerden bedel? (لِبُيُوتِهِمْ) **onların evleri için** (yapardık), neler yapardık? (سُقُفًا) **değerli tavanlar,** öyle tavanlar ki neden olucu? (مِنْ فِضَّةٍ) **bir gümüşten** (yapılmış), daha onlar için neler yapardık? (وَمَعَارِجَ) **ve** (gümüşten yapılmış) **merdivenler,** öyle merdivenler ki, (عَلَيْهَا) **özellikle onların üzerinde,** ne yaparlar? (يَظْهَرُونَ) **yükseğe çıkarlar.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Zâten (kâfirlerin tümüne dünyâ nîmetlerini bolca vermeyişimiz, dünyânın Bizim nezdimizdeki değerinden değildir. Bilakis buna engel olan, tüm insanların kâfirlikte birleşme tehlikesidir. Yoksa) **bütün insanların** (kâfirliğe imrenerek şirke düşen) **tek bir ümmet olması**(nı hoş görmeyişimiz sâbit) **olmasaydı elbette Biz, Rahmân'ı inkâr etmekte bulunan o** (kâfir) **kimseler için;** (özellikle) **onların evleri için gümüşten** (mâmûl) **tavanlar ve bâhusus üzerlerinde yükseğe çıkacakları** (gümüşten) **merdivenler yapardık.**

(Demek ki Biz, Müslümanlara acıdığımız için kâfirlere dünyâda tam bir bolluk vermedik. Yoksa âhirette hiçbir nîmete kavuşamayacakları için dünyâda onlara daha çok verirdik. Ama müminlerin îmânını muhâfaza hikmetini gözeterek, kâfirleri birçok nîmetten mahrum bıraktık.)

وَلِبُيُوتِهِمْ اَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِؤُنَۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

Daha o kâfirler için dünyâda ne yapardık? (وَلِبُيُوتِهِمْ) **yine onların evleri için** (yapardık), neler? (اَبْوَابًا) (gümüşten yapılmış) **birtakım değerli kapılar,** daha? (وَسُرُرًا) **ve** (gümüşten yapılmış) **kıymetli tahtlar,** öyle tahtlar ki, (عَلَيْهَا) **özellikle onların üzerinde** (oturup), ne yaparlar? (يَتَّكِؤُنَ) (arkalarına) **yaslanırlar.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Üstelik o (kâfir ola)**nların evleri için** (gümüşten yapılmış) **birtakım değerli kapılar ve üzerlerinde** (oturup arkalarına) **yaslanacakları kıymetli tahtlar da** (yapardık).

وَزُخْرُفًاۜ وَاِنْ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Daha onlar için neler yapardık? (وَزُخْرُفًا) **ve altın**(dan yapılmış) **ziynetler,** bu kelime iki önceki âyet-i kerîmede geçen (سُقُفًا) kelimesi üzerine atfedilmiştir, *(el-Beyzâvî; el-Medârik; el-Âlûsî)* (وَاِنْ كُلُّ ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana! Ama bunların hiçbiri olmamıştır,** (لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ) **ancak o hayâtın metâıdır,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en alçak olucu,** (وَالْاٰخِرَةُ) **âhiret ise,** kimin nezdinde olduğu hâlde? (عِنْدَ رَبِّكَ) **senin Rabbinin nezdinde,** kim için tahsîs edilmiştir? (لِلْمُتَّقِينَ) **takvâ sâhibi kimseler için** (tahsîs edilmiş)**dir.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- Ayrıca (onların tüm ev eşyâsını) **altın ziynetleri**(nden yapardık). **İşte sana! Bunların hepsi** (de) **ancak o en alçak** (dünyâ) **hayâtın**(ın geçici) **eşyâsıdır.** (Sonsuz ve sınırsız nîmetlerin mahalli olan) **âhiret ise senin Rabbin nezdinde,** (şirkten ve haramlardan) hakkıyla sakınan) **o takvâ sâhibi kimseler için** (tahsîs edilmiş)**dir.**

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(وَمَنْ) **Ve her kim,** (يَعْشُ) **gözünü yumarsa,** yâni yüz çevirirse, neden? (عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ) **Rahmân'ın zikrinden,** (نُقَيِّضْ) **musallat ederiz,** kim için? (لَهُ) **onun için,** neyi? (شَيْطَانًا) **bir şeytanı,** (فَهُوَ) **artık o** (şeytan), kim için? (لَهُ) **onun için,** nedir? (قَرِينٌ) **çok yakın biridir.**

Meâl-i Şerîf - 36

36- Her kim de (nefsânî lezzetlere daldığı ve gördüğü şeylere kandığı için, kendisine anasından babasından çok acıyan) **O Rahmân'ın zikrinden** (gâfil kalıp) **gözünü yumarsa** (ve tamâmen yüz çevirirse) **Biz onun için bir şeytanı musallat ederiz de artık o ona** (sürekli arkadaş olan ve dâimâ vesvese vererek azdıran) **çok yakın biridir.**

وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(وَإِنَّهُمْ) **Ve şüphesiz o** (şeyta)**nlar,** ne yaparlar? (لَيَصُدُّونَ) **elbette alıkoyarlar,** kimi? (هُمْ) **o** (zikirden gâfil ola)**nları,** neden? (عَنِ السَّبِيلِ) **o** (Rahmân'ın çağırdığı dosdoğru) **yoldan,** (وَيَحْسَبُونَ) **hâlbuki o** (zikirden gâfil ola)**nlar zannederler,** neyi? (أَنَّهُمْ) **gerçekten kendileri,** kimlerdir? (مُهْتَدُونَ) **hidâyet bulmuş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- Yine şüphesiz ki o (şeyta)**nlar elbette o** (zikirden gâfil ola)**nları o** (Rahmân'ın çağırdığı dosdoğru) **yoldan engellerler.**

Hâlbuki onlar kendilerinin gerçekten (doğru yola) **hidâyet bulmuş kimseler olduğunu zannederler.** (Bu yüzden de tevbe etmezler, zâten kendilerinin yanlış yolda olduklarını anlamış olsalardı elbette dönerlerdi.)

حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْن۪ى وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَر۪ينُ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ) **Nihâyet o** (şeytanı dost edinen) **geldiği zaman,** kime? (نَا) **Biz**(im hesap yurdumuz olan âhiret)**e,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا لَيْتَ بَيْن۪ى) **ah keşke benim aramda olsaydı,** daha? (وَبَيْنَكَ) **ve senin aranda,** ne olsaydı? (بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ) **iki meşrikın uzaklığı,** yâni doğuyla batının birbirinden uzaklığı kadar mesâfe, (فَبِئْسَ) **şimdi ne kötü oldu,** ne? (اَلْقَر۪ينُ) **o** (senin gibi) **arkadaş,** yâni sen bana ne kötü bir arkadaş oldun.

Meâl-i Şerîf - 38

38- Netîcede o Biz(im hesap yurdumuz olan âhiret)**e geldiği zaman** (dünyâda yakın arkadaşlık kurduğu şeytanıyla aynı zincire bağlanınca)**: "Ah keşke** (dünyâda ve âhirette) **benimle senin aranda doğuyla batı**(nın birbirinden) **uzaklığı** (kadar mesâfe) **olsaydı! Şimdi** (senin) **ne kötü bir arkadaş oldu**(ğun meydana çıktı)**" der.**

وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ اَنَّكُمْ فِى الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(وَلَنْ يَنْفَعَ) **Ve aslâ fayda vermeyecek,** kime? (كُمْ) **size,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** niçin fayda vermeyecek? (اِذْ ظَلَمْتُمْ) **çünkü siz** (şirk koşarak) **zâlim oldunuz,** burada (اِذْ) harfi ta'lîl içindir, *(ed-Dürru'l-masûn, 9/592)* ne fayda vermeyecek? (اَنَّكُمْ) **gerçekten siz,** nerede? (فِى الْعَذَابِ) **bu azap içerisinde,** nesiniz? (مُشْتَرِكُونَ) **müşterek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- (O gün onlara denilecektir ki:) "(Siz dünyâda Allâh-u Te'âlâ'ya ortak koşarak) **zâlim olduğunuz için gerçekten bugün sizin bu azap içerisinde müşterek kimseler olmanız aslâ size fayda vermeyecektir.** (Zîrâ buradaki azaplar: 'Nasıl olsa hepimiz buradayız' diye düşünüp kendinizi rahatlatabileceğiniz dünyâ işkenceleri kabîlinden değildir.)"

اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِى الْعُمْىَ وَمَنْ كَانَ ف۪ى ضَلَالٍ مُب۪ينٍ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اَفَاَنْتَ) (Habîbim) **artık sen mi,** (تُسْمِعُ) **işittireceksin,** kimlere? (اَلصُّمَّ) **bu sağırlara,** (اَوْ تَهْدِى) **ya da sen mi hidâyet edeceksin,** kimi? (اَلْعُمْىَ) **bu körleri,**

daha? (وَمَنْ) **ve o kimseyi ki,** (كَانَ) **bulundu,** nerede? (فٖى ضَلَالٍ) **bir dalâlet** (ve sapıtma) **içinde,** öyle dalâlet ki, (مُبٖينٍ) (yanlışlığı) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- (Habîbim!) **Artık bu** (şekilde hakkı duymamak için mücâdele veren) **sağırlara** (gerçekleri) **sen mi işittireceksin?! Ya da** (gördüğü hâlde görmezden gelen) **bu körleri ve çok açık olan bir sapıtma içerisinde bulunmuş kimseleri sen mi hidâyet edeceksin?!** (Hayır! Buna senin gücün yetmez, zîrâ buna Kādir olan ancak Allâh'tır.)

فَاِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَاِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

(فَاِمَّا نَذْهَبَنَّ) **Ya şimdi gerçekten** (dünyâdan) **götürecek olursak,** kimi? (بِكَ) **seni,** (فَاِنَّا) **artık** (üzülme zîrâ) **şüphesiz Biz,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** ne yapıcılarız? (مُنْتَقِمُونَ) **intikam alıcılar**(ız).

Meâl-i Şerîf - 41

41- Ya şimdi gerçekten seni (düşmanlarına gâlip etmeden önce vefât ettirip dünyâdan) **götürecek olursak, artık** (hiç üzülme, zîrâ eninde sonunda) **şüphesiz ki Biz onlardan intikam alıcılarız.**

اَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذٖى وَعَدْنَاهُمْ فَاِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اَوْ نُرِيَنَّ) **Yâhut gerçekten gösterecek olursak,** kime? (كَ) **sana,** neyi? (الَّذٖى) **o şeyleri ki,** (وَعَدْنَا) **Biz vaad ettik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (فَاِنَّا) **İşte muhakkak Biz,** kimlere karşı? (عَلَيْهِمْ) **onlara karşı,** kimiz? (مُقْتَدِرُونَ) **kudretliler**(iz).

Meâl-i Şerîf - 42

42- Yâhut onlara vaad etmekte olduğumuz o (azapla ilgili) **şeyleri gerçekten sana gösterecek olsak, işte muhakkak Biz onlara karşı** (istediğimizi yapmaya) **kudretlileriz.** (Dolayısıyla onlar Bizim kahr ve azâbımızdan kaçacak bir yer bulamazlar.)

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذٖٓى اُوحِىَ اِلَيْكَۚ اِنَّكَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(فَاسْتَمْسِكْ) (Habîbim) **öyleyse sımsıkı tutun**(maya devâm et), neye? (بِالَّذٖى) **o şeye ki,** (اُوحِىَ) **vahyolundu,** kime? (اِلَيْكَ) **sana,** (اِنَّكَ) **çünkü şüphesiz sen,** ne üzeresin? (عَلٰى صِرَاطٍ) **bir yol üzere,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٍ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 43

43- (Habîbim!) **Öyleyse** (Kur'ân'dan) **sana vahyedilmiş olan o şeye sımsıkı tutun**(maya devâm et)**. Çünkü hakîkaten sen** (bırakılmaması gereken) **dosdoğru bir yol üzeresin.**

وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

(وَاِنَّهُ) Ve **muhakkak ki o** (sana vahyedilmiş olan Kur'ân), nedir? (لَذِكْرٌ) **elbette büyük bir şereftir,** kim için? (لَكَ) **senin için,** daha kim için? (وَلِقَوْمِكَ) **ve kavmin** (olan Kureyş) **için,** (وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ) **ama yakında** (bu nîmetin şükründen) **sorguya çekileceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- Muhakkak ki o (sana vahyedilmiş olan Kur'ân, Arap lügatıyla indirilmiş olması münâsebetiyle)**, senin için de, senin kavmin** (olan Kureyş) **için de elbette büyük bir şereftir. Ama yakında** (kıyâmet günü bu nîmetin şükründen) **sorguya çekileceksiniz.**

وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

(وَسْـَٔلْ) (Habîbim) **sen sor,** kime? (مَنْ) **o kimselere ki,** (اَرْسَلْنَا) **Biz elçi gönderdik,** kimden önce? (مِنْ قَبْلِكَ) **senden önce,** o gönderdiklerimiz de kimlerden olduğu hâlde? (مِنْ رُسُلِنَا) **rasüllerimizden,** neyi sor? (اَجَعَلْنَا) **Biz yaptık mı,** kimden başkasını? (مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ) (bir ismi) **Rahmân** (olan Zâtımız)**dan başkasını,** ne yaptık mı? (اٰلِهَةً) **birtakım ilâhlar,** öyle ilâhlar ki, (يُعْبَدُونَ) **ibâdet olunuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (Habîbim! Mi'râc Gecesi peygamberlerle görüştüğün zaman) **senden önce elçi gönderdiğimiz rasüllerimize sor ki; Biz** (bir ismi) **Rahmân** (olan Zâtımız)**dan başkasını, ibâdet olunan birtakım ilâhlar** (olarak meşrû) **yapmış mıyız?!**

(Demek ki bu tevhîd inancını ilk olarak sen çıkarmadın, bütün peygamberler bu hususta müttefiktir!)

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَٓا اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِه۪ فَقَالَ اِنّ۪ي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٤٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz rasûl gönderdik,** kimi? (مُوسٰى) **Mûsâ'yı,** ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِاٰيَاتِنَٓا) **Bizim âyet** (ve mûcize) **lerimizle birlikte,** kime gönderdik? (اِلٰى فِرْعَوْنَ) **Firavun'a,** daha kime? (وَمَلَا۬ئِه۪) **ve ileri gelen kimselerine,** (فَقَالَ) **o** (Mûsâ) **hemen dedi,** neyi dedi? (اِنّ۪ي) **gerçekten ben,** kimim? (رَسُولُ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ) **âlemlerin Rabbinin rasûlüyüm.**

Meâl-i Şerîf - 46

46- Andolsun ki; elbette Biz Mûsâ'yı Firavun'a ve (kavminin) **ileri gelen kimselerine âyet** (ve mûcize)**lerimizle birlikte rasûl gönderdik de o hemen** (onlara): **"Şüphesiz ki ben, bütün âlemlerin Rabbinin** (size elçi olarak göndermiş olduğu) **rasûlüyüm" dedi.**

فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ بِاٰيَاتِنَٓا اِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(فَلَمَّا جَٓاءَ) **Fakat ne zaman ki getirdi,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdi" mânâsına gelmiştir, kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بِاٰيَاتِنَٓا) **Bizim âyet** (ve mûcize)**lerimizi,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** neden dolayı? (مِنْهَا) **onlardan dolayı,** nedirler? (يَضْحَكُونَ) **gülüyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- Fakat o onlara âyet (ve mûcize)**lerimizi getirdiği zaman** (onun peygamberlik iddiâsında haklı olduğunu anlayıp ona uyacakları yerde) **birdenbire o kişiler onlardan sebep gülüyorlardı.**

وَمَا نُر۪يهِمْ مِنْ اٰيَةٍ اِلَّا هِيَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَاۘ وَاَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

(وَمَا نُر۪ي) **Ve Biz göstermiyoruz,** kime? (هِمْ) **onlara,** neyi? (مِنْ اٰيَةٍ) **herhangi bir âyeti** (ve mûcizeyi), burada (مِنْ) harfi zâidedir, yâni onlara hangi mûcizeyi gösteriyorsak, (اِلَّا هِيَ) **mutlaka o,** nedir? (اَكْبَرُ) **daha büyüktür,** neden? (مِنْ اُخْتِهَا) **benzerinden,** (وَاَخَذْنَا) **ve Biz yakaladık,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne ile? (بِالْعَذَابِ)

o azaplarla, bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, niçin yakaladık? (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** ne yapsınlar? (يَرْجِعُونَ) **dönsünler.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Biz onlara herhangi bir âyet (ve mûcize) **göstermiyorduk ki, mutlaka o,** (evvelce gördükleri) **benzerinden daha büyüktü. Ayrıca onlar** (saplandıkları kâfirlik bataklığından) **dönsünler diye onları o** (yıllarca süren kuraklık, çekirge, bit ve kurbağa istilâsı gibi) **azaplarla yakaladık.**

وَقَالُوا يَٓا اَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ اِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

(وَقَالُوا) **Ve o** (Firavun ve hânedânından ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (يَٓا اَيُّهَ) **ey o** (kişi), burada (يَا) harfi nidâdır, (اَىُّ) isim olup münâdâdır, (هَا) ise harf-i tenbîhdir, *(el-Kurtubî, 1/225)* ondan bedel? (اَلسَّاحِرُ) **o** (ulu) **büyücü,** (اُدْعُ) **duâ et,** kim için? (لَنَا) **bizim için,** kime duâ et? (رَبَّكَ) **Rabbine,** ne hürmetine? (بِمَا عَهِدَ) **ahdi hürmetine,** öyle ahid ki nerede olucu? (عِنْدَكَ) **senin yanında,** yâni sana peygamberlik vererek duâlarını kabûl edeceğine dâir verdiği söz hâtırı için bu belânın kalkması husûsunda duâ et, (اِنَّنَا) (o takdirde) **muhakkak biz,** kimleriz? (لَمُهْتَدُونَ) **elbette hidâyet bulan kimseler** (olacağız).

Meâl-i Şerîf - 49

49- Bir de o (Firavun ve hânedânından ola)**nlar** (Mûsâ *(Aleyhisselâm)*ın bu felâketleri kendilerinden açabilecek bir güce sâhip olduğunu düşündüler de, değer verdikleri büyücülere kullandıkları tâzim ifâdesiyle ona hitap ederek):

"Ey o (ulu) **büyücü! Senin yanında bulunan** (peygamberlik mertebesi ve duâlarının kabûlüne dâir sana verdiği sözü ve) **ahdi hürmetine bizim için Rabbine yalvar** (da bu belâları bizden gidersin). **Gerçekten** (duânın kabûlünü gördüğümüz zaman) **elbette biz** (hiç beklemeden sana îmâna) **hidâyet bulan kişileriz" dediler.**

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(فَلَمَّا كَشَفْنَا) **Ama ne zaman ki açtık,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **o azapları,** (اِذَا هُمْ) **birdenbire onlar,** nedirler? (يَنْكُثُونَ) (sözlerini) **bozuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Ama Biz (onun duâsıyla) **onlardan o azapları açtığımız zaman** (şükretmek üzere îmân edecekleri yerde) **birdenbire onlar** (sözlerini) **bozuyorlar.**

وَنَادٰى فِرْعَوْنُ فٖى قَوْمِهٖ قَالَ يَا قَوْمِ اَلَيْسَ لٖى مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ الْاَنْهَارُ
تَجْرٖى مِنْ تَحْتٖىۚ اَفَلَا تُبْصِرُونَۜ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(وَنَادٰى) **Ve nidâ etti,** kim? (فِرْعَوْنُ) **Firavun,** nerede? (فٖى قَوْمِهٖ) **kavminin içerisinde,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (يَا قَوْمِ) **ey kavmim,** (اَلَيْسَ) **olmadı mı,** kime âittir? (لٖى) **özellikle bana âittir,** ne? (مُلْكُ مِصْرَ) **Mısır'ın mülkü** (ve saltanatı), daha ne olmadı mı? (وَهٰذِهِ) **ve işte bunlar,** bunlardan bedel? (اَلْاَنْهَارُ) **nehirler,** öyle nehirler ki, (تَجْرٖى) **sürekli akıyor,** nereden? (مِنْ تَحْتٖى) **benim altımdan doğru,** yâni benim saraylarımda oturduğum yerin altından, (اَفَلَا تُبْصِرُونَ) **hâlâ görmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 51

51- Firavun (gördüğü mûcizeler karşısında güç kaybına uğradığını anlayınca, ileri gelen yakınları onu bırakır da Mûsâ *(Aleyhisselâm)*a inanırlar diye telaşa kapılarak Kıptîlerden oluşan) **kavmi içerisinde çağrı yaptı da dedi ki:**

"Ey kavmim! Mısır'ın saltanatı bana âit değil midir?! İşte şu ırmaklar benim (saraylarımda oturduğum yerlerde) **altımdan doğru akmakta değil midir?! Hâlâ** (benim üstünlüğümü) **görmeyecek misiniz?!**

اَمْ اَنَا۬ خَيْرٌ مِنْ هٰذَا الَّذٖى هُوَ مَهٖينٌ وَلَا يَكَادُ يُبٖينُ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

(اَمْ اَنَا) **Yoksa ben mi,** neyim? (خَيْرٌ) **daha hayırlı**(yım), kimden? (مِنْ هٰذَا) **işte şundan,** yâni Mûsâ'dan, şundan bedel? (اَلَّذٖى) **o kişiden ki,** (هُوَ) **o,** nedir? (مَهٖينٌ) **zayıf ve hakirdir,** *(el-Beyzâvî)* daha nedir? (وَلَا يَكَادُ) **üstelik yakın dahî olmuyor,** nedir olmaya? (يُبٖينُ) **açıklar** (olmaya).

Meâl-i Şerîf - 52

52- Yoksa ben şu kişiden daha hayırlı değil miyim ki o hakir ve zayıftır, üstelik (dilindeki pelteklikten dolayı) **açıklamada bulun**(arak merâmını anlat)**maya yakın dahî olamıyor?!**

فَلَوْلَٓا اُلْقِيَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ اَوْ جَٓاءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

(فَلَوْلَٓا اُلْقِيَ) **Öyleyse atılsaydı ya,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** ne? (اَسْوِرَةٌ) **değerli bilezikler,** öyle bilezikler ki neden olucu? (مِنْ ذَهَبٍ) **altından,** (اَوْ جَٓاءَ) **yâhut gelseydi ya,** kimle berâber? (مَعَهُ) **onunla berâber,** kimler gelseydi? (اَلْمَلٰٓئِكَةُ) **melekler,** ne oldukları hâlde? (مُقْتَرِنِينَ) **birbirine çok yakın oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- (Biz değer verdiklerimizi altın bilezikler ve takılara boğuyoruz, mâdemki o, âlemlerin Rabbi'nin elçisi olduğunu iddiâ ediyor) **öyleyse onun üzerine altından bilezikler atılsaydı ya! Ya da birbirine çok yakın olan melekler onunla birlikte** (kendisini tasdîk etmek üzere art arda) **gelseydi ya!"**

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاَطَاعُوهُۜ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(فَاسْتَخَفَّ) **Böylece** (kendisine itâat husûsunda acelecilik ve) **çabukluk talep etti,** kimden? (قَوْمَهُ) **kavminden,** (فَاَطَاعُو) **onlar da hemen itâat ettiler,** kime? (هُ) **ona,** (اِنَّهُمْ) **çünkü şüphesiz onlar,** ne idiler? (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (قَوْمًا) **bir kavim,** öyle kavim ki, (فَاسِقِينَ) (yoldan çıkmış) **fâsıklar.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- Böylece o (Firavun), **kavminden** (kendisine itâat husûsunda) **çabuk olmalarını talep etti de onlar hemen ona itâat ettiler. Çünkü şüphesiz onlar** (evvelden beri yoldan çıkmış) **fâsıklar toplumu idiler.** (Onun için o azgın fâsığın sözünü hemen dinlediler.)

فَلَمَّٓا اٰسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَۙ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(فَلَمَّٓا اٰسَفُو) **İşte ne zaman ki gazaplandırdılar,** kimi? (نَا) **Bizi,** (اِنْتَقَمْنَا) **intikam aldık,** kimden? (مِنْهُمْ) **onlardan,** (فَاَغْرَقْنَا) **hemen suyla boğduk,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hep) **birlikte olanlar hâlinde.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- İşte Bizi(m gibi etkilenmekten münezzeh olan bir Zâtı) **gazaplandırdıkları zaman onlardan intikam aldık ve hemen onları** (hep) **birlikte oldukları hâlde suyla boğduk.**

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْاٰخِرِينَ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(فَجَعَلْنَا) **Böylece Biz yaptık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nedir yaptık? (سَلَفًا) **öncüler,** daha? (وَمَثَلًا) **ve ibretlik bir şey** (yaptık), kim için? (لِلْاٰخِرِينَ) **sonra gelici kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Böylece Biz onları sonra gelen (kâfir)**ler için** (cehennem yolunda) **öncüler ve** (ders çıkarılacak) **ibretlik bir şey yaptık.**

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا اِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

(وَلَمَّا ضُرِبَ) **Ve ne zaman ki açıklandı,** kim? (اِبْنُ مَرْيَمَ) **Meryem'in oğlu** (Îsâ), ne olduğu hâlde? (مَثَلًا) **bir örnek olduğu hâlde,** (اِذَا قَوْمُكَ) (Habîbim) **birdenbire senin kavmin,** neden dolayı? (مِنْهُ) **on**(un açıklanmasın)**dan dolayı,** nedirler? (يَصِدُّونَ) (gülerek) **sevinç çığlığı atıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- Bir de (müşrikler tarafından cehennemde yanacaklara) **bir örnek olarak Meryem'in oğlu** (Îsâ) **açıklandığı zaman,** (Habîbim! Senin) **o** (bir an sessiz kalma)**ndan dolayı birdenbire senin kavmin gülerek sevinç çığlığı atıyorlar**(dı).

وَقَالُوا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ اَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(وَقَالُوا) **Ve onlar dediler,** neyi dediler? (ءَاٰلِهَتُنَا) **bizim ilâhlarımız mı,** nedir? (خَيْرٌ) **hayırlıdır,** (اَمْ هُوَ) **yoksa o mu,** yâni Îsâ mı, (مَا ضَرَبُو) **açıklamadılar,** neyi? (هُ) **onu,** kim için? (لَكَ) **senin için,** (اِلَّا جَدَلًا) **ancak bir çekişme olsun diye,** (بَلْ هُمْ) **doğrusu onlar,** kimdir? (قَوْمٌ) **bir toplumdur,** öyle toplum ki, (خَصِمُونَ) (her hususta) **mücâdele eden kimseler.** *(et-Teysîr)*

Meâl-i Şerîf - 58

58- Ayrıca o (Mekke ehlinden müşrik ola)**nlar: "**(Sence) **bizim ilâhlarımız mı hayırlıdır yoksa o mu?!** (Elbette sana göre de Îsâ hayırlıdır!)**" dediler.**

Bunu sana (hakkı bâtıldan ayırmak için değil) **ancak** (fuzûlî) **bir çekişme olsun diye açıkladılar. Doğrusu onlar** (inadına düşmanlık yapan ve her konuda bâtıl yere) **mücâdele eden bir toplumdur.**

Rivâyete göre; Abdullâh ibnü Ziba'râ Müslüman olmadan önce: "Siz ve Allâh'ın dışında taptıklarınız cehennem odusunuz!" *(el-Enbiyâ Sûresi:98)* âyetini duyunca Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Hristiyanlar Îsâ'ya tapıyor, sen de onun gerçek bir peygamber olduğunu söylüyorsun. Îsâ ateşte ise, bizim ve ilâhlarımızın da orada onunla birlikte olmasında bir beis yoktur. Varsın biz de onunla berâber yanalım!" dedi.

Bu söz karşısında Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bir anlık duraksaması üzerine Kureyş müşrikleri sevinçlerinden gülmeye ve yüksek sesle haykırmaya başladılar. Bunun üzerine Enbiyâ Sûresi'nin 101. âyet-i kerîmesi nâzil olarak, Îsâ *(Aleyhisselâm)* gibi, kendisine tapınılmaya rızâ göstermeyen, bilakis irâdeleri dışında tapınılan sâlih kulların cehennemden uzak olduğunu açıkladı. İşte bu ve bir sonraki âyet-i kerîme onların bu sözlerinden bahsetmektedir. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Hâzin)*

اِنْ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(اِنْ هُوَ) **O** (Îsâ *(Aleyhisselâm)*) **olmadı,** (اِلَّا عَبْدٌ) **ancak bir kul,** öyle kul ki, (اَنْعَمْنَا) **Biz iyilikte bulunduk,** kime? (عَلَيْهِ) **ona,** daha? (وَجَعَلْنَا) **Ve Biz yaptık,** kimi? (هُ) **onu**(n babasız yaratılışını), nedir yaptık? (مَثَلًا) (kıssa olarak) **çok şaşılacak bir şey,** kim için? (لِبَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğulları için.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- O (Îsâ) **ancak bir kuldur ki, Biz ona** (peygamberlik gibi birtakım nîmetler lütfederek) **iyilikte bulunmuştuk ve onu**(n babasız yaratılışını) **İsrâîloğulları için** (ders çıkaracakları kıssa olarak) **çok şaşılacak bir şey yapmıştık.** (Böyle bir kulun ilâhlıktan ne nasîbi olabilir?)

وَلَوْ نَشَٓاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلٰٓئِكَةً فِى الْاَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 60

(وَلَوْ نَشَٓاءُ) **Ve Biz murâd etseydik,** (لَجَعَلْنَا) **elbette yaratırdık,** kimden? (مِنْكُمْ) **sizin içinizden,** kimi yaratırdık? (مَلٰٓئِكَةً) **birtakım melekleri,** öyle melekler ki, (فِى الْاَرْضِ) **özellikle yer**(yüzün)**de,** ne yapıyorlar? (يَخْلُفُونَ) (size) **halef oluyorlar,** yâni sizin yerinize geçecek melekler yaratırdık.

Meâl-i Şerîf - 60

60- (Ey erkekler!) **Biz dileseydik** (Îsâ kulumuzu babasız yarattığımız gibi) **elbette sizin içinizden de birtakım melekler yaratırdık da** (şimdi

çocuklarınız sizin neslinizi devâm ettirdiği gibi o zaman) **onlar özellikle yer**(yüzün)**de sizin yerinize geçerlerdi.** ***/Sizi*** *(helâk etmemizin ardında)****n yerinize halef olacak*** *(ve hiç isyân etmeyip ibâdetle meşgul olacak)* ***melekler yaratırdık./***

Tefsîr ehlinin beyânına göre; Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i celîlesinde müşriklere şöyle buyurmuş olmaktadır: "Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın yaratılışı ilginç bir şey ise de, Ben bundan daha acâyip şeyler yapmaya da Kādirim! Nitekim şimdi melekleri hiçbir ana madde olmaksızın yoktan var etmekteyim. Ama istesem sizin gibi cisimlerden doğan çocukları da melek yapabilirim! Öyleyse doğma ve doğurma yoluyla da yaratılmaları mümkün olan meleklerin Benim çocuğum olmaları ve Benim ibâdetime hak kazanmaları nasıl düşünülebilir?!" *(el-Âlûsî, 24/404-405)*

وَاِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 61

(وَاِنَّهُ) **Bir de şüphesiz ki o** (Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın âhir zamanda yeryüzüne inişi), nedir? (لَعِلْمٌ) **elbette önemli bir bilgidir,** niçin? (لِلسَّاعَةِ) **o** (kıyâmet) **ân**(ının yaklaştığının anlaşılması) **için,** (فَلَا تَمْتَرُنَّ) (ey kullarım) **artık aslâ şüphe etmeyin,** *(el-Beyzâvî)* ne hakkında? (بِهَا) **onun** (vukûu) **hakkında,** ne yapın? (وَاتَّبِعُو) **ve iyice tâbi olun,** kime? (نِ) **Bana** (ve rızâma ulaştıran dînime), (هٰذَا) **işte bu** (sizi dâvet ettiğim din), nedir? (صِرَاطٌ) **mükemmel bir yoldur,** öyle yol ki, (مُسْتَقِيمٌ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 61

61- Yine şüphesiz ki o (Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın âhir zamanda yeryüzüne inişi), **elbette o** (kıyâmet) **ân**(ının yaklaştığının anlaşılması) **için önemli bir bilgidir.** (Ey kullarım!) **Öyleyse onun** (vukûu) **hakkında aslâ şüphe etmeyin. Siz Bana** (ve rızâma ulaştıran dînime ve rasûlüme) **hakkıyla tâbi olun. İşte bu** (sizi dâvet ettiğim din) **dosdoğru bir yoldur.**

Taberî, Ebû Hayyân ve Beyzâvî gibi birçok müfessirin beyânı vechile; bu âyetteki zamîrin, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın inişinden bahsettiği konusu, İbnü Abbâs, Mücâhid, Katâde, Hasen, Süddî, Dahhâk ve İbnü Zeyd gibi sahâbe ve tâbi'înin birçok müfessiri tarafından açıklanmıştır. Birçok sahih hadîs-i şerîfte de: "Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın şu ana kadar ölümü tatmadığı, cism-i şerîfiyle ikinci kat semâda diri olduğu ve kıyâmete yakın Hazret-i Mehdî'ye yardım etmek üzere Deccâl'ı katletmek ve İslam'ı dünyâya hâkim kılmak için Şâm'daki beyaz minâreye ineceği ve kırk sene kadar İslâmiyet'i dünyâda hâkim kıldıktan sonra vefât edeceği" bildirilmiştir. *(el-Buhârî, es-Sahîh, el-Enbiyâ:50, rakam:3265; Müslim, es-Sahîh, el-Îmân:71, rakam:155; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, rakam:30949-30950, 11/204-205)*

Bu konudaki hadîs-i şerîfler mânevî tevâtür derecesine ulaştığı için, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın ineceğini inkâr etmek, îmâna zarar verecek kadar tehlikelidir. Günümüzde kimileri bu konuyu Hristiyanlarla iyi geçinme noktasında bir malzeme olarak kullanmakla hatâ ettikleri gibi, bu inanışın misyonerlik faaliyetlerine yaradığı gerekçesiyle, Ehl-i Sünnet îtikād kitaplarının metinlerinde yer alan böyle önemli îtikādî bir konuyu inkâr edenler de hiç şüphesiz Ehl-i

Sünnet görüşünden ayrılmışlardır. Hattâ Allâme Âlûsî *(Rahimehullâh)*, Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın âhir zamanda ineceğini inkâr edenlerin, inanılması zarûrî olan bir meseleyi reddettiklerinden dolayı ulemânın icmâı ile kâfir sayıldıklarını açıklamıştır. *(el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 21/342)*

Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın vefâtından bahseden Âl-i 'İmrân Sûresi'nin 55. âyet-i kerîmesi, onun şu anda ölü bulunduğu anlamına gelmemektedir. Zîrâ orada geçen "Teveffî" ifâdesi; "Göğe kabzedilmesi (alınması)" mânâsındadır. Mâide Sûresi'nin 117. âyet-i kerîmesi ise, onun mahşerdeki beyânı olduğundan ve o da "Sen beni göğe diri olarak kaldırınca artık gözcüleri Sen oldun" anlamına geldiği için yine şu anda ölü olduğu mânâsı taşımaz.

Oysa Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın Yahûdîler tarafından çarmıha gerilemediği ve öldürülemediği, bilakis Allâh-u Te'âlâ'nın onu Kendi nezdine (ikinci kat semâya) yükselttiği husûsu Nisâ Sûresi'nin 157-158. âyet-i kerîmelerinde açıklanmıştır. Ayrıca Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın inişi, Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in son peygamber olduğunu bildiren Ahzâb Sûresi'nin 40. âyet-i kerîmesiyle de çelişmez. Zîra Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın nübüvveti Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den önce sâbit olduğu için onun inişiyle yeni bir nebî gelmiş olmaz. *('Abdürrezzâk, et-Tefsîr, rakam:2778, 3/172; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 25/90-91, 5/448-453; es-Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-beyân, 23/470-471, 11/569-570; el-Mâverdî, en-Nüketü ve'l-'uyûn, 5/235; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 1/447; İbnü 'Atıyye, el-Muharrarü'l-vecîz, 13/244, 2/263; Ebû Hayyân, el-Bahru'l-Muhît, 4/64; el-Beyzâvî, en-Nesefî, el-Hâzin, -Mecmû'atü'tefâsîr-, 1/506; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 4/233-235, 7/503; 21/342-243)*

Bâzılarının bu konuyu sulandırmak için, "Îsâ *(Aleyhisselâm)*ın rûhâniyetinin ineceği ve onun barış düşüncesinin dünyâya hâkim olacağı" şeklinde ortaya attıkları fikirler, bunca nassı tahrîf, dolayısıyla da inkâr anlamına geldiğinden, aslâ kabullenilecek ve nakledilecek doğru şeyler değildir.

Bu konuda geniş mâlûmât için ilgili âyet-i kerîmelerin meâllerine bakınız! Ayrıca bakınız: *Rûhu'l-Furkān, 6/51-89*

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 62

(وَلَا يَصُدَّنَّ) **Ve sakın** (Benim yoluma uymaktan) **alıkoymasın,** kimi? (كُمْ) **sizi,** kim? (الشَّيْطَانُ) **şeytan,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki o,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** öyle düşman ki, (مُبِينٌ) (zararı) **apaçık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 62

62- Bir de sakın ha şeytan sizi (Benim yoluma uymaktan) **alıkoymasın. Çünkü şüphesiz o** (şeytan) **sizin için** (dost gibi görünen ama zararı) **apaçık** (olan) **büyük bir düşmandır.**

وَلَمَّا جَاءَ عِيسٰى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذٖى تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 63

(وَلَمَّا جَاءَ) **Ve ne zaman ki geldi,** kim? (عِيسٰى) **Îsâ,** ne ile? (بِالْبَيِّنَاتِ) **çok açık mûcizelerle,** (قَالَ) **dedi,** neyi dedi? (قَدْ جِئْتُ) **muhakkak getirdim,** bu fiil

kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirdim" mânâsına gelmiştir, kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِالْحِكْمَةِ) **o hikmet** (ve hükümlerle dolu İncîl)**i,** daha niçin geldim? (وَلِاُبَيِّنَ) **ve iyice açıklayayım diye,** kim için? (لَكُمْ) **sizin için,** neyi? (بَعْضَ الَّذٖى) **o şeylerin bir kısmını ki,** (تَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ediyorsunuz,** ne hakkında? (فٖيهِ) **onun hakkında,** (فَاتَّقُوا) **öyleyse hakkıyla sakının,** kimden? (اَللّٰهَ) **Allâh**(ın haramların)**dan,** daha ne yapın? (وَاَطٖيعُو) **ve itâat edin,** kime? (نِ) **bana.**

Meâl-i Şerîf - 63

63- **Îsâ** (kulumuz, İsrâîloğullarına) **çok açık mûcizelerle geldiği zamanda ise dedi ki: "Gerçekten ben size o hikmet** (ve hükümlerle dolu İncîl)**i getirdim, bir de kendisi**(nin doğru olup olmadığı) **hakkında sürekli ihtilâf etmekte olduğunuz o** (dînî konulardaki) **şeylerin bir kısmını size iyice açıklayayım diye** (geldim). **Artık** (bana muhâlefet husûsunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (tebliğ ettiğim konularda) **bana itâat edin.**

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ رَبّٖى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقٖيمٌ ﴿٦٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 64

(Îsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) (اِنَّ اللّٰهَ) **muhakkak Allâh,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (رَبّٖى) **benim Rabbimdir,** daha? (وَرَبُّكُمْ) **sizin de Rabbinizdir,** (فَاعْبُدُو) **o hâlde kulluk edin,** kime? (هُ) **O'na,** (هٰذَا) **işte bu** (tevhîd inancı), nedir? (صِرَاطٌ) **mükemmel bir yoldur,** öyle yol ki, (مُسْتَقٖيمٌ) **dosdoğru olucu.**

Meâl-i Şerîf - 64

64- (Îsâ *(Aleyhisselâm)* sözlerine şöyle devâm etti:) **Şüphesiz ki; ancak Allâh benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse** (bana değil sâdece) **O'na kulluk edin. İşte bu** (tevhîd inancı), (kendisine tâbi olanları ebedî nîmetlere kavuşturacak) **dosdoğru olan mükemmel bir yoldur."**

فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذٖينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ اَلٖيمٍ ﴿٦٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 65

(فَاخْتَلَفَ) **Sonra ihtilâf etti,** kim? (اَلْاَحْزَابُ) **o** (Yahûdî ve Hristiyanlardan oluşan fırkalar ve) **hızipler,** nerede? (مِنْ بَيْنِهِمْ) **aralarında,** burada (مِنْ) harfi zâidedir, *(et-Teysîr)* (فَوَيْلٌ) **artık büyük bir helâk** (vâki) **olsun,** kim için? (لِلَّذٖينَ) **o kimseler için ki,** (ظَلَمُوا) (şirk koşarak) **zâlim oldular,** neden dolayı helâk onlar için olsun? (مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ) **büyük bir günün azâbından,** öyle gün ki, (اَلٖيمٍ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 65

65- (Bu kadar açık mûcizelere şâhit olduktan ve Îsâ kulumuz göğe kaldırıldıktan **sonra** (Yahûdî ve Hristiyanlar içerisindeki) **o** (Îsâ'yı tümüyle reddedenler bir yana, ayrıca kendisine inananlar arasında da fırkalar ve) **hızipler kendi aralarında** (onun hakkında görüş birliğine varamayıp) **ihtilâf etti**(ler).

Artık (şirk koşarak) **zulmetmiş olan o kimseler için o** (sorgulanacakları) **büyük günün çok acı verici azâbın**(a müstehak olmaların)**dan dolayı büyük bir helâk** (ve sonsuz azaplar) **olsun!**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; bu âyet-i kerîmede bahsedilen "Hızipler"den maksad; onu inkâr eden Yahûdîler hâricinde, Hristiyanlardan olan ve Melkâniyye/İsrâîliyye, Nestûriyye ve Ya'kûbiyye (Ortodoks, Katolik ve Protestanlar) diye bilinen meşhur fırkalardır.

Bu ihtilâf eden fırkalardan kimi Îsâ *(Aleyhisselâm)* hakkında: "Kötü bir çocuktur! Sahtekâr bir büyücüdür!" derken, bâzısı: "O Allâh idi, yere indi, sonra semâya yükseldi" demiş, diğer bir kısmı ise: "O, Allâh'ın oğludur!" diyerek hepsi de şirk koşmuş, kimi de: "Allâh'ın kulu ve peygamberidir" diyerek hakka isâbet etmiştir. *('Abdürezzâk, et-Tefsîr, rakam:1765, 2/358; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 18/195; el-Beyzâvî; el-Medârik; el-Âlûsî)*

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 66

(هَلْ يَنْظُرُونَ) **O** (kâfir ola)**nlar beklemiyorlar,** (اِلَّا السَّاعَةَ) **ancak o ânı,** o ândan bedel? (اَنْ تَأْتِىَ) **gelmesini,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne olduğu hâlde? (بَغْتَةً) **birdenbire karşılaşıldığı hâlde,** *(ed-Dürru'l-masûn, 4/595)* (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** (لَا يَشْعُرُونَ) **fark etmiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 66

66- O (kâfir ola)**nlar** (mâdem ki îmân etmiyorlar, demek ki onlar) **ancak o** (kıyâmet) **ânı; kendileri fark etmiyorlarken, onun onlara ânîden gelmesini bekliyorlar.**

اَلْاَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 67

(اَلْاَخِلَّاءُ) **O** (dünyâda samîmî olan) **dostlar,** ne zamanda? (يَوْمَئِذٍ) **işte o günde,** nedirler? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** kim için olduğu hâlde? (لِبَعْضٍ) **diğer bir kısım için,** nedir? (عَدُوٌّ) **büyük bir düşmandır,** (اِلَّا الْمُتَّقِينَ) **ancak** (haramlardan sakınan) **o takvâ sâhipleri müstesnâ.**

Meâl-i Şerîf - 67

67- O (dünyâda samîmî olan) **dostlar; işte o gün onların bir kısmı diğer bir kısım için büyük bir düşman** (olacak)**dır. Ancak** (haramlardan sakınan) **o takvâ sâhipleri müstesnâ.** (Çünkü onların dostluğu Allâh uğrunda olduğu için âhirette de devâm edecektir.)

يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَٓا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَۚ ﴿٦٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 68

(Allâh-u Te'âlâ o gün cennet ehline şöyle buyuracaktır:) (يَا عِبَادِ) **ey Benim** (has) **kullarım,** (لَا خَوْفٌ) **hiçbir korku yoktur,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** ne zaman? (اَلْيَوْمَ) **bugün,** daha? (وَلَٓا اَنْتُمْ) **ve siz değilsiniz,** nedir değilsiniz? (تَحْزَنُونَ) **mahzun olacaksınız.**

Meâl-i Şerîf - 68

68- (Allâh-u Te'âlâ o gün cennet ehline şöyle buyuracaktır:) **"Ey Benim** (husûsî) **kullarım! Bugün sizin üzerinize hiçbir korku yoktur ve ancak siz mahzun olmayacaksınız.**

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَۚ ﴿٦٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 69

Bugün Ben methediyorum, kimi? (اَلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** bu kelime medh üzere mensûbtur, *(el-Âlûsî)* (اٰمَنُوا) **îmân etmiştiler,** neye? (بِاٰيَاتِنَا) **Bizim âyetlerimize,** daha? (وَكَانُوا) **ve olmuştular,** nedir olmuştular? (مُسْلِمِينَ) **Müslüman kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 69

69- (Bugün Ben) **öyle kimseleri** (methediyorum) **ki; onlar Bizim âyetlerimize îmân etmiştiler ve** (Bizim bütün emirlerimize teslimiyet gösteren) **Müslüman kimseler olmuştular.** (İşte siz de onlardan olduğunuz için bugün müjdeleniyorsunuz.)

اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 70

(اُدْخُلُوا) **Girin,** nereye? (اَلْجَنَّةَ) **cennete,** kim? (اَنْتُمْ) **siz,** daha? (وَاَزْوَاجُكُمْ) **ve eşleriniz,** ne olduğunuz hâlde girin? (تُحْبَرُونَ) **çok sevindiriliyor olduğunuz hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 70

70- Siz ve eşleriniz sevince boğulmakta ***/ziynetlerle donatılmakta/*** **olduğunuz hâlde cennete girin."**

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍۚ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُۚ وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَۚ ﴿٧١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 71

(يُطَافُ) **Dolaşılacaktır,** kimin etrâfında? (عَلَيْهِمْ) **onların etrâfında,** ne ile? (بِصِحَافٍ) **çok değerli birtakım çanaklarla,** öyle çanaklar ki neden olucu? (مِنْ ذَهَبٍ) **altından,** daha ne ile dolaşılacaktır? (وَاَكْوَابٍ) **ve çok kıymetli birtakım testilerle,** (وَفِيهَا) **ve özellikle orada vardır,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (تَشْتَهِى) **arzuluyor,** neyi? (هِ) **onu,** ne? (اَلْاَنْفُسُ) **nefisler,** daha o şeyler vardır ki? (وَتَلَذُّ) **ve** (onlara bakmaktan) **lezzetleniyor,** ne? (اَلْاَعْيُنُ) **gözler,** (وَاَنْتُمْ) **üstelik siz,** nerede? (فِيهَا) **orada,** kimlersiniz? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 71

71- (Cennet hizmetçileri tarafından) **çok değerli birtakım altın çanaklarla ve çok kıymetli testilerle onların etrâfında dolaşılacaktır.**

Kendilerini canların çekmekte olduğu ve gözlerin (kendilerine bakmakla) **lezzetlendiği şeyler ise sâdece oradadır.** (Rablerinin onlara hitâbı şöyle devâm edecektir:) **"Üstelik siz orada ebedî kalıcı kimselersiniz.**

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّت۪ٓي اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 72

(وَتِلْكَ) **Ve** (ey mümin insan) **işte sana! Bu** (girdiğin yer), nedir? (اَلْجَنَّةُ) **cennettin ta kendisidir,** (اَلَّتِى) **öyle cennet ki,** (اُورِثْتُمُو) **vâris** (mîrasçı) **kılındınız,** neye? (هَا) **ona,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o şeyler sebebiyle ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَعْمَلُونَ) **amel ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 72

72- İşte sana (ey mümin insan)**! Bu** (girdiğin yer)**, sürekli yapar olduğunuz** (güzel) **şeyler sebebiyle** (mîrâsa konar gibi) **kendisine** (zahmetsizce) **vâris kılındığınız o cennetin ta kendisidir.**

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 73

(لَكُمْ) **Sizin için vardır,** nerede olduğu hâlde? (فِيهَا) **özellikle orada,** ne vardır? (فَاكِهَةٌ) **çeşitli meyveler,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, burada tenvîn tenvî' (çeşitlilik ifâdesi) içindir, öyle meyveler ki, (كَثِيرَةٌ) **ziyâde çok olucu,** (مِنْهَا) **özellikle onlardan,** (تَأْكُلُونَ) **yersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 73

73- Sizin için özellikle orada ziyâdesiyle çok olan türlü meyveler vardır ki onlardan (da) **yiyeceksiniz."**

اِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 74

(اِنَّ الْمُجْرِمِينَ) **Şüphesiz o** (şirk koşan) **suçlular,** nerede? (فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ) **cehennem azâbı içerisinde,** kimlerdir? (خَالِدُونَ) **ebedî kalıcı kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 74

74- Şüphesiz ki o (şirkten ibâret en büyük suçu işlemiş olan) **mücrimler cehennem azâbı içerisinde ebedî kalıcı kimselerdir.**

لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 75

(لَا يُفَتَّرُ) **O** (azap) **hiç gevşetilmeyecektir,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** (وَهُمْ) **üstelik onlar,** nerede? (فِيهِ) **özellikle onun içerisinde,** kimlerdir? (مُبْلِسُونَ) **ümit kesmiş kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 75

75- O (azap) **onlardan hiç gevşetilmeyecektir. Üstelik onlar onun içerisinde** (bütün hayırlardan) **ümit kesmiş kimselerdir.**

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 76

(وَمَا ظَلَمْنَا) **Ama Biz zulmetmedik,** kime? (هُمْ) **onlara,** (وَلٰكِنْ كَانُوا) **velâkin oldular,** (هُمْ) **ancak onlar,** nedir oldular? (اَلظَّالِمِينَ) **zâlimlerin ta kendileri.**

Meâl-i Şerîf - 76

76- Ama (böyle yaparak) **Biz onlara zulmetmiş olmadık. Lâkin onlar** (Bizi inkâr ederek ve Bize âit olan ilâhlık hakkını başkalarına vererek Bize haksızlık eden ama aslında kendilerini ebedî azâba çarptırarak sâdece kendi nefislerine yazık etmiş olan) **zâlimlerin ta kendileri oldular.**

وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ اِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 77

(وَنَادَوْا) **Ve o** (cehennemlik ola)**nlar** (cehennem bekçisine) **seslendiler,** ne diye? (يَا مَالِكُ) **ey Mâlik,** (لِيَقْضِ) (ölümle) **hüküm versin,** kimin üzerine? (عَلَيْنَا) **bizim üzerimize,** kim? (رَبُّكَ) **senin Rabbin,** (قَالَ) (Mâlik) **dedi,** neyi dedi? (اِنَّكُمْ) **şüphesiz ki siz,** kimlersiniz? (مَاكِثُونَ) (ebedî) **kalıcı kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 77

77- Bir de o (cehennemlik ola)**nlar** (azâbın şiddetine dayanamayıp azalacağından da ümîdi kesince cehennem bekçisine)**: "Ey Mâlik!** (Artık dayanamayacağız) **Rabbin**(den iste de) **hakkımızda** (ölüm ile) **hüküm versin" diye seslendiler.**

O (da bin sene bekledikten sonra Allâh-u Te'âlâ'nın karârını açıklamak üzere)**: "Şüphesiz ki siz** (bu azap içerisinde ebediyyen) **kalıcı kimselersiniz" dedi.**

لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 78

(لَقَدْ جِئْنَا) **Andolsun ki; elbette Biz getirmiştik,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getirmiştik" mânâsına gelmiştir, kime getirmiştik? (كُمْ) **size,** neyi? (بِالْحَقِّ) **o hakk** (olan tevhîd inancın)**ı,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ) **velâkin sizin ekseriyetiniz,** neyi? (لِلْحَقِّ) **özellikle o hakkı,** kimlersiniz? (كَارِهُونَ) **istemeyen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 78

78- (Evet! Mâlik doğru söyledi, siz bunu hak ettiniz, zîrâ) **andolsun ki; elbette Biz size** (Rasûlümüzü göndererek ve Kur'ân'ı indirerek) **o hakk**(ın ta kendisi olan tevhîd inancın)**ı kesinlikle getirmiştik.**

Velâkin sizin ekseriyetiniz (hangi konuda olursa olsun) **özellikle o hakkı istemeyen kimselerdiniz.**

اَمْ اَبْرَمُٓوا اَمْرًا فَاِنَّا مُبْرِمُونَۚ ﴿٧٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 79

(اَمْ اَبْرَمُـوا) **Yoksa o** (müşrik ola)**nlar sağlam mı yaptılar,** neyi? (اَمْرًا) **bir işi,** yâni Rasûlüme hîle yapma işini, (فَاِنَّا) **işte muhakkak Biz de,** kimiz? (مُبْرِمُـونَ) (işini sağlam ve) **muhkem yapıcılar**(ız).

Meâl-i Şerîf - 79

79- Yoksa o (müşrik ola)**nlar** (Benim Rasûlüme karşı hîle yapmak için) **bir işi sağlam mı yaptılar?! İşte muhakkak Biz de** (onların kurduğu tuzakları iptal işini sağlam ve) **muhkem yapıcılarız.**

اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْۜ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 80

(اَمْ يَحْسَـبُونَ) **Yoksa o** (müşrik ola)**nlar zannediyorlar mı,** neyi? (اَنَّـا) **gerçekten Biz,** ne yapmıyoruz? (لَا نَسْـمَعُ) **duymuyoruz,** neyi? (سِـرَّهُمْ) **onların sırlarını** (ve nefisleriyle konuştuklarını), **daha?** (وَنَجْوٰيهُمْ) **ve aralarındaki gizli konuşmaları,** (بَلٰـى) **hayır** (biz her şeye vâkıfız), (وَرُسُـلُنَا) **üstelik elçilerimiz** (olan meleklerimiz), nerede? (لَدَيْهِـمْ) **onların yanında,** ne yapıyorlar? (يَكْتُبُـونَ) **sürekli yazıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 80

80- Yoksa o (müşrik ola)**nlar gerçekten sanıyorlar mı ki, Biz onların** (kalplerinden geçirerek nefisleriyle konuştukları) **sırlarını ve aralarındaki gizli konuşmaları duymuyoruz?!**

Hayır! (Biz her şeye vâkıfız!) **Üstelik** (amellerini yazmakla görevli) **elçilerimiz** (olan melekler) **de sürekli onların yanında** (bulunup, her yaptıklarını ve konuştuklarını) **yazıyorlar.**

قُلْ اِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌۗ فَاَنَا اَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 81

(قُـلْ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اِنْ كَانَ) **eğer bulunsaydı,** kime âit? (لِلرَّحْمٰـنِ) **Rahmân'a âit,** ne? (وَلَـدٌ) **bir çocuk,** (فَاَنَـا) **işte ben,** kimim? (اَوَّلُ الْعَابِدِيـنَ) (ona) **tapanların ilkiyim.**

Meâl-i Şerîf - 81

81- (Habîbim! Meleklerin Allâh'ın kızları olduğuna inanarak onlara tapan o kâfirlere) **de ki:** "(Faraza) **Rahmân'a âit bir çocuk bulunsaydı, işte ben** (ona) **tapanların ilkiyim.** (Ama böyle bir şey söz konusu değil, siz bunu nereden uyduruyorsunuz?!)"

سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 82

(سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ) **O göklerin Rabbini tesbîh ile** (tenzîh edin), daha neyin Rabbi? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** ondan bedel? (رَبِّ الْعَرْشِ) **Arş'ın Rabbini,** neden tenzih edin? (عَمَّا) **o şeylerden ki,** (يَصِفُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar** (O'nu o noksan sıfatlarla) **vasıflıyorlar** (niteliyorlar).

Meâl-i Şerîf - 82

82- O göklerin ve yerin Rabbini; o (yüce) **Arş'ın Rabbini, o** (müşrik ola)**nların** (yalan-yanlış şeylerle yüce Zâtını niteleyip) **vasıflamakta oldukları şeylerden** (ve evlât edinme gibi noksan sıfatlardan tenzîh etmek üzere) **tesbîh ile** (meşgul olun).

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذٖى يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 83

(فَذَرْ) (Habîbim) **artık bırak,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne yapsınlar? (يَخُوضُوا) (şirke) **dalsınlar,** daha? (وَيَلْعَبُوا) **ve oynasınlar,** ne zamâna kadar? (حَتّٰى يُلَاقُوا) **onlar kavuşuncaya kadar,** neye? (يَوْمَهُمْ) **günlerine,** (اَلَّذٖى) **o günleri ki,** (يُوعَدُونَ) (onunla) **tehdit ediliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 83

83- (Habîbim!) **Artık bırak onları da o tehdit edilmekte oldukları günlerine kendileri kavuşuncaya kadar** (bâtıl inançlarına) **dalsınlar ve** (kısa ömürlerinde biraz daha) **oynasınlar** (bakalım).

وَهُوَ الَّذٖى فِى السَّمَٓاءِ اِلٰهٌ وَفِى الْاَرْضِ اِلٰهٌ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْعَلٖيمُ ﴿٨٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 84

(وَهُوَ) **Ve ancak O** (Allâh-u Te'âlâ), kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** nerede? (فِى السَّمَٓاءِ) **gökte,** nedir? (اِلٰهٌ) (ibâdet olunmayı hak eden) **yüce bir**

İlâh'tır, daha nerede? (وَفِى الْاَرْضِ) **yerde de,** nedir? (اِلٰهٌ) **büyük bir İlâh'tır,** (وَهُوَ) **yine ancak O,** kimdir? (اَلْحَك۪يمُ) **Hakîm'dir,** daha kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 84

84- Bir de ancak O (Allâh-u Te'âlâ), **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki; gökte de** (ibâdet olunmayı hak eden) **büyük bir İlâh'tır, yerde de yüce bir İlâh'tır! Yine ancak O** (yarattıklarını yönetmede ve tüm işlerinde isâbetli olan bir) **Hakîm'dir,** (olmuş ve olacak her şeyi, özellikle de yarattıklarına yarayan şeyleri hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

وَتَبَارَكَ الَّذ۪ي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاۚ
وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِۚ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 85

(وَتَبَارَكَ) **Ve bereketi** (ve hayrı) **dâimâ çok olmuştur,** bereket bakımından kim çok olmuştur? (اَلَّذ۪ي) **O Zât ki,** (لَهُ) **sâdece O'na âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve saltanatı), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **ikisi arasındadır,** (وَعِنْدَهُ) **ve sâdece O'nun nezdindedir,** ne? (عِلْمُ السَّاعَةِ) **o ânın ilmi,** yâni kıyâmet ânının ne zaman gerçekleşeceği bilgisi, (وَاِلَيْهِ) **ve yalnız O'n**(un hesap yurdun)**a,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 85

85- O Zâtın (hayrı ve) **bereketi dâim olmuştur ki; göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin mülkü** (ve saltanatı) **sâdece O'na âittir. O** (kıyâmet) **ânın**(ın ne zaman gerçekleşeceği) **bilgisi de ancak O'nun nezdindedir ve siz yalnızca O'n**(un hesap yurdun)**a döndürüleceksiniz.**

وَلَا يَمْلِكُ الَّذ۪ينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 86

(وَلَا يَمْلِكُ) **Ve mâlik olamaz,** kim? (اَلَّذ۪ينَ) **o kimseler ki,** (يَدْعُونَ) **o** (müşrik ola)**nlar tapıyorlar,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِه۪) **O'ndan başka,** neye mâlik olamaz? (اَلشَّفَاعَةَ) **şefâat** (yetkisin)**e,** (اِلَّا مَنْ) **lâkin** (onların taptıkları içerisinden) **o kimse**(nin şefâat etmesi) **müstesnâ ki,** (شَهِدَ) **o şâhitlik yaptı,** neye? (بِالْحَقِّ) **o hakk** (olan tevhîd inancının doğruluğun)**a,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (يَعْلَمُونَ) (yaptıkları şeyin doğruluğunu) **biliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 86

86- O (müşrik ola)**nların** (Allâh-u Te'âlâ'yı bırakıp da) **O'ndan başka tapmakta oldukları o** (putlar gibi âciz) **şeyler ise** (sandıkları gibi onlara) **şefâat** (yetkisin)**e sâhip olamaz**(lar).

Lâkin (Îsâ, Uzeyr ve melekler gibi o hak olan tevhîd inancının doğruluğunu) **kendileri de biliyorlarken o hakka şâhit olan kimseler müstesnâ.** (Zîrâ onlar müminlere şefâat edeceklerdir.)

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَۙ ﴿٨٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 87

(وَلَئِنْ سَاَلْتَ) (Habîbim) **ve andolsun ki; sorsan,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (مَنْ) **kim,** nedir? (خَلَقَ) **yaratmıştır,** kimi? (هُمْ) **onları,** (لَيَقُولُنَّ) **elbette muhakkak derler,** neyi derler? (اَللّٰهُ) **Allâh** (yarattı), (فَاَنّٰى) **hâlâ nasıl,** (يُؤْفَكُونَ) (haktan) **çevrilebiliyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 87

87- (Habîbim!) **Andolsun ki "Onları kim yaratmıştır?" diye kendilerine sorsan, elbette onlar mutlaka: "Allâh** (yarattı)**" diyeceklerdir.** (Bunu kendileri de bilmekteyken) **hâlâ nasıl** (O'na ibâdetten uzaklaştırılıyorlar da başkasına kulluk yapmaya) **çevrilebiliyorlar?!**

وَقِيلِهٖ يَا رَبِّ اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَۢ ﴿٨٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 88

(وَقِيلِهٖ) (Habîbimin) **sözüne de yemin olsun,** o sözünden bedel? (يَا رَبِّ) **ey Rabbim,** (اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ) **şüphesiz işte bun**(ca teblîğime rağmen kâfirlikte ısrarcı olan)**lar,** nedir? (قَوْمٌ) **kötü bir toplumdur,** öyle toplum ki, (لَا يُؤْمِنُونَ) **îmân etmiyorlar.** Burada kasemin cevâbı mahzûftur ki takdîri (لَنَفْعَلَنَّ بِهِمْ مَا نَشَاءُ) "Elbette Biz onlara (azap cinsinden) dilediğimiz şeyleri yapacağız" şeklindedir. *(el-Bahru'l-Muhît, 8/30)*

Meâl-i Şerîf - 88

88- (Habîbimin:) **"Yâ Rabbi! Şüphesiz işte bun**(ca dâvet ve teblîğime rağmen hâlâ kâfirlikte ısrarcı olan)**lar öyle kötü bir toplumdur ki îmân etmiyorlar"** (diye kavminden şikâyetini bildiren) **sözüne de yemin olsun** (ki; onları mutlaka cezâlandıracağız).

فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 89

(فَاصْفَحْ) (Habîbim) **artık yüz çevir,** kimden? (عَنْهُمْ) **onlardan,** daha ne yap? (وَقُلْ) **ve söyle,** neyi söyle? (سَلَامٌ) **selâmdır,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberi olup takdîri (أَمْرِى سَلَامٌ) şeklindedir, yâni benim işim sizinle savaşı terk edip şerrinizden selâmet ve kurtuluştur, *(el-Beyzâvî; el-Âlûsî)* (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) **zâten çok yakında** (başlarına neler geleceğini) **bilecekler.**

Meâl-i Şerîf - 89

89- (Habîbim!) **Artık onlardan** (îmân beklemeyi bırak da kendileriyle ilgilenmekten) **yüz çevir ve:** "(Benim işim sizinle savaşı terkedip şerrinizden kurtuluş ve) **selâmettir" de**(mek sûretiyle onların şerlerinden korunmaya bak)**. Zâten** (nasıl olsa) **çok yakında** (başlarına neler geleceğini) **bilecekler.**

سُورَةُ الدُّخَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

KIRK DÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

ed-DUHÂN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Elli dokuz âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

حٰمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

وَالْكِتَابِ الْمُب۪ينِۙ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(وَالْكِتَابِ) **O Kitâb'a yemîn olsun,** öyle Kitâp ki, (اَلْمُب۪ينِ) (mânâları) **çok açık olucu.** Bu mânâya göre bu kelime (بَانَ) fiili mânâsında olup lâzım fiil kabûl edilmiştir, "(İslâm'ın hükümlerini) açıklayıcı" mânâsında müte'addî de olabilir ki meâl-i şerîfte bu mânâ da verilmiştir. *(el-Âlûsî, 24/369)*

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (hidâyet yollarını iyice) **açıklayıcı Kitâb** (olan Kur'ân)**a** ***/o** (ince düşünenler için mânâları)* ***çok açık olan Kitâb'a/*** **yemîn olsun!**

اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ ف۪ي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ اِنَّا كُنَّا مُنْذِر۪ينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(إِنَّا) **Muhakkak Biz,** (أَنْزَلْنَا) **indirdik,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân-ı Kerîm'i, zamîrin mercii hakkındaki diğer görüş bu âyetin meâlinin sonunda beyân edilmiştir, ne zamanda indirdik? (فِي لَيْلَةٍ) **bir gecede,** öyle gece ki, (مُبَارَكَةٍ) **çok bereketli kılınmış,** (إِنَّا) **şüphesiz Biz,** (كُنَّا) **dâimâ olduk,** nedir olduk? (مُنْذِرِينَ) **uyarıcılar.**

Meâl-i Şerîf - 3

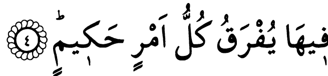
3- Muhakkak Biz (Kur'ân'a çok kıymet verdik ve) **onu** (hayır ve bereketleri bol olan) **mübârek bir gecede indirdik. Şüphesiz Biz dâimâ** (kullarımızı önlerindeki tehlikelere karşı) **uyarıcılar olduk.**

Müfessirlerin beyânı vechile; bu gecenin "Kadir Gecesi" olduğunu söyleyenlere göre Kur'ân-ı Kerîm'in onda indirilmiş olması îzâha muhtaç değildir. "Berâet Gecesi" olduğunu söyleyen Ikrime *(Radıyallâhu Anh)* gibi müfessirler ise; ya Kur'ân-ı Kerîm'in inzâlinin Şa'bân'ın yarı gecesinde başladığını söyleyerek bu müşkili çözmüşlerdir veyâ bu görüşte olanlar, büyük muhaddis Ebû Mûsâ el-Medînî *(Rahimehullâh)*ın dediği gibi o gecede inzâl edilen şeye râci olan (أَنْزَلْنَاهُ) kelimesindeki (هُ) zamîrinin Kur'ân-ı Kerîm'e değil de, bu sûrenin 5. âyet-i kerîmesinde geçen (أَمْرًا) kelimesine râci olduğunu söylemişlerdir. *(Necmüddîn el-Ğaytî, Mevâhibü'l-Kerîm, sh:56; Ebu'l-Hasen el-Bekrî, Fezâilü Leyleti'n-nısfi, sh:2)*

Zâten birçok müfessir 5. âyet-i kerîmedeki (أَمْرًا) kelimesinin mahzûf bir (أَنْزَلْنَا) fiili ile mensûb olduğunu açıkça beyân etmişlerdir. *(es-Sa'lebî, 8/349; el-Beğavî, 4/174; el-Hâzin, 4/116)*

Dolayısıyla onlar burada indirilenin "Kur'ân-ı Kerîm" değil de, "Kesin karara bağlanmış hükümler" olduğunu söylemişlerdir ki İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledilen: "Allâh-u Te'âlâ (ezelde takdîr ettiği) bütün kazâ (ve kaderler içerisinden bir sene boyunca olacak)ları şa'bânın on beşinci gecesinde kesin hükme bağlar, ramazanın yirmi yedinci gecesinde ise bunların kaydını görevli meleklere teslim eder" *(es-Sa'lebî, 10/248; el-Beğavî, 7/228; et-Teysîr, 13/317)* rivâyeti de bu görüşü teyid etmektedir. Alî el-Kārî *(Rahimehullâh)* da bu görüşü tercih etmiştir. *(et-Tibyân,-Mecmû'u'r-rasâil zımnında-3/43)*

Zâten eceller, rızıklar ve hacıların sayısına varıncaya kadar her mühim meselenin Şa'bân'ın yarı gecesinde karara bağlandığına dâir birçok hadîs-i şerîf mevcuttur. *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:9764, 2/346; Ebû Ya'lâ, el-Müsned, rakam:4911, 8/312; ed-Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, rakam:2410; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 21/9-10; İbnü Ebî Hâtim, 10/3287)*

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

(فِيهَا) **Özellikle onda,** (يُفْرَقُ) **ayrılır** (ve karara bağlanır), ne? (كُلُّ أَمْرٍ) **her bir iş,** öyle iş ki, (حَكِيمٍ) **muhkem** (kesin karara bağlanmış).

Meâl-i Şerîf - 4

4- (O gece meleklere gösterildikten sonra artık değiştirilmesi söz konusu olmayan sağlam karâra bağlanmış) **her muhkem iş** ***/hikmetli iş/*** **onda ayrılır** (ve görevli meleklere açıklanır).

اَمْرًا مِنْ عِنْدِنَاۜ اِنَّا كُنَّا مُرْسِل۪ينَۚ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

O Kur'ân ne olduğu hâlde? *(ed-Dürru'l-masûn)* (اَمْـرًا) **çok önemli emir** (ve nehiy) **ler**(i ihtivâ edici) **olduğu hâlde,** *(el-Beyzâvî)* diğer bir kavle göre ise kaderle ilgili mühim işlerdir, *(el-Mâverdî, en-Nüket, 5/246)* öyle emirler ki kimden sâdır olucu? (مِـنْ عِنْدِنَـا) **Bizim nezdimizden,** (اِنَّـا) **şüphesiz Biz,** (كُنَّا) **dâima olduk,** nedir olduk? (مُرْسِل۪ينَ) **rasûl göndericiler.**

Meâl-i Şerîf - 5

5- Bizim nezdimizden çok önemli emir (ve nehiy)**ler**(i ihtivâ edici) **olduğu hâlde** (Kur'ân'ı o gecede indirdik). */**Bizim nezdimizden** (sâdır olan ve o geceden îtibâren bir daha seneki o geceye kadar meydana gelecek ecellerin kesilmesi, hacca gideceklerin yazılması, zelzeleler, yıldırımlar ve harpler gibi) **mühim işleri**(n kararlarını o gecede indirdik).* **Şüphesiz ki Biz dâimâ** (kullarımıza) **rasûl göndericiler olduk.**

رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَۜ اِنَّهُ هُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُۙ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

Biz ne olduğumuz hâlde rasûl göndericileriz? *(ed-Dürru'l-masûn)* (رَحْمَـةً) **büyük bir rahmet** (sâhibi) **olarak,** bu kelime kendisinden önce (ذوى) takdîr edilerek bir önceki âyet-i kerîmedeki (مُرْسِـل۪ينَ) zamîrinden hâl düşmüştür, gerçi geride zikredilen (اَنْزَلْنَـا) fiilinin mef'ûlün lehi de olabilir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göredir, öyle rahmet ki kim tarafından olucu? (مِـنْ رَبِّـكَ) **senin Rabbinden,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلسَّـم۪يعُ) **Semî'dir,** daha kimdir? (اَلْعَل۪يمُ) **Alîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim!) **Senin Rabbinden** (kullarına) **büyük bir rahmet olsun için** (Kur'ân'ı indirdik)**! Şüphesiz ki O;** (tüm işitilenleri hakkıyla duyan) **Semî' de,** (yarattıklarının tüm hâlleri dâhil olmak üzere bütün mâlûmâtı çok iyi bilen) **Alîm de ancak O'dur.**

رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَاۢ اِنْ كُنْتُمْ مُوقِن۪ينَ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

Senin Rabbinden bedel? (رَبِّ السَّمٰوَاتِ) **göklerin Rabbinden,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** daha? (وَمَا) **ve o şeylerin ki,** neredeir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (مُوقِنِينَ) (doğruluğunu bildiğiniz şeylere) **yakînen inanan kimseler.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (عَلِمْتُمْ كَوْنَهُ رَبَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) "O zaman göklerin ve yerin Rabbinin Allâh olduğunu bilirsiniz" şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 7

7- Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin Rabbinden (kullarına ulaşan bir merhamet eseri olarak Kur'ân indirilmiştir)**!**

Eğer siz (doğru ilimlere ulaştığınızda inadına inkâr etmeyip onlara) **yakînen inanan kimseler olduysanız** (göklerin ve yerin Rabbinin ancak Allâh-u Te'âlâ olduğunu bilmiş olmanız gerekir. Zîrâ bu, yakînî ilimlerin ve gerçekçi bilgilerin en açık olanlarındandır).

لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمٖيتُؕ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَٓائِكُمُ الْاَوَّلٖينَ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

(لَٓا اِلٰهَ) **Hiçbir ilâh yoktur,** (اِلَّا هُوَ) **ancak O** (vardır), (يُحْيٖ) **O** (ölüleri) **diriltir,** daha? (وَيُمٖيتُ) **ve** (dirileri) **öldürür,** (رَبُّكُمْ) **sizin Rabbinizdir,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, daha kimdir? (وَرَبُّ اٰبَٓائِكُمْ) **babalarınızın da Rabbidir,** öyle babalar ki, (اَلْاَوَّلٖينَ) **evvelkiler.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- O'ndan başka (ibâdete lâyık) **hiçbir ilâh yoktur. O** (ölüleri) **diriltir ve** (dirileri) **öldürür. Sizin** (de) **Rabbinizdir, evvelki babalarınızın** (ve atalarınızın) **da Rabbidir.**

بَلْ هُمْ فٖي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

(بَلْ هُمْ) **Doğrusu o** (müşrik ola)**nlar,** ne içindedirler? (فٖي شَكٍّ) **büyük bir şüphe içerisindedir,** ne oldukları hâlde? (يَلْعَبُونَ) (lâkayd bir şekilde) **oynar oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Doğrusu o (müşrik ola)**nlar** (gerçek bilgilerle alâkası olmayan insanlar oldukları için, konuştukları inkâr sözlerini de ciddiyetle ve inanarak söylemiyorlar, bilakis kendileri) **büyük bir şüphe içerisinde oyna**(yıp dur)**maktadırlar.**

فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِى السَّمَٓاءُ بِدُخَانٍ مُب۪ينٍۙ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(فَارْتَقِبْ) (Habîbim) **artık gözle,** neyi? (يَوْمَ تَأْتِى) **getireceği günü,** ne? (اَلسَّمَٓاءُ) **gök,** neyi? (بِدُخَانٍ) **bir dumanı,** öyle duman ki, (مُب۪ينٍ) (azap olduğu) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- (Habîbim! Mâdem bu kâfirlerden çektiklerin artık senin gibi bir rahmet peygamberini bile aleyhlerine bedduâ edecek raddeye getirdi) **artık sen** (onların helâkini görebilmen için) **göğün** (azap olduğu) **çok açık olan bir duman getireceği günü gözle.**

Burada zikredilen "Duman", bâzı müfessirlere göre; Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in bedduâsı sebebiyle Kureyş müşriklerine isâbet eden kıtlık nedeniyle gözleri zayıflayarak yerle gök arasını duman şeklinde görmeleridir. Diğer bâzı ulemâya göre ise; kıyâmet alâmetlerinden sayılan, doğuyla batı arasını kaplayacak ve kırk gün kalacak, kâfirlerin kulaklarını çatlatacak, müminlere ise nezle gibi gelecek bir dumandır. Gerçi ikisinin de birlikte kastedilebileceğini; birinin geçmiş, diğerinin ise beklenmekte olduğunu açıklayan ulemâ da olmuştur ki bunu tercih etmek rivâyetleri cem bakımından daha uygundur. *(et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 21/19; el-Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 24/458)*

يَغْشَى النَّاسَۜ هٰذَا عَذَابٌ اَل۪يمٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

Öyle duman ki, (يَغْشَى) **kaplayacak,** kimi? (اَلنَّاسَ) **bütün insanları,** ne deyici oldukları hâlde? (هٰذَا) **işte bu,** nedir? (عَذَابٌ) **büyük bir azaptır,** öyle azap ki, (اَل۪يمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- (Bu duman) **o** (müşrik) **insanları** ***/tüm insanları/*** **kaplayacaktır.** (O zaman diyeceklerdir ki:) **"İşte bu, çok acı verici pek büyük bir azaptır!**

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ اِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

Daha ne deyici oldukları hâlde? (رَبَّنَا) **ey Rabbimiz,** (اِكْشِفْ) **aç,** kimden uzaklaştırarak? (عَنَّا) **bizden,** neyi? (اَلْعَذَابَ) **bu azâbı,** (اِنَّا) **şüphesiz biz,** kimleriz? (مُؤْمِنُونَ) **îmân edici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- (Yine diyecekler ki:) **Ey Rabbimiz! Bu azâbı bizden aç!** (O zaman) **şüphesiz biz îmân edici kimseleriz."**

اَنّٰى لَهُمُ الذِّكْرٰى وَقَدْ جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

(اَنّٰى) **Neredediṙ,** bu kelime zarf olup mukaddem haberdir, *(ed-Dürru'l-masûn)* kim için? (لَهُمْ) **onlar için,** ne? (اَلذِّكْرٰى) **öğüt alma**(nın faydası), (وَقَدْ جَٓاءَ) **hâlbuki muhakkak gelmişti,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رَسُولٌ) **büyük bir rasûl,** öyle rasûl ki, (مُبِينٌ) (mûcizeleri) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- (Böyle diyecekler ama) **onlar için öğüt alma**(nın faydası) **neredediṙ?! Hâlbuki** (mûcizeleri) **çok açık olan** (senin gibi) **yüce bir rasûl muhakkak onlara gelmişti.**

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(ثُمَّ تَوَلَّوْا) **Sonra yüz çevirdiler,** kimden? (عَنْهُ) **ondan,** daha ne yaptılar? (وَقَالُوا) **ve dediler,** neyi dediler? (مُعَلَّمٌ) (o) **öğretilmiş biridir,** bu kelime mahzûf bir mübtedânın haberidir, daha kimdir? (مَجْنُونٌ) **cinnet geçir**(erek delir)**miş biridir.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- Sonra ondan yüz çevirmiştiler de (kimi): **"Öğretilmiş biridir,** (kimi de) **cinnet geçir**(erek delir)**miş biridir" demiştiler.**

اِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيلًا اِنَّكُمْ عَٓائِدُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(اِنَّا) **Muhakkak Biz** (Azîmüşşân), ne yapıcıyız? (كَاشِفُوا الْعَذَابِ) **o azâbı açıcılarız,** (قَلِيلًا) **çok az olucu** (bir açışla), bu kelime mahzûf bir mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüştür ki takdîri (كَشْفًا قَلِيلًا) şeklindedir, *(el-Âlûsî)* (اِنَّكُمْ) **şüphesiz siz,** kimlersiniz? (عَٓائِدُونَ) (kâfirliğe) **dönücü kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- (O zaman Rableri onlara şöyle cevap verdi:) **"Muhakkak ki Biz azâbı** (sizden) **birazcık açıcılarız,** (ama o vakit) **kesinlikle siz** (yine kâfirliğe) **dönücü kimselersiniz."**

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰىۚ اِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

O dumanın geleceği günden bedel? (يَوْمَ نَبْطِشُ) (Habîbim) **kuvvetlice yakalayacağımız günü** (bekle), ne yapmakla? (اَلْبَطْشَةَ) **o muhkem yakalayışla,** öyle yakalamak ki, (اَلْكُبْرٰى) **en büyük olucu,** (اِنَّا) **Muhakkak Biz,** kimiz? (مُنْتَقِمُونَ) **intikam alıcılar**(ız).

Meâl-i Şerîf - 16

16- (Habîbim! Artık sen) **o en büyük ve muhkem yakalayışla** (kâfirleri dünyâda) **kuvvetlice yakalayacağımız** (Bedir gününü ve sonrasında onları dirilteceğimiz kıyâmet) **günü**(nü bekle)**. Muhakkak Biz** (eninde sonunda mutlaka onlardan) **intikam alıcılarız!**

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَٓاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌۙ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

(وَلَقَدْ فَتَنَّا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz imtihan** (edenin muâmelesine tâbi) **ettik,** kimden önce? (قَبْلَهُمْ) **onlardan önce,** kimi? (قَوْمَ فِرْعَوْنَ) **Firavun'un kavmini,** (وَجَٓاءَ) **ve geldi,** kime? (هُمْ) **onlara,** kim? (رَسُولٌ) **büyük bir rasûl,** öyle rasûl ki, (كَرِيمٌ) **çok şerefli.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Andolsun ki; elbette Biz onlardan önce de Firavun'un kavmini kesinlikle imtihan (edenin muâmelesine tâbi) **etmiştik ve onlara çok şerefli büyük bir Rasûl** (olan Mûsâ kulumuz) **gelmişti.**

اَنْ اَدُّٓوا اِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِۜ اِنّ۪ي لَكُمْ رَسُولٌ اَم۪ينٌۙ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

O Rasûl ne diyerek geldi? (اَنْ اَدُّوا) **salıverin diye,** kime doğru? (اِلَيَّ) **bana doğru,** kimi? (عِبَادَ اللّٰهِ) **Allâh'ın kulları** (olan İsrâîloğulları)**nı,** (اِنّي) **muhakkak ben,** kim için? (لَكُمْ) **özellikle sizin için,** kimim? (رَسُولٌ) **büyük bir rasûlüm,** öyle rasûl ki, (اَمِينٌ) **çok güvenilir olucu.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- (O rasûl de onlara) **şöyle** (demişti) **ki: "Allâh'ın kulları** (olan İsrâîloğulları)**nı bana doğru salıverin** (de, birlikte kutsal topraklar olan Kudüs'e gidelim, artık onlara azap etmeyin) **diye. Şüphesiz ben özellikle sizin için çok güvenilir bir rasûlüm.**

وَاَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللّٰهِۚ اِنّٓي اٰتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍۚ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

Daha ne diyerek geldi? (وَاَنْ لَا تَعْلُوا) **bir de üstünlük taslamayın,** kime karşı? (عَلَى اللّٰهِ) **Allâh'a karşı,** (اِنّي) **çünkü muhakkak ben,** bu makam ta'lîl içindir, ne yapacağım? (اٰتِي) **getireceğim,** bu fiil kendisinden sonraki harf-i cerr ile "Getireceğim" mânâsına gelmiştir, kime? (كُمْ) **size,** neyi? (بِسُلْطَانٍ) **güçlü bir delîli,** öyle delil ki, (مُبِينٍ) (hakka delâleti) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- Bir de (vahyini ve peygamberini hafife alarak) **Allâh'a karşı üstünlük taslamayın! Zîrâ şüphesiz ki ben size** (hak olduğu inkâr edilemeyecek derecede) **çok açık olan güçlü bir delil getireceğim.**

وَاِنّي عُذْتُ بِرَبّي وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُونِۙ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(وَاِنّي) **Yine muhakkak ben,** ne yaptım? (عُذْتُ) **sığındım,** kime? (بِرَبّي) **Rabbime,** daha? (وَرَبِّكُمْ) **sizin de Rabbinize,** neden sığındım? (اَنْ تَرْجُمُو) **taşlayıp öldürmenizden,** kimi? (نِ) **beni.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- Muhakkak ki ben sizin beni taşlayıp öldürmenizden benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz (olan Allâh-u Zü'l-Celâl)**e sığındım!**

وَاِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لي فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(وَاِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا) **Ama îmân etmeyecekseniz,** kime? (لِى) **bana,** (فَاعْتَزِلُو) **o hâlde ayrı durun,** kimden? (نِ) **benden.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Ama bana îmân etmeyecekseniz, o hâlde (ne lehime ne de aleyhime olmayın da) **benden ayrı durun** (ve bana bir fenâlık dokundurmayın, zîrâ sizi kurtuluşa çağıran kişinin karşılığı bu olmamalıdır)."

فَدَعَا رَبَّهُ اَنَّ هٰؤُلَٓاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(فَدَعَا) **Sonra o** (Mûsâ kulumuz) **duâ etti,** kime? (رَبَّهُ) **Rabbine,** ne diye? (اَنَّ هٰؤُلَٓاءِ) **şüphesiz işte bunlar,** nedir? (قَوْمٌ) **bir kavimdir,** öyle kavim ki, (مُجْرِمُونَ) **suçlu olucu kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Sonra (kavmi inkârda ısrâr edince) **o** (Mûsâ kulumuz): **"Şüphesiz ki işte bunlar suçlular olan bir toplumdur** (öyleyse sen onlara hak ettikleri cezâyı acele yolla)**" diye Rabbine duâ etti.**

فَاَسْرِ بِعِبَادٖى لَيْلًا اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(Bunun üzerine Allâh-u Te'âlâ şöyle buyurdu:) (فَاَسْرِ) **hemen yürüt,** kimi? (بِعِبَادٖى) **kullarımı,** ne zaman? (لَيْلًا) **gecenin bir kısmında,** (اِنَّكُمْ) **çünkü şüphesiz siz,** kimlersiniz? (مُتَّبَعُونَ) **iyice tâkip edilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Biz de ona şöyle vahyettik:) **"Hemen sen gecenin bir kısmında** (İsrâîloğullarından ve Kıptîlerden sana îmân etmiş olan) **kullarımı** (bulunduğunuz yerden çıkartıp) **yürüt, şüphesiz ki siz** (Firavun ve orduları tarafından) **iyice tâkip edilecek kimselersiniz.**

وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًاۜ اِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

Biz Mûsâ kulumuza daha ne buyurduk? (وَاتْرُكْ) **ve bırak,** neyi? (اَلْبَحْرَ) **o** (kızıl) **denizi,** ne olduğu hâlde? (رَهْوًا) **sâkin bir şey olduğu hâlde,** (اِنَّهُمْ) **çünkü şüphesiz onlar,** bu makam ta'lîl içindir, onlar nedir? (جُنْدٌ) **zavallı bir ordudur,** öyle ordu ki, (مُغْرَقُونَ) **suyla boğulmuşlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Ayrıca (mûcize eseri sana yol olarak açılacak) **o** (kızıl)**denizi de** (geçtikten sonra hemen asân ile vurarak kapatmaya çalışma da, öylece açılmış ve) **sâkin bir şey olarak bırak. Zîrâ şüphesiz ki onlar** (denizi açık bularak içine daldıkları zaman) **öyle zavallı bir ordudur ki suyla boğulmuşlardır."**

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۙ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(كَمْ) **Niceyi,** ne yaptılar? (تَرَكُوا) **terk ettiler,** o terk ettikleri de neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ جَنَّاتٍ) **çok kıymetli bahçelerden,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve çok değerli gözelerden.**

Meâl-i Şerîf - 25

25- O (Firavun ve hânedânından ola)**nlar** (Mısır'dan çıktıkları zaman) **kıymetli bostanlardan ve çok değerli gözelerden nicesini** (arkalarında) **bıraktılar.**

وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍۙ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

O terk ettikleri daha nelerden ibâret olduğu hâlde? (وَزُرُوعٍ) **ve birçok ekinlerden,** daha? (وَمَقَامٍ) **ve makamlardan,** bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle makamlar ki, (كَرِيمٍ) **çok değerli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- Daha birçok ekinlerden ve çok değerli makamlardan (ve meskenlerden) **nicesini** (geride bıraktılar).

وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَۙ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

Daha nelerden ibâret şeyleri geri bıraktılar? (وَنَعْمَةٍ) **ve nice nîmetlenmeler**(i), bu kelime cins kabûl edildiği için cemî mânâsıyla tercüme edilmiştir, öyle nîmetlenmeler ki, (كَانُوا) **idiler,** nerede? (فِيهَا) **özellikle onların içinde,** nedir idiler? (فَاكِهِينَ) **zevklen**(ip eğlen)**ici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 27

27- Kendileri içerisinde özellikle zevklen(ip eğlen)**ici kimseler oldukları nice nîmetlenmeleri de** (bırakıp gittiler).

كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana!** (Durum aynen) **böylece** (gerçekleşmiş)**dir,** bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْأَمْرُ كَذٰلِكَ) şeklindedir, (وَاَوْرَثْنَا) **ve Biz vâris kıldık,** neye? (هَا) **onlar**(ın yurtlarına ve malların)**a,** kimi? (قَوْمًا) **bir toplumu,** öyle toplum ki, (اٰخَرِينَ) **en geri kalıcıları,** yâni diğerlerine nispetle sonra gelen başka kimseleri vâris kıldık, bu kelime "Geri kaldı" mânâsına gelen (اَخَرَ) fiilinden ism-i tafdîldir.

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim!) **İşte sana!** (Durum) **aynen böylece** (gerçekleşmiş)**dir. Üstelik Biz** (ırk olarak da, din olarak da kendilerinden tamâmen farklı olan İsrâîloğullarından müteşekkil) **başka başka toplumları onlar**(ın yurtlarına ve malların)**a mîrasçı kıldık.**

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَٓاءُ وَالْاَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(فَمَا بَكَتْ) **Artık ağlamadı,** kime? (عَلَيْهِمْ) **onlara,** ne? (اَلسَّمَٓاءُ) **gök,** daha? (وَالْاَرْضُ) **yer de,** (وَمَا كَانُوا) **üstelik onlar olmadılar,** kimler? (مُنْظَرِينَ) **mühlet verilen kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- Artık (dostlarımızın vefâtının ardından yer gök ağladığı gibi) **onlara gök de yer de ağlamamıştır** (bilakis tüm mahlûkāt sevinmiştir). **Üstelik** (helâk vakitleri geldiğinde) **onlar** (ileri bir zamâna kadar) **mühlet verilen kimseler de olmamıştırlar.**

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهٖينِ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(وَلَقَدْ نَجَّيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak kurtardık,** kimi? (بَنٖٓى اِسْرَٓاءٖيلَ) **İsrâîloğullarını,** neden? (مِنَ الْعَذَابِ) **o azaptan,** öyle azap ki, (اَلْمُهٖينِ) **alçak edici olan.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Andolsun ki; elbette Biz İsrâîloğullarını o alçaltıcı azaptan muhakkak kurtarmıştık.

مِنْ فِرْعَوْنَۜ اِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

O azaptan bedel? (مِنْ فِرْعَوْنَ) **Firavun** (gibi bir zorbanın azâbın)**dan,** (اِنَّهُ) **gerçekten o,** (كَانَ) **olmuştu,** nedir olmuştu? (عَالِيًا) **üstünlük taslayan biri,** daha kimlerden olmuştu? (مِنَ الْمُسْرِفِينَ) **haddi aşan kimselerden.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Firavun (gibi bir zorba tarafın)**dan** (uğradıkları işkenceden halâs etmiştik)**! Şüphesiz ki o** (Firavun)**, üstünlük taslayan** (üstelik kötülükte) **ve** (bozgunculukta) **haddi aşanlardan biriydi.**

وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلٰى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَۚ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَلَقَدِ اخْتَرْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak Biz seçtik,** kimi? (هُمْ) **onları,** ne üzere olduğumuz hâlde? (عَلٰى عِلْمٍ) **büyük bir ilim üzere** (bile bile)**,** kimler üzerine seçtik? (عَلَى الْعَالَمِينَ) **o** (aynı dönemde yaşadıkları) **âlemler**(in ahâlîsi) **üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- Andolsun ki; muhakkak Biz onları (aynı dönemde yaşadıkları) **o âlemler**(in ahâlîsi) **üzerine elbette** (rastgele tercih etmedik, bilakis onların adâlet, ihsân, ilim ve îmân gibi üstün vasıflara sâhip olmaları münâsebetiyle bu tercihi hak ettiklerine dâir) **büyük bir ilim üzere** (bile bile) **seçtik.**

وَاٰتَيْنَاهُمْ مِنَ الْاٰيَاتِ مَا فِيهِ بَلٰٓؤٌا مُبِينٌ ﴿٣٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 33

Daha ne yaptık? (وَاٰتَيْنَا) **ve Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neden ibâret olduğu hâlde? (مِنَ الْاٰيَاتِ) **âyet** (ve mûcize)**lerden,** neyi verdik? (مَا) **o şeyleri ki,** (فِيهِ) **özellikle onda vardır,** ne vardır? (بَلٰٓؤٌا) **bir nîmet,** *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* öyle nîmet ki, (مُبِينٌ) (faydası) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 33

33- Bir de onlara, (denizin yarılması ve bulutun gölge yapması gibi) **özellikle kendisinde apaçık bir nîmet** */çok açık bir imtihan/* **bulunan âyet** (ve mûcize)**ler verdik.**

اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ لَيَقُولُونَۙ ﴿٣٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 34

(اِنَّ هٰٓؤُلَٓاءِ) **Şüphesiz ki işte o** (şirk koşa)**nlar,** (لَيَقُولُونَ) **elbette diyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 34

34- Şüphesiz ki işte o (şirk koşa)**nlar elbette demektedirler ki:**

اِنْ هِيَ اِلَّا مَوْتَتُنَا الْاُولٰى وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ ﴿٣٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 35

Neyi diyorlar? (اِنْ هِـىَ) **o** (hayâtımızın sonu) **olmadı,** (اِلَّا مَوْتَتُنَـا) **ancak bizim ölümümüz,** öyle ölüm ki, (الْاُولٰى) **ilk olan,** (وَمَا نَحْنُ) **ve biz değiliz,** kimler? (بِمُنْشَرِينَ) **aslâ diriltilecek kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 35

35- "O (hayâtımızın sonu) **ancak ilk ölümümüz**(le yok olup gitmek)**den ibârettir ve biz** (onun ardından) **aslâ diriltilecek kimseler değiliz.**

فَأْتُوا بِاٰبَٓائِنَٓا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 36

(Ey bizi diriltileceğimize îmâna dâvet edenler), (فَأْتُـوا) **öyleyse** (kabirden çıkarıp) **getirin,** kimi? (بِاٰبَٓائِنَٓا) **babalarımızı,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer olduysanız,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَعَجِّلُوا لَنَـا فِـى اِحْيَـاءِ مَنْ مَـاتَ مِـنْ اٰبَائِنَـا) "O hâlde bizim için atalarımızdan ölmüş olanları diriltme husûsunda acele edin" şeklindedir. *(el-Medârik)*

Meâl-i Şerîf - 36

36- (Ey bizi diriltileceğimize îmâna dâvet edenler, mâdem) **öyleyse** (evvelce ölmüş) **babalarımızı** (kabirden çıkarıp) **getirin. Eğer** (dâvânızda) **doğru söyleyen kimseler olduysanız** (Kusayy ibnü Kilâb gibi büyük atamızı diriltin de, hem peygamberlik konusunu, hem de dirilme mevzuunu onunla istişâre edelim)."

اَهُمْ خَيْرٌ اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍۙ وَالَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْؕ اَهْلَكْنَاهُمْۘ اِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمٖينَ ﴿٣٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 37

(اَهُمْ) **Onlar mı,** nedir? (خَيْرٌ) **daha iyi** (ve güçlü halde)**dir,** (اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ) **yoksa** (sâlih bir zât olan) **Tübba'ın** (inkârcı) **kavmi mi,** daha kim? (وَالَّذٖينَ) **ve o kimseler ki,** kimden öncedir? (مِنْ قَبْلِهِمْ) **onlardan önce,** (اَهْلَكْنَا) (hâlbuki) **Biz helâk etmiştik,** kimi? (هُمْ) **onları,** yâni onlardan önce geçen kâfirleri, (اِنَّهُمْ) **çünkü muhakkak onlar,** bu makam ta'lîl içindir, (كَانُوا) **olmuştular,** nedir olmuştular? (مُجْرِمٖينَ) **suç işleyici kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 37

37- (Güç ve kuvvet bakımından) **onlar mı daha iyi** (ve güçlü halde)**dir, yoksa** (o sâlih bir zât olan) **Tübba'ın** (inkârcı) **kavmi ve onlardan önceki o** (kâfir) **kimseler mi?!** (Hâlbuki) **Biz onları bile helâk etmiştik. Çünkü muhakkak onlar** (şirk koşarak Bize karşı suç işlemiş) **mücrim kimseler olmuştular.** (Peki ya onlardan daha zayıf olan bu Mekke müşriklerine mi güç yetiremeyeceğiz?!)

Yemen krallarından olan Tübba' *(Radıyallâhu Anh)*, büyük ordularla dünyâya hükmetmiş, Semerkand şehrini binâ etmiş, dönüşünü Medîne yolundan yapmış, böylece Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*den yedi yüz sene evvel ona îmânını ifâde eden ve şefâat dileyen bir mektup bırakmış mümin ve mübârek bir zattı. Bu mektup onun torunlarından olan Ebû Eyyûb el-Ensârî *(Radıyallâhu Anh)* eliyle Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e teslim edildi. *(el-Beyzâvî; en-Nesefî; el-Hâzin; el-Âlûsî)*

Tübba' tâbiri özel bir isim olmayıp, Acem krallarına Kisrâ ve Türk hükümdârlarına Hâkān denildiği gibi, Yemen hükümdârlarına takılmış bir lâkaptır. Bu âyet-i kerîmede geçen Tübba'ın özel ismi ise Es'ad ibnü Melkâkeribe'dir. Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmede onun kendisini değil kâfir kavmini zemmetmiştir. Zîrâ kendisi sâlih bir zâttır. *(et-Teysîr, 13/331-332; et-Taberî, 21/50; el-Hâkim, el-Müstedrek, 2/450)*

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبٖينَ ﴿٣٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 38

(وَمَا خَلَقْنَا) **Ve Biz yaratmadık,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** daha? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (بَيْنَهُمَا) **o ikisi arasındadır,** ne olduğumuz hâlde yaratmadık? (لَاعِبٖينَ) (eğlenip) **oynayıcılar** (gibi boş iş yapanlar) **olarak.**

Meâl-i Şerîf - 38

38- Zâten Biz gökleri ve yeri, bir de o ikisi arasında olan şeyleri, (eğlenip) **oynayanlar** (gibi boş iş yapanlar) **olarak yaratmadık.**

مَا خَلَقْنَاهُمَٓا اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 39

(مَا خَلَقْنَـا) **Biz yaratmadık,** neyi? (هُمَـا) **o ikisini,** (اِلَّا بِالْحَـقِّ) **ancak hak sebebiyle,** *(el-Beyzâvî)* yâni hak ve hakîkat olan îmân meydana çıksın diye, (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ) **velâkin onların ekserîsi,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) (bu gerçeği) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 39

39- Biz o ikisini (göklerle yeri ve arasındakileri) **ancak hak sebebiyle** (ve hakîkat olan îmân meydana çıksın diye kullar için imtihan yurdu olarak) **yarattık. Velâkin onların ekserîsi** (bu gerçeği) **bilmezler.**

اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ اَجْمَعِينَۙ ﴿٤٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 40

(اِنَّ يَـوْمَ الْفَصْلِ) **Şüphesiz ki o** (haklı ile haksızı) **ayırma günü** (olan kıyâmet vakti), nedir? (مِيقَاتُهُـمْ) **onlara söz verilen vakittir,** onlar ne oldukları hâlde? (اَجْمَعِينَ) (hepsi mahşerde) **bir araya gelici oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 40

40- Şüphesiz ki (hakla bâtılın ve haklıyla haksızın birbirinden ayrılacağı ve insanın akrabâsından ve en sevdiklerinden bile uzaklaştırılacağı) **o ayırma günü** (olan kıyâmet ânı), **onlara hep birlikte oldukları hâlde** (karşılıklarının verileceğine dâir) **söz verilen vakittir.**

يَوْمَ لَا يُغْنِى مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْـًٔا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَۙ ﴿٤١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 41

O ayırma gününden bedel? (يَوْمَ لَا يُغْنِى) **def edemeyeceği gün,** kim? (مَوْلًى) **hiçbir dost,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْ مَوْلًى) **hiçbir dosttan,** neyi? (شَيْـًٔا) (uğrayacakları azaptan) **en ufak bir şeyi,** daha ne olacağı? (وَلَا هُـمْ) **ve onlar olmadı**(lar), nedir olmadılar? (يُنْصَرُونَ) **yardım olunurlar.**

Meâl-i Şerîf - 41

41- (Uğrayacağı zararlar adına) **hiçbir dostun hiçbir dosttan en ufak bir şeyi dahî savuşturamayacağı ve onların yardım olunamayacakları** (o kıyâmet) **gün**(ü bütün insanların mahşerde toplanacağı gündür).

اِلَّا مَنْ رَحِمَ اللّٰهُ اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 42

(اِلَّا مَنْ) **Ancak o kimseler** (birbirini kurtaramamaktan) **müstesnâdır ki,** (رَحِمَ) (ona) **rahmet etti,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** (اِنَّهُ) **şüphesiz ki O,** (هُوَ) **ancak O,** kimdir? (اَلْعَزِيزُ) **Azîz'dir,** daha kimdir? (اَلرَّحِيمُ) **Rahîm'dir.**

Meâl-i Şerîf - 42

42- Ancak Allâh'ın merhamet etmiş olduğu kimseler müstesnâ. (Çünkü onlar Allâh için sevdikleri dostlarına şefâat ve yardım edebilecekler-dir.) **Şüphesiz ki O** (Allâh-u Te'âlâ); (düşmanlarına azap etme gücüne sâhip olan) **Azîz de,** (dostlarına karşı sonsuz merhamet sâhibi olan) **Rahîm de ancak O'dur.**

اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 43

(اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ) **Muhakkak ki o zakkum ağacı** (var ya);

Meâl-i Şerîf - 43

43- Muhakkak ki o (cehennemin dibinde yetişen) **zakkum ağacı** (var ya);

طَعَامُ الْاَثِيمِ ﴿٤٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 44

Nedir? (طَعَامُ الْاَثِيمِ) **o** (şirk gibi en büyük) **günahı çokça işleyici kimsenin yiyeceğidir.**

Meâl-i Şerîf - 44

44- (Şirk ve inkâr gibi en büyük günahı işlemiş olan) **o çok günahkâr kimsenin yiyeceğidir.**

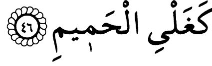
كَالْمُهْلِ يَغْلِى فِى الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 45

O zakkum ne gibidir? (كَالْمُهْلِ) (bakır ve kurşun gibi mâdenlerden) **eritilmiş şey gibidir,** o eritilen şey ne olduğu hâlde? (يَغْلِى) **sürekli kaynar olduğu hâlde,** nerede? (فِى الْبُطُونِ) **o** (cehennem ehlinin) **karınlar**(ı) **içerisinde.**

Meâl-i Şerîf - 45

45- (O kâfirlerin yiyeceği zakkum ağacı, bakır ve kurşun gibi mâdenlerden) **eritilmiş şey gibidir. O** (mâdenler cehennem ehlinin) **karınlar**(ı) **içerisinde sürekli** (fokur fokur) **kaynayacaktır.**

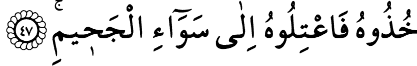

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 46

Öyle kaynama ki ne gibi? (كَغَلْيِ الْحَمِيمِ) **çok sıcak suyun kaynaması gibi.** Bu terkîb mahzûf bir mef'ûlu mutlağın sıfatı olarak vâki olmuştur ki takdîri (غَلْيًا كَغَلْيِ الْحَمِيمِ) şeklindedir. *(el-Âlûsî)*

Meâl-i Şerîf - 46

46- Çok sıcak suyun kaynaması gibi!

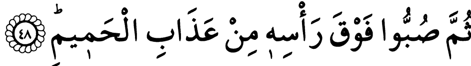

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 47

(Zebânîlere şöyle buyrulacaktır:) (خُذُو) **yakalayın,** kimi? (هُ) **onu,** sonra ne yapın? (فَاعْتِلُو) **hemen zorla sürükleyin,** kimi? (هُ) **onu,** nereye? (اِلٰى سَوَاءِ الْجَحِيمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **ortasına.**

Meâl-i Şerîf - 47

47- (Her bir kâfir hakkında zebânîlere şöyle buyrulacaktır:) **"Onu yakalayın da şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **ortasına** (yaka paça) **onu zorla sürükleyin.**

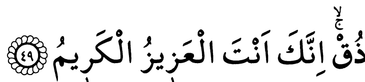

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 48

Daha ne yapın? (ثُمَّ صُبُّوا) **Sonra dökün,** nereye? (فَوْقَ رَاْسِهِ) **başının üstüne,** neden? (مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ) **o çok kaynayıcı olan su azâbından.**

Meâl-i Şerîf - 48

48- Sonra onun başının üstüne o çok kaynar su azâbından dökün.

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 49

Ve şöyle deyin, (ذُقْ) **tat** (bakalım), (اِنَّكَ) **muhakkak sen,** (اَنْتَ) **ancak sen,** kimdin? (اَلْعَزِيزُ) **çok ulu** (geçinen) **biri,** daha kimdin? (اَلْكَرِيمُ) **çok şerefli** (olduğunu sanan) **bir kimse.**

Meâl-i Şerîf - 49

49- (Ey melekler! Bir de onu rezil etmek için kendisine deyin ki:) **'Tat** (bakalım bu azâbı)**! Şüphesiz ki sen; o çok ulu** (geçinen biriydin) **ve çok şerefli kimse ancak sensin** (sanıyordun)**."**

اِنَّ هٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهٖ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 50

(اِنَّ هٰذَا) **Muhakkak ki işte bu** (azap), nedir? (مَا) **o şeydir ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** ne hakkında? (بِهٖ) **özellikle onun hakkında,** nedir olmuştunuz? (تَمْتَرُونَ) **sürekli şüphe ediyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 50

50- Muhakkak ki işte bu (azap)**, özellikle kendisi hakkında sürekli şüphe etmekte olduğunuz şeydir** (ama mutlaka başınıza gelecektir)**."**

Rivâyete göre; bir defâsında mel'ûn Ebû Cehil Kureyş'e hitâben: "Ey millet! Bana ismimi söyleyin" dedi. Onlar: "Amr, Cellâs ve Ebu'l-Hakem" gibi üç isim sayınca: "Doğru bilemediniz! Ben size söyleyeyim mi? Benim esas adım Azîz ve Kerîm'dir! Zîrâ Mekke'nin iki dağı arasında benden daha güçlü ve soylu biri yoktur" dedi. İşte bunun üzerine bu âyet-i celîleler nâzil oldu. ***(el-Âlûsî)***

اِنَّ الْمُتَّقِينَ فٖى مَقَامٍ اَمِينٍۙ ﴿٥١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 51

(اِنَّ الْمُتَّقِينَ) **Şüphesiz ki o** (haramlardan sakınan) **takvâ sâhipleri,** nerededir? (فٖى مَقَامٍ) **bir makamdadır,** öyle makam ki, (اَمِينٍ) **çok güvenli olucu.**

Meâl-i Şerîf - 51

51- (Cehennemliklerin fecî âkıbeti böyle iken) **o** (haramlardan sakınan) **takvâ sâhipleri** (ise)**, şüphesiz** (onlar istenmedik her şeyden emin olacakları) **çok güvenli bir makamda** (bulunacaklar)**dır.**

فٖى جَنَّاتٍ وَعُيُونٍۚ ﴿٥٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 52

O güvenli makamdan bedel? (فِى جَنَّاتٍ) **çok kıymetli cennetler içerisindedir,** daha? (وَعُيُونٍ) **ve sürekli akan pınarlar**(ın başların)**dadır**(lar).

Meâl-i Şerîf - 52

52- Çok kıymetli cennetler içerisinde ve sürekli akan pınarlar(ın başların)**dadır**(lar).

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 53

Ne oldukları hâlde? (يَلْبَسُونَ) **giyinir oldukları hâlde,** neden? (مِنْ سُنْدُسٍ) **çok değerli ince bir ipekten,** daha? (وَاِسْتَبْرَقٍ) **ve çok kıymetli kalın bir ipekten,** daha ne oldukları hâlde? (مُتَقَابِلِينَ) **karşılıklı dur**(up tahtlar üzerinde kurul)**an kimseler oldukları hâlde.**

Meâl-i Şerîf - 53

53- Çok değerli ince bir ipekten ve çok kıymetli kalın bir ipekten (yapılma nice elbise) **giyinirler.** (Birbirleriyle ünsiyet etsinler diye) **karşılıklı dur**(up tahtlar üzerinde kurul)**an kimseler oldukları hâlde** (muhabbet ederler).

كَذٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 54

(كَذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana!** Bunun gibidir, yâni bu anlatılanlardan ibâret olacaktır, bu terkîb mahzûf bir mübtedânın haberidir ki takdîri (اَلْأَمْرُ كَذٰلِكَ) şeklindedir, (وَزَوَّجْنَا) **ve Biz çiftleştirdik,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimlerle? (بِحُورٍ) **çok değerli hûrîlerle,** yâni göz bebekleri çok siyah, etrâfı da çok beyaz olan eşlerle, öyle eşler ki, (عِينٍ) **iri gözlü olucular.**

Meâl-i Şerîf - 54

54- (Habîbim!) **İşte sana!** (Cennetin durumu sizin tam olarak anlayabileceğiniz mesâbede olmadığı için oranın ehli hakkında tasavvur edebilecekleriniz ancak) **bunun gibidir.**

Üstelik Biz onları (göz bebekleri çok siyah, etrâfı da çok beyaz olan) **iri gözlü** (beyaz tenli) **hûrîlerle çiftleştirdik.**

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ اٰمِنِينَۙ ﴿٥٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 55

(يَدْعُونَ) (Cennet ehli) **isteyecekler,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (بِكُلِّ فَاكِهَةٍ) **her bir meyveyi,** ne oldukları hâlde? (اٰمِنِينَ) (güven içinde yaşayan) **emîn kimseler olarak.**

Meâl-i Şerîf - 55

55- Onlar orada (her türlü zarar ve ziyandan) **emin kimseler olarak,** (diledikleri her zaman ve mekânda canlarının çektiği) **her bir meyveyi isteyeceklerdir.**

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ اِلَّا الْمَوْتَةَ الْاُو۫لٰىۚ وَوَقٰيهُمْ عَذَابَ الْجَح۪يمِۙ ﴿٥٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 56

(لَا يَذُوقُونَ) **Tatmayacaklar,** nerede? (فِيهَا) **orada,** neyi? (اَلْمَوْتَ) **ölümü,** (اِلَّا الْمَوْتَةَ) **ancak o ölüm müstesnâ,** öyle ölüm ki, (اَلْاُو۫لٰى) **ilk olucu,** (وَوَقٰى) **ve O** (Allâh-u Te'âlâ) **korudu,** kimi? (هُمْ) **onları,** neden? (عَذَابَ الْجَح۪يمِ) **şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbından.**

Meâl-i Şerîf - 56

56- Orada onlar (dünyâda tatmış oldukları) **evvelki ölüm dışında** (bir daha ebediyyen) **ölüm** (diye bir şey) **tatmayacaklardır. O** (Allâh-u Te'âlâ) **onları şiddetle tutuşturulmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **azâbından da korumuştur.**

فَضْلًا مِنْ رَبِّكَۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظ۪يمُ ﴿٥٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 57

Bütün bunlar ne olduğu hâlde? (فَضْلًا) **büyük bir lütuf** (eseri) **olarak,** öyle lütuf ki kim tarafından olucu? (مِنْ رَبِّكَ) **Senin Rabbinden,** (ذٰلِكَ) **işte sana bu** (cennetlere nâiliyyet), (هُوَ) **ancak o,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْعَظ۪يمُ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 57

57- (Habîbim! Onlar bütün bu nîmetlere, kendileri hak ederek değil, ancak) **Senin Rabbinden** (onlara ulaşan) **büyük bir lütuf** (eseri) **olarak** (nâil kılınmışlardır)**! İşte sana! Ancak bu** (cennetlere nâiliyyet)**, çok büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.**

فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 58

(فَاِنَّمَا يَسَّرْنَا) (Habîbim!) **İşte Biz çok kolay ettik,** neyi? (هُ) **onu,** yâni Kur'ân'ı, ne ile çok kolay ettik? (بِلِسَانِكَ) **senin lisânın** (olan Arap dilini en fasih şekilde konuşan Hicâz ehlinin lügati) **ile** (indirerek), niçin böyle yaptık? (لَعَلَّهُمْ) **tâ ki onlar,** ne yaparlar? (يَتَذَكَّرُونَ) **iyice düşünürler.**

Meâl-i Şerîf - 58

58- (Habîbim!) **İşte Biz onu senin lisânın** (olan Arap dilini en fasih şekilde konuşan Hicâz ehlinin lügati) **ile** (indirerek) **çok kolay ettik. Tâ ki onlar iyice düşünsünler** (de gereğiyle amel edebilsinler).

فَارْتَقِبْ اِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 59

(فَارْتَقِبْ) (Habîbim) **artık sen gözle**(yerek bekle), (اِنَّهُمْ) **şüphesiz onlar da,** nedirler? (مُرْتَقِبُونَ) **bekleyici kimselerdir.**

Meâl-i Şerîf - 59

59- (Habîbim! Mâdemki senin kavmin hâlâ bu büyük fırsatı değerlendirmemekte ısrâr ediyorlar) **artık sen** (yakında onların başına çökecek belâları) **gözle**(yerek bekle). **Şüphesiz ki onlar da** (sen ölesin de, İslâm'dan kurtulsunlar diye boşuna) **bekleyici kimselerdir.**

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِىَ سَبْعٌ وَثَلَاثُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

KIRK BEŞİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-CÂSİYE SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî'dir (Mekke-i Mükerreme döneminde inmiştir).
Otuz yedi âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm (olan) **Allâh'ın ismiyle!**

حٰمٓ ﴿١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 1

(حٰمٓ) **Hâ! Mîm!** Müfessirler bu gibi hurûf-u mukatta'anın tefsîrinde şöyle demişlerdir: (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ) "Bu harfler müteşâbih âyetlerden olduğu için bunlardan murâdının ne olduğunu ziyâdesiyle bilen ancak Allâh'tır."

Meâl-i Şerîf - 1

1- Hâ! Mîm! (Bu harfler müteşâbih âyetlerden olup kesin mânâlarını ancak Allâh-u Te'âlâ bilir.)

تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَز۪يزِ الْحَك۪يمِ ﴿٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 2

(تَنْز۪يلُ الْكِتَابِ) **O** (yüce) **Kitâb'ın indirilişi,** kim tarafındandır? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh** (tarafın)**dandır,** öyle Allâh ki, (اَلْعَز۪يزِ) **Azîz** (olan), daha? (اَلْحَك۪يمِ) **Hakîm** (olan).

Meâl-i Şerîf - 2

2- O (yüce) **Kitâb'ın indirilişi, O** (saltanatında çok güçlü olup, Kitâb'ına inanmayanlardan intikam alacak bir) **Azîz ve** (bütün hükümlerini yerli yerince yapan bir) **Hakîm** (olan) **Allâh** (tarafın)**dandır.**

اِنَّ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِلْمُؤْمِن۪ينَ ﴿٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 3

(اِنَّ فِـى السَّـمٰوَاتِ) **Şüphesiz ki göklerde vardır,** daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerde,** ne vardır? (لَاٰيَـاتٍ) **elbette çok büyük nice âyetler,** kim için? (لِلْمُؤْمِنِيـنَ) **îmân eden kimseler için.**

Meâl-i Şerîf - 3

3- Şüphesiz ki; îmân edenler(in inancını güçlendirmek) **için göklerde** (bulunan güneş, ay, yıldızlar ve bulutlarda) **ve yerde**(ki dağlar, denizler ve ağaçlar gibi yaratılmışlarda) **elbette çok büyük nice âyetler vardır.**

وَفٖى خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَٓابَّةٍ اٰيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَۙ ﴿٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 4

Daha nerede âyetler vardır? (وَفٖـى خَلْقِكُـمْ) **ve** (Allâh-u Te'âlâ'nın) **sizi yaratmasında,** daha? (وَمَـا) **ve o şeylerde ki,** (يَبُـثُّ) **yayıyor,** onlar da neden ibâret olduğu hâlde? (مِـنْ دَٓابَّـةٍ) **hareket eden herbir canlıdan,** ne vardır? (اٰيَـاتٌ) **nice büyük âyetler,** kim için? (لِقَـوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُوقِنُـونَ) **yakînen îmân ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 4

4- Ayrıca (Allâh-u Te'âlâ'nın) **sizi yaratmasında ve** (dünyâya) **yaymakta olduğu herbir hareketli canlıda, bir toplum için nice büyük âyet** (ve mûcize)**ler vardır ki onlar** (gerçeklere, olduğu gibi) **yakînen îmân etmektedirler.**

وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَٓاءِ مِنْ رِزْقٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَتَصْرٖيفِ الرِّيَاحِ اٰيَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 5

Daha nerede âyetler vardır? (وَاخْتِـلَافِ الَّيْـلِ) **ve gecenin ihtilâf edişinde,** daha? (وَالنَّهَارِ) **gündüzün de** (birbiri ardınca gelip gitmesinde), daha? (وَمَٓا) **ve o şeyde ki,** (اَنْزَلَ) **indirdi,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** nereden? (مِنَ السَّمَٓاءِ) **gök** (cihetin)**den,** o indirdiği de neden ibâret olduğu hâlde? (مِنْ رِزْقٍ) **rızık** (sebebi olan yağmur)**dan,** daha ne yaptı? (فَاَحْيَـا) **peşi sıra diriltti,** ne sebebiyle? (بِـهِ) **onun sebebiyle,** neyi? (اَلْاَرْضَ) **yeri,** neden sonra? (بَعْدَ مَوْتِهَا) **ölümünden** (ve kurumasından) **sonra,** daha nerede âyetler vardır? (وَتَصْرٖيـفِ الرِّيَاحِ) **ve rüzgârları** (yönden yöne) **çevirmesinde,** ne vardır?

(اٰيَاتٌ) **çok büyük nice âyetler,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَعْقِلُونَ) **akledi̇yorlar** (ve gerçeği anlıyorlar).

Meâl-i Şerîf - 5

5- Geceyle gündüzün birbiri peşine gelişinde */gece ile gündüzün (renklerinin karanlık ve aydınlık olarak farklılık arz etmesinde, sürelerinin de mevsimlere göre bâzen artıp bâzen eksilerek)* ***farklı oluşunda/*****; bir de** (kurumasının ve) **ölümünün ardından yeri Allâh'ın kendisiyle diriltmiş olduğu rızkı**(n yegâne sebebi olan yağmuru) **gökten indirmesinde ve rüzgârları** (yönden yöne, şekilden şekle) **çevirmesinde, bir kavim için çok büyük nice âyetler vardır ki onlar** (iyice düşünerek bu âyetlerden her birinin Allâh-u Te'âlâ'nın her şeye Kādir olduğunu açıkça ortaya koyduğunu anlama husûsunda) **akıl kullanıyorlar.**

تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّۚ فَبِاَيِّ حَد۪يثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَاٰيَاتِه۪ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 6

(تِلْكَ) (Habîbim) **işte sana! Bu** (sûrede okuna)**nlar,** nedir? (اٰيَاتُ اللّٰهِ) **ancak Allâh**(-u Te'âlâ'n)**ın âyetleridir,** bu âyetler ne olduğu hâlde sana indiriliyor? (نَتْلُو) **peşpeşe okuduğumuz hâlde,** neyi? (هَا) **onları,** kimin üzerine? (عَلَيْكَ) **senin üzerine,** o âyetler ne ile mültebis oldukları hâlde? (بِالْحَقِّ) **hak ile,** yâni gerçek konuları açıklamakla iç içe oldukları hâlde, bu mânâya göre bu kelime, (هَا) zamîrinden hâl düşmüş olup buna göre takdîr (مُلْتَبِسَةً بِالْحَقِّ) şeklinde olur. Diğer bir mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (نَتْلُو) fiilinin fâili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mef'ûlü mutlağın sıfatı düşmüş olup, takdîr-i kelâm (تِلَاوَةً مُلْتَبِسَةً بِالْحَقِّ) demektir ki meâl-i şerîfteki mânâ buna göre verilmiştir, (فَبِاَيِّ حَد۪يثٍ) **artık hangi kelâma,** neden sonra? (بَعْدَ اللّٰهِ) **Allâh**(ın kitap indirme lütfun)**dan sonra,** daha? (وَاٰيَاتِه۪) **ve O'nun âyetlerin**(in inmesin)**den sonra,** ne yapacaklar? (يُؤْمِنُونَ) **îmân edecekler.**

Meâl-i Şerîf - 6

6- (Habîbim!) **İşte sana! Bu** (sûrede okuna)**nlar ancak Allâh'ın âyetleridir ki Biz onları hak ile** (hükmetmek üzere, Ehl-i Kitâb'ın da, târihçilerin de şüphe edemeyeceği bir şekilde) **sana art arda okumaktayız. Artık onlar Allâh**(ın kitap indirme lütfun)**dan ve** (bunca) **âyetlerin**(in inmesin)**den sonra hangi kelâma îmân edecekler?!**

وَيْلٌ لِكُلِّ اَفَّاكٍ اَث۪يمٍۙ ﴿٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 7

(وَيْـلٌ) **Büyük bir helâk** (ve şiddetli azap) **olsun,** kim için? (لِـكُلِّ اَفَّـاكٍ) **çok yalancı her bir kimse için,** öyle yalancı ki, (اَث۪يمٍ) **çok günah işleyici.**

Meâl-i Şerîf - 7

7- O her çok yalancı ve çok günahkâr kimse için büyük bir helâk (ve şiddetli azap) **olsun.**

يَسْمَعُ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُتْلٰى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْهَاۚ
فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَل۪يمٍ ﴿٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 8

Öyle çok yalancı ve günahkâr kişi ki, (يَسْـمَعُ) **o işitir,** neyi? (اٰيَـاتِ اللّٰهِ) **Allâh'ın âyetlerini,** ne olduğu hâlde? (تُتْلٰى) **peşpeşe okunuyor,** kimin üzerine? (عَلَيْهِ) **onun üzerine,** (ثُمَّ يُصِرُّ) **sonra** (inanmamakta) **ısrâr ediyor,** ne olduğu hâlde? (مُسْـتَكْبِرًا) **kibirlenici biri olarak,** daha ne olduğu hâlde? (كَاَنْ لَمْ يَسْـمَعْ) **sanki işitmedi,** neyi? (هَـا) **onları,** (فَبَشِّـرْ) (Habîbim!) **Artık sen müjdele,** kimi? (هُ) **onu,** ne ile? (بِعَذَابٍ) **büyük bir azapla,** öyle azap ki, (اَل۪يمٍ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 8

8- O (çok yalancı ve günahkâr) **kişi ki Allâh'ın âyetleri, kendisinin üzerine art arda okunurken işitmektedir de, sonra onları hiç duymamış gibi son derece kibirli biri olarak** (kâfirliğinde) **ısrâr etmektedir.** (Habîbim!) **Artık sen onu çok acı verici büyük bir azapla müjdele.**

وَاِذَا عَلِمَ مِنْ اٰيَاتِنَا شَيْـًٔا اتَّخَذَهَا هُزُوًاۜ اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُه۪ينٌۜ ﴿٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 9

O çok yalancı ve günahkâr kişi daha ne yapıyor? (وَاِذَا عَلِمَ) **ve o bildiği zaman,** neden ibâret olduğu hâlde? (مِـنْ اٰيَاتِنَـا) **Bizim âyetlerimizden,** neyi? (شَيْـًٔا) **herhangi bir şeyi,** ne yapar? (اتَّخَـذَ) **edinir,** neyi? (هَـا) **onları**(n tümünü), nedir edinir? (هُـزُوًا) **bir eğlence** (malzemesi), (اُو۬لٰٓئِـكَ) **işte sana onlar,** (لَهُـمْ) **özellikle onlar içindir,** ne? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki, (مُه۪ينٌ) **ziyâde alçak edici.**

Meâl-i Şerîf - 9

9- Yine o (çok yalancı ve günahkâr) **kişi Bizim âyetlerimizden bir şey bildiği zaman** (sâdece onunla dalga geçmekle yetinmeyip) **onları**(n tümünü) **bir eğlence** (malzemesi) **edinir. İşte sana! Onlar** (var ya); **çok alçaltıcı büyük bir azap özellikle onlar içindir.**

Tefsirlerde zikredildiğine göre; 7. âyet-i kerîmeden îtibâren buraya kadar olan âyet-i celîleler, kendilerinde zikredilen kötü sıfatlara sâhip olan Ebû Cehl, Mugîre ibnü Mahzûm ve Nadr ibnü'l-Hâris gibi müşrikler hakkında nâzil olmuş ise de onlarda beyân edilen azaplar bu kötü işleri yapan herkes hakkında umûmîdir. *(el-Medârik; ed-Dürru'l-mensûr; el-Âlûsî)*

مِنْ وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُۚ وَلَا يُغْنِى عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْـًٔا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَٓاءَۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 10

(مِنْ وَرَآئِهِمْ) **Onların önünden doğru vardır,** ne? (جَهَنَّمُ) **cehennem,** (وَلَا يُغْنِى) **ve def edemeyecek,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْهُمْ) **onlardan,** ne? (مَا) **o şeyler ki,** (كَسَبُوا) (mal ve evlât nâmına) **kazandılar,** neyi def edemeyecek? (شَيْـًٔا) (azaptan) **en ufak bir şeyi,** (وَلَا مَا) **ve o şeyler de** (def edici) **olmadı ki,** (اِتَّخَذُوا) **edindiler,** kimden başka olduğu hâlde? (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) **Allâh'tan başka,** nedir edindiler? (اَوْلِيَٓاءَ) **birtakım dostlar,** (وَلَهُمْ) **üstelik özellikle onlar için vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **müthiş bir azap,** öyle azap ki, (عَظِيمٌ) **çok büyük olucu.**

Meâl-i Şerîf - 10

10- Onların önünden doğru (onları beklemekte olan) **cehennem vardır! Kazanmış oldukları** (mal ve evlât gibi) **şeyler** (Allâh'ın azâbından) **en ufak bir şeyi dahî onlardan defedemeyecektir. Allâh**(ı bırakıp O'n)**dan başka edindikleri birtakım dostlar da** (onlardan hiçbir azâbı def edici) **olamayacaktır. Üstelik özellikle onlar için** (mâhiyeti tam mânâsıyla idrâk edilemeyecek kadar) **büyük bir azap vardır.**

هٰذَا هُدًىۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ ﴿١١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 11

(هٰذَا) **İşte bu** (Kur'ân), nedir? (هُدًى) **büyük bir hidâyettir,** (وَالَّذِينَ) **ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **inkâr ettiler,** neyi? (بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ) **Rablerinin âyetlerini,** (لَهُمْ) **özellikle onlar için vardır,** ne vardır? (عَذَابٌ) **büyük bir azap,** öyle azap ki neden ibâret olucu? (مِنْ رِجْزٍ) **en şiddetli azaptan,** *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* yine öyle azap ki, (اَلِيمٌ) **çok acı verici.**

Meâl-i Şerîf - 11

11- İşte bu (Kur'ân), **büyük bir hidâyet** (rehberi)**dir. Ama o kimseler ki Rablerinin âyetlerini inkâr etmiştirler; en şiddetli azap** (kısımların)**dan** (olan) **çok acı verici büyük bir azap özellikle onlar içindir.**

اَللّٰهُ الَّذٖى سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِىَ الْفُلْكُ فٖيهِ بِاَمْرِهٖ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَۚ ﴿١٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 12

(اَللّٰهُ) **Ancak Allâh,** kimdir? (اَلَّذٖى) **öyle** (kudretli) **bir Zâttır ki,** (سَخَّرَ) **müsahhar** (ve emre âmâde) **kıldı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (yararınız) **için,** neyi? (اَلْبَحْرَ) **denizi,** niçin böyle yaptı? (لِتَجْرِىَ) **akıp gitsin diye,** ne? (اَلْفُلْكُ) **gemiler,** nerede? (فٖيهِ) **onda,** ne ile olduğu hâlde? (بِاَمْرِهٖ) **O'nun emri** (ve irâdesi) **ile,** daha niçin böyle yaptı? (وَلِتَبْتَغُوا) **ve siz arayasınız diye,** neden? (مِنْ فَضْلِهٖ) **O'nun fazlından,** daha niye böyle yaptı? (وَلَعَلَّكُمْ) **ve ola ki siz,** ne yaparsınız? (تَشْكُرُونَ) **şükredersiniz.**

Meâl-i Şerîf - 12

12- Ancak Allâh, öyle (kudretli) **bir Zâttır ki; denizi** (tahta ve demir gibi şeylerin kendisinde rahatça yüzebileceği şekilde düz bir yüzeye sâhip kılarak) **sizin** (yararınız) **için müsahhar** (ve emrinize âmâde) **kılmıştır.**

Tâ ki O'nun emri (ve irâdesi) **ile gemiler onda akıp gitsin de böylece siz** (deniz ticâretiyle) **O'nun fazlından** (rızkınızı) **arayasınız ve bir de siz** (Allâh-u Te'âlâ'nın bunca nîmetine) **şükredesiniz.**

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ جَمٖيعًا مِنْهُۜ
اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 13

Allâh-u Te'âlâ daha ne yaptı? (وَسَخَّرَ) **yine müsahhar** (ve emre âmâde) **kıldı,** kim için? (لَكُمْ) **sizin** (menfaatiniz) **için,** neleri? (مَا) **o şeyleri ki,** nerededir? (فِى السَّمٰوَاتِ) **göklerdedir,** daha neleri? (وَمَا) **ve o şeyleri ki,** nerededir? (فِى الْاَرْضِ) **yer**(yüzün)**dedir,** o şeyler ne olduğu hâlde? (جَمٖيعًا) (hepsi) **bir araya gelici olduğu hâlde,** bunları kim tarafından müsahhar kıldı? (مِنْهُ) **O**(nun Kendisi tarafı)**ndan,** (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ) (ey insan) **işte sana! Gerçekten de bun**(lar)**da vardır,** ne vardır? (لَاٰيَاتٍ) **elbette çok büyük nice âyet** (ve mûcize)**ler,** kim için âyetler vardır? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يَتَفَكَّرُونَ) **tefekkür ediyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 13

13- Yine O (Rabbiniz), **göklerde olan şeyleri de, yer**(yüzün)**de bulunan şeyleri de Kendi** (nezdi)**nden** (bir rahmet eseri olarak) **topluca sizin** (görünen ve görünmeyen birtakım menfaatleriniz) **için müsahhar** (ve emrinize âmâde) **kılmıştır.**

(Ey insan!) **İşte sana! Gerçekten de bun**(lar)**da bir toplum için elbette çok büyük nice âyetler vardır ki onlar sürekli tefekkür etmekte** (ve Allâh-u Te'âlâ'nın muhteşem sanatları hakkında iyice düşünmekte)**dirler.**

قُلْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ اَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 14

(قُلْ) (Habîbim) **söyle,** kime? (لِلَّذِينَ) **o kimselere ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** neyi söyle? (يَغْفِرُوا) **bağışlasınlar,** kimi? (لِلَّذِينَ) **o kimseleri ki,** (لَا يَرْجُونَ) **ummuyorlar,** neyi? (اَيَّامَ اللّٰهِ) **Allâh'ın** (Müslümanlara yardım edeceği) **günlerini,** onları niçin bağışlasınlar? (لِيَجْزِيَ) **tâ ki O** (Allâh-u Te'âlâ) **mükâfatlandırsın,** kimi? (قَوْمًا) **kıymetli bir toplumu,** ne sebebiyle? (بِمَا) **o** (sabır ve göz yumma gibi) **şeyler sebebiyle ki,** (كَانُوا) **oldular,** nedir oldular? (يَكْسِبُونَ) **sürekli kazanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 14

14- (Habîbim!) **O îmân etmiş olan kimselere de ki: "O kimseleri**(n sözlü ve fiilî ufak tefek eziyetlerini afv edip görmezden gelsinler ve onları) **bağışlasınlar ki o kişiler Allâh'ın** (evvelce geçmiş din düşmanlarına yaptığı azaplara sahne olan) **günlerini**(n bir benzerinin başlarına geleceğinden korkmuyorlar ve peygamberlerine yardım etmesiyle ilgili bir şeyi) **ummuyorlar.**

Tâ ki O (Allâh-u Te'âlâ), **onların** (gösterdikleri sabır, göz yumma, öfkeyi yutma ve istenmedik şeylere katlanma gibi) **sürekli kazanmakta oldukları şeyler sebebiyle o değerli toplumu mükâfatlandırsın.**

İbnü Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan nakledildiğine göre; bu âyet-i kerîme Hazret-i Ömer *(Radıyallâhu Anh)* hakkında inmiştir. Şöyle ki; hicretten önce bir müşrik kendisine hakāret edince, o hemen onu yakalamak istemiş, bunun üzerine bu âyet-i kerîme inerek, eziyet verici ufak tefek şeylerin bir kısmını görmezden gelmeleri gerektiğine dikkat çekmiştir. *(en-Nehhâs, en-Nâsih, sh:662)*

Buna göre âyet-i celîlede bir nesh söz konusu değildir. Ama "Mekke dönemindeki güçsüzlükten dolayı bir müddet için kâfirlere karşılık vermeme" anlamında tefsîr edenlere göre, cihâd âyetiyle neshedilmiştir (hükümsüz kalmıştır). *(el-Âlûsî, 25/23)*

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ وَمَنْ اَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 15

(مَنْ) **Her kim,** (عَمِلَ) **işlerse,** neyi? (صَالِحًا) **sâlih amelleri,** bu kelime cins kabûl edilerek cemî mânâsıyla terceme edilmiştir, (فَلِنَفْسِه۪) **artık kendi nefsi için** (işlemiş)**dir,** (وَمَنْ) **her kim de,** (اَسَاءَ) **kötü bir iş yaparsa,** (فَعَلَيْهَا) **o da kendi aleyhinedir,** (ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ) **sonra siz ancak Rabbiniz**(in muhâsebesin)**e,** (تُرْجَعُونَ) **döndürüleceksiniz.**

Meâl-i Şerîf - 15

15- Artık her kim (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih amelleri işlerse, kendi nefsi için** (işlemiş)**dir. Kim de kötü iş yaparsa, o da kendi aleyhinedir.** (Zîrâ kimsenin yaptığı başkasına sorulacak değildir.) **Sonra siz ancak Rabbiniz**(in muhâsebesin)**e döndürüleceksiniz.** (O da size amellerinizin karşılığını verecektir.)"

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَن۪ٓى اِسْرَٓاء۪يلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَم۪ينَۚ ﴿١٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 16

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) **Andolsun ki; elbette muhakkak verdik,** kime? (بَن۪ٓى اِسْرَٓاء۪يلَ) **İsrâîloğullarına,** neyi? (اَلْكِتَابَ) **o** (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı), daha? (وَالْحُكْمَ) **ve hükmü,** yâni fıkıh ilmine dayalı karar verme yetkisini, daha? (وَالنُّبُوَّةَ) (peygamberlik) **ve nübüvveti,** daha ne yaptık? (وَرَزَقْنَا) **ve Biz rızıklandırdık,** kimi? (هُمْ) **onları,** nelerden? (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) **helâl olan lezzetli şeylerden,** *(el-Beyzâvî, 5/107; el-Keşşâf, 3/190)* daha ne yaptık? (وَفَضَّلْنَا) **ve üstün kıldık,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim üzerine? (عَلَى الْعَالَم۪ينَ) (kendi asırlarında bulunan) **âlemler üzerine.**

Meâl-i Şerîf - 16

16- Andolsun ki; elbette Biz o (Tevrât) **Kitâb'ı**(nı) **ve** (insanlar arasında fıkıh ilmine dayalı karar verme yetkisinden ibâret olan) **hükmü, bir de nübüvveti** (ve peygamberliği) **İsrâîloğullarına muhakkak verdik** (ve peygamberlerin çoğunu onlardan gönderdik)**.**

Ayrıca kendilerini helâl olan lezzetli şeylerden rızıklandırdık, üstelik onları o (kendi asırlarında bulunan) **âlemler üzerine çok üstün kıldık.**

وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْاَمْرِۚ فَمَا اخْتَلَفُٓوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُۙ بَغْيًا بَيْنَهُمْۜ اِنَّ
رَبَّكَ يَقْض۪ى بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ف۪يمَا كَانُوا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 17

Biz daha ne yaptık? (وَاٰتَيْنَا) **Ve Biz verdik,** kime? (هُمْ) **onlara,** neyi? (بَيِّنَاتٍ) **çok açık olan nice delilleri,** ne hakkında olan? (مِنَ الْاَمْرِ) **o** (din) **iş**(i) **hakkında,** burada (مِنْ) harf-i cerri (فى) mânâsındadır, *(el-Âlûsî)* (فَمَا اخْتَلَفُوا) **fakat onlar ihtilâf etmediler,** yâni dînî konularda ayrılığa düşmediler, (اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ) **ancak geldikten sonra,** kime? (هُمْ) **onlara,** ne? (اَلْعِلْمُ) **o** (doğru) **ilim,** niçin böyle yaptılar? (بَغْيًا) **kıskançlıktan dolayı,** öyle kıskançlık ki nerede olucu? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** (اِنَّ رَبَّكَ) (Habîbim) **şüphesiz ki senin Rabbin,** ne yapacak? (يَقْضِى) **hüküm verecek,** nerede? (بَيْنَهُمْ) **onların arasında,** ne zamanda? (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** ne hususta hüküm verecek? (فِيمَا) **o şeyler hakkındaki,** (كَانُوا) **olmuştular,** ne hakkında? (فِيهِ) **özellikle onun hakkında,** nedir olmuştular? (يَخْتَلِفُونَ) **sürekli ihtilâf ederler.**

Meâl-i Şerîf - 17

17- Ayrıca Biz o (İsrâîloğularından ola)**nlara o** (din) **iş**(i) **hakkında** (ve âhir zaman peygamberinin alâmetleri husûsunda) **çok açık deliller verdik, fakat onlar kendilerine o** (doğru) **ilim geldikten sonra** (hak ve hakîkati bilmedikleri için değil) **ancak aralarındaki kıskançlıktan dolayı ayrılığa düştüler.**

(Habîbim!) **Şüphesiz ki senin Rabbin, özellikle kendisi hakkında sürekli ihtilâf etmekte oldukları şeyler**(den hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğu) **husûsunda kıyâmet günü onların arasında hüküm verecek** (ve haklıyı sevâba mazhar edip, haksıza azap edecek)**tir.**

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرِيعَةٍ مِنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 18

(ثُمَّ جَعَلْنَا) **Sonra Biz yerleştirdik,** kimi? (كَ) **seni,** ne üzerine? (عَلٰى شَرِيعَةٍ) **büyük bir şerîat üzerine,** öyle şerîat ki neden ibâret olucu? (مِنَ الْاَمْرِ) **o** (din) **iş**(in)**-den,** (فَاتَّبِعْ) **artık sen iyice tâbi ol,** neye? (هَا) **ona,** (وَلَا تَتَّبِعْ) **ama aslâ tâbi olma,** neye? (اَهْوَٓاءَ الَّذِينَ) **o** (câhil) **kimselerin kötü arzularına ki,** (لَا يَعْلَمُونَ) **onlar** (hakîkat adına hiçbir şey) **bilmiyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 18

18- Sonra Biz seni o (din) **iş**(i) **hakkında büyük bir şerîat** (ve İlâhî bir yol) **üzere yerleştirdik. Artık sen ona iyice tâbi ol.**

Ama (sana: "Babalarının dînine dön" diyen Kureyş müşriklerinin ve Yahûdî kabîlelerine mensup) **o** (câhil) **kimselerin kötü arzularına** (ve yanlış görüşlerine) **aslâ tâbi olma ki, onlar** (hakîkat adına hiçbir şey) **bilmiyorlar.**

إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا ۜ وَاِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 19

(اِنَّهُمْ) **Çünkü şüphesiz onlar,** bu makam ta'lîl içindir, ne yapamazlar? (لَنْ يُغْنُوا) **aslâ def edemezler,** kimden uzaklaştırarak? (عَنْكَ) **senden,** kim tarafından geleni defedemezler? (مِنَ اللّٰهِ) **Allâh'tan,** neyi? (شَيْـًٔا) **hiçbir şeyi,** (وَاِنَّ الظَّالِمِينَ) **üstelik gerçekten o zâlimler,** nedir? (بَعْضُهُمْ) **onların bir kısmı,** nedir? (اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) (diğer) **bir kısmın dostlarıdır,** (وَاللّٰهُ) **ama Allâh,** kimdir? (وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ) **o** (haramlardan sakınan) **takvâ sâhiplerinin Velî'sidir.**

Meâl-i Şerîf - 19

19- (Habîbim!) **Çünkü** (farz-ı muhâl onlara tâbi olman durumunda Ben seni azâba çarptırdığım zaman) **şüphesiz ki onlar Allâh'tan** (gelecek) **hiçbir şeyi senden aslâ defedemezler.**

Üstelik o zâlimler (var ya); **gerçekten de onların bir kısmı diğer bir kısmın dostlarıdır.** (Dolayısıyla onlarla dostluk eden ve kötü arzularına uyanlar ancak onlar gibi zâlim olurlar.)

Ama Allâh ancak o (haramlardan sakınan) **takvâ sâhiplerinin Velî'sidir** (yâr ve yardımcısıdır. O hâlde sen sâdece Allâh-u Te'âlâ'yı dost edinmeye ve O'nun gayrından tamâmen yüz çevirmeye devâm et).

هٰذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 20

(هٰذَا) **İşte bu** (Kur'ân), nedir? (بَصَائِرُ) **birtakım basîretlerdir,** yâni hakkı gösteren delillerdir, öyle deliller ki kim için olucu? (لِلنَّاسِ) **insanlar**(ın hak ve hakîkati anlaması) **için,** daha nedir? (وَهُدًى) **ve büyük bir hidâyettir,** yâni yol gösterici rehberdir, daha? (وَرَحْمَةٌ) **ve muazzam bir rahmettir,** kim için? (لِقَوْمٍ) **bir toplum için,** öyle toplum ki, (يُوقِنُونَ) **yakînen inanıyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 20

20- İşte bu (Kur'ân'ın âyetleri), **insanlar**(ın hak ve hakîkati anlaması) **için** (kalp gözlerinin görmesini sağlayan) **birtakım basîretlerdir, büyük bir hidâyettir ve bir toplum için yüce bir rahmettir ki onlar** (onun beyanlarına) **yakînen inanmaktadırlar.**

اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِۙ سَوَٓاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْۜ سَٓاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 21

(اَمْ حَسِبَ) **Yoksa zannetti mi,** kim? (اَلَّذِينَ) **o kimseler ki,** (اِجْتَرَحُوا) **kazandılar,** neyi? (اَلسَّيِّـَٔاتِ) **o** (şirk gibi) **kötü şeyleri,** onlar neyi zannettiler mi? (اَنْ نَجْعَلَ) **yapacağımızı,** kimi? (هُمْ) **onları,** kimlere benzer yapacağımızı? (كَالَّذِينَ) **o kimselere benzer ki,** burada (كَ) harfi (مِثْلَ) kelimesi mânâsındadır, onlar ne yaptılar? (اٰمَنُوا) **onlar îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** o kimselerden bedel onları ne yapacağımızı? (سَوَٓاءً) **eşit olucu,** burada masdar (مُسْتَوِيًا) mânâsındadır, *(et-Teysîr)* ne? (مَحْيَاهُمْ) **onların hayâtı,** daha? (وَمَمَاتُهُمْ) **ve onların ölümü,** (سَٓاءَ) **ne kötü oldu,** ne? (مَا) **o şey ki,** (يَحْكُمُونَ) (onunla) **hüküm** (ve karar) **veriyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 21

21- Yoksa o (şirk gibi) **kötü şeyleri kazanmış olan o kimseler zannetti**(ler) **mi ki Biz onları; kendileri** (Kur'ân'a) **îmân etmiş ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiş olan o kimseler gibi** (kurtuluşa erdireceğiz de), **onların hayâtını ve ölümlerini eşit yapacağız?!** (Kendisiyle) **karar vermekte oldukları o şey ne kötü olmuştur!**

وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 22

(وَخَلَقَ) **Ve yarattı,** kim? (اَللّٰهُ) **Allâh,** neyi? (اَلسَّمٰوَاتِ) **gökleri,** daha? (وَالْاَرْضَ) **ve yeri,** o yaratmak ne ile mültebis olduğu hâlde? (بِالْحَقِّ) (yaratılmalarını münâsip kılan) **hak**(lı bir hikmet) **ile mültebis olduğu hâlde,** bu mânâya göre (بِالْحَقِّ) kelimesi (خَلَقَ) fiilinin fâili olan Allâh-u Te'âlâ'ya râci zamirden hâl kabûl edilmiştir ki bu durumda (بِالْحَقِّ) kelimesi gizli olan mef'ûlü mutlağın sıfatı

düşmüş olup takdîr-i kelâm (خَلْقاً مُلْتَبِساً بِالْحَقِّ) yâni "Onları hikmete mebnî olan bir îcâd ile vâr etti" demektir, daha niçin yarattı? (وَلِتُجْزٰى) **ve** (âhirette) **karşılığını alsın diye,** kim? (كُلُّ نَفْسٍ) **her bir nefis,** neye mukābil? (بِمَا) **o şeylere ki,** (كَسَبَتْ) (dünyâda) **kazandı,** (وَهُمْ) **hâlbuki onlar,** nedirler? (لَا يُظْلَمُونَ) **zulme uğratılmazlar.**

Meâl-i Şerîf - 22

22- Allâh ise gökleri ve yeri (kullara imtihan yurdu olmaları gibi) **hak**(lı bir hikmet) **ile yaratmıştır ve netîcede** (sevapları eksiltilerek ya da günahları artırılarak) **onlar**(dan hiçbiri) **zulme uğratılmayacakları hâlde, her bir nefis** (dünyâda) **kazanmış olduğu şeye mukābil** (âhirette) **karşılığını alsın diye** (yaratmıştır).

اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهٖ وَقَلْبِهٖ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهٖ غِشَاوَةًۜ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 23

(اَفَرَاَيْتَ) (Habîbim) **gördün mü,** kimi? (مَنْ) **o kimseyi ki,** (اِتَّخَذَ) **edindi,** nedir edindi? (اِلٰهَهُ) **ilâhıdır** (edindi), neyi? (هَوٰيهُ) **kötü arzusunu,** daha ne yaptı? (وَاَضَلَّ) **ve dalâlete düşürdü** (saptırdı), kimi? (هُ) **onu,** kim? (اللّٰهُ) **Allâh,** ne üzere olduğu hâlde? (عَلٰى عِلْمٍ) **büyük** (ve isâbetli) **bir ilim üzere,** daha ne yaptı? (وَخَتَمَ) **ve mühür vurdu,** ne üzerine? (عَلٰى سَمْعِهٖ) **onun kulağının üzerine,** daha? (وَقَلْبِهٖ) **ve kalbinin,** daha ne yaptı? (وَجَعَلَ) **ve yerleştirdi,** neyin üzerine? (عَلٰى بَصَرِهٖ) **onun gözünün üzerine,** neyi koydu? (غِشَاوَةً) **büyük bir örtüyü,** (فَمَنْ) **artık kim,** ne yapacak? (يَهْدٖى) **hidâyet edecek,** kimi? (هِ) **onu,** neden sonra? (مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ) **Allâh**(ın saptırmasın)**dan sonra,** (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) **hâlâ iyice düşünmeyecek misiniz?!**

Meâl-i Şerîf - 23

23- (Habîbim!) **Gördün mü o kimseyi ki; kendisi** (hidâyete uymayı bırakmış da) **kötü arzusunu ilâhı edinmiştir, Allâh da** (kendisine verilen irâde ve kudreti kötü yolda kullandığını bildiği için) **onu büyük** (ve isâbetli) **bir ilim üzere saptırmıştır, ayrıca onun kulağının ve kalbinin üzerine mühür vur**(arak vaazlardan etkilenmeyecek ve âyetler hakkında düşünemeyecek bir hâle koy)**muştur, onun gözünün üzerine de** (iyi görmesine ve ibret almasına engel olacak) **büyük bir örtü yerleştirmiştir?!**

Artık Allâh(ın saptırmasın)**dan sonra onu kim hidâyet edecektir?! Hâlâ iyice düşünmeyecek misiniz?!**

وَقَالُوا مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ اِلَّا الدَّهْرُۚ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍۚ اِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 24

(وَقَالُوا) **Ve o** (müşrik ola)**nlar dediler,** neyi dediler? (مَا هِيَ) **o** (hayat) **değildir,** (اِلَّا حَيَاتُنَا) **ancak bizim hayâtımızdır,** öyle hayat ki, (اَلدُّنْيَا) **en yakın olucu,** (نَمُوتُ) **ölürüz,** daha? (وَنَحْيَا) **ve yaşarız,** (وَمَا يُهْلِكُ) **ve helâk etmiyor,** kimi? (نَا) **bizi,** (اِلَّا الدَّهْرُ) **ancak uzun zaman**(ın üzerimizden geçmesi), (وَمَا لَهُمْ) **hâlbuki onlar için olmadı,** neye dâir? (بِذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana, buna dâir,** neden hiçbir şey? (مِنْ عِلْمٍ) **ilimden hiçbir şey,** (اِنْ هُمْ) **onlar olmadı,** (اِلَّا يَظُنُّونَ) **ancak zanda bulunuyorlar.**

Meâl-i Şerîf - 24

24- Bir de o (müşrik ola)**nlar: "Bu** (hayat denen şey, varsa yoksa)**, ancak** (bize) **en yakın** (olan dünyâdaki) **hayâtımızdır;** (kimimiz) **ölürüz,** (kimimiz de) **yaşarız! Bizi ancak uzun zaman**(ın üzerimizden geçmesi) **helâk etmektedir" dediler.** (Habîbim!) **İşte sana! Onların bu hususta** (akla ya da nakle dayalı) **hiçbir bilgisi yoktur. Onlar ancak zanda** (ve körü körüne taklitte) **bulunmaktadırlar.**

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّا اَنْ قَالُوا ائْتُوا بِاٰبَآئِنَا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 25

(وَاِذَا تُتْلٰى) **Ve peşpeşe okunduğu zaman,** kimin üzerine? (عَلَيْهِمْ) **onların üzerine,** ne? (اٰيَاتُنَا) **Bizim âyetlerimiz,** ne oldukları hâlde? (بَيِّنَاتٍ) (hakka delâleti) **çok açık oldukları hâlde,** (مَا كَانَ) **olmadı,** nedir olmadı? (حُجَّتَهُمْ) **onların delîlidir,** (اِلَّا اَنْ قَالُوا) **ancak demeleri** (oldu), neyi demeleri? (اِئْتُوا) **getirin,** kimi? (بِاٰبَآئِنَا) (evvelce ölmüş) **babalarımızı,** (اِنْ كُنْتُمْ) **eğer oldu iseniz,** nedir olduysanız? (صَادِقِينَ) **doğru söyleyen kimseler.** Burada şartın cevâbı mahzûftur ki takdîri (فَائْتُوا) şeklindedir.

Meâl-i Şerîf - 25

25- (Dirilmenin hak olduğunu beyân eden) **âyetlerimiz onlara çok açık oldukları hâlde peş peşe okunduğu zaman, onların delîli ancak:** "(Evvelce ölmüş) **babalarımızı getirin. Eğer** (bizim ölümümüzün ardından diriltileceğimiz husûsunda) **doğru söyleyen kimseler oldu iseniz** (bunu ispat edin)" **demeleri olmuştur.**

قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
لَا رَيْبَ فِيهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 26

(قُلِ) (Habîbim) **söyle,** neyi söyle? (اَللّٰهُ) **Allâh,** ne yapıyor? (يُحْيِي) **hayat veriyor,** kime? (كُمْ) **size,** daha? (ثُمَّ يُمِيتُ) **sonra öldürüyor,** kimi? (كُمْ) **sizi,** daha? (ثُمَّ يَجْمَعُ) **sonra toplayacak,** kimi? (كُمْ) **sizi,** nerede? (اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) **kıyâmet gününde,** burada (اِلٰى) harf-i cerri (فى) mânâsındadır, o gün ne olduğu hâlde? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فِيهِ) **on**(un vukûun)**da,** (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) **velâkin insanların ekserîsi,** nedirler? (لَا يَعْلَمُونَ) **bilmezler.**

Meâl-i Şerîf - 26

26- (Habîbim!) **De ki: "Allâh** (ilk başta yoktan var ederek) **size hayat vermektedir, sonra** (ecelleriniz geldiğinde) **sizi öldürecektir, daha sonra da kıyâmet gününde sizi toplayacaktır ki on**(un vukûun)**da hiçbir şüphe yoktur. Velâkin insanların ekserîsi** (bu gerçekleri) **bilmezler."**

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 27

(وَلِلّٰهِ) **Ve ancak Allâh'a âittir,** ne? (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ) **göklerin mülkü** (ve saltanatı), daha? (وَالْاَرْضِ) **ve yerin,** (وَيَوْمَ تَقُومُ) **ve vâki olacağı günde,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), ondan bedel? (يَوْمَئِذٍ) **işte o gün,** ne olacak? (يَخْسَرُ) **hüsrâna uğra**(dığını anla)**yacak,** kim? (اَلْمُبْطِلُونَ) (doğrudan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimseler.** Burada if'âl bâbının hemzesi dühûl içindir. *(el-Âlûsî, 25/41)*

Meâl-i Şerîf - 27

27- Göklerin de yerin de mülkü (ve saltanatı) **ancak Allâh'a mahsustur. O** (kıyâmet kopma) **ân**(ı) **meydana geleceği gün,** (dünyâda iken haktan ayrılarak) **bâtılın içine girmiş kimseler, işte o gün hüsrâna uğra**(dıklarını anla)**yacaktır.**

وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةًۜ كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰٓى اِلٰى كِتَابِهَاۜ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 28

(وَتَرٰى) (Habîbim) **ve sen görürsün,** kimi? (كُلَّ اُمَّةٍ) **her bir ümmeti,** ne olduğu hâlde görürsün? (جَاثِيَةً) **diz üstü çökücü bir hâlde,** (كُلُّ اُمَّةٍ) **her bir ümmet,** (تُدْعٰى) **çağırılacak,** nereye? (اِلٰى كِتَابِهَا) **kendi** (yaptıklarını yazan) **kitabına,** işte o zaman onlara şöyle denilecektir: (اَلْيَوْمَ) **bugün,** (تُجْزَوْنَ) **size karşılık verilecektir,** ne ile? (مَا) **o şeyler**(in karşılığı) **ile ki,** burada bir muzâf mahzûftur ki takdîri (جَزَاءَ مَا) şeklindedir, (كُنْتُمْ) **oldunuz,** nedir oldunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 28

28- (Habîbim!) **Sen** (mahşerde toplanmış) **her bir ümmeti diz üstü çökmüş bir hâlde** (korku ve telaş içerisinde müşâhede edeceksin, peygamberleri bile: "Bugün nefsimizden başkasını istemiyoruz" derken) **göreceksin. Her bir ümmet kendi** (amellerinin yazılı bulunduğu) **kitabına çağrı**(larak hesâba tâbi tutu)**lacaktır.** (İşte o zaman mükelleflere:) **"Bugün size** (dünyâda) **sürekli yapmakta olduğunuz şeyler**(in kazandırdığı) **ile karşılık verilecektir.**

هٰذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّۜ اِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 29

(هٰذَا) **İşte bu** (önünüze açılan amel defteriniz), nedir? (كِتَابُنَا) **ancak Bizim kitâbımızdır,** ne olduğu hâlde? (يَنْطِقُ) **konuşuyor,** kime karşı? (عَلَيْكُمْ) **size karşı,** o kitap ne ile mültebis olduğu hâlde konuşuyor? (بِالْحَقِّ) **hak** (ve hakîkat) **ile iç içe olduğu hâlde,** (اِنَّا) **çünkü şüphesiz Biz,** bu makam ta'lîl içindir, (كُنَّا) **olmuştuk,** nedir olmuştuk? (نَسْتَنْسِخُ) (meleklere) **yazdırıyoruz,** *(el-Beyzâvî; el-Medârik)* neyi? (مَا) **o şeyleri ki,** (كُنْتُمْ) **siz olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (تَعْمَلُونَ) **sürekli yapıyorsunuz.**

Meâl-i Şerîf - 29

29- İşte bu (önünüze açılan amel defteriniz)**, ancak Bizim** (yazıcı meleklere emrederek sizin tüm yaptıklarınızı kendisinde kaydettirdiğimiz) **kitabımızdır ki,** (fazlasız ve eksiksiz bir şekilde sâdece gerçekleri yazarak) **size karşı hak ile konuşmaktadır. Zîrâ muhakkak Biz** (sizi başıboş bırakmış değildik, bilakis dünyâda) **sürekli yapmakta bulunmuş olduğunuz** (güzel-çirkin, küçük-büyük) **şeyleri dâimâ** (meleklere) **yazdırmaktaydık."**

فَاَمَّا الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فٖى رَحْمَتِهٖۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبٖينُ ﴿٣٠﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 30

(فَاَمَّا الَّذٖينَ) **Artık o kimseler ki,** (اٰمَنُوا) **îmân ettiler,** daha? (وَعَمِلُوا) **ve işlediler,** neyi? (اَلصَّالِحَاتِ) **sâlih amelleri,** (فَيُدْخِلُ) **işte girdirecek,** kimi? (هُمْ) **onları,** kim? (رَبُّهُمْ) **Rableri,** neyin içerisine? (فٖى رَحْمَتِهٖ) **rahmetinin** (mahalli olan cennet) **içerisine,** (ذٰلِكَ) (Habîbim) **işte sana, bu,** (هُوَ) **ancak bu,** nedir? (اَلْفَوْزُ) **kurtuluştur,** öyle kurtuluş ki, (اَلْمُبٖينُ) (faydası) **çok açık olucu.**

Meâl-i Şerîf - 30

30- Artık o kimseler ki îmân (şartlarına şüphesiz bir şekilde îtikād) **etmiştirler ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi) **sâlih ameller işlemiştirler; işte Rableri onları rahmetinin** (mahalli olan cennet) **içerisine girdirecektir.** (Habîbim!) **İşte sana! Ancak bu** (nîmete mazhariyyet), **çok açık bir kurtuluşun ta kendisidir.**

وَاَمَّا الَّذٖينَ كَفَرُواۗ اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمٖينَ ﴿٣١﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 31

(وَاَمَّا الَّذٖينَ) **Ama o kimseler ki,** (كَفَرُوا) **kâfir oldular,** onlara azarlama yoluyla şöyle denilecek: (اَفَلَمْ تَكُنْ) **olmamış mıydı,** ne? (اٰيَاتٖى) **Benim âyetlerim,** nedir olmamış mıydı? (تُتْلٰى) **peşpeşe okunuyor,** kimin üzerine? (عَلَيْكُمْ) **sizin üzerinize,** (فَاسْتَكْبَرْتُمْ) **siz hemen çokça kibirlenmiştiniz,** daha? (وَكُنْتُمْ) **ve olmuştunuz,** nedir olmuştunuz? (قَوْمًا) **bir toplum,** öyle toplum ki, (مُجْرِمٖينَ) **suç işleyiciler.**

Meâl-i Şerîf - 31

31- Ama o kimseler ki inkâr etmiştirler (onlar da şöyle azarlanacaktır): **"Benim âyetlerim sizin üzerinize art arda okunmakta değil miydi de, siz hemen çokça kibirlenmiştiniz** (de onlara îmân etmemiştiniz) **ve suç işleyenler toplumu olmuştunuz?!**

وَاِذَا قٖيلَ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فٖيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرٖى مَا السَّاعَةُۙ اِنْ نَظُنُّ اِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنٖينَ ﴿٣٢﴾

Âyet-i Kerîmenin Kelime Mânâsı - 32

(وَاِذَا قِيلَ) **Ve** (dünyâdayken size) **denildiği zaman,** ne? (اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ) **şüphesiz Allâh'ın** (tüm) **vaad**(leri ve sözler)**i,** nedir? (حَقٌّ) **haktır,** daha? (وَالسَّاعَةُ) **ve o** (kıyâmet) **ân**(ı) **ise,** nedir? (لَا رَيْبَ) **hiçbir şüphe yoktur,** nerede? (فِيهَا) **on**(un vukûun)**da,** size böyle denildiği zaman ne yapmıştınız? (قُلْتُمْ) **demiştiniz,** neyi demiştiniz? (مَا نَدْرِى) **biz bilmiyoruz,** neyi? (مَا) **nedir,** ne? (اَلسَّاعَةُ) **o** (kıyâmet) **ân**(ı), (اِنْ نَظُنُّ) **biz zannetmiyoruz,** (اِلَّا ظَنًّا) **ancak zayıf bir zan ile** (tahmin ediyoruz), burada tenvîn tahkîr içindir, *(el-Âlûsî, 25/47)* (وَمَا نَحْنُ) **ve biz değiliz,** nedir değiliz? (بِمُسْتَيْقِنِينَ) **aslâ yakînî bilgiye sâhip kimseler.**

Meâl-i Şerîf - 32

32- (Peygamberler ve vâizler tarafından size:) **'Şüphesiz Allâh'ın** (tüm) **vaad**(leri ve sözler)**i haktır** (ve gerçektir), **o** (kıyâmet) **ân**(ının meydana gelmesi) **ise; onda hiçbir şüphe yoktur' denildiği zaman siz** (aşırı azgınlığınızdan dolayı):

'O (kıyâmet) **ânın**(ın) **nasıl bir şey olduğunu biz bilmiyoruz. Biz ancak** (sezgi ve tahmin gibi) **zayıf bir düşünce ile zanda bulunmaktayız, ama biz** (böyle bir şeyin mümkün olacağına dâir) **aslâ yakînî bilgiye sâhip kimseler değiliz' demiştiniz."**

SÛRE-İ CELÎLELER